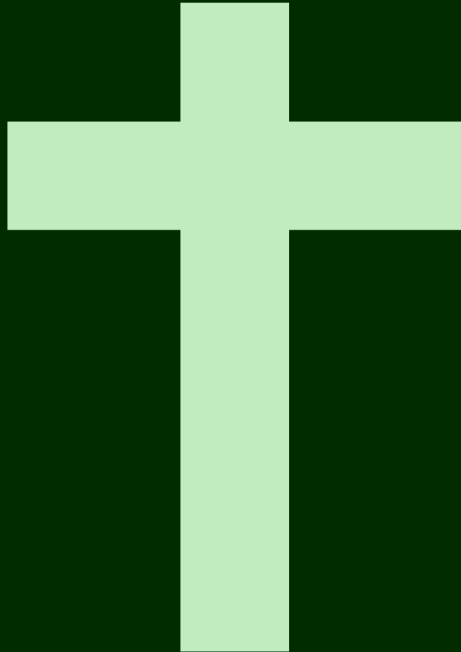

Nkomine Fal Ritelé

Sola New Testament

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1

Contents

Matiyee	1
Mariki	43
Luki	68
Yohani	110
Uléecca Pitumε Mεwai	139
Rom	176
1 Korεnti	194
2 Korεnti	211
Kalaati	222
Eφεσι	229
Filipu	235
Kolōsi	240
1 Tεsaloniki	244
2 Tεsaloniki	248
1 Timotee	251
2 Timotee	256
Tiiti	260
Filemō	263
Epireeye	265
Yakupu	279
1 Piyεε	284
2 Piyεε	290
1 Yohani	293
2 Yohani	298
3 Yohani	299
Yuuti	300
Yohani Mεyεnε	302

Nsímé Kεcirε ritelé kε Matiyee uu n wói

Lελεε ritelé ntí kémεε ní we

Matiyee yεε ritelé ntí wói. Uricuruu yε Usuifi lε. Pisuifi kuu kα ri wói. U pεε ulampooyóó lε un kα Yeesu pipiretiki kefi ne pité pē kecαpe use. U ritelé ntí wóile un nfasimé má rε uké Pisuifi cereise rε Yeesu yεε yé anóó nyē kε Nkómεine Kpure ritelé ari n yikikeε wapisi. U nyísele rε Uléécaá iyóopi yεε Nsímé Kεcirε riyíki. Sinyárū kuú ne pi símisi.

Ifaaci iyē mekériine yε mmé:

1. Icélāa kuu rikúú kecáá ní pa. I nyísele lē kai m pise rε Yeesu pipiretiki piké n sónε (5-7).
2. Isé kuu upipiretiki ní pa uú ne pi tum te piké ha nsímé kεcirε riyóó (10).
3. Sinyárū sεε Uléécaá iyóopi mēwee ró ní céreise (13).
4. Kirisi pikó mεfine Uléécaá icápine kémεε (18).
5. Itunε tóroó kecáá icélāa Yeesu uké kelenε m pεεmε (24-25).

Piké kelenε Yeesu m mári, pi pεε u sélei rε Emanuyεeli. Liasei rε Uléécaá yε keróméé welε (1:23). Tinóó ntí kε Nsímé Kεcirε kε Matiyee uu n wói nné ne tenεse rε: Ani n nyu rε siyáa nnéi kam nókenékúrí we ketē keké ha ne tenε (28:20). Lελεε nyíse rε Yeesu kε Uléécaá u yε ne ritiki uú ne sisoipipi kecαpe n we.

Yeesu Kirisi pikpure anyiri

(Luki 3:23-38)

¹ Yeesu Kirisi yε Tafiti keyase lε, Tafiti póon kα Apiraham keyase. Upikpure anyiri yε nnyé: ² Apiraham yεε Isaaki mari, Isaaki póo Yakupu maru, Yakupu póo Yuta ne upimarεcα márei, ³ Yuta póo Peresi ne Sera maru. Piuni yεε Tamaa. Peresi póo Hesiróo maru, Hesiróo póo Aram maru, ⁴ Aram póo Aminatapi maru, Aminatapi póo Nasóo maru, Nasóo póo Salimani maru, ⁵ Salimani póo Poosi maru. Pi yε Poosi uni sée rε Rahapi. Poosi póo Opeti maru. Uyē uni yεε Ruuti. Opeti póo Yeseε maru, ⁶ Yeseε póo uyóopi Tafiti maru,

Tafiti póo Salomóo maru. Salomóo uni yε mekéε-mε Urii sóonlenle. ⁷ Salomóo póo Ropowam maru, Ropowam póo Apiya maru, Apiya póo Asaa maru, ⁸ Asaa póo Yosafati maru. Yosafati póo Yoram maru. Yoram póo Osiyasi maru, ⁹ Osiyasi póo Yotam maru, Yotam póo Akaasi maru, Akaasi póo Esekiyasi maru, ¹⁰ Esekiyasi póo Manaseε máru, Manaseε póo Amóo maru, Amóo póo Yosiyasi maru, ¹¹ Yosiyasi póo Yekoniya ne upimarεcα márei. Likumúnjε kpe-i kapi Isirayεeli pikó cópii apí ne Papilóoni kuyu sí.

¹² Kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí memáá kε Yekoniya póo pεε Sealitiyeli mari, Sealitiyeli póo Soropapεeli maru, ¹³ Soropapεeli póo Apihuuti maru, Apihuuti póo Eliyakim maru, Eliyakim póo Asóo maru, ¹⁴ Asóo póo Satóki maru, Satóki póo Akim maru, Akim póo Eliwuuti maru, ¹⁵ Eliwuuti póo Eleyasaa maru, Eleyasaa póo Matani maru, Matani póo Yakupu maru, ¹⁶ Yakupu póo Maari ula Yosefi maru. Maari kéméé kε Yeesu kapi yε kα n sée rε Kirisi uu léeme.

¹⁷ Lē nnya, kái ne Apiraham-i n kpísi aí ne Tafiti-i pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai Tafiti-i n kpísi aí ne kumúnjε kpe-i kapi Isirayεeli pikó n cópii apí ne Papilóoni kuyu sí pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana. Kai kα kei n kpísi aí ne Kirisi imaretunε pá, li wale ncápuri anai kefi ne ana acó.

Lē kapi Yeesu Kirisi m mári

(Luki 2:1-7)

¹⁸ Lē kapi Yeesu Kirisi m mári yε nní: Uuni Maari kapi pεε Yosefi feleilē, amá Nfáasone nn tíyεse uu fapisi u ne Yosefi apí kα kahane kulee rimpéne. ¹⁹ Uula Yosefi yε aseí ute lε, úu pεé la uké unósi isei lukεise kuyu kuké kó, uu pεé n la uké riséé ne u lakase. ²⁰ Kuu ní we un likεcáá músu, Upíima uleecaatumε unyine uu keláré-i u kpáfúme uu u maa rε:

Tafiti kepirē Yosefi, Maari pikpiké ápi kape pó n cónlẽ. Nfáasone mæe tíyese kuu fapisi. ²¹ U kewántisi marune aa ke séi re Yeesu. Kékée sánti kéké kempuri pikó akópe kémee lese.

²² Lẽ nnéi ai wai, Upíima rinoo kuu mekee antepu Esayi m máase riké ne n li nnya. Lelée re: ²³ Ukpére yee úu utisi n nyu yé kefa wa, uu kewántisi maru api ke séi re Emanuyeli, liasei re Ulééca yé kerómeé we.

²⁴ Ke Yosefi uu n yisi, uu lã ke Upíima uleecaatumé uu u n símisi wai, uu Maari kunósi kpísi. ²⁵ Amá u ne uyẽ ápi kulee ripéne uú ha ne kewántisi maru. Kuu ke m mári, Yosefi uu ke séi re Yeesu.

2

Pinyuwe píima pinyine ye Yeesu piyène ha

¹ Yutee ketẽ kémee kapi Petelehem-pò Yeesu mari. Erooti yee pee kei kumúnjé kpe-i uyóopi píima. Pinyuwe píima pinyine api ketunjeleeme-mempò yisi api Yerusalem tulu. ² Apí ha pise re: Yei ye kewá kẽ kapi m mári pin tee re kékée sánti kéké Pisui fi iyóopi tone? Háí ketunjeleeme-pò kari riwárepi tẽ n nyíselẽ te pi kewá kẽ mari yẽ. Lẽ nnya karí ka re tóké ke yáási ari wúla. ³ Ke uyóopi píima Erooti uu lã n kó, ai u ne Yerusalem pikó nnéi mpócaai tani. ⁴ Uu pepee ye Ulééca inyóonse n wa piwéese nnéi ne isé picélaa cápine uu pi pise re keló kéye-i kápí uyẽ ke Ulééca uu n wée marune. ⁵ Api u pese re: Yutee keteni-i, Petelehem-pò le. Antepu Misee ye mekee-me wai re:

⁶ Pó Petelehem kuyu!

Ai pó Yutee ketẽ kecáá ayu kecòpe ríyu paalẽ.

Li we re kepómeé ke uyóopi píima uu léerine,

uyee yé pinésoi Isirayeli pikó n séni.

⁷ Kei ke Erooti uu pee pinyuwe píima pẽ meyaá sée uu pi pise re piké u símisi nsone uké céri kumúnjé kpe-i ke riwárepi tẽ ari n léeme. ⁸ Uu pee limemáá Petelehem-pò pi tum uu pi maa re: ani n nme ani ha kewá kẽ kecáá nsone písei ani kóm. Nón ke n yẽ, ani peeri ani né símisi néeké ha kò ke yáási ké riwula.

⁹ Ke Erooti uu lã písímé pi m masí, api yisi api ncée pòlò. Kei kapi pee ripaí, api yenu riwárepi tẽ kápí pee ketunjeleeme-pò n yẽ tin pikéyu sone pin ti tikilẽ. Ari keló ke-i ke kewá kẽ ake ní we tulu, ari nyere. ¹⁰ Kapi kei ri n yẽ, ai meyíkíyiki pi larisi. ¹¹ Api kéyo loni api kewá ne keuni Maari yenu, api ke yáási apí ne wula. Api pee pimemá fénne api wura ne tulaali nmaa-nmaa ne mékpò kapi ye n sée re miiri lese api ke hekesi. ¹² Ulééca uu péé masí keláré kémee pi símisi re ápi kape Erooti kémee pele. Kei kapi pee ncée féé kpísi apí ne pikuyu pele.

Pi Yeesu ne Esipiti ketẽ ha

¹³ Ke pinyuwe pẽ api n tómpò, Upíima uleecaatumé unyine uu keláré-i Yosefi kpáfúme uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi aa wuru aa Esipiti ketẽ loni. Erooti ye lalé uké ke kpu. Lẽ nnya, ani ha kei-pò n tũ liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kam yé nó n símisi re ani peeme.

¹⁴ Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne kesinecò wuru uú ha Esipiti-pò pésu. ¹⁵ Uu kei n we Erooti uú ha ne kpi. Lẽ ke Upíima uú pee uantepu m máase liké ne n wa nnya kai lã wa. U pee re:

Ne unénmáne sée re uké Esipiti keteni-i le.

Pi Petelehem ketẽ-pò siwá sínsápi kó

¹⁶ Ke Erooti uu ní ka uu céru re pinyuwe pee u kiraasele, kuwói píima kunyine aku u wai. Uu pee kumúnjé kpẽ ke pinyuwe pẽ api u n símisi ne páme uu tíyese api siwántisi nnéi sée anmẽ até n tu ne sã sisínsá Petelehem ne ayu nyee ne kei n kólẽ kémee kóni. ¹⁷ Lẽ ke antepu Yeremii uú pee mekee-me m ma kai lã wa. U pee re:

18 Rama-pɔ kari nní nné kómɛiri.
Sicááila ne ikpɔtu ke unyine uu wórii
Raseli yee lē usiwā kecáá tēni.
Uu nkpáni la piké u kpurei.
Ne keɛɛ, ái nkpáni u tise.

Pi ne Yeesu Isirayeli keteni-i pɛɛme

19 Upiima uleecaatumɛ unyine uu Esipiti-pɔ Erooti mekpɔ-maá keláré-i Yosefi kpáfúme,
20 uu re: A yisi, a kewá ne keuni kpísi áá ne Isirayeli ketē pɛɛ. Pɛpɛ pɛɛ ní la piké kewá kē
kpu ye kpínle. 21 Kei ke Yosefi uu yisi uu kewá ne keuni kpísi uú ne Isirayeli pɛɛ. 22 Amá ke
Yosefi uu n kɔ tɛ Aricelayuusi yee usáa Erooti iyɔpi Yutee ketē kecáá tónɛ, iwame ii u wai
uu pɛɛ n yulu re úu kei tonɛ. Uléecaa uu kɔ keláré-i u símisi uu yisi uu Kalilee ketē-mē
tómɔ, 23 uú ha kuyu kpē kapi ye n sée re Nasareti-i tone. Lē ke antepuye apí pɛɛ ní ma kai
lē tikilē. Pi pɛɛ re: Pi yé kam api kewá kē séi re Nasareti ukó.

3

*Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsimé yóólē
(Mariki 1:1-8; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)*

1 Ái weri kumúnjé kunyine-i, Yohani Uniwole uu léeri un Yutee kucesi kóima-i yóólē tɛ:
2 Ani mɛfine conse, Uléecaa iyɔpi ye nyahaimɛ! 3 Yohani nsímé ke antepu Esayi uú pɛɛ
maa re:
Usoi rinɔ ye ri tɛ kucesi kóima-i n yóólē tɛ:
Ani Upiima ncee nyónɛ,
ani usicepi tēiise.

4 Kuyooyoo nkpíi ketukanka ke Yohani uú pɛɛ tanaalē un kekónɛpampi kehale-i télē.
Apáani ne mɛtē kuú pɛɛ le. 5 Yerusalem pikó ne Yutee ketē nnéi pikó ne Yuriteɛ nkoi ketē
pikó nnéi ye pɛɛ ukemɛɛ sónaapɔle, 6 api ye piakópe yámne api tíyese uu Yuriteɛ nkoi kémɛɛ
míni pi wole.

7 Yohani uu yénu re Pifarisi ne Pisatusee pɛɛ ukemɛɛ n sónaapɔ re uké míni pi wole apí
kusa kulúí we. Uu pɛɛ pi maa re: Nó akpurii nnyé! Wóo nó céesi re ani Uléecaa kuwá
kpɛɛ n nyahaimɛ kaase? 8 Ani nómenéwai ne nyíse re nɔ mɛsei mɛfine consele. 9 Ani kape
n nyu re kani nní ní máikɛ re Apiraham yee nóunésáyaha nnya, lee ne nó piye. Amá ne
kale ké nó símisi re Uléecaa yé fe uu aparɛ nnyé pansese Apiraham siyase. 10 Iso ye pinaɲaa
máálenle piké ne aléé inínjé sémni. Lē nnya, kuléé kúye kunsá apipi sɔne m maru, pi yé ku
riké api nna-i sáɔ. 11 Míni nmanɛ ke née nó wole liké nyíse re nɔ mɛfine consele. Amá uyee
né mɛmáá n sánti ye né fele. Am tu ricurruu ké uanééri u mahã. Uyee sánti uké Nfáasɔne ne
nna nó wole. 12 U nkpáni yare usoi nkó yee kulú kápí ne n cácai m múílē. U yé kukpépi pééi
uu melukepipi risíme-i súúni, uu kɔ acólé ilúké té uké wa uké nna teneciré kémɛɛ a risé.

*Yohani ye Yeesu míni wole
(Mariki 1:9-11; Luki 3:21-22)*

13 Kumúnjé kpɛ-i ke Yohani uu kei ní we un pisoí míni wole ke Yeesu uu Kalilee-pɔ yisi
uu Yuriteɛ nkoi mme-i u lɛɔpɔ re uké kɔ uyē míni wole. 14 Amá Yohani uu yúlu uu re: Né
kaí ne sá re ké kepóméé hapɔ pɔké né wole, ái pɔó yé menínje kenéméé kam. 15 Yeesu uu pɛɛ
u pɛɛ re: A riya líké pɛɛ lē n we kelene. Lē kari yé fe arí ne lē nnéi ke Uléecaa uu ní la nɔne
wai. Kuu lē ní ma, Yohani uu pɛɛ kóm uu míni u wole. 16 Ke Yohani uu lē Yeesu piwóle
ní masí, Yeesu uu míni-i léɔpɔ. Keyóme ake kei nní wúkule uu Uléecaa Nfaasɔne yenu nn
keyómeɛaa-pɔ súiri yare rilólā, nn ukécáá tone. 17 Tinóó rinyine ari pɛɛ keyómeɛaa-pɔ leeri
re: Nkó yee Kenépipli lala kecire, am ye ukécáá kɔ.

4

Setani ye Yeesu peikee

(Mariki 1:12-13; Luki 4:1-13)

¹ Lẽ memáá, Uléécaa Nfaasone nn pee Yeesu kpisi nn ne kucesi kóima loni re Setani uké ha u peikee. ² Ke Yeesu uu sitúnjé aféena ne sisine aféena anóo m paasi, nkú nn u wai. ³ Setani yee m peikee uú ne u kó uu u maa re: Pón mesei Uléécaa Kepipi, a apare nnyé rinóo maa aké pansé akpónó, aa le. ⁴ Yeesu uu u pèse re: Li Nléécaasimé kémee wólaalẽ te:

Ai iluke ɲmane yee ye usoi nfáa he, amá mpá nsímé ní-ye mee

Uléécaa nnóo-i n léeme yee kó usoi nfáa hele.

⁵ Setani uu kó Yeesu kpisi uú ne Uléécaa kuyu Yerusalem sí, uú ha kei Uléécaa keyo kehóré-pó u tósi ⁶ uu re: Pón mesei Uléécaa Kepipi, a mepócíre keteni-i risápo. Li we re li Nléécaasimé kémee wólaalẽ te:

Uléécaa yé pó nnya upileecaatumé rinóo he

api pó yéu

kupóna áku kape ne ripare rinyine rinkpóu nnya.

⁷ Yeesu uu kó u pèse re: Li kó kémee wólaalẽ te:

Kape Upíima Upóléécaa peikee póké uketo yẽ.

⁸ Setani uu kó pikpíké u kpá uú ha riyópe maamaa píima rinyine kehóré-pó tósi uu keté nké kecáa ayópiyu ne ammule nnéi u nyísente ⁹ uu pee kó u maa re: Pón n ɲmurei aa wúla aa né yáási, am nní nnéi pó he. ¹⁰ Yeesu uu u maa re: A kenékúrí yisi, Setani. Li Nléécaasimé ritelé-i wólaalẽ te:

Upíima Upóléécaa məcire kóló kaí pise re usoi uké riwula uké yáási.

¹¹ Kei ke Setani uu pee Yeesu riyá, piléecaatumé api ukekúrí hapó api pee ukecáa m paílẽ.

Yeesu ye upikei Kalilee keteni-i kóraane

(Mariki 1:14-15; Luki 4:14-15)

¹² Ke Yeesu uu n kó te Yohani ye kukpaniilee-i we, uu yisi uu Kalilee keté-mẽ pele. ¹³ Kuu n hápo, úu Nasareti-i tóne, amá Kaperinawum-mẽ kuu tómpo. Kei ye kupiye ritime wele, Sapilóo ne Nefitalii keté-pó. ¹⁴ Lẽ ke antepu Esayi uú pee ní ma liké ne n wa nnya kai lẽ wa. U pee re:

¹⁵ Nó Sapilóo ne Nefitalii sité pikó,

nóo mínimaa ritime ní we

ne nóo Yuritee nkoi metéj ní we,

nó mpuri sané pikó, nóo Kalilee keteni-i ní we,

¹⁶ nóo pee kuɲmaha-i ní we, ani kó te

nó nképéni metéí píima yenle.

Nkpó kuhore-i kaní péé we,

metéí ye nképéni nó leepole.

¹⁷ Kaí ne kei n kpisi ke Yeesu uu pee piyóó ló te: Ani mɛfine conse, Uléécaa iyóopi ye nyahaiméle.

Yeesu ye pikpintomécópii pina sée

(Mariki 1:16-20; Luki 5:1-11)

¹⁸ Yeesu ye pee Kalilee kupiye ritime sónéle uu Simóo kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwá Antiree yenu. Piketé ye pikpintomécópii le. Anyeré kapí pee fóm pin ne ikpíntomé cópii.

¹⁹ Uu pee pi maa re: Ani né ritiki ké tíyese ani ye písoi pee yé né rintíki wéési. ²⁰ Api mese ne mese anyeré sá api u tiki. ²¹ Kuu kei n yisi, uu kéyu-mẽ sí uu kó Sepetee pinmáné pité Yakupu ne uuwá Yohani yenu pi ne piusaa Sepetee pin pikuninó-i we pin pianyeré nyóonsente. Uu pi séi ²² api mese ne mese kúninói ne piusaa yá api u tiki.

Yeesu ye céésile un kó itóí paise

²³ Yeesu ye pɛɛ Kalilee ketɛ nnéi kóónúlɛnɛ un Pisui fi ayomɛyáhaalee kémɛɛ céési un kɔ Uléécáa iyɔɔpi Nsímé Kɛcɪrɛ yóólɛ un kɔ itóí ncɔpuri nɛ ncón ncɔpuri mɛɛ pɪsoi m pɛkesi pɔisɛntɛ. ²⁴ Kei kɛ urinyiri ari pɛɛ Sirii ketɛ nnéi kɛcáá rikóónú. Api pɛé nɛ pitóikó nnéi ncɔpuri nɛ pɛ nnéi pɛɛ piipɪŋɛ-i ncón nnyinɛ n kómɛi u n sónaapɔ un pi pɔisɛntɛ. Lɛlɛɛ nní yarɛ pinírihélaa nɛ rikpínkpí pikó nɛ síkankáláká. ²⁵ Asoiwuí píima nyɛɛ Kalilee-pɔ nɛ Ayu Kɛfi ketɛ-pɔ nɛ Yerusalem-pɔ nɛ Yutee-pɔ nɛ Yuritéɛ nkoi metéŋ-pɔ n léemɛ aa pɛɛ u n tikilɛ.

5

Istmé kɛ Yeesu uu upipirɛtiki riyóɔpɛ kɛcáá n stmisi
(Luki 6:20-23)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ tisoiwuí n yɛ́, uu yisi uu riyóɔpɛ yopoi uú ha tonɛ. Upipirɛtiki api pɛɛ kei u lɛɛpɔ, ² uu pɛɛ picélaa pi loni. Icéláa iyɛɛ nnyí:

Nkɪŋɪŋɛ yíktyiki

³ Pɛɛɛ n nyu rɛ ápi Uléécáa inipɛɛ-i líka tulaalɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi tɛ.

⁴ Pɛɛɛ n ténɪ pɛɛ pínarɛkomɛ. Uléécáa yɛ sɔntilɛ uké pi kpurei.

⁵ Pɛɛɛ mí purú pɛɛ pínarɛkomɛ. Uléécáa yé ketɛ kuú nɛ upisoɪ m mɛ́ pi pa.

⁶ Pɛɛɛ n náási piké mɛwai wa mɛké asei n tikilɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Uléécáa yé kam uu pimɛla pi wai.

⁷ Pɛɛɛ yɛ picɔ íwɛ n tɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Uléécáa yé kam uu kɔ pɛ́ íwɛ ténɪ.

⁸ Pɛɛɛ kɛfa n kpáiiɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Pi yé kam api Uléécáa yénu.

⁹ Pɛɛɛ n wéési rɛ pin yei n we, liké kei n ninú pɛɛ pínarɛkomɛ. Uléécáa yé kam uu pi séi rɛ usipipi.

¹⁰ Pɛɛɛ asei n tikilɛ, pɪsoi pin lɛ nnya pi wéékusɛlɛ pɛɛ pínarɛkomɛ. Pɛɛɛ Uléécáa iyɔɔpi pikó.

¹¹ Nɔ́ mpí kapi n lámisi pin nɔ́ wéékusɛlɛ pin nɛ́ nnya nókɛnécáá nnóɔmɛ símaankɛɛ, nɔ́ pínarɛkomɛ. ¹² Liké nɔ́ n láárú nɔ́n nɛ mpóɔnarɛ cuunkɛɛ. Nóinéhɛɛ yɛ keyómɛcaa-pɔ piyɛlɛ ái kumúnɛ má. Limɛɔ kápí pɛɛ antepuyɛ pɛɛ pɛé n we ani kɛlɛnɛ wɛri wéékusɛlɛ.

Nnyási nɛ metéi kɛcáá icélaa
(Mariki 9:50; Luki 14:34-35)

¹³ Nɔ́ ketɛ kɛcáá nnyási. Nnyási mɛlɔ́ mɛn nkɛpɛni n kpu, yo kapi yé pɛé nɛ mɛlɔ́ n pɛɛ? Li tise piké ketahai-mɛ n fómɔ́ pɪsoi piké télɛisɛ.

¹⁴ Nɔ́ kɔ ketɛ metéi. Kuyu kpɛɛ riyóɔpɛ kɛcáá m mómáalɛ áku yé fe kuké m pékaalɛ. ¹⁵ Uka úu yɛ kɛfíráa risé uu kucári kɛ kipi. Kɛcáá kuu yɛ kɛ ritási ake mɛpá úyɛ kɛyɔ-i n kpáiiɛ. ¹⁶ Limɛɔ kai pise rɛ nómmɛntéi mɛké n kpáiiɛ pɪsoi nnéi pin mɛ nyáni. Pɪsoi piké nómmɛnwai sɔnɛ n nyáni pin nɛ Nóunésáa Uléécáa yɛɛ keyómɛcaa-pɔ n we ríyɛ waisɛ.

Isé kɛcáá icélaa

¹⁷ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ani kape m músu rɛ Moisi isé nɛ antepuyɛ icélaa kam pikóɔpɛ ka. Am ka rɛ kɛ́ i kpu, amá nɛ kalɛ rɛ liké lɛ li. ¹⁸ Asei kam nní nɔ́ símisi, ketɛ nɛ keyómɛ yɛ kpɛrɛ we, kɛwóipi cíú-cíú kɛ́ka nɛ́ɛ kɛsímɛpi kɛ́ka ákɛ isé kémɛɛ mɛlɛlɛ má, liké ha nɛ mɛpá yo ketɔ́ tu. ¹⁹ Lɛ́ nnya, úyɛ un isé rinɔ́ rinyinɛ n kɛsi uu kɔ picɔ céési rɛ piké ri kɛsi, mɛpá rinɔ́ tɛ́ tinsá pitiki m páápú, uyɛɛ yé masí Uléécáa iyɔɔpi kémɛɛ usírsá. Amá

úye un ti m pakare un kə picə n céési re piké liməcə wə, uyee yé masí Uléécaā iyəəpi kémee úyukó. ²⁰ Asei ye nyere re nənsá Uléécaā mela n tikilē liké isé picélaa ne Pifarisi n fe, áni yé Uléécaā iyəəpi kémee lō.

Kuwəi kecáá icélaa

²¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye pirókpure maa re: Kape usoi kpu. Uye un usoi n kpu, piké liute ne túhaane. ²² Amá ně ne nó maa re: Uye un ne uucə n wóosi, piké ne liute túhaane. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, piké liute ne pəpəe ye ketúhaane píima-i n túhaane kémee ha. Uye un uucə m maa re: Pó uníri nkó, li tu re piké liute nna teneciré iwe kémee risápə. ²³ Lē nnya, pən Uléécaā keyə-i kənyónse-i linyine ne Uléécaā pihēe n ha, pən n léise re upócə ye ne pó wólaalē, ²⁴ li pise re pəké kei ipóhēe iyē tiyá pəké liute ləepə nəké nsímé nyónse kelenē, aa pəe inyónse piwai pələ.

²⁵ Pitele pin nó ne unyine kecəpe n we, nən ketahai pitúhaane n sí, a tíyese nó ne uyē ani ncée kóməine. Insá lē, u yé ne utúhaane-i pó ha, uyē uu pó kpísi uu písóca pa, pē api kukpaniilee pó tani. ²⁶ Asei kam nní pó símisi, pənsá ripówóme nnéi n hēele tiké tene cáká-cáká ne ketanká tərəə-pə, áa kei mélele má.

Iwásá kecáá icélaa

²⁷ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te Uléécaā ye maa re: Kape iwásá wə. ²⁸ Amá ně ne nó maa re: Utisi úye un ucə unəsi n yē uu káipi, u ukemúnjé kémee iwásá ne unəsi uyē piwai masile lē. ²⁹ In te mepónípəe luke-luke mēe akópe pó waise, a me lese aa ketaa-pə fómpə. Li kutəsi we usoi uké uipinje likó linyine paa uú ne nfáa yenu ne kuu yé uipinje nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee u sápo. ³⁰ In te kupónípəe luke-luke kpəe ye akópe pó waise, a ku riké aa ketaa-pə ku fómpə. Li kutəsi we pəké kupónípəe luke-luke paa áa ne nfáa yenu ne kaa yé ipópinje nnéi mí má apí ne nna teneciré kémee pó sápo.

Utisi ne unəsi pitúunne kecáá icélaa

(Matiyee 19:1-12; Mariki 10:1-12; Luki 16:18)

³¹ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pəe pirókpure maa re: Uye un unəsi n lakase, uké rítelē wə uké unəsi rimúise re u u ye. ³² Amá ně ne nó maa re: Uye un unəsi n lakase linsá iwásá nnya, iwásá kuu lē u tani. Uye un kə unəsi ke ucə uu n lákase n kpísi, iwásá ke liute uu lē wə.

Tinó piyekei kecáá icélaa

³³ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi pəe pirókpure maa re: Pən tinó n yekei, a ti ritiki. Pən tinó n yekei re pó Upiima linyine wə, kape piwai li riyá. ³⁴ Amá ně ne nó maa re: Ani kape ye rinó yekei re nó Uléécaā linyine wə. Ani kape ye wéri aní ne keyómecaa séi. Kai nní kei ye Uléécaā riyəəpitú nnya. ³⁵ Ani kape ye kə wéri aní ne ketē séi, kai nní kei ye Uléécaā ritú nnya. Ani kape ye kə wéri aní ne Yerusalem séi, kai nní kei ye uyəəpi wéése kuyu nnya. ³⁶ Ani kape ye kə wéri aní ne nórínəyu séi, káni yé nní n fe nəké mpa nnyúpi cireninje riwárarase née nəké risəmaase nnya. ³⁷ Nən ye m maa re "eee", liké "eee"! Nən ye m maa re "eehei", liké "eehei"! Nən lē məmáá nnyine ncə rinkpáse, Setani nkó ye mmē.

Məwai picəi kecáá icélaa

(Luki 6:29-30)

³⁸ Yeesu uu kə pimáa pi kpá re: Nə kō te pi maa re: Uye un ucə menípəe n fori, piké liute menípəe pifore cəei. Uye un ucə kuní n wehe, piké liute kuní piwéhe cəei. ³⁹ Amá ně ne nó maa re: Ani kape ye usoi məwai kópe cəei. Usoi un kuluke-luke-mē kepəse pó n tə, a kumíi-mē panse uké kə kei kepəse pó tə. ⁴⁰ Usoi un n la uké ketahai pó sée uké kəpótúkanka tene yósi, aa mēse kupókpélenku mahani aa u múise. ⁴¹ Usoi un pó n tí un ilū pó n cəonse re a ne rinā tise u sarumpə, aa mēse i cəni áa ne tinā tē meté u sarumpə. ⁴² Uye un linyine pó n we, a u hē, úye un kə re u yé linyine pó lō, a u lonse.

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nɔn ye anɔɔ m pahaalẽ, áni kape ye kecáa kecáa mewai pikó mecɔ kɛ́yu n caailẽ. Pi ye kɛ́yu n cɔ́hɔnelenle re pisoí piké céri re anɔɔ kapi pahaalẽ. Asei kam nní nó símisi re pi piihéẽ lẽ piyóó masile. ¹⁷ Amá pɔɔn ye anɔɔ m pahaalẽ, a ye lihí aa ríyu tulaali fóm. ¹⁸ Pisoí ápi kape ne n céri re anɔɔ kaa pahaalẽ nnya. Upósáa Uléécáa ke úka úu n nyáni nmane yee nyáni lẽ kaá ne riséẽ n wai. Uyee yé pee ipóhéẽ pɔ pa.

Keyómecaa memá
(Luki 12:33-34)

¹⁹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape n wéési nɔ́kɛ ketẽ nté memá yé nɔ́kɛ curii. Apapi ne ncámé yèè nté me caailẽ, piyaa pɔ́ ihánaa foru api me yáái. ²⁰ Amá keyómecaa-pɔ kaí ne sá re nɔ́kɛ memá yé nɔ́kɛ curii. Apapi ne ncámé nn ye kei fe nké me caai, piyaa ápi yé kɔ fe piké ihánaa fori piké me yáái. ²¹ Li we re kei ke mepómá ame ní we ke kepómúnjé aké wepɔ.

Metéi kenýárũ
(Luki 11:33-36)

²² Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Inípee yee ipiñe kefiráa. Ipónípee in n nyamí, i ye ipiñe nnéi n kpáailenle. ²³ Amá ipónípee in m pólú, ipópiñe nnéi yee ye kuñmaha-i n we. Lẽ nnya, in te metéi mẽ kaa m má ye panselẽ kuñmaha, a yé te kuñmaha píima-i kaá we.

Uléécáa ne siwóó kecáa icélaa
(Luki 16:13)

²⁴ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Uka úu yé fe uké kumúnjé kuse kémee píyɔsaa pité n tikilẽ. Mpá liké íye wa, u yé use ipuri yé uu ucɔ ikó n la, née u yé use ne kutu n cɔlẽ úu ye pee ucɔ n waiselẽ. Ani yé fe nɔ́kɛ kumúnjé kuse kémee Uléécáa ne siwóó n tikilẽ.

Ani ne Uléécáa n tále
(Luki 12:22-31)

²⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Lẽ nnya kam nó maa re áni kape lẽ kani yé n li ne lẽ kani yé ní ntí nɔ́kɛ ne nfáa m má ne ilũ kani yé nɔ́inépíñe n yáarii nfasimé wa. Nfáa nn iluke fee, née ipiñe yee ilũ fe? ²⁶ Ani sinúipi ripaí nké. Asi ye lukesi, ási ye kpasi, ási ye líka risíme súú. Amá Nɔ́unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we ye si kpíniile! Yare nó nmaa áni pee ríyu má lin sinúipi sê fee? ²⁷ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aɲmẽ nɲá nkáripí kpásé?

²⁸ Yo nnya kani pee nkpáni ilũ kani yé nɔ́inépíñe n yáarii nfasimé wai? Ani meyúí mee ye sicare-i n felesí ripaí nké! Ame pikei píka wai, áme kɔ ilũ íka nyelaanke. ²⁹ Amá ké nó símisi re nɲá ne lẽ, Uyóopi píima Salomɔ́o ricuruu ne ummule mmú nnéi, úu pee ilũ inyine má yee ní nyamí ai mafele menyine tulu. ³⁰ Nó pisoí mpí nfatene rín piye. In te Uléécáa ye meyúí mee neni kecare-i ní we pin kɔ kóso nna me nmaasine lẽ sɔnukuse, nó kecáa kúu yé pee meníñe ripaí? ³¹ Lẽ nnya, áni kape ye nfasimé wa nɔ́kɛ maa re: Yo kari yé li née yo kari yé ní ntí née yo kari yé tá. ³² Pɛpɛe ápi Uléécáa n nyu pee lẽ likó mesére wéési. Amá Nɔ́unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we ye nyule lẽ kai nó m pise. ³³ Uléécáa iyɔopi kani yé mefoí wéési, ani kɔ lẽ kuu m pise n wai, u yé kɔ litórɔ nní nnéi mpuri pihee nó rikpá. ³⁴ Lẽ nnya, áni kape ye nfasimé wa re íye kai yé kóso n we. Li we re nɲá keyáa kéye ne kenkó ye mu.

7

Ai we re tɔ́kɛ ye picɔ akópe m palẽ
(Luki 6:37-38, 41-42)

¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape ye picɔ ne túhaane, Uléécáa úu kape ne nó n túhaane nnya. ² Lẽ kani ye picɔ akópe ní pa mecɔ ke Uléécáa uu akópe nó pane. Kemúnjé kɛ kani ye ne picɔ ní musí kapi kɔ ne nó músune. ³ Yo nnya kaa keyúipi kee upócɔ menípee-i ní we nyáni, áa pee kenawelépi kee mepókó-i ní we nyáni? ⁴ Iye kaa yé fe aa ucɔ maa re: A nyere ké keyúipi mepónípee-i lese, kenawelépi ken kɔ pee ne mepókó kémee we? ⁵ A tíye pɔ kecáa

kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee meponípee-i ní we kaa yé mefoi lese aa pee ísone n nyáni aá ne keyúipi kee uo menípee-i ní we lese.

⁶ Ani kape ye Uléecaa likó sipopi pa re siké li. Insá lë, si yé ne nó panse asi nó kéheni. Ani kape ye kó nóinékólé kecire áfəŋ keyu-i risá. Insá lë, a yé i teleise ii caai.

Piwei ne piyóó

(Luki 11:9-13)

⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani ye Uléecaa we, u yé nó he. Ani ye ukemee piwélaa ha, u yé tíyese ani yénu. Ani ye ihánaa u rikómikóm, u yé nó hánne. ⁸ Uye un u n we, u ye u hele. Uye un ukemee linyine n wéési, u ye li yenle. Uye un kó ihánaa u rinkómikóm, u ye u hánnele. ⁹ Nó úye kepipi kee yé iluke u we, uu pee ripare kpisi uu ke he? ¹⁰ Née nó úye kepipi kee yé nkpinómé u we, uu pee iwáa kpisi uu ke he? ¹¹ Mpá nó pikpáaree mpí nní, nɔ ye fele ani nɔsinépipi lisone he. Nounésáa yee keyómecaa-pɔ ní we yee yé pee meníŋe pɛpɛe lisone u m pise piheeriyáá?

¹² Lë nnéi kani ní la re pisoí piké ye nó wa, ani ye limɛɔ pi wa. Lë ke isé ne antepuyɛ api pise re nɔké ye wa.

Tinonɔo tee m mókú-mókúlë

(Luki 13:24)

¹³ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani ne rinonɔo tee m mókú-mókúlë lompɔ. Tinonɔo péré-péré ne ncée mee n laanu pelele ye nkɔ-mɛ simpɔle. Pisoí kulúi pee ye ne kei lompɔ. ¹⁴ Amá rinonɔo tee ye ne nfáa-mɛ ní ha ye mókú-mókúlɛnle. Lincee pɔ́ ne kó nkɔpáni mese wéké-wéké. Pisoí pee ye n n yé ápi kulúi we.

Antepuyɛ nɔome kecáá icélaa

(Luki 6:43-44)

¹⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ani nómenécire tí ne antepuyɛ nɔome. Pi ye rikpárále apí n nyíselɛ te pi asáŋpipi le, nɛmpákane pi pisifa-i ákpe kpáaree le. ¹⁶ Pimewai kani yéé ne pi ceri yare kapi ye aléépipi ne akuléé ní céri mɛɔ. Api ye aɛɛɛɛ sinípeleépi kecáá tɔ. Api ye kó afiiki ahíhíi kecáá tɔ. ¹⁷ Kuléé sone kpee ye apipi sone mari, kuléé kópe pɔ́ apipi kópe maru. ¹⁸ Limɛɔ ke kuléé sone áku ye fe kuké apipi kópe mari, kukópe páa ye kó fe kuké apipi sone mari. ¹⁹ Pi ye kuléé kpee áku apipi sone m máru rikéle api nna-i ku sáɔ. ²⁰ Limɛɔ kani yéé antepuyɛ nɔome mewai ne pi ceri.

Pipiretiki yiktyiki kecáá icélaa

(Luki 13:25-27)

²¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ai pɛ nnéi pee né n sélei re Upíima, Upíima pee Uléecaa iyɔopi kémee lonine, amá pɛpɛe Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we mela n wai ŋmane pee Uléecaa iyɔopi kémee lonine. ²² Meyá né ha keyáa kɛ ke Uléecaa uu pisoí n túhaanene né maa re: Upíima, Upíima, ái tɔ́o ripónyíri ne Uléecaa nsímé pisoí símisi ari aníri lakasente ari kó tipónyíri ne mewaisaŋa kulúi wapisii? ²³ Kei kam yé pee pi símisi ísone re: Am píkai nó nyu! Nó pikópekɔ́ mpí. Ani kenékúrí nté rinyɔsɔ́!

Styɔ sité sinyine kecáá nsímé

(Luki 6:47-49)

²⁴ Yeesu uu pee ntórɔ́o pi maa re: Uye un nsímé mmú nnéi kutu rincɔ un kó n tintiki, u we yare usɔ́hɔ́o yee kepare kecáá ukeyɔ m mɔ́. ²⁵ Ikónɛ ii cuuni, ikói ii yipu, kuyɔ píima kunyine aku kɛyɔ ke-i pépu, ái nkɔpáni líka ke wa, kake kepare kecáá m mómaalɛ́ nnya. ²⁶ Nkó yee nsímé mmú nnéi kutu rincɔ, úu ye pee n titiki ye we yare uníri yee nnyene kecáá ukeyɔ méwoo m mɔ́. ²⁷ Ikónɛ ii cuuni ikói ii yipu, kuyɔ píima kunyine aku kɛyɔ ke-i pépu, ake lolu ake foru téké-téké.

Yeesu nnaŋe kuú ne n céési

²⁸ Ke Yeesu uu anóo nyē nnéi pimáa mí masí, umecélaa amē pēe pīsoi riwúí meýǎ nnóo n yipaalē. ²⁹ Uyē úu céesi yarē isé picélaa meco. Amá Ulééca nnañe ke uyē uú péé ne céesi.

8

Yeesu ye uyǎ unyine paise
(Mariki 1:40-45; Luki 5:12-16)

¹ Ke Yeesu uu riyópe rincépime memáa, asoiwuí píima anyine aa pēe u n tikilē. ² Kei ke uyǎ unyine uu ukekúrí hápa uu wúla uu rē: Upíima, pǎn n la, pó né wole am funi. ³ Yeesu uu kunípe saapó uu u ca uu rē: Ne lalē a peí. Mese ne mese, keyǎ ake ukecáa lelu uu funi. ⁴ Yeesu uu pēe rinóo u he rē: Kape wa unyine uké kǎ. Amá a uyēe Ulééca inyóonse n wai leepó uké pó musí uké yé te pǎ peí, aa pēe limemáa inyóonse ke Moisi uú ne nó n tíye wai liké mǎpá úye nyíse rē pǎ peile.

Yeesu ye Rǎm usóoca kpéē unyine ukeikó paise
(Luki 7:1-10; Yohani 4:43-54)

⁵ Yeesu uu pēe limemáa ncée kpísi uu Kaperinawum kuyu lompó. Rǎm usóoca kpéē unyine uu ukekúrí nyósópó uú ne u téní rē uké u come. ⁶ U Yeesu maa rē: Upíima, unékeikó ye kényo-pǎ ne kufón finupole lin ána u pahaalē, úu nkéhē ne kényu mǎpó. ⁷ Yeesu uu u pēse rē: Ne kǎ, né ha u paise. ⁸ Kei ke usóoca kpéē uyē uu pēe kǎ rē: Am tu rē pǎké kenéyo-i lompó, Upíima. Amá pǎ kpére rinóo he, unékeikó ye lē peile. ⁹ Li we rē né ticuruu ye pinéwéése mále nen pi pakarelē. Nen kǎ písóoca má pēe né m pakarelē. Nen piunyine m maa rē uké méye ha, u ye hale. Nen kǎ uco m maa rē uké kam, u ye kale. Nen kǎ unékeikó m maa rē uké linyine wa, u ye li wale. ¹⁰ Ke Yeesu uu anóo nyē n kǎ, ai nnóo u yipu, uu pēpēe u n tikilē maa rē: Asei kam nní nó símisi, ám Isirayeli keteni-i ricuruu úka kémēe nfatene píima mmú nco yenaalē. ¹¹ Ne la ké nó símisi rē pīsoi meýǎ yé ketunjeleeme ne ketunjelolé-mē leeme, pi ne pírósáayaha Apiraham ne Isaaki ne Yakupu api Ulééca iyóopi-i tone api kesé iluke le. ¹² Amá pi yé pē kaí péé ne n sá rē piké Ulééca iyóopi kémēe lǎ ketahai kunmaha-mē fómpó api pēe kei m pupukee pin iní takai.

¹³ Kei ke Yeesu uu pēe usóoca kpéē uyē maa rē: A n nme a kui. Mpófātene nnya, lē kaa m pise yé wa. Ukeikó uu mesei itunje ise iye-i pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí paise
(Mariki 1:29-34; Luki 4:38-41)

¹⁴ Yeesu uu pēe limemáa yisi uu Piyēe keyǎ sí, uu kei uyē ulóhóni leepó un finu uipinje in tolú. ¹⁵ Yeesu uu kunípe u ca, kupinjetoi aku tene, unósi uu yisi uu ukecáa paí.

¹⁶ Kai nnyóo n wa, apí ne pinírihélaa kulúí Yeesu leepó, uu rinóo aníri male, aa wuru aa pikeméé lelu, uu kǎ pitóikó nnéi paise. ¹⁷ Lē ke antepu Esayi uú pēe mí ma ke mēwai mē amē ritiki rē: Tirónárei kuú yósi uu irótói kpísi uu cǎni.

Yeesu pitiki kecáa icélaa
(Luki 9:57-62)

¹⁸ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime we, risoiwuí ari u kálaapó. Kei kuu pēe upipiretiki maa rē u ne pē piké ritime ríco-mē ha. ¹⁹ Kei ke isé ucélaa use uú ne u rikó uu u maa rē: Ucélaa, mǎpá yei kaa sí né pó ritiki. ²⁰ Yeesu uu u pēse rē: Sisáná ye sialééri mále, sinúipi sin siayámé má. Amá né Usoi Kepipi, ám tíka má kam yé ríyu n tampó ké wénte. ²¹ Kei ke uupiretiki use pǎo pēe kǎ u maa rē: Upíima, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pēe kelenē pó ritiki. ²² Yeesu uu u pēse rē: A né ritiki aa pikpǎkpǎ yá piké pipikpǎkpǎ kulaankēe.

Yeesu ye meýǎ píima menyine riséése
(Mariki 4:35-41; Luki 8:22-25)

²³ Yeesu uu kúninɔi kɛmɛɛ lompɔ, upipireetiki api yisi api u lɛɛpɔ. ²⁴ Kapi n tɔsu, mɛyɔ pɛɛma mɛnyinɛ amɛ pipɛpɛ kápáá, mɛni amɛ kúninɔi yarɛi. Amá Yeesu pɔɔn pɛɛ loni. ²⁵ Upipireetiki api ukékúrí nyɔsɔpɔ api u yónsɛ api rɛ: Upɛɛma a ró comɛ, tɔ kpíninɛ. ²⁶ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Yo nnya kani iwamɛ wai? Nɔ pɛɛsoi mpí, nónnɛfatɛnɛ rɛn piyɛ. Kei kuu pɛɛ yisi uú nɛ kuyɔ nɛ mɛni cɛsi, ai pɛɛ sɛɛ lɛkɛ-lɛkɛ keu. ²⁷ Ai mpá úyɛ nnɔɔ yipu api pɛɛ pimɛɔpɛɛɛrɛ n tee rɛ: Usoi úyɛ kɛɛrɛ yɛ nkó kaí nɛ kuyɔ nɛ mɛni ripɛnɛ lin u pakarɛlɛ?

Yeesu yɛ pintrihélaa pitɛ pinyinɛ pɔisɛ

(Mariki 5:1-20; Luki 8:26-39)

²⁸ Kɛ Yeesu uu kupiyɛ ritimɛ tɛ-i n yisi uu Kataraa ketɛ-pɔ ritimɛ ricɔ tulu, pinirihélaa pitɛ pinyinɛ api akpíi kɛɔpɛ leeri api u lɛɛpɔ. Pɛɛsoi pɛ tikpákárá kapi n wai nnya, úka úu yɛ pɛɛ kaha ukɛ ncɛɛ mmɛ titiki. ²⁹ Kapí nɛ Yeesu rinsánɛ, api pɛɛ n cáai rɛ: Ulééca Kɛpipi, tɔ nɛ mpɔ nɛ ní-yɛ? Pɔ ka rɛ pɔkɛ íwɛ ró wa Ulééca itunɛ iyɛ-i kuú nɛ ró n túhaanɛnɛ ikɛ kelenɛ tuu?

³⁰ Afɔn anyinɛ yɛ pɛɛ kei kulúí wɛlɛ an tókuri, ái mɛyá nɛ ketaa pi wɛ. ³¹ Anírɛ aa Yeesu suúlusɛ rɛ: Pɔn n la pɔkɛ pɛɛsoi mpí-i ró lákasɛ, a tíyɛ tɔkɛ ha áfɔn nnyɛ nyɛɛ ntɛ-pɔ nní kulúí ní wɛ kɛmɛɛ lompɔ. ³² Yeesu uu a maa rɛ: Ani n tɔsu! Aa pɛɛ pɛɛsoi pitɛ pɛ-i yisi aá ha áfɔn nyɛ-i loni. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, áfɔn nyɛ aa wuru aá nɛ rikúú cɛpi aá ha nɛ kupiyɛ-i kpúupɔ aa kpíni. ³³ Pɛpɛɛ pɛɛ áfɔn nyɛ m mɛ api itóó karií api kuyu sí apí ha lɛ nnéi lɛɛ n wa nɛ lɛlɛ pinirihélaa pɛ n wa kɛɛni. ³⁴ Kei kɛ kuyu pɛɛsoi nnéi api ripehépɔ api Yeesu lɛɛpɔ. Kapi u n yɛ, api u suúlusɛ rɛ ukɛ piketeni-i le ukɛ tɔmpɔ.

9

Yeesu yɛ kékankáláká kɛnyinɛ pɔisɛ

(Mariki 2:1-12; Luki 5:17-26)

¹ Yeesu uu pɛɛ kúninɔi loni uu kupiyɛ pitɛrɛ kpá, uu ukuyu pɛlɛ. ² Api pɛɛ kékankáláká kɛnyinɛ risánjáapɔrɛ wai apí nɛ u lɛɛpɔ. Kuu pinfatɛnɛ n yɛ, uu kékankáláká kɛ maa rɛ: A n kahari unɛpipi, nɛ apókópɛ pɔ sárɛilɛ. ³ Kei kɛ isɛ picélaa pinyinɛ api pɛɛ pimɛɔpɛɛɛrɛ tee rɛ: Utisi nkó yɛ Ulééca riyu kopulɛ! ⁴ Yeesu uu pikémúnɛ cɛru uu rɛ: Yo nnya kani lɛ nɔsinéfa-i simúnɛ kópɛ wai? ⁵ Anɔɔ nnyɛ ketɛ kɛɔpɛ, ríyɛ tɛɛ fákú nɛ ricɔ: Kɛ usoi uu yɛ kékankáláká m maa rɛ: Nɛ apókópɛ pɔ sárɛi nɛɛ kuu yɛ kɛ m maa rɛ: A yisi a sónɛ? ⁶ Nɛ la nɔkɛ cɛri rɛ nɛ, Usoi Kɛpipi yɛ ketɛ kɛcáa rɛnanɛ málɛ kɛ nɛ pɛɛsoi akópɛ pi sárɛi. Kei kuu pɛɛ kékankáláká kɛ maa rɛ: A yisi a nyɛrɛ, a ripɔsánjáapɔrɛ pílesi aá kulu. ⁷ Utisi uu yisi uú kulu. ⁸ Kɛ pɛɛsoi kulúí pɛɛ kei ní wɛ apí lɛ n yɛ, ai pírí pi wai api pɛɛ Ulééca m pakarɛntɛ rɛ u sisoipipi rɛnanɛ píima mmɛ hɛ nnya.

Yeesu yɛ Matiyee sɛɛ rɛ ukɛ u ritiki

(Mariki 2:13-17; Luki 5:27-32)

⁹ Yeesu uu kɛyɛ-mɛ n tɔsu uu utisi unyinɛ kapi yɛ n sɛɛ rɛ Matiyee yɛnu un pilampooyɔ kɛkɛi-i tɔ. Uu u maa rɛ: A yisi a nɛ ritiki. Matiyee uu yisi uu u tiki. ¹⁰ Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáa sí uú ha Matiyee kɛyɔ-i n tɔ un ilukɛ le. Pilampooyɔ nɛ pikópɛkɔɔ picɔ apí hapɔ api kei u nɛ upipireetiki kékúrí tonɛ. ¹¹ Kɛ Pifarisi apí lɛ n yɛ, api Yeesu pipireetiki maa rɛ: Yo nnya kɛ nɔunécélaa nɛ pilampooyɔ nɛ pikópɛkɔɔ picɔ api kɛlɔ kɛsɛ tɔ pin le? ¹² Yeesu uu kóm pin lɛ símisi uu rɛ: Ai pɛɛsoi pɛɛ isarɛ n láarú nnya kɛ upɔisɛ uú wɛ, amá pitóikɔ nnya kuú wɛ. ¹³ Ani ha Ulééca nsímɛ mmú kuu m maa aseɛ wéési ani kóm. U maa rɛ: Nɛ, Ulééca yɛ nɔ písei rɛ ani íwɛ n tɛnaanɛ, ám nɔ písei rɛ ani yɛ isɛɛ nɛ nɛ nyɔɔnsɛ. Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Ai pɛpɛɛ pimɛɛrɛ n nyáni rɛ pi pɛɛsoi lɛ pɛɛ aseɛ n tikilɛ kam písei ka, amá pikópɛkɔɔ nnya kam ka.

Yeesu yɛ anɔpaha nsímɛ wai

(Mariki 2:18-22; Luki 5:33-39)

¹⁴ Kei ke Yohani Uniwole pipiretiki api Yeesu kekúrí hápɔ api u pise re: Yo nnya ke tó ne Pifarisi ari anóo pahaanke mesére, amá pɔ pipiretiki api ye pee paasi? ¹⁵ Yeesu uu pee pi pese re: Nɔ músu re usoi yé pisóonne anyá n wai uu upisane séi api péé hapɔ apí ne mpóocadi n tũ? Aai, mmẽ n n we. Li yé kam api kumúnjé kunyine-i unósikó uyé pikécɔpe lese apí ne tómpɔ. Péé uye-i kapi yé pee anóo paasi.

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Api ye kusánáá fale kepampi kpísi apí ne risípii kpure tanene. Insá lɛ, kusánáá fale kepampi yé kusánáá kpure nkú m pasalɛ aí cɛéri, kupóle aku pee kufoi feriyé. ¹⁷ Uu kɔ kpá re: Úka uu ye píta pelɛ akónenuj kpure-i súũ. Insá lɛ, píta yé kam api pelu, anúnj aa kpáfú api keteni-i lúlu, anúnj pɔ kɔ méwoo wai. Amá akónenuj fale kémee kapi ye píta fale súũ, aí lɛ n we apí ha ne pelu.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine paise
(Mariki 5:21-43; Luki 8:40-56)*

¹⁸ Yeesu un lɛ we un ne Yohani Uniwole pipiretiki símisi, Pisui fi uyukóó unyine uu hapɔ uu ukeyu-i wúla uu re: Unékpére yee nfáani nní kpupɔ aí kahane n nánai. Amá a kam a ha anípe ukecáá rilaa. U yé nfáa wa. ¹⁹ Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api u tiki.

²⁰ Unósi unyine yee ménye n foho hái injmẽ kefi ne ité, uu ne Yeesu kɔ, uu uilũ titime kepire-mẽ ca. ²¹ Ai méwoo kuu lɛ tica. U ukefa-i maa re: Nen péé njmaa uilũ kerí n fe aní ca, ne yee péé peí. ²² Yeesu uu pee kepire-mẽ pansɛpɔ uu u yenu uu u maa re: A n kahari unékpére, mpófatenɛ ye pɔ péisele. Unósi uyé uu kei nní pélu.

²³ Ké Yeesu uu ha úyukóó uyé keyɔ n tuiɔ, pisunsímaa pee pimɛcire n cápine piké nkɔ wa ne risoiwuí ne iwóó líkí-líkí kuu lɛpɔ kényɔ meyiɛ. ²⁴ Uu pi maa re: Ani nté léepɔ. Kékpérepí nké áke kpu, ke lɔnile. Kuu lɛ m ma, api u sɛnni. ²⁵ Kapi pisoí ketahai-mẽ n lésepɔ, Yeesu uu pee kulee lompɔ. Uu kékpérepí kunípe tini, áke yisi áke nyere. ²⁶ Nsímé nn kei keté kɛ nnéi kóónú nn tánene.

Yeesu ye pinyíye pité paise

²⁷ Ké Yeesu uu kei n yisi un tósu, pinyíye pité pinyine api u n tikilɛ pin cáai re: A irówe yé, Tafi ti Képipi.

²⁸ Kuu kényɔ n tu, pinyíye pɛ api ukekúrí hapɔ. Kei kuu pee pi pise re: Nɔ ne kefa tene re né fe am lɛ kani ní la waii? Api u pese re: Ee Upiima, pɔ fe. ²⁹ Kei ke Yeesu uu pee piinipɛe rica uu re: Uléécaa uké lɛ kaní ne nní kefa n tene nó wa. ³⁰ Kuu lɛ m ma, piinipɛe ii wúkule apí n nyáni. Uu pee pi kúrúrúse re: Ani nómenécíre tí n sɔne, áni kape tíye unyine uké lɛ kó. ³¹ Amá kapi yé kei nní n léepɔ, api piketé kɛ nnéi ne Yeesu nsímé kóónú api ríyu u waise.

Yeesu ye usoi yee uu ye n símisi paise

³² Pinyíye pɛ pɔn nní fáaupólɛ, pinyine apí ne unírihélaa unyine yee uu ye nsímé n fe Yeesu lɛpɔ. ³³ Ké Yeesu uu yé kuníri kpɛ n lákasɛpɔ, utisi uyé uu nsímé kápáá. Ai riwúfi te-i nípá úye nnóo yipu, api pee re: Ari píkaí Isirayɛli keteni-i mɛwai mmé mɛcɔ yenaalɛ!

³⁴ Amá Pifarisi pɔ re: Kunírilá wéése kpɛe rínanɛ u he un ne aníri lakase!

Yeesu ye pisoí pee n cápinelɛ tɛ tɛ

³⁵ Yeesu ye pee ayu ne siyupi nnéi kóónúlenle un kei Pisui fi ayomeyáhaalee kémee céési un kɔ Uléécaa iyɔpi Nsímé Kɛcire pisoí yóólɛ un kɔ itói ncɔpuri ne ncóh ncɔpuri mee pisoí m pekesi pɔisente. ³⁶ Uu asoiwuí yénu an pɔnelɛ lin a feriyelɛ, an méwoo tóórínkɛe yare isán yee ii usé m má, aí tɛwe u wai. ³⁷ Uu pee upipiretiki maa re: Kɛcare kee kúkpaa n tu ye laanule pelele, amá pepɛe yé ke ní kpasi apí pee kulúi we. ³⁸ Lɛ nnya, ani Upiima pise re uké pikeikó pee yé ní kpasi pame.

10

*Pitumɛ kefi ne pité ke Yeesu uu n wée
(Mariki 3:13-19; Luki 6:12-16)*

¹ Yeesu uu pɛɛ upireetiki kefi ne pité séi uu rínanɛ pi he piké ye ne aníri lakase api ye kɔ ne itói ncɔpuri ne ncón ncɔpuri mee písoi m pekési pɔisente. ² Pitume kefi ne pité pɛ anyiri ye nnyé: Ufoi yee Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee ne uuwā Antiree, ne Yakupu ne uuwā Yohani. Pɛ keté ye Sepetee pinmánɛ lɛ, ³ ne Filipu ne Patelemii ne Tomaa ne ulampooyɔɔ Matiyee ne Alifee unmánɛ Yakupu ne Tatee, ⁴ ne Simɔɔ yee pɛɛ ukuyu pimúlɛ kecáá n tɔpu ne Yutasi Isikariyɔɔti yee Yeesu n tɛ uu piláarɔ anipe-i wai.

Pikéi ke Yeesu uu ne písoi pɛ n tum

(Mariki 6:7-13; Luki 9:1-6)

⁵ Písoi kefi ne pité pɛ ke Yeesu uu ne pikéi tū uu pi céési re: Ani silɔ se-i ke mpuri sane pikó api ní we n kaase. Ani kape Samarii pikó ayu kémee ha. ⁶ Amá Isirayeli pikó pɛɛ ní we yare isán yee m pɔ kémee kani yé ha. ⁷ Ani icée kémee pi n símisi re: Uléecaa iyɔɔpi ye nyahaimɛɛ. ⁸ Ani pitóikɔ m pɔisente, ani pikpɔkpɔ yukusente, ani tíyese piyɔ piké panse písoi pɛɛ ápi mékperinkpe m má, ani aníri lakase. Faalaa kani yé, faalaa ke nóo yé kɔ pico he. ⁹ Ani kape nkpráni wura née nwóóweni née mɛwóópipi kpísi nɔké awóólɔ-i wa nɔké ne ripéne. ¹⁰ Ani kape kulɔ kpísi nɔké ne ncée ritiki, áni kape kɔ ketúkanka kese kpísi. Ani kape kɔ anéeri née kuséle rimúlú. Li we re ukeikó yee ye upikei piluke li.

¹¹ Mpá kuyu maa-i née keyupi-i kani lompɔ, ani ye uyee yé ní ηmurei uu nó yósu wéési. Un n ηmurei un nó n yɔsí, ani ukeméé tone aí ha ne nókenétónjéyaa tulu. ¹² Nɔn ye kéyɔ kéye-i n lompɔ, ani ye kepikó yáási re: Liké nó n ninjú! ¹³ Kéyɔ kɛ pikó pin nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké pikecáá n we. Amá pinsá nó n yɔsí, nkínɛniɛ kaní ne pi ní la nké nókenémee pɛɛpɔ. ¹⁴ Pin kéyɔ kenyine-i née kuyu kunyine-i n ye re ápi nó yósune née ápi kɔ nónnésimé kutu cɔne, ani kéyɔ ke-i née kuyu kpe-i léepɔ ani nóanéna nkoɔ pɛi ani pikuwéé-mɛ yaapɔ. ¹⁵ Asei kam nní nó símisi re keyáa kɛ ke Uléecaa uu n sɔnti uké ne písoi n túhaane, Sotam ne Komɔori pikó ke Uléecaa uu nna n ηmaasi iwe ye ne kuyu kpe ikó kutasi wa.

Lɛ kapi masi kepire písoi n wéékusene

(Mariki 13:9-13; Luki 21:12-17)

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani rísonɛ kɔ tɛ, kam nní nó n tum, ani isán yee ákpe kecɔpe ní we mɛcɔ n sɔne. Lɛ nnya, ani mesɔhɔ m má yare iwáa, ani alólá mɛcɔ kéyu m purú. ¹⁷ Ani nómenécire ne písoi tɛ. Li yé kam api ye nó tini apí ne sitúhaane-i sɛ, api ye kɔ piayomɛyáhaalee-i iséi nó súúkee. ¹⁸ Pi yé kam api ye né nnya piyukɔɔ ne piyɔɔpi kémee nó séi re nɔké kɔ pɛ keyu-i ne mpuri sane pikó keyu-i inétansei li nnya. ¹⁹ Pin ye ketahai nó n sée, iwame íi kape ye nó wa re ní-ye kani yé ha símisi née íye kani yé ha n símisi. Liitɔne in n tu, Uléecaa yé mmaa-maa nó he aní male. ²⁰ Ai nókenémee knn léerine. Amá Nónúsáa Uléecaa Nfaasone yee nókenémee símisine. ²¹ Usoi yé umárecɔ kpísi uu pa re piké kpu. Usoi uu kɔ ukepípi kpísi uu ne limɛcɔ wai. Siwá asi písáa ne píni kecáá nyere asi pi kpísi así pa re piké kpu. ²² Písoi nnéi yé kam api né nnya nóinépurí yulu. Amá nkó yee rinkáhá-káhá ne kɛtɔ-pɔ, Uléecaa yé uriyu lɔ. ²³ In kuyu kúye-i nó n wéékuselɛ, ani wuri ani kucɔ tɛrj. Asei kam nó símisi re áni Isirayeli ayu kóónúne nɔké tánɛne Usoi Kepípi keké kelenɛ kam.

²⁴ Upeikɛ úka úu uucélaa fe. Limɛcɔ, ukeikó úka úu ukeisaa fe. ²⁵ Li nyam tɛ upeikɛ uké ucélaa ketule tu. Li nyam tɛ ukeikó uké ukeisaa ketule tu. Née nóunéyɔsaa, né kápi piséi tíye re Pelisepule, wóo pɛɛ nó pinéyɔkɔ?

Uyɛ kai m pise re usoi uké n wuru

(Luki 12:2-7)

²⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Ani kape písoi n wuru. Lɛ nnéi lɛ m pékaalɛ ne lɛ nnéi ke úka úu n nyu yé kam aí metéi kémee léeri npá úye uu li yenu uu kɔ li ceru. ²⁷ Mmɛ kam nní kunmahai-i nó n símisi, ani ha metéi kémee n tiyóó. Ani ha kɔ mmɛ kam nní kutu-i nó rinwéi-wéi, kecáa-i nyere ani yóó npá úye uké kɔ. ²⁸ Ani kape pɛpɛ ye usoi ní kpu ápi ye pɛ fe piké ukumíri kpu n wuru. Amá Uléecaa kani yé menínɛ n wuru re u ye fele

uu usoi kopu uu kɔ u ne ukumííri kpísi uu nna teneciré kémee waipɔ nnya. ²⁹ Nté pi ye sinúipi yuke-yuke sité yáa aí ne kétanká kumúnjé sá, née yo? Mpá ne lē, kéka áke ye méwoo kpu kái Nónésáa Uléécaa mela. ³⁰ Ticurru Uléécaa ye nórínéyu kecáá nnyúpi keenle un n-nnéi nyu. ³¹ Lē nnya, iwame íi kape ye nó wa. Nɔ Uléécaa inipée-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúi fe.

Yeesu meýóó ne umeyule kecáá nsímé
(Luki 12:8-9)

³² Yeesu uu kɔ kpá re: Uye un pisoí kecɔpe n ηmurei re u unékó le, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i ηmurei re née u te. ³³ Amá úye un kɔ pisoí kecɔpe n kesi re uu unékó, né né kɔ Unésáa yee keyómecaa-pɔ ní we keyu-i kési re ám u nyu.

Yeesu úu ne nkíññe pisoí ka, amá atɔpi kuú ne pisoí ka
(Luki 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Yeesu uu kɔ kpá re: Ani kape m músu re ríññe kaní ne ketē kecáá ka. Ai nkpáni ríññe, amá atɔpi kamí ne ka. ³⁵ Ne kale ké uñmáne ne usáa cénse, am kɔ ukpére ne úni ne ufosi ne unyáani cénse. ³⁶ Usoi keyɔ cire pikó ηmaa pee iláarɔ u waine.

³⁷ Usoi nkó yee usáa née úni ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. Nkó yee kɔ uñmáne née uukpére ní la aí tósu lē kuu né ní la úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁸ Nkó yee úu n ηmurei re uké menéɔ ukunapéékɔ ríya * uké pee né ritiki, úu ne sá re uké unépiretiki. ³⁹ Nkó yee ní la uké unfaa m múlílē, yé kam uú ne n fómni. Amá nkó yee né nnya unfaa n fóm, yé kam uu n yenu.

Ihée kecáá icélaa
(Mariki 9:41)

⁴⁰ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá re: Nkó yee nó n yɔsí, ye kɔ né yɔsile. Nkó yee né n yɔsí, ye kɔ uyee né n tumme yɔsile. ⁴¹ Uye un antepu unyine n yɔsí re antepu lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaa yé ihée kuu yé antepu m pa ícɔ u hééle. Nkó yee kɔ uyee aseí ne Uléécaa pikéi n wai n yɔsí re aseí ute lo nnya kuu u yɔsí, Uléécaa yé ihée kuu yé aseí ute m pa u hééle. ⁴² Asei kam nó símisi re nkó yee pisoí mpí ke úka úu nní n waiselē kecɔpe unyine míni riñwuhúse re pi pinépiretiki le nnya, Uléécaa yé liihée u pa.

11

Yohani Uniwolé pitume
(Luki 7:18-35)

¹ Ke Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité pē uicélaa pípa m masí, uu kei yisi uú ha ketē kē ayu kémee n céési un kɔ Nléécaasímé yóólē. ² Yohani Uniwolé ye pee likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i wepɔle. Uu Kirisi pikéi kuu n wai nkó kóm, uu pee upipiretiki yukuse uu ukémee tum ³ te piké ha u pise re uyee usoi uyē kapi mekée-me n tee re u sónti née unyine ucɔ ye kepire wemele? ⁴ Kei ke Yeesu uu pee pi pese re: Ani ha lē kani n kóméi nɔn kɔ nyáni Yohani símisi, ⁵ lelee re pinyíye ye nyánile, síkankáláká sin sône, piyó pin wole pin funi, pitusuí pin kóméi, pikpɔkpɔ pin yisikee, píwekɔ pin kɔ Nsímé Kécire ke pisoí api pi n yóólē kóméi. ⁶ Uye unsá né nnya n loó, liute ye únarekome le.

⁷ Ke Yeesu uu lē písímé pi m masí api tómpɔ, uu pee Yohani kecáá nsímé pisoí pee n cápínélē n símisi, uu re: Yo kani kucesi kóima-i piyéne ha? Kekpápi ke kuyɔ aku n fikiisee? ⁸ Usoi yee melape kecire n lapaalē yee kei we, née yo? Amá piyóopi akpánjá-i ke pepee melape kecire m má apí we. ⁹ Yare yo kecire ηmaa kani mpí piyéne ha? Antepu unyine née yo? Amá aseí kecáá uyē kani nní ní yé ne antepu fele. ¹⁰ Ukecáá kai wólaalē te: Unétume ye nkó kam n tumme uké ne kekpeē pó wa uké mpócée nyóñse. ¹¹ Asei kam nní nó símisi re kái

* **10:38** Kunapéékɔ piya: aseí re íwe piluke Yeesu meɔ

ne n weme, ápi unyine maraalē yee Yohani Uniwole n fe. Mpá ne lē, pepe Uléecaa iyɔɔpi kémee ní we keɔpe, uyee n filē ye u fele. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i ke Yohani uu Uléecaa Nsímé n yóólē n kpíime aí ne kumúnjé nkú-i tuiri, písoi ye Uléecaa iyɔɔpi nnya tɔpule pin náási piké i yē, pinánje-nanje pee ye i yē. ¹³ Antepuye nnéi ne isé ye Uléecaa iyɔɔpi nsímé símaarile aí weri aí ne Yohani ikametuŋe tulu. ¹⁴ In te nɔ mesei la nɔké nnésímé kɔ, Yohani yee Elii uyē kápí pee n tee re u weme. ¹⁵ Uye un ukómē uu kóm!

¹⁶ Uu kɔ pimáa pi kpá re: Yo kam yé fe ké ne nfáani písoi múnjeisene? Pi nkpáni yare siwá see kényáala-i n tũ si ne sisicɔ sin ne ipupeí séleine, asi ye re: ¹⁷ Tɔ asũ nɔ símisile re ani yesi, ani yúlu, ari sikipɔyome yom, áni tē. ¹⁸ Mesei ke Yohani uu ka, uu ye iluke li, uu ye píta n ntí, ani re aníri kuu héesi. ¹⁹ Usoi Kepipi pɔɔ weri ken le ken níru, ani kɔ re: Piluke ne píta niré ŋmane nkó mee uyē we. U kɔ pilampooyɔɔ ne pikópekɔɔ usane le. Amá li pee umewai kémee nyíselenle re Uléecaa mewéesesɔhɔ ye me.

Ayu nyee áa Yeesu nsímé ní ŋmurei
(Luki 10:13-15)

²⁰ Lē memáa, Yeesu uu pee ayu nyee-i kuu mewaisaŋa meýā n wapisi pikó picé kápáa kápí ne mefine n conse nnya. U ne pi cési re: ²¹ Nɔ Korasin pikó, íwe kani topori. Nɔ Petisayita pikó, íwe kani topori! Likumúnjé re mewaisaŋa kapi nɔkenémee n wapisi men pee Tiiri ne Sitɔ kémee n wa, aí nní ní we pin piakópe kepire ritɔ api áfɔrɔnti tani api pimécire nfúrɔ kɔikee liké nyíse re pi conse. ²² Lē nnya kam nɔ símisi re Tiiri ne Sitɔ pikó íwe yé ha ketúhaaneyaa ké ne nɔínékó kutɔsi wa. ²³ Nté nɔ Kaperinawum pikó, nɔ músu re keléecaa-mē kaní taálē? Ai nkpáni lē. Amá kukúlāyu-i ke Uléecaa uu ketē-mē nɔ láupole. Ai líka nnya, pin pee mewaisaŋa mmē kapi nní nɔkenémee n wapisi mecɔ Sotɔm kémee n wapisi, li yé pee nní ní we kuyu kpē kun ne we. ²⁴ Lē nnya kam nɔ símisi re keyáa ké ke Uléecaa uu ne písoi n túhaanene, Sotɔm pikó íwe íi nɔínékó ne kutɔsi wa.

Yeesu ye re písoi piké ukemee piwénte hapɔ
(Luki 10:21-22)

²⁵ Yeesu uu pee likumúnjé kpe-i maa re: Sáa, ketē ne keyóme Upiima, ne pɔ pakare re pɔ tíyese siwá sínsápi asi nsímé mmē kaa pisɔhɔ ne pinyuwe ní pesí aseí kom. ²⁶ Pɔɔ la re liké lē wa kai kɔ mesei lē wa, Sáa.

²⁷ Yeesu uu kɔ limemáa pi maa re: Unésáa ye npá yo nnéi né pale. Uka ucɔ uu né, Ukepipi nyu Unésáa memáa. Uka ucɔ uu kɔ Unésáa nyu insá né Ukepipi ne pē kam n tíyese api u ceru. ²⁸ Nɔ mpí nnéi nɔ nní ncɔni mule-mule ne n nákaanke lin nɔ pelaalē, ani kenémee kam ké nɔ topile ani wénte. ²⁹ Am la ké nɔ n nyikilē lin nɔ pelaalē. Ani ncɔni kam ne nɔ ní la ŋmurei ani cɔni, ani tíye ké nɔ n céési. Nɔ pee yé kani yé ní wénte. Ne kefa láárúle. Menékó áme kɔ póólú. ³⁰ Ncɔni mmē kam nní ne nɔ ní la re ani cɔ ye fákúle, ín nkpáni mulú.

12

Yeesu yee kewénteýaa ute
(Mariki 2:23-28; Luki 6:1-5)

¹ Lē memáa, Yeesu uu pee kewénteýaa ketúnjé imúí inyine kecare kémee n tikilē un tósu. Nkú nn upipiretiki wai, api pee iwéhe kpéeni api mepipi takai. ² Ke Pifarisi api lē n yé, api Yeesu maa re: A ripaí ke pipópiretiki api n wai lē ke isé ii ní maa re písoi ápi kape ye kewénteýaa ketúnjé wa. ³ Kei ke Yeesu uu pee pi pese re: Lē nnya, áni lē ke Tafiti uu kumúnjé kpe-i ke nkú nn u ne upikó n wa keenlē, née yo? ⁴ Uléecaa keyɔ-i kuu lompɔ uu akpónɔ kapi Uléecaa n yekei kpísi u ne upikó api le, aí kɔ pee re piunyine ye ncée má uké a li. Pepe ye Uléecaa inyónse n wa ŋmane pee ncée má piké a li. ⁵ Née áni isé atelé kémee kéte te pepe ye Uléecaa inyónse n wa ye Uléecaa keyɔ-i pikéi waille aí ne kewénteýaa péne? Lē nnya akópe kapi lē waa? ⁶ Amá ké nɔ símisi re uyee nté nní ní we ye Uléecaa keyɔ fele. ⁷ Nɔn pee Uléecaa

ritelé kémee iwóí nnyí asei meýikíyiki n kō te Uléécaa ye maa re: Né, Uléécaa ye nó písai re ani íwe n ténaane, ám nó písai re ani ye isee ne né nyóonse, áni yéé pee nkó yee úu líka n caai akópe pa. ⁸ Lẽ nnya ke nẽ, Usoi Kepipi am kewénteyaa ute.

Utisi uyee kunípe kópe m má
(Mariki 3:1-6; Luki 6:6-11)

⁹ Yeesu uu kei yisi uu tómpo uu ha pikuyomeyáhaalee loni. ¹⁰ Utisi unyine ye pee kei wele un kunípe kópe má. Peepe kei ní we api pee kewáaná n wéési piké ne Yeesu tí. Api Yeesu písai re: Ncée ye we re piké kewénteyaa ketúnjé usoi póisee? ¹¹ Uu pi pèse re: Nó úye un nkpeni isán ise m má ii kewénteyaa ketúnjé kuhóre címé-címé kunyine-i lóipó, úu yé ha kei i lesée? ¹² Kesoipipi ye kó pee isán fele áí nkáripí. Lẽ nnya, irósé ye ncée hele re piké ye kewénteyaa ketúnjé usoi lisone wa. ¹³ Yeesu uu pee utisi uyé maa re: A kupónípe ritunáme. Uu ku tunápó aku pélu aku kucó mecó sonesi. ¹⁴ Kai lẽ n wa, Pifarisi api pee léepó apí ha símaane piké yé te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Ukeikó ke Uléécaa uu n wée

¹⁵ Ke Yeesu uu n kō te pi la piké u kpu, uu kei yisi uu nyósó. PISOI kulúi api yisi api u tiki, uu pitóikó nnéi póisente. ¹⁶ Amá uu pee pi símisi nsonne uu kúrúruúse re ápi kape tíye unyine uké kō te lẽ kuu wa. ¹⁷ Lẽ ke antepu Esayi uu uritelé kémee mí ma liké ne n wa nnya. U pee re:

¹⁸ Unékeikó lala ye nkó. Uyé kam wée.

Am kusa u la.

Né Nnéfáasone ukemee wa
uké ne sité nnéi isoipuri asei kamí ne i n weme riyóó.

¹⁹ U ne úka ápi líka kecáá kénene, úu yé kó senkee.

Api yé unné icée-i n kóméi.

²⁰ Uu yé kekápí kee pikónó m málẽ sei.

Uu yé kó káfíráa kee pinyúm-nyúm mí masí kpu.

Lẽ kuu yé n wai aí weri aí ne tulu

kumúnjé kpe-i ke asei aa yé nípá yo n feríye.

²¹ Sité nnéi isoipuri ii péé ne u n tálẽ.

Yeesu ye peepe ukécáá nkópe n símisi rinó pèse
(Mariki 3:22-30; Luki 11:14-23)

²² Kei ke pinyine api péé ne unírihélaa unyine ke aníri aa n nyíinse úu kó símisi Yeesu léepó re uké u pói. Yeesu uu u pói. Uu pee fe uu ye símisi uu ye kó yenu. ²³ Ai pISOI pee n cápinelẽ nnóó yipu, pinnéi api ye pee re: Nénté utisi nkó ye Tafiti Kepipi lè? ²⁴ Ke Pifarisi api lè n kō, api re: Aníri uyóopi Pelisepule yee utisi nkó nnahe he kuu ne aníri lakasente. ²⁵ Amá Yeesu ye pee pikemúnjé nyule. Uu pee pi maa re: Kuyópiyu kunyine pISOI pin pimécópecire n tópu, ku ye kpule. Limécó, kuyu kunyine néé kéyo kényine pikó pin pimécópecire n tópu, pi ye kpule. ²⁶ Setani un nkpeni aníri n lakasente, umécire kuu lè ne tópu, íye ke ukuyópiyu aku yé pee fe akú ne n we? ²⁷ In te Pelisepule yee nnahe né he kamí ne aníri lakasente, wóo pee nópinékó pó nnahe he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nópinékó cire pee nó nyísenne re áni alari má. ²⁸ Asei kecáá, Uléécaa Nfaasone nnahe kamí ne aníri lakasente. Lelée nyíselẽ te Uléécaa iyóopi ye nókenémee pituime masile.

²⁹ Uka úu yé fe uké unáhe-náhe keyó-i lompó uu ulikó yáái, kumúnjé kpe-i kúu kahanne u n tí uké paasi. Amá un n fe un u n tí uu paasi, u yé pee fe uu keyó likó nnéi yáái. ³⁰ Nkó yee úu kenécáá n kpálẽ ye iláaro né wailé. Nkó yee úu kó picápíne né n léni ye haresile. ³¹ Lẽ nnya kam nó símisi re Uléécaa yé akópe ne alé nnéi mpuri kesoipipi sárei, amá úye un Uléécaa Nfaasone n lámaankée, Uléécaa úu yé liute sárei. ³² Uléécaa yé nkó yee nẽ Usoi Kepipi kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei, amá Uléécaa úu yé nkó yee Nfáasone kecáá nkópe n símisi, akópe u sárei ne keweesi-pó.

Kuléé nɛ kuapipi kɛcáá icélaa
(Luki 6:43-45)

³³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Kuléé kun isarɛ n láárú, kuapipi yèè n nyamlɛ. Kunsá isarɛ n láárú, kuapipi yèè n caailɛnɛ. Mpá kuléé kúyɛ apipi kapi yɛ nɛ ku ceri. ³⁴ Nɔ akpurii nnyé! Iyɛ kɛ nɔ písoi kpááree mpí ani yé fɛ ani nsímé sɔnɛ malɛ? Li wɛ rɛ nsímé mɛɛ usoi kɛfa-i ní wɛ mɛɛ yɛ nnɔɔ-i léemɛ. ³⁵ Usoi sɔnɛ yɛɛ yɛ nsímé sɔnɛ mɛɛ ukefa sɔnɛ-i ní wɛ símisi, usoi kóɛ pɔɔ nsímé kóɛ mɛɛ ukefa kóɛ-i ní wɛ símisi. ³⁶ Ké nɔ símisi rɛ keyáa kɛ kɛ Uléécaá uú nɛ písoi n túhaanɛnɛ, isímé kóɛ kɛ písoi api n símaankɛɛ cɪrɛ nnya kapi nɛ pi túhaanɛnɛ. ³⁷ Li wɛ rɛ mpónɔɔsimé mɛɛ tíyɛsɛnɛ pɔké alari nɛɛ akóɛ yɛ.

Pi Yeesu pise rɛ uké mɛwaisaɲa wa uu yúlu
(Mariki 8:11-12; Luki 11:29-32)

³⁸ Lɛ mɛmáá, isé picélaa kɛcɔɛ pinyinɛ nɛ Pifarisi pinyinɛ api Yeesu maa rɛ: Tɔ pɛé la rɛ a mɛwaisaɲa mɛnyinɛ wa tɔkɛ yɛ. ³⁹ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Nfáani ketɛ nké písoi yɛ caailɛnɛ hái. Api la piké Uléécaá ɲmanɛ ritiki, amá mɛwaisaɲa kapi wéési piké yɛ. Mɛwaisaɲa mɛ kɛ antepu Yonaasi uu n yɛ mɛnyinɛcɔ kapi yé kɔ yɛ. ⁴⁰ Asei kɛcáá, lɛ kɛ Yonaasi uu mɛkpíntomé maamaa kɛfa-i sitúnjé sitaani nɛ sisinɛ sitaani n wa mɛcɔ kɛ Usoi Kɛpipi pɔɔ kɔ sɔnti kɛkɛ ketɛ kémɛɛ wa sitúnjé sitaani nɛ sisinɛ sitaani. ⁴¹ Keyáa kɛ kɛ Uléécaá uú nɛ písoi n túhaanɛnɛ, Niniifi pikó yé ha yisi api nfáani ketɛ nké písoi akóɛ pa. Li wɛ rɛ kumúnjé kɛ-i kɛ Yonaasi uú pɛɛ Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pɛɛ mɛfinɛ consɛɛ. Uyɛɛ nté nní ní wɛ yɛ kɔ pɛɛ Yonaasi fɛɛ. ⁴² Keyáa kɛ kɛ Uléécaá uú nɛ písoi n túhaanɛnɛ, unósiiyɔɔpi yɛɛ Saapa ketɛ kɛcáá n tú yé ha yisi uu nfáani ketɛ nké písoi akóɛ pa. Li wɛ rɛ uyɛɛ pɛɛ hái ketɛ ketɔ-pɔ leemɛɛ uú weri rɛ uké Salomɔɔ mɛwéésɛsɔhɔ kɔ. Uyɛɛ nté nní ní wɛ yɛ kɔ pɛɛ Salomɔɔ fɛɛ.

Kuntri yɛ kuripɔhɔ kpurɛ-i pɛɛ
(Luki 11:24-26)

⁴³ Yeesu uu kɔ kpá rɛ: Kuníri kun usoi kémɛɛ n yisi, ku yɛ hale akú ha kɛlɔ kóima kɛnyinɛ-i n keraai kun kɛwɛntɛ wéési. Káku nní kɛ n yɛ nnya, ⁴⁴ aku pɛɛ rɛ: Né kɛnýɔ kɛ kam n yisimɛ kémɛɛ pɛɛ. Kun m pɛɛpɔ, aku kényɔ ɲmanɛ lɛɛpɔ kapi m péeinkɛɛ api nyóɔnsɛntɛ cáká-cáká. ⁴⁵ Kei kaku yɛ pɛé ha kuacɔ asɛɛi nyɛɛ kuricuruu rikpákára ní fɛ kpíipɔ áá nɛ kényɔ kɛ-i tonɛ. Lɛɛɛ yɛ tíyɛsɛ kɛ liute uyɛ mɛwɛɛ falɛ amɛ yɛ n caailɛ amɛ mɛkpurɛ mɛ-i kuú pɛɛ mɛkɛɛ ní wɛ tósu. Lɛ kɛ nfáani písoi kóɛ mpí api sɔnti piké nɛ kɛtɔ tɛnɛ.

Yeesu unɪ nɛ upiwā
(Mariki 3:31-35; Luki 8:19-21)

⁴⁶ Yeesu un kei lɛ wɛ un nɛ písoi símisi, uuni nɛ upiwā pin tuiɔ, api ketahai-pɔ nyɛɛ, pin la piké rinɔɔ u maa. ⁴⁷ [Unyinɛ uu Yeesu maa rɛ: A ripá, upóni nɛ pipówá yɛ ketahai-pɔ nyɛnɛɛ pin la piké rinɔɔ pɔ maa.] ⁴⁸ Yeesu uu liute uyɛ pɛsɛ rɛ: Wóo unéni, piyɛ pɛɛ pinéwá? ⁴⁹ Uu pɛɛ upipirɛtiki-mɛ kuníɛ tunápɔ uu rɛ: Unéni nɛ pinéwá yɛ mpí nté! ⁵⁰ Asei kɛcáá, úyɛ un Unésáa yɛɛ keyómɛcaá-pɔ ní wɛ mɛla n wai, uyɛɛ unéwá nɛɛ unéyɛi nɛɛ unéni.

13

Ulukaa kɛnyárū
(Mariki 4:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Yeesu uu keyáa kɛ kényɔ-i léeri uu sɪ uú ha kupiyɛ ritimɛ tonɛ. ² Písoi kulúi api ukékúrí cápínɛpɔ uu pɛɛ lɛ nnya kúninɔi loni uú tonɛ. Písoi pɛ pɔɔ kupiyɛ ritimɛ tonɛ. ³ Uu sinyárū kpísi uú nɛ isímé isímé pi símaankɛɛ. Uu rɛ: Utisi unyinɛ yɛɛ wɛ, uu keyáa ukɛcare-i ipuri pífómɛ leepɔ. ⁴ Kuu lɛ n fóm, ipuri inyinɛ ii ricéetimɛ lólɛsi, sinúipi así hapɔ asi i kpóuli. ⁵ Iɔɔ ii kɛparɛtɛ kɛcáá kɛ ntaai ɲn m piyɛ lólɛsi. Kɛ ketɛ ákɛ n címú nnya, ipuri iyɛ ii mɛsɛ nɛ mɛsɛ lɛlu. ⁶ Amá kɛ ntunɛ nn n ta, mɛlɛi falɛ mɛ amɛ inínjɪ kuweeciré nnya torɛ. ⁷ Ipuri ico

ii sinípeleépi kepáápáá lólesi, sinípeleépi asi pelu asi i hila. ⁸ Amá ipuri ico íí ha ketě sone kecáá lólesi ii lelu ii pelu ii fólu. Mpuri nse nn fólu ipipi píle, nco ipipi kuwóó ne kefi, nco ipipi afetaani. ⁹ Ke Yeesu uu lē pimáa pi m masí, uu kō pi kpá rē: Uye un ukóme uu kóm.

Yo nnya ke Yeesu uu ne sinyárū céési?

(Mariki 4:10-12; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kei ke upipiretiki api pēē ne u rikō api u pise rē: Yo nnya kaa sinyárū kpísi pōn ne pisoí símisi? ¹¹ Yeesu uu pi pēse rē: Nō ke Uléécaā uu uiyōpi nsímé mēē m pékaalē cereise, uu pē cereise. Lē nnya kam ne lē pi símisi. ¹² Li we yare kapi ye m maa rē: Nkó yēē linyine m má kapi ye lico rikpá ai meyá wai. Amá nkó yēē úu líka m má kapi ye likáripikōó lē kuu m má yósí. ¹³ Lē nnya kam sinyárū kpísi nen ne pi símisi. Li we rē pi ye n wiilenle, amá ápi pēē nyáni, api ye kutu n cōlē, amá ápi pēē kō kómēi. Api kō aseí ceri. ¹⁴ Lē ke antepu Esayi uu pēē mekēē-me m ma yēē lē wai rē:

Nó kam ani ye n kómēi, áni yēē pēē liasei ceri.

Nó kam ani ye n nyáni, áni yēē pēē yē.

¹⁵ Li we rē mpuri mmú pisoí akin ye takasile.

Pi pimēcire atu tápisile.

Api inípeē wúkesi,

api yúlu rē piatu áa kape ye kō,

piinipeē íi kape ye yē

pimesōho áme kape ye kō líka ceri.

Lē kēmēē, ápi yē pēē fe piké pimēfine conse.

Nē Uléécaā, ké ne pi m pōise.

¹⁶ Amá in nōó, nō pínarekome le rē nónénípeē ye nyáni, nōanétu an kómēi. ¹⁷ Asei kam nní nō símisi rē antepuye ne aseí pite Uléécaā inípeē-i ye kulúi wele pēē pēē rí la piké lē kani nní rí nyáni yē, amá ápi li yē. Pi pēē kō lalē piké lē kani nní ne nōanétu n kómēi kō, amá ápi li kō.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi

(Mariki 4:13-20; Luki 8:11-15)

¹⁸ Kei ke Yeesu uu pēē pi maa rē: Ani nképni ulukaa kenyárū kē aseí kō: ¹⁹ Pisoí pēē ye Uléécaā iyōpi nsímé kutu riñcō ápi yē nkeméé kō ye we yare ricéetime tē-i ke ipuri ii n lólesi. Kuníri yēē kale aku nsímé mmē pikeméé lese. ²⁰ Picō ye kō we yare keparetē ke-i ke ipuri ii n lólesi. Lipite yēē nsímé kutu ricōle api mēse ne mēse piakin kēmēē n yósu ne mpōonare. ²¹ Amá ápi ye tíye nké pikemēē iníní wa, rín ye pikemēē tōne liké nánai. Ncōn nn nsímé mmē nnya pi n lēeme nēē méwee kópe menyine men pi m pekesi, api kei ne kewááná yēnu apí ne Uléécaā kepire tō. ²² Picō ye kō we yare ipuri yēē sinípeleépi kepáápáá rí loó. Lipite yēē nsímé kutu ricōle, amá ketē kecáá pikei ke pisoí apí ne rí kparálē ne memá nnáapí mēē ye n kírāase yēē nsímé mmē tihilale rín ye pēē líka pi yoriye. ²³ Picō ye kō wele yare ipuri yēē kefēnetē kecáá rí loó. Lipite yēē nsímé mmē kutu ricōle api nkeméé kóm nn pi lēni api pēē n we yare aléé nyēē ye apipi m mári, kunyine píle, kucō kuwóó ne kefi, kucō afetaani.

Meyúipuri kópe kenyárū

²⁴ Yeesu uu kō kenyárū kecō pi kpá rē: Uléécaā iyōpi ye we yare usoi nkó nsímé mmú: Utisi unyine yēē ukēcare-i melukepipi lukesi. ²⁵ Uláarō uu kesine kenyine hapō, pisoí pin lōni uu iluke kepáápáá meyúipuri kópe uu yaa, uu tómpō. ²⁶ Ke iluke ii n le ii mēpéi leeri ii fólu, meyúipuri pōó kō leeri. ²⁷ Pikeikó apí weri api ucarete uyē maa rē: Ai ilukepuri kaa kepócare-i lukesii, Upíima? Kai pēē íye wa ke meyúipuri kópe amé ne n le? ²⁸ Uu pi pēse rē: Unélaarō unyine yēē lē wa. Pikeikó api rē: Pō la tóké ha me wehēē? ²⁹ Uu rē: Eehei. Ne wuru rē nō meyúipuri kópe pilése n la aní ne iluke péne aní wehē. ³⁰ Lē nnya, ani liketé riyá liké kesē m pelu aí ne kúkpaa tulu. Lin kúkpaa n tu, né pepēē rí kpasi maa rē: Ani meyúipuri

kópe mefoí lese ani apehe me pahaanke tóké me risé, ani pee kó iluke cápine ani rinésíme-i súúni.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū

(Mariki 4:30-32; Luki 13:18-19)

³¹ Yeesu uu kó kenyárū pi kpá re: Uléécaa iyóopi ye kó we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu n kpísi uu ukéare-i lukesi. ³² Ipuri kecópe mme mee ní-yuke icó fe. Amá nn n le, nkulée kpee ye kécare-i ayéhelée kecópe kumáa. Ai pee wai kulée maa kpé ilese kecáa ke sinúipi asi ye ayámé wa.

Nkpónótó pite kenyárū

(Luki 13:20-21)

³³ Yeesu uu kó kenyárū pi wai re: Uléécaa iyóopi ye kó we yare nkpónótó pite ke unósi uu ntó píima kémee n cónhépó uu pulu pikpée api yisi.

Lē ke Yeesu uu ye pee sinyárū n kpísi uú ne písoi céési

(Mariki 4:33-34)

³⁴ Sinyárū ke Yeesu uu ye pee kpísi uú ne písoi pee n cápínelē n céési. Sinyárū nmanε kuu ye pee kpísi uú ne pi céési. ³⁵ Lē ke antepu uú pee n wói liké ne n wa nnya. U pee re: Sinyárū kam kpísine ké ne n símisi. Né sinyárū kpísi amé ne lē nnéi lee nípá yo kekoraane-me m pékaalē yóó.

Yeesu ye meyúipuri kópe kenyárū kē aseí símisi

³⁶ Kei ke Yeesu uu pee yisi uu písoi pee n cápínelē yá uu kéyo sí. Upipiretiki api u leepó api u píse re: A meyúipuri kópe mee kécare-i n le kenyárū kē aseí ró símisi. ³⁷ Uu pi pese re: Uyee ilukepuri n lukesi yee nní Usoi Kepipi. ³⁸ Kécare kee nní ketē, nlukepuri sone mee nní Uléécaa iyóopi pikó, pepee Setani n tíkílē pee nní meyúipuri kópe. ³⁹ Uláaró uyee meyúipuri kópe n lukesi yee nní Setani. Ketē nké metene yee nní kúkpaa. Pepee ní kpasine pee nní piléécaatumε. ⁴⁰ Yare kapi ye nní meyúipuri kópe n wéhe api nna sé mecó kai sánti liké ketē metene ketúnjé wa. ⁴¹ Né, Usoi Kepipi yé pinéléécaatumε tū api pē nnéi pee inéyóopi kémee picó akópe n waise ne pē nnéi pee mewai kópe n wai lese. ⁴² Api nna píima kémee pi sápo. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai. ⁴³ Péé uye-i ke pepee aseí n tíkílē póo yé pee piusaa Uléécaa iyóopi kémee n we pin tēlu yare itunje. Uye un ukóme uu kóm!

Memá kenyárū

⁴⁴ Yeesu uu kó upipiretiki kenyárū kecó kpá re: Uléécaa iyóopi ye kó we yare nsímé mmú: Memá píima manyine mee kécare kenyine-i kúlaalē. Utisi unyine uu keyáa memá píima mē yenu, uu pikúlaa me pese, uu kó mpónare ne ulikó nnéi kpísi uu yái uú ne kécare kē lolu. ⁴⁵ Yeesu uu kó kpá re: Uléécaa iyóopi ye kó we yare ukpéense unyine yee keyáa ikólé kecire wéési. ⁴⁶ Kuú ha nkólé mee meyíkíyiki ní nyamí n yé, uu sí uú ha ulikó nnéi yái uú ne n lolu.

Kunyeŋ kenyárū

⁴⁷ Uu kó kpá re: Uléécaa iyóopi ye kó we yare kunyeŋ kunyine ke usoi uu mínimaa-i n fō aku ikpíntomé nnyí ncópurí paála. ⁴⁸ Kaku n yi, pikpíntomécópii api ku pasai api ritime leseri api péé n tū pin ikpíntomé tési, pin isone anére-i wai pin ikópe fónje. ⁴⁹ Lē kai sánti liké ketē metene kumúnjé-i wa. Piléécaatumε ye ha sántile piké pepee Uléécaa mela n wa ne pepee ápi Umela n wa kóólene, ⁵⁰ api pepee ápi Umela n wa nna píima kémee sápo. Kei ke písoi api yé meyá ténesi pin iní takai.

Isé ucélaa fale ne ukpure kecáa nstmé

⁵¹ Yeesu uu upipiretiki píse re: Nó pee lē nnéi kam nní n símisi aseí konle nní? Api re: Eεε, tó konle. ⁵² Kei kuu pee pi maa re: Lē nnya, isé ucélaa úye un Uléécaa iyóopi nkó n n̄murei, u we yare úyosaa unyine yee ulikó kémee lifále ne likpure ní lese.

Nasarəti pikó ápi Yeesu ne kefa tene
(Mariki 6:1-6; Luki 4:16-30)

⁵³ Ke Yeesu uu lē ne sinyárū sē picélaa pi m masí, uu kei yisi uu tómpo, ⁵⁴ uu kuyu kpe-i kuu iwá n li kémee sī uú ha kei Pisui fi kuyomeyáhaalee-i n céési. Ai pēpē kei ní we nnéi nnóo yipu, api ye pē re: Yeí kəcire ke nkó uu mpíi mēwéesesəhə mmé tu? Iye kuu ye ne mēwaisaŋa mmé wapisi? ⁵⁵ Néntē uyēe uséré uyē uŋmáne? Ai úni yē Maari? Ai upiwá pē nní Yakupu ne Yosefi ne Siməo ne Yuutii? ⁵⁶ Ai tó ne upiyēi nnéi tóo nté kesé wee? Yeí kəcire kuu pē mpíi rínanə mmú yé? ⁵⁷ Nní nnéi ai pi tapisi ápi ne Yeesu kefa tene. Yeesu uu pē pi maa re: Ápi ye antepu kuyu-i ne ukéyo-i u n waiselē. ⁵⁸ Pinfatene kucíré nnya, Yeesu uu kei mēwaisaŋa meýá wapisi.

14

Yohani Uniwole nkpo
(Mariki 6:14-29; Luki 9:7-9)

¹ Uyóopi Erooti yē pē likumúnjé kpe-i Kalilee ketē kəcáá paílē. Uu pē kóm pin Yeesu nsímé símisi. ² Uu upikeikó maa re: Yohani Uniwole yē n kpu nsímé kapi símisi. U pikpəkpə kémee yisile. Lē nnya kuu nní rínanə yē un ne mēwaisaŋa wapisi.

³ Asei kəcáá, Erooti ye pē tíyesele api Yohani Uniwole tini api paasi api kukpaniilee tani. Umáa Filipu unəsi kapi ye n sée re Erootiyati nnya kuú pē lē wa. ⁴ Yohani ye pē Erooti maa re: Aa ncée má pəké upómáa unəsi kpísi. ⁵ Lē nnya ke Erooti uú pē la uké Yohani kpu, amá un pē pisoí pē n cápínélē wuru. Pē ne pē nyánile re Yohani ye antepu le. ⁶ Api pē keyáa kényine Erooti kemareyaa anyá n wai, Erootiyati ukpére uu léépə uu písáne pē n cápínélē kəcəpe yesu ai Erooti yúkúlú ⁷ uu pisoí inipēe iye-i símisi uu wéeri re ukpére uyē un yo mpuri n la, un li u m pise, u yé li u pa. ⁸ Kei ke Erootiyati uu ukpére tálaankēe, uyē uu pē Erooti maa re: A nté nní Yohani Uniwole riyu kəcáripí táí-tái kémee wa aa né pa. ⁹ Ke Erooti uu lē n kó, uripəo ari caai. Amá uawéeri ne pisanə ísei nnya, uu rinóo he re piké lē kuu m pise u pa. ¹⁰ Uu unyine tum te piké ha kukpaniilee-i Yohani riyu tó. ¹¹ Apí ha ríyu tólu apí ne weri api ukpére uyē pa, uyē uu ri kpísi uu úni pa. ¹² Kei ke Yohani pipiretiki api pē ha api u kpísi api kúlesi, api limemáa pē sī apí ha lelee n wa nnéi Yeesu keeni.

Yeesu ye pisoí ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

¹³ Ke Yeesu uu nsímé mmē n kó, uu yisi uu kúninəi loni re uké tómpo uké ha uməcire kei ke úka uu ní we n tū. Pisoí api kóm api ayu nyēe ne kei n kólē kémee ne ána yisi api lē kupiye n kanei apí ha ne u leepə. ¹⁴ Kuu kúninəi-i ní suí, uu risoiwuí yénu, tiico ii íwe u wai uu pitóikó pē n hápə pipəisente loni. ¹⁵ Kai nnyóo n wa, upipiretiki api ukekúrí hapə api re: Itunə ye nkpeni pitene masile, ári kə nté ne kuyu kúka kólē. A pisoí kulúí mpí riyá piké siyupi-i pilukelale ha piké li. ¹⁶ Yeesu uu pi pēse re: Ai tilasi re piké tómpo. Ani nórínécúruu iluke pi he piké li. ¹⁷ Api pē u maa re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ŋmane kari nté má. ¹⁸ Yeesu uu pi pēse re: Ani ne nté né kam. ¹⁹ Kapí ne n hápə, uu pē pisoí riwúí tē maa re piké meýúí kəcáá tone. Uu akpónó anupū nyē ne ikpíntomé ité iyē kpísi uu keléécaa weríí uu Uléécaa pəonese, uu akpónó kpókərine uu upipiretiki pa api pisoí riwúí hóone. ²⁰ Pinnéí api le api lepu. Upipiretiki api akéri nyēe m pəone cápíne ai anére kefi ne até yipu. ²¹ Pēpēe iluke iyē n li ye tu pitisi ŋmane ákotokú anupū (5.000). Api pinósi ne siwá keē.

Yeesu ye mini kəcáá sone
(Mariki 6:45-52; Yohani 6:15-21)

²² Kapi piluke ní masí, Yeesu uu upipiretiki rinóo he re piké kúninəi lō piké ha kupiye ritime ríco-pə u fósí, uyē uké pē kei pisoí riwúí tē n kpiiselē kelenē. ²³ Ke pisoí api pikúú ní masí, uu yisi uu riyópə taá re uké kei uməcire n we un keyóme yáási. Uu pē kei lē uməcire n

we a1 ne nnyóó wai. ²⁴ Kúninó1 ye pée likumúnjé kpé-i mín1 ritime ne ketaa piwai masile. Ke kuyó aku nn1 kukéyu-mě m pėpuri nnya, ániwalé aa pée ku n tánjaise. ²⁵ Yeesu uu riweeki kumúnjé mín1 kecáá n sóné un ne upipiretiki kémée s1. ²⁶ Kapi lē u n yé un mín1 kecáá sóné, piipinje ii kpi ne iwame mepehē, api pée pimēcōpēcire n tee re: Kunírillā ye ku. Api pée iwame ne m pupukée. ²⁷ Yeesu uu pée mēse ne mēse pi maa re: An1 kape pír1 tóné. Néé lo, iwame íi kape nó wa! ²⁸ Piyee uu u maa re: In te mesei póo lo, a tíyese ké mín1 kecáá sóné ké ne pó leepó, Upiima! ²⁹ Uu re: A kam!

Piyee uu kúninó1-i léepó uu mín1 kecáá sóné re uké Yeesu leepó. ³⁰ Amá kuu n yé te kuyó ye páápúle, iwame ii u loni, mín1 ame pée u m muuni. Uu cáái re: Upiima, a né yóriye! ³¹ Yeesu uu mēse ne mēse kunípe saapó uu u tini uu u pise re: Mpófatené rn piye. Yo nnya kaá tirí? ³² Kei ke piketé api pée kúninó1 kémée lompó, kuyó aku sée. ³³ Yeesu pipiretiki pico pée kúninó1 kémée n1 we api péé ha Yeesu metene wula api re: Pó mesei Ulééca Kēpipi lē.

*Yeesu ye Kenesareti ketē kémée pitóikó paise
(Mariki 6:53-56)*

³⁴ Kapi kupiye pitérj m masi api Kenesareti ketē tulu, ³⁵ kei pikó api Yeesu ceru, api pitume mpá yei yékááse re piké piso1 símisi re u ka. Piso1 api pée pitóikó nné1 ne u sónaapó. ³⁶ Api u welu re uké ηmurei pitóikó pē piké mpá ukutukanka ritime ηmane rica. Pē nné1 pée rinca api pélu cáká-cáká.

15

*Pifarisi ne pikpure inyekii kecáá nstmé
(Mariki 7:1-13)*

¹ Kei ke Pifarisi ne isé picélaa pinyine api Yerusalem-pó leeme api Yeesu leeri api u pise re: ² Yo nnya ke pipópiretiki api ye inyekii ke pirókpure api n yekei rilóó? Lēlee re ápi ye nale piké kelené li yare kai mēkēe-me n weme? ³ Yeesu uu pi pēse re: Nó ni, yo nnya ke nóo Ulééca isé rilóó ani nópinékpure inyekii n tikilē? ⁴ Ulééca ye maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kó re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ⁵ Amá nó ne ye re: Uye un usáa née úni m maa re u lē kuú péé n1 la uké ne u n lē Ulééca hele, ⁶ u yé fe uu lē nnya usáa née úni nkpéni pilé yá. Ulééca nsímé kani lē fómppó ani pée nópinékpure inyekii n tikilē. ⁷ Nó kecáá kecáá mēwai pikó mpí! Antepu Esayi ye alari málé uké nókenécáá maa re:

⁸ Nnóo-i ηmane ke piso1 mpí api ríyu né waiselē, amá ápi pée pisifa-i ne né kólē.

⁹ Piyyáhaa ye likpárákóó lē.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii

kpísi pin céési yare inékó ye nyi.

*Lēlee ye usoi mékperinkpe n waise
(Mariki 7:14-23)*

¹⁰ Yeesu uu pée risoiwuí cápine uu pi maa re: An1 kutu né ricó ani kóm nsoné: ¹¹ Ai lēlee ye usoi nnóo-i n lompó lē ye mékperinkpe u waise, amá lēlee ye unnóo-i n léeme lē ye mékperinkpe u waise. ¹² Kei ke upipiretiki api ukékúrí rinyósópó api u maa re: Pó nyu re lē kaa nn1 n símisi ye Pifarisi mēyá ticón? ¹³ Uu pi pēse re: Kuléé kúye kun n we, kái Unésáa yee keyómecaa-pó n1 we yee ku tamesi, pi ku wehene. ¹⁴ An1 pi riyá kei. Pi nkpáni yare pinyíye pée pinyíyeco n tórikée? Unyíye un unyíyeco n tərōi, pi sántile piké ha ne piketé kúcojhoré kunyine-i lóipó. ¹⁵ Piyee uu pée rinóo yósu uu Yeesu maa re: A kenyárū nké ase1 ró símisi. ¹⁶ Yeesu uu u pēse re: Aí ne nó pēne áni kahane nkpáni líka n kōo? ¹⁷ An1 kō te lē nné1 lē ye usoi nnóo-i n lompó yēē kefa-i hale uu wai uu iyaa leepó uu li leserii? ¹⁸ Kefa kémée ke nsímé nn ye n we, nn pée nnóo-i tíkime n1 ne leeri. Mmē mēe ye usoi mékperinkpe

waise. ¹⁹ Lẽ nnya, kefa-i ke simúnjé kópe asi léeri. Sese ye tíyese ke usoi uu ye usoi kpu, uu ucó unási née ucó ula kuwáncó wai, uu iwásá wai, uu yáái, uu kó ucó ne nsímé kpárá, née uu ucó lámaankée. ²⁰ Lelee ye usoi mékperinkpe n waise ye lè. Amá usoi unsá n nale yare ke irónyékii ii mí ma uké kelené li, áí yé mékperinkpe u waise.

*Kanaa kuyu unási unyiné nfatene
(Mariki 7:24-30)*

²¹ Yeesu uu limemáá kei yisi uu Tiiri ne Sitóó sitē-mē tómpo. ²² Kanaa ketē unási unyiné ye kei n hápó uu yisi uu Yeesu leepó, uu pupéi re: Upíima, Tafiti Képipi, a inéwe yē. Kuníri ye unékpére lémaapólenle áí nyamí! ²³ Yeesu uu kó lè n séélè léké-léké. Kei ke upipiretiki api ukékúrí rinyósópó api re: A unási nkó ne kutu ricó uké tómpo. U wele un pupukée un ne ró tíkilè! ²⁴ Yeesu uu pi pèse re Isirayeli pikó pee ní we yare isán ye m pò íi ne usé nmané kémee ke Uléécaá uu né tumme.

²⁵ Kei ke unási uyē uu pee yisipó uú ha ukenyale-i wúla uu u maa re: A risuúlu a né lè, Upíima. ²⁶ Yeesu uu u pèse re: Áí nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipópipi risá. ²⁷ Unási uyē uu kó kpá re: Mesei ye me, Upíima. Amá mǎpá ne lè, sipópipi pite pin n le, si ye lelee keteni-i m póroi n hínile sin le. ²⁸ Yeesu uu pee u pèse re: A tíye mpófatené ye piye kpa! Uléécaá yé tíyese lè kaa ní la ai wai. Kei nní uukpére uyē uu mese ne mese pélu.

Yeesu ye pitóikó kulúí paise

²⁹ Yeesu uu kei yisi uu Kalilee kupiye ritime sí. Uu pee rikúú rinyiné taá uú tone. ³⁰ Kei ke písoi kulúí apí ne pipáikóó ne pinyíye ne síkankáláká ne písíméciré ne pitóikó picó picó u kálaapó api uana-i pi laikée, uu pi póisente. ³¹ Ke písoi apí písíméciré n yé pin símisi, síkankáláká sin pélaalè, pipáikóó pin sǎne, pinyíye pin nyáni, ai nnóó pi yipu api pee Isirayeli pikó Uleecaa ríyu n waise.

*Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii
(Mariki 8:1-10)*

³² Yeesu uu pee upipiretiki séi uu pi maa re: Písoi mpí icó ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi kenékúrí we apí kó nképéni líka má piké li. Am kó la ké ne nkú pi kuisse. Insá lè, li yé ha ncée pi feriyé. ³³ Upipiretiki api pee u pise re: Yei kari yé kuyúí nkú-i iluke meýá tu písoi píima mpí piké ne n le? ³⁴ Yeesu uu pee pi pise re: Akpónó alé kani má? Api re: Aseéi ne síkpíntomépi nkáripí. ³⁵ Kei kuu pee písoi pee n cápínelè tinóó he re piké keteni-i tone. ³⁶ Kapi n tǎne, uu akpónó aseéi nyē ne ikpíntomé iyē kpísi uu Uléécaá pǎnese uu pee a kpókǎrine uu upipiretiki pa, api písoi nnéí hǎóne. ³⁷ Mpá úye uu le uu lepu. Pipiretiki api akpónó kerí nyee m pǎne kóóí áí anéré aseéi yipu. ³⁸ Pēpee pee n li ye lele pitisi nmané ákotokú ana (4.000), apí pinósi ne siwá kémée kēē. ³⁹ Yeesu uu pee lè memáá pi kuisse, uyē uu pee kúninǎi loni uú ne Makatani ketē-mē tómpo.

16

*Pifarisi ne Pisatusee ye Yeesu pise re uké mewaisanja wa
(Mariki 8:11-13; Luki 12:54-56)*

¹ Ke Yeesu uu kei n tuipó, Pifarisi ne Pisatusee api ukékúrí hapó, pin wéési piké ripine u wa. Api u pise re uké mewaisanja menyiné wa mee yé n nyíse re Uléécaá-i kuu léeri. ² [Kei kuu pi pèse re: Itunje in n lóipó keyóme ken n wǎne, nǎ ye maa re keyáa ye neni nyamle. ³ Keyóme ken mmare n sannye lin n hiihiilè, nǎ ye kó maa re keyáa ye neni caaine. Nǎ ye fele ani keyóme mewee yenu ani measei kom, amá áni ye lè ke Uléécaá uu itunje nnyí-i nókenécǎpe n wai aseí kǎ!] ⁴ Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái, apí la piké Uléécaá nmané ritiki. Amá mewaisanja kapi wéési piké yé. Mewaisanja mē ke Yonaasi uu n yé menyinécó kapi yé kó yé. Yeesu uu pee pi yá uu tómpo.

Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite
(Mariki 8:14-21)

⁵ Ke Yeesu ne upipiretiki api ritime ricò-mě n s1, upipiretiki api palei piké akpónó kpísi piké ne ripéne. ⁶ Yeesu uu pee pi maa re: Ani nómenécíre tí nsòne ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite. ⁷ Api pee pimécòpécire pipíseine kápáá re: Kári akpónó ne rimpéneme nnya kuu lě cési. ⁸ Yeesu uu lě ceru uu pi pise re: Nó písoi mpí nfatene rín piye. Yo nnya kani lě símaane re áni akpónó kpísi? ⁹ Iye nnya káni kómei hái ne nkpeni-me? Ani akpónó anupũ nyē kapi písoi ákotokú anupũ n hóne ne anére tərɔɔ nyee m pɔne ani kósi léisee? ¹⁰ Ani akpónó nyē kapi písoi ákotokú ana n hóne ne anére tərɔɔ nyee m pɔne ani kósi p̄ kɔ léisee? ¹¹ Iye kai pee wa ne nkpeni-me áni kahane n kɔ te ái akpónó kam tee kam p̄e ne maa re: Ani nómenécíre tí ne Pifarisi ne Pisatusee nkpónótò pite?

¹² Kei ke upipiretiki api pee kɔ te ái nkpónótò pite kapi ye ne akpónó rí wa kuú pee tee re piké ne pimécire tí. Amá lě ke Pifarisi ne Pisatusee api n céesi kuu re piké ne pimécire tí.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Mariki 8:27-30; Luki 9:18-21)

¹³ Ke Yeesu uu Filipu ketě-mě Sesaree kuyu-i n lompɔ, uu upipiretiki pise re: Písoi ye re n̄, Usoi Kepipi n̄e úye? ¹⁴ Api u p̄se re: Pinyine ye símisi re p̄o Yohani Uniwole, picɔ re p̄o Elii, picɔ p̄o kɔ re Yeremii n̄e antepuye kecɔpe use unyine. ¹⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nó ní, n̄ ne mpíi re n̄e úye? ¹⁶ Simɔ Piyee uu rinɔ u yósu re: P̄o Kirisi ke Uléécaá uu n wée. P̄o Uléécaá, nfáá ute Kepipi. ¹⁷ Kei ke Yeesu uu pee rinɔ rikpá uu re: Pɔ únarekome l̄, p̄ Yonaasi un̄máne Simɔ! Li we re ái kesoipipi kee mmú p̄o símisi, amá Unésáá yee keyómecaa-pɔ rí we lo. ¹⁸ Lě nnya, ké mmú p̄o símisi re p̄o Piyee, liasei re ripare. Tipare t̄e kecáá kam pinékó cápínene, nkɔ n̄maa ricurru rín yé n̄nane ríka pikecáá m má. ¹⁹ Né Uléécaá iyɔpi rinɔnɔ kehánne p̄o rimúise. Pɔn ye linyine ketě nké kecáá n yē, Uléécaá yē kɔ keyómecaa-pɔ li yē. Pɔn ye kɔ ketě nké kecáá yo n n̄murei, Uléécaá p̄o né kɔ keyómecaa-pɔ li n̄murei. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki rinɔ he re ápi kape úka símisi re uyē ke Uléécaá uu wée.

Yeesu ye unkpɔ ne umeyise nsimé riyóó
(Mariki 8:31-9:1; Luki 9:22-27)

²¹ Kaí ne kei n kpísi ke Yeesu uu pee upipiretiki pisimé kóraane re li pise re uké Yerusalem ha, uké ha meyá Pisui fi piwéese ne pep̄e ye Uléécaá inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa anipe-i íwe li, piké u kpu uké pee keyáa táánũ tunjé nkɔ kém̄e yisi. ²² Piyee uu pee u kpísi uú ne iyaa leepɔ uú ne u cési re: Uléécaá uu yé n̄murei, Upíima! Líka ái p̄o waine! ²³ Kei ke Yeesu uu pansɛpɔ uu Piyee maa re: P̄oké m̄e p̄ele, Setani! Kape ne né rikɔ! Pɔ lal̄e p̄oké né p̄uneisente ké loó! Kepómúnjé ye sisoipipi kemúnjé l̄, ái Uléécaá kekó.

²⁴ Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Uye un n la uké né ritiki, uké umécire pípaí riyá, uu ukunap̄éékɔ ya * uu pee né tíki. ²⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa l̄, u n fóm̄nile. Amá úye un n̄ nnya unfaa n fóm̄, u ye kal̄e uu n yenu. ²⁶ Usoi un nkpeni ketě nté likó nn̄í n yē uu pee nfáa paa, kuláa kúye kuu pee ȳ? N̄e yo kecire ke usoi uu yé fe uu h̄éle uú ne unfaa yenu? ²⁷ Usoi Kepipi ye ha Keusaa meyɔpi kém̄e s̄ntile ne piléecaatume, ake pee m̄pá úye l̄ kuu n wa h̄éle. ²⁸ Asei kam nn̄i nó símisi re: Písoi pee nté nn̄i rí we kém̄e, pinyine yé né Usoi Kepipi yē kumúnjé kpe-i kam inéyɔpi n len̄e apí kelene kpíni.

17

Yeesu ipij̄e ye conse
(Mariki 9:2-13; Luki 9:28-36)

* 16:24 10:38

¹ Siyáa sikpuulū mēmáá, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne uyē uwā Yohani kpísi apí ne riyópe cáca rinyine taá apí ha kei pimécire n we. ² Kei ke uipíne ii piinipee iye-i conse. Ukeyu aké n tēlu yare itunje. Uilū ii wārara yare metéí. ³ Moisi ne Elii api pee kpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁴ Kei ke Piyee uu pee Yeesu maa re: Upíima, li nyamle re tóké nté n we. Pón n la, né sicánjipi sitaani nté karií, pòo kесе kpísi, Moisi kесе, Elii kесе. ⁵ Un kei lē símisi, kuhope pei-peí kunyine akú weri aku pi hila. Tinóo rinyine ari kuhope kpe-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónare nnéí n te. Ani kutu ke rico! ⁶ Ke Yeesu pipiretiki api rinóo tē n kó, iwame píima ii pi loni api lolu api ketē keyu tuhu. ⁷ Yeesu uu pée nyósópo uú ne pi kó uu re: Ani yisi, iwame ii kape nó wa. ⁸ Kapi inípee rinsíka, Yeesu mécire kapi yé. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinóo ntí pi he: Ani n séléē, áni kape úka lē kani n yé símisi liké ha ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé nkpo kémee n yisi tu.

¹⁰ Upipiretiki api pee u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api re Elii yee mefoi sónti liké kelene ketē ketó tu? ¹¹ Uu pi pese re: Li pise aseí kecáa re Elii uké mefoi peeme uké mpa yo ripóhó-i li yekei. ¹² Né ne la ké nó símisi re Elii ye pipeeme masile písoi apí nkpani u ceri, amá apí ne u wai yare kapi n la. Limeco ke Usoi Kepipi ake kó pianípe-i íwe lené. ¹³ Kei ke upipiretiki api pee kó te Yohani Uniwole nsímé kuu pi símisi.

*Yeesu ye kewá kē ke kuntri aku m pekési paise
(Mariki 9:14-29; Luki 9:37-43a)*

¹⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api risoiwuí ne riínkó, utisi unyine uu ukekúrí nyósópo uu uana-i wúla. ¹⁵ Uu re: Upíima, a kenéwá nké íwe té! Ke rikpínkpí pólólúle ake ye mesére loírenté aké ne míni-i née nna-i loípo. ¹⁶ Ne ne pipópiretiki ke leepole apí fe piké ke paise. ¹⁷ Yeesu uu pee re: Nó nfateneciré ne pikpáaree mpuri mmú! Itunje ilé kam nókenémee pitóné kpáne? Itunje ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ¹⁸ Yeesu uu kuníri senkee aku kenmánepi ke-i lelu ake meyéne mese kei nní pélu. ¹⁹ Kei ke upipiretiki api pee ukekúrí hápo api iyaa u pise re: Yo nnya kári fe tóké kenmánepi kē aníri pese? ²⁰ Yeesu uu pi pese re: Ke nónnéfatené nn n filē nnya ye ni. Asei kam nó símisi re nónnéfatené nn pee mpuri yuke-yuke sei nnyine n tulaalē, nó ye pee fe ani riyópe ntí maa re: A nté yisi a ha nté-po nyere, ari mesei lē wai. Líka áí yé pee n we kani yé piwai m pòone. ²¹ [Piyómeyáhaa ne pinópahaa ke usoi uu yé ne aníri nnyé mpuri pese.]

*Yeesu ye unkpo ne umeyise nstmé kpálē
(Mariki 9:30-32; Luki 9:22-27)*

²² Kumúnjé kpe-i kapi Kalilee ketē n kóónulē, Yeesu uu pee pi maa re: Pi yé Usoi Kepipi tí api písoi anípe-i wai ²³ api ke kopu, ake pee keyáa táánū tuné nkpo kémee yisi. Kuu lē n ma, upipiretiki apóo aa caai hái.

Uléecaa keyo ulampoo pihéele kecáa nstmé

²⁴ Ke Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum n tuiopó, pepee Uléecaa keyo kémee lampoo n yósu api Piyee kekúrí s1 apí ha u pise re: Nónéwéése úu ye Uléecaa keyo ulampoo héele née? ²⁵ Piyee uu pi pese re: U ye héelele. Kuu keyó-i m peepó, Yeesu uu u pise re: Iye kaa músu Simóo? Piyupipi née písáne kai pise re piké ketē nté piyóopi lampoo ne ítóhó m pasii? ²⁶ Piyee uu u pese re: Písáne ye pi. Kei ke Yeesu uu pee re: In lee ni, áí pise re piyupipi piké héele. ²⁷ Amá ari la merówai menyine meké pi ricónj. Lē nnya, a ha kupiye kémee kehímpi ripólo aa nkpiintomé fói kaa n tinine leseri aa nnóo n haase. Pó kémee siwóó sē kai ró m pise leepó, aa si kpísi áá ne tó ne mpó ulampoo héele.

18

*Wóo Uléecaa iyóopi kémee uwéése?
(Mariki 9:33-37; Luki 9:46-48)*

¹ Likumúnjé kpé-i, Yeesu pipiretiki api ukekúrí hapó api u pise re: Wóo *Uléécaá iyóopi kémee uwéése? ² Kei ke Yeesu uu pée kewá sínsápi kenyine sée uu pikecòpe ke nyere ³ uu re: Asei kam nní nó símisi re nànsá mēfine n conse nàké siwá sínsápi mēcò n we, áni yé Uléécaá iyóopi kémee lompò. ⁴ Lē nnya, uyee umecire rincépise uú n we yare kewá sínsápi nké mēcò yee Uléécaá iyóopi kémee uwéése. ⁵ Uye un nē nnya kewá nké kecò kusáne n yósi, tinécúruu ñmaa kuu lē kusáne yósi.

Akópe pikaase kecáá nsímé

(Mariki 9:42-48; Luki 17:1-2)

⁶ Yeesu uu kò upipiretiki pimáa kpá re: Amá úye un n tíyese un siwá nsí kenyine kee ne kefa né n tenelē akópe n waise, li kutósi we in te pi rináipare mule-mule risáa-i u lesi apí ne mínimaa kémee u nyikipò. ⁷ Ke ketē nké pikó api pipikó akópe n waise nnya, íwe kapi topori. Likéi lē ái piwée yáne. Amá úye un lē n wa, íwe ke liute u topori. ⁸ In te kupónípe nēe kupóna kpée ye akópe pò waise, a ku riké aa ketaa-pò fómni. Li kutósi we pàké unípe nēe únakerikó áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána nēe anípe até m má áa ne nna teneciré kémee loni. ⁹ In te mepónípee mee ye akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutósi we pàké menípee mese m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé inípee ité m má áa ne íwe píima kémee loni nna teneciré kelò-pò.

Isán iyee m pò api i heei kenyárú

(Luki 15:3-7)

¹⁰ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Aní nómenécíre tí ne siwá nsí kecòpe kenyine pilómiise. Asei ye nye re *pipileecaatumē ye mesére Unésáa yee keyómecaa-pò ní we leekεpòle. [¹¹ Li we re písoi pée m pòlaalē piwéláa ke Usoi Kepipi aké ka keké piayu lo.]

¹² Iye kani yé? Usoi un isán píle m má, ikemee ise in m pò, úu ye ise íi we píle nnyí riyópe kecáá tíye uú ha ise nnyí yee nní m pò wéésii? ¹³ Un n fe un i n heei, aseí kam nó símisi re ise iyē piheei yee urikiñ ninukusele ai tósu ise íi we píle nnyí yee íi nní m pò. ¹⁴ Lē nnya, Nónésáa yee keyómecaa-pò ní we úu la re pepée nní ne kefa u n tenelē, úka úu kò pée pi waiselē kecòpe unyine uké pò.

Ucò akópe písárei

¹⁵ Yeesu uu kò pimáa pi kpá re: Upócò un ne pò m púnne, a mepócíre u leepò aa u nyíse lē kuú ne pò m púnne. Un n ñmurei, upócò kaa lē ncée sòne-i peseme. ¹⁶ Amá unsá ne kutu pò rincò, aa usoi use nēe pité kpísi áa ne u leepò liké wa re písoi pité nēe pitaani ye itansei nó li aní ne nónnésímé nyóonse. ¹⁷ Amá un pē kutu píco n yè, aa Uléécaá icápine pikó símisi. Un kò Uléécaá icápine pikó kutu píco n yè, a u kpísi re usoi yee úu Uléécaá n nyu nēe *ulampooyó lo.

¹⁸ Asei kam nní nó símisi re nòn ye linyine ketē nké kecáá n yè, Uléécaá yé kò keyómecaa-pò li yè. Nòn ye kò ketē nké kecáá yo n ñmurei, Uléécaá pò né kò keyómecaa-pò li ñmurei. ¹⁹ Asei kam kò nní nó símisi re písoi pité pin nókenécòpe n kómēine ketē nté apí ne m̀pá yo kapi ní la pise, Unésáa yee keyómecaa-pò ní we yé likéi lē pi pa. ²⁰ Li we re písoi pité nēe pitaani pin tinényíri yei n sée pin ne n tū, ne pikecòpe wele.

Ukeikó yee ucò akópe písárei ní yè kenyárú

²¹ Kei ke Piyee uu Yeesu keyúrí rinyósópò uu re: Upíima! Unécò un ne né m púnnte, melé kam yé fe am u sárei? Mesei kesé, nēe íye? Yeesu uu u pese re: ²² Am pò maa re mesei ñmane, amá mesei mesei mēpehē kuwóó ne afээрé. ²³ Lē nnya ke *Uléécaá iyóopi íi we yare nsímé mmú: Uyóopi unyine yee keyáa upikeikó pise re piké awóme kapi ne u m má héélente. ²⁴ Kuu yé piké n kóraane, apí ne ukeikó unyine hapó yee riwóme píima ne u m má. ²⁵ Ke ukeikó uyē úu nní pihéle n fene, uukeisaa uu rinó he re piké u ne unósi ne siwá ne ulikó nnéi yáa piké ne riwóme hééle. ²⁶ Ukeikó uyē uu keteni-i anui kecáá wúla uu ukeisaa

keyu-i kpará uu rɛ: A ísuúlu li kelenɛ Upfiima, né linnéí pɔ́ h́ééle. ²⁷ Ukeisaa uu íwe u téní uu u yá uu tómpɔ́, uu kɔ́ riwómɛ tɛ́ u hɛ. ²⁸ Kɛ ukeikó uyɛ́ uu kei n léepɔ́, uú nɛ uukeicɔ́ unyine sánɛ yɛɛ riwómɛ u n lukaalɛ yarɛ siwóó nkáripí kumúnjé. Uu uwómɛluke uyɛ́ kemuú yéu uu rɛ: A lɛ́ kaa né n li né h́ééle. ²⁹ Ukeicɔ́ uyɛ́ uu anui u finɛ uu u kpurukɛɛ rɛ: A ísuúlu li kelenɛ, né pɔ́ h́ééle. ³⁰ Amá uu yúlu, ticuruu uu tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké kei n we uú nɛ uriwomɛ h́ééle. ³¹ Kɛ pikeikó picɔ́ api n yé́ lelee n wai, mpóɔ́caai nn pi loni api yisi apí ha lɛ́ nnéí lɛɛ n wa piukeisaa kɛɛni. ³² Ukeisaa uu pɛɛ tum api ukeikó uyɛ́ u séipɔ́ uu u maa rɛ: Pɔ́ ukeikó kpááree nkó! Tipówómɛ nnéí kamí pɛɛ pɔ́ hɛ rɛ pɔ́ rikɛcáá ísuúlu né we nnya. ³³ Páa yɛ pɛɛ upókɛicɔ́ nkó íwe tɛ́ yarɛ kɛ néé íwe pɔ́ n tɛ́ mɛcɔ́? ³⁴ Uukeisaa uu kuwóí nɛ tíyɛ api kukpaniilee u tani rɛ uké íwe rilélé uú nɛ uriwomɛ nnéí h́ééle.

³⁵ Yeesu uu kɔ́ kpá rɛ: Nókɛnécɔ́pɛ úyɛ unsá yɛ uucɔ́ nɛ kɛfa kɛɛ n sárei, limɛcɔ́ kɛ Unésáa yɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ n we uu u wainɛ.

19

Utisi nɛ unósi pitúunne kɛcáá icélaa
(Mariki 10:1-12)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ́ pisímé m masí, uu Kalilee kɛtení-i yisi uu Yutee ketɛ́ kɛɛ Yuriteɛ nkoi kuwéé-mɛ́ n we sí. ² Písoi kulúi api kei u tikipɔ́ uu pitóikó pɔ́isɛntɛ. ³ Pifarisi pinyine apí nɛ u kɔ́ rɛ piké ripinɛ u wa nnya. Api u pise rɛ: Ncée yɛ we rɛ utisi yé fe uu ḿpá yo mpuri nnya unósi yuluu? ⁴ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ani Uléécaa Nsímé ritelé kémɛɛ nsímé mmú kapi n wóí kɛɛnléi? Pi wóí rɛ: Kékoraanɛ, utisi nɛ unósi kɛ Uléécaa uu wa ⁵ uu rɛ: Lɛ́ nnya kɛ utisi uu usáa nɛ úní yisinɛ u nɛ unósi apí ha péné api panɛ ipinɛ isɛ. ⁶ Lɛ́ nnya, apí nképéní pité, amá piipinɛ yɛ isɛ lɛ. Lɛ́ nnya usoi úu kape lɛ́ kɛ Uléécaa uu rimpénɛ kóólenɛ. ⁷ Kei kɛ Pifarisi apí pɛɛ u pise rɛ: Yo nnya kɛ Moisi uu pɛé maa rɛ utisi yé fe uu pitúunne ritelé unósi wɔ́lu uu pɛɛ u yulu. ⁸ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nóanékín ntake nnya kɛ Moisi uu ncée nó hɛ rɛ ani yɛ fe ani nópínénósi lakasɛ. Ai pɛɛ kékoraanɛ-mɛ́ lɛ́ we. ⁹ Asei kam nní nó símisi: Uyɛ un unósi n lakasɛ, linsá iwásánkaí nnya, kuu pɛé ha unósi féé kpísi, iwásánkaí kuu lɛ́ wa. ¹⁰ Kei kɛ upipiretiki apí pɛɛ u maa rɛ: In lɛ́ kai pise rɛ utisi uké nɛ unósi n we, li kutósi we rɛ usoi úu kape unósi kpísi. ¹¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Ai písoi nnéí pɛɛ yé nsímé mmú nmurei. Pɛ́ kɛ Uléécaa uu n tíyɛɛ rɛ piké nmurei mɛcɛrɛ pɛɛ yé nmurei. ¹² Li we rɛ písoi yɛ welɛ pɛɛ apí yɛ pinósi n kpísi rɛ apí yé fe nnya. Lɛ́ kapi nɛ picɔ́ mari. Písocɔ́ mɛwáí mɛɛ lɛ́ picɔ́ pansɛɛ. Picɔ́ pɔ́ Uléécaa iyɔ́pí nnya pinósikpiké yá. Uyɛ un n la uké icélaa nnyí kɔ́ uu kóm.

Yeesu yɛ siwá tinóó sɔ́nɛ ritikisɛ
(Mariki 10:13-16; Luki 18:15-17)

¹³ Lɛ́ mɛmáá písoi pinyine apí nɛ siwá sínásapi sinyine Yeesu hapɔ́ rɛ uké anípe sikɛcáá rilaa uké kɔ́ sikɛcáá keyómɛ yáási. Amá upipiretiki apí nɛ pi cɛsi. ¹⁴ Kei kuu pɛɛ pi maa rɛ: Ani siwá tiyá siké kɛnémɛɛ kam. Ani kape ncée si tápisi. Likumúnjé rɛ mpí pɛɛ simɛcɔ́ n we pɛɛ yé Uléécaa iyɔ́pí kémɛɛ lɔ́. ¹⁵ Kei kuu anípe sikɛcáá rilaa uu pɛɛ limɛmáá kei yisi uu tómpɔ́.

Uhmáne máná unyine kɛcáá nsímé
(Mariki 10:17-31; Luki 18:18-30)

¹⁶ Keyáa kɛ uhmáne unyine uú nɛ Yeesu rikɔ́ uu u pise rɛ: Sáa, lisɔ́nɛ líyɛ kai pise rɛ ké wa ké nɛ nfáa tenɛciré n yé? ¹⁷ Uu u pɛɛ rɛ: Yo nnya kaa lisɔ́nɛ kɛcáá nkó né písei? Use kóló yɛɛ Usɔ́nɛ. Uyɛɛ Uléécaa. Pɔ́n n la póké nfáa tenɛciré yé, isé kuu m pásii kaa yé n tikilɛ. ¹⁸ Uu rɛ: Iyɛɛ íyɛ? Yeesu uu rɛ: Iyɛɛ rɛ: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape nnóomɛ itansei nyɛɛ, kape yáai. ¹⁹ A yɛ upósáa nɛ upóni ríyɛ waisɛ, aa kɔ́ upóɔ́ n la yarɛ kaa ripóócúruu n la. ²⁰ Uhmáne uyɛ́ uu u pɛɛ rɛ: Nɛ lɛ́ nnéí wale. Yo icɔ́ kai pise rɛ ké wa? ²¹ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Pɔ́n n la póké wa liké n nyaní nɛ kɛtɔ́-pɔ́, a n nɛmɛ a lɛ́ kaa m má yáa, aa siwóó sɛ́

piwəkáo hóone, pó pee memá yé keyómecaa-pə. Pən lē piwai m masí, aa pée weri aa né tíki. ²² Ke unmánē uyē uu lē n kō, uú ne mpóocaaí tómpə, ke ukunipe aku nní m mulú nnya.

²³ Kei ke Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Asei kam nní nó símisi re Uléecaa iyóopi kémee pilone ye ne umámá páápúle. ²⁴ Ké kə nó rikpá re: Kuyooyoo kun n la kuké kehímpí kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléecaa iyóopi kémee n lompə. ²⁵ Ke upipiretiki pē api lē n kō, ai pi muuni símí api pee re: In lē, wóo yé pee fe uu píyulale yenu? ²⁶ Yeesu uu pi nyánei nsone uu pee re: Lelee ai sisoipipi kémee kuwai n we ye Uléecaa kémee kuwai wele. ²⁷ Kei ke Piyee uu pee rinóo yási uu re: A ripaí kari lirókó nnéi n tíye tən pó tikilē. Yo kari likemee yénune? ²⁸ Yeesu uu pi pese re: Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kpé-i ke né Usoi Kepipi am n sánti ké méyukáo ketē fale ke Uléecaa uu n conse kémee rinéyóopitū kecáá n tone, nó kefi ne pité mpí nó nní né rintíki, nó ne kə atū kefi ne até kecáá túntine aní ne Isirayeli ipuri kefi ne ité iyē písoi ketahai túhaane. ²⁹ Pepee né nnya síyo nēe pimáa ne piwá nēe piyéi nēe písáa nēe píni nēe pinósi ne sipipi nēe sicare n tíye, yé lē kapi n tíyente yé mepehē píle, api kə nfáa teneciré yénu ai likecáá kpá. ³⁰ Pifoí meyā yé pitórəo panse, pitórəo meyā api pifoí.

20

Pikeikó pee itunje ikó ikó kekai kémee n hápə kenyárū

¹ Yeesu uu kə kpá re: Lē nnya, Uléecaa iyóopi ye kə we yare nsímé mmú: Ukeisaa unyine yee kemaresine leepə re uké pikeikó wéési piké ualéé kapi ye n sée re fiinyi kecare kémee u keisi. ² U ne pē api kómēine re uké pi héele nnéi mmē kapi ye keyáa keese ukeikó n héele. Kei kuu pee kecare-i pi tónsepo. ³ Kai m pi yare itunje mese áme we kefi kumúnjé, uu kə leepə uu pikeikó picə yenu, pē pin kéyaála-i méwoo nyenu. ⁴ Uu pi maa re: Nóké ha kə kenécare-i keisi ké nnéi mmē kai m pise nó héele. ⁵ Api yisi api sí. Uu kə itunje kecíre kumúnjé ne nnyóo metaani kumúnjé piléepə kpá, uu kə pikeikó picə kpísi. ⁶ Kai nnyóo menupū m pi, uu kə piléepə kpá uu pinyine yenu pin kei nyenu, uu pi maa re: Yo nnya kani nté méwoo nyenu itunje ne imelólé? ⁷ Api u pese re: Lelee re úka úu pikei ró kpísi. Uu pi maa re: Nóké kə n nme ani ha kenécare-i keisi.

⁸ Kai nnyóo n wa, ucarete uyē uu uyee ulikó kecáá m paílē maa re: A pikeikó pē sée aa pepee metórəo n ka ne pihéele koraane aa ne pifoí kétə páálá. ⁹ Pepee nnyóo menupū kumúnjé pikei n kóraane apí weri, mpá úye uu nnéi mmē kapi ye keyáa keese ukeikó n héele yósu. ¹⁰ Ke pikeikó foí pē api n ka, apí m músu re piihéé yé picə ikó rifaau. Amá mpá úye uu nnéi nse mmē kapi ye keyáa keese ukeikó n héele yósu. ¹¹ Api kewóoyóo ke-i inmúlaa ne ukeisaa uyē iwóhó loni. ¹² Api re: Mpí pee nní pikei metórəo mmé n ka ye wale itunje mekóónú mese. Aa pee tó ne pē nnéi nse héele, in kə ne tó meyā ntunje ne mpəone kō. ¹³ Ukeisaa uyē uu piuse rinóo yósu re: Am inípee pó li, unésáne! Ai rə kómēinele re nnéi mmē kapi ye keyáa keese ukeikó n héele kaa yé yási? ¹⁴ A lipókó kpísi aa tómpə! Ne lalé ké nó ne uyee pikei metórəo mmé n ka nnéi nse héele. ¹⁵ Yare ám ncée má ké linékó ne menéla wa, nēe íye? Nēe pə inípee wəhne re ne kəfa láárú nnya? ¹⁶ Kei ke Yeesu uu rikpá re liməcə ke pitórəo api yé panse pifoí, pifoí api pitórəo.

Yeesu ye metáánū unkpə ne umeyise nsímé símisi (Mariki 10:32-34; Luki 18:31-34)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api keyáa kenyine Yerusalem n tósu, uu upipiretiki kefi ne pité pē iyaa séi uu pi maa re: ¹⁸ Nə nyánii, Yerusalem kari nní símpə piké ha kei Usoi Kepipi tí piké pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa anipe-i wa, pē piké ne u túhaane api yekei re piké u kpu. ¹⁹ Pi yé pepee apí Uléecaa m pakarelē anipe-i u wa, api méwoo u nyánei api iséi u fopii api kunapéékáo kecáá u kariii, uu pee keyáa táánū tunjé nkpə kémee yisi.

Lē ke Yakupu ne Yohani uni uu Yeesu m pise
(Mariki 10:35-45)

²⁰ Kei ke unosi uu upinmáne keté, Yakupu ne Yohani kpisi uu ne Yeesu leepo, uu ukeyu-i wúla uu ne u téní. ²¹ Yeesu uu pee u pise re: Yo kaá la ké pó wa? Uu rinóo u yósu re: Ne la re a ηmurei re pó tíyese pinénmáne mpí keté apí masí ipóyóopi kémee tone, uco kupólukeluke, uco kupómíi-mē. ²² Yeesu uu pee pi pese re: Ani nyu lē kani kei nní n welu. Nó fe ani ntóosi keporipi kam n nírunē níruu? Api re: Eee, tó fe. ²³ Yeesu uu pi maa re: Nó masei ntóosi keporipi menéco n ntí. Amá in kunélukeluke née kunémíi metone nkó mmú, ái née yé tíyese liké ne lē. Pē nnya ke Unésáa uu sitóne sē n nyóonselē kuu si pane.

²⁴ Ke upipiretiki kefi tóróo mpí póo lē n kó, píripóo arí ne pimáreco pité mpí caai. ²⁵ Yeesu uu pinnéi séi uu pi maa re: Nō nyule re pē kapi n kpíilē te ayu piwéese ye pinnanhe ne a wéékuselenle, pisoí kecire pin pinnanhe a nyíselē. ²⁶ Amá ái liméco kai nō kémee we. Uye un n la uké nókenécope uwéese, uké panse núnékeikó. ²⁷ Uye un kō nókenécope ikpéē n la, liute uké núnélási. ²⁸ Liméco ke Usoi Kepipi áke ka re piké ke n keisi. Amá ke kale re keké picó keisi keké kō kenfaa kpisi keké piakópe nnya he liké ne pisoí meyā ayu lo.

Yeesu ye pinytye pité paise
(Mariki 10:46-52; Luki 18:35-43)

²⁹ Lē memáa, Yeesu ne upipiretiki api Yeriko kuyu tulu. Kapi kei n yisi pin tósu, tisoiwuí píima rinyine ari un n tikilē. ³⁰ Kei ke pinyíye pité pinyine pee ricéetime n tú api kó te Yeesu yee tósu. Api pee sicááila kápáa re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³¹ Pisoí pee n cápinelē api pi cési re piké riséé, amá api pee meyā n cáai ηmaa ne rínanhe re: Upíima, Tafiti Kepipi, a irówe ripaí! ³² Yeesu uu pee nyere, uu pi séi uu pi pise re: Yo kaní la ké nó wa? ³³ Api u pese re: Upíima, tó la re a wa irónípee iké wúkule. ³⁴ Yeesu uu piiwe paí uu piinipere ca, mese ne mese, inípee ii wúkule, piketé api pee u tiki.

21

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni
(Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)

¹ Ke Yeesu ne upisenco api Yerusalem n nyahaipo, api Olifiyee rikúú metene Petifasee kuyu-i lompó. Yeesu uu upipiretiki pité tum ² uu pi maa re: Ani kuyu nkú kpee nní nókenéyu-pó ní we kémee hapó. Nó mese ne mese keminaayaha kenyine leepo, ke ne kekepipi sin toraalē. Ani si fénne aní ne né si weri. ³ Uye un rí-ye nó m pise, ani u pese re: Upíima ye si lalē. Liute yé kei nní nó riyá ani tómpo.

⁴ Lē ke antepu uu pee m ma liké ne n wa nnya kai lē wa. U pee maa re:

⁵ Ani Siyóo kuyu pikó maa re:

Ani ripaí, núnéyóopi yee nní nókenémee weme.

Usoi ninē-ninē lo,

keminaa kepipi kecáa kuu túnti.

⁶ Upipiretiki api yisi api tómpo, apí ha wai yare kuu pi n forii. ⁷ Apí ne keminaa ne kekepipi weri apí pimelape sikecáa láai apí mekecáa u tonse. ⁸ Pisoí kulúí apí pisitukanka lese apí ncée-i tánente, picó apí apéi hépiri apí tánente re piké ne ríyu u waise. ⁹ Pisoí pee ukeyu n sóne ne pepere ukepire n tikilē api pee n cáai re: Tafiti Kepipi, ani uyee n sánti ne Upíima rinyiri ritaáse! Osanna, ani urinyiri keyómecaa-pó ritaáse! ¹⁰ Ke Yeesu uu Yerusalem kuyu-i n lompó, ai pisoí nnéi lémesi api pee m píseine re: Usoi úye kecire ye nkó? ¹¹ Pisoí pee u n tikilē api re: Uyee antepu Yeesu, Kalilee ketē-pó Nasareti ukó lo.

Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase
(Mariki 11:15-19; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)

¹² Yeesu uu Uléecaa keyo kémee lompó uu pepere kei n yálisi ne pepere n lééri nnéi lákase. Uu pepere siwóo n cōhōne ataapili ne pilóolāyái situmpi láuli. ¹³ Uu pee pi maa re: Li wōlaalē

te: Pi yé Kenéyo sée re keyómeýáhaayo. Amá nŋ ne ke ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁴ Ke Yeesu uu kei lē n we, pinyíye ne síkankáláká así hapo así ne Uléécaa keyo kémee u kō uu si pōisente. ¹⁵ Amá ke pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa ne isé picélaa api mēwai piima ke Yeesu uu n wapisi n yé ne siwá sēe Uléécaa keyo kémee n cáái re: Osanna, Tafiti Kēpipi, ai pi tóosi. ¹⁶ Kei kapi pēe u pise re: Pō kómei lē kapi nní n cááii? Yeesu uu re: Eēē. Uu pēe pi pise re: Lē nnya, áni kahanē Uléécaa ritelē kémee nsímé mmú n kēē te: Pō tíyese aí ne siwá sínsápi ne siwá fenfēi pēne asi pō m pakarentēē? ¹⁷ Yeesu uu pēe limemáa kei pi yá uu kuyu lelu uú ha Petanii-pō finē.

*Yeesu ye kúfikiyee anó wa
(Mariki 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Kai n weesi, Yeesu uu yisi un Yerusalem tósu, nkú nn u wai. ¹⁹ Uu kúfikiyee ricéetime yenupō, uu sónepō uú ne ku kō, amá mēpēi ηmane kuu lēpō. Uu pēe kuléé kpē maa re: Páa nkpéni kō píkai mārune! Kei nní, kúfikiyee kpē aku kóosi. ²⁰ Ke upipiretiki api lē n yé, ai nnó pi yipu api pēe re: Iye ke kúfikiyee nkú aku nní mēse ne mēse kólaapo? ²¹ Yeesu uu pēe pi maa re: Ké aseí kecáá nó símisi re nōn Uléécaa ne kefa n tenelē nōnsá kō n tíru, nó fe ani lē kam nní kuléé nkú n wa mēcō wai. Ai kō lē ηmane, ticuruu, nó fe ani riyópe ntí maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólō, ai kō mēsei lē wai. ²² Nōn Uléécaa ne kefa n tenelē, nó ye lē nnéi kani ye keyómeýáhaa-i m pise yē.

*Yei ke Yeesu nnaŋe nn léeri?
(Mariki 11:27-33; Luki 20:1-8)*

²³ Lē memáa, Yeesu uu pēe Uléécaa keyo-i lompō un we un písoi céési, pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne kuyu piwéése apí hapo apí ne u kō api u pise re: Nnaŋe ní-ye kaá ne nní wai? Uye yēe nnaŋe pō he pōké ne nní n wai? ²⁴ Yeesu uu pēe pi pēse re: Ne la ké nse nó pise. Nōn tinóó né m pēse, né pēe nó símisi nnaŋe mmē kamí ne lē n wai. ²⁵ Ne la ké nó pise re wóo Yohani tumme re uké písoi míni wole? Uléécaa nēe písoi pēe u tumme? Api pēe símaane re: Tōn nkpéni m maa re Uléécaa yēe u tumme, u yé ró pise re: Kai pēe íye wa kání ne Yohani nsímé ηmurei? ²⁶ Tōn kō m maa re písoi pēe u tumme, aí yé wa. Tō pēe risoiwuí wurule. Li we re písoi nnéi ye Yohani nyánile re antepu lo. ²⁷ Api pēe mēse Yeesu rinóó pēse re: Ari nyu. Uyē uu kō pi pēse re: Nē ám kō nó símisine nnaŋe mmē kamí ne lē n wai.

Utisi unyine piŋmáne pité kenyárū

²⁸ Yeesu uu kō pipise pi kpá re: N-ye kani kenyárū nké-i yé? Pi re utisi unyine yēe pēe piŋmáne pité má, uu keyáa uŋmáne wéése maa re: Unēŋmáne, a nēni waasi a ha anéléé nyē kapi ye n sēe re fiinyi kecare kémee keisi. ²⁹ Uŋmáne uu u pēse re: Am sí! Kai rinkpáse, uu kemúnjé conse, uu yisi uu waasi. ³⁰ Utisi uyē uu kō uŋmáne tōrōo limēcō male. Uyē uu re: Eēē, ne kō, Saa. Amá úu pēe nkpáni waasi. ³¹ Yeesu uu pēe pi pise re: Nō músu re wóo piketé kecōpe usáa mela wa? Api re ufoi lo. Yeesu uu pēe pi maa re: Asei kam nní nó símisi re pilampooyó ne piwásánkaí yé ne kekpeē nó wa api Uléécaa iyōpi kémee lompō. ³² Li we re Yohani ūniwole ye nōkenémee kale uu aseí ncee nó nyíse, áni ne kutu u ricō. Amá pilampooyó ne piwásánkaí api unsímé ηmurei. Ani kō lē nnéi yēnu, amá áni mēfine conse nōké unsímé ηmurei.

*Pikeikó pēe rikpákára m má kenyárū
(Mariki 12:1-12; Luki 20:9-19)*

³³ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Ani kō kenyárū kecō kutu ricō: Ucarēte unyine yēe we, uu aléé nyē kapi ye n sēe re fiinyi kecare tamesi, uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kō kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii mōm kei kapi yé píta n cérii. Uu kō limemáa keméré cáca kenyine mōm uu pēe pikeikó wéési re piké kecare kē kecáá u m pailē uké ncée ha uké kam. ³⁴ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu upilasi yukuse re piké ha upikeikó pē-i ualéépipi u yóme. ³⁵ Pikeikó pēe api pilási mpí cópii. Api use kaii api ucō kopu, api utáánū apare tapisi uu kpi.

³⁶ Ucarate uu kɔ pilási picɔ piyukuse kpá, pɛ pin kulúi we ne pifoí. Pikeikó pɛ api kɔ pɛ wai yarɛ lɛ kapi pilási foí n wa mɛɔ. ³⁷ Uu picérei pɔɔne uu uunmánɛ yukuse uu pikemɛɛ tum, un músu rɛ: Mpá liké íye wa, pi yé unénmánɛ wuri. ³⁸ Amá ke pikeikó api uunmánɛ uyɛ n yɛ́, api pimɛɔpɛcɪrɛ n tee rɛ: Nkó yɛɛ masí usáa mɛmá nnéi te. Ani kam tɔké u kpu tɔké pɛɛ umɛmá n te. ³⁹ Kuu n tuiɔ, api u tini api kecarɛ ilúkɛ u sá api u kopu. ⁴⁰ Ke Yeesu uu pinyárú ní masí, uu pi pise rɛ: Ucarate uyɛ un ha n ka, yo kuu yé pikeikó pɛ wa? ⁴¹ Api rinó u yósu rɛ: U pikeikó kpákára pɛ mɛkóɔpɛ kóninɛ. Pilicɔ áí yé nkɔpáni íwe u wa. Uu pɛɛ ha pikeikó féé forii rɛ piké kecarɛ kecáa u m paílɛ, apipi an m pi, api yɛ u túúni. ⁴² Kei ke Yeesu uu pi pise rɛ: Ani nsímé mmú píkai Uléécáa Nsímé ritelé kɛmɛɛ kéenlɛ tɛ: Tiparɛ ke pimómɛ api n fóm tɛɛ pansɛ ricíre-cirɛ tɛɛ kɛnui-i ní wee? Upiima yɛɛ lɛ wa. Mɛwaisaɲa kuu ró n yéneise yɛ mɛ!

⁴³ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Lɛ nnya, nó mpí, nóo nní Uléécáa iyɔɔpi kɛmɛɛ ní we, pi yé ikemɛɛ nó lese api mpuri féé mɛɛ Uléécáa mɛla n wai tonɛ. ⁴⁴ [Lin úye n fóm un tiparɛ tɛ tinkpɔ, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukɛcáa n loó, ti yé u nã]. ⁴⁵ Ke pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéɛɛ ne Pifarisi api Yeesu sinyárú sɛ n kɔ, api céru rɛ pɛ kuu né mánɛ. ⁴⁶ Api pɛɛ icée n wéési piké ne u tɪ, pin kɔ pɛɛ risoiwuí wuru rɛ písoi yɛ u nyáni rɛ u antepu lɛ nnya.

22

Pinósikpiké anyá iluke kenyárú (Luki 14:15-24)

¹ Yeesu uu kɔ kenyárú keɔ pi kpá rɛ: ² Uléécáa iyɔɔpi yɛ kɔ we yarɛ nsímé mmú: Uyóɔpi unyine yɛɛ keyáa uunmánɛ yɛɛ unósi n kpísi anyá píima wai. ³ Uu upikeikó tum tɛ piké ha písoi séleimɛ piké anyá iluke li. Amá písoi api isáneséi iyɛ yulu api anyá wéntɛ. ⁴ Uu kɔ pikeikó picɔ pitumɛ kpá uu pi maa rɛ: Ani písáɛ sée ani pi símisi rɛ: Anyá iluke yɛ pipele masile. Anénáala ne inéɛɛ kpókóó kam kɔ. Mpá yo yɛ kéyu wale. Ani kam ani pinósikpiké anyá iluke li. ⁵ Api nkɔpáni isáneséi iyɛ kutu ricɔ. Mpá úye uu ulikó-mɛ tómpɔ. Picɔ api sicarɛ waikɛɛ, picɔ api ayáa tɔɲaapɔ ⁶ pitórɔ pɔɔ pikeikó pɛ cópii api isei pi waise api pɛɛ pi kóni. ⁷ Ai uyóɔpi kuwóí wai, uu upisóɔca tum apí ha písoi pɛ kóni api pikuyu nna ɲmaasi. ⁸ Uu pɛɛ upikeikó picɔ maa rɛ: Anyá iluke yɛ pipele masile, amá písáɛ ápi pɛɛ ikuluke tulaalɛ. ⁹ Lɛ nnya, ani sicéɛpɛnɛ-i léepɔ, nɔn píye n yɛ, ani kusáɛ pi séiri. ¹⁰ Upikeikó pɛ api yisi api icée tóóí api písoi nnéi kapi n yé sélei, písáɛ ne pikóɔpɛ, písáɛ api pɛɛ kenyáyo yipu. ¹¹ Kei ke uyóɔpi uu pɛɛ lompɔ rɛ uké písáɛ pɛ yáási, uu usoi unyine yɛnu yɛɛ úu inyánlú n tanaalɛ. ¹² Uu u pise rɛ: Unésáɛ, íye kaa wa áa ne nté lonti áa kɔ inyánlú tanaalɛ? Ai utisi muuni uú n séélɛ. ¹³ Uyóɔpi uu pɛɛ pikeikó maa rɛ: Ani ána ne aníɛ u paasi ani ketahai kuɲmaha-i u sáɔ. Kei kuu yé n téni un iní takai. ¹⁴ Yeesu uu pɛɛ rɛ: Li we rɛ písoi kulúi kapi sée, amá pɛ kapi pikeɔpɛ n wéé ápi pɛɛ kulúi we.

Lampoo kapi yɛ Rɔm uyɔɔpi ptima n héele (Mariki 12:13-17; Luki 20:20-26)

¹⁵ Kei ke Pifarisi api pɛɛ símaane rɛ íye kapi yé ne Yeesu ripinɛ wa piké ne unnɔɔsimé cirɛ u n tɪ. ¹⁶ Api pipiretiki pinyine ne Erooti pipiretiki pinyine lese api tum tɛ piké ha Yeesu maa rɛ: Upiima, tɔ nyule rɛ aseɪ ɲmane kaa yɛ símisi. Pɔ yɛ kɔ Uléécáa ncee písoi céesile ne aseɪ. Mpá usoi uké íye nsá ɲnanɛ m má, áa yɛ uinipɛɛ n wuru pɔn ne símisi. ¹⁷ Tɔ la rɛ a keɔmúnɲé ró símisi tɔké yɛ́ tɛ ncée yɛ we rɛ tɔké yɛ Rɔm uyɔɔpi lampoo hééle nɛé ári kape yɛ héele? ¹⁸ Amá Yeesu pɔ ne pimɛsɔhɔ kóɔpɛ kapi n wai pinyuwe máálenlɛ. Uu pɛɛ pi maa rɛ: Nó kecáa kecáa mɛwai pikó mpí, yo nnya kani né peikɛɛ? ¹⁹ Ani ne siwóó sɛ kani yɛ ne lampoo n héele kam nké! Api mɛwóópipi mɛsɛ ne u hapɔ. ²⁰ Uu pɛɛ pi pise rɛ: Uye riyu ne úye rinyiri tɛɛ nní mɛkecáa we? ²¹ Api u pɛsɛ rɛ: Sesaa lo. Kei ke Yeesu uu kɔ pi maa rɛ: In

lẽ, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaa likó Uléécaa pa. ²² Kuu lẽ tinóo tẽ pi m pɛsɛ, ai nnóo pi yipu api pɛɛ u yá api tómpo.

Pisatusee nɛ nkpo kémɛɛ mɛyisɛ nsímé

(Mariki 12:18-27; Luki 20:27-40)

²³ Keyáa kɛ cire kɛ Pisatusee api Yeesu kémɛɛ ha. Pisatusee pɛɛ tee rɛ pikpɔkpɔ ápi yɛ nkpo-i yisi. Api sí api ha Yeesu lɛɛpɔ, api u pise rɛ: Sáa, Moisi yɛ maa rɛ: ²⁴ Unósikó úyɛ un n kpu unsá kɛwá m má, li pise rɛ uuwá yɛ yé unósi uyɛ kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁵ Too! Amá pinmánɛ pinyinɛ pɛɛ pɛɛ kerócɔpɛ nté we. Pi pimáɛɛɔ piseɛi lɛ. Umáa uu unósi kpísi, uu kpi úu kɛwá yɛ. Uwá uu pɛɛ umáa ukúmannɔsi kpísi. ²⁶ Uyɛ uu kɔ limɛɔ kpi, uu ukúmannɔsi uyɛ nɛ utáánū yá. Ai lɛ n wai hái nɛ usééi-sééi kémɛɛ-pɔ. ²⁷ Pɛ mɛmáa, unósi uyɛ pɔo kɔ kpi. ²⁸ Tɔ la táké nkɛpɛni pɔ pise rɛ kɛ pimáɛɛɔ piseɛi pɛ api nní pinnéi unósi uyɛ n kpísi, pi uye unósi yɛ ha lo, keyáa kɛ kɛ pikpɔkpɔ api ha nkpo kémɛɛ n yisinɛ? ²⁹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Lɛ nnya kani nómenécirɛ kiraasɛntɛ. Ani Nléécaasimé aseí kómɛi, áni kɔ Uléécaa nnaɲɛ nyu. ³⁰ Kumúnjɛ kpɛ-i kɛ pikpɔkpɔ api ha n yisinɛ, pitisi api pinósi kpíkɛsinɛ, pinósi páa kɔ pila sɔnkeɛnɛ. Amá pimɛfinɛ yé ha n we yarɛ piléécaatumɛ keyómɛcaa-pɔ. ³¹ Ani lɛ kɛ Uléécaa uu pikpɔkpɔ mɛyisɛ kɛcáa nó m ma api Unsímé Ritelé kémɛɛ wólú kɛɛ, née yo? U maa rɛ: ³² Née Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa nɛ Yakupu Uleecaa. Uléécaa uu pikpɔkpɔ Uleecaa amá u pinyánnya Uleecaa lɛ. ³³ Kɛ pisoí pɛ nnéi pɛɛ n cápínɛlɛ pin kutu u cɔlɛ api lɛ n kɔ, uicélaa iyɛ ii pi loni nɛnɛ.

Isé iyɛ Uléécaa isé kɛɔpɛ icɔ n fe

(Mariki 12:28-34; Luki 10:25-28)

³⁴ Kɛ Pifarisi api n kɔ tɛ Yeesu yɛ Pisatusee feriye uu séesɛ, api cápínɛ. ³⁵ Pikɛɔpɛ isé ucélaa unyine uu pɛɛ ripinɛ Yeesu wai uu u pise rɛ: ³⁶ Ucélaa, Uléécaa iséé nnéi kémɛɛ íyɛ yɛɛ imáa?

³⁷ Yeesu uu rɛ: A Upíima, Upóléécaa n la nɛ kɛpɔfa nnéi, nɛ ipósoi nnéi, nɛ kɛpómúnjɛ nnéi. ³⁸ Iyɛɛ isé foí, iyɛɛ kɔ innéi kɛɔpɛ imáa. ³⁹ Ilírū yɛɛ ifoí iyɛ mɛɔ n sá yɛ nnyí: A upóɔ n la yarɛ kaa ripócúruu n la. ⁴⁰ Isé nnyí kɛtɛ yɛɛ isé nɛ antepuyɛ icélaa riyíki.

Uyɛ kɛ Uléécaa uu n wée nɛ Tafiti kɛcáa nsímé

(Mariki 12:35-37; Luki 20:41-44)

⁴¹ Kɛ Pifarisi api lɛ n cápínɛ, Yeesu uu pɛɛ pi pise rɛ: ⁴² Iyɛ kani uyɛ kɛ Uléécaa uu n wée kɛcáa músu? Uye kɛpipi yɛ kɛ? Api u pɛsɛ rɛ Tafiti Kɛpipi yɛ kɛ. ⁴³ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: In lɛ, íyɛ kai wa kɛ Nfáasɔnɛ nn Tafiti mɛtɛi hɛ uú nɛ u séi rɛ Upíima? Tafiti yɛ pɛɛ maa rɛ:

⁴⁴ Upíima yɛ Unépíima maa rɛ:

A kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́tonɛ-i tone

hái nɛ kumúnjɛ kpɛ-i kam yé

pipóláaro kɛpónyáɛ-i n cɔ.

⁴⁵ In tɛ Tafiti yɛ mɛsɛi u sée rɛ Upíima, íyɛ kɛ uyɛ cire uu yé kɔ pɛɛ Tafiti Kɛpipi?

⁴⁶ Pifarisi pɛ ápi fe piké nka Yeesu pɛsɛ. Kaí nɛ kei n kpísi, úka úu yɛ pɛɛ kaha uké nnyinɛ u pise.

23

Yeesu yɛ rɛ pisoí piké pimɛcirɛ nɛ isé picélaa nɛ Pifarisi tí

(Mariki 12:38-39; Luki 11:43,46; 20:45-47)

¹ Lɛ mɛmáa, Yeesu uu pɛɛ pisoí pɛɛ n cápínɛlɛ nɛ upipirɛtiki-mɛ pansɛpɔ uu pi maa rɛ:

² Isé picélaa nɛ Pifarisi kaí pɛɛ we rɛ piké isé kɛ Moisi uu nó m pa aseí nó símisi. ³ Li nɛ sá rɛ nɔké piicélaa rimúlú ani kɔ i tiki. Amá áni kape yɛ pimɛwai nɛ yíraanɛ. Li we rɛ pɛ nɛ yɛ picɔ céesi rɛ piké piicélaa ritiki, amá piricuruu ápi yɛ pɛɛ i ritiki. ⁴ Pi yɛ limúɛ-mule paasile api picɔ yase, piricuruu ápi yɛ pɛɛ líka rica. ⁵ Pi nɛpá yo wai rɛ pisoí piké yɛ pi yɛ

nnya. Lẽ nnya kapi ye Nléécaasimé silɔɔpi kapi ritii kecáá rimámælú mepéré rikpáse api kɔ pisitukanka atime nwépi mepéré kpáse ai picɔ sikɔ feriyɛ. ⁶ Sitónɛ foí kapi ye kɛlukɛ kémɛɛ nɛ Pisuiɓi ayomɛyáhaalee-i n la. ⁷ Pi la rɛ pisoɓi piké ipakare nɛ pi n yáhaankɛɛ sicápine kémɛɛ, piké ye kɔ pi sée rɛ picélaa. ⁸ Amá nɔ́ áni kape ye tíyɛ piké ye nɔ́ sée rɛ picélaa. Nɔ́ nónnénéí pimáreɔ lɛ. Usoi use kóló yɛɛ kɔ nɔ́unécélaa. ⁹ Ani kape ye ketɛ kecáá úka sée rɛ nɔ́unésáa. Nɔ́unésáa cireníɛ kani m má yɛɛ keyómɛcaa-pɔ we. ¹⁰ Ani kape ye tíyɛ piké ye nɔ́ sée rɛ úyukɔ́. Nɔ́unéyukɔ́ yɛ use lɛ. Uyɛɛ nní uyɛ kɛ Uléécaa uu n wée. ¹¹ Nókɛnécɔpɛ uwéése uké panse nɔ́unékeikó. ¹² Uye un umɛcɪrɛ rintaáse, li yɛ u ricɛpisele. Uye un umɛcɪrɛ rincɛpise, li yɛ u ritaásɛle.

*Yeesu ye isé picélaa nɛ Pifarisi kecáá kecáá mɛwai kesi
(Mariki 12:40; Luki 11:39-52; 20:45-47)*

¹³ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí. Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ! Nɔ́ ye pisoɓi ncée tápisile rɛ ápi kape Uléécaa iyɔɔpi kémɛɛ lɔ. Nórínécúruu áni yɛ lompɔ, áni kɔ pɛɛ pɛpɛɛ ní la yáne piké lompɔ.

¹⁴ [Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí. Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ! Nɔ́ pikúmannɔ́si anɪpɛ-i lɛ kapi m má yɔ́ɔi, ani yɛ kɔ pɛɛ keyóme yáási ai nánai pisoɓi piké nɛ nɔ́ n yé nnya. Lẽ nnya kɛ Uléécaa uu íwɛ iyɛɛ íi icɔ m má nɔ́ wainɛ.] ¹⁵ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí. Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ! Ketɛ nké nnéí nɛ mínimaa kani kálɛ tɛ nɔ́kɛ use unyine yɛ nɔ́kɛ u pansese nɔ́unépirɛtiki. Nɔ́n liute piyéne m masí, ani tíyɛse uu panse usoi nkó kaí nɛ n sá rɛ piké íwɛ tenɛcɪré kelɔ́ kémɛɛ íwɛ lukɛise iké nɔ́inékó n fe mɛtɛ. ¹⁶ Iwɛ kani topori, nɔ́ pinyíyɛ mpí, nɔ́ nní pisoicɔ n sɛni! Nɔ́ ye maa rɛ: Uye un Uléécaa keyɔ́ n sée uú nɛ wééri rɛ u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úyɛ un wura yɛɛ Uléécaa keyɔ́-i ní we n sée uú nɛ wééri rɛ u yé linyine wa, ncée rn we rɛ uké lipiwai riyá. ¹⁷ Nɔ́ piníri nɛ pinyíyɛ mpí! Wura nɛ Uléécaa keyɔ́ kɛɛ wura uyɛ m pansese Uléécaa likó, yo yɛɛ liketɛ kecɔpɛ ríyɛ má nɛ lico? ¹⁸ Nɔ́ ye kɔ maa rɛ: Uye un Uléécaa keyɔ́ kémɛɛ kɛnyónshúúpi n sée uú nɛ wééri rɛ u yé linyine wa, u yé fe uu lipiwai yá. Amá úyɛ un inyónsese yɛɛ kɛhúúpi kecáá ní láalɛ n sée uú nɛ wééri rɛ u yé linyine wa, uu ncée má uké lipiwai riyá. ¹⁹ Nɔ́ pinyíyɛ mpí! Iseɛ kapí nɛ n nyónse api kɛhúúpi kecáá láa nɛ kɛhúúpi kɛɛ i m pansese Uléécaa likó, yo yɛɛ liketɛ kecɔpɛ ríyɛ má nɛ lico? ²⁰ Lẽ nnya, úyɛ un kɛnyónshúúpi n sée uú nɛ wééri, kelɔ́ kɛ nɛ lɛ nnéí lɛɛ kei ní we kuu sée uú nɛ wééri. ²¹ Uye un Uléécaa keyɔ́ n sée uú nɛ wééri, Uléécaa keyɔ́ nɛ Uléécaa yɛɛ kekɛmɛɛ ní we kuu sée uú nɛ wééri. ²² Uye un keyómɛcaa n sée uú nɛ wééri, Uléécaa riyɔ́pitú nɛ Uléécaa yɛɛ rikɛcáá ní tũ kuu sée uú nɛ wééri.

²³ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí. Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ. Nɔ́ ye mɔ́pá yo hɔ́nele, aní nɛ manti nɛ ayéhepɛi ncɔpuri péne ani hɔ́ne awélé kɛfi, ani Uléécaa kuwélé kuse pa. Amá áni yɛ pɛɛ isé nnéí kecɔpɛ ipíima yarɛ nní aseɓi piwéláa nɛ usoicɔ piwetu nɛ aseɓi pitiki nkó nɛ pikɛi wa. Lẽ kaí pɛɛ pise rɛ nɔ́kɛ n tikilɛ nɔ́n pɛɛ kɔ nɛ litórɔ́ lico nní wai. ²⁴ Nɔ́ pinyíyɛ mpí, nɔ́ nní pisoicɔ n sɛni. Nɔ́ ye kúcerii nɛ ríɔ́ leɛle, ani pɛɛ ísu nɛ péne ani muuni.

²⁵ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí! Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ. Nɔ́ we yarɛ mpí pɛɛ yɛ kɛheɛ nɛ kecáripɓi kɛpɪrɛ nɛmanɛ n hɛɛɛ api kɛmɛɛ yá mɛɔ. Lẽ kapi yɛ sikɛmɛɛ n li nɛ kapi yɛ ní ntí yɛ pɛɛ liyaa-yaa lɛ kapi n káipinkɛɛ. ²⁶ Nɔ́ Pifarisi, pinyíyɛ mpí! Ani yɛ kɛheɛ nɛ kecáripɓi kémɛɛ mɛfoí hɛɛɛ, kɛpɪrɛ yé pɛɛ limɛɔ sɔ́nɛsi.

²⁷ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí! Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ. Nɔ́ we yarɛ rikpíí mɛɛle kapi míni tomé n túkɛi ari pɛɛ n wariyɛ pói-pói ríɔ́ne mɛɔ, némɔ́pákane asoikohɔ́ nɛ líkɛrɪnkɛkɔ́ lɛɛ rikɛmɛɛ yipaálɛ. ²⁸ Limɛɔ kaní we. Nɔ́ pisoɓi keyu-i nyíselɛ tɛ nɔ́ isé tíkilenle, némɔ́pákane kecáá kecáá mɛwai nɛ mɛwai kópe mɛɛ nɔ́sinéfa-i yipaálɛ. ²⁹ Iwɛ kani topori, nɔ́ isé picélaa nɛ nɔ́ Pifarisi mpí! Nɔ́ kecáá kecáá mɛwai pikó lɛ. Nɔ́ ye antepuyɛ akpíí mɔ́nle ani pɛpɛɛ aseɓi n tíkilɛ akó sɔ́nukuse ³⁰ ani pɛɛ rɛ: Tɔ́n pɛɛ pírókpure

isoi kumúnjé kpe-i n we, ári yé pɛɛ ɲmurei tóké pi rikpá tóké ne antepuyɛ kɔ́. ³¹ Nɔ pɛɛ lɛ nyísɛɛ ani nórínécúruu yámnɛ rɛ nɔ pɛpɛɛ antepuyɛ n kɔ́ sipirɛ lɛ. ³² Lɛ nnya, ani mɛsɛ nópínékpure mɛwai kópe ne kényu mahā ne kɛtɔ-pɔ! ³³ Nɔ iwáa kpákárá nnyí! Iye kani yé wa áni yé ne nna tenɛciré kɛmɛɛ n lompɔ. ³⁴ Ani kɔ́ tɛ né antepuyɛ ne písoi pɛɛ mɛwɛ́ɛ́sɛsɔhɔ m má ne isé picélaa kɛcirɛ nɔ páme. Nɔ picɔ kɔ́, ani picɔ kunapéékɔ́ kɛcáa karii, ani kɔ́ nɔ́anáyómeyáhaalee-i picɔ iséi súúkéɛ, ani kɔ́ picɔ ḿpá kuyu kúye-i n tikilɛ nɔn wéékusɛlɛ. ³⁵ Lɛ nnya kɛ pɛ́ nnéi kani n kɔ́ ápi kɔ́ líka wa nkɔ́ nɛ nɔ́ tenɛne, kai n kpíime usɔne Apɛɛli kɛmɛɛ áí ne sɪ́ Perekiya uɲmánɛ Sakarii kani Ulééca kɛyɔ́ kɛmɛɛ kelɔ́ sɔne ne kɛnyóɔnsehúúpi kɛpáápáá n kpu kɛmɛɛ-pɔ. ³⁶ Ké aseí nɔ́ símisi rɛ nfáani písoi mpí pɛɛ mɛwai kópe mɛ akpanii yenne.

*Yeesu ripɔɔ yɛ caai Yerusalem nnya
(Luki 13:34-35)*

³⁷ Lɛ mɛmáá, Yeesu uu pɛɛ Yerusalem pikɔ́ maa rɛ: Nɔ́ Yerusalem pikɔ́, nɔ́ yɛ antepuyɛ kónlɛ ani kɔ́ pɛ́ kɛ Ulééca uu nɔ́kɛnɛmɛɛ n tumme apare tapisí ani kóni. Mɛlé kɛsɛ kamí pɛ́ la kɛ́ nɔ́ cápínɛ yarɛ kɛ kucáyaha aku yɛ kuamérɲ metene kusipipi n tã líka áí yɛ si wa mɛcɔ́ ani yúlu? ³⁸ Lɛ nnya, Ulééca kɛyɔ́ yé mɛɲmanɛ n we úka úu yé n we. ³⁹ Ani kɔ́ tɛ áni nɛni piyénɛ né kpáne liké ha ne tu kumúnjé kpe-i kani yé ha ḿ maa rɛ: Ulééca uké uyɛɛ Upíima rinyiri ne n wemɛ rikpá!

24

*Yeesu rɛ Ulééca kɛyɔ́ yé fori
(Mariki 13:1-2; Luki 21:5-6)*

¹ Yeesu uu pɛɛ Ulééca kɛyɔ́-i léeri un tósu. Kei kɛ upipiretiki api pɛ́ ne u rikɔ́ rɛ piké kememɔ́mɛ u nyíse. ² Amá Yeesu pɔ́ pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Lɛ nnéi kani nní n nyáni, aseí kɛcáa, li sɔnti liké wa ripare ríka ári yé ricɔ́ kɛcáa n tɔsilɛ. Linnéi mmú yɛ sɔntilɛ liké fori tɛkɛ-tɛkɛ.

*Lɛlɛ n nyíse rɛ ketɛ́ yɛ ketɛne tu
(Mariki 13:3-13; Luki 21:7-19)*

³ Yeesu uu pɛɛ sɪ́ uú ha Olifiyee rikúú kɛcáa tonɛ. Upipiretiki api kei u kálaapɔ́ api u píse rɛ: A rɔ́ símisi píyei kai lɛ wainɛ, ne yo kari yé kɔ́ ne ceri rɛ mɛpópɛɛmɛ mɛɛ lɛ tu rɛ ketɛ́ ketɔ́ yɛ kɛ́. ⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Ani nómɛnécíre tɪ́ nɔ́nɛ, áni kapɛ tíyɛ unyínɛ uké kuyúí nɔ́ tã. ⁵ Písoi kulúí yé sónaamɛ usɛ usɛ, api yɛ rinényíri ne písoi mɛyã kiraasɛntɛ api yɛ pi maa rɛ: Née uyɛ́ kɛ Ulééca uu n wéɛ. Lɛ kɛmɛɛ kapi yé písoi kulúí kuyúí tã. ⁶ Nɔ́ kɔ́ tɛ atɔpi yɛ nɔ́kɛnɛkúrí née kɛta-pɔ wai, amá áni kapɛ nfasímé tónɛ. Lɛ kai m píse rɛ liké wa kai lɛ wai. Amá kɛtɔ́ ákɛ kahanɛ n tu. ⁷ Nsoipuri nnyínɛ yé yisi nn nsoipuri ncɔ́ ne tɔpu, kɛyɔ́pítɛ ákɛ kɛyɔ́pítɛ kɛcɔ́ ne tɔpu, nkũ nn silɔ́ sinyínɛ leeri, ketɛ́ ákɛ silɔ́ sinyínɛ yɛɲesi. ⁸ Lɛ nnéi yɛ we yarɛ kɛ mɛmárenlɔ́ amɛ yɛ unósi pikéhɛ́ n kóraanɛ. ⁹ Pɛ́ uyɛ-i kɛ písoi api yé nɔ́ kpísi api nópínéláarɔ́ anipɛ-i wai, api íwe nɔ́ wai api nɔ́ kóni. Isoipuri nnéi ii kɔ́ né nnya nínɛpuri yulu. ¹⁰ Kei kai yé pɛɛ písoi mɛyã ne kelólé-mɛ ha, api pɛ́ n yámnɛntɛnɛ, api pɛɛ ipuri n yúinne. ¹¹ Antepuyɛ nɔ́mɛ kulúí yé léemɛ api písoi mɛyã kiraasɛntɛ. ¹² Mɛwai kópe yé kényu mahā, písoi mɛyã nla nn pɛɛ hásu. ¹³ Amá úyɛ un tinkáhá-káhá ne kɛtɔ-pɔ Ulééca yé uriyu lɔ. ¹⁴ Ulééca iyɔ́pi Nsímé Kɛcirɛ mɛɛ ketɛ́ nnéi kɛcáa kóónúne isoipuri nnéi iké kɔ́. Lɛ mɛmáá, ḿpá yo ketɔ́ ákɛ pɛɛ tulu.

*Iwɛ ptima mɛkamɛ
(Mariki 13:14-23; Luki 21:20-24)*

¹⁵ Yeesu uu kɔ́ pimáa pi kpá rɛ: Antepu Taniyɛɛli yɛ pɛ́ maa rɛ kumúnjé kunyínɛ yé kam ani ncaai píima mɛɛ yɛ n cókoi yɛnu nn kelɔ́ sɔne riyíkí-i tũ. Uye un nsímé mmɛ́ n kɛ́, uké musí uké liasei kɔ́. ¹⁶ Lin lɛ n wa, pɛpɛɛ Yutee ketɛ́ kɛmɛɛ n we piké wuri api ayópɛ taá. ¹⁷ Uyɛ́ yé ha kulee ipiraa kɛcáa n we, uké wuri úu kapɛ rɛ uké nkɔ́páni kukɛmɛɛ lompɔ uké

linyine kpísi uké ne ripéne. ¹⁸ Uyee kecaré-i ní we, úu kape nkpráni re uké wurime uké kényo-i uketukanika kpísi. ¹⁹ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ²⁰ Ani ne Uléécaá tē te úu kape tíye itóó iyē iké nnyiye kumúnjé nées kewénteyaa ketúnjé ró leeme. ²¹ Iwe píima iyē ke sisoipipi asi kumúnjé kpe-i n lené ico íi píkai léémelē hái ketē kekoraane-me ne neni-me, iico íi kō píkai léeri. ²² Uléécaá unsá pee síweyaa sē n hasi, úka úu yé pee nfáa yē. Amá pē kuu n wée nnya, u yé siyáa sē hasi. ²³ Lē nnya, úye un nó m maa re: Ani ripaí, nté ke Kirisi uú we nées uyee nkó nté-pō áni kape ηmurei. ²⁴ Pikirisi nōome ne antepuye nōome ye leerine piké mémare píima lese piké nyíse, piké kō mewaisaηa wapisi hái lin pee kufee n we, pin yé fe ricurruu api pē ke Uléécaá uu n wée kiraase. ²⁵ Ani léise re ne pisímé nó li masile.

²⁶ Lē nnya, pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kucesi kóima-i, áni kape ha. Nées pin nó m maa re: Ani ripaí, uyee nkó kulee-i pékaalē, áni kape ηmurei. ²⁷ Yare ke kekónetēhe ake ye nní keléécaá-pō n léeme ake meyéne mese yeéri ketunjeleeme-pō aké ne sī ketunjelolē-pō, limeco ke Usoi Kepipi ake sónti. ²⁸ Li we yare kapi ye ní maa re: Kei ke isare kópe ii ní we, ke áyemeekú aa ye cápine.

Usoi Kepipi mekame

(Mariki 13:24-27; Luki 21:25-28)

²⁹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Síweyaa sē metómpō ke itunje íi sōmaane, iwáre ii metéí paa, awárepi aa keyómecaa-pō poroiri, linaηe-naηe lee keyómecaa-pō ní we ai meýá yenesi. ³⁰ Linyine ai pee keyómecaa-pō nyíse re Usoi Kepipi ye nyahaimele. Kei ke ketē nnéi kecáá isoipuri ii yé pee itu lõ. Api pee Usoi Kepipi yenu, ken ahope kecáá weme ne kennanηe ne kemeyōpi. ³¹ Api pee rináatōη maa ténse, uu pee upitume ketē awélé nnéi kémee túmei. Api pē kuu n wéekee ketē nké ne keketo-pō cápine.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Mariki 13:28-31; Luki 21:29-33)

³² Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ani kúfikiyee kenyárū icélaa kutu rico. Ku ye kun ilése ηmú n wairi, mepéi men n leeri, nō ye mese ne mese ceri re kupii ye nyahaimele. ³³ Limeco kaí we. Nōn píyei lē nnéi mmē n yē lin n wai, ani ceri re Usoi Kepipi ye nyahaimele, un tinānōo ne kōlē. ³⁴ Asei kam símisi: Pisoι kunai nkú áku tósune kelenē, nní nnéi liké ne ní kam. ³⁵ Ketē ne keyóme ye tōsí, amá anénōo áa metónjé má.

Uléécaá ηmane yee mpa yo keto nyu

(Mariki 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36)

³⁶ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Amá in ketē metene nkó, úka úu likeyaa kē nées liitunje iyē nyu, mpa piléécaatumē pee keyómecaa ní we nées Uléécaá Kepipi ricurruu. Amá Usáa mecire yee nyu. ³⁷ Kumúnjé kpe-i ke Usoi Kepipi aké ha m peeri, li ha waine yare kai Nowee nfaa kémee n wa mecō. ³⁸ Nní kaí pee Nowee nfaa kémee wa: Keyáa kē ke míni amé pee ketē nnéi rinfe keké kelenē n tu, pisoι ye péé wele pin le pin níru, pin sóonne, pin pisipipi pila ne pinósi pasii hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémee n lompō. ³⁹ Api nkpráni níka musí, míni amé ha ne weri ame pinnéi muuni. Limeco kaí ha waine péé uye-i ke Usoi Kepipi aké ha m peeri. ⁴⁰ Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecaré-i n we, ai use kpíípō ai uco yá. ⁴¹ Pinósi pité yé n we pin nam, ai use kpíípō ai uco yá. ⁴² Lē nnya, áni kape lōpile, li we re áni nyu keyáa kē ke Nōunépiíma uu m peerine. ⁴³ Ani nsone kō te úyōsaa un ye péé n nyu itunje iye-i ke uyaa uu kesine n sōnepō, u yéé pee n nyánile úu yé tíye uyaa uké kényo-i lompō. ⁴⁴ Lē nnya, nōóké nōmenécire mesére n cápinelē nōn ne mé. Kumúnjé kpe-i káni ne m músu ke Usoi Kepipi ake peeri.

Ukeikó sōne ne ukeikó kópe

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ Yeesu uu pee upipiretiki pise re: Wóo ukeikó yee aseí n tíkile un kō mesōhō má? Uyee ukeikó uyē ke úyōsaa uu ye ne kényo rin-yá re uké ke m paílē, uu ye upikeico iluke nsone wai

yare kai m pise. ⁴⁶ In te úyɔsaa ye ukeikó uyẽ læeme un mesei upikɛi kecáá we, u únarekome le! ⁴⁷ Ké asei nó símisi ani kóm te úyɔsaa uyee ne ulikó nnéi uukeikó yáne re uké likecáá m paílẽ. ⁴⁸ Amá in te ukeikó kópe lo, u yé ukefa-i maa re: Unéyɔsaa úu mækee sónti. ⁴⁹ Uu pee upikeicɔ ipépi loni, u ne pítapome api pé n le pin níru. ⁵⁰ Keyáa kẽ ne itunɛ iyẽ ke ukeikó uyẽ úu ne m músu kémee ke uyɔsaa uú ha sónti. ⁵¹ Kei kuu yé pee ukeikó uyẽ lakase uu íwe u wai yare kapi ye kecáá kecáá mewai pikó n wa mecɔ. Kei kuu yé n téni un iní takai.

25

Pikpére kefi pinyine kenyárũ

¹ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Lẽ nnya, Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Pikpére kefi pinyine pee keyáa yisi re piké unmánɛ unyine yee pinósikpiké ní la merí. Api sífiráa kpíkɛsí apí ne péne. ² Pikecɔpe pinupũ pee piníri, pinupũ picɔ písɔhɔɔ. ³ Ke piníri mpí api písifiráa n kpísine, ápi simɛkpɔ méka mecɔ iyaa wa piké ne ripéne, ⁴ amá písɔhɔɔ pɔɔ písifiráa me súúkee api kɔ mecɔ sinúmpí-i wai apí ne péne. ⁵ Ke unmánɛ uyẽ uú ne pikáme n nánaise, nnɔ nn pí yáái api lɔpilente. ⁶ Ke kesine ake m pi, kecááila aké lelu re: Unmánɛ uyee nní weme! Aní leepɔ ani u tépei! ⁷ Pikpére pẽ nnéi apí yisi api písifiráa pinyónsente loni. ⁸ Piníri mpí api pee písɔhɔɔ pẽ maa re: Aní nómenékpɔ mẽ tó he, sírófiráa ye lale siké kpí. ⁹ Písɔhɔɔ pẽ pɔɔ re: Eehei! Me ne tó risále, áme tise tóké nó he. Li kutɔsi we nóké piyái kémee ha ani kei nómenékpɔ lɔlu. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi pilale n tósu, unmánɛ uyẽ un tuiiri, u ne pinupũ pepee pimɛcire n cápínelẽ pin ne u mẽ api kesé kulee kpe-i kapi pinósikpiké anyá n wai loni, ihánaa ii hánaapɔ. ¹¹ Likepire, pikpére niri mpí pɔɔ tuiiri api cáái re: Upíima, a ró hánne! Upíima, a ró hánne! ¹² Kei ke unmánɛ uyẽ uu pí maa re: Ne la ké asei nó símisi re ám nó nyu! ¹³ Yeesu uu pee kpá re: Lẽ nnya, nnɔ ín we. Li we re áni nyu keyáa kéye née itunɛ íye-i kam sónti.

Pikeikó pitaani pinyine kenyárũ (Luki 19:11-27)

¹⁴ Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Uléecaa iyɔɔpi yé ha n we yare nsímé mmú: Utisi unyine yee pee ncée pihápe la, uu upikeikó sélei uu umɛmá pianipe-i wai. ¹⁵ Uu use wura mewóópípi sipehepi sinupũ pa, uu ucɔ wura mewóópípi sipehepi sité pa, uu utáánũ wura mewóópípi kepehepi kesɛ pa. U mɔpá úye nnaɛ ne musile uú ne lẽ kai m pise u pa, uu pee yá uu tómpɔ. ¹⁶ Ukeikó uyee wura mewóópípi sipehepi sinupũ ní yɔsí uu mese ne mese siwóó sɛ kpísí uú ne kpéense, uu wura mewóópípi sipehepi sinupũ sícɔ kuláa yenu. ¹⁷ Uyee wura mewóópípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ límecɔ wai, uu wura mewóópípi sipehepi sité sícɔ kuláa yenu. ¹⁸ Amá uyee wura mewóópípi kepehepi kesɛ ní yɔsí pɔɔ ha kuhóre túni uu ukeisaa siwóó sɛ pésu.

¹⁹ Kai siyáa sité n wa, piukeisaa uu kúiri uu re piké ulikó kéẽ uké yé. ²⁰ Ukeikó uyee wura mewóópípi sipehepi sinupũ ní yɔsí uu ukeisaa keyúrí nyɔsɔpɔ ne wura mewóópípi sipehepi sinupũ féé sícɔ, uu re: Wura mewóópípi sipehepi sinupũ kaá pee né pa. Aa yéẽ, Upíima? Wura mewóópípi sipehepi sinupũ sícɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²¹ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne asei ute le. Likáripikɔɔ-i kaa nní wa lẽ kai m pise. Lẽ nnya, né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²² Ukeikó uyee wura mewóópípi sipehepi sité ní yɔsí pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Wura mewóópípi sipehepi sité kaá pee né pa, Upíima! Aa yéẽ? Wura mewóópípi sipehepi sité sícɔ ye nsí kam kuláa n yé. ²³ Uukeisaa uu u maa re: Ne pakare! Pɔ ukeikó sɔne ne asei ute le. Likáripikɔɔ-i kaa nní wa lẽ kai m pise. Lẽ nnya né limáa-maa pɔ rimúise. A lomme tóké anyá li. ²⁴ Ai nkpeni yá uyee wura mewóópípi kepehepi kesɛ ní yɔsí. Uyẽ pɔɔ kɔ nyɔsɔpɔ uu re: Ne nyule Upíima re mɛpókó áme kusa pɔólú. Kɛcare ke-i káa n lukɛsí kaa ye kpasi. Kei káa n fɔ kaa ye kpéẽ. ²⁵ Lẽ nnya ke iwame ii né wa am ketẽ kémee sipówóó kúlesi. Aa yéẽ! Sipówóó sɛ nsí, a yɔsí! ²⁶ Kei ke

ukeisaa uu rinóo u pɛsɛ rɛ: Pɔ ukeikó kópe nɛ ukánsɔi lɛ! Kaa lɛ n nyu rɛ kɛcarɛ kɛ-i kám n lukɛsi kam yɛ kpasi. Née kei kám n fɔ kam yɛ kpéɛ. ²⁷ Pɔ yɛɛ pɛɛ sinéwóó nɛ kɛwóóforɛ piyekei hale, amí pɛɛ ha pɛɛri am sinéwóó sɛ yósu nɛ sikulaa. ²⁸ Ukeisaa uyɛ uu pɛɛ pikeikó picɔ maa rɛ: Ani mɛkɛɛ wura mɛwóópipi kɛpehepi kɛ uanipɛ-i yósi ani nkó yɛɛ nní wura mɛwóópipi sipehepi kɛfi m má kpá. ²⁹ Li we rɛ nkó yɛɛ mɛyá m má kapi yɛ pípa rikpá aí nɛ u fuu, amá nkó yɛɛ úu líka m má, pi yɛ lɛ kuu m músu rɛ u má ricuruu u yósilɛ. ³⁰ Amá ukeikó nkó yɛɛ úu nní líka n yóriyɛ likó lɛɛ rɛ ani u tí ani ketahai-mɛ kunj Maha-i u sápo. Kei kuu yɛ n tɛni un iní takai.

Usoi Kɛpipi yɛ sɔntilɛ kɛkɛ nɛ pɛsɔi túhaanɛ

³¹ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Kɛyáa kɛ kɛ Usoi Kɛpipi aké ha kɛmmulɛ kɛmɛɛ n sɔnti nɛ piléecaatumɛ nnéi, kɛriyukóótú kɛcáa kaké ha tonɛnɛ. ³² Ketɛ nké kɛcáa isoipuri nnéi yɛ ha kɛkeyu-i n cápɛnɛnɛ, akɛ pɛɛ pɛsɔi nɛ pipicɔ kóólɛnɛ yarɛ kɛ usɛɛsɛ uu yɛ isán nɛ ipoi n kóólɛnɛ. ³³ Uu pɛɛ isán ukulukɛ-lukɛ-mɛ wai uu ipoi ukumii-mɛ wai. ³⁴ Kei kɛ uyóopi uu yɛ pɛɛ pɛpɛɛ ukulukɛ-lukɛ-mɛ ní we maa rɛ: Nó mpí kɛ Unésáa Uléécaá uu nní rinkpá, ani kam ani iyóopi kuu hái ketɛ kɛkoraanɛ-mɛ n yekeilɛ un nɛ nó mé yósi. ³⁵ Li we rɛ nkú yɛ né wale, ani né hɛ am le, nnírɛ nn né wai, ani né hɛ am níru. Nɛ pɛɛ usánɛ lɛ, ani nɔsinéyɔ-i kusánɛ né yósu, ³⁶ nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ welɛ, ani ilú né tani, nɛ pɛɛ póólúle, ani kɛnécáa paí. Nɛ pɛɛ kukpaniilee-i welɛ, aní hapɔ ani né lóólú. ³⁷ Kei kɛ pɛpɛɛ nní aseɪ n tíkilɛ apí yɛ pɛɛ rinóo yósi rɛ: Upíima, kɛyáa kɛyɛ kari pɔ yɛ nkú nn pɔ we, ari pɔ hɛ aa le, née nnírɛ nn pɔ we, ari pɔ hɛ aa níru? ³⁸ Kɛyáa kɛyɛ kaa usánɛ, ari siróyɔ-i kusánɛ pɔ yósu? Kɛyáa kɛyɛ kari pɔ yɛ pɔn mɛɛmanɛ we, ari ilú pɔ tani? ³⁹ Kɛyáa kɛyɛ kari pɔ yɛ pɔn póólú née pɔn kukpaniilee-i we, ari pɔ lóólú? ⁴⁰ Uyóopi yɛ pɛɛ rinóo pi pɛsɛ rɛ: Asei kɛcáa, kɛ nó símisi rɛ lɛ kani pinémáɛcɔ kɛcɔpɛ usínísá unyine n wa, né kani lɛ li wa.

⁴¹ Kei kɛ uyóopi uu yɛ pɛɛ pɛpɛɛ ukumii-mɛ ní we maa rɛ: Ani kɛnécúrí yisi ani ketaa-pɔ rinyóó. Uléécaá yɛ anóo nó wale! Ani ha nna tɛnɛcirɛ kɛmɛɛ lompɔ. Kei kɛ Uléécaá uu n nyóonɛ un nɛ Setani nɛ upitumɛ mɛ. ⁴² Nkú yɛ né wale, ani né hɛ kɛ li, nnírɛ nn né wai, ani né hɛ kɛ n ntí. ⁴³ Nɛ pɛɛ usánɛ lɛ, ani nɔsinéyɔ-i kusánɛ né yósi. Nɛ pɛɛ mɛɛmanɛ welɛ, ani ilú né tá. Nɛ pɛɛ póólúle née nɛ pɛɛ kukpaniilee-i welɛ, aní hapɔ nɔkɛ né rilóólú. ⁴⁴ Kei kɛ pɛ pɔ kɔ rinóo yósi rɛ: Upíima, kɛyáa kɛyɛ kari pɔ yɛ nkú nn pɔ we née nnírɛ nn pɔ we née pɔn usánɛ née pɔn mɛɛmanɛ we née pɔn póólú née pɔn kukpaniilee-i we, ari pɛɛ nɛ kutu pɔ rico? ⁴⁵ Kei kɛ uyɛ uu yɛ kɔ pi pɛsɛ rɛ: Asei kɛcáa, kɛ nó símisi rɛ lɛ kani písínísá pɛ kɛcɔpɛ unyine n wa, né kani lɛ li wa. ⁴⁶ Api pɛɛ nɛ íwɛ tɛnɛcirɛ kɛmɛɛ pi tómpɔ, amá pɛpɛɛ nní aseɪ n tíkilɛ pɔ pɛɛ nfáa tɛnɛcirɛ kɛmɛɛ lompɔ.

26

Pisuifi piwéɛsɛ yɛ kómɛinɛ rɛ pikɛ Yeesu tí

(Mariki 14:1-2; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Kɛ Yeesu uu lɛ picélaa m masí, uu pɛɛ upipirɛtiki maa rɛ: ² Nɔ yɛ tɛ li tise siyáa sité pikɛ nɛ nkɔ melóo anyá li. Kei kapi Usoi Kɛpipi piláarɔ anipɛ-i wainɛ, pɛ pikɛ kunapéékɔ kɛcáa kɛ kari.

³ Kei kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaá inyóonɛ n wa piwéɛsɛ nɛ Pisuifi piwéɛsɛ api Uléécaá usina kapi yɛ n sɛɛ rɛ Kayifu kɛyɔcɔpɛ cápɛnɛ, ⁴ api rinóo rise wai rɛ pikɛ mɛyaa Yeesu tí pikɛ kpu. ⁵ Api pɛɛ rɛ: Amá ái kapɛ pɛɛ anyá kɛmɛɛ. Insá lɛ, pɛsɔi pɛɛ n cápɛnɛlɛ yɛ yisi api nyɛɛ.

Unósi unyine yɛ Yeesu riyu kɛcáa tulaali kɔonu

(Mariki 14:3-9; Yohani 12:1-8)

⁶ Yeesu uu Petanii ketɛ-mɛ sí uú ha uyó Simɔo kɛyɔ-i topilɛ. ⁷ Kapi n tú pin ilukɛ le, unósi unyine uu kɛnúmpɛ sɔnɛ kɛnyine kɛmɛɛ tulaali néíkɔ píima unyine múípɔ uú nɛ sɔnɛpɔ

uú nɛ Yeesu kɔ. Uu Yeesu riyu kɛcáá tulaali uyɛ kɔɔni. ⁸ Kɛ upipiretiki api lɛ n yɛ́, ái nɛ pi risá, api pɛɛ unósi uyɛ maa rɛ: Yo picainkɛɛ yɛ nkpɛni mpí? ⁹ Pi yɛ pɛɛ fɛ api tulaali nkó yáí nnéi píima api lisiwóó sɛ píwɛkɔ́ó hóónɛ.

¹⁰ Yeesu uu céru rɛ lɛ kapi símisi, uu pɛɛ pi maa rɛ: Yo nnya kani lɛ unósi uyɛ cónlɛ? Mɛwai sɔnɛ kuu né wa. ¹¹ Likumúɲɛ rɛ ḿpá píyei kɛ nó nɛ píwɛkɔ́ó aní we, ái ḿpá píyei kɛ tó nɛ nnó ari we. ¹² Inépinɛ kuu mɛncirɛ tulaali fɔ́ piké kelenɛ nhóre né tã. ¹³ Asei kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ ḿpá yei kapi ketɛ nnéi kɛcáá Nsímé Kɛcirɛ yóólɛ, pi yɛ́ unósi nkó mɛwai mmé símisi apí nɛ u n léiselɛ.

Yutasi yɛ lalɛ uké Yeesu tí

(Mariki 14:10-11; Luki 22:3-6)

¹⁴ Kei kɛ Yeesu pipiretiki kɛfi nɛ pitɛ pɛ usɛ kapi yɛ n sée rɛ Yutasi Isikariyɔ́ti uu pɛɛ yisi uu pɛpɛɛ yɛ Uléécaa inyóɔnɛ n wa piwéɛɛ lɛɛpɔ́ ¹⁵ uu pi pise rɛ: Nɛn Yeesu nɔ́anéníɛ-i n wa, yo kani yɛ né pa? Pɛ́ api mɛsɛ nɛ mɛsɛ kei nní nwóóweni mɛpipi afɛɛtaani kɛɛni api u múise. ¹⁶ Kaí nɛ kei n kpísi, Yutasi uu pɛɛ icée n wéɛsi uké nɛ Yeesu pianipɛ-i n wa.

Yeesu nɛ upipiretiki yɛ nkpɔ́ mɛlɔ́ anyá ilukɛ le

(Mariki 14:12-21; Luki 22:7-14, 21-23; Yohani 13:21-30)

¹⁷ Anyá nyɛ-i kapi yɛ akpónó nyɛɛ áa pite m má n li keyaa foí kɛ Yeesu pipiretiki api ukékúrí hápɔ́, api u pise rɛ: Yei kaá la táké anyá nyɛ ilukɛ pɔ́ wa? ¹⁸ Uu pi pɛsɛ rɛ: Ani kuyu-i kɔ́ó keyɔ́-i hapɔ́ ani u maa rɛ: Ucélaa yɛ rɛ unkpɔ́ ituɲɛ yɛ tula. Kɛpóyo-i kɛ u nɛ upipiretiki api sɔ́nti piké nkpɔ́ mɛlɔ́ anyá li! ¹⁹ Upipiretiki api mɛsei lɛ kuu pi m ma wai, api nkpɔ́ mɛlɔ́ anyá ilukɛ wai. ²⁰ Kai nnyóó rí wa, u nɛ upipiretiki kɛfi nɛ pitɛ pɛ apí tone api ilukɛ n le. ²¹ Kelukɛ kɛ-i kuu pi maa rɛ: Asei kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ nókɛnécɔpɛ unyine yɛ né tí uu pinéláarɔ́ anipɛ-i wai. ²² Kuu lɛ m ma, upipiretiki apɔ́ aa mɛyíkíyiki caai api usɛ usɛ u m písei rɛ: Upíima, yarɛ né nɛɛ? Ucɔ́ uu kɔ́ rɛ: Upíima, yarɛ né nɛɛ? ²³ Kei kuu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Tó nɛ uyɛ tó nní ricáripí risɛ-i n le yɛɛ sɔ́nti uké pinéláarɔ́ anipɛ-i né wa. ²⁴ Usoi Kɛpipi yɛ ketɛ nké kɛcáá tósule yarɛ lɛ kai Nléécaasimé kɛmɛɛ kɛkɛcáá rí wólaalɛ mɛcɔ́. Amá uyɛɛ piláarɔ́ anipɛ-i kɛ n wainɛ yɛ íwɛ toporilɛ. Li kutɔ́si wɛ ápi kapɛ pɛɛ liute m mari. ²⁵ Yutasi yɛɛ piláarɔ́ anipɛ-i u n wainɛ pɔ́ pɛɛ u pise rɛ: Yarɛ nɛɛ pɛɛ lo nɛɛ, Upíima? Yeesu uu rɛ: Yarɛ kaa nní m ma.

Yeesu nkpɔ́ nɛ umɛyisɛ piléisɛ inyɛkii

(Mariki 14:22-26; Luki 22:14-20; Kɔ́rɛnti Foí, 11:23-25)

²⁶ Kɛ Yeesu nɛ upipiretiki api lɛ n tú pin ilukɛ le, uu kukpónó kpísi uu kukɛcáá Uléécaa pɔ́ɔnɛsɛ uu ku kpókɔ́rine uu pi pa uu rɛ: Inépinɛ yɛ nnyí, ani yɔ́sí ani li. ²⁷ Uu lɛ mɛmáá kɛpóripí kpísi uu kɛkɛcáá Uléécaa pɔ́ɔnɛsɛ uu pi pa uu rɛ: Ani yɔ́sí ani nónnénéi n ntí. ²⁸ Mɛnénɛ yɛ mmé mɛɛ n kɔ́onu písoi mɛyá nnya rɛ Uléécaa uké piakóɛ pi sárei. Mɛnyɛ mɛ kaí nɛ ritiki Uléécaa uú nɛ písoi séi rɛ u nɛ pɛ́ piké kómeine. ²⁹ Kɛ nó símisi rɛ kaí nɛ nɛni rimpá, ám aléepipi pita mpí pinírɛ kpáne liké ha nɛ tu keyáa kɛ kɛ tó nɛ nnó ari yɛ ha kɔ́ píta fale Unésáa iyɔ́ɔpi kɛmɛɛ rí ntí. ³⁰ Kuu lɛ písímé pi m masí api pɛɛ ipakarɛ siyomɛ n yom pin pakarɛntɛ, apí wai api yisi api Olifiyee rikúú taá.

Yeesu yɛ símisi rɛ Piyɛ yɛ kési rɛ úu u nyu

(Mariki 14:27-31; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

³¹ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ upipiretiki maa rɛ: Nó nónnénéi kɛsine nké né ɲɛriyɛ ani wúrunkɛɛ. Li Uléécaa ritelɛ-i wólaalɛ tɛ: Né usɛɛsɛ kpu, kuseɛlee isɛɛ nnéi ii kpíi. ³² Yeesu uu kɔ́ kpá rɛ: Amá nɛn píyei nkpɔ́ kɛmɛɛ piyisɛ m masí, né ha Kalilee ketɛ-pɔ́ nó m mɛ́. ³³ Piyɛɛ uu rinóó yósu uu rɛ: Mpá písoi nnéi pin pɔ́ nnya kelólɛ n yɛ́, nɛ́ ám yɛ́ pí kai loó. ³⁴ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Asei kɛcáá, kɛ pɔ́ símisi rɛ pɔ́ kɛsine nké cirɛ kɛsi metaani rɛ áa né

nyu, icá ii kelenē kooi. ³⁵ Kei ke Piyee uu pee u maa re: Mpá lin nkpo ye mu, tó ne mpó tóké kesé kpu, ám kunmeriye pó we. Pipiretiki nnéi api limeco male.

Yeesu ye Ketisemanee-pó keyóme yáasi
(Mariki 14:32-42; Luki 22:39-46)

³⁶ Lē memáá, Yeesu ne upipiretiki api kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee kémee tuiṗo. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū néeké rinyósó ké ha keyóme yáasi. ³⁷ Uu Piyee ne Sepetee piṇmáne keté kpísi uú ne péne. Nfasimé píima ne mpócaai nnyine nn pee u tini. ³⁸ Kei kuu pee pi maa re: Tinépóó ye caailenle hái lin ne nkpo menyíne we. Ani nté n tū, áni kape lópilē, tóké kesé n nyáni. ³⁹ Kei kuu nkáripí ne ketaa pi wa, uu wúla uu kéyu keté kipi uu Ulééca yáasi re: Unésáa, pó fe aa mpa yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépóola wa, amá mepókó wa. ⁴⁰ Kuu piyóme yáhaa m masí, uu upipiretiki pē kémee pēpō, uu pi lēpō pin lōni. Uu pee Piyee pise re: Lē nnya, áni nkpani fe tó ne nnó tóké kenampi kesē kesé n nyánii? ⁴¹ Ani n tū nōn nyáni nōn keyóme yáasi áni kape ne pipeikēe kémee n loó nnya. Li kesoipipi ripóó we re keké ye lisone wa, amá ke pee rinárei mále.

⁴² Uu kō melírū nkáripí ne ketaa pi wai, uu kō Ulééca yáasi re: Unésáa, in te áa yé ḡmurei ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa re ne menírē ke mále, mepóla meké wa. ⁴³ Uu pēeri uu kō pi lēeri pin lōni, likumúnjē re piinipee ye mulesile. ⁴⁴ Uu kō metáánū piyise kpá uú ne ketaa pi wai, uú ha kō mese mē ne Ulééca tēni ⁴⁵ uu pee kō upipiretiki kémee pēpō uu pi maa re: Néntē nō nkpeni lōnile nōn wéntelē? Itunje ye nkpeni tule re piké Usoi Kepipi tī piké pikópekóó anipe-i wa. ⁴⁶ Ani yisi tóké u tēpei. Uyee né n kpisine uké pikópekóó anipe-i wa ye nyahaimēle.

Yeesu metine
(Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)

⁴⁷ Ke Yeesu uu lē n we un sīmisi, upipiretiki kefi ne pitē pē kecōpe use kapi ye n sée re Yutasi un tuiṗo ne risoiwuí, atéhe ne apúnípi an muleilē. Pēpee ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne Pisuiṗi piwéése pee lē pi tumpō. ⁴⁸ Yutasi uyee pee pianipe-i Yeesu n wainē ye pee risoiwuí céesile lē kapi yé ne Yeesu n céri piké tī. Uu pee pi maa re: Nen ha úye rimpira aní u yáasi, uyee lo. Ani u tī. ⁴⁹ Kuu n tuiṗo, uú ne Yeesu kémee n sairilē uú ha u maa re: Ne pó yáasi, Saa! Uu pee u pira uu u yáasi. ⁵⁰ Yeesu uu pee u maa re: Unésáne, a pikēi pē kaa piwai n ka mekēe wa! Kei ke pē api pee cápínepō, api Yeesu tini api múlú. ⁵¹ Kei ke Yeesu upiretiki use uu risaapō uu ritéhe kpeú uu Ulééca usina ukeikó kutu semí. ⁵² Yeesu uu u maa re: A ripótéhe tē tikukai-i pesepō. Li we re pē nnéi pee ne ritéhe n kóni, titéhe kapi ye kō ne pē kpu. ⁵³ Aa nyu re nen pee nté Unésáa m pise re uké né lémmē, u yé pee nté nní piléecaatume né pame ai inōḡ kefi ne ité fáauu? ⁵⁴ Nen nkpeni lē n wa, li yé pee mmē kapi nní Ulééca ritelē-i n wói re nní kai nní n wai kai pise re liké wa kecáá ritikii?

⁵⁵ Yeesu uu pee pīsoi pee n cápínelē maa re: Nō atéhe ne apúnípi ne pitíne né ka yare usoi kpááree unyine kani pitíne ka. Mpá keyáa kéye ke tó ne nnó arí pee Ulééca keyō-i we nen céési, áni né tī. ⁵⁶ Amá lē ke antepuyē api Nléecaasimé kémee n wói liké ne n wa nnya kai lē wa. Kei ke upipiretiki nnéi api pee u ḡmeriye api wuru.

Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha
(Mariki 14:53-65; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Pēpee Yeesu n tī ye pee u kpísile apí ne Ulééca usina Kayifu keyō sí. Kei ke isé picélaa ne Pisuiṗi piwéése apí pee cápínelē. ⁵⁸ Piyee uu ketaa-pō Yeesu n tikilē uú ne Ulééca usina keyōcōpe tulu, uu lompō uu pimérē kekúrí tone un ne mé uké yé lē kai yé ne kēto n kpu.

⁵⁹ Pēpee ye Ulééca inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api pīsoi wéési pee yé Yeesu ne nsímé rinkpárá piké ne u n kpu nnya. ⁶⁰ Píseérakóó nōome api cápínepō. Mpá ne lē, ápi nka yē piké ne u rikpárá. Kai yé rinkpáse, pitisi pité pinyine apí hapō ⁶¹ api re: Usoi nkó ye maa re u yé fe uu Ulééca keyō foru uu siyáa sitaani ne pimóme ke pese. ⁶² Kei

ke Uléecaa usina uu pɛɛ yisi uu u maa rɛ: Nsímé mmú nnéi ke písoi mpí api nní kɛpɔ́cáá n símisi kémɛɛ, ń-ye kaa yé pɔ́ké pɛsɛ? ⁶³ Yeesu uú n sɛ́élɛ́ lɛ́kɛ́-lɛ́kɛ́. Uléecaa usina uu pɛɛ u maa rɛ: Nɛ la rɛ a Uléecaa yɛɛ n nyáni rinyiri sée áá nɛ wéeri, in tɛ pɔ́ kɛ Uléecaa uu wée. Née pɔ́o Uléecaa Kɛpipii? ⁶⁴ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Lɛ́ kaa nní ma. Limemáá, né kɔ́ nɔ́ rikpáse rɛ kaí nɛ nɛni n kpísi, nɔ́ Usoi Kɛpipi yɛ kɛn Uléecaa, ńnanɛ nnéi ute kulukɛ-lukɛ-mɛ́ kényukɔ́tone-i tũ. Nɔ́ kɔ́ u yɛ un keyómɛcaa-pɔ́ ahopɛ kɛcáá tũ un nɛ wɛmɛ. ⁶⁵ Kei kɛ Uléecaa usina uu pɛɛ uricuruu ilũ kuu n tanaalɛ́ cээрii ai nyíse rɛ li u tóósile hái. Uu pɛɛ rɛ: Uléecaa ɲmaa kuu nní lámaankɛɛ. Ai nkpáni nkpéni pise rɛ toké píseérakɔ́ pinyine wéési. Nórínécúruu yɛ alɛ́ kuu Uléecaa n lámaankɛɛ konlɛ. ⁶⁶ Lɛ́ nnya, íye kani músu? Api u pɛsɛ rɛ: Li nɛ sá rɛ piké u kpu. ⁶⁷ Api pɛɛ meta kényu-i pitúkɛntɛ u loni. Api akpini u tini, picɔ́ api sipɛsɛ u kápáá ⁶⁸ api yɛ pɛɛ rɛ: Pɔ́ kɛ Uléecaa uu n wée, a ɲmɔ́inu aa ró símisi nké tɛ wóo pɔ́ pi?

Piyɛɛ yɛ kɛsi rɛ úu Yeesu nyu

(Mariki 14:66-72; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kɛ Piyɛɛ uu kei lɛ́ tipoo-i n tũ, unósi keikó unyine uu léepɔ́ uu kei u léepɔ́ uu u maa rɛ: Nɛ pɔ́o lo! Pɔ́ nɛ kɔ́ pɛɛ Kalilee ukó Yeesu uyɛ tikilɛnlɛ. ⁷⁰ Uu pinnéi inipɛɛ iyɛ-i kɛsu uu rɛ: Nɛ́ ám nyu ń-ye kaa símisi. ⁷¹ Uu limemáá yisi uu rinɔ́nɔ́-mɛ́ sɪ. Unósi keikó ucɔ́ pɔ́o kɔ́ kei piyéne u kpá uu pɛpɛɛ kei n cápínɛlɛ́ maa rɛ: Nkó pɔ́ nɛ kɔ́ pɛɛ Nasarɛti ukó Yeesu uyɛ tikilɛnlɛ. ⁷² Piyɛɛ uu kɔ́ pikɛɲɛ kpá uu wéeri rɛ: Am usoi nkó nyu.

⁷³ Liké nɛ rinsáse, pɛpɛɛ kei ń wɛ apí nyɔ́sɔ́pɔ́ apí nɛ u kɔ́ apí u maa rɛ: Asei kɛcáá, pɔ́ písoi pɛ́ usɛ lɛ. Mɛpɔ́símé kémɛɛ kai lɛ́ nyísɛlɛ́. ⁷⁴ Kei kɛ Piyɛɛ uu kɛsi ɲmaa uú nɛ ketɛ́ kpɛɛni uu wéeri rɛ: Nɛ Uléecaa, ám usoi nkó nyu. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, icá́ ii kooi. ⁷⁵ Piyɛɛ uu rinɔ́o tɛ kɛ Yeesu uú pɛɛ u mɛ ma léise rɛ: Icá́ iké kɛlɛnɛ n kooi, pɔ́ kɛsi metaani rɛ áa né nyu. Kei kɛ Piyɛɛ uu léepɔ́ uú nɛ mpɔ́ɔcaai tɛni.

27

Pi nɛ Yeesu Pilati kémɛɛ ha

(Mariki 15:1; Luki 23:1-2; Yohani 18:28-32)

¹ Kai kóso n weesi mmare mare, pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnse n wa piwéése nnéi nɛ Pisuiɲi piwéése api rinɔ́o rise wai rɛ piké Yeesu kpu. ² Kei kapi pɛɛ u paasi apí nɛ Rɔ́m uyɔ́opi Pilati léepɔ́.

Yutasi nkɔ́ kɛcáá nsímé

(UPM 1:18-19)

³ Yutasi yɛɛ Yeesu n kpísi uu piláarɔ́ anipɛ-i wai uu yénu rɛ pi la piké Yeesu kpu. Ai u cón, uu ukɛfa-i tɛni uu nwoóweni mɛpipi afɛɛtaani mɛ́ kpísi uú nɛ pɛlɛ uú ha pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnse n wa piwéése nɛ Pisuiɲi piwéése pɛ́ pa. ⁴ Uu pi maa rɛ: Nɛ akópe wale. Nɛ usoi yɛɛ úu líka n caai yáá am pa api kópu. Pɛ́ apí u pɛsɛ rɛ: Mpókó yɛ mmɛ́! Ai nɛ tɔ́ yɛ! ⁵ Uu pɛɛ siwóó sɛ́ kpísi uu Uléecaa keyɔ́-i sá, uu sɪ́ uú ha umɛcɪrɛ ńɲmɛ wai. ⁶ Pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyóɔnse n wa piwéése api siwóó sɛ́ híni api rɛ: Kai nní ménɲɛ kɛwóó nnya, ncée ńn irósé kémɛɛ wɛ rɛ piké Uléecaa keyɔ́ kuwóotakai kémɛɛ kɛ waipɔ́. ⁷ Api kómɛine api pɛɛ kɛ kpísi apí nɛ utúhumɔ́mɛ kémɛɛ ketɛ́ lolu rɛ piké yɛ kei písáne kulesi. ⁸ Lɛ́ nnya kaí nɛ kei n kpíime nɛ nɛni-mɛ́, pi ketɛ́ kɛ sélei rɛ: ménɲɛ kɛcarɛ. ⁹ Lɛ́ kɛ antepu Yeremii uú pɛɛ Yeesu kɛcáá ń ma uu Uléecaa nsímé ritelɛ́ kémɛɛ wólu kai wa rɛ: Pi nwoóweni mɛpipi afɛɛtaani mɛ́ kpísile. Mɛ́ kɛ Isirayɛli pikó apí musí rɛ pi yé ukɛcáá hééle.

¹⁰ Apí nɛ utúhumɔ́mɛ kémɛɛ ketɛ́ lolu. Lɛ́ kɛ Upíima uu rɛ ké pi símisi.

Pilati yɛ Yeesu nsímé pɪsɛisɛ

(Mariki 15:2-5; Luki 23:3-5; Yohani 18:33-38)

¹¹ Kapi uyɔɔpi Pilati kémɛɛ nɛ Yeesu pitúhaane ní ha, uyɔɔpi uyɛ uu u pise re: Pɔɔ Pisuiɔi uyɔɔpii? Yeesu uu rinɔɔ u yɔsu re: Mmɛ kaa nní ma. ¹² Amá kɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyɔɔnse n wa piwéése nɛ Pisuiɔi piwéése apí nɛ nsímé u rinkpárá, úu ríka pi pɛɛ. ¹³ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ u pise re: Aa mmɛ kapi nní nɛ pɔ n kparai kómɛi, née? ¹⁴ Uu kɔ lɛ n sɛélɛ úu ríka pɛɛ. Ai pɛɛ Pilati pírí wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Mariki 15:6-15; Luki 23:13-25; Yohani 18:39-19:16)

¹⁵ Mpá nkpɔ mɛlɔɔ anyá áye, Pilati yèè ukpaniikɔ uyɛ kɛ risoiwuí ari ní la uké lese akpanii kémɛɛ lésele. ¹⁶ Utisi unyine kapi nɔpá yei n nyu yɛ pɛɛ anyá kumúnɛ kɛ-i akpanii kémɛɛ wele. Pi yɛ u sée re Yeesu Parapasi. ¹⁷ Pilati uu pɛɛ pisoí pɛɛ n cápínɛlɛ pise re: Yeesu Parapasi nɛ Yeesu kapi n sélei re Kirisi kɛɔpɛ, úye kaní la ké akpanii kémɛɛ lese? ¹⁸ U pɛɛ nyule nmaa rísonɛ re nɔpɔle nnya kapi Yeesu uanipɛ-i wa. ¹⁹ Pilati un kei lɛ ketúhaane kɛ-i we, liké nɛ rinsáse, uunɔsi uu pisoí tumpɔ re piké u maa re: Usoi nkó úu ncaai ríka wa. A unsímé kémɛɛ apónípe mahá. Nɛ kɛsine nké uyɛ nnya kelárɛ kópe kɛnyine kémɛɛ íwe lile hái.

²⁰ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyɔɔnse n wa piwéése nɛ Pisuiɔi piwéése pin likumúnɛ kɛ-i pisoí pitálaankɛɛ masí re piké Pilati símisi re uké Parapasi akpanii kémɛɛ lese uu Yeesu pɔ kopu. ²¹ Uyɔɔpi uu pipise pi kpá re: Piketé kɛɔpɛ, úye kaní la ké lese? Api u pɛɛ re Parapasi lo. ²² Ké íye Yeesu kapi n sélei re Kirisi pɔ wa? Api pinnéí u pɛɛ re: A kunapéékɔ kɛcáá u karií! ²³ Kei kuu kɔ pipise pi rikpá re: Ncaai ní-ye kuu mpíí wa? Api pɛɛ sícááila nákiíse nmaa re: A kunapéékɔ kɛcáá u karií! ²⁴ Kɛ Pilati uu n yé tɛ nɔpá un nɛ n símisi, ái nkpáni líka yoriyene, iwɔɔ in mɛníɛ meyá cálɛ, uu míni kpisi uu pisoí nnéí inipɛɛ-i anípe nale uu re: Ai née ncée hɛ re piké usoi nkó yɛɛ úu ncaai ríka n wa kpu. Nónnékɔ yɛ mmɛ! ²⁵ Pisoí pɛɛ n cápínɛlɛ nnéí api u pɛɛ re: Eɛɛ! Tó nɛ sirówá táké unkpɔ ncɔni n tɛ! ²⁶ Kei kɛ Pilati uu pɛɛ akpanii kémɛɛ Parapasi pi lese, uu tíyɛɛ api Yeesu iséí súúkɛɛ, uu pi u pa re piké ha kunapéékɔ kɛcáá karií.

Pisóɔca yɛ Yeesu kɛcáá nyáni

(Mariki 15:16-20; Yohani 19:2-3)

²⁷ Uyɔɔpi pisóɔca api Yeesu kpisi apí nɛ kei kapi yɛ n túhaane lompɔ, pisóɔca nnéí api kei u kálaapɔ. ²⁸ Api ilú u mahani api kukpélenku wéé u tani. ²⁹ Api pɛɛ sínípeleépi rikɔɔn parii apí u kipise, apí kɔ kɛnaapi kunípe luke-uke-mɛ u múíse. Api pɛɛ ukeyu-i wúla apí sɛnnyi apí re: Tɔ pɔ yáasi, Pisuiɔi uyɔɔpi! ³⁰ Api pɛɛ mɛta u n túkɛntɛ. Api yɛ kɔ kɛnaapi kɛ kpisi apí nɛ ríyu kɛcáá u pepu. ³¹ Kapi nnyei u m masí, api kukpélenku u mahani api uilú pitane u pɛɛ apí nɛ kunapéékɔ kɛcáá pikarii u tómpɔ.

Pi Yeesu kunapéékɔ kɛcáá karií

(Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

³² Kapi kuyu-i n léeri pin nɛ Yeesu pikarii tósu, apí nɛ Sirɛeni ketɛ utisi unyine sáne. Pi yɛ u sée re Simɔɔ. Api rínanɛ nɛ Yeesu kunapéékɔ u cɔnse. ³³ Api pɛɛ ha nɛ kelɔ kɛnyine tulu. Pi yɛ kei sée re Kolikɔta. Liasei re: Kúyu Konɔo kelɔ. ³⁴ Api píta nɛ pite tule-tule pinyine cɔhɔne apí u pa re uké n ntí. Uu lélé uu yúlu re úu nírunɛ. ³⁵ Api u kpisi apí ha kunapéékɔ kɛcáá karií, api panjai apí nɛ pimɛɔpɛcírɛ uilú hɔɔnɛntɛ. [...] ³⁶ Api pɛɛ kei n tú pin u mɛ. ³⁷ Api kekpenkpélépi kɛnyine kɛcáá wólu lɛ nnya kapi u ní kpu apí kunapéékɔ-i uriyu kɛcáá karií. Pi wɔi re: Nkó yɛɛ Yeesu, Pisuiɔi uyɔɔpi. ³⁸ Api pɛɛ kɔ limɛmáá pisoí kpááree pitɛ pinyine kɛsɛ karií, uɔɔ ukuluke-luke-mɛ uɔɔ ukumii-mɛ apí nɛ u kɔ.

³⁹ Picéetɔnɛ apí u lámaankɛɛ apí ríyu m pɔuli. ⁴⁰ Api yɛ u maa re: Pɔɔ yɛ Uléécáa keyɔ n forii aa siyáa sitaani nɛ pimómɛ kɛ pɛɛ, pɔn mɛsei Uléécáa Kɛpipi, a nkpéni ripóyu lɔ aa kunapéékɔ kɛcáá súiri! ⁴¹ Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyɔɔnse n wa piwéése nɛ isé picélaa nɛ Pisuiɔi piwéése pɔɔ kɔ limɛɔ kɛcáá u nyáni apí yɛ nɛ maa re: ⁴² U picɔ yoriyentele amá úu pɛɛ fe

uké uricuruu yoriye! Néntɛ Isirayɛli Uyɔɔpi lo! Uké kɔ kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá súime toké pɛé nɛ kɛfa u tɛnɛ. ⁴³ Uléécáa kuú nɛ ritá uu yɛ nɛ maa rɛ: Nɛ Uléécáa Kɛpipi lɛ. Lɛ́ nnya, in tɛ Uléécáa yɛ ukɛcáá kpálɛ́, uké nkpéni u yoriye toké yé nké! ⁴⁴ Háí aí nɛ písoi kpááree pɛ́ kɛtɛ kapi kɛsé n karií péné api kɔ lɛ́ u lámisi.

Yeesu nkɔ

(Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)

⁴⁵ Itunɛ kɛcírɛ kumúnjé háí nɛ ketúnjé metaani kumúnjé kɛ kunmaha aku kɛtɛ nnéí kɛcáá cɔ́. ⁴⁶ Kai ketúnjé metaani kumúnjé ní tu, Yeesu uu kɛcááila píima kɛnyine súúni rɛ Elii, Elii lama sapatani? Lɛlɛ rɛ: Unéléécáa, Unéléécáa, yo nnya kaa né ɲmɛriye? ⁴⁷ Písoi pɛɛ kei n cápínɛlɛ́ kɛcɔpɛ, pinyine api lɛ́ kom api rɛ: Elii kuu nní sélei. ⁴⁸ Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, pikɛcɔpɛ unyine uu wuru uú ha sínɛ́ kɛpísi uu píta nyɛpɛ-nyɛpɛ pinyine fɛ́ uú nɛ kɛnaapi kɛnyine kɛcáá tuhu uu u pa rɛ uké n ntí. ⁴⁹ Píɔ́ api pɛɛ rɛ: Ani riyá toké yé tɛ Elii yé kam uu u yoriye néɛ.

⁵⁰ Yeesu uu mɛyá pipupɛi kpá uu pɛɛ kpi. ⁵¹ Likumúnjé kpɛ-i kɛ kusánjáá kápí nɛ Uléécáa keyɔ́ kɛmɛɛ n kénɛlɛ́ aku ricéérine meté háí kɛcáá nɛ metene-pɔ́. Kɛtɛ akɛ yénjesi, aparecanɲaa aa forɛsi, ⁵² akpíí mɛyá aa wúkulentɛ, Uléécáa písoi kulúí pɛɛ n kpí api yisikɛɛ. ⁵³ Api akpíí kɛmɛɛ léenti. Kɛ Yeesu uu ní ka uu nkɔ́ kɛmɛɛ yisi, api Uléécáa kuyu lompɔ́, písoi mɛyá api pi yɛnu. ⁵⁴ Kɛ Rɔm usóóca kpéé nɛ písóóca píɔ́ pɛɛ kei ní wɛ pin kɛsé Yeesu mɛ́ api n yé lɛ́ kɛ kɛtɛ akɛ n yénjesi nɛ lícɔ́ lícɔ́ lɛɛ n wapisi, iwamɛ ii mɛyíkíyiki ɲmaa pi loni api rɛ: Usoi nkó yɛ pɛɛ mɛsei Uléécáa Kɛpipi lɛ. ⁵⁵ Pinósi yɛ pɛɛ kulúí wɛlɛ, pin kɛtaa-pɔ́ nyɛnu pin nyánei. Pimɛyá pɛɛ háí Kalilee-pɔ́ u ritikime pin u léni. ⁵⁶ Pikɛcɔpɛ pinyine pɛɛ nní Makitala kuyu ukó Maari nɛ Yakupu nɛ Yosefi uni Maari nɛ Sepetee pinmánɛ uni.

Yeesu mɛkulaa

(Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)

⁵⁷ Kai nnyóó n wa, utisi mǎmá uyɛ́ kapi yɛ n sée rɛ Yosefi un Arimatee kuyu ukó, uú hapɔ́. Uyɛ́ nɛ kɔ pɛɛ Yeesu upirɛtiki lɛ. ⁵⁸ Uu Pilati kɛmɛɛ sɪ́ uú ha u píse rɛ uké Yeesu u pa. Kei kɛ Pilati uu ɲmurei uu ncée hɛ rɛ piké ha Yeesu u pa. ⁵⁹ Yosefi uu Yeesu kpísi uu kɛsánjáapi tomé kɛcírɛ-i wai ⁶⁰ uú ha nɛ nhóre fale kuu kuparɛpoo-i n wa kɛmɛɛ u finɛ, uu pɛɛ mɛparɛ píima mɛnyine pímiise uu rinɔ́nɔ́ fɪ́, uu pɛɛ yá uu tómpɔ́. ⁶¹ Likumúnjé kpɛ-i, Makitala kuyu ukó Maari nɛ Maari ucɔ́ uyɛ́ póon kei rikpíí keyúrí tǔ.

Tikpíí piméré

⁶² Kɛ keyáa kɛɛ yɛ nɛ kɛwéntɛyaa n tise akɛ n tu, pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóonɛ n wa piwééɛ nɛ Pifarisi api yisi api Pilati keyɔ́ sɪ́, ⁶³ api u maa rɛ: Urósáa, tɔ́ léise rɛ kɛ unóome nkó uú pɛɛ nfáa m má, u pɛé maa rɛ u yé unkpɔ́ mɛmáá keyáa táánǔ tunjé yisi. ⁶⁴ Lɛ́ nnya, a ncée hɛ rɛ písoi piké ha siyáa sitaani urikpíí ɲsɔnɛ m mɛ́, upipirɛtiki ápi kapɛ nɛ u n yáai piké lese, piké pɛé nɛ písoi n kiraase rɛ: u nkɔ́ kɛmɛɛ yisile nnya. Lin lɛ́ n wa, nnóome mmɛ́ né pɛɛ caai aí nfoi feriyɛ. ⁶⁵ Pilati uu pi pɛsɛ rɛ: Piméré yɛ mpí! Ani nɛ pi ha piké ha rikpíí m mɛ́ yarɛ kani ní la. ⁶⁶ Kei kapi yisi apí ha músu, api yénu lɛ́ kapi yé pimérékei pɛ́ n wa. Api mɛparɛ mɛɛ rinɔ́nɔ́ n filɛ́ ɲsɔnɛ karií api pɛɛ piméré tónsɛntɛ rɛ piké m mɛ́.

28

Yeesu yɛ nkɔ́ kɛmɛɛ yisi

(Mariki 16:1-10; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)

¹ Keyáa kɛɛ nɛ kɛwéntɛyaa rintíki ketúnjé, Maari Makitala ukó nɛ Maari ucɔ́ api yisi rɛ piké ha rikpíí rilóólú. ² Kei nní, kɛtɛ akɛ yénjesi, Upíima uleecaatumɛ unyine uu keyómɛcaa-pɔ́ súiri uu mɛparɛ mɛɛ rikpíí rinɔ́nɔ́ n filɛ́ pímiise uu rikɛcáá tonɛ. ³ U pɛɛ télulɛ yarɛ kɛkónɛtɛhɛ, uilǔ in wariyɛ pói-pói. ⁴ Liwamɛ píima inyine ii piméré tini, api pɛé n terii nfáa nní nɛ pári yarɛ pi kpulɛ. ⁵ Uléecaatumɛ uyɛ́ uu pɛɛ pinósi pɛ́ maa rɛ: Iwamɛ ii kapɛ

nó n we. Ne yě te Yeesu uyě kapi kunapéeékɔ́ kɛcáá n karií kani wéési. ⁶ Uu nté we. U nkpɔ́ kémee yisile yare kuu mí ma. Ani kam ani kei kápí pee u n finse yě, ⁷ ani mekee sí aní ha upipiretiki símisi re u nkpɔ́ kémee yisile. U yé Kalilee-pɔ́ pi m mē. Kei kani yé ha u yě. Mmē kam m má ké nó n símisi ye mmē. ⁸ Api pee rikpíí kékúrí yisi, iwame ne mpóɔ́nare píima nn pi we apí ha mekee nsímé mmē upipiretiki símisi. ⁹ Liké ne rinsáse, Yeesu uu ne pinósi pē sáne uu pi maa re: Ne nó yáasi. Apí ukekúrí hapɔ́, apí wúla apí uana tini apí ne ríyu u waise. ¹⁰ Yeesu uu pee pi maa re. Iwame íi kape nó n we. Ani ha pinémáreɔ́ maa re piké Kalilee ha. Kei kapi yé ha né yě.

Piméré ye lē kapi n yě símisi

¹¹ Kumúné kpe-i ke pinósi pē api ncée ní we pin tósu, rikpíí piméré pinyine api yisi api kuyu pele, apí ha pepe ye Uléécaá inyóɔ́nse n wa piwéése lē nnéí lē n wa keenkee. ¹² Pē ne piwéése apí tone apí kóméine, api siwóó píima sinyine piméré pē he ¹³ api kɔ́ pi tálaanke re piké maa re: Tɔ́ kesine lɔ́pilele, upipiretiki apí weri apí u yáái apí ne tómpɔ́. ¹⁴ Piwéése pē apí kɔ́ pi kpá re: Uyóopi píima un lē n kɔ́, tó u símisi uu kóm áni yé ncón ríka yě. ¹⁵ Piméré pē api mesei siwóó sē yósu api lē kapi pi n céesi wai. Lē nnya ke nsímé mmē nn we ne neni-me nn ne Pisui fi kémee kóónúlē.

Yeesu ye umécire upipiretiki nyíse

(Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

¹⁶ Yeesu pipiretiki kefi ne use api yisi api Kalilee-pɔ́ riyópe te-i ke Yeesu uu pee mí maa re piké ha sí. ¹⁷ Kapi u n yě, apí u yáási apí ukeyu-i wúla. Amá picɔ́ pin ne we pin céreise. ¹⁸ Yeesu uu ne pi kɔ́ uu pi maa re: Uléécaá ye keyómeɔ́caá-pɔ́ ne ketē nté mǐpá yo kɛcáá rínané né hele. ¹⁹ Lē nnya, ani isoipuri nnéí kémee ha, ani tíyese pisoí piké kenépire ritiki. Ani Saa Uléécaá ne Kepipi ne Nfáasɔ́ne rinyiri ne míni pi wole. ²⁰ Ani kɔ́ pi céési re piké isé iyě nnéí kam nó n karií ritiki. Ani n nyu re siyáa nnéí kam nókenékúrí we ketē keké ha ne tene.

Nsímé Kεcιrε rιtεlέ kε Mariki uu n wói

Lεlεε rιtεlέ ntí kέmεε rí wε

Pisoi meýā ye mūsu re Mariki yee rítelε ntí wói. U kə pεε Pəoli ne Piyεε ukeicə le (UPM 12:25). Pē kuu nsəne písai uu ne Nsímé mmú wólu. Tə kə yē tε u Yeesu ró nyísεle yarε Uléεcaa Kεpipi (1:1). Méwəle ketə-pə, Rəm usóoca wéése póc haa re "Usoi nkó ye mεsei Uléεcaa Kεpipi le" (15:39). Ai re ríyu kuú la uké yé nnya kuu píri pikei pē wapisi, amá u kale uké keisi uké kə unfaa kpísi uké hε uké pisoi ayu lə (10:45). Lε nnya kε Mariki uu Yeesu isoi ne unsé tó nyíse yarε unkpə isəólú. Uayu metεηni, kai n kpísi Kalilee ketē hái ne Yutee-pə ye nyíselē tε Yerusaleμ-pə kuú ha n kpíne kaí ne u sí.

Ifaaci iyε mekériine ye mmé:

1. Yohani Uniwolε ye Yeesu nsímé riyóó uu kə míni u wolε (1:1-11).
2. Kunírilā ye kucəsi kóima-i Yeesu peikεε (1:12-13).
3. Yeesu ye sinyárū ne símisi un kə Kalilee-pə mεwaisaηa wapisi (1:14-8:26).
4. Yeesu ye unkpə ne umεyise nsímé símisi, un kə upipiretiki símisi lε kuu íwε n lenε. Uu kə pi maa re piricuruu piké pinfaa kpísi piké Yeesu mεcə hε (8:27-10:52).
5. Yeesu ye Yerusaleμ kuyu-i lompə Pisui fi piwéése api pitele u wai (11-13).
6. Yeesu ye íwε meýá lele. Pisui fi piwéése ye u tinle re piké u kpu. Pi kunapéékóc kecáá u kariile api kə nhóre nnyine kέmεε u wai (14-15). Yeesu uu nkpə kέmεε yisi uu umεcιre upipiretiki nyíse (16).

Yohani Uniwolε ye Uléεcaa Nsímé yóólε

(Matiyee 3:1-12; Luki 3:1-18; Yohani 1:19-28)

¹ Nté kai wólaalē lē kε Yeesu Kirisi, Uléεcaa Kεpipi Nsímé Kεcιrε nn n kóri. ² Li antepu Esayi ritelε-i wólaalē tε:

Né unétumε kepókpeē waise
uké ncée pó nyónse.

³ Usoi rinə ye ri tεε kucəsi kóima-i n yóólē tε:
Ani Upíima ncee nyónse,
ani usiceepi tēiise.

⁴ Lē kai wa Yohani uu kucəsi kóima-i pisoi míni wolε, un pi símisi re: Ani mεfine conse, ani tíyεse ké míni nó wolε, Uléεcaa uu nóanékópe nó sári. ⁵ Yutee ketē pikó nnéi ne Yerusaleμ pikó nnéi api ukeméé n sónaapo pin piakópe yámnente, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni pi wolε.

⁶ Kuyoooyo nkpií ketukanka kε Yohani uú pεε tanaalē un kekónεpampi kehale-i tēlē. Apáani ne metē kuú pεε le ⁷ un yóólē tε: Uyεε né memáa n sánti ye rínaηe né fele. Inésoi íi tu re ké ripe ké ukunéeri ηηme fénne. ⁸ Míni kε née ne nó wóle, amá Nfáasone kε uyē uu yé ne nó wolε.

Yohani ye Yeesu míni wolε

(Matiyee 3:13-17; Luki 3:21-22)

⁹ Yeesu uu pεε Kalilee kuyu kunyine kapi ye n sée re Nasareti leeri, Yohani uu Yuriteε nkoi kέmεε míni u wolε. ¹⁰ Kε Yeesu uu mεse ne mεse míni-i n léeme, uu keyómε yenu ken wúkulelē, Nfáasone nn ukecáá súiri yarε tilóólā. ¹¹ Uu rinə keyómεcaa-pə komti re: Póc Kenépipi lala kεcιre. Ne pó wéele.

Setani ye Yeesu peikεε

¹² Mese ne mese Nfaasone nn ne kucesi kóima-pō Yeesu sí. ¹³ Uu kei n we hái ne siyáa afena. Kei ke Setani uu u peikee. Icaresse kēpáápáá kuu ye n we, pilécaatumē pin ukécáá paílē.

Yeesu ye pikpintomécópii pina sée
(Matiyee 4:18-22; Luki 5:1-11)

¹⁴ Kapi Yohani kukpaniilee n tā memáá, Yeesu uu Kalilee sí uu Uléecaa Nsímé Kecire n yóólē ¹⁵ un símisi re itunje ye tule, Uléecaa iyóopi ye nyahaimēle, ani mēfine conse ani Nsímé Kecire nmurei.

¹⁶ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye mecáa n tiki, uu Simōo ne uuwā Antiree yenu pin anyerj fóm pin ne ikpíntomé cópii. Pi pee pikpíntomécópii le. ¹⁷ Yeesu uu pee pi maa re: Ani né ritiki, né tíyese ani písoi pee yé né rintiki wéési. ¹⁸ Api mese ne mese pianyerj sá api u tiki. ¹⁹ Ke Yeesu uu nsé n nōjlē, uú ha Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani yenu pin pianyerj nyónse. ²⁰ Yeesu uu mese ne mese pi séi, api piusaa Sepetee ne pikeikó kúninōi-i tíye api u tiki.

Untrihélaa unyine nsímé
(Luki 4:31-37)

²¹ Yeesu ne upipiretiki api Kaperinawum sí. Yeesu uu mese ne mese kewénteyaa ketúnjé Pisui fi kuyomeyáhaalee loni uu písoi picélaa kápáá. ²² Pírí ke umecélaa amē keyáa kē písoi pē nnéi pee kutu u n cólē we, likumúnjé re umecélaa ne isé picélaa mecélaa amē sá. Amá uyē ne pee písoi céésile ne n-yóopinaje. ²³ Kumúnjé kpe-i, usoi unyine ke aníri aa m pekesi uu Pisui fi kuyomeyáhaalee-i lompō, uu pupēi re: ²⁴ N-ye kaá ne ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re pōké ró náa? Ne pō nyule re Uléecaa ye pō wéele uu iyaa yekei. ²⁵ Yeesu uu kuníri kpē semni uu rinóo ku he re: A kei riséé, aa usoi uyē-i lelu. ²⁶ Kuníri kpē aku usoi uyē lémesi aku ukeméé lelu kun pupukēe. ²⁷ Ai pinnéi nnóo yipu apí m píseine re: Yoo nní? Icélāa fale inyine ye nyi ne innaje! Mpá aníri kuu rinóo he, aa ye ti rilóo. ²⁸ Mese ne mese Yeesu nsímé nn Kalilee ketē nnéi kónnú.

Yeesu ye pitóikó kulú paise
(Matiyee 8:14-17; Luki 4:38-41)

²⁹ Api Pisui fi kuyomeyáhaalee-i léeri apí ne Simōo ne Antiree keyō n tósu, Yakupu ne Yohani pin tiki. ³⁰ Api Simōo ulóhóni leepō un finu ne kupineto. Ke Yeesu uu n tui pō, api unósi uyē nsímé u wai. ³¹ Yeesu uú nyósópō, uu ukunipe tini uu u yukuse. Kupineto aku mese ne mese tene, uu yisi uu pikecáá paí.

³² Metunelolé-maá, písoi apí ne pitóikó ncōpuri ne pinírihélaa Yeesu leepō. ³³ Kuyu pikó nnéi api keyō kē tipoo yipu. ³⁴ Yeesu uu písoi meyā itóí ncōpuri poisente, uu kō aníri meyā lakase. Uu tíyese aníri aké rinóo male, ke aricuruu aa u nyu nnya.

Yeesu ye Kalilee kuyu kónnú

³⁵ Kai n weesi, Yeesu uú ne kesine tōrōo keyō lelu. Uu iyaa sí uú ha kei umecire keyóme n yáasi. ³⁶ Simōo ne upicō api pee piwélaa u loni. ³⁷ Kapi u n yé api u maa re: Písoi nnéi pee pō wéési. ³⁸ Amá Yeesu uu pi maa re: Tóké kelō féé ha, ayu acō-i, li pise re ké kō kei Nléecaasimé símisi, likumúnjé re lelee ne né ka. ³⁹ Lē kai wa Yeesu uu Kalilee ketē nnéi kónnú un Pisui fi ayomeyáhaalee-i Nléecaasimé símisi un aníri lakase.

Yeesu ye uyō unyine paise
(Matiyee 8:1-4; Luki 5:12-16)

⁴⁰ Uyō unyine uu Yeesu leepō uu ukeyu-i wúla uú ne u tēni re: Pōn n la, pō né wole am funi. ⁴¹ Uicō ii Yeesu íwe wai hái, Yeesu uu pee kunípe saapō uu u ca, uu lē memáá u maa re: Ne la re a peí. ⁴² Mese ne mese, utisi uyē keyō ake tene uu funi. ⁴³ Yeesu uu lē memáá u cési uu u lakase ⁴⁴ un u kúrúruselē te: A nsōne kutu ricō, kape wa unyine uké mewai mē kō.

Amá a ha uyee ye Uléecaa inyóonse n wa mepócíre nyíse uké yé lē kaa ní we. Lē memáá, aa inyóonse ke Moisi isé ii m píse wai póké ne mpa úye nyíse re pə péi. ⁴⁵ Amá utisi uyē uu sī uu lē nnéi kai n wa mpa yei kéénkēe. Lē nnya, Yeesu uu ye fe uké umécíre riwúí-i pinyíse rikpá, amá iyaa kuú le, kei ke úka uu ní we. Písoi pin mpa méye léenti pin ukemee sónaapo.

2

Yeesu ye kékankáláká kényine paise
(Matiyee 9:1-8; Luki 5:17-26)

¹ Kai siyáa rinkóónú, Yeesu uu Kaperinawum-i pēeri. Písoi api kóm te kényo-i kuú we. ² Api cápínepo mām, kénacəpe áke nkpáni ripoo ricuruu-i we. Yeesu un Nsímé Kécíre pi céési. ³ Pinyine api ne kékankáláká u weri ke písoi pina api n topori. ⁴ Amá api pəone piké Yeesu ke nyíse, ke písoi api kulúi ní tósí nnya. Api kulee kpé-i ke Yeesu uu ní we píriye, api kupóle kpē kumúnjé ke Yeesu uu n nyenu kékankáláká kē cəpísepo ne kerísánjáápərə. ⁵ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu kékankáláká maa re: Kenépipi, ne apókópe pə sárei. ⁶ Isé picélaa pinyine pēe kei n tū api písifa-i túhaane re: ⁷ Yo nnya nmaa ke usoi nkó uu nní lē símisi? Uléecaa kuu lámisi. Wóo yé mpíí fe uké akópe sárei, Uléecaa memáá? ⁸ Yeesu uu pinfasimé cərupə uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ⁹ Ké kékankáláká m maa re: Ne apókópe pə sárei yee pólú nēe ké ke m maa re: A yisi aa ripósánjáápərə pílesi, aa sone yee yé m pólú? ¹⁰ Ne la ké nó cəreise re Uoi Képipi ye ketē kecáá nnañe mále keké ne písoi akópe pi sárei. ¹¹ Uu pēe kékankáláká rinóo pimáa kpá re: Nēe pə ma, a yisi aa ripósánjáápərə pílesi aá kulu. ¹² Utisi uyē uu mpa úye inípe-i yisi uu mese ne mese urisánjáápərə sákaa uu kulu. Ai písoi maamáaci wai api Uléecaa ríyu waise pin máikē re: Ari píkaí mewai mmé meco yenaalē.

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki
(Matiyee 9:9-13; Luki 5:27-32)

¹³ Ke Yeesu uu Kalilee kupiye ritime-mē m pēle, písoi kulúi api ukemēe n sónaapo un pi céési. ¹⁴ Kuu n tósu, uu Alífee unmánē Lefi yenu un lampoo keyóo-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. Lefi uu yisi uu u tiki. ¹⁵ Ke Yeesu uu Lefi keyo-i iluke n le, u ne pilampooyó meyā ne pikópekóo ne upipiretiki pēe kesé li. Písoi meyā pēe ye u n tikilē. ¹⁶ Ke isé picélaa pēe Pifarisi kulamaasinelee-i ní we api Yeesu n yé un ne písoi pē mpuri iluke le, api upipiretiki maa re: Yo nnya ke Yeesu ne pilampooyó ne pikópekóo api kesé le? ¹⁷ Yeesu uu pinsímé kóm uu rinóo pi yósu re: Ai písoi pēe isare n láarú nnya ke upóise uu we, amá pitóikó nnya kuú we. Ai písoi pēe aseí n tíkíle píséi kamí ka, amá pikópekóo nnya kamí ka.

Yeesu ye anóopahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Luki 5:33-39)

¹⁸ Keyáa kényine ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api anóo pahaalē, písoi api pēe ha Yeesu píse re: Yo nnya ke Yohani Uniwole pipiretiki ne Pifarisi api ye anóo paasi, pə pikó ápi ye pēe a paasi? ¹⁹ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Nə músu re usoi yé písóonne anyá n wai upísane api pēe anóo m pahaalē? Aaí, mmē nín we. Kumúnjé kpē nnéi ke unósikó uu anyá n wai, ápi anóo paasine. ²⁰ Amá keyáa ye weme kapi yé unósikó pikécəpe ní lese. Keyáa kē ken n tu, pi yé anóo paasi.

²¹ Uka uu ye kusánjáa fale kepampi ne kusánjáa kpure tápisi. Li ye kukpure inme túúnle ai kupóle pérése. ²² Uka uu ye kə píta pelē kukónenuj kpure-i súū, lin lē n wa, píta pē ne ye anúñ tikpáfúsele, ai wai píta ne lianúñ ye méwoo wa. Amá kunúñ fale-i kapi ye píta pelē súū.

Yeesu ye kewénteyaa ute
(Matiyee 12:1-8; Luki 6:1-5)

²³ Kewénteyaa ketúnjé kényine ke Yeesu ne upipiretiki api imúí inyine kecare-i sône. Upipiretiki api pee ricéetime mepipi n kpéeni pin ne tósu. ²⁴ Pifarisi api pee Yeesu maa re: A ripái mme-i ke pipópiretiki api ní we. Yo nnya ke pipópiretiki api lē ke irósé ii kewénteyaa ketúnjé n yúlu wai? ²⁵ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Ani lē ke Tafiti uu n wa keyáa kē ke nkú nn u ne upikó m pekési píkai kéenlee? ²⁶ U Uléécaa keyó lonle, uu akpónó kapi Uléécaa n yekei takai. Apiyataa yee ye kumúnjé kpe-i Uléécaa usina. Irósé kémee, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa nmane pee ncée má re piké akpónó nyē takai. Mpá ne lē, Tafiti ne upikó ye a takailē. ²⁷ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Ai kewénteyaa nnya kapi usoi wa, amá usoi nsone nnya kapi kewénteyaa wa. ²⁸ Lē nnya ke nē Usi Kēpi am kewénteyaa ute.

3

*Utisi uyee kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Luki 6:6-11)*

¹ Lē memáá, Yeesu uu kuyómeyáhaalee-i peeri. Utisi unyine ye pee kei wele un kunípe kópe má. ² Pepee keyáa kē kei ní we, api kutu n colē te Yeesu yé kewénteyaa ketúnjé utisi uyē pōisee? Likumúnjé re kewááná kapi ye n wéési piké ne Yeesu n tī. ³ Yeesu uu unípekókékoó uyē maa re: A yisi, a nyere mpa úye uké pó yē. ⁴ Yeesu uu pee pepee nní n nyánei pise re: Iye kai irósé kémee pise? Li pise re toké lisone wa kewénteyaa nēe likópe kai pise re toké wa má? Li pise re toké usoi nfaa lo nēe li pise re toké u kpu? Amá ápi nmurei piké Yeesu rinóó yósi. ⁵ Yeesu uu pinnéi nyánei, piico ii kuwói u wai hái. Uripóo ari caai, atu kapi m má nnya. Yeesu uu lē memáá u utisi uyē maa re: A kupónípe né ritunáme. Kuu yé kunípe rinúnjápá, kunípe aku pélu. ⁶ Pifarisi api kuyómeyáhaalee-i léeri, pi ne pepee Erooti kemúnjé ní tikiilē api mese ne mese cápine piké yē te íye kapi yé wa piké ne Yeesu kpu.

Pisoi kulúí ye Yeesu-i sónaapo

⁷ Lē memáá, Yeesu uu kei pi yá, u ne upipiretiki api Kalilee kupiye ritime sí. Kalilee pikó meyaá pee pee u tikiilē. ⁸ Yutee ne Yerusalem ne Itumee ne Yuritee metéj ne Tiiri ne Sitóo sitē pikó meyaá pee pee kó ukemee sónaapo. Uliwaiwai kapi n kó yee ne pi sónaapo. ⁹ Yeesu uu pee upipiretiki maa re piké kúninói kúnyine u nyóonse, písoi ápi kape u nyíkii nnya. ¹⁰ Ai líka, kuu písoi m pōisente meyaá nnya ke pitóikó tóróo api yóonepá, mpa úye un náási uké u rica. ¹¹ Mpa kumúnjé kúye-i ke aníri aa u yē, a ye u riwulale, an pupukee re: Pó Uléécaa Kēpi lē. ¹² Yeesu uu rinóó a he ne nnañe re: Ani kape tiyese unyine uké céri re nēe úye.

*Yeesu ye pitumē kefi ne pitē wēe
(Matiyee 10:1-4; Luki 6:12-16)*

¹³ Yeesu uu lē memáá riyópe taá uu písoi pē kuu ní la séi api u tiki. ¹⁴ Uu písoi kefi ne pitē wēe. U pi wēele re u ne pē piké n we uké ye kó pi tū piké ne Nléécaasimé rikóónú. ¹⁵ Uu kó nnañe pi he piké ye ne aníri lakase. ¹⁶ Písoi kefi ne pitē pē kuu n lése pee Simóo ke Yeesu uu rinyíri n he re Piyee, ¹⁷ ne Sepetee sipipi Yakupu ne uuwā Yohani ke Yeesu uu rinyíri n he re Pōwanerekeese. Tinyíri tē aseí re ikóne pisenkee. ¹⁸ Ne Antiree ne Filipu ne Patelemii ne Matiyee ne Tomaa, ne Alifee kēpi Yakupu, ne Tatee ne Simóo yee pee ukuyu pimúlē kecáa n tōpu, ¹⁹ ne Yutasi Isikariyóoti yee Yeesu n tī uu piláaro anipe-i wai.

Yeesu pikó ye piwéláa u ha

²⁰ Lē memáá, Yeesu uu keyó-i peeri. Písoi api kó pikáláa u kpá, u ne upipiretiki ápi pee keyu yē piké iluke li. ²¹ Ke Yeesu pikó api lē n kó, api piwéláa u sí piké ne u kui pin músu re li yé u m panselē.

*Yeesu ye pepee ukécáa nkópe n símisi rinóó pese
(Matiyee 12:22-32; Luki 11:14-23; 12:10)*

²² Uléécaa isé picélaa pɛɛ Yerusalem n léeri apí m máikɛɛ rɛ Pelisepule kuu héesi. Api kɔ rɛ aníri uyɔɔpi nnaɲɛ kuu yɛ nɛ aníri lakasɛ. ²³ Yeesu uu pɛɛ pi séi uu kɛnyárū pi maa rɛ: Iye kɛ Setani uu yɛ Setani lakasɛ má? ²⁴ Kuyóɔpiyu kuse pisoí pin n tɔpu, kuyóɔpiyu kpɛɛ kpínɛ. ²⁵ Lɛ cɪrɛ kɛyɔ kɛsɛ pisoí pin n tɔpu, kɛyɔ kɛɛ kpínɛ. ²⁶ In lɛɛ ní, Setani un nɛ uricuruu n tɔpu, pihóɔnɛnɛ pin ukuyóɔpiyu-i n we, unnaɲɛ rín nɔ́ɲɛ. Amá méwoo knn wainɛ.

²⁷ Uye un n la uké unáɲɛ-naɲɛ kɛyɔ-i lɔ uké ulikó yɔsí, u yɛ unáɲɛ-naɲɛ uyɛ íɲmɛ paasile. Umɛpahaa maá kuu yé fɛ uu lɛlɛɛ ukɛyɔ-i rí we nnéí yósu. ²⁸ Asei kam nó símisi, akóɛ nnéí nɛ alé yɛ kusárei welɛ. ²⁹ Amá úye un Nfáasɔnɛ n lámaankɛɛ, akóɛ nyɛ áa kusárei we, atɛnɛcɪrɛ yɛ nyɛ. Mɛsɛrɛ kaa yé u m póriilɛ.

³⁰ Kapi Yeesu m maa rɛ u aníri héesile nnya kuu mmú pi rihaa.

Yeesu uni nɛ upiwā

(Matiyee 12:46-50; Luki 8:19-21)

³¹ Yeesu uni nɛ upiwā api pɛé hapɔ, api ketahai nyɛrɛ, api usoi tumpɔ rɛ piké u séemɛ. ³² Aí nɛ sá pisoí kulúí pin Yeesu kálaalɛ. Api pɛɛ u maa rɛ: A nyɛrɛ nké, upóni nɛ pipówá yɛ pɔ wéési. ³³ Yeesu uu rinóɔ pi yósu rɛ: Wóo unéni? Piye pɛɛ pinéwá? ³⁴ Uu pɛɛ lɛ mɛmáá pisoí pɛɛ nní u n kálaalɛ wérii uu rɛ: Unéni nɛ pinéwá yɛ mpí. ³⁵ Uye un Uléécaa mɛla n wai, uyɛɛ unéwá nɛɛ unéyɛi nɛɛ unéni.

4

Ulukaa kɛnyárū

(Matiyee 13:1-9; Luki 8:4-8)

¹ Kɛ Yeesu uu icélaa Kalilee kupiyɛ ritimɛ-i n kpálɛ, pisoí kulúí api u kálisi ai tósu uu mɛsɛ ha kúninɔi kɛcáá tonɛ. Míni kɛcáá kɛ kúninɔi kpɛ aku tósilɛ, pisoí pin mɛritimɛ nyɛnu. ² Sinyárū kuu nɛ icélaa meyā pi céesi. Uu icélaa iyɛ kɛmɛɛ pi maa rɛ: ³ Ani kutu ricɔ ani kóm! Utisi unyɛnɛ yɛɛ ilukɛpuri pifómɛ leemɛ. ⁴ Kuu n fóm, ilukɛpuri icɔ ii ricéetime-i lolu, sinúípi asi i le. ⁵ Icɔ ii kɛparɛ kɛcáá kei kɛ ntaai rín m piyɛ lolu. Kɛ ketɛ ákɛ n címú nnya, ipuri iyɛ ii mɛsɛ nɛ mɛsɛ lɛlu. ⁶ Ntuɲɛ nn tapu. Kɛ iníní íi m papisi nnya, mɛlɛi amɛ kóosi. ⁷ Icɔ ii sínípeleépi kɛpáápáá lóipɔ. Sinípeleépi sɛ asi mɛlɛi hila, ámɛ pɛɛ apipi toresɛ. ⁸ Amá ipuri icɔ ii ketɛ sɔnɛ nɛ sá, ii lɛlu ii papisi ii kɔ apipi toresɛ, iwéhe icɔ afɛetaani, icɔ kuwóo nɛ kɛfi, icɔ píle. ⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Uye un ukómɛ uké kɔ.

Yo nnya kɛ Yeesu uu nɛ sinyárū céesi?

(Matiyee 13:10-17; Luki 8:9-10)

¹⁰ Kɛ Yeesu uu lɛ mɛmáá iyaa n léepɔ, pɛpɛɛ nɛ u n kólɛ nɛ upipirɛtiki kɛfi nɛ pitɛ api u piɛ rɛ uké sinyárū sɛ aseɪ pi símisi. ¹¹ Yeesu uu rinóɔ pi pɛsɛ rɛ: Nɔ́ nɛ Uléécaa iyɔɔpi nsímɛ mɛɛ m pékaalɛ picɛrɛ masile, amá picɔ yɛ mɛpá yo kómɛilɛ yarɛ sinyárū.

¹² Pi yɛ n wiilenlɛ, amá ápi kɔ pɛɛ nyáni.

Pi yɛ kutu n cɔlenlɛ, amá ápi kɔ pɛɛ kómɛi.

Lɛlɛɛ rɛ ápi yɛ ɲmurei piké piisoí conse,

Uléécaa uké piakóɛ pi sárei.

Yeesu yɛ ulukaa kɛnyárū aseɪ lesɛ uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Luki 8:11-15)

¹³ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani kɛnyárū kɛ kɔo? Nɔ́nsá kɛ n kɔ, íye kani yé pɛé nɛ sitórɔo nsí nnéí kɔ má? ¹⁴ Kei kɛ Yeesu uu pɛɛ kɛnyárū kɛ aseɪ pi lesɛ rɛ: Li nkɔpáni yarɛ nléécaasimé kɛ utisi uyɛ uu fóm. ¹⁵ Pisoí picɔ isoi yɛ ricéetime tɛ mɛcɔ welɛ. Pin nléécaasimé n kɔ, Setani uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ nléécaasimé kapi pikɛmɛɛ n fɔ kpóupɔ. ¹⁶ Kɛparɛtɛ kɛɛ we yarɛ pɛpɛɛ nléécaasimé n kɔ api mɛsɛ nɛ mɛsɛ piakiɲ kɛmɛɛ n yósu nɛ mpóɔnarɛ. ¹⁷ Amá ápi yɛ tíyɛsɛ nké pikɛmɛɛ iníní wa. Nn yɛ pikɛmɛɛ nánai. Ncɔɲ rí-yɛ nɛɛ íwe íye in n ka nléécaasimé

nnya, nfatene nn̄ ne pi kpi mese ne mese. ¹⁸ PISOI PICO YE WE YARE KETĒ KEE SINÍPELEÉPI M MÁ. Pi ye nléecaasimé kónle, ¹⁹ amá ketĕ kecáa likó nfasimé ne lílala lee ró n kíraasente ne memá ai nléecaasimé híla, nn̄ ye pee kerómee líka yoriye. ²⁰ PISOI PICO PIN WE YARE KETĒ SONE. Pi ye nléecaasimé kónle api n yósu nn̄ pikemee pelu nn̄ linyine yoriye. Nléecaasimé nn̄ pico kémee nkáripí wai, nn̄ pico kémee ne kumúnjé wai, nn̄ pico kémee meyá wai.

Kéfiráa kenyárū
(Luki 8:16-18)

²¹ Yeesu uu lē memáa pi pise re: Unyine yee kéfiráa riséle uu kucári ke kipi née uu ukefine metene ke pésu má? Nénte kelō caca kapi ye ke ritosi ake pee mpá úye n kpáilē? ²² Lē nnéi lee pee m pékaalē ai kúyene wai, lē ke mpá úye uu pee kúyene ní we ai metéi kémee léeri. ²³ Úye un ukóme uké kō. ²⁴ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Aní nómenécíre tí ne lē nnéi kani n kómēi. Kulū kpē kani ye ne m musí ke Uléecaa uú ne nó músune. Ticuruu u yé kusá nó rikpá. ²⁵ Likumúnjé re uyee m má kapi ye pípa rikpá amá úye unsá m má, mpá nkáripí ní-ye kuu má, pi n yósune.

Ilukepuri yee ne iricuruu n le kenyárū

²⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: Uléecaa iyōpi ye kō we yare usoi unyine yee ilukepuri ukere-i n fō. ²⁷ Lē memáa, mpá un kesine née ketúnjé n lōni née un n nyáni, ilukepuri ye lelule in pelu uu nyu lelee i m peise. ²⁸ Ketĕ ticuruu kee iluke peise. Kuhére kpee ye mefoi pi, lē memáa ripipi ari tóresi, ari metórō pelu. ²⁹ Tin m pi, usoi uu ritéhe múlú. Kúkpaa kpee lē tu.

Mpuri yuke-yuke nnyine kenyárū
(Matiyee 13:31-32, 34; Luki 13:18-19)

³⁰ Yo kari yé kō ne Uléecaa iyōpi múnjeisene? Kenyárū kéye kari yé ne linsímé wa má? ³¹ Uléecaa iyōpi ye we yare mpuri yuke-yuke nnyine. Kelukaa-i, mme mee ye ketĕ nnéi kecáa ipuri kecōpe nsíná. ³² Amá melukaa-máa, n ye lele nn̄ papisi nn̄ wai kuléé kpee kecare-i acō mpiye n fe. Nkuléé yee ilése kecire wale, sinúipi asi ikecáa ayámé wapisi. ³³ Sinyárū nsí sico ke Yeesu uu ye ne mpá úye céesi. Pēpee kutu u n cōlē mekome kuu ye ripái uú ne céesi. ³⁴ Uu ye píkaí símisi kúu kenyárū n wa, amá lin u ne upipiretiki nmane rin-yá, mpá yo aseí kuu ye pi lese.

Yeesu ye meyo plima menyine riséese
(Matiyee 8:23-27; Luki 8:22-25)

³⁵ Keyáa kē cire nnyó, Yeesu uu upipiretiki maa re: Tóké míni kuwélé kucō-mē ha. ³⁶ Api risoiwuí yá, upipiretiki api kúninōi kpe-i kuú pee n tú ne n téjilē. Aninōi acō an kō pikayúrí we. ³⁷ Kei ke meyo píima menyine ame pipépe kori ániwalé aa kúninōi-i n léeripō míni ame pee ku n yipu. ³⁸ Kumúnjé kpe-i, Yeesu un kúninōi kémee kēpire-pō we, un lōni, tíyu tin tíyulaa kecáa láalē. Upipiretiki api pee u yónje api u maa re: Sáa, pō séelenle toké kpíi? ³⁹ Yeesu uu yáka-yaka uu kuyō cési uu míni maa re: Séé, a nñesi. Kuyō aku kéu ai nñesi. ⁴⁰ Yeesu uu lē memáa upipiretiki pise re: Yo nnya ke iwame ii nó wa? Nōn ne nfatene máa? ⁴¹ Amá ai iwame píima pi wai apí m máikeene re: Usoi úye kecire ye nkó kaí ne kuyō ne míni ripéne lin u pakarelē?

5

Yeesu ye unirihélaa paise
(Matiyee 8:28-34; Luki 8:26-39)

¹ Lē memáa, api Kalilee kupiye téj api Kerasaa ketĕ lōni. ² Ke Yeesu uu kúninōi-i rincúlame, uú ne usoi unyine yee akpíi-mē n léeri sáne. Kunírilā kunyine kpee ye utisi uyē m pēkesi. ³ Akpíi-i kuu ye n sói. Usoi uyē uu kupahaa we. Mpá akpanii, api ye fe piké u paasi. ⁴ Mēpehē kulúí kapi ye uana ne nweni hōpi api uanipe ne akpanii paasi, amá u

ye ipehe iyē nnéi túúnle. Uka nnaŋe rín pɛɛ tulaalē nké ne utisi uyē tɪ. ⁵ Ketúnjé ne kɛsine kuu ye akpíí-i ne akúú kɛcáá n kɔnnii un pupukɛɛ, un umɛcɪrɛ itóí wai ne aparɛ. ⁶ Uu Yeesu kɛtaa-pɔ yɛnu uu pɛɛ wurupɔ uú ha ukɛyu-i wúla ⁷ uu pupɛi rɛ: Uléécáa yɛɛ mɪpá yo kɛcáá n tũ Kɛpipi Yeesu, tó ne mpó ne ní-ye? Ne ne pó ténile, ne Uléécáa rinyiri, kape íwe né wa. ⁸ Yeesu ye kunírílā kpɛ tinóo hɛ rɛ kuké utisi uyē kɛmɛɛ le. Lɛ nnya kaku lɛ máikɛɛ. ⁹ Yeesu uu kɔ ku pise rɛ: Iye kapi ye pó sée? Aku rinóo u yósu rɛ: Pi ye né sée rɛ kulúi, likumúnjé rɛ tɔ kulúi welɛ. ¹⁰ Akú ne Yeesu tɛni rɛ úu kape a lakase aké kuyu ketɔ rilóo.

¹¹ Kúfɔŋlee píima kunyine ye pɛɛ kei rikúúésaa-i túkurile. ¹² Aníri aa pɛɛ ne Yeesu tɛni rɛ: A ncée ró hɛ tɔké áfɔŋ nnyé lɔ. ¹³ Yeesu uu ncée hɛ. Aníri aa utisi uyɛ-i léeri aa áfɔŋ loni. Kúfɔŋlee kpɛɛ tu yarɛ áfɔŋ ákotokú até (2.000). Afɔŋ nyɛ nnéi aa wuru áá ne rikúú cépi áá ha ne mínimaa-i kpúupɔ. ¹⁴ Písoi pɛɛ pɛɛ a n sɛni api wuru apí ha ne nsímé kuyu ne siyupi kóónú. Písoi api sɪ piké leleɛ n wa yɛ. ¹⁵ Api Yeesu-i sɪ api utisi uyɛɛ pɛɛ aníri kulúi n héesi yɛnu un tũ ne ukɛyu cáká-cáká un kɔ lapaalɛ rísɔne, ai iwamɛ pi wai. ¹⁶ Pɛ nnéi inipɛɛ-i kai lɛ n wapisi api lɛ ke aníri áá ne utisi uyɛ-i ní le kɛɛnkɛɛ ne lɛ kai áfɔŋ n wa. ¹⁷ Api pɛɛ Yeesu suúluse rɛ uké pikɛteni-i le. ¹⁸ Kɛ Yeesu uu kúninɔi-i n loni, utisi uyɛ uu u suúluse rɛ u yé u ritiki. ¹⁹ Yeesu uu ncée u hɛ, amá u rinóo u hɛ rɛ: A kui aa pipókó leɛpɔ. Aa lɛ ke Upíima uu íwe pó n tɛ uu pó wai pi kɛɛnkɛɛ. ²⁰ Utisi uu mɛsei pɛɛ uú ha ne nsímé mmɛ kóónú kuwélɛ kpɛ-mɛ kapi ye n sée rɛ Ayu Kɛfi ketɛ. Pɛ nnéi pɛɛ ye n kɔ, nnóo kai ye pi yi.

*Yeesu ye Yairusi ukpére yukuse uu kɔ unósi unyine pɔise
(Matiyee 9:18-26; Luki 8:40-56)*

²¹ Lɛ mɛmáá, Yeesu uú ne kúninɔi míni ritimɛ ríco tɛŋ. Písoi kulúi api kɔ kei lɛ u n kálaalɛ. ²² Kei kɛ Pisuiɪ kuyomɛyáhaalee uwéése unyine kapi ye n sée rɛ Yairusi uu Yeesu yɛ uu uana mɛtene wula. ²³ Uú ne Yeesu mɛyánsei tɛni, uu rɛ: Kɛnékpérepí ye kɛkpɔ tulɛ, a kam, aa anípe kɛkɛcáá láa liké kɛ yoriye áke kape kpu. ²⁴ Yeesu uú ne nsɛ u pɛne. Písoi kulúi pin u nyíkii pin ne u tikilɛ.

²⁵ Kumúnjé kpɛ-i, unósi unyine kɛ mɛnyɛ amɛ n foho hái inɛmɛ kɛfi ne ité-mɛ un kei we. ²⁶ Pipɔise mɛyá kuu rika ai u pelu, usiwóo nnéi asi kɔ itóí iyɛ-i tɛne, úu kɔ pɛɛ pɛí. Amá itóí in nákíísɛlɛ. ²⁷ Kuu nní Yeesu nsímé n kómaalɛ, uu pɛɛ riwúí tɛ-i lompɔ uu kɛpíre-mɛ Yeesu ilū ca. ²⁸ Likumúnjé rɛ u ukɛfa-i písímé masí rɛ: Mpá Yeesu ilū ŋmanɛ kam fe amí ca, né pɛí. ²⁹ Kuu lɛ tińca, mɛnyɛ mɛɛ pɛɛ n foho amɛ mɛsɛ ne mɛsɛ nyɛrɛ, uu pélu. ³⁰ Yeesu uu cérupɔ rɛ unnaŋe ye pikei yisilɛ. Uu riwúí tɛ kɛcɔpɛ panse uu pise rɛ: Wóo inélū tica? ³¹ Upipirɛtiki api rinóo u yósu rɛ: Pɔ nyánile rɛ písoi ye pó nyíkíilɛ, aa kɔ pɛɛ m písei rɛ wóo pó rícaa? ³² Yeesu uu uilúkɛ paí uké uyɛɛ u ríńca yɛ. ³³ Unósi uyɛ uu pítérii kápáá ne iwamɛ mɛpɛhɛ. U leleɛ n wa nyulɛ. Uu lɛ nnya Yeesu ana mɛtene wula uu aseí nnéi u símisi. ³⁴ Amá Yeesu pɔo u maa rɛ: Unékpére, mpófatenɛ ye pó yóriyɛ. A n ŋmɛ ne nkínɛŋɛ ipótóí iké tɛne.

³⁵ Uu kahanɛ nkɔpáni nsímé n tɛne kɛ písoi pɛɛ Pisuiɪ kuyomɛyáhaalee uwéése uyɛ kɛyɔ-i n léeri apí maa rɛ: Kɛpówá ye nkɔ masilɛ. Yo nnya kaa nkɔpáni Ucéláa méwoo cóŋlɛ? ³⁶ Amá Yeesu uu nkɔpáni pianɔo nyɛ kutu ríco, uu kuyómɛyáhaalee uwéése maa rɛ: Kɛpówuu áke kape tɔ, mpókó yɛɛ rɛ a ne kɛfa tɛne. ³⁷ Lɛ mɛmáá, úu úka ncée hɛ rɛ uké u sarū, insá Piyɛɛ ne Yakupu ne Yakupu uwā Yohani. ³⁸ Kapi kuyómɛyáhaalee uwéése uyɛ kɛyɔ n tuiɔ, iwóo kɛ Yeesu uu kɔ. Písoi ye pɛɛ ikpɔtu wóriile pin pupukɛɛ. ³⁹ Uu lompɔ uu pi maa rɛ: Yo nnya kani iwóo likirɛlɛ nɔn kɔ tɛni? Kɛkpérepí kɛ áke kpu amá kɛ lɔnile. ⁴⁰ Api pɛɛ Yeesu n sɛnnyi. Yeesu uu pɛɛ lɛ mɛmáá pi lesɛri. U ne kɛwá kɛ usaa ne kɛuni ne upipirɛtiki pitaani pɛ kuu pɛɛ n tɛsi api kei kɛ kɛwá kɛ aké ní we lompɔ. ⁴¹ Uu kɛwá kunipe tini uu kɛ maa rɛ: Talita kum, li aseí rɛ kɛkpérepí, a yisi, néɛ rinóo pó hɛ.

⁴² Kɛkpérepí áke mɛsɛ ne mɛsɛ yisi áke nsɛ kápáá. Anɛmɛ kɛfi ne até kake ye m má. Kapi mɛwai mɛ lɛ n yɛ, ai mɪpá úye nnóo yipu. ⁴³ Yeesu uu lɛ mɛmáá pi kúrúrusɛ rɛ ápi kape tíyɛɛ unyine uké céri. Uu kɔ pímaá pi kpá rɛ piké kɛkpérepí kɛ ilukɛ hɛ.

6

Nasarēti pikó api Yeesu nē kefa tēne
(Matiyee 13:53-58; Luki 4:16-30)

¹ Kē Yeesu uu kelō kē-i n yisi uu kuyu kpē-i kuu iwā n li kēmee sī, upipiretiki api u tiki. ² Kē kēwénteyaa ketúnē ake n tu, uu Pisuifi kuyomeyáhaalee-i lompō uu pisoī n céési. Nsímé nn nnōō pisoī piima pē nnéi pēe kutu u n cōlē yipu. Apí m píseine rē: Yei kē nní ye nnéi ai mpíi u léenti má? Mēwéesesohō méye mpuri kai nkó nní hē má? Iye kuú nē mēwaisaŋa mmé mpuri wapisi má? ³ In nē Maari kepipi usérée? Néntē upiwā pēe Yakupu nē Yosee nē Yuuti nē Simōō? Ai upiyēi pēe nní kerócōpe wee? Nní nnéi ai pi tapisi ápi nē Yeesu kefa tēne. ⁴ Yeesu uu pēe rinōō pi pēse rē: Antepu kuyu cirē-i kapi ye u lómiise. Umpuri pikó nē upiyókó pēe ápi ye u waise. ⁵ Yeesu uu lē memáá fe uké mēwaisaŋa piwai rikpá, insá pitóikó pinyine kecáá kuu anípe rinlāa uu pi pōise. ⁶ Ai Yeesu píri wai kápi nē kefa u n tēne.

Yeesu ye pitumē kefi nē pitē túmēi
(Matiyee 10:5-15; Luki 9:1-6)

Lē memáá, Yeesu uu ayu acō nyee nē kei n kólē kēmee sī uu apisoi nléecaasimé céési. ⁷ Uu pēe upipiretiki kefi nē pitē séi uu pi tum pitē pitē, uu rínanje pi hē rē piké aníri n lakase. ⁸ Uu rinōō pi hē rē: Ani kape kunaapi memáá líka rimúlú yare iluke nēe kulōō nēe kēwóó rē ncée kani nē sī. ⁹ Amá uu rē: Ani anéeri metane mese mese tánti, amá ani kape sitúkanka sité sité tánti.

¹⁰ Uu pimáa pi kpá rē: Nōn kēyō kēye-i n topile, ani kei n tū hái nē kumúnjē kpē-i kani kuyu kpē n yisine. ¹¹ Pisoī pin yei kusáne piyóó nó n yē nēe kutu kápi nó rico, nōn n tōsu, ani nōanēna nkoŋo péi. Liké pi nyíse rē pi Uléecaa nsímé pipakare yē. ¹² Pipiretiki pē api ncée pōlō api pisoī nléecaasimé n símisi pin tee rē piké pimēfine conse. ¹³ Aníri meyā kapi lākase, api pitóikó meyā kecáá mékpō kōoni itói ii tenente.

Yohani Uniwolē nkpō
(Matiyee 14:1-12; Luki 9:7-9)

¹⁴ Lē kai wa Yeesu rinyiri ari mǐpá yei kóónú, uyóopi Erooti uú nē Yeesu nné kóm. Pisoī api pēé n símaanke rē: Yohani Uniwolē ye pikpōkpō kēmee yisile, lē nnya kuu nní rínanje má un mēwaisaŋa wapisi. ¹⁵ Picō pin máikēe rē Elii lo. Picō pǐ te mekēe antepuye kecōpe use unyine lo. ¹⁶ Amá kē Erooti uu lē n kō, uu rē: Yohani uyē tiyu kam n tīyese api tōlu yēe yisi.

¹⁷ Likumúnjē rē Erooti ricurruu yēe rinōō hē api Yohani paasi api kukpaniilee-i sápo. Ai líka nnya kē Erooti uu lē wa. Erooti ye pēe uumaa Filipu unōsi Erootiyati yōsile. ¹⁸ Kai lē n wa, Yohani uu pēe u maa rē ái nē risá rē uké uumaa unōsi yōsí. ¹⁹ Erootiyati uu lē nnya Yohani ukefa-i wai uu ncée wéési uké nē u kpu. Amá uu fe. ²⁰ Kē Erooti uú pēe Yohani m pakarelē un kō nyu rē u aseī tikilenlē, uisoī in kō kecire we nnya, Erooti uu ye pēe Yohani kecáá kō, un unsímé kutu n cōlē n ye u ricōñlē, mǐpá nē lē u kō pēe mpikome lalē. ²¹ Amá keyáa sōne ake Erootiyati leeri. Kē Erooti uu ukemareyaa anyā n wai, uu lē nnya sōni uu ukuyu pinanje-nanje nē pisóōca piwéese nē Kalilee ketē pisoī kecire sélei. ²² Kei kē Erootiyati ukpére uu kényánkale-i lompō uu yésu ai Erooti nē upisane nnéi larisi. Uyóopi Erooti uu ukpére uyē maa rē: A lēleē ripōō pǐ ní we né we, kē pǐ li hē. ²³ Ai wai uú ha nē wéeri rē: Pōn yo né n we, né pǐ li hē, mǐpá in kényóōpitē kuwélé, né pǐ hē. ²⁴ Kē ukpére uyē uu kekále-i n léepō, uú ha úni píse rē: Yo kam yé píse? Uyē uu u pēse rē: A Yohani Uniwolē riyu píse. ²⁵ Uu mekēekēe uyóopi-mē pele uu u maa rē: Nē la rē a nfáani Yohani Uniwolē riyu kecáripī-i né ritōsi. ²⁶ Uyóopi ripōō ari caai, amá uawéeri nē písane isei nnya, ái kúyule we. ²⁷ Uu mese nē mese uuméré use yukuse rē uké nē Yohani riyu u kam. Uméré uú ha uriyu tōlu

kukpaniilee-i. ²⁸ Uu ríyú kèpèlèntè kècáá tósi uú ha ukpére uyē ti múíse, ukpére pòó úni ri pa. ²⁹ Ké Yohani pipiretiki api lē n kō, apí weri api u kpísi apí ha kulési.

Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Luki 9:10-17; Yohani 6:1-14)

³⁰ Yeesu pitumε api Yeesu keyúrí cápine, api lē ne lē kapi n wapisi ne lē kapi písoi n céesi u kεenkεε. ³¹ Písoi pεε Yeesu-i n sónaapò ne pεpεε ukεmεε n léeri ye kulúi tósile. U ne upipiretiki apí ye pεε nkpani kéyú yē piké ilukε li. Lē nnya ké Yeesu uu pipiretiki maa rε: Tóké iyaa le, kei ké písoi apí rí we aní ha nkáripí wéntε. ³² Api kúninói loni piké kei ké úka úu rí we ha. ³³ Písoi meyā api pimétóné yénu api kò pi ceru. Ayu nyεε ne pi n kólē nnéí písoi api ntóó wai api kei kapi n sí pi fósu.

³⁴ Ké Yeesu uu kúninói-i n léeme, uu písoi kulúi yénu ai íwε u wai rε pi pεε we yare isεε yεε íi usé m má nnya. Uu mεsε picélaa pi loni ai nánai hái. ³⁵ Ké itunε ii n tεnε, upipiretiki apí ne u kò api uu maa rε: Líka ái kelō nké-i we. Lē memáá, itunε ye kò tεnε. ³⁶ A pi maa rε piké ha siyupi ne ayu nyεε ne ró n kólē kémεε lilukε-lukε lééri. ³⁷ Yeesu uu rinóó pi yósu rε: Ani nórínécúruu lilukε-lukε pi hε. Api u pise rε: Tò nképéni sínle táké nwóóweni mεpipi píle píle meté ne akpónó lò ari pi pa piké li née? ³⁸ Yeesu uu pi pise rε: Akpónó alé kani má? Ani ha ripaí. Api píseine api limemáá Yeesu rinóó yósu rε: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité. ³⁹ Uu pεε rinóó pi hε rε piké meyúí pēni kècáá awúí awúí pi tonse ⁴⁰ apí anái anái túnti, acò písoi píle píle, acò kuwóó kuwóó. ⁴¹ Uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité iyē kpísi, uu keyómε weríí, uu ilukε iyē kècáá Ulééca pònnεsε. Uu lē memáá akpónó kpókérine uu upipiretiki pa rε piké písoi hōnε. Uu kò ikpíntomé ité iyē pinnéí hōónε. ⁴² Api pinnéí le api lεpu. ⁴³ Upipiretiki api akpónó ne ikpíntomé kerí cápínεntε ai anére kεfi ne até yipu. ⁴⁴ Pεpεε ilukε iyē n li kémεε pitisi ye lele ákotokú anupū (5.000).

Yeesu ye míni kècáá sónε
(Matiyee 14:22-33; Yohani 6:15-21)

⁴⁵ Yeesu uu lē memáá mεsε ne mεsε upipiretiki rinóó hε rε piké kúninói lō piké ha rikóitime rico-pò u m mē, Petisayita kuyu kuwéé-mē, uyē uké pεε kumúnjé kpε-i písoi n kúúnse. ⁴⁶ Kuu písoi rin-yá, uu riyópe taá uké keyómε yáási. ⁴⁷ Kai nnyóó rí wa, kúninói kun mínimaa kεcòpe we. Yeesu pòon umεcire ketē mmé we. ⁴⁸ Uu yénu rε kúninói pitíkíí ye íwε pi wailε, likumúnjé rε mē kapi n sí ké kuyò píima kunyine aku pépuri. Tiweeki kumúnjé, uu pikuwélé-mē n sónεpò míni kècáá, un la uké pi rifaau. ⁴⁹ Kapi u n yé un míni kècáá sónε, api músu rε képirii-pirii kenyine ye ké, api pipupukεε loni. ⁵⁰ Pinnéí pεε meyíkíyiki u yē ai pi túítúíse. Yeesu uu pεε rinóó pi maa rε: Iwamε íi kape nó wa, né ηmaa lo. ⁵¹ Uu limemáá kúninói-i pi lεpò, kuyò aku kéu. Ai pírí pi wai hái ⁵² likumúnjé rε piakin ntakε nnya, apí pεε akpónó mεwaisaηa mē kō.

Yeesu ye Kenesareti ketē kémεε pitóikó pòise
(Matiyee 14:34-36)

⁵³ Metérj-maá api Kenesareti ketē tulu, api rikóitime pikuninói karii. ⁵⁴ Kapi kúninói-i n léeme, písoi api mεsε ne mεsε Yeesu ceru. ⁵⁵ Api ketē kē nnéí kóónú, apí ye pin n kō tε u yei we, api kei nnéí ne asánáápòré kémεε pitóikó u n sónaapò. ⁵⁶ Pi ye kéyaála-i pitóikó nánaisεle siyupi ne ayu ne awosoo nyε-i kuu n sónε apí ne u n téní rε uké tíyεsε pitóikó piké mípá uketukanka nnòó rica. U ye pē nnéí pεε u rínca pòisentele.

7

Pifarisi ne pikpure inyékii kècáá nstmé
(Matiyee 15:1-9)

¹ *Pifarisi ne *isé picélaa pinyine pεε *Yerusalem n léeri api Yeesu kεwúípi wai. ² Api upipiretiki pinyine yénu pin ilukε le ne anípe kperinkpekoó, apí pianipe nale yare kai

piinyekii kémee m pise. ³ Ke Pifarisi ne *Pisui fi picə nnéi api meyansei pikpure inyekii m múlĩ nnya, pinsá nsəne n nale, api ye li. ⁴ Pin kə kuyáa n leeme, pi ye piinyekii menale mē nalele api kelenē le. Pi ne pimekpurewai meya yare nní piheehere ne sicáripí ne apóri pihere múlĩnle. ⁵ Pifarisi ne isé picélaa api pee u pise re: Yo nnya ke pipópiretiki ápi pirókpure inyekii tikilē pin ne anípe kperinkpekó iluke le? ⁶ Yeesu uu rinóo pi pese re: Asei ke *antepu *Esayi uu mekee-me nónnésímé yémmē. Nə kecáa kecáa mewai pikó le yare ke Esayi uu n wói re Uléecaa ye maa re:

Nnóo-i nmanē ke pisoí mpí api ríyu né waiselē, amá api pee pisifa-i ne né kólē.

⁷ Piyyáhaa ye likpárakó le.

Pi rinyale pin sisoipipi inyekii kpísi

pin céesi yare inékó ye nyi.

⁸ Uléecaa isé kani kəpire rito ani sisoipipi inyekii m múlĩ.

⁹ Uú nāj te: Ani rinmóopú ani Uléecaa isé kəpire tə aní ne nínénnyékii picélaa kéyu mahani. ¹⁰ Ticurruu *Moisi ye mekee-me maa re: A upósáa ne upóni ríyu waise. Uu kə re úye un usáa née úni anóo n wa, li pise re piké liute kpu. ¹¹ Amá nń ne ye re: Usoi un usáa née úni m maa re: Lē kuú pēé rí la uké ne u lē Uléecaa hele, ¹² ani ye liute riyá uké linyine licə piwai usáa née úni rikpá. ¹³ Mēwee mē yee tíyesele ani Uléecaa Nsímé cókoi ne nínénnyékii isé kani n yekeilē. Mewai mē mecə kani n wapisi ye kə piyele.

Lelē ye usoi mékperinkpe n waise

(Matiyee 15:10-20)

¹⁴ Yeesu uu limemáa pisoí picápine kpá uu re: Ani nónnéńéi kutu né ricə ani kóm.

¹⁵ Litahaikó líka ái we lee yé lin usoi kémee n lō, ai Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waise, amá lelee usoi kémee n léenti lee ye Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waise. [¹⁶ Uye un ukóme uké kō.]

¹⁷ Ke Yeesu uu pisoí pē kecəpe n yisi, u ne upiretiki api kéyo loni api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁸ Uu rinóo pi pese re: Nń ticurruu áni kə mesəhə máa? Lē nnya, áni nyu re lē nnéi lee usoi kémee n léeripə ái yé fe liké Uléecaa inípee-i mékperinkpe u waise? ¹⁹ Likumúnjé re ái urikin kémee kai léeripə, amá kuloi-i le, uu kə pēé cukú. Yeesu memaa mee nyíselē te iluke nnéi ye kuluke wele. ²⁰ Uu pimáa pi kpá re lelee usoi kémee n léenti lee ye mékperinkpe u waise. ²¹ Liriyíkí re usoi kəfa-i ke simúnjé kópe nfasímé ne iwásá ne piyaa ne pisoikō ²² ne ucə unəsi née ucə ula kuwáncə piwai ne memá nnáapí ne rikpákára ne piyaaluke ne nturi ne inípee caa-caa ne picə alē ne rikókəri ne píyuwélaa ai léenti. ²³ Nní nnéi, usoi kəfa-i ke nní nnéi ai léenti, lelee ye kə mékperinkpe u waise.

Kanaa kuyu unəsi unyine nfatene

(Matiyee 15:21-28)

²⁴ Ke Yeesu uu kei n yisi, uu Tiiri kuyu kuwélé-mē sí. Uu kéyo kenyine-i tone. Uu la unyine uké u yē. Amá mpá ne lē, úu fe uké umecire pesí. ²⁵ Unósi unyine kewā kee kuníri n héesi uu kóm pin Yeesu nsímé wai. Uu pēé ha Yeesu keyu-i wúla. ²⁶ Unósi uyee usáne le, úu *Usui fi. Sirii keteni-i kapi u mari. U Fenisii ukó le. Uú ne Yeesu téni re uké uukpére kuníri lakase. ²⁷ Yeesu uu pee u maa re: Ai nyamí te piké siwá iluke kpísi piké sipəpipi risá. ²⁸ Unósi uu rinóo u pese re: Mesei ye me Saa, amá siwá sin piluke m masí, sipəpipi yee lē ke siwá asi keteni-i m póroise híneile asi le. ²⁹ Yeesu uu pee u maa re: Tipónóo ntí nnya, a n nme, kuníri ye upókperé kémee léepole. ³⁰ Kuu kéyo n kúí, uu kewá leepə ken ne keripəo finu, kuníri kun tómpə.

Yeesu ye utusuí yee úu nsəne n simisi paise

³¹ Yeesu uu limemáa Tiiri ketē yisi uu Sitəo kuyu cəpu, uu kuwélé kpē kapi ye n sée re Ayu Kəfi ketē-mē walá uu Kalilee kupiye-mē pēle. ³² Api pēé ne utusuí yee úu nsímé n fe nsəne Yeesu weri. Apí ne u téni re uké anípe ukécáa rilaa. ³³ Yeesu uú ne iyaa u lelu, uú

ne písoi ketaa wai uu usinipepi atu-i u tampo uu rilémpi kecáá meta u teŋ. ³⁴Uu lē memáá nfáa tóori uu re: Efaata, liasei re: A tápile. ³⁵Mese ne mese uatu aa tápile, tilémpi ari fénne, uu nsímé loni nsone. ³⁶Yeesu uu lē memáá rinó pi he re ápi kape tíyese unyine uké kó. Amá mpa Yeesu memale méye ke pē api nsímé piyóó ηmósópulē. ³⁷Pirí píima kai meyansei pi wa apí m máikēe re: Lē nnéi kuu n wa, asaa lo, mpa pitusuí, u ye pi komeisele, uu pē alempi nyee m pahaalē símaase.

8

Yeesu ye písoi ákotokú ana (4.000) kpínii (Matiyee 15:32-39)

¹Písoi kulúí api kó kumúnē kpe-i picápine kpá nsone ápi kó líka má piké li. Yeesu uu upipiretiki séi uu pi maa re: ²Písoi mpí ícō ye íwe né wele. Siyáa sitaani ye nsí kapi né tíkilē ápi kó líka má piké li. ³Pimeyā ye ketaa leerile. Lē nnya, nen nkpeni ne nkū mmú pi m maa re piké kúí, pi yé ha nsé pōone. ⁴Kei ke upipiretiki api rinó u yósi re: Yei kari yé písoi píima mpí nnéi iluke yē kelō kóima nké-i? ⁵Yeesu uu pi pise re: Akpónó alé kani má? Api rinó yósu re: Aseei. ⁶Uu limemáá písoi pē tinó he re piké keteni-i tone, uu akpónó aseei nyē yósu, uu akecáá Uléécaa pōone u pē a kpókōrine uu upipiretiki a pa piké hōnente, api písoi a hōone. ⁷Pi kó pē ikpíntomé inyine mále. Yeesu uu kó iyē kecáá Uléécaa pōone uu re piké kó iyē hōone. ⁸Api le api lepu, api iluke pōone-pōone kóoi anéere aseei. ⁹Písoi pē tu yare ákotokú ana (4.000). Kapi m masí, Yeesu uu pē re piké kúí. ¹⁰U ne upipiretiki api mese ne mese kúninōi loni api Talimanuta ketē sí.

Pifarisi ye Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa (Matiyee 16:1-4)

¹¹Pifarisi api Yeesu leepō apí ne íkenene u kápáá api pē ripine u wai re uké nyíse re Uléécaa kémēe ke unnaŋe nn léeri. ¹²Yeesu uu meyā nfáa tóori, uu ukefa-i maa re yo nnya ke nfáani písoi mpí api mewaisaŋa piyēne la? Asei kam nó símisi, nfáani písoi mpí apí mewaisaŋa méka yenune. ¹³Uu lē memáá kei pi yá uu kúninōi loni uu rikóitime ricō sí.

Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite (Matiyee 16:5-12)

¹⁴Upipiretiki ye pē akpónó kecáá paleile. Kuse ηmane kapi múílē kúninōi-i. ¹⁵Yeesu uu rinó pi he re: Ani nómenécire tí nsone ne Pifarisi ne Erooti nkpónótō pite. ¹⁶Pipiretiki ye pimēcōpecire símisi re ápi akpónó má. ¹⁷Ke Yeesu uu lē n céri, uu pi pise re: Yo nnya kani máikēe re áni akpónó má? Ai kahanē nó rikpáii néē áni kahanē n ceri? Nóanétu ye takasile? ¹⁸Nó inípe mále, áni kó pē nyáni, nō atu mále áni kó pē kómēi. Ani léisee? ¹⁹Kumúnē kpe-i kam akpónó n kpókōrine am písoi ákotokú anupū (5.000) hōone, anéere alé kani iluke tōrō yípū aní ne tómpō? Api u maa re anéere kefi ne até. ²⁰Yeesu uu kó pi pise re: Kam akpónó aseei písoi ákotokú ana (4.000) n kpókōrine ní, anéere alé kani iluke tōrō yí? Api re: Aseei. ²¹Uu pē pi maa re: Ai kahanē nó n hemnee?

Yeesu ye Petisayita-pō unyíye paise

²²Ke Yeesu ne upipiretiki api Petisayita n tu, písoi apí ne unyíye unyine u leepō apí ne u téni re uké u rica. ²³Yeesu uu unyíye kunípe tini uu u tōrōi uú ne kuyu ilúkē sí uu pē meta inípe-i u wai, uu anípe ukecáá láa uu u pise re: Pō linyine nyánii? ²⁴Unyíye uú weríí uu re: Ne písoi nyánile, amá pi pē wele yare aléé, pin sōne. ²⁵Yeesu uu uinípe píca kpá, ke unyíye uu n nyáni tiki-tiki, uu pélu uu mpa yo n nyáni cáí-cái. ²⁶Yeesu uu pē u maa re uké kúí, amá uu kape kuyu lō.

Piyee ye yámne re Yeesu ke Uléécaa uu wēe (Matiyee 16:13-20; Luki 9:18-21)

²⁷ Yeesu ne upipiretiki api Sesaree Filipu siyupi kémee sí. Uu ncée kémee pi pise re: PISOI ye máikere re née úye? ²⁸ Pi máikere re pɔɔ Yohani yee míni pISOI n wole, picɔ re pɔɔ Elii, picɔ re pɔ antepuyee kecɔpe unyine le. ²⁹ Yeesu uu pi pise re: Nɔ́ ni? Nɔ mpíí máikere re née wóo? Piyee uu rinɔɔ u yósu re pɔ́ ke Uléecaa uu mekere-me wée. ³⁰ Yeesu uu pi nyi re ápi kape linka úka símisi.

Yeesu ye unkɔɔ ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:21-28; Luki 9:22-27)

³¹ Uu mɛncire picélaa pi koru re li pise re Usoi Kepipi keké meyansei íwe li. Pisufi piwéese ne pɛpɛe ye Uléecaa inyɔɔnse n wa piwéese ne isé picélaa piké ke ηmeriye. Li kɔ pise re piké ke kpu ake kɔ keyáa táánú tuné yisi. ³² U símisile nsone kpáii. Kei ke Piyee uu iyaa u sée uu re ái lē kuu yé pɛe wa. ³³ Yeesu uu ηmeelú uu upipiretiki paí uu ne Piyee cési re: Setani, a ne ketaa né wa, likumúnjé re sipómúnjé ási Uléecaa sikó, amá sisoipipi sikó ye si.

³⁴ Yeesu uu pɛe lē memáa pISOI ne upipiretiki séi uu pi maa re: Uaye un n la uké né ritiki, uké umɛcire pípaí riyá, uu ukunapéékɔ́ ya * uu pɛe nē tiki. ³⁵ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lɔ, u n fómnilé, amá úye un unfaa n fóm nē ne Nsímé Kɛcire nnya, liute yee yé unfaa lɔ. ³⁶ Usoi kulaa ye kúye in tɛ u ketē nté memá nnéi yé uu pɛe kpi. ³⁷ Linyine ye we ke usoi uu yé n hééle uké ne unfaa n lɔɔ? ³⁸ Uye un neni inései ne nnésímé isei n wa, piwásánkaí ne pikópékɔ́ mpí kecɔpe, Usoi Kepipi yé kɔ uisei wa, ken píyei m pɛeri ne keusaa meyoopi ne piléecaatumɛ.

9

¹ Uu pimáa pi kpá re: Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pɛe yé Uléecaa iyɔopi n yé in ne innanɛ wemɛ api kelenɛ kpíni.

Yeesu ipiɛ ye conse
(Matiyee 17:1-13; Luki 9:28-36)

² Siyáa sikpuulú memáa, Yeesu uu Piyee ne Yakupu ne Yohani kpísi apí ne riyópe caca rinyine taá apí ha kei pimɛcire n we. Uipiɛ ii conse piinipɛe-i. ³ Uilú íí n tɛlu, ii wárara pói-pói, ntómé mmē rín nɔɔ má ketē nké ne kenkinii. ⁴ Kei ke Elii ne Moisi api pɛe rikpáfúme, pi ne Yeesu pin yói. ⁵ Piyee uu pɛe Yeesu maa re: Saa, li nyamle re tóké pɛe nté n we. Tɔ la re tóké sicánjipi sitaani karii, pɔ́ kɛse, Moisi kɛse, Elii kɛse. ⁶ Piyee uu nkpani nyu mmē kuu yé pɛe mí male, likumúnjé re iwame ye u ne Yeesu pipiretiki tɔrɔɔ wale hái. ⁷ Kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Tinɔɔ rinyine ari kuhope kpɛ-i léeri re: Nkó yee Kenépipi lala, ani kutu ke ricɔ. ⁸ Mese ne mese api piilúké nnéi páii, amá ápi úka yé, Yeesu yee pikékúrí n we memáa. ⁹ Kapi riyópe n cépilē, Yeesu uu rinɔɔ pi he re ápi kape tíyese unyine uké lē kapi n yé kɔ hái ne keyáa kē ke Usoi Kepipi ake yé pikpɔkpɔ-i n yisi. ¹⁰ Api nsímé mmē nyi, amá api pimɛcɔpɛcire m píseine re yoo pikpɔkpɔ kémee meyise?

¹¹ Lē memáa, upipiretiki api u pise re: Yo nnya ke isé picélaa api máikere re Elii yee pɛerine liké kelenɛ ketē ketɔ tu? ¹² Uu pi pɛse re: Mesei ye me re Elii ye pɛerine kelenɛ uké nɔ́pá yo nyɔɔnse. Yo nnya kai mpíí wólaalē tɛ Usoi Kepipi ye íwe lenɛ meyá api keipuri yulu? ¹³ Amá ne la ké nó símisi re Elii ye pipɛeme masile pISOI apí ne u wai lē kapi n la yare kai ukecáa n wólaamelē.

Yeesu ye kɛwá kē ke kuntri aku m pɛkɛsi pɔise
(Matiyee 17:14-21; Luki 9:37-43a)

¹⁴ Kapi pipiretiki tɔrɔɔ n nyahaipɔ, api pISOI kulúí yenu pin kɛwúípi pi wailē, isé picélaa pin ne pi kenɛne. ¹⁵ Ke pISOI api mese ne mese Yeesu n yé, ai pi kaikai, api pɛe n wúrunkɛɛpɔ piké u yáási. ¹⁶ Yeesu uu upipiretiki pise re: Yoo mpíí nó ne pē kenɛnese? ¹⁷ Utisi unyine uu

* 8:34 Mat. 10:38

pɛɛ riwúí tɛ-i rinóó yóori rɛ: Sáa, kɛpómɛé karí nɛ kɛnɛpipi ka. Kuníri kpɛɛ kɛ n lɔ yɛ nsímé kɛ pɔɔnɛsɛnɛ. ¹⁸ Mpá yɛi kai kɛ yisi, ku yɛ ketɛ kɛ talɛ akɛ atalalaá léeri, kɛn aní takai, ipiɛ ii nánu. Amí nɛ pipópiretiki tɛni rɛ piké kuníri kpɛ lakasɛ, amá ápi fɛ. ¹⁹ Yeesu uu rinóó pi yósu rɛ: Nó nfatenɛciré pikó mpuri mmú, itunɛ ilé kam nókɛnɛmɛɛ pitóne kpáne? Itunɛ ilé kam yé lɛ nɛ nó n kahari? Aní nɛ kɛwá né kam. ²⁰ Apí nɛ kɛ u hapɔ. Kɛ kɛwá akɛ Yeesu n yé, kuníri aku kei nní kɛ lémesi, akɛ keteni-i lolu aké m pímiise kɛn atalalaá léeri. ²¹ Yeesu uu kɛusaa pise rɛ: Píyɛi-mɛ kai yɛ nní kɛ wa? Uu rinóó yósu rɛ: Háí uiwá-mɛ lɛ. ²² Mɛpɛhɛ kulúí kɛ kuníri kpɛ aku yɛ nna nɛ míni-i kɛ risápɔ kɛkɛ nɛ n kpu nnya. Amá in tɛ pó fɛ aa linyinɛ wai, a kam aa ró comɛ. A irówɛ ripaí. ²³ Yeesu uu rinóó u pɛsɛ rɛ: In tɛ pó fɛ néɛ? Uyɛ un nɛ ukɛfa Uléécɛaa n tɛnɛ, úu líka pɔɔnɛnɛ. ²⁴ Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, kɛwá kɛ usaa u pupeɛ rɛ: Né nɛ kɛfa tɛnɛlɛ! Amá a kam a né comɛ, nnéfatenɛ nín piyɛ.

²⁵ Kɛ Yeesu uu risoiwuí n yé tin u kálaari, uu kuníri semni rɛ: Pó kuníri kpɛ, pɔó yɛ atusuí usoi n waisɛ aa nsímé u pɔɔnɛsɛ, a kɛwá kɛ-i lɛ, kapɛ píkai kɛkɛmɛɛ pɛɛpɔ, néɛ rinóó pó hɛ. ²⁶ Akú lelu kun pupukɛɛ, kun kɔ kɛwá nanɛisɛlɛ. Kɛwá aké n we yarɛ kɛ kpulɛ, písoi mɛyá api waisɛ rɛ kɛ kpulɛ. ²⁷ Amá Yeesu uu kɛkunipɛ múlú uu kɛ yukusɛ, akɛ yisi akɛ nyɛrɛ. ²⁸ Kɛ Yeesu uu lɛ mɛmáá kɛyɔ n lɔ, upipiretiki api pimɛhɛncirɛ u pise rɛ: Yó nnya kári fɛ tóké kuníri nkú lákasɛ? ²⁹ Uu pi maa rɛ: Kɛyóme mɛcirɛ kɛ usoi uu yé yáási uú nɛ kuníri nkú mpuri lakasɛ.

*Yeesu yɛ unkpɔ nɛ umɛyisɛ nsímé kpálɛ
(Matiyee 17:22-23; Luki 9:43b-45)*

³⁰ Api kei yisi api Kalilee ketɛ tɛrɛ. Yeesu úu pɛé la piké kei kuu rí we ceri. ³¹ Likumúnɛ rɛ u yɛ pɛɛ upipiretiki céésilɛ uu yɛ pi maa rɛ: Pi Usói Kɛpipi tininɛ api písoi anipɛ-i kɛ wai piké kɛ kpu. Kɛmɛkpɔ-maá, kɛ yé kɛyáa táánú tunɛ nkpɔ kɛmɛɛ yisi. ³² Amá Yeesu pipiretiki api mɛyɛ mɛ kɔ. Iwamɛ íi kɔ nɛmurei piké pise.

*Wóo pipiretiki kɛcɔpɛ uwéésɛ?
(Matiyee 18:1-5; Luki 9:46-48)*

³³ Api Kaperinawum tulu. Kapi kɛyɔ n tu, Yeesu uu pi pise rɛ: Yoo pɛɛ ncée kɛmɛɛ nó kɛnɛnɛsɛ? ³⁴ Amá api sée keu. Ai líka nnya, pi pɛɛ ncée kɛmɛɛ kɛnɛnɛ rɛ úyɛ yɛɛ pikɛcɔpɛ uwéésɛ? ³⁵ Yeesu uu pɛé tonɛ, uu upipiretiki kɛfi nɛ pitɛ séi uu pi maa rɛ: Uyɛ un n la uké ufoí, li pise rɛ uké nónnɛnɛí utɔrɔ uu nónnɛnɛí ukɛikó. ³⁶ Uu kɛwá kɛnyinɛ kpísi uu pikɛcɔpɛ nyɛrɛsɛ, uu kɛ kpísi uu pékérí uu pɛɛ pi maa rɛ: ³⁷ Uyɛ un siwá nsí kɛcɔpɛ kɛyɛ kusáne n yɔsí né nnya, tinécúruu kuu kusáne yɔsí, úyɛ un kɔ kusáne né n yɔsí, ái rinécúruu kuú yɔsí, amá uyɛɛ né n tumɛ kuú yɔsí.

*Uyɛ un kɛrɔcáa n kpálɛ, uyɛ úu uróláarɔ
(Luki 9:49-50)*

³⁸ Yohani uu u maa rɛ: Sáa, tɔ unyine yɛnɛ un aníri lakasɛ nɛ ripónyíri nnaɛnɛ úu kɔ pɛɛ ró tíkílɛ. Kúu ró n tíkílɛ nnya, arí nɛ u yulu. ³⁹ Amá Yeesu uu rinóó yósu rɛ: Aní kapɛ nɛ u yɛ, likumúnɛ rɛ úka úu we yɛɛ yɛ rinényíri nɛ mɛwaisaɛa n wa uu kei nní cirɛ nnékópɛ símisi. ⁴⁰ Uyɛ un kɛrɔpírɛ n we uyɛ úu uróláarɔ. ⁴¹ Kani né Kirisi pikó nnya, úyɛ un kɔ rinényíri nnya míni nírɛ-nírɛ nó n hɛ, aseɛ kam nó símisi, liute úu uihéé paanɛ.

*Akópɛ pikaasɛ kɛcáa nsímé
(Matiyee 18:6-9; Luki 17:1-2)*

⁴² Amá úyɛ un siwá sɛɛ nɛ nní kɛfa né n tɛnɛ kɛnyinɛ akópɛ n waisɛ, li kutɔsi we piké rináiparɛ mule-mule nɛmɛ wa api ripóó u lesi api mínimaa-i u sáɔ. ⁴³ In tɛ kupónipɛ kpɛɛ akópɛ pó waisɛ, a ku riké. Li kutɔsi we a nfáa yɛ nɛ kunípe keri nɛ kaa yé anípe ketɛ m má aá nɛ nna kpɔciré kelɔ loni, kei kɛ nna nín yɛ píkai n kpu. ⁴⁴ [Kei kɛ apapi nyɛɛ yɛ ipiɛ n

li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁵ In te kupóna kpée akópe pò waise, a ku riké, li kutəsi we a kúna kuse m má áa ne nfáa yenu ne kaa yé ána keté m má apí ne nna kpəciré kelò kémee pò sápo, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁶ [Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu.] ⁴⁷ In te mepónípee mee akópe pò waise, a me lese aa ketaa-pò fómni. Li kutəsi we póké Uléécaa iyòopi kémee ló ne menípee mese ne kaa yé inípee ité m má api pee nna kpəciré kelò kémee pò sápo, kei ke nna rín ye píkai n kpu. ⁴⁸ Kei ke apapi nyee ye ipiñe n li áa ye n kpí, kei ke nna rín ye kò n kpu. ⁴⁹ Likumúnjé re: PISOI nnéi kecáa kapi nna kòonune yare kapi ye nní iluke kecáa nnyási n fulei.

⁵⁰ Nnyási ye linyine kecire le, amá mmelò men n kpu, yo kapi ye ne n larukuse? Ani nnyási meco n láárú, nkínñiñe nké kò nòkenécòpe n we.

10

Utisi ne unósi pitúunne kecáa icélaa
(Matiyee 19:1-12; Luki 16:18)

¹ Yeesu uu ncée pòlo uu Yutee keté loni uu kò Yuritee rikoitime rico kuwélé-mē sí. PISOI kulúi api kò pikálaa u kpá uu kò pē picélaa loni yare kuu ye n céesi. ² Pifarisi pinyine apí ne u kò piké ne ripine u n wa nnya, api u pise re in te ncée ye we re utisi uké uunəsi ye. ³ Uu rinóo pi pese re: Iye ke Moisi uu nó pise re ani wa? ⁴ Api rinóo yósu re: Moisi ye utisi ncée hele re u yé fe uu pitúunne ritelé unósi wòlu uu pee u yulu. ⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Nónékinj ntake nnya ke Moisi uu isé nnyí nó wói. ⁶ Amá m̀pá yo mewai kekoraane, Uléécaa ye utisi ne unósi wale. ⁷ Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine uu unósi kpísi api péne, ⁸ u ne uyē api panse ipiñe ise. Kai nní lē n wa, ápi nkpeni pité, amá piipinje ye ise le. ⁹ Lē nnya usoi úu kape lē ke Uléécaa uu rimpéne kóólene. ¹⁰ Kapi ḱeyó n ha, Yeesu pipiretiki api kò nsímé mmé kecáa pipise u kpá. ¹¹ Uu pee pi maa re: Uye un uunəsi n yé un uféé n kpísi, u ne unósi foí púnnele, iwásánkaí kuu lē wa. ¹² Unósi un uula n yé un uféé n sós, iwásánkaí kuu lē wa.

Yeesu ye siwá tinóo sone ritikise
(Matiyee 19:13-15; Luki 18:15-17)

¹³ PISOI apí ne Yeesu siwá leepo re uké si rica. Amá upipiretiki apí ne pi cési. ¹⁴ Ke Yeesu uu lē n yé, ái ne u risá, uu pi maa re: Ani riyá siwá síké kenéméé kam, áni kape si tápisi, likumúnjé re mpí pee simeco n ha we pee yé Uléécaa iyòopi kémee ló. ¹⁵ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaa iyòopi n ηmurei yare ke kewá ake ye n ηmurei, úu uiyòopi kémee lonine. ¹⁶ Uu pee lē memáa si sakaa uu anípe si laa uú ne rinóo sone si tikise.

Uñmáne mamá unyine kecáa nsímé
(Matiyee 19:16-30; Luki 18:18-30)

¹⁷ Ke Yeesu uu ncée m pólólē, utisi unyine uu u tulu ne ntóo, uú ha ukeyu-i wúla uu pee u pise re: Saa sone, íye kam waine ké ne nfáa teneciré yé? ¹⁸ Yeesu uu u maa re: Yo nnya kaa né sée re Usone? Uka úu usone, insá Uléécaa mecire. ¹⁹ Mpá liké íye wa, pò Uléécaa isé nyule re: Kape usoi kpu, kape iwásá wa, kape yáai, kape nnóome itansei nyere, kape unyine ncaai ríka wa, a upósáa ne upóni ríyu waise. ²⁰ Uu rinóo u yósu re: Saa, hái inéwá-me kam lē múlilē. ²¹ Yeesu uu u nyánei ne ríla, uu pee u maa re: Likei lise lee pò párilē, a n ηme a lē nnéi kaa m má yáá, aa siwóo sē píwekóo hóone, pò pee memá yé keyómecaa-pò. Pòn lē piwai m masí, aa péé weri aa né tíki. ²² Ke utisi uyē uu anóo nyē n kó, ke ukunipe aku nní n mulú nnya, ukeyu ake cóhane uú ne mpóocaaí tómpo.

²³ Yeesu uu upipiretiki pee u n kálalē nyánei, uu pi maa re: Uléécaa iyòopi kémee pilone ye ne pimámá páápú kpa! ²⁴ Anóo nnyé aa Yeesu pipiretiki pírí wai. Amá Yeesu uu pimáa pi kpá re: Sinépipi, a tíye Uléécaa iyòopi kémee pilone ye pólú kpa! ²⁵ Kuyoooyo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompò, li yé kutəsi m purú ne ke umámá uu yé n la uké Uléécaa

iyɔɔpi kémɛɛ n lompɔ. ²⁶ Ai kɔ mɛyánsei píri Yeesu pipirɛtiki kpá, api pɛɛ m píseine rɛ: In lɛɛ ni, wɔo yɛ pɛɛ píyulalɛ yɛ? ²⁷ Yeesu uu pi nyáni uu rɛ: Usoi kémɛɛ, lɛ ái kuwai we, amá ái Uléécáa kémɛɛ. Likumúnɛ rɛ mɛpá yo yɛ kuwai welɛ Uléécáa kémɛɛ. ²⁸ Piyɛ uu pɛɛ u maa rɛ: A ripái kari lirókó nnéi n tíyɛ tɔn pɔ tikilɛ. ²⁹ Yeesu uu rinóo yósu rɛ: Asei kam nó símisi, úka úu we yɛɛ yé né nɛ Nsímé kɛcɛrɛ nnya, kɛyɔ nɛ pimáa nɛ piwá, nɛ piyéi nɛ píni nɛ pisáa nɛ siwá nɛ sicarɛ n tíyɛ ³⁰ úu yé pɛɛ nɛni mɛwɛɛ mmé-i síyɔ nɛ pimáa nɛ piwá nɛ piyéi nɛ píni nɛ siwá nɛ sicarɛ mɛpɛhɛ píle n yé. Uu yé kɔ Yeesu pitiki iwe paa. U yé kɔ aɲmɛ nyɛɛ n wémɛ kémɛɛ nfáa tɛnɛcɛrɛ yé. ³¹ Pifoí mɛyá yé pitórɔɔ panse, pitórɔɔ mɛyá api pifoí.

*Yeesu yɛ metáánũ unkpɔ nɛ umɛyisɛ nsímé símisi
(Matiyee 20:17-19; Luki 18:31-34)*

³² Ncée kémɛɛ kapí pɛɛ we pin Yerusalem-mɛ sí. Yeesu un pikɛkpɛɛ sónɛ, upipirɛtiki pin kɛwuu piralɛ, iwamɛ in pɛpɛɛ pi n tɛkɛlɛ we. Yeesu uu kɔ upipirɛtiki kɛfi nɛ pitɛ kpísi uu lelɛɛ u n lɛɛrɛnɛ pi símisi ³³ uu rɛ: Nɔ nyánii, Yerusalem kari nní sɛmpɔ piké ha kei Usoi Kɛpipi tí piké pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóɔnɛ n wa piwéɛɛ nɛ isé picélaa anɛpɛ-i wa, pɛ piké nɛ u túhaanɛ api yekei rɛ piké u kpu. Pi yé pɛpɛɛ ápi Uléécáa m pakarelɛ anɛpɛ-i u wa. ³⁴ Pi yé mɛwɔo u nyáni api ukɛcáa meta tukɛ, api iséi u fopii api pɛɛ u kopu. Amá siyáa sitaani mɛmáa, u yé nkpɔ kémɛɛ yisi.

*Lɛ kɛ Yakupu nɛ Yohani api Yeesu m píse
(Matiyee 20:20-28)*

³⁵ Sepetee sipipi keté, Yakupu nɛ Yohani apí nɛ Yeesu kɔ api u maa rɛ: Sáa, tɔ la rɛ a lɛ kari pɔ n welunɛ ró wa. ³⁶ Uu pi maa rɛ: Yo kani mpíi la rɛ kɛ nó wa? ³⁷ Api u maa rɛ: Pɔn píyɛi ipóyɔɔpi kémɛɛ n tonɛ, tɔ la rɛ a tíyɛɛ usɛ uké kupólukɛ-lukɛ-mɛ n tú, ucɔ kupómíi-mɛ. ³⁸ Yeesu uu pi maa rɛ: Ani nyu lɛ kani nní n welu. Nó fe ani ntóosi kɛporipi kam n nírunɛ níruu? Nɛɛ nó fe ani íwɛ takai yarɛ kam i n takainɛ? ³⁹ Api rinóo yósu rɛ: Tó li fe. Yeesu uu rinóo pi pɛɛ rɛ: Mɛsei yɛ mɛ rɛ nó ntóosi kɛporipi kam n nírunɛ n ntí, tɛ íwɛ kam n takainɛ kani takainɛ. ⁴⁰ Amá in kunélukɛ-lukɛ nɛɛ kunémíi-mɛ mɛtonɛ nkó mmú ái nɛɛ yé tíyɛɛ liké nɛ lɛ. Pɛ nnya kɛ sitónɛ sɛ asi n nyóɔnɛlɛ kuu si panɛ.

⁴¹ Kɛ Yeesu pipirɛtiki kɛfi tɔrɔɔ api lɛ n kɔ, piapɔɔ áa nɛ Yakupu nɛ Yohani caai. ⁴² Yeesu uu pɛɛ pi séi uu pi maa rɛ: Nɔ nyulɛ rɛ pɛ kapí n kpíilɛ tɛ ayu piwéɛɛ yɛ pinnanɛ nɛ a wéékusɛlɛnɛ, písoi kɛcɛrɛ pin pinnanɛ a nyíselɛ. ⁴³ Amá ái li mɛcɔ kai nɔ kémɛɛ we. Uayɛ un n la uké nókɛnɛcɔpɛ uwéɛɛ, uké panse núnɛkɛikó. ⁴⁴ Uye un kɔ nókɛnɛcɔpɛ ikpéɛ n la, uké nónnɛnɛi ulasi. ⁴⁵ Limɛcɔ kɛ Usoi Kɛpipi ákɛ ka rɛ piké kɛ kɛisi, amá kɛ kalɛ rɛ kɛkɛ picɔ kɛisi, ákɛ kɔ kɛnfáa nɛ riwómɛ héélɛ mɛyá mɛkɛ nɛ píyulalɛ ní yé nnya.

*Yeesu yɛ unyíyɛ kapí yɛ n sée rɛ Patimee pɔisɛ
(Matiyee 20:29-34; Luki 18:35-43)*

⁴⁶ Api Yeriko tuiɔ. Kumúnɛ kpɛ-i kɛ Yeesu nɛ upipirɛtiki nɛ risoiwuí api kuyu ní lelu, unyíyɛ unyine yɛɛ n wélei kapí yɛ n sée rɛ Patimee, Tímɛɛ uɲmánɛ un ticéetímɛ tú. ⁴⁷ Uu kóm tɛ Nasarɛti ukó Yeesu yɛɛ tósu, uu sicááila kápáa rɛ: Tafiti kɛpipi, Yeesu, a inéwɛ ripái! ⁴⁸ Mɛyá amɛ nɛ u cési rɛ uké riséé, amá uu mɛyá cáɛ rɛ: Tafiti kɛpipi, a inéwɛ ripái! ⁴⁹ Yeesu uu nyɛɛ uu rɛ: Ani u séemɛ. Api unyíyɛ séipɔ, pin u máikɛɛ rɛ: A n kahari, a yisi, u pɔ séilɛ. ⁵⁰ Unyíyɛ uu ukɛtukanka sá uu wákasi uu Yeesu-mɛ sí, ⁵¹ Yeesu uu u píse rɛ: Yo kaá la kɛ pɔ wa? Unyíyɛ uu rɛ: Unésáa, nɛ la rɛ inénípɛɛ iké yɛ yé. ⁵² Yeesu uu u maa rɛ: A n ɲmɛ, mpófatenɛ yɛ pɔ yóriyɛ. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ inípɛɛ ii wúkule uu Yeesu tiki.

11

*Yeesu yɛ Yerusalem kuyu loni
(Matiyee 21:1-11; Luki 19:28-40; Yohani 12:12-19)*

¹ Kumúnjé kpé-i kapi Yerusalem n nyahaipɔ pin Petifasee ne Petanii ayu keyúrí we, alée nyɛ kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kuwélé-mɛ, Yeesu uu upipiretiki pité tum ² un pi tee re: Ani kuyu kpɛ nní nókenéyu ní wepɔ kémɛɛ ha. Nɔn píyei n tuiɔ, nó keminaapipi kɛnyine lɛɔ kɛn toraalɛ. Usoi úka úu kɛ tonelɛ. Ani kɛ fénne aní ne né kɛ weri. ³ Uye un nó m maa re: Yo nnya kani lɛ wai? Ani rinóo u yósu re: Upíima yɛ kɛ la. U yé mɛsɛ ne mɛsɛ nó riyá aní ne nté kɛ weri.

⁴ Api sɛ́ api keminaapipi lɛɔ ncée-i kɛn ketahai toraalɛ tinɔnɔo rinyine keyúrí, api kɛ toriyɛ. ⁵ Pɛpɛɛ kei ní we pinyine api pi maa re: Yo kani kei wai? Yo nnya kani keminaapipi kɛ toriyɛ? ⁶ Api rinóo yósu yarɛ kɛ Yeesu uu pɛɛ mí ma. Api pi tíyɛ api tósu. ⁷ Apí ne keminaapipi kɛ Yeesu sɛ́ api kɛkɛcáa piilú laai, Yeesu uu kɛ tonɛ. ⁸ PISOI mɛyá api piilú tánɛntɛ ncée kɛcáa, picɔ api apéi kapi sicarɛ-i n kpási tánɛntɛ. ⁹ PISOI pɛɛ Yeesu keyu n sɔnɛ ne pɛpɛɛ ukɛpire n tikiɛ pin pupukɛ re:

Osanna! Ani Uléecaa uyɛɛ n sɔnti ne Upíima rinyiri ritaáɛ. ¹⁰ Uléecaa uké rinóo sɔnɛ uyɛɛ n sɔnti uké urósáa Tافiti mɛɔ iyóɔpi ní tonɛ ritikise, Osanna! Ani urinyiri keyómɛcaa-pɔ ritaáɛ.

¹¹ Yeesu uu Yerusalem kuyu tulu, uu Uléecaa keyɔ sɛ́. Kɛ itunɛ ii n tɛnɛ nnya, uu mɔpá yo pinyánei másu, u ne upipiretiki kɛfi ne pité api Petanii tómpɔ.

*Yeesu ye kúfikiyee anóo wa
(Matiyee 21:18-19)*

¹² Kai n weesi, Yeesu ne upipiretiki api Petanii kuyu n leeri nkú nn Yeesu wai. ¹³ Uu ketaa-pɔ kúfikiyee yenu ne mɛpéi. Uu re u yé ha apipi wéési. Amá kuu n tuiɔ, mɛpéi nmanɛ kuu lɛɔ, likumúnjé re itunɛ iyɛ-i kɛ alée nyɛ aa ye m pi íi kahane n tu. ¹⁴ Yeesu uu pɛɛ ku maa re: Úka úu kape píkaí ripópipi piluke rikpá. Upipiretiki api anóo nyɛ kom.

*Yeesu ye Uléecaa keyɔ-i pikpéense lakase
(Matiyee 21:12-17; Luki 19:45-48; Yohani 2:13-22)*

¹⁵ Api lɛ memáa Yerusalem tulu, Yeesu uu Uléecaa keyɔ loni. Uu pɛpɛɛ Uléecaa keyɔ-i n yálisi ne pɛpɛɛ n lééri pilákase kápáa, uu pɛpɛɛ siwóo n cɔhɔnɛ ataapili ne pilóláyái situmpi láuli. ¹⁶ Uu tíyɛɛ unyine uké ne ilú inyine Uléecaa keyɔ-mɛ titiki. ¹⁷ Uu pi céési re: Li wɔlaalɛ tɛ: Pi yé kɛnéyɔ sée re sitɛ nnéi pISOI keyómeyáhaayɔ. Amá nó ne kɛ ripólósele piyaaluke kuhore. ¹⁸ Pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóonɛ n wa piwééɛ ne isé picélaa api uanɔo nyɛ kom, api ncée wéési piké ne u kpu. Amá pin u wuru re uicélaa ye pɛɛ pISOI nnéi pírí wa nnya. ¹⁹ Kai nnyóo n wa, Yeesu ne upipiretiki api kuyu lelu.

*Yeesu ne kúfikiyee kóima
(Matiyee 21:20-22)*

²⁰ Kai n weesi pin tósu, Yeesu pipiretiki api kúfikiyee kpɛ yenu kaku n kóosi ne inínjɔ-pɔ. ²¹ Piyɛɛ uu lɛlɛɛ n wa léise, uu Yeesu maa re: Sáa, a ripaí, kulée kaa anóo n wa ye kóosile. ²² Yeesu uu upipiretiki rinóo yósu re: Ani ne Uléecaa kɛfa tɛnɛ. ²³ Asei kam nó símisi: Uye un tikúú ntí m maa re: A kei yisi a ha mínimaa-i ripólɔ, unsá ukɛfa-i n tíru, amá un n waise re lɛ kuu nní mí ma ye waine, li yé mɛsei wa. ²⁴ Lɛ nnya kam nó tee re: Ani ye waise re nɔ lɛ nnéi kani keyómeyáhaa-i n welu piyéne masile, Uléecaa yé kɔ nó li yenɛise. ²⁵ Nɔn kɔ píyei n nyenu nɔn keyóme n yáási, nɔn ne unyine nnyine m má, ani u sárei, Nsúnésáa yɛɛ keyómɛcaa-pɔ ní we uké kɔ ne nórínécúruu akópe nó n sárei nnya. ²⁶ [Amá nɔnsá yɛ akópe n sárei, Nsúnésáa yɛɛ keyómɛcaa-pɔ ní we úu kɔ nórínécúruu akópe nó sáreine.]

*Yei kɛ Yeesu nnaɛ nn léeri?
(Matiyee 21:23-27; Luki 20:1-8)*

²⁷ Api kɔ Yerusalem pihápe kpá, kumúnjé kpé-i kɛ Yeesu uu Uléecaa keyɔ-i n kɔonii, pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóonɛ n wa piwééɛ ne isé picélaa ne Pisuiɛ piwééɛ api u lɛɔ. ²⁸ Api u maa re: Nnaɛ ní-ye kaá ne nní wai? Uye yɛɛ rínaɛ pɔ hɛ póké ne nní n wai? ²⁹ Yeesu uu rinóo

pi yósu re: Ké nse nó pise. Nón tinóó né m pèse, né pée nó símisi rínanje mmē kamí ne lē n wai. ³⁰ Uléécaa nées pisoí pée Yohani tumme re uké pisoí míni wolé? Ani rinóó né pèse. ³¹ Api pée pimécəpəcíre n kenene re: Tón m maa re: Uléécaa, u yé maa re: Kai pée iye wa káni ne Yohani nsímé ηmurei? ³² Tón m maa re: Pisoí, áí yé wa. Pi pée kuyu pikó wurule, likumúnjé re pinnéí ye pée Yohani kpíilenle yare antepu kecire. ³³ Api Yeesu rinóó yósu re: Ari nyu, Yeesu póó pi maa re: Né ám kə nó símisine rínanje mmē kamí ne lē n wai.

12

Pikeikó pée rikpákárá m má kenyárū
(Matiyee 21:33-46; Luki 20:9-19)

¹ Yeesu uu pée lē memáá sinyárū pi loni, uu re: Utisi unyine yee we, uu alée nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare taməsi. Uu mmele wai uú ne ke kóónú. Uu kə kecare ke-i kuhóre túni uu kétacerii móm kei kapi yé píta n cérii. Uu kə limemáá rikúsi cécá rinyine móm uu pée pikeikó wéési re piké kecare kē kecáá u m pailē uké ncée ha uké kam. ² Kai aléépipi nyē kutúū n tu, uu ulási unyine upikeikó pē kémee tumpə re piké aléépipi anyine u yóome. ³ Api u tini api káii, api menípe ηmane u lakase. ⁴ Uu kə ulási ucə pikemee tumpə, api uyē tíyu kecáá káii api u lámisi. ⁵ Uu utume táánū tum, api uyē kopu. Uu lē memáá pitume meyā túmeipə, api picə kaiinkee api kə picə kóni. ⁶ Ucarete uyē unjámáne lala mecire kaí pée u pəone. Uu pée metórə uyē tumpə un tee re: Pi yé unéjámáne wuri. ⁷ Amá pikeikó pē api símaane re: Nkó yee masí usáa ikulanlū nnéi te. Ani kam təké u kpu ari pée uikulanlū iyē n te. ⁸ Kuu n tuiəpə api u tini, api kópu api kecare ilúké u sá.

⁹ Iye ke ucarete uu waine? U werine uké pikeikó pē kō uu alée nyē picə pa. ¹⁰ Ani Uléécaa Nsímé ritelé kémee kéénlē te: Tipare ke pimóme api n fóm tee panse ticíre-círe tee kenui-i ní wee?

¹¹ Upiima yee lē wa. Məwaisəŋa kuu ró n yéneise ye mē.

¹² Pisufi piwéése api céru re pē ke Yeesu kenyárū aké ne máné. Api pée lē kapi yé ne u n tī wéési, amá risoiwuí ari iwame pi wai. Api u tíye api tósu.

Lampoo kapi ye Rəm uyəəpi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Luki 20:20-26)

¹³ Api Yeesu kémee Pifarisi pinyine ne pepée Erooti kepire ní we tumpə re piké ripine u wa apí ne uanəolempi círe u tini. ¹⁴ Apí weri api Yeesu pise re: Sáa, tə yē te póó aseí ute áa kə úka kewuu túúni. Likumúnjé re áí pisoí mewee kaá ne músu pən ne símisi. Pə ye kə Uléécaa ncee pisoí céesile ne aseí. Ncée ye we re təké ye Sesaa lampoo héélee? Li pise re təké ye hééle nées ári kape ye hééle? ¹⁵ Yeesu yee pikecáá kecáá məwai n nyu uu rinóó pi yósu re: Yo nnya kani ripine né wai? Ani ne məwóopipi menyine né kam ké me yē. ¹⁶ Apí ne menyine u hapə. Yeesu uu pée pi pise re: Uye riyu ne úye rinyiri yee kewóó nké kecáá we? Api rinóó yósu re Sesaa lo. ¹⁷ Uu pée pi maa re: Ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaa likó Uléécaa pa. Urinə meyóó ame meýá nnóó pi yipu.

Pisatusee ne nkpə kémee meýise nsímé
(Matiyee 22:23-33; Luki 20:27-40)

¹⁸ Pisatusee pée n tee re pikpəkpə apí ye nkpə-i yisi, api Yeesu kémee sī api u pise re: ¹⁹ Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wói ye nní: Uye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kewá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannəsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁰ Pimáreco piseei pinyine pée pée we. Ufoí uu unósi kpísi uu kpi úu ne kewá. ²¹ Ulírū uu ukúmannəsi kpísi, uu kpi úu ne kewá. Lē mecə kai kə utáánū titiki. ²² Pikeseei kē, úka úu kewá ne u mari. Pē memáá unósi uyē póó kə kpi. ²³ Pikpəkpə keyiseyaa ketúnjé, pikecəpə úye yee yé unósi n te, likumúnjé re pikeseei kapi kunósi u kpíkəsi. ²⁴ Yeesu uu pi maa re: Lē nnya kani nómenécíre káraasente:

Ani Nléécaasimé asei kómæi, áni kɔ Uléécaa nnaŋe nyu. ²⁵ Meseisei kɛ kɛ písoi api pikpɔkpɔ kémæe n yisine, pitisi ápi pinósi kpíkɛsine, pinósi pɔ́ ápi kɔ pila sɔ́nkeene, amá pimɛfine yé n we yarɛ piléécaatumɛ keyómeɛcaa-pɔ. ²⁶ Yo nnya kani tee rɛ pikpɔkpɔ ápi yé yisi? Ani kelɔ kɛ-i kai Moisi ritelɛ-i n wɔ́laalɛ tɛ Uléécaa yɛ kuhíhí kɛrɛ n torɛ kémæe we un nɛ Moisi símisi keɛnlɛ? Li kei wɔ́laalɛ tɛ, Uléécaa yɛ Moisi maa rɛ: Née Apiraham Uleecaa nɛ Isaaki Uleecaa nɛ Yakupu Uleecaa. ²⁷ Uléécaa úu pikpɔkpɔ Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa lɛ. Nónnépúnne yɛ piyɛlɛ.

Isé iyɛ Uléécaa isé kɛɔpɛ ɪcɔ n fe
(Matiyee 22:34-40; Luki 10:25-28)

²⁸ Uléécaa isé ucélaa unyine yɛ pɛ Pisatusee nɛ Yeesu ikɛɛnɛ n kɔ, uu yénu rɛ Yeesu yɛ rinɔ́ pi yɔsile nɔ́nɛ, uu nɛ u kɔ, uu u pise rɛ: Isé nnéi kémæe íyɛ yɛ imáa? ²⁹ Yeesu uu rinɔ́ yósu rɛ: Isé maa yɛ nnyí: Isirayɛli, a kutu rico, Upíima, Uróléécaa, Upíima yɛ ucíreníɛ lɛ. ³⁰ A Upíima, Upóléécaa n la nɛ kepófa nnéi, nɛ ipósoi nnéi nɛ kepómúnɛ nnéi nɛ mpónaŋe nnéi kɔ. ³¹ Ilírú yɛ nnyí: A upóɔ n la yarɛ kaa ripócuruu n la mɛɔ. Isé íka íi we yɛ nnyí n fe. ³² Isé ucélaa uyɛ uu u maa rɛ: Li nyamlɛ, sáa. Asei yɛ nɛ kaá maa rɛ Uléécaa yɛ ucíreníɛ lɛ úu kɔ ucɔ má. ³³ Mpá úyɛ uké u n la nɛ kɛfa nnéi, nɛ mɛsɔhɔ nnéi nɛ rínaŋe nnéi kɔ. Mpá úyɛ uké kɔ uucɔ n la yarɛ kuu uricuruu n la. Lɛ nɛ isɛ kapi yɛ nɛ Uléécaa n nyóɔnɛ api tóroise múkú-múkú nɛ inyóɔnɛ ɪcɔ nnéi tɔsile. ³⁴ Kɛ Yeesu uu n yé tɛ mɛsɔhɔ kuú nɛ rinɔ́ yósi, uu u maa rɛ: Pɔ mɛpócíre nɔ́nɛ cápínelɛ. Aa nɛ Uléécaa kuyɔɔpiyu kɛtaa we. Úka úu pɛ ikari piwai rikpá uké nnyine u pise.

Uyɛ kɛ Uléécaa uu n wɛɛ nɛ Tafiti kɛcáa nsmé
(Matiyee 22:41-46; Luki 20:41-44)

³⁵ Yeesu yɛ Uléécaa keyɔ-i céésile uu pi pise rɛ: Iyɛ kɛ isé picélaa api yé fe apí maa rɛ uyɛ kɛ Uléécaa uu n wɛɛ yɛ Tafiti kepipi lɛ. ³⁶ Nfáasɔnɛ yɛ Tafiti ricuruu maase rɛ: Upíima yɛ Unépiima maa rɛ: A kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́tone-i tone, hái nɛ kumúnɛ kɛ-i kam yé pipóláarɔ kepónyáɛ-i n cɔ. ³⁷ Tafiti ricuruu yɛ u sée rɛ "Upíima". Iyɛ kuu yé pɛɛ nɛ Tafiti kepipi?

Yeesu yɛ rɛ písoi piké pimɛcírɛ nɛ isé picélaa tí
(Matiyee 23:1-36; Luki 20:45-47)

Písoi kulúi yɛ pɛ kutu u cɔlenlɛ lin pi láárú. ³⁸ Uicélaa kémæe kuu pi símisi rɛ: Ani nɛ isé picélaa nɛ nómenécírɛ tí. Piké nɛ atúkanka caa-caa n kɔnni nɛ písoi piké pi n yáhaankɛ ayáa kémæe yɛ ripɔ́ pi we. ³⁹ Ayómeyáhaalee sitone fói nɛ kelukɛ kémæe sitone fói yɛ pilikáipi-káipi. ⁴⁰ Pi yɛ lɛ kɛ pikúmannɔsi api m má nnéi yóɔilɛ api yɛ pɛ keyóme yáasi mɛcáa yarɛ pi písoi sɔnɛ lɛ. Uléécaa yé nɛ pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnɛ má.

Ukúmannɔsi ihɛ
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Yeesu uu lɛ memáá Uléécaa keyɔ-i, kei kapi yɛ ihɛ n sariipɔ keyúrí tone. Uu lɛ kɛ písoi api siwó n sariipɔ m paílɛ. Pimámá mɛyá api mɛyá hekɛsi. ⁴² Ukúmannɔsi unyine pɔ́ kɔ wɛri uu sitanká sité sáɔ. ⁴³ Yeesu uu pɛ upipirɛtiki séi uu pi maa rɛ: Asei kam nó símisi, ukúmannɔsi wɛkɔ́ nkó yɛ hɛlɛ ai mpá úyɛ tɔsu. ⁴⁴ Likumúnɛ rɛ mpí nnéi, lɛ kápi nɛ líka n wai kapi hɛ, amá uyɛ pɔ́, ulikó kɛcírɛ, lɛ kuu m má nnéi uké nɛ ilukɛ n lɔ kuu hɛ.

13

Yeesu rɛ Uléécaa keyɔ yé fori
(Matiyee 24:1-2; Luki 21:5-6)

¹ Ke Yeesu uu Uléecaa keyo-i n léeri, upiretiki use uu u maa re: Saa, a ripaí, keyo kecire ne apare sone-sone, née yo? ² Yeesu uu rinoo u yosu re: Po keyo píima nké nyánii? Li sánti liké wa ripare rika ári yé rico kecáa n tasilê. Linnéi mmú ye sántile liké fori téké-téké.

Lelé n nyise re ketê ye ketene tu
(Matiyee 24:3-14; Luki 21:7-19)

³ Uu Olifiyee rikúú kecáa tone Uléecaa keyo keyu-mê. Piyee ne Yakupu ne Yohani ne Antiree macire ne uyê pin we, api u pise re: ⁴ A ró símisi kumúnjé kpe-i ke lê ai ní werine. Yo yee ró nyisene re lê nnéi yé tene?

⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Ani nómenécíre tí nsone, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tã. ⁶ Písoi meýá yé sónaame use use ne rinényíri, mpa úye uu ye maa re né ke Uléecaa uu wée. Lê kémee kapi yé písoi kulúí kuyúí tã. ⁷ Non píyei n kô te atopi ye nnyáa ne ketaa-po weme, áni kape nfasimé tóne, likumúnjé re lelee sánti. Amá kété áke kahane n tu. ⁸ Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri nco ne topu, keyóopitê ake keyóopitê keco ne topu, ketê yéé silô silô yenesi, nkú yé kô wa. Limpole yé n we yare ke memárenlô ame ye unósi pikéhê n kóraane. ⁹ Ani nómenécíre tí. Pi yé ne sitúhaane nó ha, apí ne sipópi nó káii ayómeýáhaalee-i. Pi yé né nnya kuyu piwéese kémee ne pitúhaane kémee nó sone. Nó kô pikeyu-i inétansei li. ¹⁰ Li pise re piké Nsímé Kecire isoipuri nnéi riyóó kelené. ¹¹ Pin nó n tí apí ne ketúhaane nó sí, áni kape píri tóne kelené ne mmê kani yé m maa, amá ani mme mee kumúnjé kpe-i nó n ka maa, likumúnjé re ái nóo símisi, amá Nfáasone ye mu. ¹² Usoi yé umáa née uwá tí uu tíyese api u kopu. Pisáa yé kô limeco pisipipi wa. Siwá yé pisáa ne píni kecáa nyere asi tíyese api pi kóni. ¹³ Tinényíri nnya, mpa úye ye nóinépurí yulune, amá úye un tinkáhá-káhá hái ne kété-po, Uléecaa yé u yoriye.

Iwe píima mekame
(Matiyee 24:15-28; Luki 21:20-24)

¹⁴ Kumúnjé kunyine yé kam ani ncaai píima mee ye n cókoi yenu, kei kái ne n sá re nké n we. Uye un nsímé mmê n keê, uké musí uké liasei kô. Lin lê n wa, pepee Yutee ketê kémee ní we piké wuri api ayópe taá. ¹⁵ Uye un keyo ipiraa kecáa n we, úu kape keyo-i ricepime re uké linyine kpísi. ¹⁶ Uye un kô kecare-i n we, úu kape kepire pele re uké ha uketukanka kpísi. ¹⁷ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. ¹⁸ Ani keyóme yáási, ái kape nnyie kumúnjé ka. ¹⁹ Likumúnjé re siyáa see íwe píima síkó le. Ke Uléecaa uu ne ketê n wa, apí íwe iyê ico yenaalê, iico íi kô pikai léeri. ²⁰ Uléecaa unsá pee siyáa sê n hasi, úka uu yé pee nfáa yê. Pê kuu n tési uu n te nnya kuu si hasi. ²¹ Uye un pee nó m maa re: Ukirisi ke Uléecaa uu n wée ye nté née nté-po wele, áni kape waise. ²² Likumúnjé re pikirisi nòome ne antepuye nòome ye leerine. Pi yéé mewaisanja ne mewai píima wapisi piké ne mpa pê ke Uléecaa uu n te paise. ²³ Ani kape lopile, mpa yo kam nní mencire nó símisi.

Usoi Kepipi mekame
(Matiyee 24:29-31; Luki 21:25-28)

²⁴ Amá siyáa sê kémee, íwe píima iyê memáa ke ituje íi sòmaane, iwáre íi metéi paa.

²⁵ Awárepi aa keyómeccaa-po poroiri, lináñe-nañe lee keyómeccaa-po ní we ai meýá yenesi.

²⁶ Pi yé pee Usoi Kepipi yê

ken ahope kecáa weme ne kennañe ne kemeyóopi. ²⁷ U yé pee upitume pee ketê ne keyóme-po ní we awélé nnéi túmei api pê kuu n wéekée ketê nké ne keketo-po cápine.

Kúfikiyee kecáa icélaa
(Matiyee 24:32-35; Luki 21:29-33)

²⁸ Ani kúfikiyee kényárū icélaa kutu ricɔ. Ku ye kun ilése ημύ n wairi, mepéi men n leeri, nɔ ye mɛsɛ nɛ mɛsɛ ceri rɛ kupii ye nyahaimɛɛ. ²⁹ Limɛɔ kaí we, nɔn píyei likɛi nní mɛwai n yɛ, ani ceri rɛ Usoi Kɛpipi ye nyahaimɛɛ un tinɔnɔɔ nɛ kɔlɛ. ³⁰ Asei kam nó símisi: PISOI kunai nkú áku tósunɛ kelenɛ nní nnéi likɛ nɛ rí kam. ³¹ Ketɛ nɛ keyóme yé tɔsí, amá anénɔɔ áa metónɛ má.

Uléecaa mɛcirɛ yɛɛ ketɛ ketɛnɛ itunɛ nyu
(Matiyee 24:36-44)

³² Amá in ketɛ metɛnɛ nkó, úka úu likeyaa kɛ nɛɛ liitunɛ iyɛ nyu, mɛpá piléecaatumɛ pɛɛ keyómeɛaa-pɔ rí we nɛɛ Uléecaa Kɛpipi ricurruu. Amá Usáa mɛcirɛ yɛɛ nyu. ³³ Ani nómenécirɛ tɛ, ani kapɛ ripɔɔ fóm, (ani ye keyóme yáási), likumúnɛ rɛ ani nyu píyei kɛ liitunɛ ii yé kam. ³⁴ Li yé n we yarɛ usoi yɛɛ ncée rí ha uu ukɛyɔ tíyɛ, uu upikɛikó rínanɛ hɛ, uu mɛpá úyɛ pikɛi u múisɛ, uu rinɔnɔɔ uméré rinɔɔ hɛ rɛ úu kapɛ ripɔɔ fóm. ³⁵ Lɛ nnya, ani kapɛ ripɔɔ fóm, likumúnɛ rɛ ani nyu píyei kɛ úyɔsaa uu pɛɛri, nnyɔɔ nɛɛ kɛsinɛ pele nɛɛ mɛcánkooi nɛɛ mmare. ³⁶ Ai kapɛ wa rɛ u mɛkáikai ka uu nó leeri nnɔ kɛmɛɛ. ³⁷ Lɛ kam nní nó n símisi, mɛpá úyɛ kamí nɛ máne, ani kapɛ ripɔɔ fóm.

14

Pisuiɸi piwéɛsɛ yɛ kómɛinɛ rɛ pikɛ Yeesu tɛ
(Matiyee 26:1-5; Luki 22:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Li riyáɛ siyáa sité Isirayɛɛli pikó pikɛ nɛ nkɔɔ mɛlɔɔ nɛ akpónɔ nyɛɛ áa pite m má anyá li. Pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyónnɛ n wa piwéɛsɛ nɛ isé picélaa api ncée n wéɛsi kapi yé nɛ Yeesu n tɛ nɛ mɛsɔhɔ pikɛ u kpu. ² Api símaane rɛ: Ai kapɛ anyá kumúnɛ-i rɛ pISOI yé yisi api pitelele wai nnya.

Unósi unyine yɛ Yeesu riyu kɛcáá tulaali kɔnnu
(Matiyee 26:6-13; Yohani 12:1-8)

³ Kɛ Yeesu uu Petanii kuyu-i uyó Simɔɔ keyɔ kɛmɛɛ rí we un ilukɛ le, unósi unyine uu lompɔ. Unósi uyɛ un kɛnúmpɛi sɔnɛ kɛɛ tulaali papɛ-papɛ yɛɛ nnéi píima m má múílɛ. Uu kɛnúmpɛi kɛ foru uu tulaali Yeesu riyu kɛcáá kɔnni. ⁴ Mɛwai mɛ áme nɛ picɔ risá, api pɛɛ pimɛɔpɛcirɛ m máikɛɛ rɛ: Linsɔnɛ yɛ rí-ye kuu nní tulaali nkó n caai? ⁵ Tó pɛɛ fe ari u yái nɛ nnéi píima ari siwóó sɛ píwɛkɔɔ hɛ. Apí nɛ unósi uyɛ wóósi. ⁶ Amá Yeesu uu pi maa rɛ: Ani u riyá. Yo nnya kani u cónlɛ? Mɛwai sɔnɛ kuu né wa. ⁷ Likumúnɛ rɛ mɛpá píyei kɛ nó nɛ píwɛkɔɔ aní we, nó fe ani lisɔnɛ pi wai pɛɛ uye-i kani rí la, amá nɛ, ái mɛpá píyei kam yé nɛ nó n we. ⁸ Lɛ kɛ unósi nkó uu n fenɛ kuu wa. Inépinɛ kuu mɛncirɛ tulaali fɔ pikɛ kelenɛ nhóre i tā. ⁹ Asei kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ mɛpá yei kapi ketɛ nnéi kɛcáá Nsímé Kɛcirɛ yóólɛ, pi yéɛ unósi nkó mɛwai mmé símisi apí nɛ u n léiselɛ.

Yutasi yɛ wéésilɛ pikɛ Yeesu tɛ
(Matiyee 26:14-16; Luki 22:3-6)

¹⁰ Yeesu pipirɛtikɛi kɛfi nɛ pitɛ kɛɔpɛ usɛ kapi yɛ n sée rɛ Yutasi Isikariyɔɔti uú ha pɛpɛɛ yɛ Uléecaa inyónnɛ n wa piwéɛsɛ lɛpɔ rɛ uké Yeesu tɛ uké pi rimúisɛ. ¹¹ Nkínɛnɛ kapi nɛ kutu u ricɔ api rinɔɔ yekei rɛ pi yé siwóó u hɛ. Yutasi uu icée sɔnɛ wéɛsi uké nɛ Yeesu pianipɛ-i n wa.

Yeesu nɛ upipirɛtikɛi yɛ nkɔɔ mɛlɔɔ anyá ilukɛ le
(Matiyee 26:17-25; Luki 22:7-14; 21:33; Yohani 13:21-30)

¹² Kényáyaa foí kɛ kapi yɛ akpónɔ nyɛɛ áa pite m má n li, keyáa kɛ kapi yɛ kɔ nkɔɔ mɛlɔɔ anyá isan n kɔ, Yeesu pipirɛtikɛi api u pise rɛ: Yei kaá la tákɛ ha anyá ilukɛ pɔ wa? ¹³ Uu upipirɛtikɛi pitɛ tum uu pi maa rɛ: Ani kuyu-i ha, utisi unyine yɛɛ kɛcórɛpi nɛ míni n topori

yé ne nó risáne, ani u ritiki. ¹⁴ Un yei n lō ani úyote maa re: Urósáa ye pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpō melóó anyá iluke n lené? ¹⁵ U yé kényo kecáá kulee maa kunyine kapi nsone n nyónse nó nyíse. Ilū kapi ye ne anyá n li nnéi ye kukeméé wele. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹⁶ Yeesu pipiretiki api tósu api kuyu tulu, api nípá yo leepo yare ke Yeesu uú pē pi m ma, api nkpō melóó anyá iluke wai. ¹⁷ Kai nnyóó n wa, Yeesu ne upipiretiki kefi ne pité apí weri. ¹⁸ Kumúnjé kpe-i kapi iluke n le, Yeesu uú maa re: Asei kam nó símisi, nókenécōpe unyine yee ne iluke né n le yé né yáá. ¹⁹ Piapō aa caai api pē use use u m písei re: Yare né nē? ²⁰ Uu rinóó pi yósu re: Nó kefi ne pité pē use lo, tó ne uyē tō ricáripí rise-i n le. ²¹ Usoi Kepipi ye tósule yare lē kai kekecáá n wólaamelē. Amá usoi nkó yee yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. Li kutōsi we api kape pē liute m mari.

Yeesu nkpō ne umeyise piléise inyeki

(Matiyee 26:26-30; Luki 22:14-20; Korēnti Foí, 11:23-25)

²² Kapi n le, Yeesu uu kukpónó kpisi, uu kukecáá Ulééca pōnēse uu limemáá ku kpákóri uu pi ku pa uu re: Ani yósi, inépin ye nnyí. ²³ Uu lē memáá kepóripí kpisi uu kekecáá Ulééca pōnēse. Uu pi ke pa api pinnéi níru. ²⁴ Uu pi maa re: Menénye ye mmé, ménye memēe písoi meyā nnya kōnu, Ulééca uú ne pi séi re u ne pē piké kómēine. ²⁵ Asei kam nó símisi, ám píkaí aléépípi pita mpí pinírē kpáne hái ne keyáa kē kam yé pífále ní ntí Ulééca iyōpi kémēe. ²⁶ Kuu lē písímé pi m masí, api pē ipakare siyome n yom pin pakarente api wai api Olifiyee rikúú sí.

Yeesu ye símisi re Piyee yé kési re úu u nyu

(Matiyee 26:31-35; Luki 22:31-34; Yohani 13:36-38)

²⁷ Yeesu uu pi maa re: Nó nónnénéi kepire né ritō, likumúnjé re li Nléécaasimé ritelé-i wólaalē te:

Né useesē kpu,

isánj pōó kpíi. ²⁸ Amá nen píyei nkpō kémēe piyise m masí, né ha Kalilee ketē-pō nó m mē.

²⁹ Piyee uu u maa re: Mpá pinnéi pin kepire pó rintō, ái ne né. ³⁰ Yeesu uu u maa re: Asei kam pó símisi, neni kesine nké cire icá iké kelenē meté n kooi, pó kési nnó metaani re áa né nyu. ³¹ Amá Piyee uú n kenaaalē te: Mpá lin nkpō ye mu, tó ne mpó tóké kesē kpu, ám kunmeriye pó we. Pinnéi api kō nse mmē m máikēe.

Yeesu ye Ketisemanee-pō keyóme yáasi

(Matiyee 26:36-46; Luki 22:39-46)

³² Yeesu ne upipiretiki api lē memáá kelō kenyine kapi ye n sée re Ketisemanee sí. Uu upipiretiki maa re: Ani nté n tū, néeké ha keyóme n yáhaapo. ³³ Uú ne Piyee ne Yakupu ne Yohani péne. Kei ke iwame ne mpóccaai yíkíyiki nn u tī. ³⁴ Uu pi maa re: Tinépōó ye caailenle hái lin ne nkpō menyíne we. Ani nté tone áni kape lōpile. ³⁵ Uu lē memáá keyu-mē nyósópō nkáripí, uu wúla uu Ulééca yáasi re lin íye n we, a tíyese nípale itunje iyē íi kape ka. ³⁶ Uu keyóme yáasi re: Unésáa, pó fe aa nípá yo wai, a ne ntóosi keporipi nké ketaa né wa. Mpá ne lē, kape menépōla wa, amá a mepókó wa. ³⁷ Uu lē memáá upipiretiki-mē pele, uu pi leepo pin lōni. Uu Piyee maa re: Simō, pō lōnilē? Aa nkpáni fe póké n nyáni kenampi kesē? ³⁸ Ani n tū nōn nyáni nōn keyóme yáasi, áni kape ne pipeikēe kémēe ní loó nnya. Li kesoi pipi ripōó we re keké ye lisone wa, amá ke pē rinárei mále.

³⁹ Uú ne ketaa piwai pi kpá, uú ha keyóme yáasi, uu umewelee foí mē mecō welu. ⁴⁰ Uu pēeri uu kō pi leeri pin lōni, likumúnjé re piinipee ye mulesile. Api ceri mmē kapi yé rinóó u n yósi. ⁴¹ Uu metáánū pēeri uu pi maa re: Nēnte nō nkpéni lōnile nōn wéntelē? Li lē tule, itunje ye tule, lē nní, pi Usoi Kepipi pikópekwó anipe-i wale. ⁴² Ani yisi tóké tōsí, uyee né n yáine ye nyahaimēle.

*Yeesu metine**(Matiyee 26:47-56; Luki 22:47-53; Yohani 18:3-12)*

⁴³ Yeesu úu kahané nsímé n tene ké upipiretiki kefi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi ne risoiwuí api mēse ne mēse rikpáfúme, pin atéhe ne apúnípi muléilē. Pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa ne Pisuifi piwéése yē pi tumpo. ⁴⁴ Yutasi yē pē pianipe-i Yeesu n waine, ye pē risoiwuí mesohō mē kuú ne u n tinine céesile. U pē pi céesi re: Nen ha úye rimpira am u yáási, uyē lo, ani u tī, ani u múlú nsoné aní ne tósu. ⁴⁵ Kuu n tuipō uú ne mēse ne mēse Yeesu kō, uu re: Saa! Uu pē u pira uu u yáási. ⁴⁶ PISOI pē api Yeesu kecáá kunípe wai api u tini. ⁴⁷ Kei ké Yeesu upiretiki use uu risaapō uu uritéhe kpeú, uu Uléécaa usina ukeikó kutu sem. ⁴⁸ Yeesu uu rinóo yósu uu pi maa re: Yo nnya kani pitíne né ka ne atéhe ne apúnípi yare usoi kpááree? ⁴⁹ Mpá keyáa kéye kam ye nókenécōpe n we, nen Uléécaa keyō-i céési, ani né tī. Amá lē kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaamelē liké ne n wa nnya kai lē wai. ⁵⁰ Yeesu pipiretiki nnéi api u ηmeriye api wuru. ⁵¹ Unmánē unyine yēē pē Yeesu n tikilenle un kusánjáa ηmane yariilē. Api re piké u tī, ⁵² uu kusánjáa tōpíri uu meηmane wuru.

*Pi ne Yeesu ketúhaane píima-i ha**(Matiyee 26:57-68; Luki 22:54-55, 63-71; Yohani 18:13-14, 19-24)*

⁵³ Apí ne Yeesu Uléécaa usina kémē sī. Kei ké pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pisuifi piwéése ne isé picélaa api pinnéi cápínelē. ⁵⁴ Piyē uu ketaa-pō Yeesu n tikilē hái ne Uléécaa usina keyōcōpe-pō. U ne piméré api kei kesē n tū un nna wéni.

⁵⁵ Pēpē ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne pitúhaane píima nnéi api pISOI wéési pē yē Yeesu ne nsímé rinkpárá. Pitúhaane pē ápi nkópe nka yē kapi yé ne u n kpu. ⁵⁶ Likumúnjē re meyá mē ne nsímé u kparai, amá mmē kapi n símisi n n ncée nse ritiki. ⁵⁷ Picō api ye yisi apí ne u wáaná re: ⁵⁸ Tō kō un tee re: Né né Uléécaa keyō nké ké usoi kunipe aku n wa fori, am siyáa sitaani kecōpe kefée mōm ké usoi kunipe áku yé n wa. ⁵⁹ Mpá ne kei ricurru, pinsímé n n ncée nse ritiki. ⁶⁰ Uléécaa usina uu icápíne iyē kecōpe yisi uu Yeesu pise re: Aa rinóo ríka yósunē? Mpókópe n-ye ké pISOI mpí api nní símisi? ⁶¹ Yeesu uu sée, úu rinóo ríka yási. Uléécaa usina uu pipise u kpá re: Póo uyē ké Uléécaa uu n wée? Uléécaa yē ipakare n te Kepipii? ⁶² Yeesu uu rinóo yósu re: Néé lo. Nó UsOI Kepipi yē ken Uléécaa, nnaηe nnéi ute kuluke-luke-mē keyukōtone-i tū. Nó kō keyómecaa-pō ahoηe kémē u yē un ne weme. ⁶³ Kei ké Uléécaa usina uu pē uricurru ilū kuu n tanaalē céérii ai nyíse re li u tóósile hái uu re: Piseérakōó píye picō kari nkpeni wéési? ⁶⁴ Nō konle kuu Uléécaa kecáá anóo kópe n símisi. Iye kani mūsu? Pinnéi apí maa re li ne sá re piké u kpu. ⁶⁵ Picō api ukecáá meta pitúkente loni, api ukeyu paasi apí akpini pinéi u kápáá pin u tee re: A uyē lē pó n wai ηmoinu! Piméré api u tini apí ne sipese u tépei.

*Piyē ye kesi re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:69-75; Luki 22:56-62; Yohani 18:15-18, 25-27)*

⁶⁶ Kumúnjē kpe-i ké Piyē uu metene ripoo-i n we, unósi unyine yē Uléécaa usina n keisi uú weri. ⁶⁷ Uu Piyē yenu un nna wéni, uu ukeyu-i nyáni uu u maa re: Pó ne kō pē Nasareti ukó Yeesu uyē tikilenle. ⁶⁸ Uu késu re: Am nyu, am mmē kaa n la póké símisi kómei. Uu pē kei yisi uu kupookpanjá-i sī. ⁶⁹ Unósi uyē uu piyéne u kpá uu pēpē kei n we maa re: U pISOI pē use le. ⁷⁰ Piyē uu kō pikéηe kpá. Kai nkáripí rinkpáse, pēpē kei n we api pimáa u kpá re: Mesei ye mē, pō pISOI pē use le. Likumúnjē re pō Kalilee ukó le. ⁷¹ Uu késu ηmaa uú ne ketē kpeeni uu wéeri re: Ne Uléécaa, am usoi nkó nyu. ⁷² Ica ii mēse ne mēse melíru kooi, Piyē uu léise re Yeesu ye u maa re: Ica iké kelenē meté n kooi, pó kési metaani re áa né nyu. Kei kuu pē mēse ne mēse itu ripe.

15

Pi ne Yeesu Pilati kémee ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ Piwéése nnéi api mmare mare cápine: pepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pisui fi piwéése ne isé picélaa ne pitúhaane píima nnéi. Kei kapi pee Yeesu paasi apí ne u tósu api Pilati anipe-i u wai. ² Pilati uu u pise re: Póo Pisui fi uyóopi? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ³ Pepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése apí ne nsímé meyā u kparai. ⁴ Pilati uu kó pipise u kpá re: Aa rinóo yósunee? A ripaí mmē ne mmē kapi kepócaá n símisi. ⁵ Yeesu uu rinóo ríka piyóó rikpá. Ai Pilati pírí wai.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Luki 23:1-5; Yohani 18:28-38)

⁶ Mpá nkpó melóó anyá áye, Pilati yee pee ukpaniikó uyē ke pisoí api n wée akpanii tóle. ⁷ Utisi unyine kapi ye n sée re Parapasi ye kukpaniilee-i wele ne pinyine pee ápi pee uyóopi kecáá n kpálē. Pitele pinyine-i kapi pee usoi kpu. ⁸ Tisoiwuí ari Pilati-mē tómpo, api lē kuu ye mpá anyá áye pi n wa pise. ⁹ Pilati uu pi pise re: Nó la ké Pisui fi uyóopi akpanii nó tóo? ¹⁰ Likumúnjé re Pilati ye ceri re nfapóle nnya ke pepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése api uanipe-i Yeesu wa. ¹¹ Amá pepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése api pisoí Pilati-i teriipó piké u ricónh uké ne Parapasi akpanii tó. ¹² Pilati uu pipise pi kpá re: Iye kani mpíí la ηmaa ké uyē kani nní n sélei re Pisui fi uyóopi wa? ¹³ Api pipupéi kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁴ Pilati uu pi maa re: Ncaai ní-ye kuu mpíí wa? Api meyā pipupéi kpá re: A kunapéékóó kecáá u karií. ¹⁵ Pilati uu risoiwuí mepóla tiki uu Parapasi akpanii tólu. Kapi Yeesu ne iséí pikáii m masí, api pisoí anipe-i u wai re piké ha kunapéékóó kecáá u karií.

Pisóoca ye Yeesu kecáá nyánei

(Matiyee 27:27-31; Yohani 19:2-3)

¹⁶ Pisóoca apí ne kényócópe, kei kapi ye n túhaane u sí api pisóoca tóróo nnéi séi. ¹⁷ Api kuyóopikpelenku wée u tani api sínípeleépi ne riyóopikónh parii api u kipise. ¹⁸ Api pee lē memáá u yáhaanke re: Tó pó yáasi, Pisui fi uyóopi. ¹⁹ Api ríyu kecáá ne kenapari u pepu api meta ukecáá tuke, api ukeyu-i nsóne wula api u yáasi. ²⁰ Kapi kecáá pinyánei u m masí, api kuyóopikpelenku wée kpē u lapile api uilū pitane u pese apí ne kunapéékóó kecáá pikarií u tómpo.

Pi Yeesu kunapéékóó kecáá karií

(Matiyee 27:32-44; Luki 23:26-43; Yohani 19:17-27)

²¹ Api ucéetónjé unyine yee sicare-mē n lééri rínanje Yeesu kunapéékóó cónse. Pi ye utisi uyē sée re Simóo, Sirēeni kuyu ukó lo. Uyee Alekisantiri ne Rufuusi usaa. ²² Apí ne kelō ké kapi ye n sée re Kolikóta Yeesu sí. Kolikóta aseí re Kúyu Konjoo kelō. ²³ Api píta kapi ne pite kapi ye n sée re miiri n cónhne u pa re uké n ntí, amá uu n ntí. ²⁴ Api kunapéékóó kecáá u karií api uilū hōone. Pi panjile mpá úye uu ne uikpíkékpi ké cérú. ²⁵ Itunje in mese áme we kefi kumúnjé pepu kapi u karií kunapéékóó kecáá. ²⁶ Api lē nnya kapi Yeesu ní kpu wolu re: Pisui fi uyóopi. ²⁷ U ne pisoí kpááree pité pinyine kapi kesé karií, uco ukuluke-luke-mē, uco ukumii-mē. ²⁸ [Lē kai Nléécaasimé kémee rintíki ye lē: Piwaikópe kóó kunai-i kapi u wa.]

²⁹ Picéetónjé api u lámaanke pin tíyu pouli pin máike re: Yéee! Póo ye Uléécaa keyo n fori aa siyáa sitaani ne pimóme ke pese, ³⁰ a ripócuruu yoriye aa kunapéékóó kecáá súiri. ³¹ Pepe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ricurruu ne isé picélaa api kecáá u nyánei pin pimécópecire tee re: U picó yóriyentele amá uu pee fe uké uricuruu yoriye. ³² Ukirisi, Isirayēli uyóopi uké nkpéni kunapéékóó kecáá súime tóké yé arí ne kefa tene. U ne pē kapi kesé n karií póo kó u lámaanke.

*Yeesu nkpɔ**(Matiyee 27:45-56; Luki 23:44-49; Yohani 19:28-30)*

³³ Itunɛ kɛ́cɪrɛ kumúnjé, kunmaha aku ketē nnéí cɔni háí nɛ itunɛ metaani kumúnjé-pɔ. ³⁴ Ketúnjé metaani kumúnjé kpɛ-i, Yeesu uu kɛcááila píima kenɔyine súúni rɛ: Eloi, Eloi, lama sapatani? Lɛlɛ rɛ Uléécaa, Uléécaa, yo nnya kaa né ɲmɛriyɛ? ³⁵ PISOI pɛɛ kei n cápinɛlɛ kɛcɔpɛ pinyine api lɛ kom api rɛ: Ani ripaí, Elii kuu nní sélei. ³⁶ Kei kɛ pikɛcɔpɛ unyine uu wuri uú ha píta nyɛpɛ-nyɛpɛ pinyine-i sínɛ́ fɛ uu kɛnaapi tuhu uu u pa rɛ uké n ntí un tee rɛ: Tóké yé nké, in tɛ Elii yé kam uu u súiseri. ³⁷ Amá Yeesu uu mɛyá kɛpupɛila seḿ uu pɛɛ kpi.

³⁸ Kusánjáá kapi nɛ Uléécaa keyɔ kɛmɛɛ n kɛnɛlɛ akú cɛ́érine meté, kɛcáá nɛ metene-pɔ. ³⁹ Kɛ Rɔm usóóca kpéé yɛɛ pɛɛ Yeesu keyu-i n nyɛnu uu unkpɔ mmɛ n yé uu rɛ: Usoi nkó yɛ pɛɛ mɛsei Uléécaa Kɛpipi lɛ. ⁴⁰ Pinósi pinyine yɛ kɔ pɛɛ wele pin ketaa nyánei. Pinósi pɛ kɛcɔpɛ kɛ Makitala kuyu ukó Maari nɛ Maari Yakupu Sínsá nɛ Yosee uni nɛ Salomee apí pɛɛ we. ⁴¹ Kɛ Yeesu uú pɛɛ Kalilee-pɔ ń we, pinósi pɛ pɛɛ yɛ pɛɛ u n tikilɛ pin u keisi. Pinósi picɔ yɛ kɔ pɛɛ u tikilenlɛ apí nɛ Yerusalem sí.

*Yeesu mɛkulaa**(Matiyee 27:57-61; Luki 23:50-56; Yohani 19:38-42)*

⁴²⁻⁴³ Nnyóó nn pitulɛ masí kɛ Yosefi, Arimatee kuyu ukó uú ka. Yosefi yɛ pɛɛ pitúhaane pɛ́ kɛmɛɛ usoi kɛcɪrɛ lɛ. Uyɛ ticurruu yɛ kɔ pɛɛ Uléécaa iyɔɔpi mɛkame ménlɛ. Keyáa kɛ́ aí nɛ sá anyá isóólú keyaa yɛ kɛ, liké nɛ kóso weesi kɛwénteyaa. Lɛ́ nnya kɛ Yosefi uu ikari wa uu Pilati kɛmɛɛ sí uú ha u pise rɛ uké Yeesu u pa. ⁴⁴ Ai Pilati pírí wai kuú nɛ n kó tɛ Yeesu yɛ nkpɔ masí. Uu Rɔm usóóca kpéé séi uu u pise rɛ in tɛ li nánai kɛ Yeesu uú nɛ n kpu. ⁴⁵ Kɛ Rɔm usóóca kpéé uu písímaa u ḿ masí lɛ kai ń we, Pilati uu ncée hɛ rɛ piké Yeesu kpisi piké Yosefi pa. ⁴⁶ Uyɛ uu kusánjáá lɔlu uu kunapéékɔ́ kɛcáá Yeesu súiseri uu kusánjáa u pílesi uú ha rikpíi kapi kuparecaɲaa-i n wa kɛmɛɛ u yekei, uu pɛɛ lɛ mɛmáa mɛpare píima menɔyine pímiise uu rinɔnɔ́ fi. ⁴⁷ Makitala kuyu ukó Maari nɛ Maari Yosee uni apí kei kapi u n waipɔ n nyánei.

16*Yeesu yɛ nkpɔ kɛmɛɛ yisi**(Matiyee 28:1-8; Luki 24:1-12; Yohani 20:1-10)*

¹ Kɛ kɛwénteyaa ketúnjé ake ń tɔsí, Makitala kuyu ukó Maari nɛ Maari Yakupu uni nɛ Salomee apí tulaali lɔlu piké ha Yeesu yakasi. ² Kɛwénteyaa ukóso, apí mɛkɛkɛɛ metunɛleeme rikpíi sí. ³ Apí pimɛcɔpɛcɪrɛ písɛine rɛ: Wóo yé ha ripare tɛɛ rikpíi rinɔnɔ́ n filɛ tó pímiise? ⁴ Kapi yé inípɛɛ rinsíka, apí yénu rɛ li mɛparecaɲaa mɛ́ pímiisele. ⁵ Apí rikpíi-i lompɔ apí kɛɲmánɛpi kenɔyine yenu kɛn kuluke-luke-mɛ́ tū kɛn ketúkanka tomé tanaalɛ, iwame ii pi wai. ⁶ Ake pi maa rɛ: Iwame ii kape nó wa, nté Yeesu Nasareti kuyu ukó uyɛ kapi kunapéékɔ́ kɛcáá n karií kani wéési? U nkpɔ kɛmɛɛ yisile, úu nté we. Ani nyánii, keló nké-i kapi u finɛ. ⁷ Amá ani ha Piyɛɛ nɛ upipirɛtiki tɔrɔ́ maa rɛ u yé ha Kalilee-pɔ pi m mɛ́, kei kapi yé ha u yɛ yare kuu pi n símaalɛ. ⁸ Apí rikpíi-i léeri apí ntóó sé pin tɛrii nɛ iwame, amá ápi úka ríka ma nɛ iwame mɛpehɛ.

*Yeesu yɛ umɛcɪrɛ Makitala kuyu ukó Maari nyise**(Matiyee 28:9-10; Yohani 20:11-18)*

⁹ [Kɛ Yeesu uu kɛwénteyaa ukóso mmare nkpɔ kɛmɛɛ n yisi, u tíyɛsɛle Maari Makitala uu mɛfoi u yenu. Maari Makitala uyɛ kɛmɛɛ kuú pɛɛ aníri asɛɛi lakase. ¹⁰ Maari Makitala uú ha nsímé mmɛ pɛpɛɛ pɛɛ Yeesu rintíki símisi. Pɛ́ pin kumúnjé kpɛ-i nkpɔ tū pin kɔ ténesi. ¹¹ Kapi n kó tɛ Yeesu yɛ nfáa málɛ, tɛ Maari Makitala yɛ u yɛ, ápi nɛ kɛfa tɛnɛ.

*Yeesu ye umecire upipiretiki pité nytse
(Luki 24:13-35)*

¹² Lẽ memáá, Yeesu uu méwee féé mecɔ kpisi uu tíyese upipiretiki pité pinyine pee kecare-mẽ n sɪ api u yenu. ¹³ Pẽ ticuruu apí weri api picɔ nsímé mmẽ símisi, picɔ pẽ api kɔ ne kefa tene.

*Yeesu ye umecire upipiretiki kefi ne use nyise
(Matiyee 28:16-20; Luki 24:36-49; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)*

¹⁴ Yeesu uu metórɔ umecire upipiretiki kefi ne use nyise kumúnjé kpe-i kapi iluke n le. Uú ne pinfatene kuciré ne pinkintake pi cési, kapi pepere pee nkpo kémee meyise-maá u n yé ne kefa u tene nnya. ¹⁵ Uu pee lẽ memáá pi maa re: Ani ketẽ nnéi rikóónú ani pisoí nnéi Nsímé Kecire símisi. ¹⁶ Uléécaa yé nkó yee ne kefa u n tene uu kɔ míni wole yoriye. Amá u yé ne nkó yee úu ne kefa u n tene túhaane aí ne u kpi. ¹⁷ Mewaisaŋa ke pepere ne kefa Uléécaa n tene api yé ní wapisi ye mmé: Pi yé rinényíri ne aníri lakase, api meyu féé símisi. ¹⁸ Pin iwáa n cópii, íi yé líka pi wa. Mpá pin kɔ linírɛ-niré lee yé n kpu n ntí, aí yé nkpani líka pi wai. Pi yé pitóikó kecáá anípe rilaa, pitóikó pẽ api pélu.

¹⁹ Ke Upiima uu pisímé pi mí masí, ai keyómecaa-mẽ u kpíípo uú ha Uléécaa kuluke-luke-mẽ keyukóótone-i tone. ²⁰ Upipiretiki api sɪ apí ha mpá yei Nléécaasimé símisi. Upiima uu pikéi pi n léni, uu tíye mewaisaŋa kapi n wapisi amé pinsímé aseí n nyise.]

Nsímé Kεcirε ritelé kε Luki uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmee ní we

Nsímé Kεcirε ritelé nε Uléécaά Pitumε Mεwai ritelé kε Luki uu wói. Pε inipεε-i kε Yeesu uu umεwai n wapisi kε Luki uu písei nśone uu kelenε ritelé ntí uusanε Teofiili wolu rε uké Yeesu icélaa aseí kō nśone (Luki 1:1-4). Luki ye pεε Ukireki lε. U kō pεε upōise píima unyine lε yeε pεε Pōoli n sárikεε. Luki ye Yeesu nyísele yare Usoi Kεpipi. Yeesu ye pansεle kesoipipi uú nε sisoipipi íwe téní. U pεε pisoí ipínε nε piamíiri pōisentele. Tíyu 24 kέmee kε isímé tōrōo yeε mί mulú ii wólalē, iyē kε pεpεε Yeesu mεwai n yé api Luki rintérjε. Iyεε nní Yeesu meyise nkpō kέmee nε umεkpáfúme upipiretiki nε pinósi nε pipiretiki picō pεε pεε unkpō n téní keyu-i. Uu lē nε lē kε átélé aa ukεcáá n símisi pi pérése uu pεε pi tum tε piké ha m pá úye símisi rε uyεε Uyulale.

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Luki ye símisile lē kε Yeesu uu sisoipipi kέmee n lompō (1:1-4:13). Umεmare nε ukeleeme nkó mee kei we.
2. Upíima ye ketē kecáá unfaa nnéi kέmee sisoipipi wéésile. Luki ye símisile lē kuú nε pinárei nε píwεkōó nε pitóikó kutu rińcō (4:14-19:27). Sinyárū kulúi kuu kpísi uú nε sisoipipi li céési: Uhmáne yeε m pō kenyárū (15), Samarii ketē usoi unyine yeε kusoi n nyu kecáá nsímé (10:25-37).
3. Unkpō kunapéékōó kecáá nε umeyise nkpō kέmee kε Upíima uú nε sisoipipi yoriye (19:28-24).

Luki ye Teofiili ritelé wói

¹ Umárecō Teofiili, pisoí meýā ye mεwai mee kerócōpe n wapisi nkó piwóle peenle. ² Pi mεwai mē nsímé tó ritósele yare lē kε pεpεε kékoraane-me n yé pin neni nε Uléécaά nsímé kóónulē api ró n n kéenkeε. ³ Lē nnya kε rinécúruu am nśone písei ké lē nnéi lεε kékoraane-me n wa ceri, ai né sōnesi rε ké linkó pō umárecō Teofiili wói kélé-kélé. ⁴ Nε wólule nóké nε n céri rε icélaa kaa n kō ye nsíméseí lε.

Uléecaatumε ye símisi rε pi yé Yohani Uniwole mari

⁵ Kumúnjé kpe-i kε Erooti uú pεε Yutee ketē uyōopi kε Uléécaά unyóonse unyine kapi ye n sée rε Sakarii uú péé we. U pεε Apiya piléékōó kunai ukó use lε. Uunōsi ye pεε pεpεε ye Uléécaά inyóonse n wa uwéése Arōo kεpire ukó lε. Pi ye u sée rε Elisapeti. ⁶ Piketé ye pεε Uléécaά inipεε-i kεcirε sōnele pin kō Upíima isé nε uicélaa nnéi múlē nśone. ⁷ Amá api pεε kεwā má, Elisapeti ye pεε unyapi lε. Lē memáá, u nε ula keté ye pεε kpurunule.

⁸ Keyáa kenyine kai Sakarii kunai menyóonse tu, uu pεε keyáa kē Uléécaά keyu-i upinyóonsekei n wai. ⁹ Lē kai pεpεε ye Uléécaά inyóonse n wa inyekii-i m píse kapi ritiki apí nε Sakarii wéε rε uké Uléécaά kunyóonselee lō uké tulaali ηmaasi. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i kapi tulaali n ηmaalē, pisoí riwúí ye pεε cápínelenle pin ketahai mmé keyóme yáási. ¹¹ Upíima uleecaatumε unyine uu mese nε mese Sakarii keyu-i kpáfúme, uu kehúú ke-i kapi tulaali n ηmaalē kuwélé luke-uke-mē nyere. ¹² Kε Sakarii uu u n yé, uú túí-túí, iwame ii u tini. ¹³ Amá Upíima uléecaatumε uu u maa rε: Sakarii, iwame íi kape pō wa. Uléécaά ye ipówele konle. Upónósi Elisapeti yé kεwántisi pō mári aa rinyíri kε he rε Yohani. ¹⁴ Meyíkiyiki kake ripópōo larukusene. Pisoí meýā apōo yé kō larisi nε kεpimare. ¹⁵ Likumúnjé rε u yé kam uu Upíima inipεε-i wai usoi píima unyine. Feé nε píta pome-pome píka api unnōo-i lonine. Nfáasone yé meýā u n yipaalenle kumúnjé kpe-i kapi u n cuunsene. ¹⁶ U yé Isirayeli pikó meýā pi-Uleecaa, Upíima-mē peseme. ¹⁷ U yé masí Uléécaά keyu-i n sōnele nε mεwéesesōho nε rínanε kε Elii uú pεε m má, uu písáa nε pisiwā nfasimé péne, uu tíyese pεpεε aseí pite mεwéesesōho

n háikuse api pɛpɛɛ mɛ n tɪkɪlɛ kɛmúnɛ́ ɲmurei. U lɛ nnéi wainɛ uké nɛ nsoipuri mɛɛ Upíima mɛkamɛ m mɛ́ n yé nnya. ¹⁸ Amá Sakarii uu uléécaatumɛ maa rɛ: Iyɛ kam yé nɛ ceri rɛ aseɪ yɛ nyɛ? Likumúnɛ́ rɛ nɛ kpurunulɛ, unénósi ricurru yɛ kɔ kpurunulɛ. ¹⁹ Uléécaatumɛ uu rinóɔ u pɛsɛ rɛ: Née Kapiriyɛli, Uléécaa keyu-i kaḿ wɛ nɛn upikɛi wai. U né tummɛlɛ rɛ ké ifaaci kecirɛ nnyí pó símisi. ²⁰ Amá áa nɛ nsímé kapi n yekei rɛ nké kumúnɛ́ kunyine-i wa nɛ kɛfa tɛnɛ. Lɛ́ nnya kai yé ripólémpi paasi áa yé fɛ pɔké rinóɔ malɛ hái nɛ kɛ kɛ mɛwai mɛ́ nnéi amɛ n wainɛ.

²¹ Kumúnɛ́ kpɛ́ nnéi kémɛɛ, písoi pɛɛ n cápinelɛ́ pin ketahai Sakarii mɛ́ yɛ pɛɛ pírí túnlɛ rɛ pi kunyóɔnsɛlee-i mɛyá nánai nnya. ²² Amá kuu n léemɛ, úu fɛ uké rinóɔ pi malɛ. Písoi api céru rɛ Uléécaa yɛ linyinɛ u yɛnɛisɛlɛ kunyóɔnsɛlee-i. Aníɛ kuú nɛ pi símisi, tilémpi tin pahaalɛ́.

²³ Kɛ Sakarii uu kumúnɛ́ kpɛ́ kai m pise rɛ uké Uléécaa pikɛi wa ketɔ n tu, uu ukɛyɔ pɛlɛ. ²⁴ Kai rinkpáɛ, uunɔsi Elisapɛti uu fapisi, uu umɛcirɛ kɛyɔ-i pɛsu hái nɛ iwáɛ inupú kumúnɛ́, un tɛɛ rɛ: ²⁵ Lɛ́ kɛ Upíima uu né n wa yɛ nní: Li nkɛpɛni ripóɔ u wa rɛ uké lɛlɛɛ pɛɛ písoi kɛcɔɛ inéɛi n tɛsɛ né lɛsɛ.

Uléécaatumɛ yɛ símisi rɛ pi yé Yeesu mari

²⁶ Iwáɛ kpúúlú kémɛɛ, Uléécaa uu uléécaatumɛ Kapiriyɛli Kalilee ketɛ kuyu kunyine kapi yɛ n sée rɛ Nasarɛti kémɛɛ tum. ²⁷ Ukpére unyine yɛɛ úu utisi n nyu kapí pɛɛ Yosefi yɛlɛilɛ́. Pi yɛ u sée rɛ Maari. Ukɛmɛ́ kɛ Uléécaa uu u tú. Yosefi yɛ pɛɛ uyóɔpi Tafiti kɛpirɛ ukó lɛ. ²⁸ Uléécaatumɛ uyɛ́ uu Maari keyɔ-i lompɔ, uu u maa rɛ: Nɛ pó yáasi, Uléécaa yɛ ípɛɛlɛ́ pó nyíɛlɛ un kɛpópɛrɛ wɛ. ²⁹ Anóɔ nyɛ́ aa Maari túf-túfɛ, un umɛcirɛ píɛi rɛ: Iyáhaa íyɛ mpuri yɛ nnyí? ³⁰ Uléécaatumɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Maari, iwamɛ íi kapɛ pó wa, Uléécaa yɛ uipɛɛlɛ́ pó nyíɛlɛ. ³¹ Pɔ kómɛi, pɔ fapisinɛ aa kɛwántisi maru, aa kɛ séi rɛ Yeesu. ³² Kɛ yé isoi wa api yɛ kɛ séi rɛ Uléécaa yɛɛ ḿpá yo kɛcáá ń tú Kɛpipi. Upíima Uléécaa yé tíyɛsɛ akɛ usáayaha Tafiti iyóɔpi tonɛ. ³³ Kɛ yé Yakupu kɛpirɛ pikó kémɛɛ iyóɔpi tɛnɛcirɛ́ li. Kɛiyóɔpi íi kɛtɔ mánɛ. ³⁴ Maari uu uléécaatumɛ maa rɛ: Iyɛ kai yé lɛ́ wa, ám utisi nyu? ³⁵ Uléécaatumɛ uu rinóɔ u pɛsɛ rɛ: Uléécaa Nfaasɔnɛ yɛ kɛpócáá súirinɛ, Uléécaa yɛɛ ḿpá yo kɛcáá ń tú uu unnyérɛ́ pó yárii. Lɛ́ nnya kɛwá kɛ́ nɛ Uléécaa kɛkó lɛ. Pi yé kɛ sée rɛ Uléécaa Kɛpipi. ³⁶ Upómáɛɛ Elisapɛti kapí pɛɛ n sélei rɛ unyapi ricurru yɛ nɛ riwéɛsɛ kɛwántisi kɛfa málɛ. Uiware kpúúlú kémɛɛ kuu nní wɛ. ³⁷ Likumúnɛ́ rɛ Uléécaa úu líka kupóɔnɛ wɛ. ³⁸ Kei kɛ Maari uu pɛɛ u pɛsɛ rɛ: Nɛ Upíima ukɛikó lɛ. Liké wa yarɛ kaa nní ḿ ma. Uléécaatumɛ uu pɛɛ u yá uu tómpɔ.

Maari yɛ Elisapɛti pilóólú ha

³⁹ Lisiyaa sɛ-i, Maari uu mɛkɛɛkɛɛ Yuta ketɛ kɛɛ akúú ḿ má kuyu kunyine nɛɛɛ pɔlɔ. ⁴⁰ Uu Sakarii keyɔ-i lompɔ uu Elisapɛti yáasi. ⁴¹ Kumúnɛ́ kpɛ-i kɛ Elisapɛti uu Maari iyáhaa n kɔ, kɛwá akɛ ukɛfa-i lémesɛ, Nfaasɔnɛ nn Elisapɛti yipu ⁴² uu pupɛi rɛ: Uléécaa yɛ lisɔnɛ pó wale ai tósu pinósi tɔrɔɔ nnéi. Uléécaa rinóɔ sɔnɛ yɛ kɛwá kɛ́ kaa ḿ márunɛ kɛcáá wɛlɛ. ⁴³ Née úyɛ Unépiima uni uké nɛ pilóólú né ń kam? ⁴⁴ Kumúnɛ́ kpɛ-i kam ipóyáhaa n kɔ, kɛwá yɛ kɛnéfa-i lémesilɛ nɛ mpóɔnarɛ. ⁴⁵ Pɔ únarekomɛ lɛ, kaá nɛ kɛfa n tɛnɛ rɛ Upíima yɛ lɛ kuu ḿ ma api pó símisi wainɛ nnya.

Maari keyomɛ

⁴⁶ Maari uu pɛɛ rɛ:
Nɛ la kɛ Upíima rinyiri ritaáɛ,
⁴⁷ tinépóɔ arí nɛ Uléécaa, Unéyulalɛ larisi.
⁴⁸ Likumúnɛ́ rɛ u né uukɛikó nɛɛ ám líka n tulaalɛ́ íwɛ ténlɛ.
Kai nɛ nɛni rimpá, nsoipuri nnéi yé né maa rɛ únarekomɛ.
⁴⁹ Uléécaa ńnarɛ nnéi ute yɛ likɛi sɔnɛ kecirɛ né wale.

Urinyiri nsɔne ye ne mmpehẽ le.

⁵⁰ Uyee ye hái kaí ne n wéme pepere u n wuru anai íwe tẽ.

⁵¹ Uu mewai nanɛ-nanɛ wapisi ne unnanɛ, uu unnanɛ nyíse pepere akókòri m má api kpíi.

⁵² Uu piyóopi iyóopi-i lese, uu pepere ápi líka n tulaalẽ taáse.

⁵³ Uu pepere nkú n tú ne lisɔne lepeise, uu pimámá lákase menípe nmanɛ.

⁵⁴ Uu upikeikó Isirayeli pikó picome weri.

⁵⁵ Uu palei re uké Apiraham ne ukepire pikó íwe tẽ hái ne mpa píyei-pɔ yare kuú pee pírókpure m ma.

⁵⁶ Maari ne Elisapeti apí tone hái ne iware itaani kumúnjé, uu lẽ memáá ukeyo pele.

Yohani Uniwole kemare nsímé

⁵⁷ Ké Elisapeti kemare ake n tu, uu kewántisi maru. ⁵⁸ Elisapeti piperecɔ ne upimarecɔ api kóm te Upiima ye íwe u tẽ, ai Elisapeti mecɔ pi larisi. ⁵⁹ Keyáa páha-paha tunjé, apí ne kewá weri piké ke riké, api músu re piké usáa rinyiri ke he re Sakarii. ⁶⁰ Amá úni uu re: Aai, pi ye ke sée re Yohani. ⁶¹ Api u maa re: Iye lẽ má, úka úu kepyó-i rinyiri tẽ ticɔ má. ⁶² Api pee ne anípe usáa pise re íye kuú la piké ye kewá kẽ sée. ⁶³ Sakarii uu pise re piké kukpáncúkú u pa. Kapi ku u m pa, uu kukecáá wólu re: Kerinyiri tee Yohani. Ai pinnéi nnó yipu. ⁶⁴ Mese ne mese, Sakarii rilempi ari fénne, uu símisi uu Uléecaa rinyiri taáse lin cálẽ. ⁶⁵ Ai pee upiperecɔ nnéi iwame wai. Yutee ketẽ kee akúú m má nnéi kémee, pisoí api mewai mẽ nsímé ne n túntilẽ. ⁶⁶ Pẽ nnéi pee ifaaci iyẽ n kó api ikecáá m músu pin pimecɔpecire píseine re: Iye ke kewá kẽ aké masí ne tenene? Asei kecáá, Upiima ye pee kekepire wele.

Sakarii ye Uléecaa pakare

⁶⁷ Nfáasɔne nn kewá usaa Sakarii yipu, uu Uléecaa rinyiri ne písímé loni re:

⁶⁸ Upiima, Isirayeli pikó Uleecaa rinyiri tiké n taálẽ kuú ne upikó kutu riñcɔ uu piriya lolu.

⁶⁹ U uyóriye yee nnanɛ m má ró hele uukeikó Tafari keyo kémee.

⁷⁰ U pee hái mekee-me nsímé mmẽ antepuye kuu n wée símaasele.

⁷¹ U rinó yekei re u yé píróláarɔ ne pepere irópuri n yúlu anipe-i ró nméherese.

⁷² Uléecaa ye nfanare pírósáyaha nyísele, úu uricuruu rinó kuu u ne pẽ kecɔpe n yekei palei.

⁷³ Likumúnjé re Uléecaa ye urósáyaha Apiraham wéeri re

⁷⁴ u yé píróláarɔ anipe-i ró lese, uu tíyese ári yé ne iwame u n yáási.

⁷⁵ Ai tíyese arí n kpáilẽ tɔn kecire sɔne uinipee-i hái ne ntófáa siyaa ketɔ-pɔ.

⁷⁶ Pó kenéwá, pi yé pó sée re Uléecaa yee mpa yo kecáá n tú antepu.

Likumúnjé re pó yé Upiima kekpeẽ wa aa ncée u nyóɔnse,

⁷⁷ aa upikó céreise re u yé piriya lo uu piakópe pi sári.

⁷⁸ Uléecaa nfanare toi-toi nnya,

u ne umetéi sóntile ame ró kpáii yare ntunɛ

⁷⁹ uké pepere kunmaha-i ne pepere nkɔ kuhore-i n we rikpáise, uu aróna nkíninɛ ncee tikise.

⁸⁰ Kewá kɛn papisi, kɛmɛsɔhɔ mɛn kɔ papisi. Uu acesi kóima-i n finu hái nɛ keyáa kɛ kuu upikɛi Isirayɛli pikó kɛcɔpɛ n kóraanɛ.

2

Lɛ kapi Yeesu Kirisi m mári (Matiyee 1:18-25)

¹ Ketɛ nnéi uyɔɔpi Okusiti uu kumúnjɛ kpɛ-i rinɔɔ hɛ rɛ piké ketɛ nnéi písoi kɛɛ. ² Pikéɛ pɛpɛɛ pifoí. Pi wale kumúnjɛ kpɛ-i kɛ Kiriniisi uú pɛɛ Sirii ketɛ kɛcáa iyɔɔpi n lɛ. ³ Mpá úyɛ uu ukuyu pikéɛ sɪ. ⁴ Yosefi uu Kalilee ketɛ kɛmɛɛ Nasarɛti kuyu-i yisi uu Yutee keteni-i Tafiti kuyu kapi yɛ n sée rɛ Petɛlɛhɛm sɪ. Kuyu kpɛ-i kapi uyɔɔpi Tafiti mari. Yosefi ricuruu yɛ Tafiti keyɔ nɛ ukɛpirɛ ukó lɛ. ⁵ Uu kei pikéɛ sɪ, u nɛ uunɔsi felei-felei Maari yɛɛ kɛfa m má. ⁶ Pin Petɛlɛhɛm-i wɛ, ukɛmarɛyaa akɛ tulu ⁷ uu ukewá foí máru ketisi, uu asánjáa kɛ yarii uu kuhɔpi kɛcáa kɛ finɛ, kapi picéetɔnjɛ kulee-i ketónɛ m paa nnya.

Uléecaatumɛ unyine yɛ Petɛlɛhɛm-pɔ rikpáfúme

⁸ Kelɔ kɛɛ kɛ-i kɛ pisɛɛsɛ pinyinɛ apí pɛɛ kɛsinɛ wɛ pin sicarɛ-i piisɛɛ kɛcáa paílɛ. ⁹ Upiima uleecaatumɛ uu pikɛyu-i kpáfúme, Upiima mɛyɔɔpi amé n tɛlu mɛn kɛkále pi wailɛ. Iwamɛ ii pi wai mɛyánsei. ¹⁰ Uléecaatumɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Iwamɛ íi kapɛ nó wa. Nsímé sɔnɛ mɛɛ yɛ Isirayɛli pikó nnéi ripɔɔ mɛyá n nínjukusɛ kam nɛ nó ka. ¹¹ Nɛni keyaa nké kapi Tafiti kuyu-i Nónúnyulalɛ mari, uyɛ kɛ Uléecaa uu n wɛɛ, Upiima. ¹² Lɛ kani yɛ nɛ u n céri yɛ nní: Nó kewá fɛnfɛí lɛɛpɔ kapi kusánjáa m pílesi api kuhɔpi kɛcáa finɛ. ¹³ Mɛɛ nɛ mɛɛ, piléecaatumɛ picɔ api ufoí nkó kɛcáa kpápɔ api kulúí wai, api pɛɛ Uléecaa mɛyɔɔpi n yom tɛ ¹⁴ Uléecaa yɛɛ keyómɛcaa-pɔ ipakare tɛ. Nkínɛnɛ nké pɛ kuu ketɛ kɛcáa n la kɛcɔpɛ n wɛ.

Pisɛɛsɛ yɛ Petɛlɛhɛm sɪ

¹⁵ Kɛ piléecaatumɛ api pi rin-yá api keyómɛcaa-mɛ pɛlɛ, pisɛɛsɛ api pɛɛ símaanɛ rɛ: Tókɛ Petɛlɛhɛm ha. Li pisɛ rɛ tókɛ lɛlɛɛ n wa kɛ Upiima uu ró n cɛreisɛ yɛ. ¹⁶ Api kei mɛkɛɛkɛɛ sɪ apí ha Maari nɛ Yosefi lɛɛpɔ, kewá kɛn kuhɔpi kɛmɛɛ finu. ¹⁷ Kapi kɛ n yɛ, api lɛ kɛ uléecaatumɛ uu kewá kɛ nsímé n símisi kɛɛnkɛɛ. ¹⁸ Lɛ kɛ pisɛɛsɛ api n símisi ai pɛ nnéi pɛɛ kutu pi n cólɛ pírí wai. ¹⁹ Maari uu mmɛ nnéi ukɛfa-i múlú un nkɛcáa músu rísɔnɛ. ²⁰ Pisɛɛsɛ api lɛ mɛmáa nkúleceɛ pɔlɔ. Api Uléecaa rinyiri taáɛ api umɛyɔɔpi n yom tɛ u tíyɛɛ api kóm api kɔ yɛnu nnya. Linnéi yɛ wa yarɛ lɛ kɛ uléecaatumɛ uu pi n símisi.

Pi Yeesu rinyiri hɛ

²¹ Siyáa sisɛɛi mɛmáa, kewá kɛkɛyaa akɛ tulu, api rinyiri kɛ hɛ rɛ Yeesu. Tinyiri tɛ kɛ uléecaatumɛ uu pi céesi Maari uu kɛlɛnɛ fapisi.

Pi Yeesu Uléecaa keyɔ-i nyisɛ

²² Lɛ mɛmáa, itunɛ ii tulu rɛ piké inyékii wa piké nɛ pimɛcɛrɛ hɛɛɛ yarɛ kai Moisi isɛ kɛmɛɛ m pisɛ, Maari nɛ Yosefi api pɛɛ nɛ kewá Yerusaleɛm kuyu sɪ tɛ piké Upiima kɛ nyisɛ. ²³ Likumúnjɛ rɛ li Upiima isɛ kɛmɛɛ wólalɛ tɛ: Upiima yɛɛ kɛwántisi foí tɛ. ²⁴ Api kɔ inyɔɔnsɛ kɛ isɛ isɛ iyɛ ii m pisɛ wai: Sikpéékpeepi sitɛ nɛɛ alólá sínsá atɛ kapi yɛ nɛ wa.

²⁵ Utisi unyine kapi yɛ n sée rɛ Simeyɔɔ yɛ pɛɛ Yerusaleɛm-i wɛlɛ. Utisi uyɛ yɛ pɛɛ usoi sɔnɛ lɛ un Uléecaa riwure má un uyɛ kaí pɛɛ m pisɛ rɛ uké Isirayɛli yoriyɛ mɛ. Nfáasɔnɛ yɛ pɛɛ ukɛmɛ wɛlɛ. ²⁶ Uléecaa uú nɛ Nfáasɔnɛ tiki uú nɛ u símisi rɛ u yɛ uyɛ kɛ Upiima uu n wɛɛ uu tumti nɛ uinipɛɛ yɛ uu kɛlɛnɛ kpi. ²⁷ Nfáasɔnɛ nn tíyɛɛ Simeyɔɔ uu Uléecaa keyɔ sɪ. Kɛ Yeesu pikó apí nɛ u n hápɔ piké inyékii iyɛ kɛ isɛ ii m pisɛ wa, ²⁸ Simeyɔɔ uu u kpísi, uu Uléecaa pakarɛ uu rɛ:

²⁹ Upiima, tipónɔɔ kaa n yekei yɛ nkɛpɛni lilɛ.

Pó fɛ aa nkɛpɛni nɛ upókɛikó tíyɛ am nkínɛnɛ-i kpi.

³⁰ Likumúnjɛ rɛ nɛ nɛ inénipɛɛ pipóyulalɛ yɛnlɛ.

³¹ Pɔ Uyóriye kpíimele aa isoipuri nnéi keyu-i wai.

³² Uye metéi mee yé n tiyese keté nnéi ayu aa pó céru.

Uye yé tiyese mpópuri Isirayeli rinyiri arí taá.

Lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n sɪmisi

³³ Yeesu usaa ne uuni api pírí wai ne lē ke Simeyɔɔ uu Yeesu kecáá n sɪmisi. ³⁴ Simeyɔɔ uu anɔɔ sɔne pi tikise, uu Yeesu uni Maari maa re: Uléecaa ye kewá nké wée re keké tiyese písoi meyā piké loó, pimeyā piké kɔ Isirayeli-i yisi. Kεεε Uléecaa linyise-nyise lee yé písoi ne Uléecaa kecɔpe m pásaisene. ³⁵ U yé lē ke písoi meyā api risée ne pisifa-i m músu yámne. Amá pó keuni, pó ntóosi kɔ yare ketéhe kapi pó tuhu.

Antepu Aani kecáá nkó

³⁶ Unósi unyine kapi ye n sée re Aani ye kɔ pée wele. U antepu le. Fanuwεeli ukpére lo Aseε kumare-i. U pee kpurunule nsone. Anmē aseεi ke u ne uula pee n sɔonne unnanε kémeε api wa. ³⁷ Lē memáá, uu ikúmannəsi tone uú ha ne anmē kuwóó ne afεetaani ne ana tulu. Uu ye píkai Uléecaa keyɔ riyá, amá ketúnjé ne kesine kuu ye Uléecaa pikéi n wai un anɔɔ paasi un welu. ³⁸ Uu kumúnjé kpe-i Uléecaa keyɔ-i hapɔ uu Uléecaa pipakare loni. Uu pē nnéi pee pee m mé te Uléecaa uké Yerusaleμ riyu lɔ kewá kē nsímé sɪmisi.

Nasarēti kémeε mεpeεme

³⁹ Ke Yeesu pikó api lē ke Upíima isé ii m pise re piké wa piwai m masí, apí ne Kalilee u pele, pikuyu Nasarēti kémeε. ⁴⁰ Kewá aké m papisi ken kɔ rnanε kpálē. Mewéεsesɔhɔ píima kuú pee má, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

Yeesu ye anmē kefi ne até má uú ne Uléecaa keyɔ kémeε lompɔ

⁴¹ Mpá kunmē kúye-i, Yeesu usaa ne uuni yèē pee nkpɔ melóó anyá hale Yerusaleμ-pɔ. ⁴² Kumúnjé kpe-i, Yeesu ye pee anmē kefi ne até mále. Usáa ne úni apí ne u pēne api anyá sí yare kapi ye rí ha. ⁴³ Ke anyá aa n tene, usáa ne úni api pele, amá Yeesu uu Yerusaleμ-i mésuni, upikó apí kɔ nkpáni céri. ⁴⁴ Api músu re Yeesu yé pipisencɔ pinyine rintikile, api sɔne yare keyáa kese kumúnjé, api pee lē memáá pipimarecɔ ne pipisane kémeε piwélaa u sí. ⁴⁵ Amá apí u yē, api Yerusaleμ-mē pele pin piwélaa u nɔjlē. ⁴⁶ Api keyáa táánū tunjé Uléecaa keyɔ-i u yenu un isé picélaa kecɔpe tū un kutu pi cólē un kɔ nsímé pi písei. ⁴⁷ Pírí ke Yeesu mesɔhɔ ne uanɔɔ meyóó ai pē nnéi pee kutu u n cólē wa. ⁴⁸ Ke usáa ne úni api u n yé, ai pírí pi wai, úni uu u maa re: Kenéwá, yo nnya kaa lē wa? Tó ne upósáa ye pee pó wéésile kerówu ken túúni. ⁴⁹ Uu rinóó pi yósu re: Yo nnya kani né wéési? Ani nyu re li pise re ké unésáa pikéi waa? ⁵⁰ Amá apí lē kuu pi m ma aseεi kɔ.

⁵¹ Yeesu uu pi tiki api Nasarēti pele. U pee usáa ne úni pakarelenle. Uni uu kɔ mewai mē nnéi ukefa-i n wailē. ⁵² Yeesu uú m pelu, umesɔhɔ men kpálē un kɔ isoi sɔne le, Uléecaa ne sisoipipi inipeε-i, Uléecaa ipεelée in kɔ ukεcáá we.

3

Yohani Uniwole ye Uléecaa Nsímé yóólē

(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Yohani 1:19-28)

¹⁻² Kumúnjé kunyine-i, Uléecaa uu Sakarii unmánε Yohani kucesi kóima-i rinóó maa. Rɔm uyɔɔpi píima kapi ye n sée re Tipεε ye pee likumúnjé kpe-i iyóopi kémeε anmē kefi ne anupū piwai masile. Pɔnsi Pilati yeε pee Yutee keté kecáá pálē, Erooti pɔɔn Kalilee kekó kecáá pálē. Uumaa Filipu yeε pee Itumee ne Tarakoni sité kecáá pálē, Lisaniya un Apiteeni keté kecáá pálē. Likumúnjé kpe-i ke Aani ne Kayifu apí pee pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese. ³ Yohani uu Yuriteε ayu pikóónú loni un yóólē te: Ani mεfine conse, ani tiyese piké míni nó wole Uléecaa uké nɔanékópe nó sárei.

⁴ Ai wai yare lē ke antepu Esayi uú pee uritelé kémeε n wói re:

Usoi rinɔɔ ye ri tee kucesi kóima-i n yóólẽ te:

Ani Upíima ncee nyónse,
ani uicee t̃iise iké k̃ecire wa.

⁵ Ahóre-hore nnéi ye sírunɛ,
akúú nɛ sikuúpi nnéi asi foru,

icée sikóónú nnéi asi t̃ĩi,
icée ahore-hore nnéi aa síru.

⁶ Mpá úye uu pee yénu re Uléécaɔ ye usoi riyu lɔle.

⁷ Asoiwuí aa Yohani kémɛɛ n sónaapɔ uké míni pi wole. Uu pi maa re: Nɔ akpurii nnyé! Wóo nɔ céesi re nɔ fe ani Uléécaɔ ketahai k̃ee n tu kaase má? ⁸ Ani ye m̃ewai m̃ee n nyísel̃ te nɔ m̃efine conse wa. Ani kape nóm̃enécire m̃ máik̃ee re: Apiraham yee urósáayaha. Uléécaɔ yé fe uu waise apare nnyé nní aa panse Apiraham sipir̃. ⁹ Isɔ isɔlu ye pile iké aléé sémni hái iníní-pɔ. Pi kuléé nkú k̃pee áku apipi sɔne m̃ márei k̃ene api nna-i sáɔ.

¹⁰ Asoiwuí aa pee u pise re: In lee ni, íye kai nkp̃eni pise re tóké wa? ¹¹ Uu rinɔɔ pi yósu re: Uye un sitúkanka sité m̃ má, li pise re uké uyee úu m̃ má k̃ese he, úye un kɔ iluke m̃ má, li pise re uké uucɔ yee úu m̃ má he.

¹² Pilampooyɔɔ ricurruu api simpɔ piké míni pi wole, api Yohani pise re: Urócélaa, íye kai pise re tóké wa? ¹³ Uu rinɔɔ pi yósu re: Ani kape ye l̃e k̃e isé ii rinké re p̃isoi piké ye hééle k̃ecáá rilaase.

¹⁴ Písóɔca p̃ɔ ticurruu api u pise re: T̃ɔ ní, íye kai pise re tóké wa? Uu pi maa re: Ani kape ye úka siwóó yási ñe r̃nañe ñee aní ñe nsímé liute wááná, amá ani ñe ñíñéhéé ripá.

¹⁵ Kuyu nnéi yee pee tál̃ te lipíima linyine ye waiñe. Mpá úye uu p̃ee m̃ músu re ñee Yohani yee uỹe k̃e Uléécaɔ uu ñ w̃ee. ¹⁶ Yohani uu pee pi maa re: Míni k̃e ñee ñe nɔ wóle, amá unyine yee r̃nañe ñe ñe ye s̃nti. Iñesoi li tu re k̃e uañéeri ñh̃m̃e f̃enne. Nfáas̃one ñe nna kuu yé ñe nɔ wole. ¹⁷ U ukunipe-i kuhóólo kapi ye ñe ñe cácai múilenle uké ñe m̃epipi ñe acólé kóólene. U m̃epipi risíme-i súúnine uu ayúí p̃ɔ nna m̃ee r̃ñ ye píkai ñ kpu kém̃ee toroise.

¹⁸ Yohani ye pee p̃isoi itisi kp̃ariisele un ñe Nsímé K̃ecire pi símisi. ¹⁹ Erooti ye pee umárecɔ cire uñasi Erootiyati kp̃ísile uu kɔ m̃ewai kópe m̃ecɔ m̃eyā wapisi. L̃e nnéi nnya k̃e Yohani uú p̃ee ñe u c̃esi. ²⁰ Erooti uu kɔ m̃ewai kópe m̃ecɔ kpá uu Yohani kukpaniilee wai.

Yohani ye Yeesu míni wole

(Matiyee 3:13-17; Mariki 1:9-11)

²¹ Kapi p̃isoi nnéi míni piwóle ní masí, api kɔ Yeesu ricurruu wole. Kumúñé k̃pe-i kuu keyóme ñe yáasi, ai keyóme hánne. ²² Nfáas̃one nñ uk̃ecáá súiri yare rilól̃a, pin ti nyáni ñe inípee. Tiñɔ ari keyómeɔca-pɔ maari re: P̃ɔ K̃eñepipi lala k̃ecire. Am̃ ye k̃ep̃ocáá k̃ɔ.

Yeesu Kirisi pikpure anyiri

(Matiyee 1:1-17)

²³ Añm̃e af̃etaani kumúñé k̃e Yeesu uu má uú ñe upik̃ei koru. Yare kapí pee m̃ músu, u pee Yosefi k̃epipi l̃e. Yosefi un Elii k̃epipi, ²⁴ Elii un Matati k̃epipi, Matati un Lefi k̃epipi, Lefi un Melisi k̃epipi, Melisi un Yanayi k̃epipi, Yanayi un Yosefi k̃epipi, ²⁵ Yosefi un Matatiyasi k̃epipi, Matatiyasi un Amosi k̃epipi, Amosi un Nahum k̃epipi, Nahum un Esili k̃epipi, Esili un Nakai k̃epipi, ²⁶ Nakai un Maati k̃epipi, Maati un Matatiyasi k̃epipi, Matatiyasi un Simeyi k̃epipi, Simeyi un Yosee k̃epipi, Yosee un Yota k̃epipi, ²⁷ Yota un Yowanaa k̃epipi, Yowanaa un Resa k̃epipi, Resa un Soropapeeli k̃epipi, Soropapeeli un Salatiỹeeli k̃epipi, Salatiỹeeli un Neri k̃epipi, ²⁸ Neri un Melisi k̃epipi, Melisi un Ati k̃epipi, Ati un Kosam k̃epipi, Kosam un Elimatam k̃epipi, Elimatam un Eri k̃epipi, ²⁹ Eri un Yosuwee k̃epipi, Yosuwee un Eliỹes̃ee k̃epipi, Eliỹes̃ee un Sorim k̃epipi, Sorim un Matata k̃epipi, Matata un Lefi k̃epipi, ³⁰ Lefi un Simeỹɔɔ k̃epipi, Simeỹɔɔ un Yuta k̃epipi, Yuta un Yosefi

kepipi Yosēfi un Yonam kepipi, Yonam un Eliyakim kepipi, ³¹ Eliyakim un Meleya kepipi, Meleya un Mena kepipi, Mena un Matata kepipi, Matata un Nataa kepipi, Nataa un Tāfiti kepipi, ³² Tāfiti un Sese kepipi, Sese un Opēti kepipi, Opēti un Poosi kepipi, Poosi un Sala kepipi, Sala un Nasōo kepipi, ³³ Nasōo un Aminatapi kepipi, Aminatapi un Atimēē kepipi, Atimēē un Esirōm kepipi, Esirōm un Faresi kepipi, Faresi un Yuta kepipi ³⁴ Yuta un Yakupu kepipi, Yakupu un Isaaki kepipi, Isaaki un Apiraham kepipi, Apiraham un Tera kepipi, Tera un Nahōo kepipi ³⁵ Nahōo un Seruki kepipi, Seruki un Rakau kepipi, Rakau un Falēki kepipi, Falēki un Epēē kepipi, Epēē un Sala kepipi, ³⁶ Sala un Kenam kepipi, Kenam un Aripakisaati kepipi, Aripakisaati un Sēm kepipi, Sēm un Nowee kepipi, Nowee un Lemēki kepipi, ³⁷ Lemēki un Matusalem kepipi, Matusalem un Enōki kepipi, Enōki un Yerēti kepipi, Yerēti un Malaleyēli kepipi, Malaleyēli un Kenaa kepipi, ³⁸ Kenaa un Enōosi kepipi, Enōosi un Sēeti kepipi, Sēeti un Atam kepipi, Atam un Uléēcaa kepipi.

4

Setani yē Yeesu peikēē

(Matiyee 4:1-11; Mariki 1:12-13)

¹ Yeesu uu Yuriteē nkoi-mē n leeri Nfáasōne nn u yipaalē. Nfáasōne nn u kpisi nn nē kucēsi kóima-mē sī. ² Setani uú ha kei u peikēē siyáa afēena. Uu siyáa sē kēmēē líka li. Lē memáá nkū nn u wai. ³ Setani uu pēē u maa rē: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a rinōo riparē ntí hē riké ripóló kukpónó. ⁴ Yeesu uu rinōo ku yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē: Ai ilukē nmanē yēē yē usoi nfáa hē.

⁵ Setani uú nē kelō cācā u sī, uu mēyēne mēse ketē nnéi ayōōpiyu u nyísente ⁶ uu u maa rē: Né ayōōpiyu nnyé nnanē nē ammulē pó hē. Anénípe-i kapi lē nnéi wa, né fe am uyē kam ní la hē. ⁷ Pōn né rinwula aa né yáási, lē nnéi yē lipókó wa. ⁸ Yeesu uu rinōo ku yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē: Upiima mēcīre kóló kái nē sá rē usoi uké riwula uké yáási.

⁹ Kuníri aku lē memáá u kpáú nē Yerusalem-pō, akú ha Uléēcaa keyō kecáá u tōsi, aku u maa rē: Pōn Uléēcaa Kēpipi, a kecáá nké-i mēpócīre risápo. ¹⁰ Likumúnjē rē li rítelē-i wólaalē tē:

Uléēcaa yē upitumē rinōo hē

¹¹ Api pó yéu

kupóna áku kapē nē riparē rinyīnē rinkpóu nnya.

¹² Yeesu uu rinōo u yósu rē: Li rítelē-i wólaalē tē:

Kapē Upiima Upóléēcaa peikēē póké uketō yē. ¹³ Kē Setani uu mēwee mpehē mpehē nē Yeesu m peikēē, uu lē memáá nē ketāa u wai un nē kepolē kecō mē.

Yeesu yē upikēi Kalilee ketēni-i kóraane

(Matiyee 4:12-17; Mariki 1:14-15)

¹⁴ Yeesu uu Kalilee ketē pēlē. Nfáasōne nnanē nn ukēcáá we. Urinyiri ari ketē kē nnéi kónú. ¹⁵ Uu ayómeyáhaalee-i n céési, mǐpá úyē un ríyu u waise.

Nasareti pikó yē Yeesu yē

(Matiyee 13:53-68; Mariki 6:1-6)

¹⁶ Yeesu uu Nasareti-i kapi pēē u rimmúlú uú ha nē papisi pēlē. Uu kēwénteyaa tunjē kuyómeyáhaalee-i loni yarē kuu yē n lō mēcō. Uu yisi rē uké Nléēcaasimé kéē. ¹⁷ Api antepu Esayi ritelē u múise. Uu ripinnē uu yēnu kei kai n wólaalē tē:

¹⁸ Upiima Nfáasōne yē kenémēē welē.

U nē wéelē rē [ké pepēē nē

mpóōcaai n tū ncōh pi lelē] ké kō píwēkóó Nsímé Kēcīre

riyóó, ké pikpaniikó símisi rē pi yē akpanii kēmēē pi lelē,

am kō pinyíyē símisi rē pi yē kam api yē yēnu.

Am pē kapi íwē n wai nǐmēherēēē

¹⁹ tē ké kunmē kpē ke Upiima uu uipēelēe n nyisene nkó símisi.

²⁰ Yeesu uu lē memáá rítelē pílesi uu ukéikó ri múise uú tone. PISOI pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api inípeē u wii. ²¹ Uu pēe pi maa re: Nléécaasimé mmú kani nní n kó, nēni ke rinóo tē ari li. ²² Anóo nyē ke Yeesu uu m máikeē aa mpa úye loni, ai píri pi wai kuú nē nsímé sone mmú n símisi, api ye pēe maa re: In nē Yosefi Kepipii? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nē nyu re nó kenyárū kēe n tee re “Upaise, a mēpócire paise” né male. Nó kō né maa re: Tō konle lē nē lē kaa Kaperinawum-po n wapisi. A kō limēcō kupóyu-i wapisi. ²⁴ Uu lē memáá kpá re: Asei kam nó símisine: Api ye antepu úka kusáne yósi ukuyu cire-i. ²⁵ Asei kam nó símisi, pikúmannosi ye pēe Elii kumúnjé piyele Isirayēli-i, ke nkpei nn n wa anmē ataani nē kuwélé kumúnjé, nkú píima nn kuyu nnéi loni. ²⁶ Uléécaā úu pikúmannosi pē unyine kémēe Elii tū, insá uyēe Sitōo ketē kémēe Sarepita-po ní we. ²⁷ Piyó ye kō pēe kulúí wele Isirayēli-i antepu Elisee kumúnjé, mpa nē lē, piuka úu wole uké fū, insá Sirii ukó Naama mēcire.

²⁸ Ke pē nnéi pēe kuyómeyáhaalee-i ní we api lē n kó, kuwói aku pi wai. ²⁹ Api yisi api u tōrōi apí nē kuyu lelu, apí nē rikúú tē kecáá ke pikuyu aku m mómaalē taá re piké ha kei-po u riláume. ³⁰ Amá uu nnánnári wai uu pikepáápáá tiki uu tómpo.

*Unirihélaa unyine nsímé
(Mariki 1:21-28)*

³¹ Yeesu uu pēe Kalilee ketē kémēe Kaperinawum-po sí. Uu kewénteyaa ketúnjé pISOI Nléécaasimé céési. ³² Umecélaa ye pēe píri pi wele, liriýíkí re u céésile nē rínanje. ³³ Kuyómeyáhaalee kémēe, unirihélaa unyine un we. Uu pipupukēe kápáá. ³⁴ Ah! N-ye kaá nē ró wéési, Nasareti ukó Yeesu? Pō kale re pōké ró náá? Nē pō nyule re Uléécaā ye pō wéele uu iyaa yekei. ³⁵ Yeesu uú nē ku cési uu ku maa re: A riséé aa usoi uyē kémēé lelu. Kuníri aku pISOI kecōpe ketē u tapu aku pēe ukemēé lelu áku líka u wa. ³⁶ Ai pinnéi nnóo yipu api pimēcōpēcire m máikeēne re: kpí! Nsímé n-ye mpuri ye mmú? Usoi nkó ye aníri rinóo hēle nē rínanje aá lelu. ³⁷ Api Yeesu rinyiri nē ketē kē nnéi kóónú.

*Yeesu ye pitóikó kulúí paise
(Matiyee 8:14-17; Mariki 1:29-34)*

³⁸ Yeesu uu Pisui fi kuyómeyáhaalee-i léeri uu Simōo keyō sí, Simōo ulóhóni ipinje in meýā tolú lin u pēkesi. Apí nē Yeesu téni re uké u paise. ³⁹ Uu ukēcáá pē, uu kupinjetoi rinóo hē nē kuwói, kupinjetoi aku u kpáii, uu mēse nē mēse yisi uu pikecáá paí.

⁴⁰ Itunje melólé-maá, pē nnéi pēe itói ncōpuri pitóikó m má apí nē Yeesu pi lēepo. Uu mpa úye kecáá anípe laa uu pi péise. ⁴¹ Aníri aa kō pISOI meýā kémēé lelu an pupukēe re: Póo Uléécaā Kepipi. Amá Yeesu uú nē a cési uu nsímé nē a yulu, aníri ricurruu ye nyu re Yeesu ke Uléécaā uu wée.

*Yeesu ye Pisui fi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé yóólē
(Mariki 1:35-39)*

⁴² Kai n weesi, Yeesu uu kuyu lelu uu kei ke úka úu ní we sí. TISOI wuí ari piwélaa u loni. Kapi u n lēepo, apí n la yarē uké pikekúrí n we, úu kape pi riyá. ⁴³ Amá Yeesu uu pi maa re: Li pise re ké Uléécaā iyōopi Nsímé Kēcire ayu acō símisi. Lē nnya ke Uléécaā uu né tumme. ⁴⁴ Uu Kalilee Pisui fi ayómeyáhaalee-i Nléécaasimé n símisi.

5

*Yeesu ye pipiretiki foi séi
(Matiyee 4:18-22; Mariki 1:16-20)*

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu Kenesareti kupiye ritime nyenu, pISOI pin u kálaapo re piké Nléécaasimé kutu rico. ² Uu áninōi até kuritime yenu, pikpíntomécōpii pin akemēe léeme

api pianyeyē n heere. ³ Yeesu uu kúninōi kuse-i loni aí ne sá Simōo kukó. Uu u maa re uké ne nkáripí ritime ketaa wa. Yeesu uu kúninōi kēmeē tone uu risoiwuí icélaa koru.

⁴ Kuu nsímé m masí, uu Simōo maa re: A ne kúninōi kecímé-cimé-mē ha, nó ne pipósencō ani pēe nōanényeyē fóm ani ikpíntomé cópii. ⁵ Simōo uu rinóo u yósu re: Sáa, kesine nké nnéí kari keisi ári kō pēe líka yē. Amá kai nní pōo re ké anyeyē fō, né fō. ⁶ Api anyeyē fóm api ikpíntomé paála íi kumúnjé má, anyeyē ticurru aá n céérii. ⁷ Api pipisencō pēe kúninōi kucō-i ní we séiri re piké pi lé. Pē apí hapō api áninōi keté ikpíntomé yipu, áninōi ricurru an la aké mirii. ⁸ Ke Simōo Piyee uu lē n yē, uu Yeesu keyu-i wúla uu re: Upíima, a ne ketaa né wa, ne ukópekóo le! ⁹ Iwame ye Simōo ne pē ticurru pēe ukekúrí ní we wale, ikpíntomé píima iyē kapi keyáa kē n cópii nnya. ¹⁰ Lē cire kai kō Simōo pisencō Yakupu ne Yohani ne Sepetee sipipi wa. Amá Yeesu uu Simōo maa re: Iwame íi kape pō wa. Kai ne neni rimpá, né tiyese aa pisoí pēe yé né rintíki wéési. ¹¹ Api pēe pianinōi ne ketē-mē sí, api mǎpá yo yá api Yeesu tiki.

Yeesu ye uyó unyine paise

(Matiyee 8:1-4; Mariki 1:40-45)

¹² Ke Yeesu uu kuyu kunyine-i ní we, utisi unyine yee keyó m pólú uú hapō. Kuu Yeesu n yé, uu keteni-i pa uu keyu ketē tuhu uú ne u téní re: Upíima, pōn n la, pō né wole am funi. ¹³ Yeesu uu kunípe saapō uu u ca uu re: Ne lalē, a péí! Keyó ake mēse ne mēse tene. ¹⁴ Yeesu uu rinóo u he re: Kape úka nsímé mmú símisi. Amá a ha mepócíre uyee ye Uléécaá inyóonse n wa nyíse uké yé lē kaa ní we, aa limemáa ihēe he aá ne mepócíre nyóonse yare kai Moisi isé kēmeē m pise, mǎpá úye uké yé te pō péí. ¹⁵ Yeesu rinyiri ari pēe kumúnjé kpe-i kuyu n kóónulē hái, asoiwuí aa ye u kálisi aké unsímé kutu ricō uké kō ne aitoi a paise. ¹⁶ Amá Yeesu uu ye kei ke pisoí apí ní we sí uú ha keyóme yáási.

Yeesu ye kékankáláká kenylene paise

(Matiyee 9:1-8; Mariki 2:1-12)

¹⁷ Keyáa kenylene ke Yeesu uú we un pisoí céési. Pifarisi ne pepēe isé n nyu pin ukekúrí tū. Kalilee ne Yutee sitē ayu-i ne Yerusalem kapi léenti. Upíima nnañe ye pēe Yeesu kecáa wele, un ne pisoí pōisente. ¹⁸ Pisoí pinyine apí hapō pin kékankáláká risánáápōré wailē. Api wéési lē kapi yé ne keyō ke-i n lompō piké Yeesu keyu-i ke yekei. ¹⁹ Amá apí ceri mē kapi yé ne ke n lompō, ke pisoí api kulúí n tōsí nnya. Apí ne itúhaa kecáa ke taá, api itúhaa péré, apí ne risánáápōré tē pisoí pēe n cápinelē kecōpe Yeesu keyu-i cépisepō. ²⁰ Ke Yeesu uu pinfatene n yé, uu utóikó maa re: Ne apókōpe pō sárei. ²¹ Isé picélaa ne Pifarisi api kemúnjé loni, pin tee re: Usoi úye kecire ye nkó un Uléécaá lámisi? Wóo yé fe uké akópe sárei? Uléécaá mecire yee yé fe. ²² Yeesu uu pinfasimé cérupō uu pi maa re: Yo nnya kani nfasimé mmú mpuri má? ²³ Anóo nnyé keté kecōpe, ríye tee fákú ne ricō. Ke usoi uu yé kékankáláká ní maa re: Ne apókōpe pō sárei née kuu yé ke ní maa re: A yisi a sōne? ²⁴ Ne la pōké céri re Usoi Kepipi ye keté kecáa rínañe mále keké ne pisoí akópe pi sárei. Uu pēe kékankáláká rinóo he re: A yisi a ripósánáápōré pílesi aá kulu. ²⁵ Mēse ne mēse, usoi uu mǎpá úye keyu-i yisi uu risánáápōré tē kēmeē kapi pēe u n finselē sakaa, uu nkúlecee pōlo un Uléécaá rinyiri taáselē. ²⁶ Ai mǎpá úye nnóo yipu. Api Uléécaá rinyiri taáse, iwame íi pi súúni pin tee re: Tō neni mēwai kecire yé!

Yeesu ye Lefi sée re uké u ritiki

(Matiyee 9:9-13; Mariki 2:13-17)

²⁷ Lē memáa, Yeesu uu léeri, uu ulampooyóo unyine kapi ye n sée re Lefi yenu un lampoo keyóo-i tū. Yeesu uu u maa re: A né ritiki. ²⁸ Lefi uu yisi uu linnéí yá uu u tiki. ²⁹ Lefi uu limemáa iluke kecire ukeyō-i u wai. Pilampooyóo meyā ne pisoí picō pin kesé keluke ke-i we. ³⁰ Ai ne Pifarisi ne isé picélaa risá, api Yeesu pipiretiki maa re: Yo nnya ke nó ne

pilampooyóó nē pikópēkóó ani kēsē le? ³¹ Yeesu uu rinóó pi yósu rē: PISOI pēē isarē n láárú ápi upóise pise, amá pitóikó pēē upóise pise. ³² Am ka rē kē pISOI pēē aseI n tÍkilē sée, amá pikópēkóó nnya kamí ka rē piké pimēfine conse.

Yeesu ye anóópahaa nsímé wai
(Matiyee 9:14-17; Mariki 2:18-22)

³³ PISOI pinyine ápi Yeesu maa rē: Yo nnya kē Yohani pipiretiki nē Pifarisi ápi ye anóó paasi ápi ye kó keyóme yáási m pá píyei. Amá pó pipiretiki pin le pin kó níru? ³⁴ Yeesu uu rinóó pi yósu rē: Nó músu rē usoi yé unósi kpísi un we, upisane ápi pēē anóó paasii? Aai, mmē nín we. ³⁵ Li yé kam ápi kumúnjé kunyine-i unósikó uyē pikecōpe lese ápi nē tómpo. Pēé uye-i kapi yé pēē anóó paasi.

³⁶ Yeesu uu kenýarū pimáa pi kpá rē: Uka úu ye kusánjáa fale kepampi nē kusánjáa kpure tápisi. Lin lē n wa, kusánjáa fale kuu lē ticeéri, kepámpi kē kuu n lése áke kó kukpure kémēē wainē. ³⁷ Uka úu ye píta pelē kukónenuj kpure-i súū. Lin lē n wa, píta pē nē ye anúj tikpáfúsele, ai wai píta nē lianúj ye méwoo wa. ³⁸ Amá anúj fale-i kapi ye píta pelē súū. ³⁹ Uka úu ye kó píta fale káipi un pipelē pinírē m masí. Pi ye rē pipelē pēē pikecīre.

6

Yeesu ye kewénteyaa ute
(Matiyee 12:1-8; Mariki 2:23-28)

¹ Kewénteyaa tunjé kenyine kē Yeesu uu kecarē kémēē sónē un tósu. Upipiretiki ápi mēpipi n kpéeni pin pianipe-i tekeise pin takai. ² Pifarisi pinyine ápi pi maa rē: Yo nnya kani lē kē isé ii m maa rē pISOI ápi kape ye kewénteyaa ketúnjé wa wai? ³ Kei kē Yeesu uu pēē pi pēse rē: Lē nnya áni lē kē Tafiti uu kumúnjé kpe-i kē nkú nn u nē upikó n wa keenlē, nēē yo? ⁴ U Uléecaa keyo-i lonle uu akpónó kapi Uléecaa n yekei kpísi uu le, uu kó upikó pa, lin kó nē irósé-i wólaalē te pepēē ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése nmanē pēē yé fe ápi a le. ⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá rē: Nē, UsOI Kepipi, nēē kewénteyaa ute.

Utisi uye kunípe kópe m má
(Matiyee 12:9-14; Mariki 3:1-6)

⁶ Kewénteyaa ketúnjé kecō kenyine, Yeesu uu kuyómeýáhaalee kunyine-i loni un pISOI céési. Uu kei utisi unyine leepō nē kunípe luke-luke kópe. ⁷ Isé picélaa nē Pifarisi ápi Yeesu kutu n colē piké yé in te u yé kewénteyaa ketúnjé usoi pōise, likumúnjé rē pi pēē kewááná wéésile piké nē akópe u n lapaase. ⁸ Amá Yeesu ye pēē pinfasimé cérile. Uu unípekópēkóó maa rē: A yisi a nyere m pá úye uké pó yé. Utisi uu yisi uu nyere. ⁹ Yeesu uu pēē pi maa rē: Nē nó pise rē íye kai irósé kémēē pise? Li pise rē toké kewénteyaa ketúnjé lisōne nēē likópe wa? Te toké usoi nfaa lō nēē toké u kpu? ¹⁰ Uu pinnéi nyáni uu pēē limemáa usoi uyē maa rē: A kupónípe ritunáme. Uu kunípe tunápō, kunípe aku pélu. ¹¹ Amá ai mpí pó tóosi ápi pimēcōpecīre n kenjene pin lē kapi yé nē Yeesu n wa taikēē.

Yeesu ye pitumē kefi nē pité wēē
(Matiyee 10:1-4; Mariki 3:13-19)

¹² Yeesu uu likumúnjé kpe-i kekúupi táa rē uké keyóme yáási. Kesine nnéi kuu kei tone un Uléecaa yáási. ¹³ Kai n weesi, uu upipiretiki séi, uu pikecōpe kefi nē pité wēē uu pi séi rē pitumē. ¹⁴ Pepēē Simō kuu rinyíri n he rē Piyēē nē uyē uwā Antiree nē Yakupu nē Yohani nē Filipu nē Patelemii ¹⁵ nē Matiyee nē Tomaa, nē Alifēē kepipi Yakupu nē Simō yēē ukuyu ní la ¹⁶ nē Yakupu kepipi Yutasi Isikariyóoti yēē ní ka uu kepire Yeesu yái.

Yeesu ye céésile un kó itóí pōise
(Matiyee 4:23-25; 5:1-12)

¹⁷ Yeesu ne upipiretiki api kekúúpi cepime api kutē mmé weri, kei ke upipiretiki meýā api ní we. Yutee ketē nnéi písoi meýā pin kə kei we, ne Yerusalem pikó ne Tiiri ne Sitəo menimaa ritime ayu pikó. ¹⁸ Pi cápinemele piké Yeesu icélaa kutu ricə, api kə piitoi pi paise. Pē ke aníri aa m pekési api pélu. ¹⁹ Mpá úye uu náási uké u rica, liriýíkí re u pee rínanje nnyine mále un ne pinnéi paise.

Nnare ne piwelu

²⁰ Yeesu uu upipiretiki inípee wii uu re:
Nó mpí nóo nní íwe m má, nə pínarekome le.

Nóo Ulééca ayəpi te.

²¹ Nó mpí nóo nní nkū n tū,
nə pínarekome le, nə keyáa lepune.
Nó mpí nóo nní n téní, nə keyáa sénnyine.

²² In te písoi ye nóinépurí yulu,
api nó lákase, pin lámisi pin
kə nónnékope símisi re nə Usoi Kepipi ne kefa tene nnya,
nə pínarekome le.

²³ Tikpákárá tē ticə ke pipisaa apí pee antepuye wa. In te lelee nó leeme, nórinépóo riké n láárú, ani ne mpóonare cə, nóinéhe ye keyómecaa-pə piyele ái kumúnjé má.

²⁴ Amá nó mpí nóo nní m má, íwe kani topori,
nə nónnénare piluke masile.

²⁵ Nó mpí nóo neni nní n lepaalē, íwe kani topori,
nkū ye sántile nké nó wa.
Nó mpí nóo neni nní n sénnyi, íwe kani topori,
nə mpóocaa-i lonine ani ténisi.

²⁶ In te mpa úye ye nónnésone símisi, íwe kani topori,
likumúnjé re lē ke pipisaa apí pee antepuye nəome wai.

Ani nópinélaaro n la

(Matiyee 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Nóo nní kutu né n cólē, ne nó símisile re ani nópinélaaro n la, ani pepeé nó n yúlu lisone n wai, ²⁸ ani pepeé awéeri nó n wai anóo sone ritikise, ani pepeé íwe nó n wai kecáa n welu. ²⁹ In te usoi ye kumóri kuse-i kepepe pó tə, a kutórəo u rituná, usoi un kupókpeleku pó n yəsíé, a tíyese uké kə kepótúkanka tene kpísi. ³⁰ Mpá úye ye linyine pó we a li u he, úye un kə lipókó linyine pó n yəsí, kape li u korí. ³¹ Lē kani ní la picə piké nó wa, ani ye liməcə pi wa. ³² In te pepeé nó ní la nmanə kaní la, ihéé íye icə kani pee mé. Pikópekəó ricuruu ye pepeé pi ní la lalē. ³³ In te pepeé lisone nó n wai nmanə kani ye lisone wa, ihéé íye icə kani pee mé? Pikópekəó yèè kə lē wale. ³⁴ In te nə tálē te pē kani n lonse yé nó héele, ihéé íye icə kani pee mé? Pikópekəó ricuruu yèè pikópekəó lonsele pin tálē te pi yé lē kapi n lonse ritísí linyine pi héele. ³⁵ Amá nóoké nópinélaaro n la, ani lisone pi n wai. Ani kape ye n tálē te pi yé nó héele ani kelenə pi lonse. Nó ihéé kecire yē ani póló Ulééca ye mpa yo kecáa n tū sipipi, likumúnjé re u pepeé apí rícere m má ne písoi kpákárá lalē. ³⁶ Ani ye nómenécəpecire íwe ténaane yare ke Nónésáa uu ye íwe nó n tē meə.

Ai we re təké ye picə akópe m palē

(Matiyee 7:1-5)

³⁷ Ani kape ye picə akópe m palē, Ulééca uu kape kə ne nō akópe m pālē nnya. Ani kape ye picə ne túhaane, Ulééca uu kape ne nō n túhaane nnya. Ani ye picə akópe pi sárei, Ulééca uu nánékó nó sárei. ³⁸ Ani ye picə he, Ulééca uu nó he. Pi nó músune ai yipu aí wure api tija-tija api nó kópə. Kemúnjé kē kani ye ne picə m musí kapi kə ne nō músune. Ai líka

nnya, Uléécaa ye músune ai yipu uu tíŋa-tíŋa uu tírii uu nó kópɔ. Kulā kpē kani ye ne pico m musí kucɔ ke Uléécaa uu kɔ ne nɔ músune.

³⁹ Yeesu uu kɔ kényárū kpá re: Unyíye úu yé fe uké unyíyeco tɔrɔi. Lin lē n wa, pinnéi ye ha kuhóre-i lóipone. ⁴⁰ Uyee pikei m peikee úu ye uyee pi u m peikeese n fe. Amá uyee pi m peikee un pikei n ceri n̄sone, u ne uyee pi u m peikeese yé n sá. ⁴¹ Yo nnya kaa keyúipi kee upómáreco menipee-i n̄ we nyáni áa pee kenawelépi kee mepókó-i n̄ we nyáni? ⁴² Iye kaa yé fe aa upómáreco maa re: Unémáreco, a riyá ké keyúipi kee mepónípee-i n̄ we lese, páa pee kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we lese kelenē. A tíye pɔ kecáá kecáá mewai má kpa! Kenawelépi kee mepónípee-i n̄ we kaa yé mefoi lese aa pee n̄sone n nyáni áa ne keyúipi kee uco menipee-i n̄ we lese.

Kuléé ne kuapipi kecáá icélaa
(Matiyee 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Kuléé kpée isare n láárú áku ye apipi kópe mari, kuléé toikó áku ye kɔ apipi sone mari. ⁴⁴ Pi ye m̄pá kuléé kúye ne kuapipi cerilē. Api ye sínípeleépi kecáá afiiki tɔ, ápi ye kɔ ahíhíi kecáá aresee tɔ. ⁴⁵ Lisone ke usoi sone uu ye ukefa-i léseme, usoi kópe pɔɔ likópe ukefa-i lésere, likumúnjé re lelē usoi kefa-i n̄ yipaalē ke nnóɔ nn ye símisi.

Síyɔ sité sinyine kecáá nsímé
(Matiyee 7:24-27)

⁴⁶ Yo nnya kani né sélei re Upíima, Upíima áni pee lē kam nó n céesi wai? ⁴⁷ Ani tíye ké nó nyíse lē ke uyee nnésímé kutu n cólē un ne n keisi uú ne menyíne n̄ we. ⁴⁸ Liute ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu túni ai cimisi uu kepare tulu, uu kekecáá rikúi tɔsi. Ke ikói ii n yi ii waa, míni ame ke fe, amá ame kɔ fe meké ke ritiŋa-tíŋa, likumúnjé re ke m̄maalenle n̄sone. ⁴⁹ Amá uyee nnésímé kutu n cólē úu p̄é ne n keisi ye we yare usoi yee kényɔ m móm uu ntaai pure-pure kecáá ke tɔsi, rikúi ári wē. Ke ikói meni ame ke riñfe, mese ne mese kake tɔhɔ ake foru téké-téké.

7

Yeesu ye Rɔm usóɔca kpéé unyine ukeikó p̄aise
(Matiyee 8:5-13)

¹ Ke Yeesu uu p̄isoi pee u n kálaalē ifaaci piwai m̄ masí, uu yisi uu Kaperinawum tómpɔ. ² Rɔm usóɔca kpéé unyine ye pee ukeikó unyine mále, úu ye ukeikó uyē kecáá kɔ. Ukeikó uyē un p̄óólú, ticurruu un kekɔ nyahai. ³ Ke usóɔca kpéé uyē uu n kɔ pin Yeesu nsímé símisi, uu Pisui fi piwéese tum te piké ha u séeme uké ukeikó p̄aise. ⁴ Api Yeesu kémee tuiɔ apí ne meýá u téni re: Usoi uyee ne sá re p̄aké u lē. ⁵ U ntópurɔi lalē n̄sone. Uyee kɔ kuróyómeyáhaalee m̄. ⁶ Yeesu uu pee pi tikipɔ. Kuu kényɔ n nyahaipɔ, usóɔca kpéé uu upisane tumpɔ re piké u maa re: Upíima, kape mepócíre ricónj. Am ne sá re p̄aké kenéyɔ lɔ. ⁷ Ne rinécúruu yenle re ám tu re ké kepómee hapɔ. Amá a rinóɔ he unékeikó uké peí. ⁸ Né ticurruu ye piwéese mále nen pi pakarelē, nen kɔ p̄isóɔca má pee né m̄ pakarelē, nen piunyine m maa re uké méye ha, u ye hale. Nen kɔ uco m maa re uké kam, u ye kale. Nen kɔ unékeikó m maa re uké linyine wa, u ye li wale. ⁹ Ke Yeesu uu anóɔ nyē n kɔ, usóɔca kpéé uyē isoi ii u sonesi. Uu panse uu p̄isoi kulúi pee u n tíkilē maa re: Ne nó maa re m̄pá Isirayēli kémee, ám píkai nfatene mmú nco yenaalē. ¹⁰ Pē kuu n tū api kényɔ-i p̄epɔ api ukeikó uyē leepɔ un isare láárú.

Yeesu ye ukúmannɔsi unyine kewā nfaa p̄eseme

¹¹ Kai kóso n weesi, Yeesu uu kuyu kunyine kapi ye n sée re Naini sí. Upipiretiki ne risoiwuí tin u tikilē. ¹² Kumúnjé kpe-i kuu kuyu kepoo n nyahaipɔ, uu yénu pin ne kesóikópe pikúlaa tósu. Ukúmannɔsi unyine kewā cirenínje kapi lē ne tósu. Kuyu pikó kulúi pin ne unósi uyē tū. ¹³ Ke Yeesu uu u n yé, íwe ii u wai uu u maa re: Kape té! ¹⁴ Yeesu uú

nyósópɔ uu asoikópɛmule ca, pɛpɛɛ n topori api nyɛɛ, Yeesu uu rɛ: Kɛɲmánɛpi, nɛ rinóɔ pɔ hɛ, a yisi! ¹⁵ Kesoikópe akɛ cǎɲárǎá akɛ nsímé kápǎá. Yeesu uu kɛuni kɛ pa. ¹⁶ Iwamɛ ii pinnéi loni api Uléécǎa rinyiri taáse pin tee rɛ: Antepu píima yɛ kɛrɔ́cɔpɛ rikpáfúmɛɛ. Uléécǎa yɛ kalɛ uké umpuri comɛ! ¹⁷ Nsímé mmɛ nn Yutee ketɛ nnéi nɛ kemekɔ sitɛ kémɛɛ kóónú rɛ lɛ kɛ Yeesu uu wa.

*Yohani Uniwole pitumɛ
(Matiyee 11:2-19)*

¹⁸ Yohani pipiretiki api lɛ nnéi u símisi. Yohani uu pikecɔpɛ pitɛ séi, ¹⁹ uu Upíima kémɛɛ pi tum tɛ piké ha u pise rɛ: Póɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sánti née unyine uɔ yɛ kɛpire wemɛɛ? ²⁰ Kapi Yeesu kémɛɛ n tuipɔ, api u maa rɛ: Yohani Uniwole yɛɛ rɔ tummɛ rɛ toké pɔ pise rɛ: Póɔ usoi uyɛ kapi mɛkɛɛ-mɛ n tee rɛ u sánti née unyine uɔ yɛ kɛpire wemɛɛ? ²¹ Kumúnjé kpɛ kémɛɛ, Yeesu un pisoɪ mɛyǎ itói pɔisɛntɛ, un aníri pi pései un pinyíyɛ mɛyǎ inipɛɛ wúkulentɛ. ²² Uu pɛɛ Yohani pitumɛ maa rɛ: Ani mpɔ ani ha lɛ kani n yɛ ani kɔ kom Yohani kɛɛnkɛɛ: Lɛɛɛ rɛ pinyíyɛ yɛ nyánile, síkankáláká sin sɔnɛ, piyɔ́ pin wole pin funi, pitusuí pin kómɛi, pikpɔkpɔ pin yisikɛɛ, piwékɔ́ pin kɔ Nsímé Kɛcɪrɛ kɛ pisoɪ api pi n yóólɛ kómɛi. ²³ Uye unsá nɛ nnya n loó, liute yɛ únarekomɛ lɛ.

²⁴ Kɛ Yohani pitumɛ api pitónjé m masí, Yeesu uu Yohani nsímé pisoɪ pɛɛ n cápɪnɛlɛ n símisi rɛ: Yo kani kucɛsi kóima-i piyénɛ ha? Kɛkpápi kɛ kuyɔ aku n fikiisɛɛ, née yo? ²⁵ Yare yo kani pɛɛ piyénɛ ha? Usɔi yɛɛ mɛlapɛ kɛcɪrɛ n lapaalɛ yɛɛ kei we, née yo? Amá siyóɔpiyɔ-i kɛ pɛpɛɛ ilǎ nɛ́ikɔ́ n tánti pin isoi le apí we. ²⁶ Yare yo kɛcɪrɛ ɲmaa kani pɛɛ piyénɛ ha? Antepu unyine, née yo? Amá aseɪ kɛcǎá uyɛ kani nní n yɛ nɛ antepu feɛ. ²⁷ Likumúnjé rɛ Yohani nsímé kai Nléécǎasímé ritelɛ-i wólaalɛ tɛ:
Unétumɛ yɛ nkó kam n tummɛ
uké nɛ kekpeé pɔ wa
uké mpóccɛ nyóɔnsɛ.

²⁸ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Nɛ nó símisilɛ rɛ ápi unyine maraalɛ yɛɛ Yohani n fe, mǐpá nɛ lɛ, pɛpɛɛ Uléécǎa iyɔɔpi kémɛɛ n we kɛcɔpɛ uyɛɛ n fílɛ yɛ u feɛ. ²⁹ Kuyu nnéi nɛ pilampooyɔ́ pɛɛ Yohani nsímé kutu rinɔ́ɔ api tíyɛɛ uu mínɪ pi wole. Pi cerilɛ rɛ Uléécǎa yɛɛ aseɪ ute. ³⁰ Kɛ Pifarisi nɛ pɛpɛɛ Uléécǎa isé n nyu api n yɛ rɛ Yohani úu kapɛ mínɪ pi wole, li nyísɛɛ rɛ lɛ kɛ Uléécǎa uu nɛ pi n la kapi kɛpire rito.

³¹ Yeesu uu pimáa pi kpá rɛ: Uye kam yɛ nɛ nfáani pisoɪ múɲɛisɛnɛ? Uye kápɪ nɛ mɛnyínɛ we? ³² Pi nkpáni yare siwǎ sɛɛ kɛyaála-i n tǎ, si nɛ sisicɔ sin séleinɛ asi yɛ rɛ:
Tɔ asǎ símisilɛ, ani yúlu áni yesi,
ari sikpɔyomɛ yom, áni tɛ.

³³ Likumúnjé rɛ Yohani Uniwole yɛ kalɛ úu yɛ ilukɛ li, úu yɛ kɔ píta n ntí, ani rɛ u unírihélaa lɛ. ³⁴ Usɔi Kɛpipi pɔ́ɔ wɛri kɛn le kɛn níru, ani kɔ rɛ: Ani usɔi nkó nyánii, pilukɛ nɛ píta nkó ɲmanɛ mɛɛ uyɛ we. Ticuruu u kɔ pilampooyɔ́ nɛ piwaikópɛkɔ́ picɔ usanɛ lɛ. ³⁵ Amá pɛpɛɛ u n ɲmurei yɛ nyísɛɛnɛ rɛ Uléécǎa mɛwéésɛsɔhɔ yɛ mɛ.

Yeesu yɛ Ufarisi Simɔɔ keyɔ-i we

³⁶ Ufarisi unyine uu Yeesu séi rɛ piké kɛsɛ ilukɛ li. Yeesu uu usɔi uyɛ keyɔ sǐ uu tonɛ uu lɛ. ³⁷ Kuyu kpɛ unɔsi unyine yɛɛ mɛfinɛ kópe m má un we. Kuu n kɔ tɛ Yeesu yɛ Ufarisi uyɛ keyɔ-i we un ilukɛ le, uú nɛ kɛnúrípi nɛ tulaali mɛyipɛ sǐ ³⁸ uu Yeesu kɛpire nyɛɛ, uana-mɛ. Uú n ténɪ uu Yeesu ana ménini fɔlu, uu limemáa nɛ unnyúpi a tinnɛntɛ, uu a pira uu tulaali akɛcǎá kɔóni. ³⁹ Kɛ Ufarisi uyɛɛ Yeesu kusánɛ n wai uu lɛ n yɛ, uu ukɛfa-i n tee rɛ: Usɔi nkó un pɛɛ mɛsei antepu, u yɛ pɛɛ unɔsi nkó yɛɛ nní u n cárɪi ceri rɛ wóo lo, u yɛ kɔ pɛɛ céri isoi íyɛ mpuri kuu lɛ. Unɔsi lo yɛɛ mɛfinɛ kópe m má. ⁴⁰ Yeesu uu pɛɛ Ufarisi rinóɔ yósu rɛ: Simɔɔ, nɛ nnyine mále ké pɔ male. Simɔɔ uu rinóɔ pɛsɛ rɛ: Sǎa, a male. ⁴¹ Yeesu uu rɛ: Pisoɪ pitɛ pɛɛ nɛ uwóólonɛ riwómɛ má. Usɛ un nɛ riwómɛ u má nwóóweni siwóó

píle píle menupū, ucō pōon ne riwóme u má nwóóweni mēpipi kuwóó. ⁴² Piketé kē úka úu kō pēe fene uké uriwome hééle. Uwóólonse uu piketé sárēi. Piketé kē kecōpe úye yēe yé meyánsei uwóólonse uyē n la? ⁴³ Simōo uu rinōo u yósu re: Ne músu re uyē tiwome tee m piye yēe yé meýá u n la. Yeesu uu re: Pō alari mále.

⁴⁴ Uu lē memáa unósi uyē-mē pansepō, uu Simōo maa re: Pō unósi nkó yēe? Ne kepóyo-i lommēle áa míni né he re ké anéna riké, amá uyē ne anéna umenini fōile uu ne unnyúpi a tinnente. ⁴⁵ Aa né ripira re kusáne kaa né yósu, amá kamí ne n lomme kuu nní né yáhaankēe uu ne anéna tini. ⁴⁶ Aa mékpō rinéyu kecáa kōonu *, amá uyē ne tulaali anéna kecáa kōonule. ⁴⁷ Lē nnya kam pō tee re: Nla píima kuu né í nyíse ye nyísele re pi uakópe nnéi u sárēi. Amá uyē kapi nkáripí n sárēile, nkáripí kuu ye unla nyíse. ⁴⁸ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Ne apókópe pō sárēi. ⁴⁹ U ne pepēe kesē n le api pisifa-i n símisi re: Usoi úye mpuri lo yēe akópe n sárikēe? ⁵⁰ Yeesu uu pēe unósi uyē maa re: Mpófatenē ye pō yóriyēle, a n ηme ne nkínñe.

8

Pinósi pēe pēe Yeesu n tikilē

¹ Lē memáa kē Yeesu uu ayu maa ne ayu sínśá rikóónú un Uléécaā iyōopi Nsímé Kēcire yóólē. Upiretiki kēfi ne pitē ² ne pinósi pē kuu aníri m pēsei ne pē kuu m pōisente pin u tikilē. Maari kapi n sélei re Makitala ukó kapi aníri aseí m pēse ne ³ Cusa yēe Erooti keyō kecáa m pailē unōsi Yohana ne Susaani ne pinósi meýā pēe pēe pilikó ne Yeesu ne upipiretiki n lēni.

Ulukaa kenyárū

(Matiyee 13:1-9; Mariki 4:1-9)

⁴ Ayu kulúi kémēe kē pīsoi api ye pēe léepō api Yeesu léepō. Kē pīsoi api n cápine, uu kenyárū maa re: ⁵ Utisi unyine yēe ilukēpuri pifóme leepō, ícō ii ricéetime lólu api ikēcáa cōpisi sinúipi asi i le. ⁶ Ilukēpuri ícō ii kepare kecáa lólu. Kii n le, ii kóosi, kē rññe rñ rñ we nnya. ⁷ Ícō ii sinípeleépi kémēe lóipō ii lelu, sinípeleépi asi mēse ne mēse i hila. ⁸ Amá ilukēpuri ícō ii ne ketē sōne sá, ii lelu ii papisi ii máru rñsōne. Yeesu uu pīmáa kpá re: Aní kutu rico rñsōne, úye un ukóme uu kóm.

Yo nnya kē Yeesu uu ne sinyárū céési?

(Matiyee 13:10-17; Mariki 4:10-12)

⁹ Yeesu pipiretiki api kenyárū kē aseí u pise. ¹⁰ Uu rinōo pi yósu re: Nō kē Uléécaā uu uiyōopi nsímé mēe m pékaalē cereise, uu pē cereise. Amá picō ye mǎpá yo kómēile yare sinyárū liké wa re pi rñsōne pailē amá ápi kō pēe rñsōne nyáni, pin rñsōne kutu cōlē ápi kō pēe rñsōne kómēi.

Yeesu ye ulukaa kenyárū aseí lese uu símisi

(Matiyee 13:18-23; Mariki 4:13-20)

¹¹ Kenyárū kē aseí ye nnyé: Ilukēpuri yēe Nléécaasimé. ¹² Pīsoi pinyine isoi ye ricéetime tē mēcō wele. Pi ye konle, amá kuníri akú weri aku nsímé mmē pisifa-i lese ápi kape ne kefa n tene liké pi n yóriye nnya. ¹³ Picō ye keparecaā kē mēcō wele: Pi ye Nléécaasimé kónle api n yósu ne mpōonare, amá ápi ye n tíye nké pikemēe iníní wa, ápi ye kefa tene liké nánai. Ncōñ nn n ka, api nfatene yálapō. ¹⁴ Ilukēpuri iyēe sinípeleépi-i rñ loó ye we yare pepēe ye n kō, amá api tíyese nfasimé ne memá ne ketē kecáa lilala ai n hila ápi ye pēe rikáhákáhá ne kēto-pō. ¹⁵ Ilukēpuri iyēe ketē sōne-i rñ loó ye we yare pepēe Nléécaasimé kutu rinco api pisifa-i n mǎlú, api n n tikilē ne kefa kesē api ηmóópú nn kulaa pi wai.

Kéfirāa kenyárū

(Mariki 4:21-25)

* **7:46** Mékpō pikōonu ríyu kecáa: Kusáne piyóó ye pi Pisuífi kémēe. Tíyu piwaise ye pi.

¹⁶ Yeesu uu rɛ: Ʋka Ƴu ye kɛfirɔa risɛ uu kucari ke kipi nɛe uu kɛfine metene ke pɛsu. Amá kelɔ cáca kapi ye ke ritasi likɛ nɛ n wa rɛ pɛ nnɛi pɛe kɛyɔ-i n lompɔ ye metɛi yɛ. ¹⁷ Lɛ nnɛi lɛe pɛe m pɛkaalɛ ai kúyɛnɛ wai, lɛ ke mpá Ƴye Ƴu pɛe kúyɛnɛ n we ai metɛi kɛmɛe léeri. ¹⁸ Ani nómenécirɛ tɛ nɛ lɛ kani ye nsímɛ n kɔ. Likumúnɛ rɛ uyɛɛ m má kapi ye pípa rikpá, amá Ƴye unsá m má, nkáripɛ mmɛ kuu m má kapi u yósunɛ.

Yeesu uni nɛ upiwá

(Matiyee 12:46-50; Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yeesu uni nɛ upiwá apɛ weri apɛ u lɛeri, amá apɛ fe pikɛ ukɛmɛe tuipɔ, ke pɛsoi apɛ kulúi n tasi nnya. ²⁰ Apɛ pimɛkamɛ Yeesu símisi rɛ: Upóni nɛ pipówá ye ketahai nyɛnu pin la pikɛ pɔ yɛ. ²¹ Amá Yeesu uu pinnɛi maa rɛ: Unɛni nɛ pinéwá pɛe nnɛi pɛpɛe Uléecaa Nsímɛ kutu n cólɛ pin lɛ knn pi m pɛse tikilɛ.

Yeesu ye meyo ptima menyine risɛɛɛ

(Matiyee 8:23-27; Mariki 4:35-41)

²² Kɛyɔa kɛnyinɛ ke Yeesu nɛ upipirɛtiki apɛ kúninɔi lɔ uu pi maa rɛ: Tɔkɛ kupiyɛ kuwélɛ kucɔ-mɛ ha. Apɛ mɛ tɛrɛ. ²³ Kumúnɛ kpɛ-i kapi n tɛrlɛ, Yeesu uu lɔpɛlɛ. Kuyɔ ptima kunyine aku pipɛpɛ kápáa. Mɛni amɛ kúninɔi yipu lin nɛ nkpɔ pi wɛɛsi. ²⁴ Pipirɛtiki apɛ Yeesu lɛɛpɔ apɛ u yónsɛ apɛ u maa rɛ: Saa, Saa, tɔ kpíninɛ! Yeesu uu yisi, uu kuyɔ nɛ ániwalɛ cɛsi nɛ kuwói, ai nínɛsi, ai sɛɛ lɛkɛ-lɛkɛ. ²⁵ Yeesu uu upipirɛtiki maa rɛ: Yei ye nónnéfatenɛ? Amá iwamɛ ii pi wai, asɛkɛ uu kɔ nnɔɔ pi yipu apɛ pimɛcɔpɛcirɛ m máikɛnɛ rɛ: Usoi Ƴye mpuri ye nkó, aí nɛ kuyɔ nɛ mɛni pɛnɛ lin u pakarelɛ un tinɔɔ n hɛ.

Yeesu ye unírihélaa pɔisɛ

(Matiyee 8:28-34; Mariki 5:1-20)

²⁶ Apɛ Kerasaa pikɔ ketɛ kɛɛ kupiyɛ metɛrɛ mɛcɔ n we kɛn Kalilee ketɛ lorólɛ loni. ²⁷ Kɛ Yeesu uu kúninɔi-i rincúlame, kuyu kpɛ utisi unyine uu u tɛpɛi. Háí mɛkɛɛ-mɛ kúu ye ilá tã, aníri an u pɛkesi. Uu pɛe kɛyɔ má, amá akpíí kɛmɛe kuú pɛe sói. ²⁸ Kuu Yeesu n yɛ, uu pupɛi, uu uanui kɛcáa wúla uu meyá maa rɛ: Tó nɛ mpɔ nɛ n-ye, Uléecaa yeɛ mpá yo kɛcáa n tũ Kɛpipi Yeesu? Nɛ nɛ pɔ ténile rɛ kapɛ íwe né wa. ²⁹ Ai líka nnya kuu lɛ malɛ, Yeesu ye rinɔɔ hɛ rɛ aníri akɛ ukɛmɛɛ le. Li ye lin nɛ u n yisi, pi ye ána nɛ anípe akpanii u paasile, amá uu a túúni, aníri aa kucɛsi kóima-mɛ u kpáú. ³⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Iye kapi ye pɔ sɛɛ? Uu rinɔɔ yósu rɛ: Pi ye né sɛɛ rɛ “kulúi”, likumúnɛ rɛ aníri ye ukɛmɛe kulúi welɛ. ³¹ Aníri nyɛ áa nɛ Yeesu tɛni rɛ Ƴu kapɛ nkpɔ kuhorɛ-mɛ a riláupɔ.

³² Kúfɔnlee ptima kunyine kun tikúú kɛcáa we kun tükuri. Aníri áa nɛ Yeesu tɛni rɛ ukɛ tíyɛɛ akɛ áfɔn nyɛ-i lɔ. Yeesu uu ncɛɛ a hɛ. ³³ Aníri aa pɛe usoi uyɛ-i lelu aa áfɔn loni. Afɔn aa kɛkúúcaa-pɔ ntóó sɛ áa ha mɛni-i sɛɛ. ³⁴ Kɛ pɛsoi pɛe áfɔn n kpáúlɛ apɛ lɛ n yɛ, apɛ wuru apɛ ha nɛ nsímɛ mmɛ kuyu maa-i nɛ siyupi nnɛi-i kóónú. ³⁵ Pɛsoi apɛ léeri pikɛ lɛlɛɛ n wa yɛ. Apɛ Yeesu kɛmɛe tuipɔ apɛ lɛɛpɔ utisi uyɛ un pɛi, un Yeesu ana kɛyúrí tũ un lapaalɛ, nɛ ukɛyɔ cáká-cáká. Iwamɛ ii pi wai. ³⁶ Pɛ nnɛi inipɛɛ-i kai lɛ n wapisi apɛ lɛ ke aníri áa nɛ utisi uyɛ-i n le kɛɛnkɛɛ. ³⁷ Kerasaa ketɛ pikɔ nnɛiɛ apɛ Yeesu maa rɛ ukɛ pikuyu-i le, ke iwamɛ ii pi n wa nnya. Yeesu uu kúninɔi yopoi ukɛ tómpɔ. ³⁸ Utisi uyɛ ke aníri aa n tíyɛ uú nɛ Yeesu tɛni rɛ ukɛ ncɛɛ u hɛ ukɛ u ritiki, amá Yeesu uu u lakasɛ uu u maa rɛ: ³⁹ A kupóyɔ pɛlɛ aa lɛ ke Uléecaa uu pɔ n wa kɛɛnkɛɛ. Utisi uyɛ uu sí uú ha kuyu nnɛi kɛmɛe lɛ ke Yeesu uu u n wa símaankɛɛ.

Yeesu ye Yairusi ukpɛrɛ yukusɛ uu kɔ unási unyine pɔisɛ

(Matiyee 9:18-26; Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Kumúnɛ kpɛ-i ke Yeesu uu kupiyɛ ritimɛ ricɔ-mɛ n léemɛ un pɛɛri, pɛsoi pɛe pɛe n cápɛnɛlɛ apɛ u tɛpɛi. Pi nnɛi ye pɛe u mɛnlɛ. ⁴¹ Utisi unyine kapi ye n sɛɛ rɛ Yairusi uu pɛɛ weri. U pɛe ukuyu Pisufi kuyomɛyáhaalee uwɛɛsɛ lɛ. Uu Yeesu ana metene wula uú nɛ u

téni re uké ukeyo-i ha re ⁴² ukewá kpérepí cirenínje kée m má yare aḡmē kefi ne até ye lalé keké kpu.

Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu kei n sɪ, písoi pin awélé nnéi u nyikii pin ne u tikilē. ⁴³ Kumúnjé kpe-i, unósi unyine ke ménye ame n léenti hái inḡmē kefi ne ité-me un kei we. [Pipóise píima nnéi kuu rika uu umemá nnéi caai], amá úka úu fe uké u póise. ⁴⁴ Uu Yeesu kēpíre-mē nyósópó uu uketukanka ritime ca. Kuu lē tíŋca, ménye mēe n foho ame mēse ne mēse nyere. ⁴⁵ Yeesu uu píse re: Wóo né rica? Api pinnéi kēŋesi re ápi u rica. Piyee uu re: Sáa, písoi ye pó kálaalenlé awélé nnéi. ⁴⁶ Yeesu uu maa re: Usoi ye né ricale. Liriyíkí re ne ceri re rínanje nnyine ye kenéméé lele. ⁴⁷ Unósi uu yénu re li u yámnēle. Uu Yeesu-i sɪ un tērii uu uana metene wula. Uu mǐpá úye keyu-i lē nnya kuu Yeesu ríŋca ne lē kuu mēse ne mēse mǐ pēi símisi. ⁴⁸ Yeesu uu u maa re: Unékpére, mpófatenē mēe pó yóriye. A n ḡme ne nkínŋije.

⁴⁹ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu lē n símisi, utumē un Yairusi keyo leeri uu Yairusi maa re: Upókpére ye kpule, kape nkpáni urósáa pēkesi. ⁵⁰ Yeesu uu kóm, uu kuyómeyáhaalee uwéése Yairusi maa re: Képówuú áke kape tó, mpókó yee re a ne kēfa tene. Upókpére ye pélune. ⁵¹ Kapi kēyo n tuipó, úu úka ncée he re u ne uyē piké lompó, insá Piyee ne Yohani ne Yakupu ne kēwá kē usaa ne keuni. ⁵² Mpá úye un téni kēwá kē nnya. Yeesu uu pēé maa re: Ani kape tē, áke kpu, ke lónile. ⁵³ Api u n sēnnyi, likumúnjé re pi nyu re keképérepí ye kpule. ⁵⁴ Yeesu uu kekunipe tini, uu meyá pupēi re: Kēwá, a yisi! ⁵⁵ Kēwá nfaa nn pēeri, áke mēse ne mēse yisi. Yeesu uu rinóó he re piké iluke ke he. ⁵⁶ Ai kēwá pikó nnóó yipu, amá Yeesu uu rinóó pi he re ápi kape lelee n wa úka símisi.

9

*Yeesu ye pitumē kefi ne pité wéé
(Matiyee 10:5-15; Mariki 6:7-13)*

¹ Yeesu uu upitumē kefi ne pité cápine uu rínanje pi he re piké aníri n fe api kó itói m póisente. ² Uu pēe pi tum te piké ha Uléécaa iyóopi nsímé símisi api pitóikó póisente. ³ Uu pi maa re: Ani kape linyine rimúlú yare kunaapi née kulóó née iluke née kēwóó nóké ne ncée ha. Ani kape sitúkanka sité sité rimúlú. ⁴ Nón kēyo kēye-i n topile, ani kei n tū hái ne nókēnétónjé tunjé. ⁵ Pin yei kusáne piyóó nó n yē, ani pikuyu le, ani nóanēna nkonjo péi liké nyíse re pi Uléécaa pipakare ye. ⁶ Upitumē api tósu, api ayu nnéi kēmeé sónē api Nsímé Kēcire símisi pin mǐpá yei pitóikó póisente.

*Erooti ye píri tū
(Matiyee 14:1-12; Mariki 6:14-29)*

⁷ Uyóopi Erooti uu lē nnéi lēe n wai nsímé kóm. Uu ceri lē kuu yé m musí, likumúnjé re pinyine ye pēe tee re: Yohani Uniwolé yee pikpákpó-i yisi. ⁸ Píco pin tee re: Elii yee leeme. Píco pin kó tee re: Pēe mekeé antepu unyine yee nkpó-i yisi. ⁹ Amá Erooti uu re: Ne tíyesele api Yohani ríyu tólu. Usoi úye mpuri nsímé kam pēe nní kómēi má? Uú n wéési uké Yeesu yē.

*Yeesu ye písoi ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Yohani 6:1-14)*

¹⁰ Pitumē api pēeri api lē ne lē kapi n wapisi Yeesu kēenkeē. Uú ne pimēcire iyaa lelu kuyu kpē kapi ye n sée re Petisayita kekúrí. ¹¹ Amá písoi pēe n cápínēlē api kóm api u tiki. Yeesu uu Uléécaa iyóopi nsímé pi símisi uu kó pēpēe m póólú póisente. ¹² Ke itunje ii n tene, upitumē kefi ne pité apí ne u kó api u maa re: A písoi maa re piké ha ayu ne siyupi sēe ne nní ró rí kólē kēmeé iluke ne sifine wéési, likumúnjé re kucesi kēcōpe kari nté we. ¹³ Amá Yeesu uu pi maa re: Ani nórínécúruu liluke-luke pi he. Api rinóó yósu re: Akpónó anupū ne ikpíntomé ité ḡmane kari nté má. Née pó la re tóké ha písoi mpí nnéi iluke lo? ¹⁴ Písoi ákotokú anupū (5.000) pēe pēe kei we. Yeesu uu upitumē maa re: Ani pi tonsente písoi

kuwóó kuwóó anai. ¹⁵ Pitumε api lē kuu pi n forii wai, api pisoι tonsente. ¹⁶ Yeesu uu akpónó anupū ne ikpíntomé ité kpísi, uu keyóme werí, uu iluke iyē kecáá Uléécaá pòone. Uu kpókòrine uu upitumε pa re piké pisoι pεε n cápinelē hòone. ¹⁷ Pinnéi api le api lepu. Upitumε api akéri nyεε m pòone cápine ai anére kefi ne até yipu.

Piyεε ye yámne re Yeesu ke Uléécaá uu wée
(Matiyee 16:13-19; Mariki 8:27-29)

¹⁸ Keyáa kényine ke Yeesu uu umεcire keyóme yáási, upipiretiki api u leepò, uu pi pise re: Pisoι ye máikεε re née úye? ¹⁹ Api rinóó yósu re: Pinyine ye tee re pò Yohani Uniwole le, picò re pò Elii le, picò pin kò tee re pò pεε mekεε antepu unyine le yεε nkpò kémeε n yisi. ²⁰ Yeesu uu pi pise re: Nò ní, nò mpíi re née úye? Piyεε uu rinóó yósu re: Póó uyē ke Uléécaá uu n wée.

Yeesu ye unkpò ne umeyise nsímé riyóó
(Matiyee 16:20-28; Mariki 8:30-9:1)

²¹ Yeesu uu pi nyi re ápi kape úka nsímé mmē símisi. ²² Uu pimáa kpá re: Li pise re né Usoi Kepipi ké meýánsei íwe lí. Pisui fi piwéése ne pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa yé ke kesi. Li kò pise re piké ke kpu ake keyáa táánū tuné yisi.

²³ Uu pεε pinnéi maa re: Úye un n la uké né ritiki, uké umεcire pípaí riyá uu nípá keyáa kéye ukunapéékòó n yalē, uu pεε né tíki. ²⁴ Ai líka nnya, úye un n la uké unfaa lò, u n fómnilé. Amá úye un né nnya unfaa n fóm, liute yεε yé unfaa lò. ²⁵ Usoi kulaa ye kúye in te u ketē nté likó nnéi yé, uu pεε kpi née uu umεcire ásáláú tani. ²⁶ Úye un neni inései ne nnésímé isei n wai, Usoi Kepipi yé kò uisei wa ken píyei kemeyòpi ne keusaa ne piléécaatumε ke Uléécaá uu n wée meýòpi-i m pεeri. ²⁷ Asei kam nó símisi, pinyine ye nté wele pεε yé Uléécaá meýòpi n yé api kelenε kpíni.

Yeesu ipiye ye conse
(Matiyee 17:1-8; Mariki 9:2-8)

²⁸ Ke Yeesu uu lē pisímé m masí, ai wai yare siyáa sipaha kumúnjé, uu Yohani ne Yakupu kpísi uú ne rikúú taá piké keyóme yáási. ²⁹ Kuu keyóme n yáási, ukeyu ake méwee conse, uilū ii wárara pói-pói. ³⁰⁻³¹ Mese ne mese, pisoι pité pinyine api Uléécaá meýòpi-i léeri, pi ne Yeesu pin yói. Pikei kai m pise re uké wa ne unkpò Yerusalem-pò ifaaci kapi lē wai. Pεpεε Moisi ne Elii. ³² Piyεε ne upicò pin ne nnò ketaa tu, amá api yáka-yaka api Yeesu meýòpi ne pisoι pité pεε ukekúrí ní nyenu yenu. ³³ Ke pisoι pē api Yeesu rin-yá, Piyεε uu u maa re: Saa, li nyamle re toké nté n we. Tò la re toké sicánípi sitaani kari, pò kεse, Moisi kεse, Elii kεse. Uu nkpáni nyu mmē kuu n símisi. ³⁴ Kumúnjé kpε-i kuu lē n símisi, kuhope kunyine akú weri aku pi hila. Ke pipiretiki api ní yé kuhope kun lē pi hilalē, iwame ii pi loni. ³⁵ Tinóó rinyine ari kuhope kpε-i léeri re: Nkó yεε Kenépipi kam n wée, ani kutu ke ricò! ³⁶ Kapi rinóó tē lē n kóméi Yeesu ηmane kapi pεε nyáni. Pipiretiki api sée, ápi kumúnjé kpε-i úka lē kapi n yé símisi.

Yeesu ye kewá kē ke kuniri aku m pekési poise
(Matiyee 17:14-18; Mariki 9:14-27)

³⁷ Kai kóso n weesi, api rikúú cépime, risoiwuí píima rinyine ari Yeesu tépeipò. ³⁸ Utisi unyine uu riwúí tē kecòpe sicáaila kápáa re: Saa, ne ne pó téní re a kenéwá kecáá ripaí, kenécíreníne ye ke. ³⁹ Kuníri kunyine kpεε ye ke yisi, ake mese ne mese pipupukεε loni, aku ke kpapamnise meýá, aku atalalaá ke wóise. Aku ye mese ne mese ke riyá, ku ye íwe ke wale kelenε. ⁴⁰ Amí ne pipópiretiki téní re piké kuníri kpē lakase, amá ápi fe. ⁴¹ Yeesu uu pεε re: Nó nfatenεcírē ne pikpááree mpuri mmú! Itunε ilé kam nókenémεε pitónε kpáne? Itunε ilé kam yé lē ne nó n kahari? Ani ne kewá kē nté né kam. ⁴² Ke kewá ake n nyahaipò, kuníri aku

ke pēpirē aku ke lémesi mēyá. Amá Yeesu uú ne kuníri cési hái, uu kēwá pōise uu keusaa múise. ⁴³ Uléecaa nnañe píima nn mpa úye píri wai.

Yeesu ye unkpō nsímé kpálē
(Matiyee 17:22-23; Mariki 9:30-32)

Yeesu mēwai mē men kō lē mpa úye píri we, uu upipiretiki maa re: ⁴⁴ Ani nkpēni aseí nyē kam ní la ké nō sīmisi rimúlú nsōne. Pi yē Usoi Kēpipi pisoí anipe-i wa piké ke kpu. ⁴⁵ Amá ápi nsímé mmē kō. Pi pi m pesile re ápi kape n kō, iwame íi kō ηmurei piké ne Yeesu m pise.

Wóo pipiretiki kecōpe uwéese?
(Matiyee 18:1-5; Mariki 9:33-37)

⁴⁶ Pipiretiki ápi pimēcōpecire keyáa kenyine n kenene piké céri re úye yee pikēcōpe uwéese. ⁴⁷ Yeesu uu pinfasímé céru. Uu pee kēwá kenyine kpísi uu ukekúrí nyereese. ⁴⁸ Uu pi maa re: Uye un nē nnya kēwá nké kusáne n yósí, tinécúruu kuu kusáne yósí. Uye un kō kusáne né n yósí, uyee né n tumme kuu kō kusáne yósí. Likumúnjé re úye un nókénécōpe usínísá, uyee uwéese.

Uye un kerócáa n kpálē, uyē úu uróláaro
(Mariki 9:38-40)

⁴⁹ Yohani uu rinóo yósu re: Saa, tō unyine yenle yee aníri n lákase ne ripónyíri nnañe arí n la toké ne u yē, kúu kerócōpe ní we tōn ne pó tíkilē nnya. ⁵⁰ Amá Yeesu uu rinóo u pese re: Ani kape ne u yē, liriýíkí re úye un nókénécáa n kpálē, uyē úu nóunéláaro.

Samarii kuyu kunyine ye Yeesu piyó yē

⁵¹ Ke kumúnjé kpē ke Yeesu uu keyóme-mē ní taáne aku n tu, Yeesu uu hó re uké Yerusalem ha. ⁵² Uu pisoí pinyine kekpéé tónse, ápi Samarii kuyu kunyine sí te piké lē ne lē kai u m pise u wéesi uké kelenē tuiṗo. ⁵³ Amá kuyu kpē pikó ápi ηmurei piké kusáne u yósí, kuu Yerusalem-mē n símpo nnya. ⁵⁴ Ke upipiretiki Yakupu ne Yohani ápi lē n yē ápi u maa re: Upíima, pō lalē re toké nna rinóo he nké pikécáa cuunu nké pi torēe? ⁵⁵ Yeesu uu pikuwélé-mē pansepō uú ne pi cési [uu pee pi maa re: Ani nyu kemúnjé kekee nókénémēe ní we. Usoi Kēpipi áke ka re keké pisoí fóm, amá ke kale re keké piayu lō]. ⁵⁶ Ápi pee yisi ápi kuyu féé-mē sí.

Yeesu pitiki kecáa icélaa
(Matiyee 8:19-22)

⁵⁷ Pin ncée-i we ke utisi unyine uu Yeesu maa re: Ne pó tíkinē kei kaa n símpōne nnéí. ⁵⁸ Yeesu uu u maa re: Sisáná ye sialéeri mále, sinúipi sin siayámé má, amá nē, Usoi Kēpipi ám tíka má kam yē ríyu n tampō ké wénte. ⁵⁹ Uu usoí ucō maa re: A né ritiki. Amá usoí uu re: Saa, a ncée né he ké ha unésáa kulesi ké pee kelenē pó ritiki. ⁶⁰ Yeesu uu rinóo u pese re: A tíye pikpōkpō piké pikpōkpō kulesi, pōóké ha Uléecaa iyōpi nsímé sīmisi.

⁶¹ Usoí ucō uu u maa re: Ne pó tíkinē Upíima, amá a ncée né he ké ha menétónjé pinékó sīmisi. ⁶² Yeesu uu pee u pese re: Uyee ne ináa n kólōi un pee kēpire ηméēni úu ne sá re uké Uléecaa iyōpi kémēe ukeikó.

10

Yeesu ye pipiretiki kuwóo ne afērē ne pitē tum

¹ Lē memáá, Upíima uu pisoí kuwóo ne afērē wée uu pitē pitē pi tum ayu ne silō nnéí kémēe kai m pise re uricuruu uké kō sōne. ² Uu pi maa re: Iluke kapi ní kpasine ye piyele, amá pikeikó pee yē i n kpaśi ápi piye. Ani ne ucarete tē uké pepēe yē i n kpaśi rikpá. ³ Ani ncée kpísi! Ne nō tumle re ani isán yee ákpe kecōpe ní we mecō n sōne. ⁴ Ani kape siwóo nēe kulóo nēe anéeri rimúlú, ani kape ncée-i nyere re nóké unyine yáási. ⁵ Nóké kelenē kēyo

kenyine-i n lompɔ, ani ye maa re: Nkínɛnɛ nké kɛyɔ nké-i n we. ⁶ In tɛ nkínɛnɛ ukó unyine ye kɛyɔ kɛ-i we, nónnɛkínɛnɛ yé u ritiki. Insá lɛ, nókɛnɛmɛ kɛ nónnɛkínɛnɛ nn pɛlɛnɛ. ⁷ Ani kɛyɔ kɛ-i tonɛ, ani lɛ kapi kei nó n hɛ le ani níru, likumúnɛ rɛ ukéikó ye uihéé málɛ. Ani kapɛ síyɔ n tɔrii. ⁸ Nɔn kuyu kúye-i n lompɔ pin kusáɛ nó n yósu, pin yo nó m pa, ani li. ⁹ Ani pitóikó m pɔisɛntɛ, ani kuyu pikó maa re: Uléécáa iyɔɔpi ye nó nyahaimɛlɛ. ¹⁰ Amá nɔn kuyu kúye-i n lompɔ pin piyóó nó n yɛ, ani icée-i léepɔ aní maa re: ¹¹ Tɔ nókunéyu nkonɔ mɛɛ aróna rimímɛlú nókɛnɛcáá ripéi. Mpá nɛ lɛ, ani ceri rɛ Uléécáa iyɔɔpi ye nɛ nó rikólɛ. ¹² Asei kam nní nó símisi rɛ keyáa kɛ kɛ Uléécáa uu n sónti uké nɛ pisoí n túhaanɛ, Sotɔm pikó kɛ Uléécáa uu nna n nmaasi iwɛ yé nɛ kuyu kpɛ ikó kutɔsi wa.

Ayu nyɛɛ áa ye Yeesu nsímé ní nɛmurei
(Matiyee 11:20-24)

¹³ Nɔ Korasin pikó, íwɛ kani topori. Nɔ Petisayita pikó, íwɛ kani topori! Likumúnɛ rɛ mɛwaisanɔ kapi nókɛnɛmɛ n wapisi mɛn pɛɛ Tiiri nɛ Sitɔ kɛmɛɛ n wa, ai nní ní we pin piakópɛ kepírɛ ritɔ api áfɔrɔnti tani api pimɛcirɛ nfúrɔ kɔikɛɛ liké nyíse rɛ pi consɛ. ¹⁴ Lɛ nnya kɛ Tiiri nɛ Sitɔ pikó iwɛ ii yé ha ketúhaanɛ kɛmɛɛ nɛ nɔinékó kutɔsi wa. ¹⁵ Ntɛ nɔ Kaperinawum pikó, nɔ músu rɛ keléécáa-mɛ kaní taálɛ? Ai nkpáni lɛ. Amá kukúlāyu-i kɛ Uléécáa uu ketɛ-mɛ nó láupɔlɛ. ¹⁶ Uu upipiretiki pimáa kpá re: Uye un kutu nó n cɔlɛ, nɛ kuu kutu cɔlɛ, úye un nó n yulu nɛ kuu yúlu. Uye un kɔ nɛ n yulu, uyɛɛ nɛ n tumme kuu yúlu.

Pisoí kuwóó nɛ afɛɛré nɛ pitɛ mɛpɛɛmɛ

¹⁷ Pisoí kuwóó nɛ afɛɛré pɛ kapi n tú api pɛɛri nɛ mpóɔnarɛ, api re: Sáa, aníri ricurruu ye rɔ pakarele, tɔn tinó a n hɛ nɛ ripónyíri. ¹⁸ Yeesu uu rinóó pi yósu re: Nɛ pɛɛ Setani yenle un keyómɛcáa-pɔ lóiri yarɛ kekónɛsɛípi. ¹⁹ Ani kutu ricɔ! Nɛɛ nɔnɔ nɔ hɛ rɛ nóké iwáa nɛ iná kecáá sónɛ ani uláarɔ nnaɛ nnéi tékéké líka ái yé kɔ nó wa. ²⁰ Amá ái kapɛ nó n láárú rɛ aníri ye nó wuru nnya. Lɛlɛ yé nó n láárú lɛ rɛ Uléécáa ye nɔanényíri uritelé kɛmɛɛ wóí.

Yeesu ripɔɔ ye larisi
(Matiyee 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Kumúnɛ kpɛ-i, Nfáasɔnɛ nn Yeesu rikinɛ ninjukusɛ uu maa re: Sáa, ketɛ nɛ keyómɛ Upiima, nɛ pɔ pakare rɛ pɔ tɛyɛsɛ siwá sínsápi asi nsímé mmɛ kaa pisɔhɔɔ nɛ pinyuwe ní pesí aseí kom. Pɔɔ mpófanarɛ kɛmɛɛ la rɛ liké lɛ wa nnya kai kɔ mɛsei lɛ wa, Sáa. ²² Unésáa ye mɛpá yo nnéi nɛ palɛ. Uka ucɔ uu nɛ nyu Unésáa mɛmáá. Uka ucɔ uu kɔ Unésáa nyu insá nɛ Ukepípi nɛ pɛ kam n tɛyɛsɛ api u ceru. ²³ Yeesu uu lɛ mɛmáá upipiretiki-mɛ pansepɔ uu pi maa re: Pɛpɛɛ lɛ kani nní n nyáni n nyáni ye pínarɛkomɛ lɛ. ²⁴ Asei kecáá, antepuyɛ nɛ piyóɔpi mɛyá ye káipilɛ piké lɛ kani n yé yɛ, amá ápi li yɛ, api káipi rɛ piké lɛ kani nní n kɔ kɔ, amá ápi li kɔ.

Samaríi ketɛ usoi unyine ye kusoi n nyu kecáá nsímé

²⁵ Isé ucélaa unyine uu rinóó maa un la uké Yeesu ripinɛ wa, uu u pise re: Sáa, íye kai pise rɛ kɛ wa kɛ nɛ nfáa tɛnɛcirɛ n yé? ²⁶ Yeesu uu rinóó u yósu re: Iye kai irósé kɛmɛɛ wólaalɛ? Kaa ye isé ritelɛ n kɛɛ, íye kaa ye mpíi i kɔ. ²⁷ Usoi uyɛ uu rinóó yósu re: A Upiima Upóléécáa n la nɛ kepófa nnéi, nɛ ipósoi nnéi, nɛ mpónanɛ nnéi nɛ kepómúnɛ nnéi, aa kɔ upócɔ n la yarɛ kaa ripócúruu ní la. ²⁸ Yeesu uu pɛɛ u maa re: Pɔ nɔnɛ rinóó nɛ pɛsɛlɛ. A lɛ titiki, pɔ nfáa yɛ. ²⁹ Amá isé ucélaa uu alari n wéési uu lɛ nnya Yeesu pise re: Wóo unésɔicɔ? ³⁰ Yeesu uu rinóó u pɛsɛ re: Utisi unyine ye keyáa Yerusalem leeri un Yeriko-mɛ cepilɛ, piyaa api u tini api uilú yósu api u kpafui api itói u wai, api keteni-i u lalei heihei api tómpɔ. ³¹ Aí nɛ sá uyɛɛ ye Uléécáa inyóɔnɛ n wa unyine un ncée mmɛ tikilɛ. Kuu utisi uyɛ n yé, uu kɛnɛé uu fáau. ³² Lefi ukó unyine uu kɔ limɛcɔ kelɔ kɛ-i tuipɔ, uu utisi uyɛ yɛnu, uyɛ uu kɔ kɛnɛé uu fáau. ³³ Amá Samaríi ukó unyine ye ncée mmɛ n tíkímelɛ uu utóikó uyɛ kelɔ tuipɔ. Kuu u n yé,

ai meýikíyiki íwe u wai. ³⁴ Uú nyósópó uu mékpó ne feé uitoi kecáá káikee, uu i pahaankée. Uu lē memáá ukeminaa kecáá u tonse uú ne picéetǝǝ keyǝ kenyine-i u sí uú ha kei ukecáá paí. ³⁵ Kai n weesi, uu mēwóǝpipi meté lese uu uyee picéetǝǝ keyǝ kecáá m paílē pa uu u maa re: A usoi nkó kecáá ripaí, nen ha píyei nté m pēeme, né riwóme tee n tise pó héele. ³⁶ Yeesu uu pimáa kpá re: PISOI pitaani mpí kecǝpe úye yee uyē ke piyaa api nní itói n wa usoicǝ? ³⁷ Isé ucélaa uu rinóo yósu re: Uyee kusoi u n wa yee uusoicǝ. Yeesu uu pēe u maa re: A n ηme, aa ye limēcǝ wai.

Yeesu ye Marita ne Maari keyǝ ha

³⁸⁻³⁹ Ke Yeesu ne upipiretiki api pinsē ní nǝǝlē, api kuyu kunyine tulu, unósi unyine kapi ye n sée re Marita un kei we, uu ukeyǝ-i kusáne pi yósu. Marita ye pēe uwá unyine mále api ye u séi re Maari. U pēe kei wele. Uu Upíima ana metene tone un uicélaa kutu cǝlē. ⁴⁰ Marita pǝǝn ne pisóǝ kéyu mahani. Uu yisi uu re: Upíima, áí pó cǝǝlē ke unéwá uú ne menécíre pihúúkei n nyáneii? A u maa re uké né lē. ⁴¹ Upíima uu u maa re: Marita, Marita, pǝ mēpǝcíre mpá yo kémee picǝǝ tǝsile ne pinákaankée. ⁴² Amá likei lise kai usoi pise. Likei kecíre ke Maari uu wée, úka úu yé fe uké lí u yósi.

11

Yeesu ye piyómeyáhaa upipiretiki céési (Matiyee 6:9-13; 7:7-11)

¹ Keyáa kenyine ke Yeesu uu kelǝ kenyine keyóme yáási. Kuu m masí, uupiretiki unyine uu u pise re: Upíima, a piyómeyáhaa ró céési yare ke Yohani uu upipiretiki n céesi mēcǝ.

² Yeesu uu pi maa re: Nǝn ye keyóme n yáásine, ani ye maa re:

Sáa, tipǝnyíri tiké n kóólelē.

Ipóyǝǝpi iké lomme.

³ A mpá keyáa kéye iluke ró he.

⁴ A arókǝpe ró sǝrei,

Yare ke tǝǝ ye kǝ picǝ n sǝrei pin akǝpe ró n wa mēcǝ.

Kape tíyese tǝké pipeikée kémee loó.

⁵ Yeesu uu kǝ pimáa pi kpá re: Nǝ unyine un nkǝpéni usáne m má uu kesine u leǝpǝ uu u maa re: Unésáne, a akpǝnǝ ataani né lonse. ⁶ Unésáne unyine yee ncée leeri uu kenéyǝ-i weri, ám kǝ pēe líka má ké u pa. ⁷ In n la uusanē uyē yé hái keyǝ kémee-pǝ rinóo u yóome re: Kape né ricǝǝ! Ne rinǝnǝo hánēsile am ká, tǝ ne sinéwá ye lonle, ám fene ké yisi ké akpǝnǝ pó pa. ⁸ Asei kam nǝ símisine re in n la úu yé yisi uké a u pa re u uusanē nnya, amá u yé yisi uu lē nnéi kai u m pise u pa re uusanē ye picǝǝ u nǝǝlē nnya. ⁹ Né ne nó tee re: Ani ye we, pi yé nó he, ani ye wéési, nó yé, ani ye rikómkóm, pi yé rinǝnǝo nó hánne. ¹⁰ Likumúǝǝ re usoi uyee n we kapi ye he, uyee n wéési yee ye yē, uyee rinkómkóm kapi ye hánne. ¹¹ Néee usáa úye kēwá kēe yé nkǝpíntomé u we, uu pēe iwáa ke pa? ¹² Néee úye yee yé ukēwá inǝ he, ken tipele u n we? ¹³ Mpá nǝ pikpááree mpí, nǝ ye fele ani nǝsinépipi lisǝne he. Nǝ pēe re urósáa yee keyómecaa-pǝ ní we yee yé pēe meníǝe pēpēe Nfáasǝne u m pise pihēe riyáá?

Yeesu ye pēpēe ukecáá nkǝpe n simisi rinóo pēse (Matiyee 12:22-30; Mariki 3:22-27)

¹⁴ Keyáa kenyine ke Yeesu uú we un kuníri kunyine kpēe utisi unyine nsímé m pǝǝneselē lakase. Kaku ní le, utisi uyē uu nsímé loni ai pISOI pēe n cǝpinelē meýikíyiki nnóo yipu.

¹⁵ Amá pikēcǝpe pinyine apí maa re: Aníri uyǝǝpi Pēlisepule nnaǝe kuu ye ne aníri lakase!

¹⁶ Amá picǝ pǝǝn la piké ripine u wa, api pēe u pise re uké mēwaisaǝa menyine wa uké ne nyíse re Uléécaa kémee kuu léeri. ¹⁷ Amá Yeesu pǝ ne pēe pikemúǝǝ nyule. Uu pēe pi maa re: Kuyǝǝpiyu kunyine pISOI pin pimēcǝpecíre n tǝpu, ku ye kpule, kusiyǝ asi kēse kēse lólesi.

¹⁸ Lē nnya in te Setani ye ne umēcíre tǝpu, íye ke ukuyǝǝpiyu aku yé pēe fe akú ne n we? Nǝ

maa re Pelisepule nnanje kam ne aniri lakase nnya kam le ma. ¹⁹ In te Pelisepule yee rnanje ne he kam ne aniri lakasente, woo pee nopinekó pò rnanje he kapi ne a lakasente? Ani n nyu re nopinekó cire pee nó nyisene re ani alari má. ²⁰ Asei kecáá, Uléecaa nnanje kam ne aniri lakasente. Lelee nyiselē te Uléecaa iyōpi ye nókenémee pituime masile.

²¹ Usoi nanje-nanje un itāpilū m má un ne ukeyo m mē, úka úu yé fe uké ulikó linyine yáái. ²² Amá unyine un rnanje u n feriyē, liute yēē uitāpilū iyē kuú pēē ne n tálē yōsile uu umemá mē kpisi uu hōnente.

²³ Nkó yee úu kenécáá n kpálē ye iláarō né wailē, nkó yee úu picápine né n lēni ye haresile.

*Kuniri ye kuripōhō kpure-i pele
(Matiyee 12:43-45)*

²⁴ Kuniri kun usoi kémēē n le, kelō kóima kenyine-i kaku ye ha n keraai kun kewēnte wéēsi. Kunsá kewēnte n yē, ku ye kukefa-i maa re: Ne kenéyo kpure kam n týeme-i pelene. ²⁵ Kun m pēepō, aku kéyo leepō ken péēilē ken kō nyōnselē cāká-cāká. ²⁶ Kei kaku ye pēē ha kuacō aseēi nyee kuricuruu rikpákará n fe kpīpō aá ne kéyo ke-i tone. Lelee ye týese ke liute uyē mewee fale ame ye n caailē ame mekpure me-i kuú pēē n we tōsu.

Mpōonare kecire

²⁷ Ke Yeesu uu lē pisimé m masí, unósi unyine uu riwúí kecōpe maari re: Unósi uyē kefa-i kaa n tōne uu kō pō nyense ye únarekome le. ²⁸ Yeesu uu rinóo u yósu re: Pēpēe ye Nléécaasimé kutu rinco api lē knn m pise tiki pēē meníje pínarekome.

*Pi Yeesu pise re uké mewaisaŋa wa uu yúlu
(Matiyee 12:38-42)*

²⁹ Kumúnjé kpe-i ke asoiwúí aa Yeesu n kálaalē, Yeesu uú maa re: Nfáani ketē nké písoi ye caailenle hái. Pi mewaisaŋa kórulē. Mewaisaŋa mē ke antepu Yonaasi uu n yē menyinecō kapi yé kō yē. ³⁰ Yare ke Yonaasi uu Niniifi pikó mewaisaŋa n nyíse, limēcō ke Usoi Kepipi ake yé nfáani ketē nké písoi me nyíse. ³¹ Keyáa kē ke Uléecaa uú ne písoi n túhaanene, unósiyōpi yee Saapa ketē kecáá n tū yé ha yisi, uu nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re uyee pēē hái ketē ketō-pō leemele uú weri re uké Salomōo mewéēsēsōhō kō. Uyee kō nté nní n we ye kō pēē Salomōo fele! ³² Niniifi pikó yé ha keyáa kē yisi, api nfáani ketē nké písoi akópe pa. Li we re kumúnjé kpe-i ke Yonaasi uú pēē Nléécaasimé rin-yóó api kóm, pi pēē mēfine consele. Uyee nté nní n we ye kō pēē Yonaasi fele.

*Metéi kenyárū
(Matiyee 5:15; 6:22-23)*

³³ Yeesu uu kō re: Uka úu ye kēfiráa risé uu ke pésu née uu kucári ke kipi, amá kelō cāká kuu ye ke ritōsi re pēpēe n lompō piké metéi yē nnya. ³⁴ Ipónípeē ye ipópiŋe kēfiráa le. Ipónípeē in n nyáni rñsōne, ipópiŋe nnéi kai ye n kpáailē, amá ipónípeē insá rñsōne n nyáni, kunmaha-i ke ipópiŋe ii yé n we. ³⁵ Lē nnya a mēpócíre tī, metéi mēē kepómee n we áme kape ne rinmaha rimpóló nnya. ³⁶ Ipópiŋe nnéi in metéi m má ke ikelō kéka áke kunmaha-i we, innéi yé metéi-i m pōlōlenle yare lē ke kēfiráa ake ye ne kemetéi nnéi pō n kpáailē.

*Yeesu ye ne Pifarisi ne isé picélaa cési
(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)*

³⁷ Ke Yeesu uu n we un sīmisi, Ufarisi unyine uu ukeyo-i u séi re piké kesē iluke li. Yeesu uu lompō uu piluke kápáá. ³⁸ Ai Ufarisi uyē píri wai ke Yeesu uú ne n le úu kō pēē anípe nale kelenē yare ke piinyekii ii m pise. ³⁹ Upíima uu pēē u maa re: Lē ke nō Pifarisi ani n we ye lē. Kepóripí ne ricáripí kepire kani ye heere, amá nōsinéfa kémee, piyaa ne mewai kópe nfasimé mēē yipaalē. ⁴⁰ Nō piniri le. In ne Uléecaa yee kepire n wa cire yee kō kemée waa? ⁴¹ Lē nnya, ani lelee nōsinéporipi ne nōanécáripí-i n we píwekōó hekesi, li yé pēē mpa yo nō sōnukuse.

⁴² Nǎ Pifarisi, íwε kani topori! Nǎ yε iyéhe yare manti ne ruu ne ayéhepei ncɔpuri ripénele ani hóone awélé kefi, ani kuwélé kuse Ulééca pa. Amá áni pεε Ulééca asei ne unla waiselē. Lē kai kǎ pεε m pise re ani n wai nǎn kǎ pεε ne litǎrǎo kecáá léiselē.

⁴³ Nǎ Pifarisi, íwε kani topori. Síyukǎótone kani yε ayómeýáhaalee-i n la. Nǎ kǎ la piké yε kéyaála-i nǎ n yáhaankεε. ⁴⁴ Iwε kani topori! Nǎ we yare ihóre iyē kecáá kapi n sǎne ápi kǎ pεε ikεcáá nyu.

⁴⁵ Isé ucélaa use uu u maa re: Sáa, pǎn lē n símisi, tǎ kaa kǎ lē lámisi. ⁴⁶ Yeesu uu rinǎo yǎsu re: Nǎ isé picélaa, íwε ke nǎo kǎ topori! Ncǎni mule-mule kani yε picǎ cǎnse, áni yε kǎ pεε nǎpá fíi ne nǎkenénípepi rica. ⁴⁷ Iwε kani topori! Akpíi sǎne kani yε antepuyε ke nǎpinésáyaha api n kǎ mǎmti. ⁴⁸ Nǎmenéwai mεε nyíselenle re lē ke nǎpinésáyaha api n wa yε ne nǎ risále, likumúnjε re pi antepuyε kónle, nǎo piakpíi mǎmti. ⁴⁹ Lē nnya ke Ulééca uú pεé ne umεwéésesǎho maa re: Nē Ulééca, né antepuyε ne pitumε pi pa, api pikεcǎpe picǎ kóni api picǎ íwε wai. ⁵⁰ Kai nní lē, nfáani ketē nké pisoι pεε yé antepuyε pεε hái ketē kekoraane-me n kpí nkpǎ nnya akpanii yē. ⁵¹ Kai n kpíime Apeeli nkpǎ-me hái ne Sakarii kapi kenyǎonsehúúpi ne Ulééca keyǎ kepáápáá ní kpu nkpǎ-pǎ. Asei kam nǎ símisi, nfáani ketē nké pisoι mpí kapi antepuyε pē nkpǎ riwome kórunε.

⁵² Iwε kani topori, nǎ isé picélaa! Nǎ rinǎnǎo tē kapi yε ne rintíki ápi ne Ulééca cérú kehánne lesele, nǎ áni kǎ pεε fene nǎké lompǎ, ani kǎ pεε pεpεε pilompǎ ní la ncée tápisi.

⁵³ Ke Yeesu uu kelǎ ke-i n yisi, isé picélaa ne Pifarisi ápi ne u wǎosi, api isímé mpehē mpehē kecáá u m písεise. ⁵⁴ Api apine u n wapisi re uké nkópe nnyine male.

12

*Yeesu yε kecáá kecáá mεwai kesi
(Matiyee 10:26-27)*

¹ Kumúnjε kpε-i, pisoι api cǎpine kulúí, ai tulu ricurúu pin ána cǎpaane. Yeesu uu pεε mεfoi upipiretiki maa re: Ani nǎmenécíre tí ne Pifarisi nkpǎnǎto pite. Lεεε re pi kecáá kecáá mεwai yε mε. ² Lē nnéi lee m pékaalē ne lē nnéi ke úka úu n nyu yé kam ai metéi kémεε léeri, nǎpá úye uu li yenu uu kǎ li ceru. ³ Lē nnya, lē kani yé meýaa ní male, metéi-i kapi yé li kǎ. Lē nnéi kani yé alee kémεε picǎ atu-i rinwéíwéí, alee ne itúhaa kecáá kapi yé keyáa li riyóó.

*Uyē kai m pise re usoi uké n wuru
(Matiyee 10:28-31)*

⁴ Ne nǎ pinésáne símisi re: Ani kape pεpεε yε usoi ní kpu, amá ápi yε pεε fe piké linyine lico wa n wuru. ⁵ Ké nǎ céési uyē kai m pise re nǎké n wuru. Ulééca yεε yε n fe uu usoi kopu, uu limemáa nna teneciré kémεε u sǎpǎ kai pise re nǎké n wuru. Eεε, ne nǎ maa re uyē kai pise re nǎké n wuru.

⁶ In ne sítanká sité kapi yε ne sinúipi yuke-yuke sinupǎ lǎo? Mpá ne lē, Ulééca úu yε kéka kecáá palei. ⁷ Pi nǎnnényúpi nnéi ricurúu keenle. Iwame íi kape yε nǎ wa. Nǎ Ulééca inipeε-i ríyu mále lin sinúipi yuke-yuke kulúí fe.

*Yeesu meýǎo ne umεyule kecáá nsímé
(Matiyee 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ Ne nǎ maa re: Uye un pisoι kecǎpe n ηmuréi re u unékó le, nē Usoi Kepipi ricurúu yé Ulééca pileecaatumε-i ηmuréi re nēε u te. ⁹ Amá úye un pisoι keyu-i n kesi re úu né nyu, nē Usoi Kepipi ricurúu yé Ulééca pileecaatumε-i kési re ám liute nyu. ¹⁰ Uye un Usoi Kepipi ricurúu kecáá nkópe n símisi, pi yé akópe nyē liute sárei, amá úye un Nfáasǎne n lámisi, liute akópe áa kusárei we.

¹¹ Pin piyei nó n tərɔi re pi ne ayómeyáhaalee-i nées piyóopi-i nées kuyu piwéese-i pitúhaane nó sɪ, áni kape píri tónɛ ne mmē kani yé ha mí male nóké ne ketahai n le. ¹² Nfáasɔne mee yé kumúnjé kpe-i mmē kai m pise re nóké male nó céési.

Umámá niri kenyárū

¹³ Unyine uu riwúí kɛɔpɛ Yeesu maari re: Sáa, a unémáreɔ maa re tó ne uyē tóké ikúlanlū ke urósáa uú ne ró n tíye hɔɔne. ¹⁴ Yeesu uu rinóɔ u yósu re: Unésáne, wóo né tɪ te ké nónnésímé n túhaane nées ké ye ikúlanlū nó hóɔne? ¹⁵ Uu pee lē memáá pinnéí maa re: Ani nómenécíre tɪ ne memá nnáápí. Mpá usoi un íye nsá m má, ái umemá mee unfaa tese.

¹⁶ Uu pee kenyárū pi wai re: Umámá unyine yee pee sitē má sin iluke u wai. ¹⁷ Uu mūsu uu nfasimé wai re: Iye kam wainɛ? Kɛwai áke ne né we kei kam yé inéluke nnéí n súúkeɛ. ¹⁸ Uu lē memáá umecire maa re: Ne anésíme foresine am amáa mómɪ, am kei menélukɛpipi ne linékó tərɔɔ nnéí súúkeɛ. ¹⁹ Am pee limemáá menécíre maa re: Ne meyíkíyiki nkpéni iluke yee yé aɲmē kulúí né n wa mále. Lē nnya né n wéntelē nen le nen níru nen mpóɔnare-i we. ²⁰ Amá Uléécáa uu u maa re: Pó uníri nkó! Kesine nké cire ke mpófáa nn kétɔ wainɛ. Lin lē n wa, wóo yé pee lē kaa nní mepócíre n yikikɛɛ n te? ²¹ Yeesu uu kpá re: Limɛɔ kai we ne uyee nní memá umecire n cápíne, amá uu pee Uléécáa kémee líka má.

Ani ne Uléécáa n tálē (Matiyee 6:24-34)

²² Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Lē nnya kam nó maa re áni kape ye lē kani yé n li nóké ne nfáa m má ne ilū kani yé nónépinɛ kɛcáá n yárii nfasimé wa. ²³ Likumúnjé re nfáa ye iluke fele, ipinɛ in ilū fe. ²⁴ Ani ákpaáɲ-kpaáɲ tipáí, áa ye lukesi áa ye kɔ kpasi, áa kelukɛyekei má áa kɔ risíme má, amá Uléécáa ye a kpíniile. Nɔ ne meyánsei sinúipi ríyú mále. ²⁵ Nó úye yee yé fe uu nfasimé wai uú ha ne unfaa aɲmē nípá nkáripí kpáse? ²⁶ In te áni líka kuwai we likei sínsá lē kémee, yo nnya kani pee litóɔɔ nní kémee nfasimé wai? ²⁷ Ani sicare see ye n felesí ripáí nké. Mefele mē áme ye pikéi píka wa áme ye kɔ líka yóɔ, amá ké nó símisi re nípá ne lē, uyóopi Salomɔɔ ricurru ne umemá nnéí uu pee ilū inyine má yee n nyamí ai mefele menyine tulu. ²⁸ Nó písoi mpí nfatene nín piye. In te Uléécáa ye meyúí mee neni kɛcarɛ-i n we pin kɔ kóso nna me nmaasine lē sɔnukuse, nó kɛcáá kúu yé menínɛ ripáí? ²⁹ Ani kape nómenécíre nfasimé tã te yo kani yé li nées yo kani yé n ntí. Lē ái kape nfasimé nó n we. ³⁰ Pɛpɛɛ ápi Uléécáa m pakarelē pee lē likó mesére wéési. Amá Nounésáa yee keyómecaa-pɔ n we ye nyule lelee nó n párilē. ³¹ Uléécáa iyóopi kani yé menínɛ wéési, uu pee litóɔɔ nní nnéí mpuri nó he.

Keyómecaa memá (Matiyee 6:19-21)

³² Yeesu uu kɔ upipiretiki pimáa kpá re: Ani kulúí we, amá iwame íi kape nó wa. Li we re Nounésáa ye la re ani uiyóopi kémee lompɔ. ³³ Ani nólinékó yálisi ani lisiwóó píwekɔɔ hóɔnente. Ani awóólɔ kpɔcírɛ mulei, ani nómenécíre memá cápíne keyómecaa-pɔ, kei káme píkaí m pɔlune. Piyaa ápi píkaí me cane, apapi áa kɔ me caaine. ³⁴ Likumúnjé re kei ke nómenémá ame n we, kei ke nónnéfasimé nn ye n we.

Pikeikó pee ápi ye n lɔpile

³⁵ Ani nómenécíre n cápínelē nɔn ne we, ani nóanétampála sihale n télē, ani nósinéfiráa n sélē. ³⁶ Ani pikeikó pee piuyɔsaa m mé meɔ n we. Pinósikpiké anyá kuu léérine uké rinɔɔɔ rikómíkómí nóké mese ne mese u hánne uké lompɔ. ³⁷ Pínarekome ye pi, pikeikó pē ke ukeisaa uu yé n leeme pin ne nyáni. Asei kam nó símisi, u umecire nyóɔnsene uu pi tonse, uu iluke pi wai re piké li. ³⁸ Un kesineɔ ne likepire n ka uu pi leeri pin nyáni, pínarekome ye pi.

³⁹ Ani n̄s̄n̄e ceri re in te k̄ȳo usaa ye p̄e nyu itun̄e iȳe-i ke uyaa uu n s̄nti, u ȳe p̄e n nȳanile uu ȳe tiye uyaa uk̄e kulee fori uk̄e lomp̄o. ⁴⁰ N̄ók̄e n̄omen̄éc̄ire mes̄ere n cápinel̄e n̄on ne m̄é. Kumún̄é kpe-i k̄ani ne m m̄usu ke Usoi Kepipi ake p̄eri.

*Uk̄eik̄o s̄ane ne uk̄eik̄o k̄ope
(Matiyee 24:45-51)*

⁴¹ Piyee uu p̄e u maa re: Up̄iima, yare t̄s̄ n̄man̄e nnya kaa k̄enyárũ nk̄e wa n̄ee ne p̄isoi t̄or̄o nn̄éi? ⁴² Up̄iima uu rin̄oó ȳosu re: W̄oo we yare uk̄eik̄o ye ase i n t̄ikil̄e un k̄o m̄ew̄ées̄es̄oh̄o má? Uyee uk̄eik̄o uȳe ke úȳosaa uu ȳe ne k̄ȳo rin-yá re uk̄e ke m p̄ail̄e, uu ye up̄ikeic̄o iluke pa kumún̄é kpe-i kai m p̄ise. ⁴³ In te úȳosaa ye uk̄eik̄o uȳe leeme un mesei up̄ikei kec̄áa we, u ún̄arekom̄e le. ⁴⁴ Asei kam n̄ó s̄imisi: Uȳosaa ye ulik̄o nn̄éi u m̄ús̄ene re uk̄e lik̄ec̄áa m p̄ail̄e. ⁴⁵ Amá uk̄eik̄o uȳe un um̄ec̄ire m maa re: Un̄eȳosaa m̄ekame ye n̄an̄aile. Un up̄ikeic̄o pikp̄áf̄i rink̄áp̄áa, un le un pom, ⁴⁶ k̄eȳáa k̄e ne itun̄e iȳe k̄uu ne m m̄usu k̄em̄e ke úȳosaa uú ha s̄nti. Kei kuu ȳe p̄e uk̄eik̄o uȳe lakase uu íwe u wai yare kapi ye p̄ep̄ee ápi ase i n t̄ikil̄e n wa m̄ec̄o. ⁴⁷ Uk̄eik̄o nk̄o ye uuȳosaa m̄ep̄ōla n nyu, amá uu k̄o p̄e p̄ikai um̄ec̄ire cápin̄ene uk̄e ne n we, uu k̄o p̄e uuȳosaa m̄ela wain̄e, pi ȳe liute m̄eȳá f̄apii. ⁴⁸ Uk̄eik̄o nk̄o ye uú úȳosaa lilala n nyu uu p̄e n̄caai m̄ee ne ip̄epi n s̄a wai, pi ȳe liute f̄íi f̄apii. Pin úye m̄eȳá m pa, m̄eȳá kapi liute p̄isene, pin úye m̄eȳá timm̄úise, m̄eȳá kapi liute k̄orune.

*Yeesu nnya p̄isoi ye k̄eriin̄ene
(Matiyee 10:34-36)*

⁴⁹ Yeesu uu pim̄aa kp̄a re: Ne kale k̄e ket̄e kec̄áa nna ris̄e. Li nk̄p̄ani yare nk̄e p̄e p̄is̄e m̄aal̄e. ⁵⁰ Li k̄o p̄ise re k̄e m̄ini wole. L̄ele íwe iȳe kam n len̄e. M̄eȳík̄iyiki kam̄ la re liitun̄e iȳe ik̄e p̄e pitule m m̄aal̄e. ⁵¹ N̄o m̄usu re nk̄ín̄in̄e kam̄ ne ket̄eni-i kaa? Ne n̄ó maa re “aáí”, amá pik̄eriin̄e kam̄ ne n̄ó ka. ⁵² Kaí ne n̄eni rimp̄á, k̄ȳo k̄e p̄isoi pinup̄ũ m má ȳe rik̄ene, kuw̄él̄e kuse pitaani, kuw̄él̄e kuc̄o pit̄e, pin ne t̄opu. ⁵³ Us̄aa ȳe ne uk̄epipi t̄o, k̄epipi p̄o k̄o ne us̄aa t̄opu, ún̄i uú ne uukp̄ere t̄opu, ukp̄ere p̄o ne ún̄i t̄opu, unȳaani uú ne uf̄osi t̄opu, uf̄osi p̄o ne unȳaani t̄opu.

*Ani ye m̄econsente ase i k̄o
(Matiyee 16:2-3)*

⁵⁴ Yeesu uu k̄o p̄isoi p̄e n cápinel̄e pim̄aa kp̄a re: Kani ye ahope n ȳe an ketun̄elol̄e-m̄e leeri, n̄o ye mese ne mese maa re: “Ik̄on̄e ye cuun̄ine”. L̄e kai ye k̄o mesei wa. ⁵⁵ N̄on k̄o n ȳe te kuȳo ye itun̄e kum̄ii-m̄e pepuri, n̄o ye maa re: “Kut̄oi ye wain̄e”. L̄e kai ye k̄o mesei wa. ⁵⁶ N̄ó kec̄áa kec̄áa m̄ewai pik̄o mp̄í! N̄o ye fele ani ket̄e ne k̄eȳom̄e m̄econsente ceru. Yo nnya k̄ani p̄e kumún̄é nk̄u-i kari nn̄i n̄i we ase i k̄om̄ei má?

*Usoi ne uuc̄ec̄o pik̄om̄eine
(Matiyee 5:25-26)*

⁵⁷ Yo nnya k̄ani ye p̄e n̄orin̄éc̄úruu l̄ele ase i m má c̄eri. ⁵⁸ Usoi un tiȳó̄pipoo p̄o n s̄ee, n̄on ns̄e timp̄ene re ketúhaane kani s̄í, li p̄ise re p̄ok̄e rin̄m̄ó̄p̄ú ani k̄om̄eine nc̄ee kec̄ape, up̄óc̄ec̄o uú kape ne utúhaane-i p̄o n ha, utúhaane uk̄e p̄is̄ó̄ca p̄o rim̄úise, p̄is̄ó̄ca p̄o k̄e kukpaniilee-i p̄o rins̄ap̄o nnya. ⁵⁹ Asei kam p̄o s̄imisi, p̄on kukpaniilee n l̄o, áa leerin̄e k̄aa riw̄om̄e nn̄éi n h̄eele hái ne k̄etank̄a t̄or̄o-p̄o.

13

Li p̄ise re n̄ok̄e m̄efine conse

¹ P̄isoi p̄inyine api kumún̄é kpe-i Yeesu l̄ep̄o, api u s̄imisi l̄e ke uȳó̄pi Pilati uu rin̄oó n he re pik̄e Kalilee pik̄o p̄e n̄i we pin Ul̄éec̄aa inȳón̄se wai k̄o. ² Yeesu uu pi maa re: N̄o m̄usu re ke p̄isoi p̄e api pik̄opek̄oó p̄iima api Kalilee pik̄o t̄or̄o t̄osu nnya kapi l̄e pi k̄o?

³ Ne nó maa re “aáí”, amá nǎnsá mǎfine n conse, nǎ nǎnnénéí kpínine piméca. ⁴ PISOI pité ápi we afééré pǎ kecáá ke Silowee kulee cáca aku ní loó aku kóni ní? Nǎ músu re piakópe nyee Yerusalem kuyu pikó tǎrǎo akó tǎsii? ⁵ Ne nó maa re “aáí”, amá nǎnsá mǎfine n conse, nǎ nǎnnénéí kpínine piméca.

Kúfikiyee kpée áku ye apipi m mári nsmé

⁶ Yeesu uu lǎ mǎmáá kǎnyárǔ nké pi maa re: Utisi unyine yee pǎe kúfikiyee kunyine tamaalǎ uafikiyee kecare kǎmǎe. Uu keyáa sí uké kukecáá apipi túúnu, amá úu líka yǎ. ⁷ Uu pǎe uléétamaa maa re: A ripaí, aǎmǎ ataani ye nnyé kam sǎnaari re ké ye kúfikiyee nkú kecáá apipi túúnu ám ye kǎ líka yǎ. A ku riké. Yo nnya kaku yé méwoo keté né n caai? ⁸ Uléétamaa uu u maa re: Sáa, a nǎnǎni kǎmǎ nkú pikaǎne ku rikpá, né tú am ku kǎónúse, am pǎe ntaai mǎe mǎféne m má súúni. ⁹ Lin lǎ n wa, in n la ku yé kelaane mari, insá lǎ n wa, aa ku ké.

Yeesu ye kǎwénteyaa unósi toikó unyine pǎise

¹⁰ Kǎwénteyaa ketúnǎ kǎnyine ke Yeesu uu Pisui fi kuyomǎyáhaalee kunyine-i céési. ¹¹ Unósi toikó unyine un kei we. Li wale aǎmǎ até áa we afééré ke kúniri kunyine akú ne u n lǎ kun u kparáselǎ un kecíre pinyere pǎnnelǎ. ¹² Ke Yeesu uu unósi uyǎ n yǎ, uu u séi uu u maa re: Uléécaa ye pǎ pǎisele. ¹³ Uu anípe ukecáá láa, unósi uu mǎse ne mǎse kecíre nyere uu Uléécaa pítaáse kápáa. ¹⁴ Amá ái ne kuyomǎyáhaalee uwéése risá, kai n wa re Yeesu ye kǎwénteyaa ketúnǎ usoi pǎise nnya. Uu pǎe rinǎo yǎsu, uu risoiwuí maa re: Siyáa sikpuulǎ kari má, se-i kai pise re tǎké keisi. Lǎ nnya, ani ye siyáa se-i kam piké nó pǎise, ái kape pǎe kǎwénteyaa ketúnǎ. ¹⁵ Upíima uu pǎe rinǎo u yǎsu re: Nǎ kecáá kecáá mǎwai pikó le. Mpá nó úye yǎe kǎwénteyaa ketúnǎ kuseele-i uinaa née ukeminaa toriyele uu ne kéniniré sí, née ái lǎ? ¹⁶ Unósi nkó yee nní Apiraham kepire ukó ke Setani uu n tǎraalǎ hái aǎmǎ até áa we afééré-me, ái pise re piké kǎwénteyaa ketúnǎ u toriyee? ¹⁷ Yeesu rinǎo mǎyǎo mǎ ame upilaarǎ isei wai hái, amá risoiwuí nnéi ripǎo arí ne umǎwai píima kuu n wapisi nnéi larisi.

Mpuri yuke-yuke nnyine kǎnyárǔ

(Matiyee 13:31-32; Mariki 4:31-32)

¹⁸ Yeesu uu maa re: Yo ke Uléécaa iyǎopi íi ne mǎnyíne we? Yo kam yé fe ké ne i múnǎise ne? ¹⁹ I we yare mpuri yuke-yuke nnyine ke usoi uu ukecare-i n lukesi nn lelu, nn kuléé wai, sinúipi asi kuilese kecáá ayámé wapisi.

Nkpónǎto pite kǎnyárǔ

(Matiyee 13:33)

²⁰ Yeesu uu pimáa kpá re: Yo kam yé fe ké ne Uléécaa iyǎopi múnǎise ne? ²¹ Uléécaa iyǎopi ye kǎ we yare nkpónǎto pite ke unósi uu ntǎ píima * kǎmǎe n cǎhǎnepǎ uu pulu pikpée api yisi.

Tinǎnǎo tee m mǎkú-mǎkúlǎ

(Matiyee 7:13-14; 21-23)

²² Yeesu uu ayu maa ne asínǎa n tǎnni un céési un ne Yerusalem-mǎ sí. ²³ Unyine uu u pise re: Sáa, mǎsei ye mǎ re pISOI nkáripI ke Uléécaa uu yé yóriyee? Yeesu uu rinǎo pi yǎsu re: ²⁴ Ani rinǎmǎpú ani ne rinǎnǎo tee m mǎkú-mǎkúlǎ loni, aseI kam nó símisi. Mǎyǎ yé náási re mǎké lompǎ, amá áme kǎ fene.

²⁵ Uyǎte un píyei n yisi uu rinǎnǎo kǎ, nó ketahai nyere, ani rinǎnǎo n komnente nǎn máikǎe re: Sáa, a ró hǎnne! Uu rinǎo nó yǎsu re: Am nyu re nǎ yei pikó le. ²⁶ Ani pǎe u maa re: Kesé kari li ari níru, arǎyu icee kǎmǎe kaa tǎói pǎn céési. ²⁷ Uu pimáa nó kpá re: Am nyu re nǎ yei pikó le. Ani ne ketaa né wa, nó pǎ nnéi nǎo nní líkǎpe n wai. ²⁸ Kei kani yé ténesi, ani aní takai kumúnǎ kpǎe-i kani yé Apiraham ne Isaaki ne Yakupu ne antepuye nnéi

* **13:21** Ntǎ píima: Sikiloo afééré ne sinupǎ kumúnǎ ntǎ ye mu.

n yé Uléécáa iyóopi-i, ai pɛɛ n we rɛ ketahai kapi nó fómɓɓɛ. ²⁹ PISOI yé ketunjeleeme-mɛ nɛ ketunjelolɛ-mɛ nɛ itunje kumii-mɛ nɛ itunje kuluke-luke-mɛ leeme api weri api Uléécáa iyóopi kémɛɛ tone api iluke le. ³⁰ Ai pɛɛ wai rɛ pɛpɛɛ nɛni nní pitórɔɔ pinyine yé ha pifoí, pɛpɛɛ nɛni nní pifoí api ha pitórɔɔ.

Yeesu ripɔɔ yɛ caai Yerusalem nnya
(Matiyee 23:37-39)

³¹ Kumúnjé kpɛ-i, Pifarisi pinyine api nɛ Yeesu kɔ api u maa rɛ: A nté yisi aa kelɔ féé sɪ. Erooti yɛ lalɛ uké tiyɛɛ piké pó kpu. ³² Yeesu uu rinɔɔ pi yósu rɛ: Ani n ηme ani ha kesánjá mpuri mmɛ maa rɛ nɛ nɛni nɛ kóso aníri lakasentele nɛn pISOI pɔisente ké pɛɛ keyáa táánū tunjé pikéi mpí tenɛɛ. ³³ Li pise rɛ ké nɛni keyaa nɛ kóso nɛ likeweeki nnécée rinɔɔ, likumúnjé rɛ ái nɛ sá rɛ antepu uké kelɔ féé kpu kái Yerusalem-i.

³⁴ Nɔ Yerusalem pikó, nɔ antepuyɛ kónlɛ ani kɔ pɛ kɛ Uléécáa uu nókenémɛɛ n tumme apare tapisi ani kóni. Melé kesɛ kamí pɛɛ la ké nó cápɛnɛ ké rimúlú líka ái kape nó wa, nɔké n we yarɛ kɛ kucáyaha aku yɛ kuamérj metene kusipipi n tā líka ái yé si wa mɛɔ, ani yúlu. ³⁵ Lɛ nnya kai yé nókenéyɔ riyá keké menmanɛ n nyɛnu. Ani kɔ tɛ áni nɛni piyénɛ né kpánɛ liké ha nɛ tu kumúnjé kpɛ-i kani yé ha mɛ maa rɛ: Uléécáa uké uyɛɛ Upíima rinyiri nɛ n wemɛ rikpá!

14

Yeesu yɛ utóikó unyine pɔise

¹ Kewénteyaa ketúnjé kɛnyine, Yeesu uu Pifarisi uwéɛɛ unyine keyɔ sɪ tɛ uké iluke li. Pɛpɛɛ keyáa kɛ kei ní we api nɔnɛ u m paílɛ. ² Utisi unyine yɛɛ mɛpílɛ itoi m pólú un ukeyu-i nyɛnu. ³ Yeesu uu nsímɛ kpísi uu isé pinyuwɛ nɛ Pifarisi pise rɛ: Irósé yɛ ncée hɛ née íi hɛ rɛ piké usoi kewénteyaa ketúnjé pɔise? ⁴ Amá ápi ηmurei piké rinɔɔ yósi. Yeesu uu pɛɛ utóikó kpísi uu u pɔise uu u yáɔ. ⁵ Uu pɛɛ pi maa rɛ: In tɛ nókenécɔpɛ unyine kewā née uinaa yɛɛ kelúkanka-i lóipɔ, liute úu yé mɛɛ nɛ mɛɛ kɛ pɔɔnɛmɛ mɔpá lin kewénteyaa ketúnjé? ⁶ Api rinɔɔ piyóɔ u pɔɔnɛ.

Kusáne pisei nɛ usáne ketonɛ piwéɛ

⁷ Yeesu uu yénu lɛ kɛ písánɛ kapi n sée api sitónɛ n wéɛkɛɛ. Uu pɛɛ pinnéi kɛnyárū nké maa rɛ: ⁸ UsOI un písónnɛ pilukɛ pó n sée, kape ha ketónɛ kɛcirɛ kémɛɛ tónɛ. In n la, pi yé úyukɔɔ unyine yɛɛ pó n fɛ n sée. ⁹ Ai wai rɛ uyɛɛ nní nókenétɛ n sée uú weri uu rɛ: A ketónɛ kɛ nɛ uyɛ tiyá. Isei kaa yé ha pɛɛ nɛ ketónɛ tɔrɔɔ-i tone. ¹⁰ Amá li nyamle rɛ usOI un kusáne pó n sée, a ha ketónɛ tɔrɔɔ-i tone, liké wa rɛ kumúnjé kpɛ-i kɛ uyɛɛ nní pó n sée uu ní ka, uké pó maa rɛ: Unésánɛ, a kɛyu-mɛ kam ketónɛ kɛcirɛ kémɛɛ. Lin lɛ n wa, pó pɛɛ pipósánɛɔ keyu-i ríyu yɛ. ¹¹ Lɛ nnya úyɛ un umɛcirɛ rintaáɛɛ, li yɛ u ricepisɛɛ. Uye un umɛcirɛ rincepisɛ, li yɛ u ritaáɛɛɛ.

¹² Yeesu uu pɛɛ uyɛɛ kusáne u n sée maa rɛ: Pɔn pISOI pilukɛ n séine, kape yɛ pipósánɛ nɛ kupómáɛ pikó nɛ pipópɛɛɔ pɛɛ m má sée. Pɛ né fɛ api kɔ pó kusáne séi. Lin lɛ n wa, pi lɛ kaa pi m pa pó pɛɛɛɛ. ¹³ Amá pɔn anyá ilukɛ n wai, a yɛ píwɛkɔɔ nɛ pináɛi nɛ síkankáláká nɛ pinyíyɛ sélei. ¹⁴ Pó pɛɛ mpóɔnɛ yɛ, likumúnjé rɛ pɛ ápi fenɛ piké pó li pɛɛɛ. Uléécáa yɛɛ yé pó li pɛɛ kumúnjé kpɛ-i kɛ pɛ nnéi pɛɛ umɛla n wapisi api nkɔɔ kémɛɛ n yisine.

Pinósikpiké anyá ilukɛ kɛnyárū
(Matiyee 22:1-10)

¹⁵ Anɔɔ nyɛ mɛkomɛ-maá, pɛ nɛ pɛ pɛ pɛ kɛsɛ ilukɛ n le usɛ uu Yeesu maa rɛ: Uyɛɛ yé ha Uléécáa iyóopi-i ilukɛ n li yɛ únarɛkomɛ lɛ. ¹⁶ Yeesu uu pɛɛ kɛnyárū nké u wai rɛ: Utisi unyine yɛɛ keyáa ilukɛ kɛcirɛ sónkɛɛ uu pISOI kulúí séi. ¹⁷ Kai pilukɛ kumúnjé n tu, uu uukeikó tum tɛ uké ha pɛ kuu n sélei maa rɛ: Ani kam, mɔpá yo yɛ nkɔpɛni pipele masilɛ. ¹⁸ Amá pinnéi mmɛ, mɔpá úyɛ uu uncónj pinyíɛ koru. Ufoí uu ukeikó maa rɛ: Nɛ kɛcarɛ lɔlɛ,

li kə pɛɛ pi sɛ rɛ kɛ ha kɛ yɛ. Lɛ nnya, a u maa rɛ uu kape wɔɔsi. ¹⁹ Uɔɔ uu u maa rɛ: Nɛ ináa lamɛ-lamɛ kɛfi lɔlɛ, nɛ la kɛ nɛ pikei i peenu. Lɛ nnya, a u maa rɛ uu kape wɔɔsi. ²⁰ Uɔɔ uu kə u maa rɛ: Nfáani kam unósi kpísi, lɛ nnya kám fenɛ kɛ ha. ²¹ Ukeikó uu uuyɔsaa kémɛɛ pɛlɛ uú ha anóɔ nyɛ u símisi. Ai úyɔsaa kuwói wai uu uukeikó maa rɛ: A mekɛɛ ayáa-i nɛ ícɛɛ kémɛɛ ha, aa píwɛkɔɔ nɛ pinári nɛ pinyíyɛ nɛ síkankáláká séleiri. ²² Kai rinkpáse, ukeikó uu pɛeri uu úyɔsaa maa rɛ: Nɛ lɛ kaa m pi sɛ piwai masile, amá sitónɛ yɛ kə pɔɔnɛlɛ. ²³ Uyɔsaa uu pɛɛ ukeikó maa rɛ: A siceeyupi siceepi ritiki aa pɛ kaa ncée-i n yéntinɛ nɛ kɛyɛ mahani piké kam, kenéyɔ kɛkɛ nɛ n yi nnya. ²⁴ Nɛ nó símisile rɛ pɛ nnéi kam pɛɛ nní n sélei, úka uu inélukɛ lenɛ.

*Lɛ kai m pi sɛ rɛ usoi uké n wa uké nɛ Yeesu upirɛtiki
(Matiyee 10:37-38)*

²⁵ Asoiwú píima an Yeesu tikilɛ pin nsɛ pɛnɛlɛ, Yeesu uu pansɛpɔ uu pi maa rɛ: ²⁶ Uye un kenémɛɛ n ka, li pi sɛ rɛ uké né n la ai tósu uusaa nɛ uuni nɛ uunósi nɛ usiwá nɛ upiwá nɛ upimaa nɛ upiyɛi nɛ uricuruu isoi. Insá lɛ uu fenɛ uké unépirɛtiki. ²⁷ Nkó yɛɛ uu n ɲmurei uké mɛnɛcɔ ukunapɛékɔɔ cɔ uké nɛ né ritiki, uu nɛ sá rɛ uké unépirɛtiki. ²⁸ In tɛ nókenécɔpɛ unyine yɛ la uké kulee cáca mɔ́, liute yɛ̀ tonele uu músu, uu yénu rɛ alɛ kɛ pikɛi pɛ api wa, ai tíyɛsɛ uu céru, in tɛ usiwóó yɛ piyɛ un yé fe uu pikɛi pɛ ketɔ tulu. ²⁹ Insá lɛ, un tikúi n yekei kúu pɛɛ kulee cáca pimómɛ tenɛsɛ, pɛ nnéi pɛɛ yé lɛ n yɛ́ yé u sɛnni. ³⁰ Pi yé maa rɛ: Usoid nkó yɛ pimómɛ koraanɛ amá uu fe uké tenɛsɛ. ³¹ Lɛ cire yɛ ni, uyóɔpi úyɛ un n la uké ha nɛ uɔɔ tɔ, u yɛ tonele uu músu kelenɛ, in tɛ u yé nɛ upisoi ákotokú kɛfi (10.000) fe uú ha nɛ uulaarɔ yɛɛ pisi ákotokú afɛɛɛ́ (20.000) m má tɔpu. ³² Unsá n fenɛ, u yɛ uuyɔɔpicɔ-i pitumɛ tunlɛ uu kahanɛ u n nyahaimɛ, uu u pi sɛ rɛ piké kómɛinɛ piké atɔpi riyá. ³³ Yeesu uu pimáa kpá rɛ: Kai nní lɛ, nó úka uu fenɛ uké unépirɛtiki, liute unsá lɛ kuu m má nnéi n ɲmɛriyɛ.

*Nnyási mmɛ mɛlɔ mɛɛ n kpu
(Matiyee 5:13; Mariki 9:50)*

³⁴ Nnyási yɛ likei kɛcire lɛ. Amá mmelɔ mɛn n kpu, yo kapi yɛ nɛ n larukusɛ? ³⁵ Nn pɛɛ ketɛ nɛɛ mɛfɛnɛ kémɛɛ linyinɛ yoriyɛnɛ. Pi yɛ ketahai n fómɔlɛ. Uye un ukómɛ, uu kóm.

15

*Isán iyɛɛ m pɔ api i heei kɛnyárú
(Matiyee 18:12-14)*

¹ Pilampooyɔɔ nnéi nɛ pikóɔpɛkɔɔ apí nɛ Yeesu kə rɛ piké kutu u ricɔ. ² Ai Pifarisi nɛ isé picélaa cón pin máikɛɛ rɛ: Usoid nkó yɛ kusánɛ pikóɔpɛkɔɔ séelɛ pin kɛsɛ le! ³ Yeesu uu pɛɛ kɛnyárú nké pi maa rɛ: ⁴ In tɛ nókenécɔpɛ unyine yɛ isán píle má, isɛ ii pɛɛ nɛ u pɔlu, liute uu yɛ isɛ ii wɛ píle nnyí tíyɛ uú ha isɛ nnyí yɛɛ nní m pɔ piwélɛ sɪ hái uú ha nɛ i yɛnuu? ⁵ Un kə i n yɛ, li yɛ u larisile uu i kpísi uú ya ⁶ uú nɛ kulu, uu pɛɛ upisanɛ nɛ upipɛɛcɔ sélei uu pi maa rɛ: Ani anyá né lɛ, nɛ inésán iyɛɛ pɛɛ m pɔ heeile. ⁷ Lɛ cire yɛ ni, nɛ nó maa rɛ ukóɔpɛkɔɔ usɛ mɛfinɛ mɛconɛ yɛ anyá píima lɛ keyómɛcaa-pɔ ai tósu pisonɛ usɛ uu wɛ píle kái m pi sɛ rɛ piké mɛfinɛ conɛ.

Kɛwóó kɛɛ m pɔ api kɛ heei kɛnyárú

⁸ Nɛɛ in tɛ unósi unyine yɛ nɔwóweni mɛpipi kɛfi má, mɛsɛ amɛ pɛɛ nɛ u pɔlu, unósi uyɛ uu yɛ kɛfiráa risɛ uu kɛyɔ pɛéi, uu ɲsɔnɛ kɛ pɛrei uú ha nɛ mɛpipi mɛsɛ mɛ yɛnuu? ⁹ Un píyɛi mɛ n yɛ, u yɛ upisanɛ nɛ upipɛɛcɔ séleile uu pi maa rɛ: Ani anyá né lɛ. Nɛ kɛwóó kɛɛ nɛ né m pɔ heeile. ¹⁰ Lɛ cire yɛ ni, nɛ nó maa rɛ ukóɔpɛkɔɔ usɛ mɛfinɛ mɛconɛ yɛ anyá píima lɛ pilécaatumɛ kémɛɛ.

Kɛwá kɛɛ m pɔ api kɛ heei kɛnyárú

¹¹ Yeesu uu pimáa kpá re: Utisi unyine yee ppe pinmáne pité má. ¹² Usínsá uu u maa re: Unésáa, a lē kam masí mepókpa-maá mepómá kémee n yénune né pa. Usáa uu ppe umemá piketé hóónē. ¹³ Kai siyáa rinkóónú, unmánē sínsá uu ulikó nnéi cápinente uú nē kuyu taa-taa kunyine sí, uú ha kei mēfine kópe-i loni ai wai re u umemá caainkēē. ¹⁴ Kuu usiwóó nnéi piluke ní masí, nkú píima nnyine nn kuyu kpē loni, mpa yo aí pipári u koru. ¹⁵ Uu pēé ha kuyu kpē utisi unyine kémee pikei loni. Uyē uu usicare-mē u yekei re uké uafōn kecáa m paílē. ¹⁶ Li ye ppe ripóó u wa re mpa áfōnpomé kuu yē uké li, amá úka úu ye kō a u pa. ¹⁷ Uu ppe nfasimé loni, uu umecire maa re: Unésáa pikeikó nnéi yēè lile api pōonente, néen nē nté nkú kpine. ¹⁸ Nē unésáa-i pelene, am ha u maa re: Unésáa, nē nē Uléecaa púnnele am kō nē pō púnne. ¹⁹ Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. A né rimúlú yare upókēikó. ²⁰ Uu yisi uké usáa-i pele.

Uu kahanē nkpáni kényō nē rinkō, usáa uu ketaa-pō u yenu, ai íwe u wai, uu wurupō uú ha u pira. ²¹ Kewá ake ppe u maa re: Unésáa, nē nē Uléecaa púnnele am kō nē pō púnne. Am tu re póké né kpísi yare kepópipi. ²² Amá usáa uu upikeikó maa re: Ani mekeekēē nē kukpélenku kecire kam ani ku u tani, ani ukenipepi kepale tani, ani anéeri u tani. ²³ Ani nē rináala kpókóó kam, ani ri kopu tóké nē iluke kecire wa tóké li nē mpōonare. ²⁴ Ai líka nnya, unémáne nkó ye ppe kpule, uu neni nfáa yenu, u ppe pōle, am nkpéni u heei. Api anyá kóru nē mpōonare.

²⁵ Kumúnjé kpe-i, utisi uyē unmánē foí un sicare-mē wepō. Kuu kényō n nyahaipō, uu inyánlū nē nnyáa nné kóm ²⁶ uu ukeikó use séi uu u pise re yo nnya kai lē wai. ²⁷ Ukeikó uu rinóó u yósu re: Upówá yee ppeeme. Ke upósáa uu ukepípi n yē nē nsarenare nnya, uu ppe rináala kpókóó kopu. ²⁸ Unmánē foí uu ppe wóosi uu kényō pilone yulu. Usáa uu léépō uké kényō u tampō. ²⁹ Amá unmánē uu usáa rinóó yósu re: A kutu ricō, aymē ye kulúi wale kam pō n keisi, am kō pí kai pō háikuse. Mpa nē lē, áa pí kai mpa ripoila né hē re tó nē pinésáne tóké nē anyá li. ³⁰ Amá ke upónmánē nkó uu m ppeeme, upónmánē yee mepómá nnéi ní caai nē piwásánkaí pitóoi, uyē kaa rináala kpókóó kpu. ³¹ Usáa uu u maa re: Kenéwá, tó nē mpó tó mpa píyei we, pōó lē kam m má nnéi te. ³² Amá li pise re tóké anyá kecire wa nē mpōonare re upówá nkó ye ppe kpule, uu nkpéni nfáa yenu, u ppe pōle, am nkpéni u heei.

16

Ukeikó kópe yee ukeisaa memá kecáa ní paílē

¹ Yeesu uu kō upipiretiki maa re: Umámá unyine yee ppe ukeikó má, uu uanipe-i umemá wai. Písoi api u símisi re ukeikó uyē umemá caainkēēle. ² Ukeisaa uu u séi uu u maa re: N-ye kam nní kómēi pin kepócaá símisi? A né símisi lē kaa pipókēi n keisi. Aa nkpéni linékó kecáa pípaí kpáne. ³ Ukeikó uu ukefa-i kōpu re: Unékeisaa ye pinékei-i né lesene. Iye kam waine? Am tikōhō má re né fe am lum. Isei yē kō né n we re ké wélei. ⁴ Too, né céri lē kam yē ní wa, mpa nensá keyáa n keisi, písoi piké nē písiyō-i kenécáa m paílē. ⁵ Uu pē nē pē ppe ukeisaa nē riwómē m má sélei use use. Uu ufoí maa re: Alé kaá nē unéyosaa riwómē má?

⁶ Uyē uu u ppe re: Mékpō sōne apōri píle. Ukeikó uyē uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a mekeekēē tone aa wólu re kuwóó ye ku. ⁷ Uu lē memáa uco pise re: Pó ní, alé ke ripówómē arí le? Uyē uu rinóó yósu re: Melukepípi áfōrōnti píle. Ukeikó uu u maa re: Tipówómetelé ye ntí, a wōi re áfōrōnti kuwóó nē afeetaani. ⁸ Ukeikó kópe uyē uyosaa uu u pakare umesōhō píima mē nnya. Likumúnjé re ketē nté písoi ye piwóówélāa ncee kémee mesōhō nē pipicō sōnele ai tósu pepēe metéi kémee ní we.

⁹ Yeesu uu kpá re: Né nē nó maa re: Ani kewóó kópe kpísi aní nē písáne wéési. Ken n ka ken nē nó n níméherēē, Uléecaa uké síyō sēé ási pí kai n fortune kémee nó yósi. ¹⁰ Uyē likéi sínsá kémee aseí m má ye kō limáa kémee a málē uyēé úu likéi sínsá kémee aseí m má úu kō

limáa kémee a má. ¹¹ Nonsá memá kópe pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee meýíkíyiki nó rimúise? ¹² Ponsá kó uco líkó pimulé kémee aseí m má, wóo yé pee pó líkó pó rimúise?

¹³ Ukeikó úu fene uké pikeisaa pité m má. U unyine yulune uu uco n la. U yé unyine n tikilē ne kefa kese un uco ipuri yulu. Ani yé fe náké Uléécaa ne siwóó n tikilē kumúnjé kuse.

Isimé ico ke Yeesu uu Pifarisi n símaanke
(Matiyee 11:12-13)

¹⁴ Pifarisi api isimé iyē nnéí kóm. Kapi siwóó ní la nnya, api Yeesu sennyi. ¹⁵ Yeesu uu pi maa re: Nò písoi le pee ye sisoipipi inipee-i n wai yare písoi sone, amá Uléécaa ye nósínéfa nyule. Lē ke sisoipipi asi ye n waise yare limáa-maa ye Uléécaa inipee-i líkópe le.

¹⁶ Moisi isé ne antepuye atelé kapi pee n céesi ye kété wale Yohani Uniwole kumúnjé-i. Háí kumúnjé kpe-i-me ke Uléécaa iyópi Nsimé Kεcire nn pikóónú kóri, mpa úye un náási uké Uléécaa iyópi-i ló. ¹⁷ Ketē ne keyóme metene ye welesi ai tósu ke Uléécaa isé kεwóipi ake yé n tósi.

¹⁸ Uye un uunosi n lakase uu ufée kpísi, liute ye iwásá wale, uye kó unósi ke ula uu n lákase n kpísi ye kó iwásá wale.

Umámá ne Lasaa nstímé

¹⁹ Lē memáá, Yeesu uu kényárū nké pi wai re: Utisi māmá unyine yee pee we. Ilū kεcire yee nnéí m má kuu ye tā. Nnare kémee kuu pee félē un kó iluke sone le. ²⁰ Utisi wekóó unyine kapi ye n sée re Lasaa ke sitóipi asi ipiye nnéí m mómáalē un umámá keyo rinónó keyúrí finu. ²¹ Ai ye ripóó u wai re uké umámá iluke poroi-poroi hí uké li. Lē memáá, sipópi sin sónaapo sin uitoi lání. ²² Uwekóó uu keyáa kpi, piléécaatume api u sakaa apí ne keló sone kē kémee ke Apiraham uu ní we sí. Umámá ricurruu uu kó keyáa kpi, api u kulesi. ²³ Umámá uu meýá íwe n le pikúlā kuyu-i, uu inípee síka uu ketaa-pó Apiraham yenupó, Lasaa un ukekúrí we. ²⁴ Uu pee pupei re: Saa Apiraham, a íwe né té aa Lasaa tumti re uké ne ukenipepi míni rita uké rinélémpi ninukuse. Ne meýánsei íwe lele nna mmú kémee. ²⁵ Amá Apiraham uú maa re: Kenéwá, a léise re pó pee meýánsei nnare kóméile pee uye-i kaá pee keteni-i ní we. Kumúnjé kpe-i ke Lasaa póo pee íwe píima takai. Nkpéni kai urikin ninukuse, pón íwe takai. ²⁶ Lē memáá, kuhóre-hore píima ye tó ne nnó kénelenle. Kai nní lē, pεpee ní lane re piké tó mmé yisi piké nó-mē ha ápi fene. Uka úu kó fene uké kei kaa nní ní we yísime uké tó mmé kam. ²⁷ Umámá uú maa re: In lē, ne ne pó ténile re a Lasaa unésáa keyo-i tumpó. ²⁸ Ne kei piwá pinupū málē. Uké ha nsone pi símisi áí kape wa re pē ticurruu ye íwe keló nké-i ka. ²⁹ Apiraham uu rinóó yósu re: Pipówá ye Moisi ne antepuye atelé málē. Piké a keē piké kó. ³⁰ Umámá uu re: Lē ηmane áí tu, Saa Apiraham. Amá in te unyine ye pikúlā kuyu-i yisi uú ha pi leepó, pi yé pee mεfine conse. ³¹ Pinsá n la piké Moisi ne antepuye atelé kēē piké kó, mpa ukpókpó unyine uké pikpókpó kémee yisi, ápi pakarene.

17

Akópe piwai ne písárei
(Matiyee 18:6-7, 21-22; Mariki 9:42)

¹ Yeesu uu upipiretiki maa re: Mewai mee yé n tíyese písoi piké ne akópe n wa yé mesére n wele. Amá úye un n tíyese unyine uú ne akópe kémee loni, íwe kuu topori. ² Li kutósi we piké rináipare mule-mule nηme wa api ripóó u lesi api mínimaa-i u sápo ne kuu yé siwá sē kényine akópe n waise. ³ Ani nsone nómenécíre tí!

Upómáreco un ne pó m púnne, a nsone ne u símisi. Un n ceri re u caaile, a uakópe u sárei. ⁴ Mpa un ne pó m púnne mepehē meséi keyáa kese kémee, uu ye mpa mepúnne méye ne pó téni re u caaile, a uakópe u sárei.

Nfatene

⁵ Pitumε api Upíima maa re: A nfatene tó rikpáse. ⁶ Upíima uu rinóó yósu re: Nón pεε nfatene m má nké m piye yare riléépipi sínsápi rinyine, nó pεε fe ani kulée nkú maa re: “A wehe aá ha mínimaa-i nyere” aku nórínénóó tiki.

Lē kai m pise re ukeikó uké wa

⁷ Tóké waise re nó unyine ye ukeikó má un u cákaripó née un uisεε sémpó. Un píyei u n yemme un kecare n leeri, liute yé ukeikó uyē maa re a mekekeke kam a iluke lii? ⁸ Aaí, ái yé lē wa. Amá u meníne u maane re: A iluke né wa aa ilū conse aa né i yekei ké li, pó pεε lē memáá fe aa ipókó le. ⁹ U yé fe uu uukeikó yáási re ne upikei kuú ne pikei pē kaí pεε m pise re uké wa n waa? ¹⁰ Lē cire ye ni ne nś ticuruu. Nón píyei lē kai m pise re nóké wa n wa, ani ye maa re: Tó ne pikeikó le, ái pise re piké ró pónese. Lē kai m pise re tóké wa kari wa.

Yeesu ye piyó kefi paise

¹¹ Ke Yeesu uu Yerusalem-mē n sī, uu Samarii ne Kalilee ayu kepáápáá n tikilē. ¹² Uu kuyu kunyine-i lompó, piyó kefi pinyine api u tépeipó api ketaa-pó nyere ¹³ api m pupukεε re: Yeesu, Saa, a íwe ró té! ¹⁴ Yeesu uu pi yenu uu re: Ani ha nómenécíre pεpεε ye Uléécaa inyóonse n wa nyíse. Kapi kei-pó n sī, api pelu. ¹⁵ Ke piuse uu n céri re u peile, uu uana kepire pele un Uléécaa meyoopi yom lin cálē. ¹⁶ Uu Yeesu ana metene wulapó uu kéyu ketē kam, uu u yáási re ne upikei. Utisi uyεε pεε Samarii ukó le. ¹⁷ Yeesu uu pi maa re: Néntε pikefi kam paise? Yei ye pεε use úu we kefi təróó mpí? ¹⁸ Piuka úu nfasimé wa re uké pεeme uké Uléécaa ríyu waise re ne upikei, insá usáne nkó mecire. ¹⁹ Yeesu uu lē memáá u maa re a yisi, a n ηme, mpófatenε ye pó yóriyele.

*Uléécaa iyóopi mekame nsímé
(Matiyee 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Pifarisi api Yeesu pise re: Píyei ke Uléécaa iyóopi ii sánti? Uu rinóó pi yósu re: Uléécaa iyóopi ii we re nó fe ani imekame yenu. ²¹ Ai re pi yé nó maa re: Ani ripaí, nté kií we née nté-pó le. Ani ceri re Uléécaa iyóopi ye nókenécópe wele. ²² Uu pεε pipiretiki maa re: Keyáa ye sántile kani yé ní la re nóké mpá keyáa keε Usoi Kepipi yē, amá áni yé kó ke yē. ²³ Pi yé nó maa re: Nté nní kuú we née nté-pó kuú we, amá áni kape kei ha, áni kape kó mē wurupó. ²⁴ Yare ke kekóneseípi ake ye nní meyéne mese rin-yéeri keyóme keto ne kété, ai kpáii meco ke Usoi Kepipi ake sánti. ²⁵ Amá li pise re keké meyá íwe li, nfáani pisoι mpí piké ke ηmeriye. ²⁶ Leléε pεε Nowee kumúnjé n wa lícō leε Usoi Kepipi kumúnjé waine. ²⁷ Pisoι ye pεε lele pin níru pin sóonne pin pila ne pinósi pasiine hái ne keyáa kē ke Nowee uu kutákai kémεε n lompó, ikónε maa íí ne weri, míni ame pisoι kpísi. ²⁸ Li yé ha n we yare Lóti kumúnjé: Pisoι ye pεε lele pin níru, pin lééri pin kó yálisi, pin aléé támaankeε pin kó mómti. ²⁹ Amá keyáa kē ke Lóti uu Sotám-i ní le ke nna ne linyine yare nfúrō toi ai keyómεcaa-pó leeme ai pisoι kóni. ³⁰ Mese mē kaí ha keyáa kē ke Usoi Kepipi aké ha n léerine piké ke yē waine.

³¹ Uye un keyáa kē ukulee ipiraa kecáá n we, úu kape re uké metene ricepi uké uilū iyεε kei ní we kpísi née, úye un sicare-mē n we, úu kape re uké kéyo pele. ³² Aní Lóti unosi nkó kecáá léise. ³³ Uye un n la uké nfáa mesére m má, u yé n fóm. Amá úye un unfaa n fóm, u yé n yē. ³⁴ Ne nó símisi re kesine kē, pisoι pité yé kuhá kuse kecáá n finu, aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁵ Pinósi pité yé n we pin nam aí use kpíipó ai ucó yá. ³⁶ [Pitisi pité yé likumúnjé kpe-i kecare-i n we, aí use kpíipó ai ucó yá.] ³⁷ Pipiretiki api u pise re: Upíima, yei kaí ha lē waine má? Uu rinóó yósu re: Kei ke isare kópe ii ní we ke áyemeekú aa ye cápine.

18

Ukúmannəsi ne utúhaane kenyárū

¹ Yeesu uu lē memáá kenyárū nké pi wai uké ne pi céési re piké ye mpá píyei Uléécaa yáási, aí kape ye píkai sikká pi wa. ² Uu re: Kuyu kunyine-i ke utúhaane unyine uú pεε we. Uu

Uléécaa wuru úu kə úka pakarelē. ³ Ukúmannəsi unyine un kə kuyu kpé-i we. Uu mēsere u n lēkēpə rē uké u nē uucécə ketahai rikéne. Mpá píyei kuu yé u lēpə uu u maa rē: A tó nē unécécə ketahai rikéne. ⁴ Ai nánai hái, amá utúhaane úu nē kutu u cólē, uu pēe keyáa umécire maa rē mēsei yé mē rē ám Uléécaa wuru ám kə úka pakarelē. ⁵ Amá kē ukúmannəsi uu nní picóné nē n tónse nnya, li pise rē ké lē alari u pa, insá lē, u yé písónaame n nōhlenle uú ha nē kunənkū né finse. ⁶ Upíima uu lē memáa kpá rē: Ani lē kē utúhaane kópe uyē uu m ma kutu rico! ⁷ Uléécaa yēe úu yé pēe upikó alari pa pin nē u n tēni ketúnjé nē kesine? U yé nánaise uké nē pi n lē? ⁸ Nē nó maa rē u yé mēkēkēe alari pi pa. Amá Usoi Kēpipi kēn píyei m pēeme, kē yé pēe ketē kecáa písoi lēeme pēe nfatene m maa?

Ufarisi nē ulampooyó kényarū

⁹ Yeesu uu kényarū pēpēe nní pimécire n waiselē yare písoi sōne pin picə kóselē maa rē: ¹⁰ Písoi pité pinyine pēe Uléécaa keyə-i lompə rē piké keyóme yáasi, use yé Ufarisi lē, ucə ulampooyó. ¹¹ Ufarisi uu nyere uu ukefa-i rē: Uléécaa, nē pó yáasi kám nē písoi tərəə menyine n we nnya, pēe piyaa nē piwaikópekəó nē piwásankai lē. Nē pó yáasi kám nē n we yare ulampooyó nkó. ¹² Siyáa siseei kēme, sité kam yé anó paasi, lē nnéi kam yé n yē kam yé hōne awélé kēfi am kuse pó pa. ¹³ Ulampooyó uyē pó ketaa-pə nyere, úu nkpani keyóme-mē inípe pisíka peenu, amá kēwuu kuu ripira uu rē: A né ukópekəó íwe tē. ¹⁴ Yeesu uu kpá rē: Nē nó maa rē usoi nkó uké kelenē n kúi, Uléécaa yé uakópe u sáreile, amá ái lē Ufarisi wa. Likumúnjé rē úye un umécire rintaáse, li yé u ricepisele, úye un umécire rincēpise, li yé u ritaásele.

Yeesu yé siwá sínsápi rinó sōne ritikise

(Matiyee 19:13-15; Mariki 10:13-16)

¹⁵ Písoi apí nē siwá fēnfēi ricurruu Yeesu hapə rē uké si rica. Pipiretiki api pi yēnu, apí nē pi cési. ¹⁶ Amá Yeesu uu tíyese apí nē siwá u hapə, uu rē: Ani riyá siwá síkē kēnéme kam, áni kape si tápisi. Likumúnjé rē mpí pēe simécə n we pēe yé Uléécaa iyəpi kēme lō. ¹⁷ Asei kam nó símisi, úye unsá Uléécaa iyəpi n ηmurei yare kē kēwá ake yé n ηmurei, úu ikēme lonine.

Uhmáne māmá unyine kecáa nsímé

(Matiyee 19:16-30; Mariki 10:17-31)

¹⁸ Pisufi uwéese unyine uu Yeesu pise rē: Saa sōne, íye kam waine ké nē nfáa tenéciré yē? ¹⁹ Yeesu uu u maa rē: Yo nnya kaa né sée rē Usōne? Uka úu usōne insá Uléécaa mēcire. ²⁰ Mpá liké íye wa, pə Uléécaa isé nyule rē: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape yáai, kape nnóme itansei nyere, a upósáa nē upóni ríyu waise? ²¹ Utisi uu rinó yósu rē: Hái inéwá-me kam lē múlilē. ²² Kē Yeesu uu lē pikóme m masí, uu u maa rē: Likei lise lē pó párilē. A lē nnéi kaa m má yáa, aa siwóó sē píwekəó hōne, pó pēe keyómecaa-pə memá yē. Pən lē piwai m masí, aa pēé weri aa né tiki. ²³ Amá kē utisi uu anó nyē n kō, uripə ari mēyánsei caai, ái líka nnya, u pēe umámá píima lē. ²⁴ Kē Yeesu uu n yē tē uripə yé caai, uu rē: A tíye Uléécaa iyəpi kēme pilone yé nē pimámá páápú kpa! ²⁵ Kuyooyoo kun n la kuké kehímpi kupole-i lompə, li yé kutəsi m purú nē kē umámá uu yé n la uké Uléécaa iyəpi kēme n lompə. ²⁶ Pēpēe pēe kutu u n cólē api rē: In lē ni, wóo yé pēe píyulale yē? ²⁷ Yeesu uu rinó pi yósu rē: Lēlē ái sisoipipi kēme kuwai n we yé Uléécaa kēme kuwai welē. ²⁸ Piyēe uu pēe rē: Lēe nní, lē karí pēe m má kari tíye ari pó tiki. ²⁹ Yeesu uu pi maa rē: Asei kam nó símisi. Uye un Uléécaa iyəpi nnya ukeyə, nēe uunəsi nē upiwā nē upimaa nē upimarécə, nē usiwā tin-yá, ³⁰ liute yé nēni mēwee mmé-i lē mēpehē kulúi yē uu kə aηmē nyē n weme kēme nfáa tenéciré yēnu.

Yeesu yé metáanū unkpə nē umeyise nsímé símisi

(Matiyee 20:17-19; Mariki 10:32-34)

³¹ Yeesu uu upipiretiki kefi ne pité séi uu pi maa re: Tò Yerusalem sinle. Kei ke lē nnéi ke antepuye api Usoi Kepipi kecáá ní wói áí ha waine. ³² Pi yé pēpēe ápi Uléecaa n wuru anipe-i ke wa api kecáá ke nyánei, api ke lámisi, api kekecáá meta tuke ³³ api nséi ke fapii api pēe ke kopu, amá keyáa táánū tunjé ake nkpò kémee yisi. ³⁴ Amá Yeesu pipiretiki ápi nsímé mmē aseí kō. Li anóo nyē aseí pi pesile ápi nkpáni céri lē nsímé ke Yeesu uu n símisi.

Yeesu ye unyiye unyine paise

(Matiyee 20:29-34; Mariki 10:46-52)

³⁵ Ke Yeesu uu Yeriko n nyahaipò, unyiye unyine un ticéetime tū un wélei. ³⁶ Uu kóm tisoiwú tin sónepò, uu pise re yoo ní? ³⁷ Api u símisi re Nasareti ukó Yeesu yee kei tósu. ³⁸ Uu pēe pupēi re: Tafiti Kepipi Yeesu, a inéwe ripaí! ³⁹ Pēpēe pēe kekpeē n sōne apí ne u cési re uké riséé, amá uu meýá cásē re: Tafiti Kepipi, a inéwe ripaí! ⁴⁰ Yeesu uu nyere, uu rinóo he re piké ne u u kam. Ke unyiye uu ukekúrí ní hápò, Yeesu uu u pise re: ⁴¹ Yo kaá la ké pò wa? Uu rinóo yósu re: Sáa, ne la re inénípeē iké ye yē. ⁴² Yeesu uu u maa re: Ipónípeē iké wúkule! Mpófatenē ye pò yóriyē. ⁴³ Mese ne mese, inípeē ii wúkule, uu Yeesu tiki un Uléecaa meýòpi yom. Tisoiwú nnéi ari lē yenu, pē ticurruu api kò Uléecaa meýòpi piyómē kápáá.

19

Yeesu ne Sasee kecáá nkó

¹ Yeesu uu Yeriko-i lompò uu uncee n tósu. ² Utisi unyine kapi ye n sée re Sasee un kuyu kpe-i we. U pēe pilampooyò uwéése le un kò umámá. ³ Uu náási uké uyē kapi ye n sée re Yeesu yē, amá úu fe. PISOI ye pēe riwúí cápinelenle, uyē úu kò pēe mecáa we. ⁴ Uu pēe kēyummē wuru uú ha kuléé kunyine kapi ye n sée re Sikomò yopoi uké Yeesu yee kei n tikiye yē. ⁵ Ke Yeesu uu kelò ke-i n tu, uu uinípeē síka uu Sasee maa re: A mekekeke súime Sasee, li pise re ké neni kepòyo-i tone. ⁶ Sasee uu mekekeke súiri uú ha kusáne u yósu ne mpónare. ⁷ Ai pē nnéi pēe lē n yé píri wai, api pēē n tee re: Ukópékò keyò ke usoi nkó uu nní lō. ⁸ Sasee un Upiima keyúrí nyenu uu re: A kutu rico, Sáa né menémá rikéne am kuwélé píwekò pa. Nen kò úye menípeē n li am usiwóo yósu, né liute si hééle mepehē mena. ⁹ Yeesu uu u maa re: Píyulale ye neni keyaa nké kēyo nké-i lommele, áí líka nnya, Sasee ricurruu ye kò Apiraham kepire ukó le. ¹⁰ Likumúnjé re Usoi Kepipi ye kale keké pēpēe m pòlaalē tiyu lō.

Wura mewóopipi kenyárū

(Matiyee 25:14-30)

¹¹ PISOI pēe Yeesu kutu rinco ye pēé musí re kuu nní ne Yerusalem tirkò nnya, Uléecaa ye lē tuimele uké iyóopi n le pin u nyáni. Lē nnya kuu kenyárū pi maa re: ¹² Kéyo kecire usoi unyine yee kuyu taa-taa kunyine-i ha re piké iyóopi u tí uké pēe limemáa pēeme. ¹³ Uké kelenē ní tāsí, uu upikeikó kefi pinyine séi uu nípá úye wura kewóo múise uu pi maa re: Ani siwóo nsí ne kpéense háí ne menépeeme. ¹⁴ Amá ukuyu pISOI api uipuri yulu, api pitume yukuse piké ukepire ritikipò piké re: Ari la re usoi nkó uké uróyóopi. ¹⁵ Api iyóopi u tini uu ukuyu pele. Uu pēe pikeikó pē kuú pēe siwóo m muleise séi re uké yē kuláa kpē kapi n yē. ¹⁶ Ufoi uú hapò uú maa re: Sáa, wura kewóo kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóo kefi. ¹⁷ Uyóopi uu u maa re: Li nyamlē, ukeikó sōne. Kaa nní likei sínsá pimúlé ní céri rísone nnya, né ayu kefi pò pa aa akecáa m pailē. ¹⁸ Ukeikó lírū uú hapò uu re: Sáa, wura kewóo kaa né rimmúise kulaa ye wale wura siwóo sinupū. ¹⁹ Uyóopi uú uyē maa re: Né pò ayu anupū pa aa akecáa m pailē. ²⁰ Ukeikó ucò uú hapò uu re: Sáa, upówura kewóo ye nké. Keníripi-i kam ke paasi am pésu. ²¹ Ipówame ye né wale, kam mepókó n nyu re áa ye nká usoi wa nnya. Lē káa n yekei kaa ye kpísi, lē káa n lukesi kaa ye kpasi. ²² Uyóopi uu u maa re: Pó ukeikó kópe nkó, apónóo cire kamí ne ketahai pò pepirene. Pò nyu re áam ye usoi nká wa, te ne ye lē kám n yekei kpísile, am lē kám n lukesi kpasi. ²³ Yo nnya káa pēe siwóo

keyekei-i yekei? Né pɛɛ fe am mɛnɛpɛɛmɛ mmé-i si yósu nɛ kuláa. ²⁴ Uu pɛɛ pɛpɛɛ kei ní we maa rɛ: Aní wura kɛwóó kɛ yásí aní uyɛɛ mɛwóópí kɛfi m má múísɛ. ²⁵ Apí u maa rɛ: Uyɛ nɛ mɛwóópí kɛfi málɛ. ²⁶ Asei kam nó símisi, uyɛɛ m má kapi yɛ pípá rikpá, amá úyɛ unsá m má, nkáripí kuu m má kapi u yósunɛ. ²⁷ Amá pinélaarɔ pɛɛ ápi nɛ iyóopi né n la pɔ nkó yɛ mmú: Aní nɛ nté pi kam aní kɛnéyú-i pi kóni.

Yeesu yɛ Yerusaleɛm kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Yohani 12:12-19)

²⁸ Kɛ Yeesu uu lɛ písímé m masí, uu risoiwuí kɛkpɛɛ wai un Yerusaleɛm simpɔ. ²⁹ Kumúnɛ kɛɛ-i kuu Petifaseɛ nɛ Petanii ayu kuwélé-mɛ tikúú tɛ kapi yɛ n sée rɛ Olifiyee rikúú keyúrí ní we, uu upipiretiki pité tum ³⁰ un pi tee rɛ: Aní kuyupí kɛɛ nní kɛróyú ní wɛpɔ kɛmɛɛ ha. Nɔn kei n tuipɔ, nó kɛminaapí kɛnyinɛ lɛɛpɔ kɛn toraalɛ. Usoi úka úu kɛ tonɛlɛ. Aní kɛ fénne aní nɛ né kɛ weri. ³¹ Uyɛ un nó m pise rɛ yo nnya kani kɛ fénne, aní liute maa rɛ Upíima yɛɛ kɛ la.

³² Pitumɛ apí sɪ́ apí ha lɛɛpɔ yarɛ lɛ kɛ Yeesu uu pi n símisi. ³³ Kumúnɛ kɛɛ-i kapi kɛminaapí n fénne, kɛpɛte apí pi maa rɛ: Yo nnya kani kɛminaapí kɛ toriyɛ? ³⁴ Apí rinóo yósu rɛ: Upíima yɛɛ kɛ la. ³⁵ Apí kɛminaapí kɛ nɛ sɪ́, apí kɛkɛcáá piilú laaí apí Yeesu kɛkɛcáá tónsɛ. ³⁶ Kapi kɛyú-mɛ n sɪ́, písoi apí piilú ncée kɛcáá n tánɛntɛ. ³⁷ Kapi Yerusaleɛm n nyahaipɔ pin ncée mmɛ Olifiyee rikúú ní cɛpilɛ tikilɛ pipiretiki kulúí pɛɛ u n tɪ́kilɛ, apí Uléécáa mɛyóopi n yom lin cálɛ, mɛwaisaɲa mɛ nnéí kapi n yénti nnya. ³⁸ Pi pɛɛ máikɛɛ rɛ: Uléécáa uké Uyóopi uyɛɛ nɛ Upíima rinyiri n sónti rikpá.

Nkínɲinɛ nké keyómɛcáa-pɔ n we, Uléécáa rinyiri tiké kei-pɔ n taálɛ.

³⁹ Pifarisi pinyinɛ pɛɛ risoiwuí tɛ-i ní we apí Yeesu maa rɛ: A pipópiretiki rinóo hɛ rɛ piké riséé. ⁴⁰ Yeesu uu rinóo pi yósu rɛ nɔpá pin tinséé, aparɛ yé ricáái.

Yeesu yɛ Yerusaleɛm nnya tɛni

⁴¹ Kɛ Yeesu uu Yerusaleɛm kuyu n nyahaipɔ, uu ku yɛnu, uu kpɛ nnya tɛni ⁴² un tee rɛ: Yerusaleɛm, pɔn pɛɛ nɛni keyaa nké n ceri lɛlɛɛ yé nɛ nkínɲinɛ pɔ n kam! Amá li nkɛpɛni pékaalenlɛ, áa yé fe pɔké li yɛ. ⁴³ Siyáa sɛ-i kɛ pipóláarɔ apí itɔpilú kɛcirɛ nɛ kɛkápi pɔ n wainɛ yɛ sóntilɛ, apí awélé nnéí pɔ n cónlɛ. ⁴⁴ Pi yé nó nɛ pipókó nnéí ná kpátá-kpátá, apí ripóparɛ ríka pɔ yáne tiké ricɔ kɛcáá n tɔsilɛ. Káa kumúnɛ kɛɛ-i kɛ Uléécáa uu picomɛ pɔ ní ka n ceri nnya kai lɛ pɔ wainɛ.

Yeesu yɛ Uléécáa keyɔ-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-17; Mariki 11:15-19; Yohani 2:13-22)

⁴⁵ Yeesu uu Uléécáa keyɔ loni uu pikpéense pilákase kápáá ⁴⁶ un pi tee rɛ: Li wɔlaalɛ tɛ: Pi yé kɛnéyɔ sée rɛ keyómɛyáhaayɔ.

Amá nó nɛ kɛ ripólósɛlɛ piyaalukɛ kuhorɛ!

⁴⁷ Mpá keyáa kéyɛ kɛ Yeesu uu yɛ Uléécáa keyɔ-i n céési. Pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóonɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kpáfúpɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɲanɛ ní-yɛ kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la ké nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la ké nó pise rɛ Uléécáa nɛ písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛɲɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpɛni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

20

Yei kɛ Yeesu nnaɲɛ nn léeri?

(Matiyee 21:23-27; Mariki 11:27-33)

¹ Kɛ Yeesu uu keyáa kɛnyinɛ Uléécáa keyɔ-i n céési un Nsímé kɛcirɛ símisi, pɛpɛɛ yɛ Uléécáa inyóonɛ n wa piwééɛ nɛ isé picélaa nɛ kuyu piwééɛ apí kpáfúpɔ ² apí u pise rɛ: A ró símisi, nɲanɛ ní-yɛ kaá nɛ nní wai? Wóo ncée pɔ hɛ rɛ a lɛ wa? ³ Yeesu uu pɛɛ pi pɛsɛ rɛ: Nɛ la ké nɛ nó pise. Aní né símisi: ⁴ Nɛ la ké nó pise rɛ Uléécáa nɛ písoi pɛɛ Yohani tumme rɛ uké písoi míni wolɛ? ⁵ Apí pimɛcɔpɛcirɛ n kɛɲɛnɛ rɛ: Tɔn nkɛpɛni m maa rɛ Uléécáa yɛɛ u

tumme, u yé ró pise re: Kai pɛɛ íye wa kári ne Yohani nsímé ñmurei? ⁶ Amá tɔn kɔ m maa re: PISOI pɛɛ u tumme, kuyu nnéi pikó ye aparé ró tóókene api ró kóni, likumúnjé re pi ne kefa tenéle re Yohani ye antepu le. ⁷ Api pɛɛ rinóo u yósu re: Ari nyu uyee píniwolé u n tumme. ⁸ Yeesu uu rinóo pi pɛɛ re: Né ám nó símisine ñnanje mmē kamí ne lē n wai.

Pikeikó pɛɛ rikpákárá m má kɛnyárū
(Matiyee 21:33-46; Mariki 12:1-12)

⁹ Yeesu uu lē memáá kɛnyárū nké pISOI maa re: Utisi unyine yee we, uu aléé nyē kapi ye n sée re fiinyi kecare tamesi uu pikeikó wéesi re piké kekecáá m paílē, uu pɛɛ ncée taa-taa sí uké ha náñapɔ. ¹⁰ Kai aléépipi nyē kutúú n tu, uu ukeikó unyine pɛpɛɛ aléé nyē kecare kecáá m paílē kémee tum te uké ha aléépipi anyine u yóme. Amá api u kaii api menípe ñmané u lakase. ¹¹ Ucarete uu kɔ ukeikó féé tumpɔ, amá pɛpɛɛ aléé nyē kecáá m paílē api kɔ uyē ticuruu kaii api u lámisi api menípe ñmané u lakase. ¹² Uu kɔ ukeikó táánū pitume kpá, api uyē pó itói wai api lákase. ¹³ Ucarete uu pɛɛ re: Iye kam nkpeni waine? Né unéñmáne lala tū. In n la, pi yé u wuri. ¹⁴ Amá ke pɛpɛɛ aléé nyē kecáá m paílē api u n yé, api símaane re: Nkó yee yé masí usáa ikulanlū nnéi n te. Ani kam toké u kpu ari pɛɛ ikulanlū iyē n té. ¹⁵ Api kecare kē ilúkē u leseɔ, api u kopu.

Iye ke ucarete uu waine? ¹⁶ U sóntile uké pi kó, uu pISOI féé kecare múise. Ke pISOI api anóo nyē n kó, api re: Asei kecáá, áí lē waine. ¹⁷ Amá Yeesu uu pi nyáneí uu re: In lē ni, lē kapi nní Nléécaasimé ritelé kémee n wóí asei re íye? Ai pi wóí re:

Tipare ke pimóme api n fóm
tɛɛ pansɛ ricíre-cire
tɛɛ kɛnui-i ní wee?

¹⁸ Lin úye n fóm un tipare tē tinkpɔ, u yé selesi. Lin úye n fóm tin ukecáá n loó, ti yé u nā.

Lampoo kapi ye Rɔm uyɔɔpi ptima n héele
(Matiyee 22:15-22; Mariki 12:13-17)

¹⁹ Pɛpɛɛ ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa api kumúnjé kpe-i n wéési piké Yeesu tī, amá pin pɛɛ kuyu pikó wuru. Pi ceri re pē ke Yeesu kɛnyárū aké ne máné. ²⁰ Api pɛɛ Yeesu pimúnhaa loni. Api lē nnya pISOI pinyine ukemee tumpɔ, apí n wai yaré pISOI pɛɛ aseí n wéési. Li pɛɛ lē waile piké ne n fe piké u n tī piké uyóopi yee ñnanje m má uké ne u n túhaane anipe-i u n wa nnya. ²¹ Api pɛɛ u pise re: Sáa, tɔ yē tē lē kaa n símisi pɔn céesi ye aseí lē, áa nkpani usoi úka kɛwuu túúni. Pɔ ye Uléécaa ncee pISOI céesile ne aseí. ²² Lē nnya, a ró símisi in tē irósé ye ncée he re piké Sesaa lampoo héele née ápi kape héele? ²³ Amá Yeesu uu pimesɔhɔ ceru, uu pi maa re: ²⁴ Ani kɛwóó kɛnyine né nyíse nké. Uye ríyu ne úye rinyiri tɛɛ kekecáá we? Api rinóo yósu re Sesaa lo. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: In lē, ani Sesaa likó Sesaa pa, ani Uléécaa likó Uléécaa pa. ²⁶ Api fe piké u tī, mmē kuu nní kuyu pikó keyu-i n símisi nnya. Amá umeyóó mē ame nnóo pi yipu api sée.

Pisatusee ne nkɔ kémee meyiɛ nstímé
(Matiyee 22:23-33; Mariki 12:18-27)

²⁷ Pisatusee pinyine api Yeesu kémee hapɔ. Pɛpɛɛ múílē tē pikpɔkpɔ ápi nkɔ-i yisine. ²⁸ Api nní Yeesu pise re: Sáa, lē ke Moisi uu isé ní wóí ye nní: Úye umaa un n kpu uu unósi tíye úu ne kɛwá, uuwá yee yé unósi uyē kukúmannɔsi kpísi uu umáa mpuri wai. ²⁹ Amá pimáreɔ pisei pinyine pɛɛ pɛé we. Ufoí uu unósi kpísi, uu kpi úu ne kɛwá. ³⁰ Ulírū uu ukúmannɔsi kpísi, ³¹ utáánū pɔo kɔ pikpíké u kpá, uyē uu kɔ kpi. Pikesɛɛi kē api lē kukúmannɔsi u kpíkɛsi api kpíni úka úu kɔ pɛé ne kɛwá u mari. ³² Unósi pɔo kɔ metórɔo kpi. ³³ Keyáa kē ke pikpɔkpɔ api nkɔ kémee n yisine, pitisi pē kɛsɛɛi keɔpe úye yee yé ha uula? Liriyíki re pinnéi pɛɛ kunósi u kpíkɛsi! ³⁴ Yeesu uu rinóo pi yósu re: Ketē nté pitisi ye pinósi kpíkɛsile, pinósi pɔon kɔ pila sóonkee. ³⁵ Amá pitisi ne pinósi pɛɛ ne n sá re piké pikpɔkpɔ

kémee yisi piké ha ketē fale-i n we ápi pinósi kpíkésine, ápi kɔ pila sɔ́nkeene. ³⁶ Ápi píkai kpine, piléecaatume kapí ne menyíne we. Pi Uléecaa sipipi lɛ, liriýíkí rɛ pi kpule api kɔ nkpɔ kémee yisi. ³⁷ Moisi ye pee pikpɔkpɔ meýise nkpɔ kémee nkó písímé masile uritelé te-i kuu kuhíhí kpee n tore nsímé ní símisi. U pee maa rɛ: Upíima ye Apiraham Uleecaa ne Isaaki Uleecaa ne Yakupu Uleecaa lɛ. ³⁸ Yeesu uu kpá rɛ: Uléecaa úu pikpɔkpɔ Uleecaa, amá u pinyánnyá Uleecaa lɛ. Liriýíkí rɛ uyē nnya ke pinnéí api nyáni. ³⁹ Isé picélaa pinyine api rinóo yósu apí maa rɛ: Sáa, pɔ símisile lin nyamí. ⁴⁰ Lē memáá, ápi nka ncɔ pipise u peenu.

Uyē ke Uléecaa uu n wée ne Tafiti kecáá nsímé

(Matiyee 22:41-46; Mariki 12:35-37)

⁴¹ Yeesu uu pi maa rɛ íye ke usoi uu yé fe uú maa rɛ uyē ke Uléecaa uu n wée ye Tafiti kepipi lɛ. ⁴² Likumúnjé rɛ Tafiti ye siyóme ritelé-i rihaa rɛ:

Upíima ye Unépiima maa rɛ:

A kunéluke-luke-mē kényukɔ́tone-i tone

⁴³ hái ne kumúnjé kpe-i kam yé pipóláarɔ keponyáale-i n cɔ.

⁴⁴ Tafiti yèè u sée rɛ Upíima. Iye ke uyē cire uu yé kɔ pee Tafiti Kepipi?

Yeesu ye rɛ písoi piké pimécire ne isé picélaa tí

(Matiyee 23:1-36; Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Ke risoiwuí nnéí ari kutu n cólē, Yeesu uu upipiretiki maa rɛ: ⁴⁶ Ani isé picélaa ne nómenécíre tí. Píké ne atúkanka caa-caa n kɔ́onii ne písoi piké ayáa kémee pi n yáhaanke ye ripóo pi we. Ayómeýáhaalee sitone foí ne keluke kémee sitone foí kapí la. ⁴⁷ Pi ye lē ke pikúmannɔsi api m má nnéí yóóile api ye pee keyóme yáási mecáa yare pi písoi sɔne lɛ. Uléecaa yé ne pi túhaane uu íwe pi wai ái kumúnjé má.

21

Ukúmannɔsi ihɛɛ

(Mariki 12:41-44)

¹ Yeesu uu inípee síka, uú yénu pin kei kapi ye ihɛɛ Uléecaa keyɔ-i n wa piihɛɛ sariipɔ.

² Uu kɔ ukúmannɔsi wekɔ́o unyine yenu un sítanká sité sápolē. ³ Uu pee maa rɛ: Asei kam nó símisi, unósi nkó ye hele ai písoi picɔ mpí tósu. ⁴ Likumúnjé rɛ lē kápi ne líka n wai ke mpí nnéí api kei risápo, amá ulikó kecire, lē kuu m má nnéí uké ne iluke n lɔ ke uyē uu waipɔ.

Yeesu rɛ Uléecaa keyɔ yé fori

(Matiyee 24:1-2; Mariki 13:1-2)

⁵ Písoi pinyine api Uléecaa keyɔ nsímé n símisi pin tee rɛ ke nyamle hái, ne keapare kecire ne ilū kapi Uléecaa n hekési. Amá Yeesu uú maa rɛ: ⁶ Siyáa ye sɔ́ntile ke apare nyee nní ní tósiinelē tika ári m mɛsunine. Lē kani nní n nyáni ye sɔ́ntile liké fori téké-téké.

Lɛɛɛ n nyíse rɛ ketē ye ketene tu

(Matiyee 24:3-14; Mariki 13:3-13)

⁷ Ápi pee u pise rɛ: Sáa, píyei ke lē nnéí aí ha sɔ́nti? Yo yee yé kumúnjé kpe-i ke lē nnéí aí ha n sɔ́nti ró nyíse? ⁸ Yeesu uu rinóo yósu rɛ: Ani nómenécíre tí nɔ́ne, áni kape tíye unyine uké kuyúí nó tā. Likumúnjé rɛ písoi meýá yé sónaame ne rinényíri pin tee rɛ: “Née uyē ke Uléecaa uu n wée”. Likumúnjé ye kɔ nyahaimɛle, amá áni kape pi ritiki. ⁹ Nɔn píyei atɔpi ne pitele nné n kɔ, nɔ́sinéwuú ási kape tɔ. Li pise rɛ lē nnéí liké kam kelenɛ, amá ketē ketɔ áke kahane n tu. ¹⁰ Uu pee lē memáá kpá rɛ: Nsoipuri nnyine yé yisi nn nsoipuri ncɔ ne tɔpu, keyɔ́opitɛ áke keyɔ́opitɛ kecɔ ne tɔpu. ¹¹ Ketē yé yénesi ái nyamí, itói yee n tɛɛni ne nkú nn silɔ silɔ leerí, mɛwai mɛwai mee iwame ní we yé kɔ wapisi, ne linyíse-nyíse lɛɛ keyómecaa-pɔ n léeri yé kɔ wapisi. ¹² Amá liké kelenɛ lē n wa, pi yé nó cópii api íwe nó wai piyómeýáhaa nnya, api ayómeýáhaalee-i ne piyópi ne kuyu piwéése kémee ne nó túhaane api né nnya kukpaniilee nó wai. ¹³ Lɛɛɛ yé kepole nó he nɔ́ké ne anéseéra n lese. ¹⁴ Lē nnya,

ani m muílẽ nsone. Ani kape mmẽ kani yé m male nóké ne nsímé kémee rí le kecáá m músu. ¹⁵ Né rinécúruu anóo nyẽ kai m pise re nóké male ne mewéesesohó nó he, ai tíyese núnéláaro úka úu yé fe uké nónnókó rikóse. ¹⁶ Nópínésáa ne nópínéni ne nópínéwá ne nópínémáa ne nópínémáreco ne nópínésáne yé nópínéláaro anipe-i nó wa api nómenéyá kóni. ¹⁷ Tinényiri nnya, mpa úye ye nónépuri yulune. ¹⁸ Amá mpa nónnényúpi nse rín polune. ¹⁹ Ani n nmóópúlẽ, lelee yé tíyese aní ne nónnéfáa lolu.

Iwe plima mekame

(Matiyee 24:15-21; Mariki 13:14-19)

²⁰ Nón ha píyei n yẽ atápilee an Yerusalem kekáipi wailẽ, ani ceri re umefore ye nnyáã wale. ²¹ Pée uyeyi, peree Yutee-i rí we yé ha wúrumpo, api akúú-mẽ taá, peree Yerusalem kuyu kecápe rí we, api ketaa sí, peree sicare-mẽ rí we ápi fene piké kuyu-mẽ kuime. ²² Likumúnjé re siyáa sê kémee ke Uléecaa uu sisoipipi mewai kópe si ceeine. Sikemée ke lã nnéi lee átelé-i n wólaalẽ ai waine. ²³ Iwe ke pifani ne pimáreni apí ha siyáa se-i topori. Mpóocaa píima ye ha kuyu kpe-i wene, Uléecaa yé kuyu kpẽ pikó ukuwói nyíse. ²⁴ Pi yé ne atéhe caacaa pi kó, api sitẽ nnéi kémee ilási pi cópii, piyómeyáhaaciré api Yerusalem còpisi hái ne siyáa sê ketápo.

Usoi Kepipi mekame

(Matiyee 24:29-31; Mariki 13:24-27)

²⁵ Li yé itunje ne iwáre ne awárepi-i linyine nyíse. Mpóocaa yé ketẽ kecáá písoi nnéi ló, mínimaa iwáa píima ii nfasimé pi tani. ²⁶ Písoi yé ne iwame kpí pin lelee ketẽ kecáá n sánti nfasimé wai, likumúnjé re li yé keyómecaa-po linahe-nahé lémesi. ²⁷ Pi yé pee Usoi Kepipi yé ken kuhope kecáá weme ne kennahé ne kemeyópi. ²⁸ Mewai mẽ men ha piwai n koraanene, ani kecíre nyere ani áyu síka, likumúnjé re nókenénjémehere ye lã tule.

Kúfikiyee kecáá icélaa

(Matiyee 24:32-35; Mariki 13:28-31)

²⁹ Yeesu uu lã memáa kenyárũ nké pi wai re: Ani kúfikiyee nkú ne aléeco nnéi ripaí. ³⁰ Nón píyei n yẽ apéi fale an n toraalẽ, na ye nórínécúruu cerile re kupii ye nyahailẽ. ³¹ Lã cire ye ni, nón ha píyei n yẽ mewai mẽ men n wapisi, ani ceri re Uléecaa iyópi ye nyahailẽ. ³² Asei kam símisi: Písoi kunai nkú áku tósune kelené nní nnéi liké ne rí kam. ³³ Ketẽ ne keyóme yé tásí, amá anénóo áa metónjé má.

Li pise re mpa úye uké n nyáni

³⁴ Ani nómenécíre tí, ani kape tíyese nónnéfasimé nké meyansei anyá ne pítaniré-mẽ pele. Ani kape kó meyansei ketẽ kecáá likó nfasimé n wai. Insá lã, ketúhaaneyaa yé nó rikaikai ³⁵ yare ripine. Likumúnjé re ketẽ nté písoi nnéi ke keyáa kẽ ake leetine. ³⁶ Ani kape lopile, ani ye mpa píyei Uléecaa we nóké ne rínanje n yé, aní ne lã nnéi lee n wapisine kémee nméhéree ani kó ha ne Usoi Kepipi keyu-i nyere.

³⁷ Ketúnjé ke Yeesu uu ye pee Uléecaa keyo-i céesi, amá lin kesine n wa, uú ha kekúúpi kapi ye n sée re Olifiyee rikúú kecáá n we. ³⁸ Kuyu pikó nnéi api ye mmare mare Uléecaa keyo-i weri piké kutu u ricó.

22

Pisuiji piwéese ye kóméine re piké Yeesu tí

(Matiyee 26:1-5; Mariki 14:1-2; Yohani 11:45-53)

¹ Ke anyá nyeyi kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li aa n nyahaimé, ² peree ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne isé picélaa api ncée n wéési kapi yé ne Yeesu rí kpu, amá pin pee kuyu pikó wuru.

Yutasi ye wéesile piké Yeesu tí
(Matiyee 26:14-16; Mariki 14:10-11)

³ Setani uu Yutasi kapi ye n sée re Isikariyooti loni. U pɛɛ pipiretiki kefi ne pité pɛ use le. ⁴ Yutasi ne pɛɛɛ ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne kuyómeyáhaalee piméré piwéese api lɛ kuu yé Yeesu n tí uké pianipe-i n wa kecáá kómɛine. ⁵ Ai pi larisi nsone api rinóo yekei re pi yé siwóó u hééle. ⁶ Yutasi uu nmurei uu icée sone n wéesi uké ne Yeesu pi rimúise risoiwuí ári kape n nyu.

Yeesu ye tɛyɛɛ api nkpɔ melóó anyá iluke wai
(Matiyee 26:17-25; Mariki 14:12-21; Yohani 13:21-30)

⁷ Keyáa kɛ kapi ye akpónó nyɛɛ áa pite m má n li, keyáa kɛ kapi ye kɔ nkpɔ melóó anyá isan n kɔ ake tulu. ⁸ Yeesu uu pɛɛ Piyɛɛ ne Yohani tum uu re: Ani ha nkpɔ melóó anyá iluke ró wa toké li. ⁹ Api u pise re: Yei kaá la toké ha liiluke wa? ¹⁰ Uu rinóo pi yósu re: Ani kutu rico: Nɔn ha píyei kuyu n lompone, utisi unyine ye kecórípi ne míni n topori yé ne nó risáne. Ani u ritiki hái ne kɛyɔ ke-i kuú ha n lonine. ¹¹ Ani úyɔte maa re: Urósáa ye pɔ pise re yei ye kulee kpe-i ke u ne upipiretiki api nkpɔ melóó anyá iluke n lenɛ? ¹² U yé kɛyɔ kecáá kulee maa kunyine kapi n nyóonse nó nyíse. Kei kani yé anyá iluke wa. ¹³ Api símpɔ api mɔpá yo lɛɛpɔ yarɛ ke Yeesu uu pɛɛ pi m ma, api nkpɔ melóó anyá iluke wai.

Yeesu nkpɔ ne umeyise piléise inyekii
(Matiyee 26:26-30; Mariki 14:22-26; Kɔrenti Foi 11:23-25)

¹⁴ Kɛ itunɛ ii n tu, Yeesu ne upitume apí tone re piké li. ¹⁵ Uu pi maa re: Li pɛɛ meyansei ripóó né wa re toké kesé nkpɔ melóó anyá iluke nnyí li ké kelene íwe li! ¹⁶ Asei kam nó símisi re ám piluke i kpáne hái ne kumúɛ kpe-i ke Uléécaa uu yé uiyɔpi kémɛɛ ró i n wa ari pɛɛ iasei nnéi kóm. ¹⁷ Uu pɛɛ keporípi ne píta kpísi uu Uléécaa pɔonese uu re ani yási ani hɔone. ¹⁸ Asei kam nó símisi re ám píkaí aléepípi pita mpí piníré kpáne hái ne keyáa kɛ kam yé Uléécaa iyɔpi kémɛɛ pi ní ntí. ¹⁹ Uu kukpónó kpísi, kuu Uléécaa m pɔonese memáá, uu ku kpákári uu pi ku pa uu re: Inépinɛ ye nnyí kam nó nnya m pálɛ. Ani ye lɛ wa aní ne kenécáá léise. ²⁰ Iluke meluke-maá, uu kɔ kétaporípi pi pa uu re: Menénye ye mmé, ménye mee nó nnya n kɔonu Uléécaa uu ne nó séi re nó ne uyɛ ani kómɛine. ²¹ Amá ani ripaí, uyɛɛ né n yáine ye nté wele, tó ne uyɛ tɔn kesé le. ²² Mesei ye me re Usoi Kepipi ye tósule yarɛ kai kekecáá n wólaamelɛ. Amá usoi nkó yeɛ yé Usoi Kepipi n yáá, íwe ke liute uu topori. ²³ Api pɛɛ pimɛɔpɛcɛre pipíseine koru re pikecɔpe úye yeɛ yé mɛwai mɛ wa.

Wóo Uléécaa iyɔpi kémɛɛ uwéesɛ?

²⁴ Pipiretiki api íkenɛne kápáa re piké yé te pikecɔpe úye yeɛ yé uwéesɛ. ²⁵ Yeesu uu pi maa re: Sitɛ piyɔpi ye sikecáá túnle, pɛɛɛ sikecáá iyɔpi n le yèè tíyɛle api pi n sélei re “lisone piwai.” ²⁶ Amá ái kape lɛ nókenémɛɛ n we. Nókenécɔpe úyukóó kai pise re uké usínásá. Li pise re úyukóó uké n we yarɛ ukéikó. ²⁷ Ukéikó yeɛ iluke n wai ne uyɛ kuu iluke n wai kecɔpe úye yeɛ úyukóó? Ai uyɛ kuu i n waii? Too, né ne nókenécɔpe we yarɛ ukéikó uyɛɛ iluke n wai. ²⁸ Nɔ né ritikile ne aseí, nɔn kahari tó ne nnó tɔn ne itunɛ iye-i kai né m peikeɛ kémɛɛ we. ²⁹ Lɛ nnya kam Uléécaa iyɔpi nó pane yarɛ ke Unésáa uu né i m pa mɛcɔ. ³⁰ Tó ne nnó yé inéyɔpi-i kesé tone ari le ari kɔ níru, ani sínéyɔpitone-i tone ani Isirayɛeli amare kefi ne até nyɛ túhaane.

Yeesu ye símisi re Piyɛɛ yé kési re úu u nyu
(Matiyee 26:31-35; Mariki 14:27-31; Yohani 13:36-38)

³¹ Simóó, Simóó, a kutu rico, Setani ye ncée we re uké pɔ pánai yarɛ kapi ye asírɛ m pánai api acólɛ lése. ³² Amá ne ne Uléécaa pɔ té te ái kape wa re mpófatenɛ ye ne pɔ kpu. Amá pɔn píyei kenémɛɛ m pɛɛmɛ, a pipómáreɔ itisi rikpáse. ³³ Piyɛɛ uu u maa re: Upíima, ne nmurei

re nípá in kukpaniilee ye ku ké pó ritiki, née nípá nkpə ye mu təké kesé kpu. ³⁴ Yeesu uu re: Piyee, ne pó maa re icá iké kelené n kooi, pó mepehē metaani kesi re áa né nyu.

Siwóó ne kulóó ne ritəpitéhe pimúlé nsímé

³⁵ Yeesu uu pee pi maa re: Kam nó n tū, áni kewóó ne kulóó ne anéeri rimmúlú, linyine ye nó ripárilé? Api re: Líka áí tó ripárl. ³⁶ Uu pee pi maa re: Amá úye un nkpéni kewóó m má, li pise re uké ke rimúlú, úye un kə kulóó m má, li pise re uké ku kpísi. Úye unsá kə titəpitéhe m má, li pise re uké uilū yáá uú ne rise ləlu. ³⁷ Likumúnjé re rinóó tē kai kenécáá rítélé-i n wólaalē te: Pi piwaikópəkóó kəcəpe u yekei ye wale. Lələe kenécáá n wólaamelē ye tule. ³⁸ Pipiretiki api u maa re: Upíima, atəpitéhe até ye nnyé. Uu rinóó pi yósu re: Li wale.

*Yeesu ye Olifiyee rikúú kəcáá keyóme yáási
(Matiyee 26:36-46; Mariki 14:32-42)*

³⁹ Yeesu uu yisi uu Olifiyee rikúú kəcáá sí yarə kuu ye pee kei n sónə meco. Upipiretiki api u tiki. ⁴⁰ Kapi kelō kē n tuipə, uu pi maa re: Ani ye keyóme yáási áni kapə ne pipeikéə kéməe ní loó nnya. ⁴¹ Uu lē memáá ne ketaa pi wai, tinā tee pikəcəpe ní we ye tu yarə kunípe ripare mēfome kumúnjé, uú ha wula uu keyóme yáási re: ⁴² Sáa, in te pə ηmurei, a tiyese ntóosi keporipi nké keké ne ketaa né wa. Mpá ne lē, áí kapə menéla mēe yé wa, amá liké mepókó. ⁴³ Uléecatumə uu pee keyómecaa-pə kpáfúme re uké itisi u he. ⁴⁴ Mpóocaaí píima nn Yeesu tini, uú ne piyómeyáhaa kéyu m mahanlē, urikaha ari póló yarə ményə, tin cəloi.

⁴⁵ Kuu piyómeyáhaa ní masí, uu upipiretiki-mē pele uu pi ləpə pin ləni ne mpóocaaí. ⁴⁶ Uu pi maa re: Yo nnya kani ləni? Áni yisi ani keyóme yáási áí kapə wa re nə pipeikéə-i lóipə.

*Yeesu metine
(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Yohani 18:3-11)*

⁴⁷ Un kei lē símisi risoiwuí ari tuipə, upipiretiki kəfi ne pité pē use kapi ye n sée re Yutasi un pikəyu we. Uú ne Yeesu kə uu u pira. ⁴⁸ Amá Yeesu uu u maa re: Pó Usóí Kəpipi ripira áa ne piláarə anipə-i kə wai, née yo? ⁴⁹ Kə Yeesu pisencə api n yé lələe n wainə, api u pise re: Upíima, təké atéhe kpísi? ⁵⁰ Piuse uu Uléecaa usina ukéikó kutu luke-luke semí. ⁵¹ Amá Yeesu uu re: Ani kapə lē tikpá, li wale. Uu usóí uyē kutu ca uu u pəise. ⁵² Yeesu uu lē memáá pepəe ye Uléecaa inyóonse n wa piwéése ne piméré uwéése ne kuyu piwéése pee pitíne u n hápə maa re: Li pise re nəké pitíne né kam nən atéhe ne apúnipi muleilē yarə usóí kpááree? ⁵³ Siyáa nnéi kə tó ne nnó ari ye kesé Uléecaa keyə-i n we, áni kei ncée wéesi nəké ne né tí. Amá itunə nnyí ye nó ne kunmaha uyəopi ikó lē.

*Piyee ye kesi re úu Yeesu nyu
(Matiyee 26:57-58, 69-75; Mariki 14:53-54, 66-72; Yohani 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Api Yeesu tini apí ne Uléecaa usina keyə sí, Piyee un ketaa-pə pi tikilē. ⁵⁵ Api keyəcəpe nna wénesi apí tone, Piyee uu pepəe nna n wéni kəcəpe tone. ⁵⁶ Unósi keikó unyine uu u yenu un nna kekúrl tū, uu u nyáneí tímm uu re: Usóí nkó ricuruu ye pee Yeesu tikilenle. ⁵⁷ Piyee uu késu, uu unósi uyē maa re: Am u nyu, unósi. ⁵⁸ Kai rinkpáse, unyine ucə uu u yenu uu re: Pə písoi pē use lē! Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am pikəcəpe we. ⁵⁹ Liké ne mēse pipépe rinkpá, unyine ucə uu kə ní-yupape ne pimáa kpá re: Asei kəcáá, usóí nkó ye pee u tikilenle, likumúnjé re u Kalilee ukó lē. ⁶⁰ Amá Piyee uu rinóó yósu re: Am nyu lē kaa ní la pəké male. Kumúnjé kpə-i kuu nní n símisi, icá ii kooi. ⁶¹ Upíima uu péé ηmēelú uu Piyee weríí. Piyee uu léise re Upíima ye u maa re: Ică iké kelené n kooi, pó kesi metaani re áa né nyu. ⁶² Kei kə Piyee uu léepə uú ne mpóocaaí tēni.

*Pi Yeesu lámisi api u kaii
(Matiyee 26:67-68; Mariki 14:65)*

⁶³ PISOI pEE pEE Yeesu m mē api kecáá u nyánei api u kaii. ⁶⁴ Api kéyu u pi, api u maa re: Wóo pó káii, a ηmoinu. ⁶⁵ Api kó alē u kpá meýǎ.

Pi ne Yeesu ketúhaane piima-i ha

(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Yohani 18:19-24)

⁶⁶ Kai n weesi, Pisui fi piwéése ne pepEE ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa api cápine. Api ne Yeesu piketúhaane piima-i sí. ⁶⁷ Api u pise re: Póo uyē ke Uléécaa uu n wée? A ró símisi. Uu rinóo yósu re: Nen nó m maa re lee ni, áni ηmureine. ⁶⁸ Nen kó nnyine nó m pise, áni rinóo né yósune. ⁶⁹ Amá kaí ne nkpéni rimpá, nó Usoi Kepipi yē ken Uléécaa, rínanje nnéi ute kuluke-luke-mē kéyukóótone-i tú. ⁷⁰ Pinnéi api pEE re: Lē nnya, pó Uléécaa Kepipi lee? Uu rinóo yósu re: Lē kani nní ma, ne Uléécaa Kepipi le. ⁷¹ Api pEE re: Píseérakóó piye pico kari nkpéni wéési? Tirócuruu ye uanóolempi konle!

23

Pi ne Yeesu Pilati kémEE ha

(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Yohani 18:28-38)

¹ PISOI nnéi pEE n cápinelē api yisi apí ne Yeesu Pilati kémEE sí. ² Api kei ne nsímé u wáána pin tee re: Tó usoi nkó leepole un kuróyu pikó tálisi re piké ncée kópe ritiki. U pi símaankEE re ápi kape lampoo Róm uyóopi Sesaa héele, un kó tee re uyē ke Uléécaa uu wée, uyóopi. ³ Pilati uu u pise re: Póo Pisui fi uyóopii? Yeesu uu rinóo u yósu re: Mmē kaa nní ma. ⁴ Pilati uu pEE pepEE ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne risoiwuí maa re: Am ncaai ríka nyáni mee yé usoi nkó akpanii n tā. ⁵ Amá api pimáikEE n kpálē ne rínanje re: Usoi nkó yEE kuyu pikó piháikuse tálaankEE, Kalilee-pó kuu kóri uu Yutee ketē nnéi cōpu uú ne nté tuii.

Pi ne Yeesu Erooti kémEE ha

⁶ Ke Pilati uu anóo nyē n kó, uu pise re: Usoi nkó ye Kalilee ukó lee? ⁷ Kuu n céri re Erooti yEE Kalilee ketē-pó Yeesu uyóopi, uu Yeesu u pááipó, liriýíkí re Erooti ricurruu ye siyáa sē kumúnjé-i Yerusalem-i wele. ⁸ Ke Erooti uu Yeesu n yē, ai u larisi, liriýíkí re u pEE mekEE-me Yeesu nné kómēile lin tipóo u we re uké u yē. U pEE tálē te Yeesu yé uinipEE-i mēwaisanja menyine wa. ⁹ Uu u píseise ai nánai, amá Yeesu úu rinóo ríka u yósi. ¹⁰ PepEE ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne isé picélaa pin kei we pin ne Yeesu isímé piwaanai kéyu mahani. ¹¹ Erooti ne upisóóca api kecáá u nyánei api u n sénnyi yare kesoi kpárapi. Api ketúkanka kecire u tani api Pilati-mē u pesepó. ¹² Erooti ne Pilati ye pEE piláaro le, amá api keyáa kē kusáne tone.

Pi túhaane ai tone re piké Yeesu kpu

(Matiyee 27:15-26; Mariki 15:6-15; Yohani 18:39-19:16)

¹³ Pilati uu pepEE ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne kuyu piyukóó ne kuyu pikó cápine, ¹⁴ uu pi maa re: Nó ne usoi nkó né kale non tee re u pISOI tálisi re piké ncée kópe ritiki. Too, nókenéyu-i kam u písei ám kó ncaai kani re u wai ríka yē. ¹⁵ Erooti úu kó uncaai ríka yē, liriýíkí re u ró u pesemele. Kai nní lē, usoi nkó úu ncaai ríka má mee yé n tíyese piké u rí kpu. ¹⁶ Lē nnya né tíyese api kuyíyaa u fapii am lē memáa u tíye. ¹⁷ [Li pEE tilasi le re Pilati uké ukpaniikó use pi riyá mpa nkpó melóo anyá áye.] ¹⁸ Api pinnéi pipupukEE kpá re: A usoi nkó ró kpu aa Parapasi yá! ¹⁹ Piháikuse mēwai menyine ke Parapasi póo pEE kuyu-i tamme uu kó usoi kopu. Lē nnya kapi pEE uyē kukpaniilee tā. ²⁰ Ke Pilati uu nní rí la uké Yeesu ηméherEEse nnya, uu risoiwuí ne písímé kpá. ²¹ Amá api pupEI re: A kunapéékóó kecáá u kari, a kunapéékóó kecáá u kari. ²² Pilati uu metáánū pimáa pi kpá re: Ncaai rí-ye kuu mpíi wa? Am ncaai ríka ukécaá yē mee yé n tíyese piké ne u rí kpu. Lē nnya né tíyese piké ne kuyíyaa u kaii am pEE u yápo. ²³ Amá api pipupukEE nōj te piké Yeesu kunapéékóó kecáá kari. Ai Pilati feriyē. ²⁴ Pilati uu hó re uké lē kapi u m pise pi wa. ²⁵ Uu usoi uyē kapi n tee re uké riyá yá, uu Yeesu pi múise re piké ne u li lē kapi rí la. Uyē kuu nní rin-yá

ye pɛɛ piháikuse mɛwai mɛnyine kuyu-i tammɛɛ uu kɔ usoi kopu. Lɛ nnya kapí pɛɛ uyɛ kukpaniilee tã.

Pi Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Yohani 19:17-27)

²⁶ Kapí nɛ Yeesu n tósu, apí nɛ Sirɛɛni kuyu ukó unyine kapi ye n sée rɛ Simɔɔ sáne un sicare-mɛ leeri. Api u tini api Yeesu kunapɛ́ékɔ́ u cɔnsɛ rɛ uké nɛ u n tikilɛ. ²⁷ PISOI kulúí nɛ pinósi pin u tikilɛ. Pinósi pin siwuu piralɛ pin nɛ ukɛcáá tɛni pin kɔ nɛ u tikilɛ. ²⁸ Yeesu uu pinósi kuwélɛ-mɛ pansepɔ uu rɛ: Yerusalem pinósi, áni kape né nnya n ténisi. Amá ani nórínécúruu nɛ nósínéwá nnya ténisi. ²⁹ Likumúnɛ rɛ siyáa ye sóntilɛ, sɛ-i kapi yé m maa rɛ: Pinósi nyapi pɛɛ apí píkai m máraalɛ apí kɔ píkai n nyɛnsɛlɛ ye pínarɛkomɛ lɛ. ³⁰ PISOI yé pɛɛ akúú pimáikɛɛ lɔ tɛ: Ani kerócaa loó, api sikuúpi máikɛɛ rɛ: Ani tó yárii. ³¹ Likumúnɛ rɛ pin néɛ n we yarɛ kuna ɲmú nní n wa, íye kapi yé pɛɛ nóɔ nní n we yarɛ kuna kóima pɔ́ wa?

³² Api kɔ nɛ piwaikópɛkɔ́ pitɛ pinyine n tósu piké ha pi nɛ Yeesu kɛsɛ kpu. ³³ Kapi kɛlɔ kɛ kapi ye n sée rɛ Kúyu Kɔɲoo n tu, api kei Yeesu kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá karií, apí kɔ piwaikópɛkɔ́ pitɛ pɛ karikɛɛ anapɛ́ékɔ́ kɛcáá, usɛ ukulukɛ-lukɛ, ucɔ ukumii-mɛ. ³⁴ Yeesu uu pɛɛ rɛ: Sáa, a piakópɛ pi sárei, likumúnɛ rɛ apí nyu lɛ kapi n wai. Api panai apí nɛ pimɛcɔpɛcɛrɛ uilú hɔɔnɛntɛ. ³⁵ Piyukó pin kei nyɛnu pin nyánei. Pisuiɛ piwéɛɛ apí kɛcáá u nyánei pin tee rɛ: Upicɔ yoriyɛntɛ, uké uricuruu yoriyɛ, in tɛ u Kirisi lɛ, uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ. ³⁶ Pisóɔca ricurruu apí kɛcáá u nyánei apí nɛ u kɔ api píta nyɛpɛ-nyɛpɛ pinyine u tunjá ³⁷ apí rɛ: Pɔn Pisuiɛ uyɔɔpi, a ripócúruu yoriyɛ. ³⁸ Apí pɛɛ uriyu kɛcáá wólu rɛ: Nkó yɛɛ Pisuiɛ uyɔɔpi.

³⁹ Uwaikópɛkɔ́ usɛ kapi kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá n kariilɛ uu u lámisi un tee rɛ: Nɛntɛ pɔɔ uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ? A ripócúruu yoriyɛ aa kɔ tɔ́ yoriyɛ! ⁴⁰ Amá ucɔ nkó uú nɛ u cési rɛ: Pɔn nɛ Uléécáa wuruu? Pɔɔ nní uakpanii acɔ kémɛɛ n we. ⁴¹ Tɔ́ akpanii piwai ye nɛ risálɛ, likumúnɛ rɛ mɛrówai kópɛ kulaa kari nní lɛ, amá uyɛ úu ncaai nka wa. ⁴² Uu limɛmáa kpá rɛ: Yeesu a kɛnécáa léisɛ pɔn píyɛi ipóyɔɔpi pilukɛ n wɛmɛ. ⁴³ Yeesu uu rinóɔ u yósu rɛ: Asei kam pɔ́ símisi, nɛni keyaa nké, tó nɛ mpɔ́ nɛ pi Uléécáa iyɔɔpi kémɛɛ.

Yeesu nkɔɔ

(Matiyee 27:45-46; Mariki 15:33-41; Yohani 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Itunɛ kɛcɛrɛ kumúnɛ, kuɲmaha aku ketɛ nnéi kɛcáá cɔni hái nɛ itunɛ mɛtaani kumúnɛ-pɔ. Kusánjáa kapí nɛ Uléécáa keyɔ n kɛnɛlɛ aku kɛcɔpɛ cɛérinɛ. ⁴⁶ Yeesu uu mɛyá pupɛi rɛ: Sáa, nɛ nnéfáa apóníɛ-i wa. Kuu anóɔ nyɛ pimáa m masí, uu kpi. ⁴⁷ Rɔm usóɔca wéɛɛ uu lɛ nnéi lɛɛ n wapisi yɛnu, uu Uléécáa ríyu waisɛ uu rɛ: Asei kɛcáá, usoi nkó ye pɛɛ aseɛi ute lɛ. ⁴⁸ Pɛ nnéi pɛɛ pɛɛ n ka awúí awúí piké nyánei, apí lɛlɛɛ n wa yɛnu, mpá úyɛ uu pɛɛ pɛlɛ un mpóɔcaai nɛ kɛwuu piralɛ. ⁴⁹ Yeesu pisanɛ nnéi nɛ pinósi pɛɛ pɛɛ u n sárumɛ hái Kalilee-pɔ, apí iyaa-pɔ nyɛrɛ apí lɛlɛɛ n wai n nyánei.

Yeesu mɛkulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Yohani 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pisuiɛ kuyu Arimatee kémɛɛ kɛ utisi unyine uú pɛɛ we. Pi ye u sée rɛ Yosefi. U pɛɛ ketúhaanɛ píima uwéɛɛ usɛ lɛ, amá lɛ kɛ upiwéɛɛcɔ apí rin hó apí wai ái nɛ u risá. Utisi uyɛ nɛ pɛɛ aseɛi ute lɛ un kɔ Uléécáa iyɔɔpi mɛkamɛ mɛ. ⁵² Uu Pilati kémɛɛ sɛ́ uú ha u pise rɛ uké Yeesu u pa. ⁵³ Uu limɛmáa kunapɛ́ékɔ́ kɛcáá Yeesu súiseri, uu kusánjáa u pílesi uu nhóre kapi kuparɛcaɲaa-i n wa kémɛɛ u finɛ. Api nhóre mɛmɛ-i úka kulaalɛ. ⁵⁴ Keyáa kɛɛ nɛ risálɛ kɛwɛntɛyaa usɛ, kɛwɛntɛyaa kɛn nɛ koraanɛnɛ. ⁵⁵ Pinósi pɛɛ pɛɛ Yeesu n sárumɛ hái Kalilee-mɛ nɛ Yosefi apí rikpíi-i simpɔ piké yé lɛ kapi Yeesu n finɛ. ⁵⁶ Apí pɛɛ kɛyɔ pɛlɛ apí ha mɛkpɔ nɛ tulaali ncɔpuri wai piké Yeesu nínɛsi. Amá apí kɛwɛntɛyaa ketúnɛ wɛntɛ yarɛ kɛ isé ii m pise apí kɛlɛnɛ simpɔ.

24

Yeesu ye nkpɔ kémee yisi

(Matiyee 28:1-10; Mariki 16:1-8; Yohani 20:1-10)

¹ Kewénteyaa ukóso kemarésine, pinósi api mékpɔ ne tulaali kapi n wa múlú apí ne rikpíí símpɔ. ² Api leɛpɔ lin tipare tɛɛ pɛɛ rikpíí n filɛ pímiise ai iyaa yekei. ³ Api lompɔ amá apí Upíima Yeesu leɛpɔ. ⁴ Api ceri íye kapi yé wa. Kumúnjé kpe-i ke písoi pité pinyine api rikpáfúme pin ilú yee n tɛlu tanaalɛ. ⁵ Ke iwame ii pi n wa api kpárai, písoi pɛ api pi maa re: Yo nnya kani pikpɔkpɔ kecɔpe uyee n nyáni wéesi? ⁶ [Uu nté we, u nkpɔ kémee yisile un nfáa má]. Ani léise lɛ kuu nó m ma pɛɛ uyeyi kuu pɛɛ Kalilee-pɔ rí we. ⁷ Li pise re piké pikópekɔ́ anipe-i Usoi Kepipi wa, api kunapéékɔ́ kecáa ke karií Uléecaa uké keyáa táánú tunjé nkpɔ kémee ke yukuse.

⁸ Api pɛɛ Yeesu anɔ́o léise. ⁹ Api rikpíí-i yisi api lɛ nnéi pipiretiki kefi ne use ne picɔ nnéi kéénkee. ¹⁰ Maari Makitala ukó ne Yohana ne Yakupu uní Maari ye pɛɛ pi. Pi ne pinósi picɔ pɛɛ pɛɛ kesé rí we api nsímé pitume keeni. ¹¹ Amá pitume api pinósi nsímé mmɛ yenu re nnírisimé ye mu, apí pɛɛ pakare. ¹² Kumúnjé kpe-i, Piyee uu yisi uu rikpíí-mɛ wurupɔ, uú kparápo uu asánjáa nmanɛ yenu an cúlɛ. Uu pɛɛ ukeyɔ pɛɛ. Lɛ nnéi lee nní n wapisi lin nnóo u yipaalɛ.

Lɛlee Emayusi ncee kecáa rí wa

(Mariki 16:12-13)

¹³ Keyáa kɛ cire, pipiretiki pité api keyupi kenyine kapi ye n sée re Emayusi n simpɔ. Itunɛ nwoi mekóónú meté kapi ye kei ne Yerusalem sône. ¹⁴ Lɛ nnéi lee pɛɛ n wapisi nsímé kapí pɛɛ símisi. ¹⁵ Kumúnjé kpe-i kapi lɛ n símisi pin kenɛne, Yeesu ricurruu uú ne pi kɔ api kesé n sône, ¹⁶ pin u nyáni amá linyine lin pi hilalɛ apí pɛɛ u ceri. ¹⁷ Yeesu uu pi pise re: Yo yee nó kɛnenese non ne sône? Api nyere ne mpóocai. ¹⁸ Pikecɔpe unyine kapi ye n sée re Keleopasi uu u maa re: Yare pɔ́ mecire yee Yerusalem kuyu-i we áa nyu lelee siyáa tɔrɔ́o nsí kémee kuyu kpe-i n waii? ¹⁹ Yeesu uu pi pise re: Yare mewai méye mpuri ye me? Api rinóo u yósu re: Lɛlee Nasareti ukó Yeesu n leeme má. Antepu lo yee rínanɛ m má. U Uléecaa ne písoi keyu-i unnanɛ nyísele uliwaiwai ne uanɔ́lempi kémee. ²⁰ Pɛpɛɛ ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne kuróyu piyukɔ́o api u tini api nsímé u cɔnse ai wai re piké u kpu. Api kunapéékɔ́o kecáa u karií. ²¹ Tɔ pɛɛ tálɛ tɛ uyee yé Isirayeli riyu lo. Amá keyáa táánú ye nké ke mewai mɛ amé ne n wapisi. ²² Asei kecáa, keróɔpe, pinósi pinyine ye týele ai pírí ró wai. Kemarésine kapi rikpíí-i ha. ²³ Amá apí u leɛpɔ. Api pɛeri api ró símisi re piléecaatume pinyine ye pikɛyu-i rikpáfúmele api pi maa re u nyánile. ²⁴ Pirósencɔ pinyine api rikpíí-i símpɔ api leɛpɔ yare lɛ ke pinósi apí ró rí kéɛ. Amá apí pɛɛ uricuruu yɛ. ²⁵ Yeesu uu pɛɛ pi maa re: Nó piníri mpí, a týe nó atu má áni la nɔ́ké mmɛ ke antepuye api nó n símisi ne kefa tene. ²⁶ Ai pɛɛ pise re uyɛ ke Uléecaa uu n wée uké lɛ íwe li uu kelenɛ umeyɔpi-i lonii? ²⁷ Uu pɛɛ limemáa mmɛ nnéi kai uriyu kecáa átelé-i n wólaalɛ pi kpáiiɛ, Moisi ritelé kuu ne kori uú ne antepuye akó teneɛ. ²⁸ Kapi kuyu kpe-i kapi n simpɔ n nyahai, Yeesu uu wai yare u lalɛ uké ketaa-taa ha. ²⁹ Amá apí u nyereɛ pin tee re: A kerókúrí tone, li nnyóo wale kesine ake nyahai. Uu kɛyɔ pi tiki apí ha kesé tone. ³⁰ Apí tone re piké iluke li, uu kukpónó kpísi uu Uléecaa pɔ́nɛɛ uu pɛɛ ku kpɔ́kórine uu pi ku pa. ³¹ Piinipeɛ ii pɛɛ wúkule api u ceru, amá uu pikɛyu ke-i mílu. ³² Api pimɛcɔpecire m máikɛne re: Pɔ́ tɛ piyo ke nsímé kuu pɛɛ ncée-i n símisi ne Nléecaasimé aseí kuu pɛɛ ró rí símisi nn tɔ lɔ́ nmaa.

³³ Api mese ne mese yisi api Yerusalem simpɔ. Api pipiretiki kefi ne use ne pipisencɔ leɛpɔ pin cápinelɛ, ³⁴ pin tee re: Mesei ye me, Upíima ye nkpɔ kémee yisile uu týese Simɔ́o uu u yenu! ³⁵ Pɛ́ ticuruu api lelee ncée-i n wa pi keenkɛɛ ne lɛ kai n wa apí ne Yeesu ceru kumúnjé kpe-i kuu pɛɛ kukpónó rírikpɔ́kórine.

Yeesu ye umecirɛ upipiretiki nyise

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Yohani 20:19-23; UPM 1:6-8)

³⁶ Api kahanɛ nkpáni nsímé n tɛnɛ, Yeesu ricurɛ uɛ pikɛcɔpɛ kpáfúmɛ uɛ pi maa rɛ: Nóanékín aké n ninjú. ³⁷ Pikeɛwɛ akɛ tólu, iwamɛ píima ii pi tini, likumúnɛ rɛ li pi wa yarɛ kuníri kunyinɛ kapi nyáni. ³⁸ Amá Yeesu uɛ pi maa rɛ: Yo nnya kai nó ricón? Yo nnya kani nósínɛfa-i tíru? ³⁹ Aní anénípe nɛ anéna ripaí. Mɛsei nɛɛ lo. Aní né rica aní yénu. Kuníri áku ipinɛsarɛ nɛɛ akɔhɔ má, yarɛ kani nní lɛ nnéi kɛnécáá n nyáni. ⁴⁰ [Uu anɔɔ nyɛ malɛ uɛ uanipe nɛ uana pi nyíɛ.] ⁴¹ Mpóɔnarɛ nɛ pírí píima yɛɛ pi rí wɛ nnya, ápi nkpáni fɛ piké nsímé mmɛ pakarɛ. Uu pi pise rɛ: Nɔ nté lilukɛ-lukɛ linyinɛ máɛɛ? ⁴² Api nkpíntomé ñmáá-ñmáá keri u pa. ⁴³ Uu n kpísi uɛ takai piinipɛɛ-i. ⁴⁴ Uu pɛɛ pi maa rɛ: Mmɛ karí pɛɛ nó rí símisi kumúnɛ kpɛ-i karí pɛɛ kɛsɛ rí wɛ yɛ mmú. Li pise rɛ lɛ nnéi kai kɛnécáá n wólaalɛ Moisi isé kémɛɛ nɛ antepuyɛ atelé kémɛɛ nɛ siyóme atelé kémɛɛ liké wa. ⁴⁵ Uu pɛɛ mɛsɔhɔ pi tápile piké nɛ Nléécaasimé aseɛ n kɔ nnya. ⁴⁶ Uu pi maa rɛ: Lɛ kai n wólaalɛ yɛ nní: Li pise rɛ uyɛ kɛ Uléécaɛ uɛ n wɛɛ uké íwɛ li, uɛ pɛɛ keyáa táánũ tuné pikpɔkpɔ kémɛɛ yisi. ⁴⁷ Li kɔ pise rɛ piké urinyiri nɛ sitɛ nnéi kémɛɛ písoi riyóó rɛ piké mɛfinɛ consɛ Uléécaɛ uké piakópɛ pi sárɛi. Amá Yerusalem kuyu kapi yé nɛ koraanɛ. ⁴⁸ Nɔɔ lɛ piseérakɔɔ. ⁴⁹ [Iyɛɛ nnyí], ihɛɛ iyɛ kɛ Unésáa uɛ rin hó rɛ u yé nó hɛ. Nɛɛ rinécúruu nó i pamɛnɛ. Amá li pise rɛ nɔké kuyu-i n tũ hái nɛ kumúnɛ kpɛ-i kɛ keyómɛcaɛ nnaɲɛ nn yé nókɛnécáá n súime.

Yeesu ye keyóme taálɛ

(Mariki 16:19-20; UPM 1:9-11)

⁵⁰ Yeesu uɛ limɛmáá nɛ kuyu iyaa pi simpɔ, Petanii kekúrí, uɛ anípe síka uɛ rinɔɔ sɔnɛ pi tikisɛ. ⁵¹ Kumúnɛ kpɛ-i kuu rinɔɔ sɔnɛ pi n tíkiselɛ, uú nɛ pi tɔlu, ai keyóme-mɛ u sakaapɔ. ⁵² Pɛ api Uléécaɛ yáási api pɛɛ Yerusalem pɛɛ nɛ mpóɔnarɛ píima. ⁵³ Api yɛ pɛɛ mɛsɛrɛ Uléécaɛ keyɔ-i n cápínɛ lɛ pin Uléécaɛ pakarɛntɛ.

Nsímé Kεcιrε ritelé kε Yohani uu n wói

Lελεε ritelé ntí kέmεε ní we Yohani yεε Nsímé mmú wói. U Yeesu upiretiki ne uusanε le. Efεesi kuyu-pɔ, pεε mεkεε Asii keteni-i kuu Nsímé Kεcιrε ritelé ntí wói.

Ifaaci iyε mεkériine yε mmé:

1. Yohani yε sίmisile uú ne nyίse re Yeesu Kirisi yεε Uléécaá rinɔɔ. Uléécaá rinɔɔ tε arί weri ari kerócɔpe n we (1:1-18).
2. Yohani yε nyίse re Yeesu yε Uléécaá Kεpipi le. Yeesu yε kɔ uicélaa kέmεε nyίse re uyεε iluke yεε yε nfáa n he ne useεsé yεε yε pisoι ne Sáa Uléécaá kέmεε ní ha, ne metéι mεε ketε nnéι n kpáilε. Lε kε Yeesu uú ne mpá úye nyίse re uyεε úye (1:19-12).
3. Yeesu yε umεcιre cápine uké kpu uu kɔ upipiretiki icélaa tɔrɔɔ pa (13-21).

Tinɔɔ tεε yε metéι ne nfáa n he

¹ Uléécaá uké kelenε mpá yo n wa, Tinɔɔ yε pεε wele. Tinɔɔ ne Uléécaá pεε pεé we. Tinɔɔ yε pεε Uléécaá le. ² Ti ne Uléécaá pεε pεé we Uléécaá uu kelenε mpá yo wai. ³ Tε kε Uléécaá uú ne ritiki uú ne mpá yo wai. Líka ái we kε Uléécaá uu n wa kái pεε tε kuu ne ritiki. ⁴ Tεtεε nfáa riyíkí mεε pisoι metéι n wai. ⁵ Metéι amε kunmaha-i léeri, amá kunmaha áku fe kuké mε yarii. ⁶ Uléécaá uu keyáa utisi unyine tum. Pí yε u sée re Yohani. ⁷ U kale re uké metéι mē pisoι nyίse, mpá úye uké ne kεfa mε tene. ⁸ Ai uricuruu ηmaa yεε metéι, amá u kale re uké metéι mē nsímé pisoι sίmisi. ⁹ Metéι mē mεcιre ηmane mεε metéι yíkíyiki. Mε ketε kecáa kale re mεké pisoι nnéι n kpáilε. ¹⁰ Tinɔɔ yε ketε kecáa kale. Tε kε Uléécaá uú ne ritiki uú ne ke wai, amá kari ní ka, ketε pikó ápi ri ceri. ¹¹ Tinɔɔ yε tipikó kέmεε kale, amá tipikó ápi ri yási. ¹² Amá pε nnéι pεε ri ní yási apί ne kεfa ri tene kari nnanη he re piké panse Uléécaá sipipi. ¹³ Ai mεsoimare kapi pi mari nnya, ái kɔ lε kε pisoι apί ní la piké yε pisiwá mari nnya kapi fe apί lε panse. Apί panse Uléécaá sipipi yare kε sisoipipi asi yε m mári née yare kε sisoipipi asi ní la mεcɔ. Amá Uléécaá yεε umεla kέmεε nfáa fale pi he.

¹⁴ Tinɔɔ yε pansεle kesoipipi tin kerócɔpe tū. Ti ípεelée mále tin kɔ nsímései má nsone. Tɔ umeyɔɔpi yenle. Meyɔɔpi kε Kεpipi cirenínε ake Sáa Uléécaá kέmεε n yé. ¹⁵ Yohani yε ukεcáa aseéra lesεle uu cáai re: Nkó nsímé kamí maa re: Uyεε kenépire n weme yε né fele. Uyε ne pεé wele apί kelenε né maru. ¹⁶ U ípεelée ró nyίsele uu lε nnéι kuu m má ró he faalaa, líka ái tó riparí. ¹⁷ Asei kecáa, Moisi kε Uléécaá uú ne ritiki uú ne isé ró pa. Amá Yeesu Kirisi kuú ne ritiki uú ne ípεelée ró nyίse uu kɔ nsímései ró sίmisi. ¹⁸ Uka úu Uléécaá yénaalε. Insá Ukepipi cirenínε kεε ukεmεé ní we, ken kɔ Uléécaá, kεε ró u nyίse.

*Aseéra kε Yohani Uniwole uu Yeesu kecáa ní lése
(Matiyee 3:1-12; Mariki 1:1-8; Luki 3:1-8)*

¹⁹ Yohani aseéra kuu n lése yε nnyé: Pεé uyε-i kε Pisui fi piwéése pεε Yerusalem-i ní we apί pεpεε yε Uléécaá inyóonse n wa ne Lefi mpuri pikó n tū tε piké ha u pise re uyεε úye? ²⁰ Yohani úu kesi, u pinnéι keyu-i aseéra lesεle re: Ai né Yohani kε Uléécaá uu wée. ²¹ Kei kapi kɔ pipise u rikpá re: Pɔ mpíí úye kεcιre le? Póo Elii née? Uu re: Eehei. Apί kɔ pipise u kpá re: Póo antepu uyε, née yo? Uu re: Eehei. ²² Apί kɔ pipise u kpá re: Póo pεε nképéni úye ηmaa? A ró sίmisi tóké ha pεpεε ró n tumme sίmisi. Pɔ ripócúruu ηmaa mpíí re póo úye kεcιre? ²³ Kei kε Yohani uu pεε pi pεse re: Née nní uyε nsímé kε antepu Esayí uú pεε n tee re: Unyine yε kucεsi kóima-i yóólε tε ani Upíima ncee ritéiise.

²⁴ Pε kapí pεε Yohani kέmεε n tū yε pεε Pifarisi le. ²⁵ Pε apί pεε u pise re: In tε ái pó kε Uléécaá uu wée, ái kɔ póo Elii, áa kɔ antepu uyε, yo nnya kaa pεε pisoι míni wole? ²⁶ Yohani uu pεε pi pεse re: Míni kε née pisoι wole. Amá unyine yε nókenécɔpe nké-i wele káni n nyu.

²⁷ U kenépire wemele un né fe. Inésoi íi tu re ké ukunééri nñme fénne. ²⁸ Petanii keyupi kee Yuritee metérj ketunjeleeme kuwée-mē n we kémee ke lē nnéi ai lē wai. Kei ke Yohani uu ye pee Yuritee nkoi kémee písoi míni wole.

Yeesu ye Uléecaa Risanpipi le

²⁹ Kai kóso n weesi, Yohani uu Yeesu yenu un ukekúrí wépə, uu re: Ani ripaí, Uléecaa Risanpipi yee ye písoi nnéi akópe n lése ye ntí. ³⁰ Uyē kam pee tee re: Unyine ye kenépire wemele un né fe. Uyē ne pee wele api kelenē nē maru. ³¹ Ne pee lē símisile ám nyu úye keciré lo. Amá ne nkpéni kale nen Isirayeli pikó míni wole piké ne u n céri nnya. ³² Yohani uu kə kpá re: Ne Uléecaa Nfaasone yenle nn keyómecaa-pə súiri yaré tilóolā arí ne ukecáá tone. ³³ Am pee kahanē n ceri re uyee úye keciré, amá Uléecaa yee né n tumme re ké písoi míni wole ye né maa re: Pó Uléecaa Nfaasone yē nn súiri nn unyine kecáá tone. Uyee sánti uké Uléecaa Nfaasone písoi he piké nkeméé m pəblē. ³⁴ Yohani uu kə kpá re: Ne nkpéni li yenle. Lē nnya kam aseéra lese re uyee Uléecaa Kεpipi.

Yeesu pipiretiki foí kecáá nsímé

³⁵ Kai kóso n weesi, Yohani ne upipiretiki pité pinyine api kelō ke-i n we. ³⁶ Yohani uu Yeesu yenu un tósu uu re: Ani ripaí, Uléecaa Risanpipi ye ntí. ³⁷ Ke Yohani pipiretiki pité pē api lē n kō, api yisi api Yeesu tiki. ³⁸ Yeesu uú ημεελú uu yénu re pi u tikilenle, uu pi pise re: Yo kani wéési? Pē api kə uyē pise re: Yei kaá we, Raapi? Raapi aseí nyee Ucélaa. ³⁹ Uu pee pi maa re: Ani kam ani yē. Api yisi api u tiki apí ha yenu kei kuu n sói. Api keyáa kē ukekúrí kei tone. Inyóótunje kefi ne mekpūulū kumúnjé-i kai lē wai.

⁴⁰ Pipiretiki pité pee pee Yohani nsímé n kō api yisi api Yeesu tiki, use yee Simō Piyee uwā Antiree. ⁴¹ Antiree uu mefoí umáa Simō piwélaa sí kelenē. Uú ne u sáne uu u maa re: Tə Uməsii yenle. Mesii aseí nyee uyē ke Uléecaa uu n wée. ⁴² Uu pee umáa kpísi uú ne Yeesu leepə, Yeesu uú ha u nyáneí tímím uu re: Pó Yonaasi unmánē Simō. Piké ye nkpéni pó sée re Sefaasi. Liasei re Ripare.

Yeesu ye Filipu ne Natanayeli sée

⁴³ Kai kóso n weesi, Yeesu uu hó re u yé Kalilee ketē-pə ha. Kuu n tósu, uú ne Filipu sáne uu u maa re: A yisi a né ritiki. ⁴⁴ Filipu ye Petisayita keyupi ukó le Antiree ne Piyee meco. ⁴⁵ Filipu pó kə ne Natanayeli sáne uu u maa re: Tə uyē nsímé mee Moisi isé ritelé-i n wólaalē, antepuyee api kə n símisi yenle. Uyee Yosefi unmánē, Nasareti ukó Yeesu. ⁴⁶ Natanayeli uu u maa re: Lisone linyine yé fe ai Nasareti-pə leerii? Filipu uu u pese re: A kam a ne ipónípee yē.

⁴⁷ Yeesu uu Natanayeli yenu un ukekúrí sónepə uu re: Isirayeli ukó yíkíyiki ηmaa ye nkó. Uu piyaaluke má. ⁴⁸ Kei ke Natanayeli uu pee Yeesu pise re: Yei kaa né nyu? Yeesu uu u pese re: Háí kaá pee kúfikiyee riyíkí n tū, ne pee pó nyule Filipu uu kelenē pó séi. ⁴⁹ Natanayeli uu pee Yeesu maa re: Ucélaa, pə Uléecaa Kεpipi le. Pó Isirayeli uyōpi! ⁵⁰ Yeesu uu u pese re: Néntē kam pó m maa re háí kaá pee kúfikiyee riyíkí n tū kam pó yē nnya kaá ne kefa né tene? Pó kam aa lē litónjé-tónjé yénu. ⁵¹ Asei kecáá, ké nó símisi re nó kam ani keyómecaa yénu ken wúkulelē, piléecaatumē pin né Usoi Kεpipi kecáá tóoi pin ne keyómecaa táai pin kə ne súlaari!

2

Pinósikpiké anyá nsímé Kanaa kuyu-pə

¹ Siyáa sitaani memáa, api pinósikpiké anyá Kalilee ketē-pə Kanaa kuyu-i n wai. Yeesu uni un anyá nyē-i we. ² Pi Yeesu ne upipiretiki pó kə kei kusáne séele. ³ Píta apí weri api kumúnjé kunyine-i tene. Uni uu pee u maa re: Píta ye ne pi tenele. ⁴ Yeesu uu u pese re: Unósi! Ne nyule, aí póo yé né símisi lē kam yé n wa. Inétunje íi kahanē n tu. ⁵ Kei ke úni uu

pɛɛ upikeikó pɛɛ kei ní we maa rɛ: Ani lɛ nnéi kuu nó m pisene wa. ⁶ Mɛpéré apóri akpuulú anyine ye pɛɛ wele. Kei ke Pisuifi api ye míni wa apí ne pimɛcɪrɛ nyóɔnse. Mpá kupóri kúye yé fe aku ánicari até née ataani * yósu. ⁷ Yeesu uu upikeikó maa rɛ: Ani míni lú, ani apóri nnyé yípú. Pɛ api mɛsei lúni ai a yípuni aí wure. ⁸ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani nkɛ́ni kɛhɛ aní ha uyɛɛ anyá iluke kɛcáá m paílɛ pa. Pɛ api kɛhɛni apí ha u pa. ⁹ Kapi u m pa, uu léle míni mɛn panse píta. Uu nyu kei ke píta pɛ api n léeri. Amá pikeikó pɛɛ n kɛhɛ apí ne hapó pón n nyu kei kapi n léeri. Kei ke uyɛɛ anyá iluke kɛcáá m paílɛ uu pɛɛ unósikó uyɛ sée, ¹⁰ uu u maa rɛ: Píta lari-lari ke písoi api ye ne pinírɛ kóraane. Pin n lɛ, api pɛɛ pikópe leseri. Amá píta lari-lari ke pó yekei aí ne nkɛ́ni tulu!

¹¹ Lɛ ke Yeesu uu Kalilee keteni-i Kanaa-pó mɛwaisaɲa piwai kori. Lɛ kuú ne ummule nyíse upipiretiki api pɛɛ ne kefa u tɛne. ¹² Lɛ mɛmáá, Yeesu ne úni ne upimarɛɔ ne upipiretiki api yisi api Kaperinawum tómpo apí ha kei siyáa sinyine wai, apí nánai.

Yeesu ye Uléecaa keyo-i pikpéense lakase

(Matiyee 21:12-13; Mariki 11:15-17; Luki 19:45-46)

¹³ Ke Pisuifi nkɔ meló anyá aa nnyáã n wa, Yeesu uu pɛɛ yisi uu Yerusalem tómpo. ¹⁴ Uu kei Uléecaa keyo kɛmɛ pikpéense lɛpó pin ináa ne isáɲ ne álólá yái, picó pón túntilɛ pin ne siwóó foru. ¹⁵ Kei kuu íɲmɛ kpísi uú ne nséi wai uú ne pi ne piisan ne piinaa Uléecaa keyo kɛmɛ lakase apí lelu. Uu piwóófore ataapili láuli, siwóó asi yékáá. ¹⁶ Uu pɛɛ pilóláyái pó maa rɛ: Ké nté nó paa nfáani, áni kape Unésáa keyo kuyáa pansese. ¹⁷ Kei ke upipiretiki api pɛɛ nsímé mmú mɛ Nléecaasimé ritelé kɛmɛ n wólaalɛ léise rɛ:

Hai Uléecaa! Lɛ kam nní kɛpóyo ní la ye né torele yare nna.

¹⁸ Kei ke Pisuifi piwéese api pɛɛ u pise rɛ: Mɛwaisaɲa méye kaa yé fe aa wai áa ne ró nyíse rɛ pɔ ncée mále póké lɛ wa? ¹⁹ Yeesu uu pi pɛse rɛ: Ani Uléecaa keyo nké fori ké siyáa sitaani ne pimóme ke pɛse. ²⁰ Api u pise rɛ: Aɲmɛ afeena ne akpuulú kápí ne kɛyo nké mǎ. Kɛ ke pó músu rɛ pó fe aa siyáa sitaani ne mǎmm? ²¹ Némákane umɛcɪrɛ kuú pɛɛ ne lɛ máne kuú ne Uléecaa keyo nkó símisi. ²² Ke Uléecaa uu Yeesu nkɔ kɛmɛ n yukuse, upipiretiki api pɛɛ léise rɛ u pɛɛ anóo nyɛ male. Api pɛɛ Nléecaasimé ne anóo nyɛ ke uricuruu uu m ma ne kefa tɛne.

Yeesu ye písoi kemúnjé nyule

²³ Nkɔ meló anyá kumúnjé, Yeesu un Yerusalem-i we. Písoi api mɛwaisaɲa kuu n wapisi yénti api pɛɛ ne kefa u tɛne. ²⁴ Amá ke Yeesu pó pikémúnjé nnéi n nyu nnya, uu ne ripóo pi larisi. ²⁵ Ai we rɛ piké písoi kɛcáá nsímé u símisi. Uricuruu ye lelee sisoipipi sifa-i ní we nyule.

3

Mmɛ ke Yeesu ne Nikotem api n símisi

¹ Utisi unyine ye pɛɛ we, api ye u séi rɛ Nikotem. U pɛɛ Pifarisi kunai kɛmɛ wele un kó Pisuifi uwéese use unyine. ² Uu kesine kɛnyine Yeesu-i sí uú ha u maa rɛ: Ucéláa, tó nyule rɛ Uléecaa ye pó tumme rɛ a ró céési. Uléecaa unsá usoi kɛpɪrɛ n we, uu yé fe uké mɛwaisaɲa mmé kaa nní n wai mɛɔ n wai. ³ Yeesu uu u pɛse rɛ: Ké pó símisi aseí kɛcáá rɛ pinsá úye pimáre rinkpá, uu Uléecaa iyópi yɛnune. ⁴ Kei ke Nikotem uu pɛɛ u pise rɛ: Iye kapi yé kó fe api usoi ye pikpurú m masí pimáre kpá? Yare u yé fe uu kó úni kefa-i pɛpó api kó pimáre u kpá née? ⁵ Yeesu uu u pɛse rɛ: Ké pó símisi aseí kɛcáá rɛ pinsá míni ne Uléecaa Nfaa kɛcáá rintiki piké ne usoi pimáre rikpá, uu Uléecaa iyópi yɛnune. ⁶ Lɛ ke kesoipipi ake m mári ye lisoikó lɛ. Lɛ ke Uléecaa Nfaa nn nfáa n he ye Nfáasone likó lɛ. ⁷ Ai kape píri pó wa rɛ ne maa rɛ li pise rɛ piké pimáre nó rikpá nnya. ⁸ Kuyó kun yei n la, kei kaku ye m

* 2:6 Kupóri kpɛ yé fe aku aliitiri píle née píle ne kefi ne ataani yósu.

pepu, aa kunné n kóméi, amá áa pée nyu méye kaku léeri, méye kaku sí. Liméca ke uyé ke Uléécaa Nfaa nn nfáa n he póo kó we.

⁹ Kei ke Nikotem uu kó pipise u rikpá re: Iye kai yé fe ai lē wai? ¹⁰ Yeesu uu u pese re: Pó Isirayeli ketē kémee ucélaa wéése le. Yo nnya káa pée liasei kóméi? ¹¹ Kei ke Yeesu uu pée u maa re: Ké pó símisi aseí kecáa re lē kari n nyu nkó kari símisi. Lē kari n yé kecáa kari aseéra lese. Amá nŋ áni la nóké aróseéra nyē ηmurei. ¹² Ne ye nen lelee ketē nté n wai nsímé nó n símisi, áni ye ηmurei. Iye kani yé pée fe ani ηmurei in te ne lelee keyómecaa-pó n wai nsímé nó símisi? ¹³ Uka úu píkai keyómecaa hápaalē, insá Usoi Kepipi kee keyómecaa-pó n léeri mecire. ¹⁴ Moisi ye pée nweni ηmōhō ne iwáa wale uu kucesi kóima-i kuna kecáa kóló. Liméca kapi sánti piké Usoi Kepipi kuna kecáa rikóló. ¹⁵ Uye un péé ne kefa u n tene, liute uké ne nfáa teneciré n yé nnya. ¹⁶ Li we re Uléécaa ye pisoí meýíkíyiki lalē hái uu ne Ukepípi Cireníne pame re úye un ne kefa ke n tene, liute uu kape pó, amá uké nfáa teneciré yé. ¹⁷ Asei kecáa, Uléécaa úu Ukepípi ketē kecáa tumme re keké ne pisoí túhaane liké ne pi kpu. Amá u ke tummele re keké piríyu ló. ¹⁸ Uye un ne kefa ke n tene, Uléécaa úu yé uyé ne túhaane liké ne u kpu, amá úye unsá ne kefa ke n tene, Uléécaa ye ne uyé pitúhaane masile re úu Uléécaa Kepípi Cireníne rinyiri ne kefa tene nnya. ¹⁹ Lelee n tiyese ke Uléécaa uu ne pisoí n túhaanene yee re metéi ye ketē kecáa léemee, ke pisoí api mewai kópe n wai nnya, api metéi yúlu api pée kunmaha meýá n la. ²⁰ Li we re nkó yee mewai kópe n wai ye metéi kóhale, uu ye ne me rikó, un wuru re ái kape umewai kópe yámne. ²¹ Amá nkó yee nsímesei n tíkile yèè metéi kémee léepole liké nyíse re Uléécaa kémee ke umewai nnéi ame léeri.

Yeesu ne Yohani

²² Lē memáa, Yeesu uu yisi u ne upipiretiki api Yutee ketē-mē tómpo. U ne pē api kei siyáa sinyine wai un pisoí míni wole. ²³ Yohani pŋ ne kó pée Enōo kuyu-i wele uu ye pisoí míni wole. Ai kei ne Salim kuyu ketaa we. Míni ye pée kei meýá wele. Pisoí pin pée meséere ukemee sónaapo un míni pi wole. ²⁴ Api pée kahanē likumúnjé kpe-i u n tī piké kpanii. ²⁵ Yohani pipiretiki pinyine ne Usuifi unyine api pée keyáa inyékii kapi ye ne usoi n nyónse kecáa nsímé pásaine. ²⁶ Apí ne Yohani leepó api u maa re: Ucélaa, pó nó ne utisi uyé nŋ pée Yuritee nkoi metérj-mē n we, aa ukecáa aseéra lese léisee? Uyee nní we un míni pisoí wole, pinnéi pin ukemee sónaapo! ²⁷ Yohani uu pi pese re: Uléécaa un rínanje pó n he re a ne linyine wa mecire kaa ye fe aa li wai. ²⁸ Nórínécúruu yé fe ani aseéra kenécáa lese re ne péé maa re: Ai née Kirisi ke Uléécaa uu n wée. Amá Uléécaa ye né tummele re ké ne uyé kuu n wée kekpeé waimē. ²⁹ Nkó yee unósi n kpísi yee unósikó. Amá unósikó uyé usane pó ne ye ukekúrí n wele un unósikó metē kóméi lín u láárú. Liméca ηmaa kai nní meýíkíyiki né láárú, uyé ke Uléécaa uu n wée nnya. ³⁰ Li ne sá re uyé tinyiri tiké n taálē, tinékó tiké n cepilē.

Uyee keyómecaa-pó n léeri kecáa nkó

³¹ Nkó yee keyómecaa-pó n léeri ye mpa úye fele. Nkó yee ketē nté n we ye ketē nté ukó le. Ketē nté likó nsímé kuu ye n símisi. Nkó yee keyómecaa-pó n léeri ye mpa úye fele. ³² Lē kuu n yé uu kó kom aseéra kuu lése, amá úka úu kó pée lē kuu m ma ηmurei. ³³ Uyee lē kuu m ma n ηmurei ye male uu wéeri re Uléécaa ye aseí le. ³⁴ Li we re Uléécaa nsímé kuu m ma ke uutume uu ye símisi. Lē nnya ke Uléécaa uu ye uyé kuu n tū Nfáasane he ái kumúnjé má. ³⁵ Sáa Uléécaa ye Ukepípi lalē uu mpa yo keanipe-i wai. ³⁶ Nkó yee Uléécaa Kepípi ne kefa n tene ye nfáa teneciré mále. Nkó yee kenkó n késu uu yé nfáa mmē yē. Amá Uléécaa ye ne u wólaalenle.

4

Yeesu ne Samarii kuyu unási unyine ye we pin símisi

¹ Pifarisi api kóm tɛ Yeesu yɛ pipirɛtiki mɛyá yɛnlɛ un kɔ písoi mɛyá míni wolɛ ai tósu Yohani pikó. ² Asei kɛcáá, Yeesu ricurruu úu pɛɛ úka míni wolɛ. Upipirɛtiki pɛɛ yɛ pɛɛ písoi wolɛ. ³ Kɛ Yeesu uu n kɔ tɛ lɛ kɛ písoi api símaankɛɛ, uu Yutee kɛteni-i yisi uu Kalilee kɛtɛ-mɛ pɛlɛ. ⁴ Unceɛ yɛ pɛɛ kɔ Samarii kɛtɛ-mɛ cɔlɛ nrí nɛ kei lompɔ. ⁵ Uu pɛɛ Samarii keyupi kɛnyinɛ kapi yɛ n sée rɛ Sisaa tulu. Ai kei nɛ kɛcarɛ kɛ kɛ Yakupu uú pɛɛ uuɲmáne Yosefi n hɛ kɛtaa wɛ. ⁶ Kei kɛ Yakupu kɛlukanka aké pɛɛ wɛ. Kɛtúnɛ kɛfi nɛ mɛtɛ kumúnɛ kɛ Yeesu uu kei tuipɔ, nsɛ nn u pelaalɛ, uu pɛɛ kɛlúkanka kɛ kɛkúrí tonɛ.

⁷ Samarii kɛtɛ unósi unyine uu pínílú hapɔ. Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: A míni né hɛ ké n ntí. ⁸ Upipirɛtiki pɔ nɛ pɛɛ likumúnɛ kɛ-i lilukɛ-lukɛ piwélaa halɛ kuyu-pɔ. ⁹ Samarii kɛtɛ unósi uyɛ uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Iyɛ kɛ pɔ Usuifi, aa yé fɛ aa nɛ Samarii ukó maa rɛ ké míni pɔ hɛ pɔkɛ n ntí? Pisuifi nɛ Samarii pikó ápi yɛ pɛɛ rikɔnɛ. ¹⁰ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Pɔn pɛɛ lɛ kɛ Uléécáa uu yɛ n hɛ n nyu, pɔn kɔ pɛɛ uyɛɛ nní pɔ m pise rɛ a míni u hɛ n nyu, pɔɔ yɛ pɛɛ u pise rɛ uké míni pɔ hɛ, uu pɛɛ míni mɛɛ yɛ nfáa n hɛ pɔ hɛ. ¹¹ Unósi uyɛ uu u maa rɛ: Upíima, kɛlúkanka nké ákɛ kusa címu, áa kɔ líka má pɔkɛ nɛ lú. Iyɛ kaa yé pɛɛ fɛ áa nɛ míni mɛɛ yɛ nfáa n hɛ yɛnu? ¹² Urósáayaha Yakupu yɛɛ kɛlúkanka nké nɛ ró tíyɛ. U nɛ usipipi nɛ uasɛɛlɛɛ yɛɛ pɛɛ míni mɛ n ntíɛ. Yarɛ pɔ músu rɛ pɔ Yakupu fɛlɛ nɛɛ? ¹³ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Nnírɛ yé usoi nkó yɛɛ míni mmé rí ntí piwai rikpá. ¹⁴ Amá nnírɛ rín píkai nkó kɛ nɛɛ míni n hɛ uu mɛ níru piwai kpáne. Míni mɛ kam u n hɛnɛ yɛ ukɛmɛɛ pansɛnɛ rínihɔi mɛɛ yɛ nfáa tɛnɛcirɛ n hɛ. ¹⁵ Kei kɛ unósi uyɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Upíima, a mɛpóni mɛ né hɛ nnírɛ rín kape yɛ kɔ piwai né rikpá. Pɛɛ uyɛ-i, ái pɛɛ pise rɛ ké yɛ kɔ ntɛ pínílú pɛɛmɛ.

¹⁶ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: A n ɲmɛ a ha upóla séemɛ áa wɛri. ¹⁷ Unósi uyɛ uu u pɛɛ rɛ: Am ula má. Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Pɔ alari málɛ pɔkɛ rɛ áa ula má. ¹⁸ Píla pinupú kaa písóɔ masí. Nó nɛ utisi uyɛɛ kɔ nkɛpɛni rí wɛ úu kɔ upóla. Pɔ aseɛ málɛ. ¹⁹ Unósi uu pɛɛ u pɛɛ rɛ: Upíima, nɛ yɛ tɛ pɔ antepu lɛ. ²⁰ Tiyóɲɛ ntí kɛcáá kɛ tɔ pisaayaha apí pɛɛ Uléécáa yáasi. Amá nɔ Pisuifi ani rɛ Yerusalem-i kai pise rɛ piké yɛ Uléécáa yáasi. ²¹ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: A kɔ tɛ nú unósi, li itunɛ inyine-i sóntilɛ, ái pɛɛ pise rɛ riyóɲɛ ntí-i nɛɛ Yerusalem-pɔ kani yéé Saa Uléécáa yáasi. ²² Nɔ Samarii pikó, áni Uléécáa uyɛ kani n yáasi nyu. Tɔ Pisuifi yɛ Uléécáa uyɛ kari n yáasi nyulɛ. Tɔ Pisuifi kɛmɛɛ kɛ píyulalɛ api léeri. ²³ Amá li itunɛ inyine-i sóntilɛ, ticurruu li pikámɛ masilɛ. Pɛpɛɛ Saa Uléécáa n yáasi yéé nɛ piisoi nnéi u yáasi nɛ aseɛ. Pɛpɛɛ lɛ u n yáasi kuu wéési. ²⁴ Uléécáa yɛ Nfáasɔnɛ lɛ. Lɛ nnya, li pise rɛ pɛpɛɛ u n yáasi piké yɛ nɛ piisoi nnéi ritiki apí nɛ u yáasi nɛ aseɛ. ²⁵ Unósi uyɛ uu pɛɛ Yeesu maa rɛ: Nɛ nyulɛ rɛ uyɛ kɛ Uléécáa uu n wéɛ yɛ wɛmɛlɛ. Uyɛ kapi yɛ sée rɛ Kirisi. Un píyɛi n ka, u yé linnéi tó riyóɔ. ²⁶ Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: Nɛɛ nɛ nní pɔ n símisi, nɛɛ liute uyɛ.

²⁷ Yeesu pipirɛtiki api likumúnɛ kɛ-i tuipɔ, ai nnóɔ pi yipu rɛ pi u yɛ un nɛ unósi unyine símisi nnya. Amá piuka úu kaha uké u pise rɛ: Yo kaa ukɛmɛɛ wéési nɛɛ yo nnya kaá nɛ u símisi? ²⁸ Unósi uyɛ uu pɛɛ ukɛnintúhu kei yá uu kuyu pɛlɛ uú ha písoi símisi rɛ: ²⁹ Ani kam ani usoi unyine yɛ yɛɛ mɛnɛwai nnéi kam n wapisi né n kɛénkɛɛ. In n la, ái nkɛpɛni uyɛ kɛ Uléécáa uu wéɛ? ³⁰ Api pɛɛ kuyu-i léenti api símpɔ apí ha Yeesu lɛɛpɔ.

³¹ Upipirɛtiki api pɛɛ likumúnɛ kɛ-i u kpukɛisɛ rɛ: Ucélaa, a kam a li. ³² Kei kuu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Ilukɛ inyine káni n nyu kam mɛlukɛ má. ³³ Kei kɛ upipirɛtiki api pɛɛ pimɛcɔpɛcirɛ pipíseine lɔ tɛ: Nɛɛ unyine yɛ nɛ ilukɛ u kalɛ uu lɛ? ³⁴ Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Inélukɛ yɛɛ rɛ ké uyɛɛ né n tummɛ mɛla n wai, ké kɔ píkɛi pɛ kuu né n forii n wai nɛ kɛtɔ-pɔ. ³⁵ Nórínécúruu nɔɔ yɛ maa rɛ: Li tise iwáɛ ina liké nɛ kúkpaa tu. Ké nɔ símisi rɛ ani rísɔnɛ ripaí ani yénu rɛ ilukɛ yɛ sicarɛ-i pipele masilɛ rɛ piké i kpasi. ³⁶ Ticurruu ukpáa yɛ wɛlɛ un uihéé yósu, un kɔ ilukɛ kuu n kpási cápínɛntɛ rɛ iké nfáa tɛnɛcirɛ yé. Kei kɛ ulukaa nɛ ukpáa apɔɔ aa yé pɛɛ kɛsɛ n láárú. ³⁷ Lɛ kɛmɛɛ, mɛyuu mmé yɛ aseɛ lɛ rɛ: Ucɔ yɛɛ yɛ lukɛsi, ucɔ uú kpasi! ³⁸ Nɛ nɔ tunlɛ rɛ ani ha kɛcarɛ kɛ-i káni pikɛi píkai n wa kɛmɛɛ kpasi. Píɔ pɛɛ kei keisi, nɔɔ nkɛpɛni wɛri ani pipíkɛi kulaa n lɛ.

³⁹ Samarii pikó mēyā yē nē Yeesu kēfa tēnele rē unósi uyēē maa rē: Lē nnéi kam n wa kuu né símisi. ⁴⁰ Lē nnya kapi Yeesu-i hápō api u pise rē uké pikekúrí ketónē rikpá. Uu ηmurei uu pikekúrí tone siyáa sité.

⁴¹ Kē Yeesu uu uricuruu nē unnō nsímé pi n símisi nnya, pisoí kulúi píima picō api kō nē kēfa u tēne. ⁴² Api yē pēē unósi uyē maa rē: Ai nsímé mmē kaa ró n símisi ηmane nnya karí nē kēfa Yeesu tēne. Amá tō uricuruu konle un símisi, ari cérú rē u mēsei pisoí nnéi Uyulale lē. Lē nnya karí nē kēfa u tēne.

Yeesu yē uyóopi usóoca wéése unyine unmánē paise

⁴³ Kē Yeesu uu siyáa sité sē kei n tónē, uu yisi uu Kalilee ketē-mē tómpō. ⁴⁴ Yeesu ricuruu yē pēē maa rē: Api yē antepu úka uketē cire-i n waiselē. ⁴⁵ Amá kuu Kalilee keteni-i n tuipō, kei pikó yē kusáne u yósile rísone, kē pē ηmaa apí pēē Yerusalem-pō nkpō melóó anyá ní ha apí lē nnéi kuu n wa yēnu nnya.

⁴⁶ Yeesu uu pēē Kalilee ketē-pō Kanaa kuyu-i pēle. Kei kuú pēē wa míni amē panse píta. Uyóopi usóoca wéése unyine yēē pēē Kaperinawum-pō we, uuηmánē un póólú. ⁴⁷ Kuu n kō tē Yeesu yē Yutee ketē-pō yisi uu Kalilee keteni-i hápō, uu ukemēē sí uú ha u welu rē uké Kaperinawum hápō uké uuηmánē yēē nē nkpō n náási paise. ⁴⁸ Yeesu uu pēē u pise rē: Nónsá mēwaisanā nē mēwai píima n yē, áni yé fe nóké nē kēfa né tēne, née yo. ⁴⁹ Uyóopi usóoca uyē uu Yeesu pēse rē: Upíima, a kenéyo ha unéηmánē uké kelenē kpu. ⁵⁰ Kei kē Yeesu uu pēē u maa rē: A n ηme a kui, upóηmánē yē nfáa mále. Uu Yeesu nsímé mmē ηmurei, uu yisi uú kulu. ⁵¹ Kuu nkúleceē n kpísi, upikeikó apí nē u sáne api u maa rē: Upóηmánē yē nfáa mále. ⁵² Uu pi pise rē: Itunē íye kumúnjé kē uipinē ii kutósi piwai koraane? Api rē: Sé ketúnjé, mēse kumúnjé kē kupinetoí aku ukecáá lē. ⁵³ Usáa uyē uu pēē léise rē itunē iye-i ηmaa kē Yeesu uu sé u maa rē: Upóηmánē yē nfáa mále. Lē nnya kē u nē ukeyō pikó nnéi apí Yeesu nē kēfa tēne. ⁵⁴ Kē Yeesu uu Yutee ketē-pō n léemē uu Kalilee keteni-i pēeri, mēwaisanā lírú mēcō kuu n wa yē mē.

5

Yeesu yē kékankáláká kenyine paise

¹ Lē memáá, Pisui fi anyá anyine yē pēē kumúnjé kpe-i Yerusalem-i welē. Yeesu uu yisi uu sí. ² Kúnipōrē kunyine yē kuyu kpe-i Isán Tinōnō kekúrí welē. Pi yē kupóre kpē Epiree mēyu kémēē sēē rē Petesita. Akúsi sipole sinupū kakú má. ³ Pitóikó kulúi, pinyíyē nē síkankáláká nē [pipáíkōó yē pēē imele iyē metene fintilenle pin mē tē míni mēké lémesi. ⁴ Uléécaatumē unyine yēē pēē keyáa keyáa súimele uu míni pókoi. Utóikó úyē un mēpókoi-maá mēfoí míni mē-i n lompō, mápá itói íyē kuu póólú, u yē peile]. ⁵ Utisi unyine yē pēē kei welē. Kuú nē m póólúme, li wale inmē ité íi we afēena. ⁶ Kē Yeesu uu u n yé un kei finu, uu kō kom tē kuú nē m póólúme ái kusa nánai, uu u pise rē: Pō la póké peii? ⁷ Utóikó uyē uu u pēse rē: Upíima, ám úka má rē míni mēn n lémesi uké mēkemēē né tampō. Nē yē náasile, kē n tuipō, unyine un né fósí. ⁸ Kei kē Yeesu uu pēē u maa rē: A yisi a ripósánjáápōré kpísi aa sōné. ⁹ Utisi uyē uu mēse nē mēse pélu, uu urisánjáápōré kpísi uu nsé kápáá. Kewénteyaa tunjé kaí pēē lē wai. ¹⁰ Pisui fi piwéése api utisi uyēē nní m peí maa rē: Nēni yē kewénteyaa lē. Lē nnya irósé kémēē, ncée rín we rē póké ripósánjáápōré cō. ¹¹ Uu pi pēse rē: Utisi uyēē né m paise yē né maa rē: A ripósánjáápōré kpísi aa sōné. ¹² Api u pise rē: Wóo liute uyēē pō m maa rē: A ripósánjáápōré kpísi aa sōné? ¹³ Uu pi pēse rē úu nkpáni u nyu. Uu mēsei fe uké u ceri. Yeesu yē pēē pisoí riwúí tēē kei ní we kémēē lompōle uú nē tómpō. ¹⁴ Lē memáá, Yeesu uu yisi uu Ulééca keyō sí u nē utisi uyēē m peí apí ha sáne. Yeesu uu pēē u maa rē: Kaa nní m peí, kape kō akópe piwai rikpáse, lē lifee-fee ái kape nē pō n wa nnya. ¹⁵ Utisi uyē uu pēē sí uú ha Pisui fi piwéése símisi rē Yeesu yēē u paise. ¹⁶ Lē nnya kē Pisui fi piwéése apí Yeesu pitele wa rē yo nnya kuu kewénteyaa tunjé lē wa. ¹⁷ Kei kē Yeesu uu pi pēse rē:

Unésáa Uléécaa ye ne pikéi kécáá wele néen kó pikéi kécáá we. ¹⁸ Anóo nyē nnya, Pisui fi piwéése api pee meýá piwéláa ne ηmóópú re piké Yeesu kpu. Ai re kuu kewénteyaa kécáá isé rinlós ηmane nnya, amá kuu kó mí maa re Uléécaa ye uusaa le, lin pee nyíselē te u ne uyē ne sále nnya.

Uléécaa Kεpipi nnaŋe

¹⁹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Asei kam nní nó símisi re né Uléécaa Kεpipi, am nnénaŋe cire ne fene ké linyine wa. Lē ke Unésáa Uléécaa uu ye n wa am yénu ηmane kam ye fe am wai. Lē nnéi ke Unésáa uu n wai ké nēe kó wai. ²⁰ Saa Uléécaa ye Ukepipi lalē, uu pee lē nnéi kuu ye n wa ke nyísente. U kó mēwai mee mmé n fe pinyíse ke kpáne liké pee nnóo nó yi. ²¹ Yare ke Unésáa uu ye pikpōkpō n yukuse uu nfáa pi he mecō ke Ukepipi ake ye ken píye n la, ake pē nfáa he. ²² Limēcō, Saa Uléécaa uu ye ne úka túhaane. Amá Ukepipi kuu rínaŋe he re keké ne pisoí nnéi túhaane, ²³ pisoí nnéi piké ne Uléécaa Kεpipi ríyu n waise yare kapi Uléécaa ríyu n waise mecō nnya. Nkó yee úu Uléécaa Kεpipi ríyu n waise, úu kó Uléécaa yee ke n tumme ríyu waise.

²⁴ Asei kam nní nó símisi re nkó yee ye nnésímé kutu rincō uú ne uyee né n tumme kefa tene ye nfáa teneciré yénle. Api ne metúhaane u má. U nkpō kémee piléle masile uu nfáa teneciré yénu. ²⁵ Asei kam nní nó símisi re kumúnjé kunyine ye sóntile, ticurru ku pikáme masile. Pee uye-i ke pikpōkpō api yé Uléécaa Kεpipi metē n kō. Pee n kō api nfáa yenu. ²⁶ Uléécaa yee nfáa te. Limēcō kuu Ukepipi rínaŋe he re keké nfáa n te. ²⁷ Ne Usoi Kεpipi le nnya kuu ncée né he re ké ne sisoipipi túhaane. ²⁸ Ai kape nkpáni píri nó wa. Kumúnjé kunyine ye sóntile, pee n kúlaankeelē piké menétē kō, ²⁹ api pee nkpō kémee yisi. Pee piisoí kémee lisōne n wa api nfáa teneciré yénu. Api pee piisoí kémee akópe n wa pō ne túhaane aí ne pi kpi. ³⁰ Am yé fe ké nnénaŋe cire ne linyine wa. Lē ke Uléécaa uu né rí símisi kam ye ne ripái arí ne túhaane. Menétúhaane ye asei málē re ám wéési ké menéla wa nnya, amá uyee né n tumme mekó kam wéési ké wa.

Yeesu piseérakō

³¹ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: In te né ηmane nēe kenécáá aseéra lese, nnóome ye mu. ³² Amá ne úseérakō málē yee aseéra kenécáá n lése. Ne kó nyule re asei kuu símisi. ³³ Nō pisoí Yohani kémee tunle re piké kenécáá nkó kō, uu kó asei lese uu símisi. ³⁴ Né ám písei re unyine uké kenécáá aseéra lese. Amá ne la re liké nórínéyu lō nnya kam Yohani aseéra kuu kenécáá n lése símisi. ³⁵ Yohani pō ne we yare káfiráa kapi rinsé, kemetéi ame nó kpáii. Lē nnya kani kemetéi mē nnya itunje inyine-i mpónare yē nkáripí. ³⁶ Amá aseéra ηmaa ye kenécáá wele, an Yohani akó kuu kenécáá n lése fe. Lelee nní pikéi ke Unésáa uu né n forii nen wai. Piricurru ηmaa pee aseéra kenécáá lese re Saa Uléécaa yee né tumme. ³⁷ Unésáa uyee né n tumme ye uricurru kenécáá aseéra lesele. Ani ketume umetē komaalē, ani kó ukeyu yenaalē. ³⁸ Ani kó unsímé rísōne múílē. Li we re áni né ke Saa Uléécaa uu n tumme ne kefa tenelē. ³⁹ Nō ye Nléécaasimé kémee pereile nōn músu re nó nkemee nfáa teneciré yē. Ani kō te mmē cire mee kenécáá aseéra lese. ⁴⁰ Ani kó pee la nōké kenémee kam nōké nfáa mmē yē.

⁴¹ Ai pisoí ipakare kam wéési. ⁴² Ne nó nyule. Ani nósínéfa-i Uléécaa la. ⁴³ Unésáa rinyiri kamí ne ka, amá ani piyós né yúlu. Amá unyine un nté ne urinyiri n ka, nó uyē yósí. ⁴⁴ Nō ye n lalē nōké nómenécōpecire m pakarentene. Ani la Uléécaa ηmane uké nó m pakarente. Lē nnya káni yé fe nōké ne kefa né tene. ⁴⁵ Ani kape m músu re nēe ha Unésáa Uléécaa kémee tiyesene nōké akópe yē. Amá Moisi uyē kaní ne ripós n láárú yee ha tiyesene nōké akópe yē. ⁴⁶ Kenécáá nsímé ke Moisi uu wói. Nōn pee meýíkíyiki Moisi nsímé n ηmurei, nó pee kó nnékó ηmurei. ⁴⁷ Amá in te áni mmē ke Moisi uu n wói ηmurei, íye kani yé pee nnékó ηmurei?

6

Yeesu ye pISOI ákotokú anupū (5.000) kpínii
(Matiyee 14:13-21; Mariki 6:30-44; Luki 9:10-17)

¹ Lẽ memáá, Yeesu uu Kalilee kupiye kapi ye kò n sée re Tiperiyaati menimaa téj uu ritime ricò-mẽ sɩ. ² PISOI kulúi píima pinyine ye pee u tikilenle, kapi n yé te u mewaisan̄a wapisi un pitóikó poisente nnya. ³ Kei ke Yeesu uu pee riyópe ritaá u ne upipiretiki apí ha tone. ⁴ Pisui fi nkpo melóó anyá ye pee uye-i nyahaimela.

⁵ Yeesu uu weríi uu yénu re pISOI kulúi píima ye ukemee sónaapo, uu pee Filipu maa re: Yei kari yé iluke yee yé pISOI mpí nnéi meluke n tu ló? ⁶ Sikóri kuu ne lã ma uké peẽ uké yé te iye ke Filipu uu yé u pese. Uricuruu ye pee nyule lã kuu n waine. ⁷ Filipu uu u pese re: Mpá toké nwóoweni mepipi píle píle meté ne iluke ló ái nkpani mpá úye nkáripí nkáripí meluke tulune. ⁸ Upipiretiki ucò, Simò Piyee uwā kapi ye n sée re Antiree pòó pee u maa re: ⁹ Kewá ñmánepi kényine ye nké nté ken akpónó anupū ne ikpíntomé ité múlẽ. Yare yo ke lã ái yé nkpani pISOI kulúi píima nkú wa? ¹⁰ Kei ke Yeesu uu pee re: Ani pISOI pẽ maa re piké tone. Meyúí áme pee kusa kelò ke-i piye. Api pee túnti, ái lelu pISOI ákotokú anupū kumúnjé (5.000). ¹¹ Kei kuu akpónó kpísi uu akecáá Uléecaa pòónese uu pee pepere kei n we a hõne. Uu kò limécò ikpíntomé wai, ái pinnéi meluke tulu. ¹² Kapi pinnéi n li api lepu, Yeesu uu pee upipiretiki maa re: Ani akéri tórò kóóí, líka ái kape pò. ¹³ Api akpónó anupū nyẽ kapi n li atórò kóóí ái anére kefi ne até yipu. ¹⁴ Ke pISOI pẽ api mewaisan̄a ke Yeesu uu n wapisi n yé, api pee n símaankee re: Mesei, usoi nkó yee antepu kapi n tee re u keté kecáá sánti. ¹⁵ Yeesu pòó cérú re pi sántile piké u tí piké ñnan̄e iyóopi u tONSE. Uu lã nnya riyópe pítaá pele uu ha umecire n tũ.

Yeesu ye mINI kecáá sONE
(Matiyee 14:22-33; Mariki 6:45-52)

¹⁶ Kai nnyóó n wa, Yeesu pipiretiki api cépi apí ha kupiye ritime n we. ¹⁷ Api kúnin̄o loni api kupiye n térlẽ pin Kaperinawum kuwéé-mẽ sɩ. Kesine ye pee likumúnjé kpe-i piwai masile, Yeesu uu kò pee kahan̄e pikekúrí n hapò. ¹⁸ Kei ke meyo píima menyine áme pipépe ló, mINI áme pee n tònkee. ¹⁹ Kapi kúnin̄o rintíkí yare kilométiri pinupū kumúnjé, api Yeesu yenu un mINI kecáá sONE un ne pikekúrí wépò, iwame ii pi wai. ²⁰ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Née lo, iwame ii kape nó wa! ²¹ Api pee n la piké kúnin̄o kémee u kpísi. Amá kúnin̄o aku kei nní mese ne mese kei kapi n sɩ tulu.

Tisoiwuí ye Yeesu wÉÉSI

²² Kai kóso n weesi, pISOI riwúí tee kupiye ritime te-i m mész ari yénu re kúnin̄o kuse kpee ye kei n we, Yeesu uu kò ku ló u ne upipiretiki piké ne kesé tómpò. Upipiretiki ñman̄e pee pee tómpò. ²³ Amá ánin̄o acò ye pee Tiperiyaati keté-mẽ leemela aa kei ke Upíima uu pee akpónó kecáá Uléecaa m pòónese api pee a le tuipò. ²⁴ Ke pISOI riwúí tẽ ari n yé te Yeesu ne upipiretiki apí kei we, api pee piricurru ánin̄o nyẽ loni apí ne Kaperinawum-pò Yeesu piwélaa sɩ.

Yeesu yee iluke yee ye nfáa n he

²⁵ Api kupiye ritime ricò-mempò Yeesu leepò api u pise re: Píyei kaa nté tuime, Ucélaa? ²⁶ Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi re ái re kani mewaisan̄a kam n wapisi n yé nnya kani né wéési, amá kani akpónó n li ani lepu nnya kani né wéési. ²⁷ Ani kape iluke yee ye n fóni nnya n náási, amá ani iluke yee íi ye píkai n fóni ii ye kò pee nfáa teneciré he nnya n náási. Usoi Kepipi kee yé iluke iyé nó he, li we re Saa Uléecaa ye unwòí ukecáá wale. ²⁸ Api u pise re: Iye kari yé wa toké ne pikei pẽ ke Uléecaa uu n la piwai n fe? ²⁹ Yeesu uu pi pese re: Uléecaa pikei kuu nó m pise ye mpí re ani ne uyẽ kuu n tumme kefa tene. ³⁰ Api u maa

re: Mewaisan̄a méye kaa yé wa tóké yé tóké pée ne kefa pó tene? Mewai méye kaa waine?
³¹ Pirósáayah̄a ye iléécaaluke kucesi kóima-i lile yar̄e kai Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Iluke yee keyómecaa-pō n léeri kuu pi he re piké li. ³² Yeesu uu pi pese re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te ái Moisi yee iléécaaluke nó he, amá Unésáa yee iluke yee meyíkíyiki keyómecaa-pō n léeri nó he. ³³ Iluke ke Uléécaa uu ye n he yee nní uyee keyómecaa-pō n léeri uu ye pisoĩ nfáa he. ³⁴ Api u maa re: Upíima, a mesére iluke iyē tó n he.

³⁵ Kei ke Yeesu uu pee pi símisi re: Née nní lē iluke iyee ye nfáa n he. Nkū r̄n píkai nkó yee kenémee r̄i ka waine. Nniré r̄n kō píkai nkó yee ne kefa né n tene waine. ³⁶ Amá ne nó símisile: Nō né yénle, m̄pá ne lē, áni ne kefa tene. ³⁷ Pē nnéi ke Unésáa uu né m pa ye kenémee s̄ontile, am̄ pikec̄ope úka mpuri méyule má. ³⁸ Li we re am̄ keyómecaa-pō súime re ké menéla wa, amá uyee né n tumme mela kam piwai ka. ³⁹ Uyee né n tumme mela ye kō pee mmé re am̄ kape pē kuu né m pa kec̄ope úka fóm, amá u la re ké ha keyáa t̄or̄o ketún̄é nkpō kémee pi yukuse. ⁴⁰ Unésáa ye la re nkó yee Ukep̄ipi n yé uú ne kefa ke tene uké nfáa teneciré m má. Ne kō pee liute keyáa t̄or̄o ketún̄é nkpō kémee yukusene.

⁴¹ Pisuīfi api Yeesu ne ḡmúlaanke re u maa re: Née nní lē iluke iyee keyómecaa-pō n léeri nnya. ⁴² Api pée m píseine re: Ai Yosefi uḡmán̄e Yeesuu? Tō usáa ne úni nyule. Iye kuu yé pée maa re: Keyómecaa-pō kuu léeri? ⁴³ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Ani lē nómenéc̄op̄ecire pin̄múlaanke tíye. ⁴⁴ Uka úu yé fe uké kenémee kam, insá Sáa yee né n tumme yee ne kenémee u ka. Né kō m̄pá úye yee kenémee r̄i ka keyáa t̄or̄o ketún̄é nkpō kémee yukuse. ⁴⁵ Li antepuye atelé-i wólaalē te:

Uléécaa yé pinnéi céesi. Nkó yee Sáa kutu rin̄c̄o uu uicélaa kom, yee yé kenémee kam. ⁴⁶ Lē ái nyíse re unyine ye Sáa yenaalē. Amá uyee Uléécaa kémee n léeri mec̄ire yee u yenaalē.

⁴⁷ Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa teneciré mále.

⁴⁸ Née iluke iyee ye nfáa n he. ⁴⁹ Nóp̄inésáayah̄a ye pee kucesi kóima-i maani lile, m̄pá ne lē, api kō pee kp̄ini. ⁵⁰ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye nnyí nté. Nkó yee i n li úu píkai kp̄ine. ⁵¹ Née iluke iyee keyómecaa-pō n léeme ii ye pisoĩ nfáa he. M̄pá úye yee iluke iyē li, nfáa teneciré kuu yé yé. Inépin̄e yee iluke iyē kam u n hene. Ne i hele re ketē nnéi pisoĩ piké nfáa yē nnya.

⁵² Kuu lē m̄ ma, Pisuīfi api picén̄aanke loni pin pim̄ec̄op̄ecire píseine re: Iye nnya ke nkó uu yé maa re u yé uip̄in̄e r̄o he ari le? ⁵³ Kei ke Yeesu uu pee pi maa re: Asei kecáá, ké nó símisi ani kóm te n̄onsá Usoi Kep̄ipi ip̄in̄e n li, n̄onsá kō kemenye n ntí, áni nfáa má. ⁵⁴ Usoi nkó yee inépin̄e n li uu kō menénye níru ye nfáa teneciré yénle. Ne ha keyáa t̄or̄o ketún̄é nkpō kémee u yukusene. ⁵⁵ Li we re inépin̄e ye iluke yíkíyiki le, menénye p̄oon kō liniré-niré yíkíyiki. ⁵⁶ Usoi nkó yee inépin̄e n li uu kō menénye níru ye kenémee wele néen kō ukemee we. ⁵⁷ Sáa yee né n tumme yee nfáa ute. Uyē nnya kam nfáa má. Lim̄ec̄o, úye un inépin̄e n li, u né nnya nfáa yenune. ⁵⁸ Iluke iyee keyómecaa-pō n léeri ye iyē. Ii iyē ke nóp̄inésáayah̄a ap̄i pee n li, m̄pá ne lē, api kō pee kp̄ini mec̄o we. Amá nkó yee nnyí n li ye mesére nfáa m̄ane.

⁵⁹ Kumún̄é kp̄e-i ke Yeesu uú pee Kap̄erinawum-pō Pisuīfi kuyom̄yáhaalee-i pisoĩ n céesi kuu an̄o nyē ma.

Tin̄o tee ye usoi nfáa teneciré n yéneise

⁶⁰ Ke upip̄iretiki api an̄o nyē n kō, pim̄eyā api re: Nsímé mmú ye m̄pape t̄osile. Wóo yé mmú kutu n c̄olē? ⁶¹ Yeesu uu céru re upip̄iretiki ye nsímé mm̄ē kecáá ḡmúlaakeele. Uu pee pi maa re: Li nó ric̄on̄le meyá, née yo? ⁶² In lē, n̄on píye Usoi Kep̄ipi n yē ken kei kaké pee r̄i we p̄itaá m̄ pele ní, iye kai yé pee nó wa? ⁶³ Uléécaa Nfaas̄one mee ye nfáa he. Kesoīpipi áke yé líka fe. Amá an̄o nnyé kam nní nó m̄ ma ye Nfáas̄one akó le nyee ye nfáa n he. ⁶⁴ Amá pinyine ap̄i nókenéc̄ope ne kefa né tene. Ai líka nnya kuu lē male. U hái mekeke-me pep̄ee ap̄i n ḡmureine ne uyee n s̄onti uké piláar̄o anipe-i u n wa nyule. ⁶⁵ Uu kō pimáa pi kpá re: Lē nnya kam nó maa re úka úu we yee yé n fe uu kenémee weri insá Unésáa yee ncée u he.

⁶⁶ Καί νε kei n kpisi, upipiretiki meýā api kepire u to ápi ye pεε pitiki u rikpá. ⁶⁷ Uu pεε upipiretiki kefi ne pité pē pise re: Nό ní, nό áni la noké tómpo? ⁶⁸ Simo Piyee uu u pese re: Upiima, úye uo kέmee kari yé nkpáni ha? Kεpόμεε ke nsímé mee ye nfáa teneciré n he ní we. ⁶⁹ To ne kefa pó tenele ari yénu re pó ke Uléecaa uu wée uu tumti. ⁷⁰ Yeesu uu pεε pi maa re: Ai née nó kefi ne pité mpí wée? Mpá ne lē, use ye nókenécape kuníri le! ⁷¹ Simo Isikariyoti unmánε Yutasi nsímé kuu lē símisi. U kefi ne pité pē use le. Mpá ne lē, uyee sónti uké piláaro anipe-i u wa.

7

Yeesu pimarεco ápi ne kefa u tene

¹ Lē memáá, Yeesu uu Kalilee ketē kóónú. Uu pεé ha uké Yutee kekó rikóónú re Pisui fi piwéese ye wéési piké u kpu nnya. ² Pisui fi anyá nyē kέmee kapi ye sicánjipi kέmee n sói ye kó pεε nyahaimεle. ³ Upimarεco api pεε u maa re: A nté yisi aa Yutee keté-pó sī, pipópiretiki póké kó pikéi kaa n wai yē! ⁴ Uka úu ye umewai m pékesi un kó pεé la kuyu kuké u ceri. Lē nnya, a tíye ketē nnéi písoi piké mepówai mmé yē. ⁵ Asei kecáá, upimarεco ricurruu páa pεε kó ne kefa u tenelē. ⁶ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Inétunε íi kahanε n tu. Amá in nό, mpá itunε íye ye ne nó sále. ⁷ Ketē nté písoi ápi nóinépurí yulu, amá pi né ipuri yulule re ne we nen pi símisi re pimewai áme nyam nnya. ⁸ Nóké n ηme ani ha anyá li. Né ám kei simpó kelenε. Inétunε íi kahanε n tu. ⁹ Kuu lē pisímé pi m masí, uu Kalilee keteni-i mēsuni.

Yeesu ye anyá kumúnjé Yerusalem-pó Uléecaa keyo-i céési

¹⁰ Ke Yeesu pimarεco api anyá nyē ní ha, uricurruu pó kó yisi uu sī, úu tíye piké u n nyáni, uu pεε n we yare u pékesile. ¹¹ Pisui fi piwéese ye pεε anyá nyε-i u wélaankεele api ye pεε re: Yei kuú we? ¹² Písoi pεε n cápinelē ye pεε unsímé ηmúlaankεenεle. Pinyine api ye re: Usoi sone lo. Picó api re: Eehei, písoi kuu kíraasente. ¹³ Amá úka úu pεε unsímé símisi liké n cálē. Pisui fi piwéese kapi pεε lē wuru.

¹⁴ Anyá siyaa sin kecape pitule masí ke Yeesu uu Uléecaa keyo ha uú ha n céési. ¹⁵ Ai Pisui fi píri wai api ye pεε re: Usoi nkó úu icélaa íka yosí, íye kai pεε wa kuú ne nní nsone Nléecaasimé nyu? ¹⁶ Yeesu uu pi pese re: Icélaa nnyí kam nní písoi m pālē íi kenémεε léeri, amá Uléecaa yee né n tumme kέmee kii léeri. ¹⁷ Uye un n la uké Uléecaa mela wa, u yé céri re Uléecaa kέmee ke icélaa nnyí ii léeri née nnénóosimé cire ye mu. ¹⁸ Nkó yee unnóosimé cire n símisi ye lalε piké ríyu u waise. Amá nkó yee ní la piké uyee u n tumme ríyu waise ye aseí málε. Nnóome níka rín ukeméé we. ¹⁹ Nté Moisi ye isé nó pa má? Nό úka úu kó pεε isé iyē tikilē. Yo nnya kani pēé la noké né kpu? ²⁰ Písoi pεε n cápinelē api u pese re: Pó kuníri héesile. Wóo la uké pó kpu?

²¹ Yeesu uu pi pese re: Mewai mese kam wa ai nónnénéí píri wai. ²² Moisi yee isé nó pa re ani ye siwántisi kérii, ái kó pεε uyee ne li kori, hái nópinékpure foi-me kai léeri. Ani kó ηmurei, hái ricurruu ani ye kewénteyaa tuné usoi ké. ²³ In te nō ye ηmurei ani kewénteyaa tuné kewántisi ké, ái kó pεε Moisi isé kani rilóó, yo nnya kani pēé ne né wólaalē te ne kesoi pipi ne keríyu kewénteyaa tuné paise? ²⁴ Ani kape ye usoi keyu ripái aní ne u túhaane, amá ani ye aseí kemúnjé ritiki aní ne túhaane.

Písoi ye pimεcire písei re Yeesu ke Uléecaa uu wée?

²⁵ Yerusalem pikó pinyine api re: Ai utisi nkó kapi wéési piké kpuu? ²⁶ Uyee nkó un ne uripóo símisi lin cálē, úka úu kó ríka u ma! Yare piróyóopi ye cerile re mesei uyē ke Uléecaa uu n wée née? ²⁷ To nkó pó keleeme nyule. Amá uyē ke Uléecaa uu n wée un píyei n ka, úka úu yé céri méye kuu léeri.

²⁸ Yeesu ye pεε Uléecaa keyo-i wele un likumúnjé kpe-i céési. Uu pupai re: Mesei kani né nyu nōn kó kenéleeme nyu, née yo? Mpá ne lē, ái menéla kecáá kamí ne ka. Amá uyee né n

tumme ye asei mále. Ani uyẽ nyu. ²⁹ Née ne u nyule. Uke mee kam léeri. Uyee né tumme. ³⁰ Ke Yeesu uu lã mí ma nnya, api pee n la piké u tí. Amá úka úu kaha uké u rica, ke uitunje íi pee kahané nní n tu nnya. ³¹ PISOI MEYÁ API RIWÚÍ TÊ KECÔPE NE KEFA U TENE API MAÁ RE: Uyẽ ke Uléecaa uu n wée un píyei n ka, yare u yé mewaisanja wapisi ai tósu lã ke utisi nkó uu nní n wapisii?

Pi Uléecaa keyo piméré pinyine tũ te piké ha Yeesu tí

³² Pifarisi api lã ke pISOI API RIWÚÍ KÉMEE Yeesu KECÁÁ Í WEIRESENTENE KOM. PEPÉE YE ULÉECÁÁ INYÓÑSE N WA PIWÉÉSE NE PIFARISI API PEE ULÉECÁÁ KEYO PIMÉRÉ PINYINE TUM TE PIKÉ HA Yeesu tí. ³³ Yeesu uu pee re: Nkárípi ke tó ne nnó ari ketóne kpáne am pee limamáá uyee né n tumme kémee pele. ³⁴ Nó kam ani né wéési, amá áni yé pee né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha í we ha. ³⁵ Pisui fi API PEE PIMECÔPECIRE M PÍSEINE RE: Yei kuu sí kári yé fe tóké u yé? Née Pisui fi PEE PIKIREKI KETÊ KECÁÁ N YEKALÊ KÉMEE KUU SÍ UKÉ HA PIKIREKI N CÉESI? ³⁶ Te íye kuu nní maá re: Nó kam ani né wéési, amá áni yé pee né yé. Li we re áni yé fe nóké kei kam yé ha í we hapo?

Míni mee áme ye pikai n hási

³⁷ Anyá keyaa tóró kee sinnéi kecôpe keyáa píima. Kẽ ke Yeesu uu pISOI KEYU-I NYERE UU PUPEI RE: Nniré nn úye n we, uké kenémee kam uké míni n ntí. ³⁸ Míni mee ye nfáa n he yé nkó yee ne kefa né n tene kémee n leerile men wólu yare rínihai, yare kai Nléecaasimé ritelé kémee n wólaalẽ mecô. ³⁹ Uléecaa Nfaasone ke pepée ne kefa u n tene API YÉ Í YOSÍ NKÓ KE Yeesu uu lã símisi. API PEE KAHANE LIKUMÚNJE KPE-I NFÁASONE N YOSÍ, KE ULÉECÁÁ ÚU PEE KAHANE Yeesu ríyu n waise nnya.

PISOI YE ANÓO AKÓ AKÓ Yeesu KECÁÁ SÍMAANKÉE

⁴⁰ Ke pISOI PEE N CÁPINELÊ KECÔPE PINYINE API ANÓO NYÊ N KÕ, API RE: Mesei usoi nkó yee antepu uyee pee n són ti. ⁴¹ PICÔ PÓO RE: Uyẽ ke Uléecaa uu wée. Kei ke picô póo kô re: Uyẽ ke Uléecaa uu n wée yé fe uu pee Kalilee-pô leerii? ⁴² Ntê li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalẽ te: Uyẽ ke Uléecaa uu n wée ye Tafiti kepirẽ le? Petelehem kuyu-i ke Tafiti uú pee í we kapi u marune. ⁴³ Lẽ nnya ke pISOI API Yeesu KECÁÁ ANÓO AKÓ AKÓ SÍMAANKÉE. ⁴⁴ Pinyine ye pee pikecôpe lalẽ piké u tí, amá úka úu pee kaha uké u rica.

Pisui fi piwéése ye Yeesu kesi

⁴⁵ Uléecaa keyo piméré API YISI API PEPÉE YE ULÉECÁÁ INYÓÑSE N WA PIWÉÉSE NE PIFARISI KÉMEE PELE. PEPÉE YE ULÉECÁÁ INYÓÑSE N WA PIWÉÉSE NE PIFARISI API PI PÍSE RE: Yo nnya káni u tí nóké ne kam? ⁴⁶ API PI PÉSE RE: Ne keweesi, usoi úka úu símaalẽ yare usoi nkó mecô. ⁴⁷ Kei ke Pifarisi API PEE PI PÍSE RE: Yare nó ne kô tíyele uu kô nó feriyee? ⁴⁸ Yare piróyóopi ne tó Pifarisi kecôpe use unyine ye ne kefa u tenele née? ⁴⁹ Amá risoiwuí ntí tee nní u n tíkílẽ ári isé nyu. Uléecaa ye lã nnya anóo ri wale.

⁵⁰ Pifarisi kecôpe use kapi ye n sée re Nikotem ye pee kei wele. U pinyine-i Yeesu kémee hápaalenle. Uyee pi maá re: ⁵¹ Irósé íi ncée he re piké usoi akópe pa ápi kahané unkó n kô, née ápi kahané n ceri lã kuu n wa. ⁵² Kei kapi pee u píse re: Nénté pó ne kô nkpéni Kalilee ukó le, née yo. A rísone Nléecaasimé ritelé kée aa kóm te antepu úka úu pikai Kalilee-pô leemelẽ. ⁵³ [Lẽ memáá, mpa úye uu yisi uú kulu.

8

Lẽ ke Yeesu uu unósi unyine yee iwásá n wa mí ma

¹ Ke pISOI API N KÚÚ, Yeesu póo yisi uu Olifiyee rikúú taá. ² Uu kemaresine yisi uu Uléecaa keyo-i pele, pISOI API U KÁLAAPÔ. UU PEE TONE UU PI N CÉESI. ³ Kei ke isé picélaa ne Pifarisi API NE UNÓSI UNYINE HAPÔ RE PI U TORILE UN IWÁSÁ WAI. API RIWÚÍ KECÔPE U NYEREE, ⁴ API Yeesu

maa re: Ucélaa, pi unósi nkó tórile un iwásá wai. ⁵ Moisi ye isé ró pa re tóké ye lipinasi pē aparē tapisi tóké kpu. N-ye ke pōó yé?

⁶ Tinóó kapi lē wéési nnya kapi lē u pise piké ne nnyine n yé piké ne pitele u n wa nnya. Amá Yeesu uú pē, uu kenípepi ne ntaai kémee piwóle kápáá. ⁷ Kapi ní we pin pipíseise ne kényu u mahani nnya, Yeesu uu yisi uu kecíre nyere uu pi maa re: Uyee úu nókenécōpe nké-i akópe n wailē uké mefoi ripare u tóori. ⁸ Uu kō pípe kpá uu ntaai kémee piwóle nōh. ⁹ Kapi anóo nyē n kō, piwéese api pinnéi kpíi use use. Piwéese kaí ne kori aí ne siwá páálá, ai pēe nkpéni unósi uyē mecire kecōpe yá, u ne Yeesu pin we. ¹⁰ Yeesu uu pēe yisi uu nyere uu u pise re: Unósi, yei kápí we? Úka úu akópe pō paa? ¹¹ Uu u pēse re: Úka úu we, Upíima. Yeesu uu u maa re: Né ám kō akópe pō pane. A n ηme aa tómpo. Amá kape kō akópe piwai rikpá.]

Yeesu yee pisoí nnéí metéí

¹² Yeesu uu kō pisoí pēe n cápinelē pimáa kpá re: Né ne pisoí nnéí metéí le. Nkó yee né n tíkile úu píkai kunmaha kémee sónene, amá metéí mee ye nfáa n he kuu yé m má. ¹³ Kei ke Pifarisi api pēe u maa re: Pōo ripócúruu kepócáá aseéra lese. In lē, ái nsímései kaa símisi. ¹⁴ Yeesu uu pi pēse re: Mpá kam tinécúruu kenécáá nsímé n símisi, nsímései ye mu. Li we re ne nyule kei kam n léeri ne kei kam n sí. Amá nō áni nyu kei kam n léeri ne kei kam n sí. ¹⁵ Sisoipipi metúhaane mecō ke nōo túhaane. Né ám úka ne túhaane. ¹⁶ Amá in te ne ne unyine túhaane, aseí kam tíkile nen ne u túhaane. Li we re ái menécíre née ne u túhaane, tó ne Unésáa yee né n tumme ye pi. ¹⁷ Li nínésé kémee wólaalē te pisoí pité pin linyine kecáá nse n símisi, nsímései ye mu. ¹⁸ Né ne rinécúruu kecáá aseéra lesele, Unésáa yee né n tumme un kō kenécáá aseéra lese. ¹⁹ Api pēe u pise re: Yeí ke Upósáa uú we? Yeesu uu pi pēse re: Ani né nyu áni kō Unésáa nyu. Nōn pēe né n nyu, nó kō pēe Unésáa pō kō n nyu. ²⁰ Yeesu ye anóo nnyé male un Ulééca keyo kémee awóótakai keyúrí we un Nléécaasimé céési. Ke uitunje íi pēe kahanē n tu nnya, úka úu u tí.

Ani yé fe nóké kei kam n símpo ha

²¹ Yeesu uu kō pimáa pi kpá re: Ne tósule. Nó kam ani né wéési áni yé né yé, aní ne nóanékópe kpíni. Ani yé fe nóké kei kam n símpo ha. ²² Pisui fi api pēe pimécire m píseine re: Kuu nní m maa re ári yé fe tóké kei kuu n símpo ha, yare u lalē uké umécire kpu née? ²³ Yeesu uu pi maa re: Nō ne metene nté pikó le, néen kecáá-pō ukó. Nō ne ketē nté pikó le, né ám ketē nté ukó. ²⁴ Lē nnya kam nó maa re nōnsá n ηmurei re née mpá píyei uwee, nō ne nóanékópe kpínine. ²⁵ Kei kapi pēe u pise re: Pōo mpíí úye kecire? Yeesu uu pi pēse re: Te íye kam mpíí mekee-me nó símaari? ²⁶ Ne nókenécáá nsímé mále meýá ké símisi ké kō ne nó túhaane. Amá mmē kam uyee né n tumme kémee n kō ηmane kam pisoí símisi. Asei ke uyē uu símisi.

²⁷ Amá ápi nkpáni céri re Usáa nsímé kuu símisi. ²⁸ Yeesu uu pēe pi maa re: Nōn píyei Usoi Kepipi rintaáse, nó pēe céri re née mpá píyei uwee. Nó kō céri re ám linékó cire líka wai, amá lē ke Sáa uu né n céesi kam símisi. ²⁹ Tó ne uyee né n tumme tóo kesé we. Lē kuu ní la ηmane kam ye wa. Lē nnya, úu né riyá ké menécíre n we. ³⁰ Ke Yeesu uu lē n símisi, pisoí meýá apí ne kēfa u tene.

Pisoí pēe pimécire n te ne pilási

³¹ Kei ke Yeesu uu pēe Pisui fi pēe ne kēfa u n tene maa re: Nōn nnésímé n tíkile, nō pinépiretiki yíkíyiki le. ³² Nó pēe nsímései céri, nsímései mmē nn tíyese ani nómenécíre n te. ³³ Api u pēse re: Tō Apiraham siyase le, ári kō píkai unyine ilasi tonelē. Yo nnya kaa pēe re: Nó kam ani nómenécíre n te? ³⁴ Yeesu uu pi pēse re: Asei kecáá, ké nó símisi re usoi nkó yee akópe n wai ye akópe ulasi le. ³⁵ Ulási úu ye mesére kényo ke-i kapi u m múílē

n we. Uyōpipi yee ye mēsere kēyō-i n we. ³⁶ Lē nnya, Kepipi ken ilasi kēmee nō n lese, nō meyikiyiki nōmenécire tele. ³⁷ Ne nyule re nō Apiraham siyase le. Amá nō kō peé la nōké né kpu re áni nnésimé ηmurei nnya. ³⁸ Lē ke née Unésáa kēmee n yé nkó ke née símisi. Lē ke nōó kō nōunésáa kēmee n kō ke nōó kō wa. ³⁹ Api u pese re: Apiraham ye urósáa le. Yeesu uu pi maa re: In te nō Apiraham sipipi le, ani Apiraham mēwai n wai. ⁴⁰ Menéwai nnéi yee re ké nsímései kam Uléécaa kēmee n kō nō ritéjse. Amá mpá ne lē, nō kō pee wéésile nōké né kpu. Apiraham uu pee lē wai! ⁴¹ Amá nōunésáa sei mēwai mecō ké nōó wai. Kei kapi pee Yeesu pese re: Ari siwásánkaipipi. Usáa use kóló kari má. Uyee nní Uléécaa. ⁴² Yeesu uu pi maa re: Uléécaa un pee mesei Nōunésáa, nō yee pee né n la re ukemee kam léeri nen kō uyē nnya nté we. Ai menéla kēmee kam ka. Uyee né tumme. ⁴³ Yo nnya káni lē kam nō n símisi asei kómēi? Káni yé n fe nōké nnénóosimé kutu riñcō nnya ye ni. ⁴⁴ Kuníri kpee nōunésáa. Nōunésáa mēla kani kō la nōké n wai. Háí mekee-me kuu usoikō. Uu ye asei ritiki. Li we re asei áa ukemé we. U ye un nnóome n wai kaí ne u sá. U unóome le. Uyee kō nnóome nnéi riyíki. ⁴⁵ Kai nní lē ní we nnya káni ye nsímései ke née n símisi ηmurei. ⁴⁶ Nó úye yee yé fe uu né nyíse re ne akópe wa? In te nsímései kam símisi, yo nnya káni peé ne kefa né tene? ⁴⁷ Usoi nkó yee Uléécaa ukó, yèè Uléécaa nsímé kutu ricole. Ke nō áni nní upikó nnya káni Uléécaa Nsímé kutu colē.

Yeesu ne Apiraham kecáa nsímé

⁴⁸ Pisui fi api pee Yeesu pese re: Ai tō mesei alari mále toké maa re pō Samarii ukó le aa kō aníri héésii? ⁴⁹ Uu pi pese re: Am aníri héesi, amá Unésáa kam tíyu waise, nōon pee tinékó kópu! ⁵⁰ Am wéési ké rinécúruu ríyu waise. Unyine yee wéési uké ríyu né waise. Uyee kō utúhaane. ⁵¹ Asei kecáa, ké nō símisi re nkó yee nnésimé rimmúlú uu pí kai kpine.

⁵² Kei ke Pisui fi api pee u maa re: Tō nkpéni meyikiyiki yénle re pō aníri héesile. Apiraham ye kpule, antepuye pōó kō kpíni. Pōó pee nkpéni re nkó yee mpósímé rintiki uu pí kai kpine! ⁵³ Yare pō ne urósáa Apiraham yee n kpu fele née? Antepuye pō ne kō kpínle. Yare pōó pee úye? ⁵⁴ Yeesu uu pee pi pese re: In te née rinécúruu ríyu waise, ám yé ríyu yē. Amá Unésáa uyē kani ní maa re uyee Nōunéléécaa yee ríyu né waise. ⁵⁵ Ani kō pee u nyu. Amá né ne u nyule. Nen m maa re ám u nyu, ne lē wale nōmenécō unóome. Amá né ne u nyule nen kō unsímé tíkilē. ⁵⁶ Nōunésáa Apiraham ye peé ne mpónare cuunkeele re u yé kam uu kenékámeyaa yenu. Uu kō mesei ke yenu, urikin ari níñesi háí. ⁵⁷ Kei ke Pisui fi api pee u pise re: Páa kahanē nkpáni inmē kuwóó n tu, pōn pee tee re pō Apiraham yenaalē, née yo? ⁵⁸ Yeesu uu pi maa re: Asei kecáa, ké nō símisi re Apiraham uké kelenē ní we, né ne peé wele. ⁵⁹ Kei kapi pee apare kpísi re piké u tapisi. Amá uú ne pi polu uu Uléécaa keyō-i léepō uu tómpō.

9

Yeesu ye utisi unyine kapi m mári unyíye paise

¹ Ke Yeesu uu ncée-i ní we un tósu, uu utisi unyine kapi m mári unyíye yenu. ² Upipiretiki api u pise re: Ucelaa, wóo kecire yee akópe wa nnya kapi ne utisi nkó mári unyíye? Uricurruu akópe nnya née peppee u m mári akópe nnya? ³ Yeesu uu pi pese re: Ai uakópe nnya, áí kō peppee u m mári akópe nnya. Lē kai yé n wa Uléécaa nnañe nké ne ukecáa ní we lin nyáni nnya kuu unyíye. ⁴ Ke itunje ii nní ní we, li pise re toké uyee né n tumme pikéi wa. Kesine ye waine, úka uu yé pee fe uké keisi. ⁵ Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáa ní we, née ketē kecáa metéí. ⁶ Kuu anóo nyē pimáa m masí, uu keteni-i meta tuke uú ne sipérépi wai, uu unyíye uyē inippee pórii, ⁷ uu pee u maa re: A n ηme a ha Silowee kupore-pō lihí. Silowee asei re Utumē. Uu mesei yisi uu sí uú ha líhu. Kuú ha m peeme, uu peé n nyáni. ⁸ Upipereco ne peppee n nyu re u pee wéleile, api peé m píseine re: Ai nkó yee pee tū un wéleii? ⁹ Picō api ye re: Uyee lo. Picō api re aái, menyíne kapi wene. Uricurruu uu pee re: Né ηmaa lo. ¹⁰ Api

pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Iye kai wa kɛ ipónípɛɛ íí nɛ nkpéni nyáni? ¹¹ Uu pi pɛɛ rɛ: Utisi uyɛ kapi yɛ n sée rɛ Yeesu yɛɛ sipérépi wa, uu inípee né pórii uu pɛɛ né maa rɛ: “A n ηme a ha Silowee kupɔrɛ-pɔ lihí.” Am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ n nyáni. ¹² Api u pi sɛɛ rɛ: Yei kɛ utisi uyɛ uú wɛ? Uu pi pɛɛ rɛ: Am nyu.

Pifarisi yɛ unyíyɛ yɛɛ ní pɛi nsímé písei

¹³ Api pɛɛ utisi uyɛɛ pɛɛ mɛkɛɛ n nyíinlɛ nɛ Pifarisi kɛmɛɛ sɪ. ¹⁴ Kɛyáa kɛ kɛ Yeesu uu sipérépi n wa uú nɛ inípee u wúkule yɛ pɛɛ kɛwéntɛyaa lɛ. ¹⁵ Pifarisi pɔɔ kɔ pipísei u kpá rɛ íyɛ kai wa kuú nɛ nkpéni nyáni? Uu pi maa rɛ: Sipérépi kuu inípee né pórii, am sɪ amí ha líhu, am pɛɛ nkpéni n nyáni. ¹⁶ Lɛ nnya kɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ apí maa rɛ: Utisi uyɛɛ mɛwai mmé n wa úu yé fe uké Uléécáa-i n leeri. Kúu nní kɛwéntɛyaa isé rintiki nnya. Picɔ apí rɛ: Iye kɛ ukópekɔɔ uu yé fe uu mɛwaisaηa mmé mɛɔ wai? Kei kapi pɛɛ anɔɔ akó akó nɛ rikénɛ. ¹⁷ Pifarisi api kɔ unyíyɛ uyɛ pipisɛ kpá rɛ: Iye kɛ pɔɔ utisi uyɛɛ inípee pɔ m pɔisɛ kɛcáá músu? Uu rɛ: Antepu lo.

¹⁸ Mpá nɛ lɛ, Pisui fi piwéɛɛ apí pɛɛ la piké kɔ tɛ u pɛɛ unyíyɛ lɛ kuu kɔ nkpéni nyáni. Api pɛɛ upikó sɛi ¹⁹ api pi pi sɛɛ rɛ: Nónɛnɛmáne uyɛ kani n tee rɛ nɔ u marilɛ unyíyɛ yɛ mɛsɛi nkóo? Iye kai wa kuu kɔ nɛ nkpéni nyáni? ²⁰ Upikó api pi pɛɛ rɛ: Tɔ u nyulɛ rɛ u kerópipi. Tɔ kɔ u marilɛ unyíyɛ. ²¹ Amá ári nyu lɛ kai n wa kuú nɛ nkpéni n nyáni, ári kɔ nyu wóo u pɔisɛ. Ani u pi sɛɛ, úu kɛwá, u yé fe uu uriyu kɛcáá nkó símisi. ²² Pisui fi piwéɛɛ kapi wuru nnya kapi lɛ ma. Li wɛ rɛ Pisui fi piwéɛɛ yɛ pɛɛ kómeinele rɛ úyɛ un m maa rɛ Yeesu kɛ Uléécáa uu wéɛ, piké liute kuyómeyáhaalee-i lesɛ. ²³ Lɛ nnya kɛ upikó apí maa rɛ: Uu kɛwá, ani uricuruu pi sɛ! ²⁴ Pifarisi api kɔ uyɛ kapi m mári unyíyɛ pipísei kpá api u maa rɛ: A aseí símisi liké Uléécáa rinyiri ritaáɛ. In tɔɔ, tɔ nyulɛ ηmaa rɛ utisi uyɛɛ ukópekɔɔ lɛ. ²⁵ Uu pɛɛ pi pɛɛ rɛ: Un ukópekɔɔ, nɛ́ am nyu. Amá likei lisɛ kam nyu rɛ nɛ pɛɛ unyíyɛ lɛ nɛn kɔ pɛɛ nkpéni nyáni. ²⁶ Api pɛɛ u pi sɛɛ rɛ: Yo kuu pɔ wa? Iye kuú nɛ inípee pɔ wúkule? ²⁷ Uu pi pɛɛ rɛ: Nɛ písímé nó masilɛ áni kutu né ricɔ. Yo nnya kaní la kɛ kɔ písímé rikpá nɔké kɔ? Née nó nɛ kɔ lalɛ nɔké panse upipiretiki? ²⁸ Kei kapi alɛ u rikápáá api rɛ: Pɔɔ uyɛ upiretiki. Amá tɔ nɛ Moisi pipiretiki lɛ. ²⁹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa yɛ nɛ Moisi símisilɛ. Amá ári nyu ricuruu méyɛ kɛ nkó pɔɔ léeri. ³⁰ Unyíyɛ yɛɛ ní pɛi uu pi maa rɛ: Lɛlɛ píri né í wɛ yɛɛ rɛ áni nyu méyɛ kuu léeri, uu kɔ pɛɛ tíyɛɛ inénípee íí n nyáni. ³¹ Tɔ nyulɛ rɛ Uléécáa úu yɛ ukópekɔɔ nɛ kutu ricɔ, amá nkó yɛɛ ríyu u n waiselɛ un umɛla wai kuu yɛ kutu ricɔ. ³² Káí nɛ n wɛmɛ, ári píkaí kómaalɛ tɛ unyine yɛ tíyɛɛ usoi kapi m mári unyíyɛ uu yɛ kɔ yɛnu. ³³ Utisi nkó unsá pɛɛ Uléécáa kɛmɛɛ n leeri, úu yé pɛɛ fe uké linyine wa. ³⁴ Api u pɛɛ rɛ: Háí kapí nɛ pɔ m mári kaa akópe kɛmɛɛ pólólɛ. Pɔɔ yé pɛɛ nkpéni tɔ céési, née yo? Api pɛɛ kuyómeyáhaalee-i u lesɛ.

Pifarisi rinyiyɛ

³⁵ Yeesu uu kóm tɛ pi utisi uyɛ lesɛ. Uú nɛ utisi uyɛ sáne uu u pi sɛɛ rɛ: Pɔ Usói Kɛpipi nɛ kɛfa tɛnɛlɛ? ³⁶ Uu Yeesu pɛɛ rɛ: Uyɛɛ úyɛ, Upíima? A né símisi kɛ nɛ kɛfa u tɛnɛ. ³⁷ Yeesu uu u pɛɛ rɛ: Uyɛ kaa nní nyáni, uyɛɛ nní nɛ pɔ símisi. ³⁸ Kei kuu pɛɛ rɛ: Nɛ nɛ kɛfa pɔ tɛnɛlɛ, Upíima. Uu pɛɛ Yeesu kɛnyalɛ-i wúla uu ríyu u waisɛ. ³⁹ Yeesu uu pɛɛ rɛ: Nɛ kɛtɛ kɛcáá kalɛ kɛ nɛ písoi túhaanɛ, pɛpɛɛ n nyíinlɛ piké n nyáni, pɛpɛɛ n nyáni pɔókɛ nyíinu. ⁴⁰ Pifarisi pinyinɛ yɛ pɛɛ ukékúrí wɛlɛ. Kapi anɔɔ nyɛ n kɔ, api u pi sɛɛ rɛ: Yare tɔ nɛ kɔ pinyíyɛ lɛ, née íyɛ? ⁴¹ Yeesu uu pi pɛɛ rɛ: Nɔn pɛɛ pinyíyɛ, áni yé pɛɛ akópe m má. Amá nɔ yɛ maa rɛ nɔ nyánilɛ nnya kɛ nóanékópe aa nókɛnécáá wɛ.

10

Usɛɛɛ nɛ isáη kɛnyáru

¹ Yeesu uu rɛ: Aseí kɛcáá, kɛ nó símisi rɛ usoi nkó yɛɛ úu rinɔnɔɔ-mɛ nɛ kusáηlee-i n lompɔ, amá uu pɛɛ kuwélɛ féé nɛ lompɔ yɛ uyaa nɛ usoi kpááree lɛ. ² Amá nkó yɛɛ nɛ rinɔnɔɔ

n lompɔ yɛɛ usɛɛsɛ. ³ Tinɔnɔɔ umɛrɛ yɛɛ usɛɛsɛ tinɔnɔɔ hɔnnɛlɛ, isɔŋ ii umetɛ kom, uyɛ uu pɛɛ mɛpɔ uisan ɛye rinyiri sɛi uɔ nɛ i leepɔ. ⁴ Un uikɔ nnɛi pilɛsɛpɔ m masi, uu pɛɛ ikekpeɛ wai. Kii nnɛi umetɛ n nyu nnya, ii pɛɛ u n tikilɛ. ⁵ Ii yɛ pikai usoi nkɔ kii n nyu ritiki. Amɔ ketaa-pɔ kii yɛ u kaase, kii nnɛi pisɔnɛ metɛ n nyu nnya. ⁶ Yeesu uu kɛnyɔrɔ nkɛ pisoi pɛɛ kutu u n cɔlɛ wai, amɔ ɔpi ceri lɛ kuu n la ukɛ malɛ.

Yeesu yɛɛ usɛɛsɛ sɔnɛ

⁷ Yeesu uu kɔ pimɔaa pi kpɔ rɛ: Asei kɛcɔɔ, kɛ nɔ sɛmisi rɛ nɛɛ kusɔŋlee rinɔnɔɔ. ⁸ Pɛ nnɛi pɛɛ n ka ɔpi nɛ nɛ tise yɛ piyaa nɛ pisoi kpɔareɛ lɛ, amɔ isɔŋ ii nɛ kutu pi ricɔ. ⁹ Nɛɛ rinɔnɔɔ. Uyɛɛ nɛ mmɛ rintiki uɔ nɛ lompɔ riɔu kai yɛ lɔ. U yɛɛ lompɔlɛ uu lɛeri uu kɔ liluke-luke m mɔ. ¹⁰ Piyaa nɛ pikɔpɛ nɛ picaaɛnkɛɛ ɛmanɛ nnya kɛ uyaa uu yɛ ka. Amɔ nɛ nɛ kalɛ rɛ isɔŋ ikɛ nfɔaa yɛ nkɛ nɛ i m pom. ¹¹ Nɛɛ usɛɛsɛ sɔnɛ. Usɛɛsɛ sɔnɛ yɛɛ fele uu uisɛɛ nkpɔ yɔsu uu kpi. ¹² Usɔnɛ kapi n kpisi un kɛisi uɔ usɛɛsɛ yikiyiki, ɔi kɔ uyɛɛ usɛɛtɛ. U yɛ kɔkpe yɛnlɛ kun wemɛ, uu isɔŋ yɔ uu wuru. Kɔkpe pɔɔ pɛɛ isɔŋ lakasɛntɛ aku yɛkɔɔsɛ. ¹³ Kai nnɛi siwɔɔ ɛmanɛ nnya kuu kɛisi, uɔ isɔŋ kɛcɔɔ nfasimɛ nka wai. ¹⁴ Nɛɛ usɛɛsɛ sɔnɛ. Nɛ inɛsɔŋ nyulɛ, iyɛ in kɔ nɛ nyu ¹⁵ yare kɛ Unɛsɔɔ uu nɛ n nyu nɛɛn kɔ Unɛsɔɔ uyɛ nyu mɛcɔ. Nɛ fe am inɛsɔŋ nkpɔ yɔsu am kpi. ¹⁶ Nɛ kɔ isɔŋ icɔ mɔlɛ yɛɛ ii kusɔŋlee nkɔ-i n we. Li pise rɛ kɛ kɔ iyɛ wɛlaamɛ. I yɛ mɛnɛtɛ kɔ, ɔi wai kusɔŋlee kuse nɛ usɛɛsɛ usɛ. ¹⁷ Sɔɔ yɛ nɛ lalɛ rɛ nɛ ɛmurei rɛ kɛ kpu kɛ pɛɛ kɔ nfɔaa piyɛnɛ rikpɔ nnya. ¹⁸ Uka uɔ nfɔaa nɛ yɔsu. Nɛɛ rinɛcɔruu ɛmurei rɛ kɛ kpu. Nɛ nɔnɔɛ mɔlɛ nɛn yɛ kpu am kɔ limɛmɔɔ nfɔaa yɛnu. Lɛ kɛ Unɛsɔɔ uu nɛ n forii rɛ kɛ wa yɛ lɛ.

¹⁹ Nsɛmɛ mmɛ nnya, Pisuiɛi ɔpi kɔ Yeesu kɛcɔɔ ɔnɔɔ akɔ akɔ n sɛmaankɛɛ. ²⁰ Pimeyɔ ɔpi rɛ: U ɔniri hɛsile, u isɔhɔ torilɛ. Yo nnya kani kutu u cɔlɛ? ²¹ Picɔ ɔpi rɛ: Un pɛɛ ɔniri n hɛsi, uɔ yɛ pɛɛ nnɛi n sɛmisi. Kuniri yɛ fe aku unyiyɛ inipɛɛ wɔkulɛɛ?

Pisuiɛi yɛ Yeesu kɛsi

²² Nnyiyɛ kumɔŋɛ-i kapi kɛyɔɔ kɛnyinɛ Yerusalem-i Ulɛɛcaa kɛyɔ inyɔɔnɛ anyɔ wai. ²³ Yeesu un we un Ulɛɛcaa kɛyɔ-i Salomɔ imɛlɛ apolɛ mɛtɛnɛ nyɛri. ²⁴ Pisuiɛi ɔpi pɛɛ kɛkɔlɛ u wai ɔpi u pise rɛ: Nɛ kɛyɔ-pɔ kaa yɛ lɛ tɔ n sɛɛlɛ tɔn tɔikɛɛ? In tɛ pɔɔ uyɛ kɛ Ulɛɛcaa uu n wɛɛ, ɔ rɔ sɛmisi kɛkɛripi cɔkɔ-cɔkɔ. ²⁵ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: Nɛ lɛ pisimɛ nɔ masilɛ ani yulu. Mɛwai kam nɛ Unɛsɔɔ nnaɛ n wapisi yɛ nyisɛlɛ rɛ aseɛ kam sɛmisi. ²⁶ Amɔ kɛ nɔ ɔni nnɛi inɛsɔŋ nnya, ɔni ɛmurei. ²⁷ Inɛsɔŋ yɛɛ mɛnɛtɛ konlɛ. Nɛ nɛ kɔ i nyulɛ, ii yɛ kɔ nɛ tiki. ²⁸ Nfɔaa tɛnɛcirɛ kam i hɛ, ii pikai kpɛnɛ, uka uɔ yɛ kɔ fe ukɛ ɔnɛnɛpɛ-i i yɔsi. ²⁹ Unɛsɔɔ yɛɛ nɛ i m pa yɛ mɛpɔ uye fele. Uka uɔ yɛ fe ukɛ Unɛsɔɔ ɔnɛpɛ-i i yɔsi. ³⁰ Tɔ nɛ Sɔɔ tɔ yɛ usoi usɛ lɛ.

³¹ Keɛ kɛ Pisuiɛi ɔpi kɔ ɔpare pikpikɛ rikpɔ rɛ pikɛ u tapisi. ³² Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Nɛ mɛwai sɔnɛ mɛyɔ mɛɛ Sɔɔ kɛmɛɛ n lɛeri nɔ nyisɛlɛ. Mɛkɛcɔpɛ mɛyɛ nnya kanɛ la nɔkɛ ɔpare nɛ tapisi? ³³ ɔpi u pɛsɛ rɛ: ɔi mɛwai sɔnɛ mɛka nnya karɛ la tɔkɛ ɔpare pɔ tapisi tɔkɛ kpu, amɔ kaa Ulɛɛcaa n lɔmaankɛɛ nnya yɛ ni. Pɔ kɛsoipipi, ɔɔ mɛpɔcirɛ n nyɔni rɛ pɔ Ulɛɛcaa lɛ. ³⁴ Yeesu uu pi pɛsɛ rɛ: ɔi nɔinɛsɛ kɛmɛɛ wɔlaalɛ tɛ Ulɛɛcaa yɛ maa rɛ:

Nɔ kɛyɔmɛcaa sipipi lɛɛ? ³⁵ Tɔ nyulɛ rɛ ɔpi yɛ fe pikɛ lɛ kɛ Nlɛɛcaasimɛ ritɛlɛ ari mɔ ma tinɛ. Isɛ ritɛlɛ yɛ pɛ kɛ Ulɛɛcaa uɔ pɛɛ nɛ n sɛmisi sɛɛ rɛ kɛyɔmɛcaa sipipi. ³⁶ Sɔɔ yɛɛ nɛ wɛɛ uu ketɛ kɛcɔɔ nɛ tumti. Yo nnya kam yɛ maa rɛ nɛ Ulɛɛcaa Kɛpiɛi lɛ ani pɛɛ rɛ Ulɛɛcaa kam lɔmaankɛɛ? ³⁷ In tɛ ɔi Unɛsɔɔ mɛwai kam wai, ɔni kape nɛ kɛfa nɛ tɛnɛ. ³⁸ Amɔ in tɛ mɛ kam wai, mɛpɔ nɔnsɔ n la nɔkɛ nɛ kɛfa nɛ tɛnɛ, ani kɔ mɛ kerɛ nɛ kɛfa tɛnɛ, ani pɛɛ kɛkɛripi ceru rɛ Unɛsɔɔ yɛ kɛnɛmɛɛ wɛlɛ, nɛɛn kɔ Unɛsɔɔ kɛmɛɛ wɛ. ³⁹ ɔpi kɔ n nɔasi pikɛ u ti, amɔ uɔ nɛ pi ɛmɛhɛɛɛ. ⁴⁰ Keɛ kɛ Yeesu uu kɔ yisi uu Yuritɛ nkoi pitɛrɛ pɛlɛ, uɔ ha keɛ kɛ Yohani uɔ pɛɛ mɛkɛɛ pisoi mini n wɔlɛ tonɛ. ⁴¹ Pisoi kului pin keɛ ukɛmɛɛ sɔnaapɔ ɔpi yɛ rɛ: Yohani uɔ mɛwaisaɛa mɛka

wa. Amá mmě nnéi kuu utisi nkó kecáá ní ma ye aseí ritikile. ⁴² Kei ke písoi meýǎ api péé ne Yeesu kefa tene.

11

Lasaa nkpɔ kecáá nsímé

¹ Utisi unyine yee péé we un póólú, api ye u séi re Lasaa. Maari ne umáa Marita kuyu Petanii-pɔ kuú péé we. ² Maari uyee Upíima ana tulaali kɔonu uú ne unnyúpi tinne. Uyeyi Lasaa yee pee póólú. ³ Lasaa piyei pɛ keté api Yeesu kémee tum apí ha u maa re: Upíima, usoi uyé kaa nní ní la ye póólúle. ⁴ Ke Yeesu uu nsímé mmě n kɔ, uu re: Ai nkpɔ itoi kuu póólú, amá Uléécaa uké ne ríyu n yé nnya kuu póólú. Kei kai yé kɔ ne Uléécaa Kepipi ríyu waise.

⁵ Yeesu ye pee Marita ne uwá Maari ne Lasaa lalé. ⁶ Kuu pikóme ní masí re Lasaa ye póólú memáa, uu kei kuú pee ní we siyáa sité ketóne kpá. ⁷ Uu pee upipiretiki maa re: Tóké Yutee keté-mě pele. ⁸ Upipiretiki api u pese re: Ucélaa, áí kahané n nánai ke Pisui fi apí pee kei-pɔ la piké aparé pɔ tapisi piké kpu. Kei kaa kɔ la póké pele née? ⁹ Yeesu uu pi pese re: Kai ye nní n weesi, itunye yee leemele née íi ye leeme? Uye un ne metungetéi n sɔne, úu ye rikpɔu. Li we re u ye keté nké kecáá metéi n nyánile. ¹⁰ Amá úye un kesine n sɔne, u ye rikpɔule re metéi áme ukeméé we nnya. ¹¹ Ke Yeesu uu lě pimáa ní masí, uu kɔ kpá re: Urósáne Lasaa ye lɔnile. Ne sinle ké ha u yónse. ¹² Upipiretiki api u maa re: Upíima, in te u lɔnile, u yé peí. ¹³ Lasaa nkpɔ nsímé ke Yeesu uu lě tee. Upipiretiki pɔɔn músu re nnɔni yíkíyiki nsímé kuu símisi. ¹⁴ Yeesu uu pee pi luru re: Lasaa ye kpule. ¹⁵ Nǒ nnya kai né láárú re ám pee likumúnjé kpe-i kei we. Li lě wale re nóké ne kefa né n tene nnya. Tóké nkpéni ukemee tómpɔ. ¹⁶ Kei ke Tomaa kapi rinyíri n he re Usika uu pee pipiretiki tɔrɔɔ maa re: Ani mpɔ tóké kɔ ha, tó ne uyé tóké ha kesé kpu.

Yeesu yee ye nkpɔ-i yukuse, uyee kɔ nfáa

¹⁷ Ke Yeesu uu n tuipɔ, uu kóm te Lasaa ye nhóre kémee siyáa sina piwai masile. ¹⁸ Petanii ye ne Yerusalem kɔlenle yaré kilomɛtiri pitaani kumúnjé. ¹⁹ Pisui fi meýǎ ye pee Marita ne Maari piyáhaa kale piké piuyei nkpɔ pi riyákase. ²⁰ Ke Marita uu n kɔ te Yeesu ye nnyáǎ waimé, uu yisi uu u tépei, Maari pɔɔ kɛyɔ-i tone. ²¹ Marita uu Yeesu maa re: Upíima, pɔn pee nté n we, unéyíi úu yé pee kpu. ²² Amá ne nyule re nípá nkpéni, Uléécaa yé lě nnéi kaa u m pisene pɔ pa. ²³ Yeesu uu u maa re: Upóyíi ye nkpɔ kémee yisine. ²⁴ Marita uu re: Ne nyule re u yé kam uu keyáa tɔrɔɔ ketúnjé ke pikpɔkpɔ api n yisine yisi. ²⁵ Yeesu uu u maa re: Née ye pikpɔkpɔ yukuse, née kɔ nfáa. Usoi nkó yee ne kefa né n tene ye nfáa waine, nípá un piyei n kpu. ²⁶ Nkó yee nfáa m má un péé ne kefa né tenelě úu píkaí kpine. Pɔ lě ηmureii? ²⁷ Marita uu u pese re: Eee Upíima, ne ne kefa tene re pɔ ke Uléécaa uu wée. Pɔɔ Uléécaa Kepipi kee keté kecáá mékame m má.

Yeesu ye té

²⁸ Ke Marita uu lě pimáa ní masí, uu yisi uu tómpɔ, uú ha uwá Maari séi uu u wéi-wéi re: Ucélaa ye kale, u pɔ séile. ²⁹ Ke Maari uu lě n kɔ, uu mese ne mese yisi uu Yeesu tépei. ³⁰ Yeesu úu pee kahané kuyu kpe-i n lompɔ. Kei ke Marita uú péé ne u rinsáne cire kuú péé kɔ ne lě we. ³¹ Pisui fi pee pee Maari kɛyɔ-i ní we pin nkpɔ u yáási, api yénu re u riwakasile uu léepɔ. Api yisi apí u tiki. Pi pee lě músule re rikpíi-i kuu sí uké ha té. ³² Ke Maari uu kei ke Yeesu uu ní we n tuipɔ, uu uana metene lólu uu u maa re: Upíima, pɔn pee nté n we, unéyíi úu yé pee kpu. ³³ Ke Yeesu uu n yé te Maari ye ténile, Pisui fi pee u rintíkipo pɔɔn kɔ téní, ai u lémesi uripɔɔ ari caai hái, ³⁴ uu pee pi pise re: Yei kani u wa? Api u pese re: A kam a yé, Upíima. ³⁵ Yeesu uu téní. ³⁶ Pisui fi api pee re: A tíye u pee u la kpa! ³⁷ Pikecɔpe pinyine pɔɔ re: Uyee unyíye inipée n wúkule úu yé pee fe uu wai usoi nkó úu ye kpúu?

Yeesu ye Lasaa nfáa peseme

³⁸ Ai Yeesu pilémaa kpá, uripɔɔ ari caai háí uu yisi uu rikpíí-i tɔmpɔ. Kuparɛpoo kunyine ye ku kapi nnɔɔ-i mɛparɛ riɲfi. ³⁹ Yeesu uu pi maa rɛ: Ani keparɛ lesɛ. Ukpɔkpɔ uyɛi, Marita uu Yeesu maa rɛ: Unkpɛni pikpáhai masí, Upíima. Kuú nɛ n kpu, li siyáa sina piwai masilɛ. ⁴⁰ Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Am pɔ maa rɛ pɔn nɛ kɛfa n tɛnɛ, pɔ yɛ tɛ Uléécáa ye ríyu málɛ? ⁴¹ Kei kapi pɛɛ keparɛ wúkule, Yeesu uu kɛléécáa weríí uu rɛ: Sáa, nɛ pɔ pɔnɛsɛ rɛ pɔ nɛ kutu né ricɔ nnya. ⁴² Nɛ nɛ nyulɛ rɛ mɛsɛrɛ kaá nɛ kutu né cólɛ. Amá písoi riwúí píima ntí tɛɛ nní né n kálaalɛ nnya kam lɛ ma rɛ piké fe piké nɛ kɛfa tɛnɛ rɛ pɔɔ né tumme nnya. ⁴³ Kuu lɛ pimáa mí masí, uu cáái ai cá rɛ: Lasaa, a leemɛ! ⁴⁴ Usoi uu kei nní yisi uu léeri, uana nɛ uanipɛ an sisánjáápampi pílaankɛɛlɛ, ukeyu kɛn kusánjáá yáriilɛ. Yeesu uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani u fénntɛ ani u yá uké tɔmpɔ.

Pisuiŋi piwééŋe ye rináw risé wa piké Yeesu tŋ

⁴⁵ Pisuifi meya pɛ Maari keyɔ-i n hápɔ api lɛ kɛ Yeosu uu n wa yɛnu, apí nɛ kɛfa u tɛnɛ.
⁴⁶ Amá picɔ pɔɔ sɪ, apí ha lɛ kɛ Yeosu uu n wa Pifarisi kɛɛnkɛɛ. ⁴⁷ Kei kɛ pɛpɛ yɛ Uléécaá inyɔɔnse n wa piwééɛ nɛ Pifarisi api pitúhaane píima cápɛnɛ api rɛ: Iyɛ kari wainɛ? Usoi nkó yɛ mɛwaisaɲa wapisilɛ hái! ⁴⁸ Tɔn n tíyɛ un lɛ n wai, písoi nnéi yé nɛ kɛfa u tɛnɛ, Rɔm pikó api pɛé weri api Uléécaá keyɔ foru apí nɛ kuróyu pɛnɛ. ⁴⁹ Pisuifi piwééɛ pɛ use kapi yɛ sée rɛ Kayifu. Uyɛ pɛɛ kunmɛ kpɛ Uléécaá isina tú. Uyɛ uu pɛɛ pi maa rɛ: Ani nka kómɛi!
⁵⁰ Ani yɛ tɛ li nɛ kutɔsi nó wɛ rɛ usoi use uké nónnenéi nkɔɔ kpu, kuyu nnéi áku kape nɛ mɛwoo rinsée nnyaa? ⁵¹ Ai rɛ ukemúnɛ cɛrɛ kuú nɛ lɛ ma. Kai nní uyɛ pɛɛ likumúnɛ kpɛ-i Uléécaá usina nnya kuú nɛ Uléécaá rinyiri sɪmisi rɛ Yeosu yɛɛ Pisuifi kɛcáá kpɛnɛ. ⁵² Ai kɔ Pisuifi kɛcáá nmanɛ nnya kuu kpɛnɛ, amá li pise rɛ uké kpu uké nɛ Uléécaá sipipi sɛɛ ketɛ nnéi kɛcáá n yɛkaalɛ cápɛnɛ siké panse písoi pise.

⁵³ Kaí ne keyáa kē n kpísi, Pisuifi piwéése api rinóo rise wai re piké Yeesu kpu. ⁵⁴ Lē nnya, Yeesu uu ye ppe Pisuifi kecape pinyérei rikpá piké u n nyáni. Uu ppe yisi uu ketē kenyine kee ne kucesi kóima n kólē-mē tén, u ne upipiretiki apí ha kei-po n we. Pi ye kei sée re Efirayim.

⁵⁵ Isirayēli pikó nkpo melóó anyá yē pē nyahaimē. Lē nnya kē kei pikó meyā api yisi api Yerusalem sī tē pikē ha inyóonse inyekii wa anyá aké kelenē tu. ⁵⁶ Api Yeesu wēlaankē, api pē Ulééca keyo-i n we pin pē pimēcōpēcīre písēine rē: N-ye kani músu? Yare u yé kam nēé úu yé kam? ⁵⁷ Pēpē yē Ulééca inyóonse n wa piwéése nē Pifarisi yē pē rinóó pihē masile rē: Uye un ukeló n nyu, uké símisi pikē fe pikē u tī.

12

*Maari ye Yeesu ana kecaa tulaali kaonu
(Matiyee 26:6-13; Mariki 14:3-9)*

¹ Lin tiselē siyáa sikpuulū piké kelene nkpo melóó anyá li, Yeesu uu yisi uu Petanii tómpo. Kei ke Lasaa kuú pee pikpəkpə kémee n yukuse uú we. ² Api kusáne u wai, Marita un iluke hoonente, Lasaa póon pee iluke keluke-i Yeesu kekúrí n tū kecəpe we. ³ Maari uu pee tulaali pape-pape yee nnéí píima m má kenúmpí kpísi, uu Yeesu ana kecáá kooni uu pee unnyúpi ne Yeesu ana tinne. Tulaali kukpáhá aku kényo yipu. ⁴ Yeesu pipiretiki kecəpe use kapi ye n sée re Yutasi Isikariyooti yee n ka uu Yeesu piláaro anipe-i wai, uu pee re: ⁵ Yo nnya kápi tulaali pape-pape nkó yáa ne nnéí píima piké siwóó píwekóó he? ⁶ Ai re píwekóó nfasimé kuu wai nnya kuu lē ma. U pee uyaa le. Kuu nní kuwóóló m múlīl nnya, u ye pee lē kapi kémee n waipo yáaille. ⁷ Yeesu uu u maa re: A unósi nkó riyá sééé! U lē wale un ne keyáa kē kapi nhóre-i né n tanine músu. ⁸ Mesére ke píwekóó api yé nókenékúrí n we, amá né am mesére nókenékúrí wene.

Pi rinóo riε wa re piké Lasaa kpu

⁹ Pisuiŋi kulúŋi yɛ pɛɛ kɔ̃ tɛ Yeesu yɛ Petanii-i we. Api sɪ kulúŋi, ái uyɛ ɲmanɛ nɲya, amá piké kɔ̃ nɛ Lasaa kuu pikpɔkpɔ kémmɛ n yukusɛ n yé nɲya. ¹⁰ Pɛpɛɛ yɛ Uléécɛa inyóɔnɛ n

wa piwéése api símisi aí tonε re piké kɔ Lasaa pɔ́ kɔ kpu ¹¹ re Pisuiɸi meýǎ ye pεε pi yálenle pin uyē nnya Yeesu ne kefa tene.

Yeesu ye Yerusalem kuyu loni

(Matiyee 21:1-11; Mariki 11:1-11; Luki 19:28-40)

¹² Kai kóso n weesi, pisoɸi kulúɸi píima pεε nkpɔ́ melóó anyǎ pinyáni n hápɔ́, api kóm te Yeesu ye Yerusalem-i sónεpɔ́. ¹³ Api pinnéɸi atεnepai kpasi api síka apí ne u tépéɸi, pin cáái re:

Osanna! Ani uyεε n sánti ne Upíima rinyiri ritaáse. Uyεε Isirayεeli pikó uyɔɔpi. ¹⁴ Yeesu uu keminaapipi kenyine yenu, uu kekecáá tone yare kai n wólaalē te:

¹⁵ Nǒ Siyɔ́ kuyu pikó,

iwame íi kape nó wa.

Ani ripáɸi, núnéyɔɔpi yεε nní keminaayaha kepipi kecáá tǔ

un ne weme. ¹⁶ Upipiretiki ápi pεε lélee n wai aseɸi kǔ kelenε. Amá ke Uléécaa uu Yeesu ríyuu n waise kapi pεε léise re lē ke pisoɸi api nní u n wa kaɸi pεε mekeε-me ukecáá wólaalē.

¹⁷ Pē nnéɸi pεε pεε Yeesu kekúrí ní we kumúnjé kpe-i kuú pεε Lasaa nhóre-i n sée uu léseri uu kɔ pikpɔ́kpɔ́ kémeε u yukuse, api lē kapi n yē pisoɸi keεnkeε. ¹⁸ Lē nnya ke pisoɸi riwúɸi ari pitépeɸi u ha. Pisoɸi ye pεε kónle re u mewaisaɸa mē wale. ¹⁹ Pifarisi api pεε símaane re: Nǒ nyáni re méwoo kani wai. Pisoɸi nnéɸi pεε nní u tikilē.

Pikireki pinyine ye la piké Yeesu yē

²⁰ Pikireki pinyine pɔ́ ne kɔ pεε anyǎ kumúnjé kpe-i pepεε Yerusalem ní ha piké ha Uléécaa yáási kecɔpe wele. ²¹ Api Kalilee ketē-pɔ́ Petisayita ukó Filipu kekúrí nyɔsɔpɔ́ api u maa re: Urósáa, tɔ péé la re tǔké Yeesu yē. ²² Filipu uu sɸi uú ha lē Antiree símisi, piketé apí ha ne Yeesu símisi. ²³ Yeesu uu pi pεε re: Li nkpéni itunje tule re Usoi Kepipi keké ríyuu yē. ²⁴ Asei kecáá, ké nó símisi re tilukepipi tinsá n loó tiké kpu, timεcire kari ye n we. Amá tin n kpu, ti ye apipi kulúɸi marile. ²⁵ Nkó yεε unfaa ní la yé kam uu n fómni. Amá nkó yεε úu ketē nté unfaa n kpisi uké waise linyine, úu n fómnine, amá nfáa tenεciré kuu yénune. ²⁶ Uye un n la uké pikeɸi né wa, uké né n tikilē. Kei kam ní we ke unékeikó pɔ́ kɔ sánti uké n we. Uye un pikeɸi né n wai, Sáa yé ríyuu u waise.

Yeesu ye unkpɔ́ nsímé símisi

²⁷ Lē memáá, Yeesu uu pεε re: Tinéppɔ́ ye nkpéni caailenle. Né nkpéni re íye? Te Sáa, kape tíye ké ntóosi itunje nnyí kémeε lompɔ́ née? Lē nnya kam kɔ péé ka. ²⁸ Sáa, a ripónyíri ritaáse! Kei ke metē menyine ame keyómεcaa-pɔ́ leeme ame re: Ne pítaáse ri masile, né kɔ pítaáse rikpáne. ²⁹ Pisoɸi pεε kei n cápinelē api lē kom api re: Ikóne yεε ηmurei. Pico api re: Uléécaatumε unyine yεε ne u símisi! ³⁰ Kei ke Yeesu uu pεε pi maa re: Ai nē nnya ke metē mmé ame léeme, amá nǒ nnya ye ní. ³¹ Nkpéni ke itunje ii tu re piké ne ketē nké pisoɸi túhaane. Nkpéni ke itunje ii tu re piké ketē uyɔɔpi lakase. ³² Amá kumúnjé kpe-i kapi keléécaa né n síkane, né né tíyese pisoɸi nnéɸi api kenémεε weri. ³³ Nkpɔ́ mmē kuu n sánti uké ní kpu nsímé kuu lē pi símisi. ³⁴ Pisoɸi pεε n cápinelē api u pεε re: Tɔ irósé ritelé-i kéénle re mesére ke uyē ke Uléécaa uu n wée uu yé nfáa m má. Yo nnya ke pɔ́ pεε re: Li pise re piké Usoi Kepipi keléécaa risika? Wóo pεε nkpéni Usoi Kepipi ké? ³⁵ Yeesu uu pi pεε re: Metéɸi ye kɔ ne nǔkenécɔpe wele. Amá áme pεε nánaine. Ani nkpéni ke metéɸi ame nní ní we n sǔne, kunmaha áku kape ne nó rinkáikai nnya. Nkó yεε kunmaha-i n sǔne úu nyu méye kuu sɸi. ³⁶ Lē nnya, kani nkpéni nní metéɸi m má, ani ne kefa me tene nǔké ne m panse metéɸi sipipi nnya.

Ke Yeesu uu lē pimáa m masí, uu tómpɔ́ uú ne ketaa pi wai uú ha pésu.

Pisuiɸi ápi Yeesu ne kefa tene

³⁷ Mpá kuu mewaisaɸa kulúɸi pikeyu-i n wapisi, ápi ηmurei piké ne kefa u tene. ³⁸ Lē ke antepu Esayi uú pεε mekeε m ma kai lē wa re:

Upiima, wóo ntósímé kari n símisi ηmurei?

Uye ke Upiima uu unnanje kuú ne n keisi nyíse? ³⁹ Lelée n tíyese kápi yé ne n fe piké ne kefa n tene yee lē ke Esayi uu kó m maa re:

⁴⁰ Uléécaa ye pi nyiinsele re ápi kape ne n nyáni nnya.

U pimesəhə yariile re ápi kape ne líka aseí n kō nnya.

Insá lē, pi yé ukeméé ha uu pi paise.

⁴¹ Ke Esayi uu Upiima meyoopi n yé nnya kuu fe uu lē male.

⁴² Mpá ne lē, Pisuifi piwéese kecəpe, meýá ye pée ne kefa Yeesu tenele. Amá Pifarisi nnya, ápi ye pée pisoí kecəpe lē ma re pi yé kuyómeyáhaalee-i pi lakase nnya. ⁴³ Pi pée lalé pisoí piké ye ríyu pi waise ai tósu ke Uléécaa uu yé ríyu pi n waise.

Yeesu ye unsímé ne ketahai rikéne

⁴⁴ Lē memáá, Yeesu uu pée cáái re: Nkó yee ne kefa né n tene úu ne né ηmane kefa tene. Asei kecáá, uyee né n tumme kuu kó ne kefa tene. ⁴⁵ Nkó yee né n nyáni ye uyee né n tumme nyánile. ⁴⁶ Né ne metéí le. Ne ketē kecáá kale re uyee ne kefa né n tene úu kape kunmaha-i n we. ⁴⁷ Uye un nnésímé n kō unsá n tintiki, áí nées ne u túhaanene. Am ketē kecáá ka re ké ne pisoí túhaane, amá ne ka re ké piriyu ló. ⁴⁸ Nkó yee né rí ye, úu kó nnésímé pakarelē ye utúhaane mále. Nsímé mmē kam nní n símisi mee ha ne keyáa tərəə ketúñé u túhaanene. ⁴⁹ Ai kenémúné cire kam ne símisi. Amá, Sáa yee né n tumme yee uricuruu lē kam yé n símisi ne lē kecáá kam yé n céési né forii. ⁵⁰ Ne kó nyu re lē kuu n forii yèè nfáa teneciré hele. Lē nnya, ne ye lē kam n símisi símisile yare ke Unésáa uu né rí forii.

13

Yeesu ye upipiretiki ana heere

¹ Lin ne weesine piké ne nkpə melóó anyá li, Yeesu un nyu re uitunje ye tule re uké ketē nké kecáá yisi uké Úsáa-i pele, uu pée upisoí pée ketē kecáá rí we un pi la, meýánsei píla kpá ne kətə-pə. ² Kai nnyóó n wa, u ne upipiretiki pin tū pin iluke le. Kuníri pón Siməə Isikariyəti unmánə Yutasi kefa-i piwai masí re uké u tí uké upilaarə pa. ³ Yeesu ricuruu ye pée nyule re Sáa Uléécaa kémee kuu léeri, ukeméé kuu kó pele, un kó nyu re Sáa Uléécaa ye mpa yo uanipe-i wale. ⁴ Uu pée keluke-i yisi uu ukutukanka cícaá mahani uu kúpəpəú kpísi uu kehale-i té ⁵ uu pée limemáá kucári maa kunyine-i míni súúni, uu upipiretiki ana piheere loni, uu kó ne kúpəpəú kuu kehale-i rinté pitinnente loni. ⁶ Uu Siməə Piyee tulu, uyē uu u maa re: Pó Upiima, áí pəó yé pée meníñe né ána heere! ⁷ Yeesu uu pée u pese re: Áa lē kam nní n wai aseí kóméi kelené. Amá pó kam aa kepire kom. ⁸ Piyee uu u maa re: Ái we kpáráa re pəké né ána heere. Yeesu uu u pese re: Nensá kó pó n heere, tó ne mpó ári yé fe təké linyine ripéne. ⁹ Kei ke Siməə Piyee uu pée u maa re: In lee ni, áí ána ηmane kaa yé né heere, Upiima, ne anípe ne ríyu kaa yé ne ripéne! ¹⁰ Usoi nkó yee piwóle m masí úu ye kó n wéési uké piwóle rikpá. [Insá ána kuu yé heere.] U uipiñe nnéi wólele uu funi. Nó ne piwóle masile ani funi, amá áí pée nónnénéí. ¹¹ Yeesu ye pée uyee pílaarə anipe-i u n waine pinyuwe máálenle. Lē nnya kuú maa re: Amá áí pée nónnénéí kani wóle ani funi.

¹² Kuu upipiretiki ana piheere m masí uu kó ukutukanka cícaá pitane pese, uu keluke-i ketóne pele, uu pi pise re: Nə lē kam nní nó n wa aseí konle nní? ¹³ Nə né sélei re Ucélaa ne Upiima. Nə alari mále. Ne mesei lē le. ¹⁴ Née nní Nounépiima ne Nounécélaa. Née n ána nó n heere, li pise re nóóké ye kó nómenécəpəcire ána heerentene. ¹⁵ Ne lē nó nyísele nóóké ye kó ne n wapaane yare kam nó n wa meco nnya. ¹⁶ Asei kecáá, ké nó símisi re ukeikó úu ye ukeisaa n fe. Utume úka úu ye uyee u n tū n fe. ¹⁷ Nə nkpeni lē nnéi nyule. Nə kpére likecáá sone, nó nkíññe ye. ¹⁸ Ái nónnénéí kam ne máne. Ne pē kam n wée nyule. Amá li pise re lelee Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē liké wa. Lelée re:

Tó ne uyẽ tóo ricáripí rise-i iluké n le ye ne né panse. ¹⁹ Ne nképéni nsímé mmú nó símisile nké kelené kam. Nn píyei n ka, ani pee ñmurei re née mǎpá píyei uwee. ²⁰ Asei kecáá, ké nó símisi re uyee unétumé ní yósí ye né yósile. Uyee kó né ní yósí ye uyee né n tumme yósile.

Yeesu ye símisi re Yutasi yé piláarɔ anipe-i u wa
(Matiyee 26:20-25; Mariki 14:17-21; Luki 22:21-23)

²¹ Ke Yeesu uu anóo nyẽ pimáa mǎ masí, uripɔo ari caai uu re: Asei kecáá, ké nó símisi re nókenécɔpe unyine yé pinéláarɔ anipe-i né wa. ²² Kei ke upipiretiki api pee síyu-i pinyáneine ló pin píseine re úye kuú ne mǎne? ²³ Likumúnjé kpe-i, Yeesu pipiretiki kecɔpe use kuú pee meyá ní la un ukecáá finu. ²⁴ Simɔo Piyee uu ukuwéé-mě páipɔ uu u píse re úye kuú ne mǎne. ²⁵ Kei ke uyẽ uu pee Yeesu kecáá finɔo uu u píse re: Upíima, úye káá ne mǎne? ²⁶ Yeesu uu u pɛse re: Né kekɔónópi iyéhe rita. Uyẽ kam ke mǎ pane, uyee lo. Uu pee kekɔónópi iyéhe ta uu Simɔo Isikariyɔoti unmǎne Yutasi ke pa. ²⁷ Ke Yutasi uu kekɔónópi kě lě ní yósí, Setani uu u loni. Yeesu uu pee u maa re: A ha mekee lě kaa mewai mǎ má wa. ²⁸ Pě nnéi pee keluke ke-i ní we kecɔpe úka úu kó yo nnya kuu lě u ma. ²⁹ Yutasi yee pee pikuwóólɔo múflě. Lě nnya ke piméyá api musí re Yeesu ye u písele re uké ha lě kai anyá kémeé pi m píse lo. Picɔ pɔo músu re née u u maa re uké linyine kpísi uké píwekóo pa. ³⁰ Yutasi uu kekɔónópi kpísi uu mese ne mese leepɔ. Likumúnjé kpe-i, lin kesine wa.

Isé fale kecáá nsímé

³¹ Ke Yutasi uu piléepɔ mǎ masí, Yeesu uu re: Li nképéni Usoi Kepipi ríyu waise, ai kó kě nnya Uléécaa pɔ kó ríyu waise. ³² Lin uyẽ nnya Uléécaa ríyu n waise, Uléécaa ricurru yé kó uyẽ ríyu waise. Ai kó nánjaine uké ne lě n wa. ³³ Sinépipi, nkáripí kam kó nókenémee pitóne kpáne. Nó kam ani né wéési. Yare kam Pisufi pimáa mǎ masí re: Ani yé fe nǎké kei kam n sí ha, limécɔ kam kó nképéni nǎ maane. ³⁴ Isé fale kam nó pǎlě te: Ani n lakaane. Nóké kó n lakaane yare ke née nó ní la mecɔ. ³⁵ Nɔn n lakaane ke mǎpá úye uu yé yě te nǎ pinépiretiki le.

Yeesu ye símisi re Piyee yé u kési re úu u nyu

³⁶ Simɔo Piyee uu pee u píse re: Yei kaa sí, Upíima? Yeesu uu u pɛse re: Aa yé nkɔpáni fe póké kei kam n sí ha, amá pɔ kam aa kepire né tíkipɔ. ³⁷ Kei ke Piyee uu kó u píse re: Yo nnya kám yé fe kě nképéni pɔ ritiki, Upíima? Te in nkɔ ye mu, né mpókɔ kpu! ³⁸ Yeesu uu u pɛse re: In te nkɔ ye mu, pɔ nnékpɔ kpu, née yo? Asei kecáá, ké pɔ símisi re icá iké kelené n kooi, pɔ kési metaani re áa né nyu.

14

Yeesu yee ncée kapi ye ne Saa Uléécaa-i ní ha

¹ Yeesu uu kó upipiretiki pimáa kpá re: Nórínépɔo ári kape n caailě. Ani Uléécaa ne kefa tene ani kó né ne kefa tene. ² Sitóne ye Unésáa keyɔ-i kulúí wele. Ne sinle ké ha ketóne nó nyóonse. Insá pee lě, ám yé pee nó símisi re ne sinle ké ha ketóne nó nyóonse. ³ Nen n ha ketóne pinyóonse nó mǎ masí, ne pɛerile ké nó kpísi ké ne ripéne, nóké kó ne kei kam ní we n we nnya. ⁴ Nǎ kó kei kam n sí ncee nyule. ⁵ Tomaá uu pee u maa re: Upíima, ári nyu kei kaa n sí, íye kari yé wa tóké ne lincee n nyu? ⁶ Yeesu uu u pɛse re: Née ncée, née nsímései, née nfáa. Uka úu we yee yé Saa Uléécaa-i ní ha kái né kuú ne ritiki. ⁷ Nɔn pee né n nyu, nó pee kó Unésáa n nyu. Kái ne neni n kpísi, nǎ u nyule ani kó u yenu.

⁸ Filipu pɔo pee re: Upíima, pɔ kpére Saa ró nyíse, lee ne ró piye. ⁹ Yeesu uu u maa re: Filipu, háí áí neni-me ke tó ne nnó arí we, áa kó pee né nyuu? Nkó yee né n yě ye Unésáa yenle. Iye kai wa kaa pɛé ne maa re ké Saa nó nyíse? ¹⁰ Aa ne kefa tene re tó ne Unésáa ye pénélenle, nen ukemee we uyẽ un kó kenémee we née yo? Nsímé mmú kam nní kó n símisi nín kenémee léeri. Amá Saa yee kenémee ní we yee umewai wai. ¹¹ Ani ne kefa tene re ne

Unésáa kémee wele, Unésáa pónn kó kenémee we. Mpá nansá ne lē kefa n tenene, ani ne lē kam n wai nnya kefa né tene. ¹² Asei kecáá, ké nó símisi re nkó yee ne kefa né n tene pō né kó menéwai mecó wa. Ticuruu u yé menékó metónjé-tónjé wa re Unésáa kémee kam tósu nnya. ¹³ Lē nnéi kani yé ne rinényíri m pise, ne li waine Saa uké ne Kepipi nnya ríyu yē. ¹⁴ Nón ye yo mpuri ne rinényíri m pise, né nó li pa.

Tinóo meyekei re Uléecaa yé Nfaasone pame

¹⁵ Yeesu uu kó pimáa pi kpá re: Nón né n la, nó ye inésé ritiki. ¹⁶ Né né pee Saa we re uké Ucome nó pa uké mesére nókenémee n we. ¹⁷ Uyee nní nsímései Nfaasone. Ketē nké pisoí ápi yé fe piké n yási. Ápi n nyáni, ápi kó n nyu. Amá nō ne n nyule re n nókenékúrí we. Nó ne mmē né ripéne nné ne nókenémee n we nnya. ¹⁸ Am nómenécíre yáne yare sikúmampipi. Ne nókenémee peerile. ¹⁹ Li tise nkáripí, ketē nké pisoí ápi yé pee piyéne né rikpá. Amá nō né né yé te ne nfáa málé nnya. Nō ne kó sóntile nóké nfáa m má nnya. ²⁰ Likeyaa ké kani yé céri re tó ne Unésáa ye pénelenle, nen ukemee we, nóón kenémee we, néen kó nókenémee we.

²¹ Nkó yee inésé m múlilē un i tikilē yee né la. Unésáa yé kó uyee né n la n la. Né né kó u n la am kó menécíre u nyíse. ²² Yuuti, ái Yutasi Isikariyóoti, uu u maa re: Upíima, íye kaa yé mepócíre ró nyíse áa yé pee ketē nké pisoí mepócíre nyíse? ²³ Yeesu uu u pese re: Uye un né n la, u yé nnésímé rimúlú. Unésáa yé u n la. Tó ne Unésáa ari ukekúrí sí, ari ha ukeméé n we. ²⁴ Nkó yee úu né n la úu ye nnésímé rimúlú. Nsímé mmú kam nní nó n símisi rín kó pee kenémee léeri, amá Saa yee né n tumme kémee le. ²⁵ Kumúnjé nkú-i ke tó ne nnó ari nképéní nní n we kémee kam lē nó símisi. ²⁶ Nounécome yee nní Nfaasone ke Saa Uléecaa uu ne rinényíri m pámene. Mmee mee mpá yo nó céésine nn kó lē nnéi kam nó n símisi nó léise. ²⁷ Ne nképéní nkíninje ne nó riyá. Nnékíninje kam nó n he. Ai sisoipipi mehee mecó kam nó he. Nórínépóó ari kape caai, iwame íi kape kó nó n we. ²⁸ Yare kam nó m maa re: Né nó riyá amí ha kó nókenémee peeri. Nón né n la, kam nní Unésáa kémee n sí, li yé pee nó n láarúle re ne ukemee sí nnya. Unésáa ye né fele. ²⁹ Ne nsímé mmú nnéi nó símisile nké kelené kam te nn píyei n ka, nóké ne kefa n tene nnya. ³⁰ Am nképéní ne meyá písímé nó kpáne. Ketē nké uyóopi ye wemele. Uu rínanje ríka kenécáá má. ³¹ Amá ketē nké pisoí piké ne n céri re ne Saa lalé nnya kam ye lē kuu ye né m ma wa. Ani nté yísi tóké ncée kpísi.

15

Yeesu yee fiinyi kulée

¹ Yeesu uu pimáa pi kpá re: Né ne fiinyi kulée riyíkí le, Unésáa yee kuute. ² U ye mpá nlése n-ye mee kenécáá n tóraalē rín ye pee mári rikéle uu kó iyee m máru héru, ii pee meyá pimáre kpá. ³ Icéláa nnyí kam nní nó m pa ye pihéré nó masile ani pee nkpáni cáká-cáká. ⁴ Tóké m pénelē nōn kenémee we yare ke nēe nókenémee rí we mecó. Nlése nnsá ne kulée n toraalē, rín ye fe nké mmecíre n we nné ne apipi maru. Limécó ke nō áni yé fe nóké linyine yoriye nansá ne né m pénelē. ⁵ Néé kulée riyíkí, nōó ilése. Nkó yee ne né m pénelē un ne we yare ke nēe ukemee rí we mecó yee ye linyine yoriye. Insá nē, áni yé fe nóké apipi torési. ⁶ Uye unsá ne né m pénelē uké ne n we, pi ye ketahai-mempó u fómposé yare nlése, uu kóosi apí pee ilése kóima iyē cápíne apí nna sé íi toré. ⁷ Nón ne né m pénelē nōn ne kenémee n we, nnésímé nn kó nókenémee n we, ani ye lē kani rí la pise, pi yé nó li pa. ⁸ Nón apipi meyá n torési, nō lē nyísele re nō pinépiretiki le. Unésáa uu pee ríyu yenu. ⁹ Ne nó lalé yare ke Saa uu né rí la mecó. Ani ríla mmē kémee n we. ¹⁰ Nón inésé m múlilē, nnéla kémee kani lē we yare kam Unésáa isé rimmúlú am pee unla kémee n we mecó.

¹¹ Ne lē nó símisile nóké ne menécó mpóónare m má, nónnépóónare nké kó n we ne nketo-pó nnya. ¹² Isé iyē kam nó m pālē yee re: Ani n lakaane yare kam nó rí la mecó. ¹³ Lelee n fe ke usoi uu ye ne n nyíse re u ríla píima málé yee re: Usói uké unfaa cire kpísi uké upisane

riyu kεcáá hε. ¹⁴ Nɔn yε lē kam nó m pise n wa, nɔ pinésáne lε. ¹⁵ Am nkpeni piséi nó kpáne rε pikeikó. Ukeikó úu yε n nyu lē ke ukeisaa uu n wai. Lē nnéi ke Unésáa uu né n nyíse kam nó céesi. Lē nnya kam nó sée rε pinésáne. ¹⁶ Ai nóó né wée, née nó wée am nó tum tε ani n ηme ani ha pikei wa liké yóriye mpa píyei-pɔ. Lē kémεε, Unésáa yé pεε lē nnéi kani yé nε rinényiri u m pise nó pa. ¹⁷ Lē nnya, lē kam nó m pise yεε rε ani n lakaane.

Ketē nké pikó yε Yeesu nε upipiretiki ipuri yulu

¹⁸ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rε: Ketē nké pikó pin nóinépuri n yulu, ani ceri rε inépuri kapi mεfoi yé kelenε. ¹⁹ Nɔn pεε ketē nké pikó, pi yé pεε nóinépuri n la rε nɔ pipikó nnya. Amá káni nní ketē nké pikó, am kɔ nó wée, nó nε pē áni pεε líka pénelē nnya, ápi pεε nóinépuri la. ²⁰ Ani rinóó tē kam nó m ma léise rε: “Ukeikó úu yε ukeisaa n fe. Pin né n wéékuselē, ani n nyu rε pi kɔ nó wéékusene, pin yε nnésímé rimmúlú, pi yé kɔ nó nkó rimúlú.” ²¹ Amá nē nnya kapi lē nnéi nó waine, kápi nní uyεε né n tumme n nyu nnya. ²² Nensá pεé n ka, nensá pεε kɔ pi n símisi, ápi yé pεε akópe m má. Api nkpeni nka má piké nε piakópe yarii. ²³ Nkó yεε inépuri n yulu yε kɔ Unésáa ipuri yululε. ²⁴ Nensá pεε pikecɔpe mεwai n wapisi ke úka mpuri úu n wailē, ápi yé pεε akópe m má. Amá pi nkpeni mε yenle api kɔ pεε tó nε Unésáa ipuri yulu. ²⁵ Lelee piisε kémεε n wólaalē liké nε n wa nnya kai lē wai. Lelee rε: Méwoo kapi inépuri yulu.

²⁶ Ucomε yεε n sɔnti yεε nní nsímései Nfaasɔne kam nε Sáa rinyiri nókenémεε n tumtine. Sáa kémεε kuu léeri uké kenécáá aseéra lese. ²⁷ Nóó né kenécáá aseéra lese rε tó nε nnó tóo hái kékoraane-mε we nnya.

16

¹ Nε lē nó símisile rε áni kape nε Uléécáa ncee kémεε rí loó nnya. ² Pi yé kam api ayómeyáhaalee kémεε nó lákase. Ticurruu li kumúnjé kunyine-i sɔnti ke usoi uu yé un nó n kpu, uu m músu rε Uléécáa kuu lē inyóonse wai. ³ Kápi píkaí Unésáa née nē n nyu nnya kapi lē waine. ⁴ Nε lē nó símisile rε lin n ka lin lē n wai, nɔké nε n léise rε nε nó símisi nnya. Tó nε nnó tóo pεé we nnya kám hái kékoraane-mε nó símisi.

Nfaasɔne pikei

⁵ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rε: Uyεε né n tumme kémεε kam nkpeni nní tósu, nó úka úu kɔ né pisenε rε: Méye kaa sɪ? ⁶ Kam lē nó n símisi nnya ke nóanépóó aa lē meyá caai. ⁷ Mpa nε lē, né nsímései nó símisi: Nen n tómpɔ, li yé nó rilaa ai tósu. Li we rε nensá n tómpɔ, ucomε úu pεε nókenémεε sɔnti. Amá nen n tómpɔ, né nó u tumme. ⁸ Un píyei n ka, u yé ketē nké pisoi akópe pi nyíse. U yé kɔ lē kapi yε n sée rε aseí nε lē ke Uléécáa uu yé nε usoi n túhaane pi símisi. ⁹ Piakópe yε nnyé rε ápi nε kefa né tenelē. ¹⁰ Asei nyεε rε Unésáa-i kam sɪ, áni kɔ piyéne né kpáne. ¹¹ U yé lē ke Uléécáa uu yε nε usoi n túhaane pi símisi. Lelee rε u nε ketē nké uyɔpi pitúhaane masile.

¹² Nε nsímé meyá mále ké nó símisi. Amá nkemεε pikomε yé nkpeni nε nó pɔlesi. ¹³ Nsímései Nfaasɔne mmē nn píyei n ka, n yé tíyεε ani nsímései nnéi kóm. Ai nnnanε cire knn nε símisine, amá lē nnéi knn n kó knn nó símisine, nn kɔ lelee masí kepire n waine nó símisi. ¹⁴ N sɔntile nké ríyu né waise. Li we rε mmē kam n símisi knn sɔnti nké nó ritérjse. ¹⁵ Lē nnéi ke Unésáa uu m má yε linékó lε. Lē nnya kam maa rε mmē kam n símisi ke nsímései Nfaasɔne mmē nn sɔnti nké nó ritérjse.

Mpóocaai yé kam nn panse mpóonare

¹⁶ Yeesu uu kɔ pimáa pi kpá rε: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ piyéne né kpá. ¹⁷ Kei ke upipiretiki kecɔpe pinyine api pεε pipiseine ló tε: Nsímé mmú kuu nní rí símisi aseí rε íye? U rε: Li tise nkáripí, áni yé kɔ piyéne né rikpá, ai kɔ nkáripí kpáse, ani kɔ pεε piyéne né kpá. Li we rε Unésáa-i kam sɪ. ¹⁸ Lē kuu nní m maa

re “li tise nkáripí” asei re íye? Ari nyu lē kuu n símisi. ¹⁹ Yeesu un nyu re pi lalē piké nsímé u pise, uu pē pi maa re: Nō nōmenécōpēcire píseine re ne maa re “li tise nkáripí, áni yé kō piyéne né rikpá, ai kō nkáripí kpáse, ani kō pē piyéne né kpá, née yo?” ²⁰ Asei kecáá, ké nō símisi re nō kam ani ye tēni nōanépóó aa kō caai, amá ketē nké pikó pin nkínñiñe kémēe we. Nō kam ani mpóócaai kémēe n we, amá nōnnépóócaai yé kam nn panse mpóónare. ²¹ Unósi yèè un kémare-i n we, uripóó yèè n caailenle re itunje ye tu re uké íwe píima li nnya. Amá un pimáre m masí, uu uiwe palei. Li ye u n láárúle re u kēwá mari nnya. ²² Limēcō kē nō apóó aa kō nképéni caailē. Amá ne sōnti ké kō piyéne nō rikpá, nōanékín aké pē níñesi, úka úu yé kō fe uké mpóónare mmē nō lese.

²³ Ani likeyaa kē ríka pipise kō né kpánē. Asei kecáá, ké nō símisi re Saa yé lē nnéi kani yé rinényíri ne u n we nō pa. ²⁴ Háí ne nēni-mē áni kahane rinényíri ne linyine n we. Lē nnya, ani ye we uké nō hē nōnnépóónare nké n we ne nketo-pó.

Yeesu ye ketē kecáá rínanje nnéi feriyē

²⁵ Yeesu uu kō upipiretiki pimáa kpá re: Sinyárū kam ne nsímé nnéi nō símisi. Kumúnjé kunyine yé kam ám yé pē lē nō n símisi, amá am ye pē Saa kecáá nsímé nō símisi kpáii. ²⁶ Nō ha likeyaa kē tinényíri ne linyine Saa we. Am maa re né nō nnya u risuúluse. ²⁷ Kani né rí la nnya, Saa ricuruu ye kō nō lalē, ani kō ne kefa tēne re Uléécaa kémēe kam léeri nnya. ²⁸ Saa kémēe kam léeri kam ne ketē kecáá ka. Ne nképéni lē ketē nté yisile ké Saa kémēe pēle. ²⁹ Kei kē upipiretiki api pē u maa re: Pó nképéni ró símisile lin kpáii, áa nképéni ne sinyárū tó símisi. ³⁰ Tó nképéni cérile re pó rípa yo nyule, ái nképéni we piké nnyine pó pise. Lē nnya karí ne kefa tēne re Uléécaa kémēe kaa léeri. ³¹ Yeesu uu pi pēse re: Nō nképéni ne kefa tēnele, née yo? ³² Kumúnjé kunyine yé kam, ticuruu ku pikáme masile, kani yé mekó mekó rinkpíi ani menécíre yá. Amá ám menécíre we, Saa ye kenékúrí wele. ³³ Ne lē nnéi nō símisile re ani ne tó ne nnó kupénecō kémēe nkínñiñe-i n we nnya. Nō sōntile nōké ketē nké kecáá íwe píima ne m pansente, amá ani n kahari, ne ketē kecáá rínanje nnéi piferiyē masile.

17

Yeesu ye upipiretiki kecáá keyóme yáasi

¹ Kē Yeesu uu lē písímé m masí, uu pē keléécaa-mē weríi uu re: Itunje ye tule, Saa. A Kepópipi ríyu waise, kē keké kō pó tíyu waise. ² Pó sisoipipi nnéi kecáá rínanje kē hēle re keké pē nnéi kaa keanipe-i n wa nfáa teneciré hē. ³ Nfáa teneciré mēe piké pó céri re mēpócíre póó Uléécaa sei, piké kō Yeesu Kirisi kaa n tumme ceri. ⁴ Ne ketē kecáá ríyu pó waisele am kō pikéi kaa né rí forii wai. ⁵ Lē nnya Saa, a nképéni kepóyu-i ríyu tē kam pē kepómēe m má aa kelenē ketē nké wai né waise. ⁶ Ne tíyesele písoi pē kaa ketē kecáá n lēse aa anénípe-i wai api pó céru. Pó pē pi te, aa pi kpísi aa anénípe-i wai pin mpósímé múílē. ⁷ Pi nképéni cérile re kepómēe kē lē nnéi kaa né m pa ai léeri. ⁸ Nsímé mmē kaa né m pa kam pi símisi api ηmurei api kō meyíkíyiki céru re kepómēé kam léeri, api kō ne kefa tēne re póó né tumme.

⁹ Pē kecáá kam pó yáasi. Ai ketē nké pikó kecáá kam yáasi, amá pē kaa anénípe-i n wa kecáá kam pó yáasi re póó pē te nnya. ¹⁰ Póó lē nnéi kam m má te. Née kō lē nnéi kē póó m má te. Lēle kō nyíselē te pó pikēmēe ríyu né waisele. ¹¹ Am kō nképéni ketē kecáá we, amá pē ne kō ne kekecáá wele. Kepómēé kē née tósu. Saa Uléécaa, Uléécaa yēe úu akópe m má, a pi rimúlú piké rinóó rise m má yare kē tó ne mpó ari m má mēcō. ¹² Kē tó ne pē arí pēe rí we, tipónyíri kam pē ne pē kaa né rimmúise kecáá paílē. Ne pēe pikecáá ripaile rísonē, piuka úu pó, insá uyē kai n waimē re uké pó yare kai Nléécaasímé ritelē kémēe n wólaalē mēcire. ¹³ Ncēe-i kam nní lē we nen kepómēe tósu. Kumúnjé nkú-i kam nní ketē kecáá rí we kelenē nnya kam lē pi símisi re mpóónare kam m má nké pi wa ne nketo-pó. ¹⁴ Né ne mpósímé pi céesile ketē nté pikó api piipuri yulu re ápi ketē nté pikó, yare kē né ám kō ketē nté ukó nnya. ¹⁵ Am pó welu re a ketē nké kecáá pi yukuse, amá ne pó welu re a pikecáá ripaí ukpááree Setani úu

kaɓe pi rica. ¹⁶ Api ketē nté pikó, yare ke nē ám kó ketē nté ukó meɓo. ¹⁷ A nsímései kpísi aá ne pi pansese pipókó ne kété-pó. Mpósímé mee aseí. ¹⁸ Yare kaa ketē nté písoi kémee né n tū meɓo ke nēe kó ketē nté písoi kémee pi tū. ¹⁹ Ne pē nnya menécíre kpísile am pó pa re nsímései nké tíyese pē póké kó pimécire kpísi piké pansese pipókó.

²⁰ Ai kó pē nmanē nnya kam pó welu, amá pē kapi n sánti piké nsímé rin-yóó piké ne kefa né tene nnya kam pó welu. ²¹ Ne pó welu re a tíyese piké rinóo rise wa. Yare ke pó Sáa, aa kenémee ní we néen kó kepómee we, pē piké kó m pénéle pin ne kerómee we ketē nté pikó piké ne n céri re póo né tumme nnya. ²² Meyóopi mē kaa né ní he kam pi he piké ne rinóo rise m má yare ke tó ne mpó ari m má meɓo. ²³ Ne ne pi pénélenle nen ne pikemee we, póon kó ne nē pénéle pón ne kenémee we. Lē kémee kapi yé fe api rinóo rise m má ne kété-pó, ketē nté písoi api kó ne ceru re póo né tumme, pón kó pi la yare kaa né ní la meɓo. ²⁴ Sáa, ne la re pē kaa né rimmúise piké ha kei kam ní wene n we, piké ne meyóopi mē kaa né n he n yé nnya. Póo né me he re póo né lalē aa kelenē ketē wai nnya. ²⁵ Sáa aseí ute, ketē nké pikó ápi pó nyu. Amá nē ne pó nyule, mpí póo kó ceru re póo né tumme. ²⁶ Ne tíyesele api ripónyíri ceru, nen kó we nen wai re piké picére ti rikpá, níla mmē kaa né ní la nké ne pikemee n we ké kó ne pi m pénéle nen ne pikemee we nnya.

18

Yeesu metine

(Matiyee 26:47-56; Mariki 14:43-50; Luki 22:47-53)

¹ Ke Yeesu uu lē pisímé mí masí, u ne upipiretiki api yisi api Seturóo kefanāa metérj-mē sí apí ha keléecare kényine kee kei ní we kémee lompo. ² Yutasi yee Yeesu n yáá ye kei nyule. Yeesu ne upipiretiki yèe pee kei mesére cápinēle. ³ Kei ke Yutasi uu yisi uu pisóoca kpísi uu kó Uléecaa keyo piméré ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pifarisi api n tumpo ne péne, pin iyúipuke ne sífiráa ne itópilū muleilē. ⁴ Yeesu ye pee lelee u n waine pinyuwe máalenle, uu péé ne nyósopo uu pi pise re: Uye kani wéési? ⁵ Api u pese re: Nasareti ukó Yeesu. Uu pee pi pese re: Née lo! Yutasi yee u n yáá ye pee kei wele lin ne lē wai. ⁶ Kumúnjé kpe-i ke Yeesu uu pee pi mí maa re: Née lo, pi ipírē pírē ne sónēle apí ha ne lolu. ⁷ Yeesu uu kó pipise pi kpá re: Uye kani wéési? Api re: Nasareti ukó Yeesu. ⁸ Yeesu uu pee pi pese re: Nté ne nó maa re née lo. In te nē kani mesei wéési, ani picó riyá piké tómpo. ⁹ Lē kuú pee mekee mí ma liké ne n wa nnya kuu lē ma. U péé maa re: Pē kaa né rimmúise, úka úu ne né po. ¹⁰ Simóo Piyee ye pee ritéhe caacaa múilenle. Uu ri mahani uu Uléecaa usina ukeikó use kutu luke-luke semí. Pi ye ukeikó uyē sée re Malikuusi. ¹¹ Kei ke Yeesu uu pee Piyee maa re: A ripótéhe kukai kémee pesepo. Iwe iyē ke Unésáa uu wa re ké li. Am kape pee i lí, née íye?

Pi Yeesu ne Ana kémee ha

¹² Pisóoca pē ne piukpeenwai ne Pisui fi piméré api pee Yeesu tini api paasi ¹³ apí ne Ana keyo u sí kelenē. Ana ye pee Kayifu yee kumúnjé kpe-i isína n tū ulóhó le. ¹⁴ Kayifu yee pee Pisui fi piwéese mesóho rikpá re: Li kutósi we re usoi use uké kuyu nnéi nkpó kpu.

Piyee ye kesi re uu Yeesu upiretiki

(Matiyee 26:69-70; Mariki 14:66-68; Luki 22:55-57)

¹⁵ Pi pee lē ne Yeesu tósule, Simóo Piyee ne uupiretikico unyine pin Yeesu tikilē. Usína ye pee upiretiki uco uyē nyule. Lē nnya kuu fe u ne Yeesu api kucó usína keyo-i lompo. ¹⁶ Amá ketahai ke Piyee póo nyere uu ne ripoo kó. Kei ke uupiretikico uyē ke usína uu nní ní nyu uu pee léeme uu ne unósikeikó uyee ripoo-i m mé símisi uu pee Piyee tampó. ¹⁷ Unósi uyē uu pee Piyee pise re: Nté pó ne kó utisi uyē upiretiki le? Piyee uu re: Aaí, ám utisi uyē upiretiki. ¹⁸ Nnyiye ye pee likumúnjé kpe-i wele. Pikeikó ne piméré api pee nkalena wai api kekále wai pin pee wéni. Piyee póo kó pikemee hapo uu n tū un nna wéni.

*Usína yé Yeesu nsímé píseise**(Matiyee 26:59-66; Mariki 14:55-64; Luki 22:66-71)*

¹⁹ Usína uu Yeesu upipiretiki ne uicélaa kecáá píseise. ²⁰ Yeesu uu u pèse re: Mpá úye keyu-i kam símisi am kò mesére Pisuifi ayomeyáhaalee-i ne Uléécaa keyo-i ke Pisuifi nnéi api ye n cápine céesi. Am ketume nka meya ma. ²¹ Yo nnya kaa pée né píseise? Pèpèe n kò nen símisi kaa yé píse re yo kecáá kam pi símisi. Pè ne nyule nsone lè ke nées m ma. ²² Ke piméré pè use uu lè n kò, uu Yeesu kèpese tɔlu uu u píse re: Lè kaa yé pée usína rinóo pèpèe? ²³ Yeesu uu pée u maa re: In te ám nsone símisi, a né símisi kei kam m púnne. Amá in te ne nsone símisile, yo nnya kaa pée né pi? ²⁴ Ana uu pée u kpísi un lè pahaalè uú ne usína Kayifu u papo.

*Piyee yé kò pikénje rikpá re úu Yeesu nyu**(Matiyee 26:71-75; Mariki 14:69-71; Luki 22:58-62)*

²⁵ Simo Piyee yé pée likumúnjé kpe-i wele un nna wéni. Api u píse re: Nté pó ne kò utisi uyè upiretiki lè? Uu késu uu re: Aaí, ám utisi uyè upiretiki. ²⁶ Usína ukeikó use ye pée utisi uyè ke Piyee uu kutu rinsem umareco le. Uu pée Piyee píse re: Ai nó ne uyè kam aléé kècare-pò yèe? ²⁷ Piyee uu kò Yeesu pikénje kpá. Mese ne mese, icá ii kooi.

*Pi Pilati kémee ne Yeesu túhaane**(Matiyee 27:1-2, 11-14; Mariki 15:1-5; Luki 23:1-5)*

²⁸ Api mmare mare Kayifu keyo-i Yeesu kpísi api ne riyóopipoo sí. Amá Pisuifi piwéese api pée lompò re ái kape mékperinkpe pi waise, api yé pée fe piké nkpo melóo anyá li nnya. ²⁹ Lè nnya ke Pilati uu léepò uu pi léepò, uu pi píse re: N-ye kani ne usoi nkó túhaane? ³⁰ Api u pèse re: Usoi nkó unsá pée mewai kópe n wai, ári yé pée apónípe-i u wa. ³¹ Kei ke Pilati uu pée pi maa re: In lè, ani u kpísi aní ne nórínécúruu u túhaane yare kai nónínésé kémee m píse. Pisuifi api u pèse re: Ari ncée má také unyine kpu.

³² Tinóo tē ke Yeesu uú pée m ma uú ne nkpo mmē kuu n kpine kecáá símisi kai lè titiki. ³³ Pilati uu riyóopipoo-i lompò uu Yeesu píse re: Póo Pisuifi Uyóopii? ³⁴ Yeesu uu re: Póo ripócúruu lè píse nées unyine yee nnésímé pó símisi? ³⁵ Pilati uu re: Pò nyu re né ne Usuifi lèe? Mpópuri pikó ne pèpèe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese pée anénípe-i pó wa. Yo kaa mpíí wa? ³⁶ Yeesu uu re: Kenéyóopitè áke ketè nté kekó. Nen pée ketè nté iyóopi n le, pinékeikó yé pée kenécáá atopi wa re ápi kape Pisuifi anípe-i né wa nnya. Amá inéyóopi íi nkpani ketè nté ikó. ³⁷ Kei ke Pilati uu pée u píse re: Lè nnya, pò uyóopi lèe? Yeesu uu re: Lè kaa nní ma. Ne uyóopi le. Pi né mările am ketè kecáá weri re ké nsímései kecáá símisi. Nkó yee nsímései m má yèè kutu né ricole. ³⁸ Pilati uu u píse re: Yo kapi ye sée re nsímései?

Ke Pilati uu lè Yeesu pipise m masí, uu yisi uu piléepò kpá uu Pisuifi léepò, uu pi maa re: Né ám yè yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ³⁹ Amá li nókenémee inyékii le re ké ye mpá nkpo melóo anyá áye kémee ukpaniikó use unyine akpanii tɔ. Nò la re ké Pisuifi Uyóopi akpanii nó tɔ? ⁴⁰ Api pée picáái kpá re: Aaí, áí uyè, a Parapasi akpanii ró tɔ. Parapasi ye pée kò usoi kpááree le.

19

¹ Kei ke Pilati uu pée ncée he re piké Yeesu tí piké iséi u súúkee. ² Pisóoca api inípe ne riyóopikɔn yóóni api u kipise, api kò kukpélenku wéé nyaii kpísi api u tani. ³ Api pée ukekúri nyósópò api ye pée re: Tò pó yáasi, Pisuifi uyóopi! Apí ne sipese u tɔlu.

⁴ Pilati uu kò piléepò kpá, uu písoi pée n cápinelè maa re: Uyee nkó kam ne ketahai nó léeme naké céri re ám yè yo kuu caai nnya kapi yé ne u n kpu. ⁵ Yeesu uu pée léepò un tiyóopikɔn kápí ne inípe n yóó kipilè un kò kukpélenku wéé nyaii tanaalè. Pilati uu pée pi maa re: Usoi uyee nkó! ⁶ Ke pèpèe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne piméré api u n yé api cáái re: A kunapéékóo kecáá u karií! A kunapéékóo kecáá u karií! Kei ke Pilati uu pée pi maa

re: Ani nórínécúruu u kpísi aní ha karií. Né ám yě yo kuu caai nnya kapi yé ne u ní kpu. ⁷ Pisui fi api u pèse re: Tò isé inyine málé yee m pise re uké kpu re u umecíre waise Uléécaá Kεpipi nnya. ⁸ Kε Pilati uu anóo nyě n kō, iwame ii meyá pilone u kpá. ⁹ Uu riyóopipoo-i lompó uu Yeesu pise re: Pó yei ukó le? Amá Yeesu úu rinóo u yási. ¹⁰ Pilati uu pεε u maa re: Áa la póké rinóo né yási, née yo? Áa nyu re né fe am tíyese api pó yá née am tíyese api kunapéékóó kεcáá pó karií? ¹¹ Yeesu uu pεε u pèse re: Áa rínanje níka kenécáá má, insá mmē kε Uléécaá uu pó m pa re a kenécáá m má. Lē nnya kε uyee apónípe-i né ní wa akópe aa apókó fe. ¹² Kaí ne kumúnjé kpe-i n kpísi, Pilati uu pεε n wéési uké Yeesu riyápo. Amá Pisui fi api sicááila loni re: Pón u rin-yápo, áa pεε Róm uyóopi usane! Usoi nkó yee umecíre n nyáni re uyóopi ye Róm uyóopi ulaaro le. ¹³ Kε Pilati uu anóo nyě n kō, uú ne Yeesu ketahai leepó, uu pεé ha kei kapi ye n sée re aséhéwεépi kelō riyóopitú kεcáá tone. Pi ye kelō kē Mé-epiree kémee sée re Kapata. ¹⁴ Liké ne n weesi piké nkpó melóó anyá n li, itunje kεcíre kumúnjé kaí pεε lē we. Pilati uu Pisui fi maa re: Nónúyóopi ye nkó! ¹⁵ Amá api pεε sicááila loni re: A kpu! A kpu! A kunapéékóó kεcáá u karií! Pilati uu pi pise re: Ké nónúyóopi kunapéékóó kεcáá karií? Pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api u pèse re: Róm uyóopi memáá, ári uyóopi úka ucó má. ¹⁶ Uu pεε Yeesu kpísi uu pianípe-i wai re piké ha u karií.

Pi Yeesu kunapéékóó kεcáá karií

(Matiyee 27:32-44; Mariki 15:21-32; Luki 23:26-43)

Api pεε Yeesu kpísi apí ne tómpo. ¹⁷ Yeesu uu uricuruu kunapéékóó kpē kεcáá kapi u n kariíne cóni uú ne kuyu-i léepó, uú ne kelō kē kapi ye n sée re Kúyu Konjoo sí. Pi ye kei ne Mé-epiree sée re Kólikota. ¹⁸ Kei kapi u ne písoi pité pinyine anapéékóó kεcáá karií, ucó uilúké ise, ucó ícá, Yeesu kunapéékóó aku pεε kεcōpe n we. ¹⁹ Pilati uu kó tíyese api keképénkpélépi kεcáá wólu api kunapéékóó kεcáá karií. Pi kekεcáá wói re: Nasareti ukó Yeesu, Pisui fi uyóopi. ²⁰ Pisui fi meyá api iwói iyē keeni, kaí ne kei kuyu n kólē nnya. Mé-epiree ne Mélatee ne Mékireki kapí ne wói. ²¹ Pisui fi pεpεe ye Uléécaá inyóonse n wa piwéése api Pilati maa re: Pi wói re Pisui fi Uyóopi, amá a wói re u maa re: Ne Pisui fi Uyóopi le. ²² Pilati uu pi pèse re: Lē kam n wói kam wói.

²³ Kε písóoca api Yeesu kunapéékóó kεcáá pikarii m masí, api uilū kpísi api hóóne api afiri ana wai, mpa usóoca úye uu rifiri rise kpísi. Api kó ukukpelenku wéé nyaii kpeε áku nnyelaa m má kpísi. Mesame kapi ku yóó kεcáá ne metene-pó. ²⁴ Api pεε pimεcōpεcíre n tee re: Ari kape ku riceéri. Amá tóké panjai arí ne yenu uyee yé ku n kpísi. Li lē wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kεcáá rintíki nnya. Li wólaalē te:

Pi inélū hōone api panjai apí ne uyee yé kunékpélenku wéé nyaii n kpísi yenu. Lē kε písóoca api n wa ye lē. ²⁵ Kunapéékóó kpē kεcáá kε Yeesu uú pεε n kariilē kekúrí kε úni ne úni uwā ne Kulopaasi unósi Maari ne Makitala kuyu ukó Maari apí pεε nyenu. ²⁶ Yeesu uu úni yenu, uupiretiki uyē kuú pεε ní la pōon úni kekúrí nyenu. Yeesu uu úni maa re: Unósi, upóhmane ye neni nkó. ²⁷ Uu kó uupiretiki uyē maa re: Upóni ye neni nkó. Kaí ne kei n kpísi, uyē uu pεε Yeesu uni kpísi uu ukeyo-i yekei.

Yeesu nkpó

(Matiyee 27:45-56; Mariki 15:33-41; Luki 23:44-49)

²⁸ Kε Yeesu uu n yé te u lē nnéi kuu piwai ní ka piwai masile, uu re: Nniré ye né wele. Liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalē kεcáá rintíki nnya kuu lē ma. ²⁹ Kulū kunyine ye pεε kei kekúrí ne píta nyεpe-nyεpe meyi pe yisunule. Písóoca api kuyúí kpē kapi ye n sée re isóopi kekápí kpísi, api sinéé sinyine píta nyεpe-nyεpe pē fe api kekεcáá tuhu apí ne Yeesu nnóo kuwéé-mē sí. ³⁰ Yeesu uu píta nyεpe-nyεpe pē sōomú uu pεε re: Mpa yo ye piwai masile. Kuu lē m ma, uu pεε kpará, nfáa nn tene.

Usóoca use ye Yeesu ilúké ne kupáj luri

³¹ Likeweesi kee kewénteyaa ketúnjé. Kewénteyaa kē ne kə pɛɛ keyáa píima lɛ. Sisoikópe ási kape ne kewénteyaa kē ketúnjé kunapéékɔ́ kɛcáá n kólólɛ́ nnya, api Pilati pise re uké tiyese piké apái si selesi api pɛɛ si súisente. ³² Pisóóca api péé hapɔ́ api písoi pité pɛ́ ne Yeesu kapi kesé u karií ufoí apái selu, api kə ulírū akó selu. ³³ Api Yeesu-i tuiɔ́. Kapi n yé te u pikɔ́ masile nnya, ápi pɛɛ apái u sei. ³⁴ Amá pisóóca pɛ́ use uu ilúké-i kupáɲ u tuhu uu luru, mese ne mese, ményɛ ne míni ame léeri. ³⁵ Uyee mewai mē n yé ye maa re asei ye nyɛ. Lɛ kuu mí ma ye kə asei lɛ. Uyee nyule re asei kuu símisi. U símisile re nóké kə ne kefa tene. ³⁶ Li lɛ wale liké ne lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalɛ tintíki nnya. Lelee re: Api ukukɔ́hɔ́ kúka selune. ³⁷ Li kə rikelɔ́ kɛcɔ́-i wólaalɛ tɛ: Pi yé kam api ye uyé kapi ilúké n luri kuwée-mē n nyáni.

Yeesu mekulaa

(Matiyee 27:57-61; Mariki 15:42-47; Luki 23:50-56)

³⁸ Lɛ memáa, Arimatee kuyu ukó kapi ye n sée re Yosefi uu Pilati ncée welu re uké Yeesu kpísi uké ha kulesi. Pilati uu ɲmurei. Pisuiɲi iwame ye pɛɛ Yosefi uyé wɛɛ, úu pɛɛ lɛ nnya nyíselɛ te u Yeesu upiretiki lɛ. Uyee ha uu Yeesu kpísi uú ne tómpɔ́. ³⁹ Nikotem yee kesine kenyine Yeesu kémee n ha, pɔ́ kə tulaaliye pɛ́ kapi ye n sée re miiri ne aloweesi mecóhɔ́ne sikiloo afeetaani kumúnjé ne hapɔ́. ⁴⁰ Piketé api Yeesu kpísi api sisánjáapampi pílesi, api tulaaliye pɛ́ u fom yare kapi ye pɛɛ Pisuiɲi inyekií kémee usoi n kúlesi mecɔ́. ⁴¹ Kei kapi Yeesu kunapéékɔ́ kɛcáá n karií kekúrí kə keléecare kenyine aké péé we. Nhóre fale nnyine kémee kápi úka n wailɛ ye pɛɛ keléecare kə-i wɛɛ. ⁴² Likeweesi kee Pisuiɲi kewénteyaa. Nhóre nn kə ne kei kolɛ. Api lɛ nnya kei Yeesu waipɔ́.

20

Nhóre ye meɲmane we

(Matiyee 28:1-8; Mariki 16:1-8; Luki 24:1-12)

¹ Kewénteyaa ukóso, Makitala kuyu ukó Maari uu kemaresine yisi, lin hiihiilɛ uu nhóre-i sí, uu yenu re pi ripare kapi nhóre rińfi lesele. ² Uu itóó wai uú ne Simɔ́ Piyee ne uupiretikicɔ́ uyé kə Yeesu uú pɛɛ meýá n la leɛɔ́, uu pi maa re: Pi Upíima nhóre kémee lésele, ári nyu yei kapi u wa. ³ Kei kə Piyee ne uupiretikicɔ́ uyé api yisi api nhóre-i sí. ⁴ Api piketé itóó wai, amá ucɔ́ uyé uu Piyee faau uú ha nhóre-i mefoí tulu. ⁵ Uú fo uu lóólúpɔ́, uu sisánjáapampi yenu sin keteni-i laanu, amá uu pɛɛ lomɔ́. ⁶ Simɔ́ Piyee yee u n tikiɛ pɔ́ kə tuiɔ́. Uyé uu nhóre-i lomɔ́ uu sisánjáapampi sɛ keteni-i yénu. ⁷ Uu kə kusánjáa kpɛ́ kapi pɛɛ Yeesu ríyu m paasi yenu kun pílaalɛ kun kumecire kelɔ́ iyaa yisunu, sisánjáapampi ási kei we. ⁸ Kei kə uupiretiki ucɔ́ uyee pɛɛ mefoí nhóre-i n tuiɔ́ pɔ́ kə lomɔ́, uu yénu uu péé ne kefa tene. ⁹ Asei kɛcáá, hái ne kumúnjé kpɛ-i, ápi pɛɛ kahanɛ lelee Nléécaasimé ritelé kémee n wólaalɛ asei n kɔ́ te li pise re Yeesu uké pikpɔ́kpɔ́ kémee yisi. ¹⁰ Lɛ memáa, pipiretiki pɛ́ keté api yisi apí kulu.

Yeesu ye umecire Makitala kuyu ukó Maari nyíse

(Matiyee 28:9-10; Mariki 16:9-11)

¹¹ Maari pɔ́ pɛɛ ketahai-pɔ́ nhóre kekúrí tone uú n téní. Kuu lɛ n we un téní, uú fo uu nhóre kémee lóólúpɔ́. ¹² Uu piléecaatume pité pinyine yenu pin ilū tomé tanaalɛ pin ne kei kapi pɛɛ Yeesu n finse tū, ucɔ́ ríyu-mē, ucɔ́ ána-mē. ¹³ Api u pise re: Yo nnya kaa téní, unósi? Uu pi pese re: Pi Unépiima kpísile apí ne tómpɔ́, ám pɛɛ nyu yei kapi u wa. ¹⁴ Kuu lɛ mí ma, uu pɛɛ kepire-mē werí uu Yeesu yenu un nyenu, uú kə ceri re uyee lo. ¹⁵ Kei kə Yeesu uu pɛɛ u pise re: Yo nnya kaa téní, unósi? Uye kaa wéési? Uu pɛɛ músu re uyee keléecare kɛcáá n pailɛ lo. Lɛ nnya kuu u pese re: Urósáa, in te pɔ́ u kpísi áa ne tómpɔ́, a né símisi kei kaa u n wa ké ha u kpísi. ¹⁶ Kei kə Yeesu uu pɛɛ u sée re: Maari! Uu pɛɛ ukuwée-mē pansepɔ́ uú ne Mé-epiree u pese re: Rapuni. Liasei re Ucélaa. ¹⁷ Yeesu uu u maa re: Kape né rica, ám

kahane Unésáa kémee rintaá. Amá a ha pinémárecó símisi re Unésáa yee kó nní Nóunésáa ne Unéléécaá un kó Nóunéléécaá kémee kamí taálẽ. ¹⁸ Kei ke Makitala kuyu ukó Maari uu pee ha pipiretiki símisi re u Upiima yenle. Uu pee lã ke Upiima uu u n símisi pi símisi.

Yeesu ye umecire upipiretiki nyise

(Matiyee 28:16-20; Mariki 16:14-18; Luki 24:36-49)

¹⁹ Kewénteyaa kẽ ukóso, Yeesu pipiretiki pin nnyóó mmẽ kényo kényine-i cápinelẽ. Pisufi iwame ye pee pi wele. Api lã nnya hanaanke api pee kémee n we. Kei ke Yeesu uu pee pikecõpe leeme uu pi maa re: Nóanékín aké n ninjú! ²⁰ Kuu lã pi m ma, uu pee uanipe ne uilúkẽ pi nyise. Upipiretiki rikin ari nínjesi re pi Upiima yẽ nnya. ²¹ Kei ke Yeesu uu kó pimáa pi rikpá re: Nóanékín aké n ninjú! Yare ke Unésáa uu né n tumme mecõ ke nées kó nótum. ²² Kuu lã pimáa m masí, uu pikecáá fúupõ uu re: Ani Nfáasõne yosí. ²³ Nõn ye piye akõpe n sárei, Uléécaá yé kó piakõpe pi sárei. Nõn ye re áni pinyine akõpe sáreine, Uléécaá páa kó piakõpe pi sáreine.

Yeesu ne Tomaa kecáá nkó

²⁴ Tomaa kapi ye n sée re Usika ye Yeesu pipiretiki kefi ne pité pẽ kecõpe use le. Uyẽ uu pee kumúnjé kpẽ-i ke Yeesu uu pikeméé n hápõ we. ²⁵ Upipiretikicõ api pee u maa re: Tõ Upiima yenle. Uu pi pese re: Nensá ihíme apole uanipe-i n yẽ ke kenípepi tahampõ, ké kó kunénipe ne uilúkẽ rica, ám yé ñmurei. ²⁶ Siyáa sipaha memáá, pipiretiki pẽ api kó kényo-i n cápinelẽ kesé ne Tomaa. Pin kó ne hanaanke, Yeesu uu kó pikecõpe piléeme kpá uu nyere, uu pi maa re: Nóanékín aké n ninjú! ²⁷ Uu pee Tomaa maa re: A kepónípepi nté tahampõ aa anénipe paí, aa kó kupónípe ne inélúkẽ ca. A lã pitírẽ tíye áá ne nkpeni kefa tene. ²⁸ Kei ke Tomaa uu pee u pese re: Unépiima ne Unéléécaá! ²⁹ Yeesu uu u maa re: Kaa né n yẽ nnya kaá ne kefa né tene. Peppee ápi né n yẽ, pin kó pee ne kefa né tenelẽ pee pínarekome.

Lã nnya kapi ritelẽ ntí n wói

³⁰ Yeesu ye kó upipiretiki inipee-i mewaisanja meýã ncõpuri wapisile mee áme ritelẽ ntí-i n wólaalẽ. ³¹ Pi lelee nní rikemee n we wõile re noké ne n ñmurei re Yeesu ke Uléécaá uu n wée nnya. Uyee kó Uléécaá Kepipi. Nõn ne kefa u n tene, nó urinyiri nnya nfáa yẽ.

21

Yeesu ye umecire upipiretiki pisẽi nyise

¹ Lã memáá, Yeesu uu pee ketume Tiperiyaati kupiye ritime umecire upipiretiki nyise. Lẽ kuu umecire pi n nyise ye nní: ² Simõ Piyee ne Tomaa kapi ye n sée re Usika ne Natanayeele yee Kalilee keteni-i Kanaa-põ n we ne Sepetee pinmáne ne upipiretiki pité picõ ye pee cápínelenle. ³ Simõ Piyee uu pi maa re: Ikpíntomé kam picópii tósu. Api u pese re: Tó né kó pó ritiki ari kesé sí. Kei kapi yisi apí ha kúninõi loni apí tómpõ. Amá ápi kesine kẽ líka tí. ⁴ Kai piweesi n kóraane, Yeesu un kei kupiye ritime we, amá upipiretiki ápi pee céri re Yeesu lo. ⁵ Kei kuu pee pi pise re: Nõ ikpíntomé yẽ ani cópii, sinéwá? Api re: Eehei! ⁶ Uu pi maa re: Ani kúninõi kuluke-luke-mempõ kunyeré fõ, nó linyine tí. Api mesei kunyeré fom api ikpíntomé tini ai ku yipu pém, apí fe ricurruu piké míni-i ku ponne ke ikpíntomé ii kulúi n we nnya. ⁷ Kei ke upiretiki uyẽ ke Yeesu uu pee n la uu pee Piyee maa re: Asé Upiima lo! Ke Simõ Piyee uu lã n kó te Upiima lo, uu uilú kuú pee m mahã un pee menmane ikpíntomé cópii pitane pese uú ne míni-i kpúupõ. ⁸ Pi pee keté kóima ne ketaa wele yare apáha píle kumúnjé. Upipiretikicõ api léeri, api pee kunyeré ne ikpíntomé meýipe pasai api lésepõ. ⁹ Kapi kúninõi kémee n suí, api kupiye ritime nkalena leepõ, ikpíntomé ne akpónõ an nkecáá láalẽ. ¹⁰ Yeesu uu pi maa re: Ani ikpíntomé iyẽ kani n cópii kémee ne inyine kam. ¹¹ Simõ Piyee uu kúninõi kémee lompõ uú ha kunyeré ne ikpíntomé maamaa meýipe súiseri, íi lelu píle ne kuwóó ne itaani. Amá mpá ne imesá mẽ, kunyeré áku riceéri. ¹² Yeesu uu pee pi séi uu re: Ani kam ani li. Upipiretiki úka uu kó pee kaha uké u pise re:

Pó wóo? Pi pɛɛ nyulɛ rɛ Upiima lo. ¹³ Yeesu uú nɛ pi kɔ, uu kukpónó kpísi uu pi hɔɔnɛ, uu kɔ ikpíntomé pi hɔɔnɛ. ¹⁴ Kɛ Yeesu uú nɛ pikpɔkpɔ kémɛɛ n yisi, metáánũ yɛ mɛ̃ kuu lɛ umɛcɪrɛ upirɛtiki nyíse.

Yeesu nɛ Piyɛɛ kɛcáá nkó

¹⁵ Kapi pilukɛ ní masí, Yeesu uu pɛɛ Simɔɔ Piyɛɛ pise rɛ: Yonaasi unmánɛ Simɔɔ, pɔ né la ai tósu lɛ kɛ picɔ mpí api né ń laa? Uu rɛ: Ɛɛɛ, Upiima, tipócuruu yɛ nyulɛ rɛ nɛ pó lalɛ. Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: In lɛ, a sínésánpi kɛcáá ńsɔnɛ m pailɛ. ¹⁶ Uu kɔ melírũ pipise u kpá rɛ: Yonaasi unmánɛ Simɔɔ, pɔ né laa? Piyɛɛ uu u pɛsɛ rɛ: Ɛɛɛ, Upiima, tipócuruu yɛ nyulɛ rɛ nɛ pó lalɛ. Yeesu uu u maa rɛ: In lɛ, a inésán ńsɔnɛ n séni. ¹⁷ Uu kɔ metáánũ pipise u kpá rɛ: Yonaasi unmánɛ Simɔɔ, pɔ né laa? Simɔɔ Piyɛɛ ripɔɔ ari caai rɛ metáánũ yɛ mmé kuu lɛ u pise rɛ “pó né laa” nnya. Uu pɛɛ u pɛsɛ rɛ: Pɔ mpa yo nyulɛ, Upiima, pɔ kɔ nyulɛ rɛ nɛ pó lalɛ. Yeesu uu pɛɛ u maa rɛ: In lɛ, a inésán kɛcáá ńsɔnɛ m pailɛ. ¹⁸ Asei kɛcáá, ké pó símisi rɛ kaá pɛɛ inmánɛ ń we, pɔɔ yɛ pɛɛ ripócuruu kupótampála ritɛ aa kei kaa ń la sí. Amá pɔn n kpurunu, pó pɛɛ anípe risíka, ucɔ uu pó ku paasi uú nɛ kei kaa ń lanɛ pó sí. ¹⁹ U lɛ malɛ uké nɛ nyíse lɛ kɛ Piyɛɛ uu n kpínɛ liké nɛ Uléécáa ríyu n waise. Kuu lɛ písímé u ní masí, uu pɛɛ u maa rɛ: A né ritiki.

Yeesu nɛ uupirɛtiki uyɛ kuú pɛɛ ń la

²⁰ Piyɛɛ uu kɛpire nmeelú uu upirɛtiki uyɛ kɛ Yeesu uú pɛɛ ń la yɛnu un pi tikipólɛ. Uyɛɛ pɛɛ ilukɛ kelukɛ-i Yeesu kɛcáá n finɛpɔ uu u pise rɛ: Upiima, wóo piláarɔ anípe kémɛɛ pó wainɛ? ²¹ Kɛ Piyɛɛ uu lɛ u n yé, uu Yeesu pise rɛ: Nkó ní, Upiima, yo kɛ uyɛ uú nɛ kɛtɔ kopunɛ? ²² Yeesu uu u pɛsɛ rɛ: Nɛn n la rɛ uké n we ké ha nɛ pɛɛmɛ, ai yei nɛ pó yɛnu? Póóké né ritiki. ²³ Lɛ nnya, nsímé nn piyómeyáhaa kémɛɛ kóónú rɛ upirɛtiki uyɛ úu kpínɛ. Ai kɔ rɛ Yeesu yɛ u maa rɛ úu kpínɛ, amá u pɛɛ rɛ: Nɛn n la rɛ uké n we ké ha nɛ pɛɛmɛ, ai yei nɛ pó yɛnu? ²⁴ Upirɛtiki uyɛ ticuruu yɛɛ aseéra lesɛ uu nsímé mmɛ wɔlu. Tɔ kɔ nyulɛ rɛ lɛ kuu n yé uú malɛ yɛ nsímései lɛ.

Tínóo tɔrɔo

²⁵ Yeesu yɛ kɔ mɛwai mɛyã mɛcɔ wapisilɛ. Pin pɛɛ mɛnnéi n wɔlunɛ mɛsɛ mɛsɛ, ám musí rɛ átélɛ nyɛ nnéi kapi yé n wói yé kɛtɛ nké nnéi kɛcáá kɛwai yɛ.

Uléécaa Pitumε Mεwai

Leléε ritelé ntí kémεε ní we

Luki yεε Uléécaa Pitumε Mεwai ritelé wói. Nsímé Kεcirε ritelé ke Luki uu n wói menaí yε mε. Lẽ ke Yeesu uu rinóó pitumε n he re piké ne Nsímé Kεcirε rikóónú, Uléécaa icápine iké ne rimpéré kuu ritiki uu ne Uléécaa Pitumε Mεwai ritelé wólu.

Yerusalem kuyu-i ke Nfáasone nn Pantekooti anyá ketúnjé Uléécaa icápine pikó kecáá súime. Kẽ ke Uléécaa icápine ii kóri.

Kaí ne ríyu 13 kémεε n kpísi, Luki ye nyísele lẽ ke Póoli uu pεpεe ápi Uléécaa m pakarelē ayu kémεε nsímé kεcirε ne ní ha. Póoli ye pεε mεkεε Kirisi pikó wéekuselele. Yeesu Kirisi yεε Póoli sée re uké panse uupiretiki (9). Uléécaa icápine yεε Sirii ketẽ kecáá Antiyóosi kuyu-i ní we yεε u wée re u ne upisencó pinyine piké ha ketaa-pó Yeesu nsímé kεcirε riyóó.

Ifaaci iyẽ mekériine ye mmé:

1. Nfáasone mekame ne Uléécaa icápine foí mekaríi Yerusalem kémεε (1:1-8:3).
2. Nsímé Kεcirε meýóó kuyu nnéi kémεε ne Yutee ne Samarii-pó (8:4-12:15).
3. Nléécaasimé piyóó nsẽ ke Uléécaa utumε Póoli uu n sone hái ne ketẽ ketó-pó (13:1-28:31).

Nfáasone ke Yeesu uul ne upitumε m mē

¹ Unésáne Teofilí, ne ritelé foí kémεε pó símisile lẽ nnéi ke Yeesu uu piwai ne picélaa n kóraane ² hái ne keyáa kẽ kai keyómεcaa-mē u n kpíipó. Uké kelenε riñtaá, u upitumε kuu n wée uicélaa pale ne Nfáasone nnañε. ³ U umεkpó-maá méwee mpehẽ mpehẽ kémεε umεcirε pi nyísele piké céri re u nfáa mále. Siyáa afεena kuu pi rikpáfúme uu Uléécaa iyóopi nsímé pi símisi. ⁴ Keyáa kenýine kapi kesé we ne Yeesu, uu pεε isé nnyí pi pa re: Ani kape yisi nóké Yerusalem ne ketaa wa, amá ani lisone lẽ kani n kó nen símisi re Sáa Uléécaa ye ne nó mē kutu ricó. ⁵ Míni ηmanε ke Yohani uu nó wóle. Amá li tise nkáripí, Uléécaa uké ne Nfáasone nó wole.

Yeesu ye keyómεcaa ritaá

⁶ Pεpεe pεε Yeesu keyúrí n cápinelẽ api pεε u pise re: Kumúnjé kpe-i kaa Isirayeli keyóopitẽ pεserineε, Upíima?

⁷ Uu pi pεse re: Ai nónnékó níka re nóké mεwai mεε n sánti kumúnjé ne meitunε n nyu. Sáa Uléécaa yεε lẽ ne uricuruu nnañε yekei. ⁸ Amá Nfáasone nn nókenécáá n súime, nó rínañε nnyine yẽ, ani pεε panse pinétansei Yerusalem kuyu-i ne Yutee ketẽ kecáá nnéi ne Samarii ketẽ kecáá, hái ne ketẽ nnéi ketó-pó. ⁹ Ke Yeesu uu rinóó tẽ pimáa ní masí, ai keyómεcaa-mē u kpíipó, mpa úye un u nyáneipó ahope anyine aá weri aá ne u yarii api pεε u paapó. ¹⁰ Pin kei nní lẽ we pin keléécaa inípeε wiilẽ un tósu ke pitisi pité pinyine pεε ilū tomé n tanaalẽ api pikeýúrí rikpáfúme. ¹¹ Pitisi pẽ api pi maa re: Yo nnya ke nń Kalilee pikó mpí ani nní nyenu nñ keléécaa-mē nyáni. Lẽ kai nní nókenécópe nké-i Yeesu uyẽ keléécaa-mē n kpíipó nñ nyáni mεcó kuú ha pεeri.

Matiyasi ye Yutasi ripóhó tone

¹² Pitumε api pεε keló kẽ kapi ye n sée re Olifiyee rikúú yisi api Yerusalem pεle. Tikúú tεε ne Yerusalem kolenle. Lirinã ne sá yare kilomεtiri use. ¹³ Kapi n tuiipó, api kulee kunýine-i taá kéýó kenýine kecáá-pó. Kei kapi ye cápine. Pεpεe kei n cápinelẽ pεε Piyεε ne Yohani ne Yakupu ne Antiree ne Filipu ne Tomaa ne Patelemii ne Matiyee ne Alifεe ηmánε Yakupu ne Simóo yεε ukuyu ní la ne Yakupu ηmánε Yuuti ¹⁴ ne Yeesu uni Maari ne pinósi picó pinyine ne Yeesu piwã. Pinnéi mmē pεε rinóó rise wa api ye cápine apí ne piyómeyáhaa n ηmóópúlẽ.

¹⁵ Likumúnjé kpé-i, Piyéé uu keyáa kényine yisi, piyómeyáhaa píle ne afééré pinyine pin cápinelē, uu pikecōpe maa rē: ¹⁶ Pimárecō, li pise rē lē ke Nfáasōne nn Nléécaasimé ritelē kémē n sīmisi liké wa. Nfáasōne ye Yutasi kecáá Tafiti rinóo rinyine maasele. Yutasi uyéé panse pepéé Yeesu n tī ukpeenwai. ¹⁷ U pē uróco use lē, tōn kesē pikēi pise mpí wai. ¹⁸ Siwóó sē kuu usoi ní kpu api u hééle kuú ne kecare lō, uu pē kei lóiri uu ríyu mēfoi ketē fapi, uu kecōpe kpáfú, anyóhō nnéi aa cúme. ¹⁹ Yerusalem pikó nnéi pē mēwai mē kō, hái apí ne kecare kē sēe rē Hakelitama, lelé rē unyine mēnye ye kei kōonu. ²⁰ Ticurruu li Ipakare Siyome kémē wólaalē tē:

Ukeyō kekē mēnmane tone!

Uka úu kapē kekemē tónē! Li kō wólaalē tē:

Usoi féé uké upikēi yósi uú nōj! ²¹ Kumúnjé kpē nnéi ke Upíima Yeesu uú pē kerómē ní we, písoi pinyine ye pē mpa yei ró tíkilenlē. ²² Hái ke Yohani uú ne míni u n wóle ne pēé uyei-mē kai kerócope nké-i u n kpíipō aí ne keyómēcaa sī, písoi pinyine ye pē ró tíkilenlē. Lē nnya, li pise rē písoi pē kecōpe use uké kerómē n we uké mēróco itansei li rē Yeesu ye nkpō kémē yisi.

²³ Kei kapi pē písoi pitē sēe api nyere. Pepéé Yosefi Parisapasi kapi ye kō n sēe rē Yusituusi. Ulírū yē Matiyasi. ²⁴ Api pē keyómē yáasi rē: Upíima, pōo písoi nnéi sifa kémē nyu. A písoi pitē mpí kecōpe uyē kaa n wēe ró nyíse ²⁵ uké panse utumē uu Yutasi pikēi yósu uú nōj. Yutasi ye uketone riyále uu sī kei kaí ne u rinsá rē uké tone. ²⁶ Kei kapi pē panjai ai Matiyasi tini, uu pē Yeesu pitumē kefi ne use pē kecáá kpápō.

2

Nfáasōne mekame

¹ Kai Pantekooti keyáa ní tu, piyómeyáhaa nnéi api kelō kesē cápine. ² Mese ne mese, nné nnyine nn keyómēcaa-pō leeri yare kuyō papē-papē kunyine kpē pepu. Aku kēyō ke-i kapi n tū nnéi yipu. ³ Api linyine yenu yare inalempi, ai pi kpáfúme, ai yékáá, ai mpa úye kecáá tone. ⁴ Nfáasōne nn pē pinnéi yipu nn pikemē ní we. Kei kapi pē meyu mpehē mpehē ke Nfáasōne nn pi n he pisímé lō.

⁵ Pisui fi pē Uléécaa líkó ní la ye pē Yerusalem-i welē. Isoipuri nnyí nnéi yē ketē kecáá ní we ayu kémē kapi léeme apí weri. ⁶ Ke nné nn lē ní le, písoi api cápine riwúí. Piyómeyáhaa api pē meyu mpehē mpehē n sīmisi. Pepéé n cápinelē pin pē pimēyu kémē kómēi, aí nnóo pi yipu hái. ⁷ Ai pē méwoo pi wai, aí kō meyíkiyiki nnóo pi yipu api pē rē: Nēnte písoi mpí nnéi pē nní n sīmisi ye Kalilee pikó lē? ⁸ Kai pē íye wa ke ntónéi mmú, mpa úye uu pē ne umeyu kémē pi kómēi? ⁹ Kerócope nké-i, pinyine ye Paritesi ne Metii ne Elam sitē leerile. Picō ye Mesopotamii pikó lē ne Yutee pikó ne Kapatōosi pikó ne Pōnti pikó ne Asii ketē pikó ¹⁰ ne Firisii ne Pamfilii ne Esipiti ne Lipii ketē kē Sirēni mēmpō ní we pikó. Picō pōon Rōm kuyu-pō leeri, ¹¹ ne Kirēeti ne Arapii sitē-pō. Picō ye Pisui fi yíkiyiki lē, picō ye panselē Pisui fi pin Moisi isé tíkile. Mpa ne lē, ntónéi mmú, mpa úye ye pē umeyu kémē pi kómēile pin mēwai píima ke Uléécaa uu n wa sīmisi. ¹² Ai pi nnéi muuni tímí, api pē méwoo ní we pin píseine rē: Nsímé ní-ye kecire ye mmú? ¹³ Amá picō pōo piyómeyáhaa pē sēnnyi pin tee rē: Píta lari ηmaa pē nní pi pomaalē!

Piyéé nsímé

¹⁴ Piyéé uu pē yisi u ne pitumē kefi ne use api nyere, uu rinóo cásē uu písoi pē n cápinelē maa rē: Nó Pisui fi ne nó pitórōo mpí nnéi nōo nní Yerusalem kuyu-i ní we, ani nnésímé rísōne kutu ricō ani kóm! ¹⁵ Písoi mpí ápi pomaalē yare kani nní n kpáralē. Li mmare tōsile, mese áme we kefi ηmane kaí pi yare kani nní n nyáni. ¹⁶ Lē ke antepu Yowēli uú pē mekē ní ma yē nēni nkpēni nní wai. Lelé rē:

¹⁷ Uléécaa ye maa rē Unfaasōne yé siyáa tōrōo kémē mpa úye kecáá súime.

Nópinéŋmánɛ nɛ nópinékpére apí nɛ Uléécaa rinyiri símisi.

Pinánɛ-naɛ apí méwee yénti,

piwéése apí láríkɛɛ. ¹⁸ Mɛyíkíyiki kam tíyɛsɛnɛ Nnéfáasɔnɛ nké likɛyaa kɛ pinékeikó tisi nɛ pinósi kɛcáá súimɛ,

apí pɛɛ panɛ antepuyɛ.

¹⁹ Né mɛwaisaŋa keyómɛcaa-pɔ wa,

am mɛwai píima kɛtɛ nté wapisi:

Ményɛ yé kɔikɛɛ, nna nń torɛ,

ányɔ ŋmɔhɔ aa hila líkí-líkí.

²⁰ Itunɛ ii panɛ rinmóhɔ, iwáɛ pɔɔ wónɔɔ yare ményɛ,

Upíima keyaa akɛ kelenɛ weri.

Keyáa píima nɛ kényukɔɔ yɛ kɛ.

²¹ Uye un pɛé uyɛ-i Upíima rinyiri n sée, uu u yoriyɛ.

²² Aní mmú kutu ríɔ, Isirayɛli pikó! Uléécaa yɛ Nasarɛti ukó Yeesu isoi pakarɛɛ.

Uléécaa yɛ nɛ u ritikilɛ uú nɛ nókɛnécɔpɛ mɛwaisaŋa nɛ mɛwai píima wapisi yare kani nní

nórinécúruu n nyu. ²³ Uyɛ kapi nɔánénípe-i wa yare kɛ Uléécaa uu mɛkɛɛ-mɛ umenyuwe

kɛcáá n yekei, ani pɛpɛɛ apí Uléécaa n wuru u pa apí kunapéékɔɔ kɛcáá u karií aní nɛ u

kopu. ²⁴ Amá Uléécaa uu nkpɔ anipe-i u yósu uu nkpɔ kémɛɛ u yukusɛ. Ncée nń we rɛ

nkpɔ nké u m múlɛ. ²⁵ Tafiti yɛ Yeesu kɛcáá maa rɛ:

Mɛsɛɛ kam kɛnyu-i Upíima nyáni,

ám kape nɛ n tɛrii nnya kuu kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔɔtonɛ-i we.

²⁶ Lɛ nnya kɛ rinéɔɔ ari láárú,

nɛn tinékín kémɛɛ yóm.

Mpá nɛn n kpu, nɛ nɛ pɔ tálɛnɛ.

²⁷ Pó Upíima, áa yé pikpɔkpɔ kémɛɛ né riyá.

Áa yé ŋmurei upókɛikó sɔnɛ uké fóni.

²⁸ Pɔ ifáaceɛ né nyíseɛ.

Mɛpóweɛ kɛnécúrí yɛ nkínɛnɛ né hɛɛ.

²⁹ Pimáɛɔ, ani ncée né hɛ ké ukpure Tafiti nkó nó símisi ké rikpáiiɛ rɛ u kpulɛ apí u

kulɛsi, tɔn kɔ urikpíi nyu nɛ nɛni-mɛ. ³⁰ U pɛɛ antepu lɛ un nyu rɛ Uléécaa yɛ rinó yekeilɛ

uu wéeri rɛ ukɛpirɛ kɛnyinɛ kɛɛ masí uiyɔɔpi tonɛnɛ, ³¹ Kiriɛsi mɛyisɛ nkpɔ kémɛɛ kɛ Tafiti

uu lɛ yɛ. Linsímé kuú pɛɛ lɛ símisi kuú nɛ maa rɛ: Uléécaa uu yé pikpɔkpɔ kémɛɛ u riyá,

uu yé ŋmurei uké fóni. ³² Tɔ ntónéi mmú yénɛ lɛ kɛ Uléécaa uu nkpɔ kémɛɛ Yeesu uyɛ

n lɛsɛ. ³³ Uléécaa yɛ ukulukɛ-lukɛ-mɛ u ritaáseɛ. Sáa Uléécaa uu kɔ Nfáasɔnɛ kuú pɛɛ n

yekeilɛ u pa. Mmɛ kuu nní kɛrɔcáá súisɛmɛ yare kani nní n nyáni nɔn kɔ kómɛi. ³⁴ Tafiti

uu keyómɛcaa ritaá, amá uricuruu yɛ pɛé maa rɛ:

Upíima Uléécaa yɛ Unépíima maa rɛ:

A kunélukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔɔtonɛ-i tonɛ

³⁵ liké ha nɛ tu pɛé uyɛ-i kam yé n tíyɛsɛ aa pipóláarɔ tɛlɛisɛ. ³⁶ Isirayɛli pikó nnéi piké kɔ

ńsɔnɛ rɛ Yeesu uyɛ kani kunapéékɔɔ kɛcáá n karií kɛ Uléécaa uu pansɛsɛ Upíima nɛ

Ukiriɛsi.

³⁷ Kapi nsímé mmɛ n kɔ, nn pi loni suu nɛ akɔhɔ-pɔ apí pɛɛ Piyɛɛ nɛ pitumɛ picɔ maa rɛ:

Iye kari yé nkpéni wa, pimáɛɔ? ³⁸ Uyɛ uu pi pɛsɛ rɛ: Aní mɛfínɛ conɛ piké nńpá nó úyɛ

míni wolɛ nɛ Yeesu rinyiri, Uléécaa uké nɔánékópɛ nó sáɛi uu kɔ Nfáasɔnɛ nó hɛ. ³⁹ Li we

rɛ lisɔnɛ lɛ kɛ Upíima Uléécaa uu m maa rɛ u yé písoi wa kuú nɛ nó nɛ nɔsinéwá nɛ pitaá-

taa kulúi píima kpɛ nnéi kuu n séirínɛ mɛ. ⁴⁰ Piyɛɛ uu kɔ anó aɔ pi máikɛɛ uú nɛ aseɛ pi

komɛisɛ uu kɔ nɛ pi n ŋmóópúsɛlɛ. U yɛ pi maa rɛ: Aní mɛwai kópɛ kunai pikó mpí kémɛɛ

nómenécíɛ leɛ. ⁴¹ Písoi mɛyá apí Piyɛɛ nsímé mmɛ ŋmurei apí míni wolɛ. Keyáa kɛ, písoi

ákotokú ataani kumúnɛ pɛɛ piyómɛyáhaa pɛ kɛcáá rikpáɔ.

Lɛ kɛ piyómeyáhaa api n finu nsímé

⁴² Piyómeyáhaa yɛ pɛɛ pitumɛ icélaa kémɛɛ ɲmóópúlɛnɛ, pin tinóo rise má, pin kɛsé ilukɛ le, pin kɔ keyóme yáási. ⁴³ Pitumɛ yɛ pɛɛ mɛwaisaɲa mɛyá nɛ mɛwai píima wapisile. Mpá úye un pɛɛ pakarentɛ rɛ Uléécaa yɛɛ pikei wai! ⁴⁴ Pɛ nnéi pɛɛ Yeesu nɛ kɛfa n tɛnɛ yɛ pɛɛ kɛlɔ kɛsɛ wɛlɛ, api rinóo rise wai api yɛ pilikó nnéi hóónɛ. ⁴⁵ Pi yɛ pɛɛ pisitɛ nɛ pilikó nnéi yálisilɛ, api mpá úye ncón paí apí nɛ lisiwóó sɛ hɔɔnɛntɛ. ⁴⁶ Pi pɛɛ kómɛinɛlɛ pin siyáa nnéi mɛsɛrɛ Uléécaa keyɔ-i cápɛnɛlɛ. Pi pɛɛ síyɔ sónaaneɛ pin kɛsé le, pin kɔ Uléécaa ilukɛ nɛ kɛfa kɛsɛ hɔɔnɛ lin pi láárú. ⁴⁷ Pi pɛɛ Uléécaa pakarelenɛ, mpá úye un nɛ kɛfa pi fɛnnɛlɛ, Upíima un pɛɛ mpá keyáa kɛye pisoɪ ayu lɔlu un pikɛcáa kpáriisɛpɔ.

3

Kékankáláká kɛnyinɛ pipélé nsímé

¹ Ketúnjɛ kɛnyinɛ, lin mɛtaani pipéɛ masí kɛ Piyɛɛ nɛ Yohani api yisi api Uléécaa keyɔ-i piyómeyáhaa sí. ² Pisoɪ pinyinɛ yɛ pɛɛ nɛ utisi unyinɛ sónaapɔlɛ, api yɛ Uléécaa keyɔ rinɔnɔo-i u tonse un pɛɛ kei picéetɔnjɛ wélei. Pi yɛ rinɔnɔo tɛ sée rɛ Rinɔnɔo Sɔnɛ. Pi utisi uyɛ marilɛ kékankáláká. ³ Kuu Piyɛɛ nɛ Yohani n yɛ pin la piké kɛyɔ-i lompɔ, uu kuníɛ pi wɛlé. ⁴ Piyɛɛ nɛ Yohani api u nyánei tímím, Piyɛɛ uu pɛɛ u maa rɛ: A tó riwerii! ⁵ Uu pi paí ɲsɔnɛ un nɛ mé tɛ u yɛ pikɛmɛɛ linyinɛ yási. ⁶ Kei kɛ Piyɛɛ uu pɛɛ u maa rɛ: Nɛ́ ám siwóó má, ám kɔ wura má. Amá lɛ kam m má kam Nasarɛti ukó Yeesu Kírisi rinyiri nɛ pó pálɛ: A yisi aa sónɛ! ⁷ Piyɛɛ uu kuníɛ lukɛ-lukɛ u tini uu nyɛrɛsɛ. Mɛsɛ nɛ mɛsɛ, ána nɛ anui a papisi, ⁸ uu yóosi uu cuuni uu nsɛ kápáa, u nɛ pɛ apí nɛ Uléécaa keyɔ suupɔ, un sónɛ, un cuunkɛɛ un kɔ Uléécaa pakarentɛ. ⁹ Pisoɪ pɛɛ n cápɛnɛlɛ api u yɛnu un sónɛ un Uléécaa pakarentɛ. ¹⁰ Pisoɪ api céru rɛ uyɛɛ yɛ pɛɛ Uléécaa keyɔ-i Rinɔnɔo Sɔnɛ-i n tũ un wélei. Mɛwai mɛ amɛ pisoɪ nnéi nnóo yipu ai kɔ pírí pi wai kaí nɛ lɛ u n wa nnya.

Piyɛɛ rinɔo kuu Uléécaa keyɔ kémɛɛ m maa

¹¹ Kɛ utisi uyɛ uu lɛ Piyɛɛ nɛ Yohani n lonaalɛ, pisoɪ nnéi apí pehé api pikuwéé-mɛ kɛlɔ kɛ kapi yɛ n sée rɛ Salomɔo apookpaɲá-mɛ n sí, lin nnóo pi yipaalɛ. ¹² Kɛ Piyɛɛ uu lɛ n yɛ, uu pi piɛ rɛ: Pimáɛɛɔ Isirayɛɛli pikó, yo nnya kɛ utisi nkó pipélé api nní nnóo nó yipaalɛ? Yo nnya kani ró nyánei yare tóo ntónaɲɛ cɛrɛ nɛ u pɔisɛ nɛɛ tóo Uléécaa kémɛɛ aseɪ tikilɛ nnya kɛ usoi nkó uu yisi uu sónɛ. ¹³ Píróosáyaha Apiraham nɛ Isaaki nɛ Yakupu Uleecaa yɛɛ uukeikó Yeesu ríyɔ waisɛ. Nórínécúruu nóo u tĩ ani n-yóopinɛ pikó anipɛ-i u wai, uyóopi Pilati uu rɛ uké u riyá ani yúlu. ¹⁴ Amá nóo pɛɛ usoi yɛɛ úu akóɛ m má nɛ aseɪ ute yulu ani pɛɛ mɛnínɛ Pilati piɛ rɛ piké usoi kó nó lésɛmɛ. ¹⁵ Nɔ tɪyɛsɛlɛ api uyɛɛ yɛ nfáa n hɛ kopu, Uléécaa uu pikpɔkpɔ kémɛɛ u yukusɛ iróníɛ ii u yɛnu. ¹⁶ Kɛfa karí nɛ Yeesu n tɛnɛ nnya kɛ urinyiri ari usoi nkó kani nní n nyáni nɔn kɔ nyu papukusɛ. Kɛfa karí nɛ u n tɛnɛ yɛɛ tɪyɛsɛ kɛ usoi nkó uú peí cáká-cáká yare kani nní n nyáni. ¹⁷ Amá pimáɛɛɔ, nɛ nyulɛ ɲsɔnɛ rɛ nó nɛ nópinéyóopi áni nyu kelenɛ kaní nɛ lɛ Yeesu wa. ¹⁸ Nsímé mmɛ kɛ Uléécaa uú pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ antepuyɛ nnéi m maaɛ mɛɛ nkɛpɛni nní wai. Lɛlɛɛ rɛ li piɛ rɛ uyɛ kɛ Uléécaa uu wéɛ uké íwɛ li. ¹⁹ Lɛ nnya, ani mɛfinɛ conse ani nómɛnécíɛ Uléécaa pa uké nóanékóɛ nó sáɛi. ²⁰ Upíima yɛ pɛɛ tɪyɛsɛ ani kumúnjɛ kunyinɛ-i hók uu pɛɛ uyɛ kuu hái mɛkɛɛ-mɛ n wéɛ uu yekei nó páme. Uyɛɛ Kírisi Yeesu. ²¹ Uyɛɛ yɛ keyómɛcaa-pɔ n we kelenɛ, hái nɛ kumúnjɛ kpɛ-i kɛ Uléécaa uu mpá yo m pɛsɛrinɛ yare kai pɛɛ ɲ we yare kuú pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ uantepuyɛ kuu n wéɛ m maaɛ. ²² Moisi yɛ pɛɛ maa rɛ: Nónunéléécaa Upíima yɛ antepu unyinɛ nó páme yare nɛ́, un nónnɛpuri ukó. Ani mmɛ nnéi kuu nó n símisinɛ kutu ríco. ²³ Úye unsá kutu u rincɔ, piké Uléécaa pikó kɛcɔɛ u lesɛ api kópu. ²⁴ Antepuyɛ nnéi pɛɛ hái antepu Samuyɛɛli-i-mɛ n símaari aí nɛ nɛni tulu yɛ siyáa nsí nsímé malɛ. ²⁵ Nóo lɛ kɛ Uléécaa uu antepuyɛ m maaɛ rɛ u nɛ nó mé tɛ. Uléécaa yɛ nɛ nkómɛinɛ nópinésáa séeɛ pɛɛ uyɛ-i kuú pɛɛ Apiraham m maa rɛ: Pipópírɛ kam nɛ tikinɛ ké nɛ ketɛ nnéi nsoipuri rikpá.

Nóo kə nkóməine mmē te. ²⁶ Nó nnya ke Uléécaa uu uukeikó wée uu nókenémee u tumti kelenē. U u tummele nó nnya re uké nó rikpá uu pee mpá nó úye uakópe-i u lese.

4

Pi Piyee ne Yohani ketúhaane piima-i sée

¹ Piyee ne Yohani pin kei lē písoi símisi, mese ne mese, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa ne Uléécaa keyo uméré wéese ne Pisatusee pin tuiɔ. ² Li pee meýǎ pi pólúle re pitume pē keté ye we pin písoi céesi pin kə pi símisi re Yeesu ye pikpəkpə kémee yisi, lin pee nyíselē te pikpəkpə yé fe api yisi. ³ Lē nnya kapi pitume pē keté tǎ api hánesi aí ne weesi re itunje ye pilólé masí nnya. ⁴ Amá mpá ne lē, pepee pitume pē icélaa n kō meýǎ ne peé ne kəfa i tenēle, api tulu yare pitisi ákotokú anupū kumúnjé.

⁵ Kai n weesi, Pisuifi piyukó ne pipiwéese ne isé picélaa apí ha Yerusalem-pə cápine. ⁶ Uléécaa usina Ana ne ukeyo pikó nnéi ne Kayifu ne Yohani ne Alekisantiri pee kə pee kei we. ⁷ Api Piyee ne Yohani lesəri piké ne pi túhaane, api kəcəpe pi nyeresə api pi píse re: Nnanje ní-ye née úye kəcire rinyiri kaní ne lē wa? ⁸ Nfáasone nn Piyee yípu uu pee pi maa re: Nó Isirayeli kuyu piyópi ne piwéese! ⁹ Mewai sone kari utisi nkó wa nnya kapi neni keyaa nké ró písei re íye kai wa kuú ne peí? ¹⁰ Lē nnya, nónnénéi mmú ne Isirayeli pikó picə nnéi ani kō te Nasareti ukó Yeesu Kirisi uyē kani kunapéékó kəcáá ní kari, Uléécaa uu pikpəkpə kémee u yukuse rinyíri nnanje karí ne utisi nkó péise, kuu nní isare láarú un nókenéyu-i nyenu. ¹¹ Yeesu uyē kəcáá kai wólaalē te:

Tipare tē ke nó pimáme ani n fómpə,

tēe nkpéni panse tikəcire tēe kenui-i ní we. ¹² Uyē memáá, úyulale úka uɔ úu we. Uléécaa úu rinyíri ríka ríɔ ketē nké kəcáá pa kari yé n sée liké ne tiróyu n lə.

¹³ Piyee ne Yohani ápi menyuwe piima méka má ápi kə píyukó píka. Amá piripə kapi peé ne símisi ne itisi. Ke pitúhaane api lē n yé, ai pi muuni simm, api kə ceru re Piyee ne Yohani ye peé ne Yeesu sonele. ¹⁴ Kapi usoi yee ní peí n nyáni un píkékúrí nyenu nnya, pitúhaane pē ápi pee nyu ní-ye kapi yé male. ¹⁵ Api pee Piyee ne Yohani ketúhaane ke-i lákase, api pee kei n we pin piməcəpəcire nsímé pínjirise. ¹⁶ Api pee m píseine re: Iye kari písoi mpí wainē? Yerusalem kuyu nnéi ye pikóme masí re pi mēwaisanja piima wa. Ari yé fe tóké kési. ¹⁷ Lē nnya, nsímé mmē rín kape ne pikóónú rinkpá, tóké ne pi ye ari pi cési re ápi kape úka mpuri ne Yeesu uyē tinyiri ríka písímé rikpá.

¹⁸ Kei kapi pee pi séepə apí ne pi yulu re ápi kape Yeesu nnanje ne picélaa rikpá. Api kape ye ricurru urinyiri sée. ¹⁹ Piyee ne Yohani api pi pese re: Nó ticurru ani ripaí nké te li ne Uléécaa kémee sá re usoi uké nó pakare née Uléécaa kuu yé pakare? ²⁰ Nóo yé nkpéni mmē ceri. Tó ári yé fe tóké lē kari n yé ari kə kom písímé riyá. ²¹ Kei ke pitúhaane pē api kə picé pi rikpá api pi yá api tómpə. Api ríka yē kapi yé ne rinwááná piké ne kutu pi rimpása. Písoi meýǎ ye peé wele pin mewai mee nní n wa nnya Uléécaa pakarente. ²² Utisi uyē kapi nní ne Uléécaa nnanje m paise anjē ye afēena rifaule.

Kirisi pikó piyomeyáhaa

²³ Kapi Piyee ne Yohani rin-yá, api yisi api pipísoi leepə api lē ke pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéese ne Isirayeli piwéese api pi ní ma pi keeni. ²⁴ Ke pipísoi pē api lē n kō, api rinóo rise wai api Uléécaa yáasi re: Upíima Utenəciré, póo ketē ne keyóme ne mínimaa ne lē nnéi lee mpá yei ní we wa. ²⁵ Mpófáasone kaá ne ritiki aá ne urósáyaha Tafiiti upókeikó maase re: Yo nnya ke mpuri sane pikó api ketē kəcáá pansente?

Yo kəcire nnya ke sisoipipi así simúnjé kópe wai?

²⁶ Ketē kəcáá piyópi ye piməcire cápine re piké atəpi leeme.

Piyópi api rinóo rise wai re piké ne Upíima ne uyē kuu n wée tə. ²⁷ Meyíkíyiki ke Erooti ne Pənsi Pilati ne Isirayeli pikó ne mpuri sane pikó api Yerusalem nté rinóo rise wa

re piké ne upókeikó Yeesu kaa n wée tɔ. ²⁸ Lɛ kaa mɛkɛɛ-mɛ m musí, áá ne mpónaɲe yekei kapi nkpéni lɛ wa. ²⁹ Lɛ nnya, a nkpéni pipicé ńsɔne kutu rico, Upíima aa tíyɛɛ pipókeikó piké itisi ne mpósímé riyóó. ³⁰ A mpónaɲe nyíɛ pitóikó piké pélesi, aa mɛwaisaɲa ne mɛwai píima upókeikó Yeesu kaa n wée rinyiri ne wapisi. ³¹ Kapi lɛ piyómeyáhaa m masí, kelɔ ke-i kapi n cápinelɛ ake yéɲesi. Nfáasɔne nn pinnéi yipu api pɛɛ itisi ne Uléécaa nsímé n yóólɛ.

Kirisi pikó rinɔ rise

³² PISOI kulúí kpɛ nnéi pɛɛ ne Yeesu kefa n tɛne ye pɛɛ kefa pénélenle pin kɔ kemúnjé kɛɛ má. Uka úu ye pɛɛ maa re u linyine umɛcirɛ te. Mpá yo kapi pɛɛ pénéle pin te. ³³ Uléécaa ye pɛɛ pitumɛ ńnaɲe hele pin ne nyíɛ re Upíima Yeesu ye nkpɔ kémɛɛ yisile, Uléécaa un pɛɛ Kirisi pikó nnéi mɛyá kpálɛ. ³⁴ Líka ái pɛɛ piuka párilɛ. Pɛpɛɛ sicare née síyɔ m má yèè pɛɛ si yáale apí ne lisiwóó cápinɛpɔ ³⁵ api pitumɛ pa. Pɛ pɔ mpa úye ncón paí apí ne si hɔɔnɛntɛ.

³⁶ Pi pɛɛ Lefi mpuri ukó unyine Siipuru ketɛ-pɔ marile. Pi ye u sée re Yosefi. Pitumɛ pɔ rinyiri u he re Parinapasi. Liasei re uyɛ ye picɔ rinɲmóópúɛ. ³⁷ Uyɛ uu kɔ ukɛcare yáí uu ne lisiwóó hapɔ uu pitumɛ pa.

5

Ananiyasi ne Safira nsímé

¹ Utisi unyine ne uunɔsi pɛɛ pɛé we. Pi ye u sée re Ananiyasi, api unósi pɔ te Safira. Utisi uyɛ uu ukɛcare yáí. ² U ne unósi api kómɛine api siwóó hásu api pɛsu, uu pɛé ne sitórɔ sɪ uú ha pitumɛ pa. ³ Piyɛ uu pɛɛ u piɛ re: Ananiyasi, íye kai wa ke Setani uu lɛ pɔ lɔ uú ha ne Nfáasɔne kiraase aa kɛcare siwóó hásu aa pɛsu? ⁴ Póké kelenɛ kɛcare kɛ n yáá, ái pɔ ke tee? Kemɛyáí-máá, ái pɔ kesiwóó tee? Yo nnya kaa nkpáni mɛwai kópe mmé ripóyu-i wa? A kɔ te ái sisoipipi kaa kiraase, Uléécaa lo kaa kiraase. ⁵ Ke Ananiyasi uu lɛ n kɔ, uu lólu uu kpi. Iwamɛ píima inyine ii pɛ nnéi pɛɛ lɛ n kɔ loni. ⁶ Pinmánɛ api yisi api kusánjáá u pilaa api sákaa apí ne leepɔ apí ha kulesi. ⁷ Itunɛ mɛkóónú metaani memáá, unósi un tuiɔpɔ uu nyu re linyine ye wa. ⁸ Piyɛ uu u maa re: A né símisi nké te nnéi mmú kani nókenɛcare yáá, née yo? Uu re: ɛɛ, mmɛ mu! ⁹ Piyɛ uu u maa re: Yo nnya kani kómɛine aní ne Upíima Nfáasɔne peeni? Aa nyánii, pɛpɛɛ upóla n kúlesi ana kam nní kómɛi pin lontɛ. Pi kɔ lɛ ne pɔ tósule. ¹⁰ Kei nní, unósi uu Piyɛ ana nye-i lólu uu kpi. Pinmánɛ pɛ piké ne n lompɔ un pikpɔ masí, api u kpisi apí ha ula kekúrí kulesi. ¹¹ Iwamɛ píima inyine ii Kirisi pikó nnéi ne pɛpɛɛ nsímé mmɛ n kɔ loni.

Mɛwaisaɲa ke Uléécaa uu n wapisi nsímé

¹² Pitumɛ ye pɛɛ mɛwaisaɲa ne mɛwai píima pISOI inipɛɛ-i wapisile. Pɛpɛɛ Uléécaa ne kefa n tɛne ye pɛɛ rinɔ rise wale api ye kei kapi ye n sée re Salomɔ apookpanjá-i n cápinelɛ. ¹³ Uka ucɔ úu ye pɛɛ méwoo kaha uké pi leepɔ, mpa ne lɛ, pISOI ápi pɛɛ kɔ kusa pi waiselɛ. ¹⁴ Pitisi ne pinósi kulúí pɛɛ Upíima ne kefa n tɛne api pɛɛ mesére pi n kpáriisepɔ apí ne kulúí kpá. ¹⁵ PISOI api ye pɛé ne pitóikó icée-i léepɔ api pisifine ne asánjáápɔré kɛcáá pi finsɛntɛ re Piyɛ un píyei kei n tósu, ukumíri kuké mpa use unyine yarii. ¹⁶ PISOI kulúí api kɔ ayu nyɛ ne Yerusalem n kólɛ yisi apí ne pitóikó ne pinírihélaa wúrunkɛɛpɔ, api kɔ pinnéi pélesi.

Lɛ kapi pitumɛ n wéékuse nsímé

¹⁷ Kai lɛ n wa, Uléécaa usina ne Pisatusee pɛɛ ukékúrí ń we api kufatoi píima ne nyɛ re piké pitumɛ cópii. ¹⁸ Api mesei pi cópii api kuyu kukpaniilee kémɛɛ pi hánɛsi. ¹⁹ Amá kai kɛsine n wa, Upíima uleecaatumɛ unyine uu sɪ uú ha kukpaniilee hánne uu pi leseɔ, uu pi maa re: ²⁰ Ani Uléécaa keyɔ-i ha, aní ha nsímé mɛɛ ye nfáa n he ke Yeesu uú ne ń ka nnéi pISOI símisi. ²¹ Pitumɛ api mesei ɲmurei api mmare mare yisi api Uléécaa keyɔ sɪ apí ha pISOI picélaa kápáá. Uléécaa usina ne pɛpɛɛ ukékúrí ń we api tuiɔ api pitúhaane wééɛ ne Isirayɛli piwééɛ nnéi icápine séi. Kei kapi pISOI tū apí ha pitumɛ pɛ kukpaniilee-i kpííɔ.

²² Ke pē api n ha, api kukpaniilee-i pi yē. Api pē pēri api pi maa re: ²³ Tō kukpaniilee lēpōle kun n̄sōne hānaalē, piméré pōn kō anōnō-i tāpaalē. Amá kari n hānne, ári úka kemée yē. ²⁴ Ke Uléécaa keyō uméré wéése ne pēpē ye Uléécaa inyōonse n wa piwéése api lē n kō, ai méwoo pi wai, api pē lē kai yē ne kētō n̄ kpu kecáa m músu. ²⁵ Kei ke unyine uú ka uu pi maa re: Nō kómēii! PISOI pē kani kukpaniilee-i n wa pē nní Uléécaa keyō-i nyenupō pin pISOI céési.

²⁶ Uméré wéése ne piméré picō api pē yisi, api rikōhō mekō wa apí ha pi kpíipō apí ne hapō, pin wuru re pin pitume pē ne rikōhō n wai, pISOI yē apare pi tapisi api pi kóni. ²⁷ Kapí ne pi n hápō, api ketúhaane píima-i pi séi. Uléécaa usina uu pē nsímé pipísei pi kápáa ²⁸ re: Karí ne nō n̄ yē arí ne ketē kpēni re áni kape usoi uyē tinyiri ne n céési, íye kani wa? Nō wele nōn Yerusalem kuyu nnéi icélaa iyē n̄rlē m̄pá úye uké kō, nōn kō la re unkpō iwē iké ne ró tene! ²⁹ Piyē ne pitume picō api pi pēse re: Li ne sá re usoi uké Uléécaa pakare ne kuu yē pISOI m pakare. ³⁰ Yeesu uyē kani kuna kecáa n kari ke pirósáa Uleecaa uu nkpō kémēe yukuse. ³¹ Uléécaa ye ukuluke-luke-mē kényukōó tone-i u ritaásele uu u waise Uyōopi ne Uyulale. Uyē kuú la uké Isirayēeli pikó nyíse re piké ritiki apí ne piakópe kēpire tō uu pē pi sárei. ³² Tōó nsímé mmē pitansei, Nfáasone ke Uléécaa uu pēpē u m pakarelē n he pō ne kō itansei lele.

³³ Ke pitúhaane api lē n kō, ai pi fukōome api re pi yē pitume pē kō. ³⁴ Amá Ufarisi unyine ye pē pitúhaane pē kecōpe wele. Pi ye u sée re Kamaliyēeli. Isé ucélaa unyine lo ke m̄pá úye uu n waiselē. Uyē pitúhaane píima pē kecōpe yisi uu re piké pitume pē lesepo nkáripí kelenē. ³⁵ Kapi pi n lēsepo, uu pē pēpē n cápinelē maa re: Nō Isirayēeli pikó, ani nómēnécíre tī ne mewai mē kani nní n̄ la nōké pISOI pē wa. ³⁶ Ai kahanē nkpáni n nānai ke Teetasi uu léeme un pólólē te u úyukōó píima unyine le. PISOI píle píle mena kumúnjé pē u ritiki. Api u kopu. Pē nnéi pē pē unkó n tīkilē api kpíi, piuka úu neni tiselē. ³⁷ Uyē kēpire, Kalilee ukó Yutasi pōo piké itunje kumúnjé léeri, uu pISOI kulúi kpáú api u n tīkilē. Uyē uu kō kpi, pēpē pē u n tīkilē pōo kō kpíi. ³⁸ Lē nnya, ne la ké nkpēni nō sīmisi re áni kape ne pISOI mpí kutu n cōlē. Ani pi riyá piké tōmpō. In te sisoipipi kémēe ke pisimúnjé ne piliwaiwai nní ai léeri, méwoo kai wainē. ³⁹ Amá in te Uléécaa-i kai léeri, n̄naje n̄-ye ke nōó má nōké ne linyine pi wa. Ani nómēnécíre tī, ai kape ka liké wa re nō ne Uléécaa tōpu. ⁴⁰ Api mesei unkó kóm api u tiki. Api pē pitume pē séipō api rinōó he re piké sipópí pi yéeriine apí ne pi yulu re apí kape Yeesu rinyiri ne pISOI písimé rikpá, api pē pi yá api tōmpō. ⁴¹ Pitume api mpōonare ne pitúhaane pē kekúrí yisi, lin pi láárú re Uléécaa ye yē te pē kaí ne sá re piké Yeesu nnya íwe li. ⁴² M̄pá keweesi kéye ke pitume api pē Uléécaa keyō-i ne síyō kémēe Nsímé Kēcīre picélaa ne mpiyóó n̄mōópúlē.

6

Pi pitisi píseēi lese re piké pitume n lēni

¹ Yeesu pipiretiki api kumúnjé kpe-i kulúi wai n̄sōne. Upipiretiki pē Mékireki n sīmisi api Pi-epiree ne n tēni re pi m̄pá keyáa kéye iluke kapi ye n hōone kémēe pipikumannōsi menípeē le. ² Kei ke Yeesu pitume kēfi ne pitē pē api upipiretiki riwúí tē sée api cápine api pi maa re: Ai ne sá re tōókē Nléécaasimé piyóó ne siká wa tōké ha iluke pihōone ne kutu n cōlē. ³ Lē nnya pimárecō, ani nōkenécōpe pitisi píseēi pē kaní ne ISOI sōne n nyu lese. Nfáasone nké kō pi n yipaalē, piké kō mewéesesōhō m má, tōké pikei pē pianipe-i wa. ⁴ Tōókē pē uye-i ne piyómeyáhaa ne Nléécaasimé piyóó n n̄mōópúlē. ⁵ Tinōó tē ari pinnéi larisi, api pikecōpe pISOI píseēi lese. Pēpē Etiyēni ye Uléécaa ne kefa meyá n tenelē, Nfáasone nn kō u yipaalē. Uyē ne Filipu ne Purokōo ne Nikanōo ne Timōo ne Parimenaasi ne Antiyōosi ukó kapi ye n sée re Nikolaa. U pē mekēe Pisufi keyome yáasile uu kelenē panse Yeesu upiretiki. ⁶ Kapi pi n lēse, api pi kpísi apí ne pitume lēpō, pē api pikecáa keyóme yáási api kō anípe pikecáa

lāa. ⁷ Nléecaa simé nn nípá yei n kóónúlē, Yeesu pipiretiki pin məyá kulúi wai Yerusalem kuyu-i, aí ne pəpəe yə Uléecaa inyóonse n wa məyā pəne api Yeesu ne kefa tene.

Etiyēni metine

⁸ Uléecaa yə pəe Etiyēni məyá ípəelée nyísele uu kə rínanə u he un ne məwaisanə ne məwai píima písoi kecəpe wapisi. ⁹ Pisui fi kuyómeyáhaalee pikó pinyine kapi yə pəe sée re: Pəpəe ilási kémee rí le keyə. Alekisantiri ne Silisii ne Asii ketē pikó yə pi. Pikecəpe, pitisi pinyine api nsímé nnyine kecáá ne Etiyēni íkenene wai. ¹⁰ Amá ápi yé fe piké ne Etiyēni kenene, məwéesesəhə ke Nfáasəne nn u n he nnya. ¹¹ Api pəe písoi pinyine kulei re piké ukecáá nnóome wa re pi kó un Moisi ne Uléecaa alé fáánii. ¹² Api kə kuyu písoi ne kuyu piwéese ne isé picélaa itái súúni api yisi api nyere, api sɪ́ apí ha Etiyēni tini apí ne ketúhaane píima-i sɪ́. ¹³ Api kə pinóome pinyine ne hapə re piké íseérakóó li piké ne u rikpára re: Mesére ke utisi nkó uu Uléecaa keyə ne isé alé fáánii. ¹⁴ Tə konle un símaankəe re Nasareti ukó Yeesu uyē né Uléecaa keyə fori uu kə inyékii ke Moisi uú ne ró n tíye conse. ¹⁵ Pē nnéi pəe ketúhaane píima ke-i rí we yə pəe Etiyēni kéyu-i nyáneile api yénu re ukeyu yə uléecaatume kekó mecə wele.

7

Etiyēni rinə kuu mí ma

¹ Uléecaa usina uu pəe Etiyēni pise re: Ləe ni meseii? ² Etiyēni uu re: Nó pinémáreco ne pinésáa, ani kutu rico rísonə ani kóm! Uléecaa, məyópi ute yə urósáa Apiraham tikpáfúmele pée uye-i kuú pəe Mesopotamii-pə rí we, uu kelenə Haraani-pə fine. ³ Uu pəe u maa re: A kepótē ne kupómáre riyá aa ketē kē kam pó n nyísenə kémee sɪ́. ⁴ Apiraham uu pəe Kalitee ketē yisi uú ha Haraani-pə fine. Usáa mekpə-maá, Uléecaa uu kei u kpísi uú ne ketē nké-i kani neni nní rí we weri. ⁵ Uléecaa uu kei ketē u he. Mpá kénacəpe ritísí, uu u he re uké kei ripéélú. Amá uu pəe rinóo yekei re u yé kennéi u ne masí upipirē pa apí n te. Uu kə pəe kumúnjə kpe-i kewá má. ⁶ Lē ke Uléecaa uu u mí ma yə nní:

Kucəyu-pə ke pipópirē apí masí finene, api ilási pi tini, api íwe pi wai aḡmē píle píle mena. ⁷ Amá né ne mpuri mmeə ilási pi n tinine túhaane api pəe limemáá léeri apí weri api nté kelō nké-i né yáási. ⁸ Kei ke Uléecaa uu pəe u ne Apiraham kecəpe rinóo yekei re uké riké. Lē nnya kapi Isaaki mari Apiraham uu pəe keyáa páha-paha tunjə u ké. Isaaki póo kə uuḡmáne Yakupu ké. Yakupu póo kə liməco upiḡmáne kefi ne pité pē kérii. Pəpəe nní pirókpure kefi ne pité pē.

⁹ Pikpure pē api pikecəpe use kapi yə n sée re Yosefi ne kefa tóosi api u yái, uú ha Esipiti-pə ilási le. Amá Uléecaa yə pəe Yosefi kekúrí wele, uu ncəḡ nnéi kémee u lese ¹⁰ uú ne kefa u fénne uu məwéesesəhə u he. Esipiti uyópi uu Esipiti ketē kecáá iyópi u tonse uu kə ukeyə likó nnéi kpísi uu uanipe-i wai. ¹¹ Nkú nnyine nn Esipiti ketē nnéi ne Kanaa ketē loni. Pirósáayaha api íwe píima le, ápi yə yē piké li. ¹² Yakupu uu kóm te melukepipi yə Esipiti ketē-pə we, uu pirósáayaha tum məfoi. ¹³ Kapi melírū n hápə, Yosefi uu tíyese upimarəco api u ceru. Esipiti uyópi póo kə Yosefi riyíkí cérú. ¹⁴ Yosefi uu pəe tum api usáa Yakupu séipə ne ukumarə nnéi písoi kuwóo ne afəéré ne pinupū. ¹⁵ Yakupu uu yisi u ne pirósáayaha picə apí ha Esipiti keteni-i fine apí ha ne kei kpíni. ¹⁶ Api pi cəni apí ne Sikem kuyu sɪ́ apí ha kei rikpíi ke Apiraham uu Haməo piḡmáne-i ne usiwóo rí lə kémee pi kulesi.

¹⁷ Ke rinóo ke Uléecaa uú pəe Apiraham n yekei itunə ii n nyahairi, ntópuri nn pəe məyá kulúi n wai Esipiti ketē kecáá. ¹⁸ Uyópi fale unyine yee uu píkaí Yosefi nkó ríka n kómaalē uu Esipiti keteni-i iyópi tone. ¹⁹ Uyópi uyē uu ntópuri ne isəhəceə tóoi uu pirósáayaha íwe lukeise, hái un náási yarə piké pisipipi riyá siké kpí. ²⁰ Likumúnjə kpe-i kapi Moisi mari un Uléecaa inipee-i nyam. Iwáre itaani kapi usáa keyə-i u kpíni. ²¹ Api limemáá u fómni, Esipiti uyópi ukpére uu u kpísi uu nyólu yarə uricuruu yee u mari. ²² Esipiti pikó

menyuwe nnéi kapi u céesi, unsímé ne umewai ame tíyese uu rínanje m má. ²³ Kuu inǵmē afeena n yé, uu re u yé ha upimarecō Isirayēeli pikó rilóólú. ²⁴ Kuu n hápō, uu Esipiti ukó unyine leepō un Isirayēeli ukó unyine kaii. Uu unárei kecáá kpá uu Esipiti ukó uyē kaii uyē uú ha ne kpi. ²⁵ Moisi ye pēe músu re upimarecō Isirayēeli pikó yé kō te uyē ke Uléecaa uú la uké ne ritiki uké ne ilási kémee pi lese. Némákane upimarecō ápi lē kō. ²⁶ Moisi uu kō keyáa lírū tunjē Isirayēeli pikó pitē leepō pin cénjesi, uu péé hapō re uké pi yoriye. Uu pi pise re: Nō písoi pise le, pinésáne! Yo nnya kani pēe cénjesi? ²⁷ Uyēe pēe ucō n íwe n wai uu pansepō uu Moisi láupō uu u pise re: Wóo iyóopi pō tónse re a irósímé n túhaane? ²⁸ Pō lalē pāké né kpu yare kaa sé Esipiti ukó ní kpu, néé íye? ²⁹ Ke Moisi uu anóo nyē n kō, uu wuru uú ha Matiyaa ketē-pō tone. Kei kuu piñmáne pitē mári.

³⁰ Inǵmē afeena memáá, Moisi uu pēe keyáa kényine kucesi kóima-i Sinayi riyōpe kekúri n we. Kei ke Uléecaatume unyine uu kuhíhíi kunyine kecōpe inalempi kémee u rikpáfúme.

³¹ Ke Moisi uu lē n yé, ai menyine u wai. Uu re uké rinyósopō uké ha mewai mē nyáni. Uu Uléecaa rinóo kom te: ³² Néé pipósáayaha Uleecaa, ne Apiraham ne Isaaki ne Yakupu Uleecaa. Moisi uu pēe iwame ne n terii úu kaha uké riwerii. ³³ Upíima uu u maa re: A apónéeri mahā, li we re kelō ke-i kaa nní n nyenu ye Uléecaa ripōhō le. ³⁴ Ne Esipiti keteni-i nnépuri iwe yenle, am kō piñmāpi kom. Lē nnya kam ka ké pi yoriye. Lē nnya, a nkpéni kam ké Esipiti ketē-pō pō tū.

³⁵ Moisi uyē ke Isirayēeli pikó apí pēe n kési, api u maa re: Wóo iyóopi ne itúhaane pō tónse? Uyē cire ke Uléecaa uu tumme re uké piuyōopi, uké kō ilási kémee pi lese. Uléecaatume uyē kuhíhíi kecōpe inalempi kémee u rinkpáfúme yēe u lénine. ³⁶ Moisi yēe Isirayēeli pikó Esipiti keteni-i léseme. Inǵmē afeena kémee kuú ne Esipiti keteni-i ne Míni-Wéé-Kukoi kémee ne kucesi kóima-i mewaisanja ne mewai píima mē wapisí. ³⁷ Uyē cire yēe pēe Isirayēeli pikó símisi re: Uléecaa yé antepu unyine nō páme yare né un nónnépuri ukó.

³⁸ Ke Isirayēeli pikó apí pēe kucesi kóima-i n cápine, uyēe pēe pirósáayaha ne Uléecaatume yēe Sinayi riyōpe kecáá-pō u n símaari kecōpe we. Uléecaa nsímé mēe ye nfáa n he kuú pēe yósu un tó pālē. ³⁹ Amá pirósáayaha ápi péé la piké u pakare, api uipuri yulu apí n káipi piké Esipiti pele. ⁴⁰ Api pēe Arōo maa re: A piléecaa ró mō pēe yé keróyu-i n sōne, li we re ári nyu lelee Moisi uyēe nní Esipiti ketē-pō ró n léseme n wa. ⁴¹ Api keyáa kē tináapipi mām, api ri nyóonse, api pianipe limōme-mōme lē anyá wai, piakin aa niñesi. ⁴² Amá Uléecaa uu kepire pi tō uu pi yá api itunje ne iwáre ne awárepi n yáasi yare kai antepuye atelé-i n wólaalē. Li kei wólaalē te:

Nó Isirayēeli pikó, né kani inǵmē afeena kémee kucesi kóima-i isee
ne nyóonsente ani kō lico lico hekesii?

⁴³ Amá piléé kapi ye n sée re Moloki kucánjii ne nópínéléé
Refaa riwarepi kaní pēe topori. Lē kaní serí non ne pi yáasi.
Lē nnya kam nō lése ne Papilōni ketē kepire-mempō ha.

⁴⁴ Pirósáayaha ye pēe kucesi kóima-i kucánjii mále kpēe n nyíselē te Uléecaa ye tó ne uyē kecōpe rinóo yekeile. Ku péé wele yare kpē ke Uléecaa uú pēe Moisi n símisi re uké wa. U pēe Moisi maa re uké kpē kuú pēe n yé kucō wa. ⁴⁵ Pirósáayaha ye kucánjii kpē ne pipipirē tíyele. Péé uyē-i ke Yosuwee uú pēe pi n kpáulē kapi péé ne ku ripéne apí ne ketē kee pikēyu-mempō ní we tēj. Ketē kē pikó ke Uléecaa uú pēe lákase. Kucánjii kpē aku lē Kanaa-i n we ái ne Tafiti kumúnjē tulu. ⁴⁶ Uléecaa ye péé ne Tafiti kefa fénnele. Tafiti uu pēe u pise re uké ncée u he uké kēyō mō keké wa kei ke Yakupu Uleecaa uu ní we. ⁴⁷ Amá Salomōo yēe ka uu kēyō u mām. ⁴⁸ Mpá ne lē, Uléecaa yēe mpá yo kecáá ní tū, úu síyō ke písoi api m mō kémee sói. Yare ke antepu Esayi uu ní maa re:

⁴⁹ Upíima ye maa re
Keyómecaa ye rinéyóopitū le,
ketē pōo kenénacōpe

kéyɔ kéye kɛ nɔɔ yé né mɔ́?
Yei kam yé tone ké nɛ n wéntɛ?

⁵⁰ Ai rinécúruu nées lɛ nnéi waa? ⁵¹ Etiyɛɛni uu kɔ pimáa pi kpá rɛ: Nɔ písoi mpí atii yɛ páápúle hái. Nɔ akín takále, nɔanétu áa yɛ kɔ nsímé kɔ. Nɔpinésáayahá mɛcɔ kani nní we nɔn Nfáasɔnɛ rinɔɔ kɛsu. ⁵² Antepu úyɛ mpuri kɛ nɔpinésáayahá ápi wéékuselɛ? Pɛ nnéi pɛɛ n símisi rɛ Asei ute yɛ wemɛ kapi kɔ. Asei ute uyɛ kɛ nɔɔ kɔ nkprɛni nní piláarɔ anipɛ-i wa ani u kopu. ⁵³ Uléécaa yɛ nɛ piléécaatumɛ ritikilɛ uú nɛ uisé nɔ pa, amá áni i ritiki.

Etiyɛɛni nkɔ kɛcáá nsímé

⁵⁴ Kɛ pɛpɛɛ pɛɛ kɛtúhaanɛ-i ní we api lɛ n kɔ, ai kuwóí pi fukɔɔmɛ api pɛɛ Etiyɛɛni nsímé mmɛ nɛ aní n takai. ⁵⁵ Amá Etiyɛɛni pɔɔ pɛɛ kɛléécaa inípɛɛ n tapaalɛ, Nfáasɔnɛ nn u yipaalɛ un nɛ Uléécaa mɛyɔɔpi nɛ Yeesu yɛɛ Uléécaa kulukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́ɔtonɛ-i n nyɛnu nyáni. ⁵⁶ Kei kuu pɛɛ rɛ: Nɛ keyómɛcaa nyánile kɛn wúkulelɛ, Usoi Kɛpipi kɛn Uléécaa kulukɛ-lukɛ-mɛ kényukɔ́ɔtonɛ-i nyɛnu. ⁵⁷ Kuu lɛ m ma, api kɛpupɛila píima kɛnyinɛ té api atu tápisi api pinnéi kɛsɛ pehéɔɔ api u filí, ⁵⁸ api u lakasɛ apí nɛ kuyu iyaa leepɔ api aparɛ u tapisi api kópu. Pɛpɛɛ kei ní we api pisitukanka cícaá máhani api unmánɛ unyine kapi yɛ n sée rɛ Sɔɔli pa uu si m mɛ. ⁵⁹ Pi Etiyɛɛni aparɛ tapisilɛ un we un kɔ nɛ keyómɛ yáási. Uu rɛ: Upíima Yeesu, a nnéfáa yɔsí, ⁶⁰ uu pɛɛ anui kɛcáá wúla uu mɛsóri pupɛi rɛ: Upíima, kape akóɔpɛ nnyé píriyu kɛcáá wa. Kuu lɛ pimáa m masí, uu pɛɛ kpi.

8

¹ Etiyɛɛni nkɔ mmɛ nní nɛ Sɔɔli sá.

Sɔɔli yɛ Kirisi pikó wéékuselɛ

Likɛyaa kɛ cire kapi Yerusalem kuyomɛyáhaalee pikó piwéékusɛ koraanɛ ai wónɔɔ. Pinnéi api Yutee sitɛ nɛ Samarii sitɛ kɛcáá yékáá, ai yá pitumɛ nmanɛ. ² Písoi pɛɛ Uléécaa líkɔ ní la pɛɛ Etiyɛɛni kulesi api nkɔ tone api ukɛcáá tɛni hái. ³ Sɔɔli pɔɔn nɔmɔ́púlɛ tɛ uké Uléécaa ícápinɛ kpu. Síyɔ kuú pɛɛ kóónúlɛ un Kirisi pikó cópii, pítisi nɛ pinósi, un kukpaniilee súúni.

Filipu yɛ Nsímé Kɛcire Samarii kɛtɛni-i yóólɛ

⁴ Pɛpɛɛ rin-yékaa yɛ pɛɛ kɛtɛ kóónúlenlɛ pin Nsímé Kɛcire yóólɛ. ⁵ Filipu uu yisi uú ha Samarii kuyu maa-i yóó rɛ Yeesu yɛɛ uyɛ kɛ Uléécaa uu n wée. ⁶ Písoi nnéi yɛ pɛɛ rinɔɔ risɛ wale pin Filipu kutu cɔlɛ. Pi pɛɛ kómɛilɛ rɛ u mɛwaisaɲa wapisi, api kɔ mɛ yɛnu. ⁷ Aníri yɛ pɛɛ písoi mɛyá kɛmɛɛ lele an pupukɛɛ. Síkankáláká nɛ pipáíkɔ́ kulúi yɛ pɛɛ pélesilɛ. ⁸ Ai pɛɛ lɛ nnya písoi n láárú kuyu kpɛ-i.

⁹ Utisi unyine yɛɛ hái mɛkɛɛ-mɛ kuyu kpɛ-i we, api yɛ u séi rɛ Simɔɔ. U pɛɛ mɛtarɛwai wapisi ai yɛ Samarii pikó nnɔɔ yipu. U kɔ pɛɛ umɛcire kpíilenlɛ rɛ u úyukɔ́ unyine lɛ. ¹⁰ Písoi nnéi, kai n kpísi siwá nɛ piwéése yɛ pɛɛ u waisɛlenlɛ hái. Api yɛ maa rɛ: Uléécaa nnaɲɛ kapi yɛ n sée rɛ rínaɲɛ maa mɛɛ usoi nkó kɛmɛɛ we. ¹¹ Hái mɛkɛɛ-mɛ kɛ umɛtarɛwai amɛ nnɔɔ pi yipaalɛ. Api pɛɛ lɛ nnya u n waisɛlɛ. ¹² Amá kɛ Filipu uu Uléécaa iyɔɔpi nɛ Yeesu Kirisi kɛcáá Nsímé Kɛcire pi n símisi api nɔmurei, pi tíyɛsɛlɛ api míni pi wole, kai n kpísi pítisi nɛ pinósi. ¹³ Simɔɔ uyɛ ticurruu pɔɔ kɔ nɛ Nsímé Kɛcire mmɛ kɛfa tɛnɛ api míni u wole. Uu pɛɛ Filipu n tikilɛ un mɛwaisaɲa nɛ mɛwai píima kɛ uyɛ uu n wapisi nyáni mɛn nnɔɔ u yipaalɛ.

¹⁴ Pitumɛ pɛɛ Yerusalem-i ní we api kóm tɛ Samarii kɛtɛ pikó yɛ Nléécaasímé yɔsí. Api pɛɛ Piyɛɛ nɛ Yohani kei tumpɔ. ¹⁵ Pikɛtɛ kɛ api yisi api sí apí ha nɛ Uléécaa wɛlu rɛ uké Samarii pikó pɛ Nfáasɔnɛ hɛ. ¹⁶ Nfáasɔnɛ nín pɛɛ kahanɛ likumúnɛ kpɛ-i úka kɛcáá n súimɛ. Míni nmanɛ kapi pɛɛ nɛ Yeesu rinyiri pi wole. ¹⁷ Kei kɛ Piyɛɛ nɛ Yohani api pɛɛ anípe pikɛcáá rilaa, Nfáasɔnɛ nn pɛɛ pi loni.

18 Ke Simɔɔ uu n yɛ tɛ pitumɛ yɛ pISOI kɛcáá anípe rilaa Nfáasɔne nn pi loni, uú ne siwóó hapɔ uu pitumɛ pɛ maa rɛ: 19 Ani kɔ nɛ́ rɛnɛ mmɛ hɛ kɛ yɛ nɛn úyɛ kɛcáá anípe rinlaa, uké Nfáasɔne yɔsí. 20 Amá Piyɛɛ uu u pɛsɛ rɛ: Nó ne sipówóó sɛ ani ásaláú wa. Pɔ musí rɛ pɔ fe aa Uléécaa lihɛɛhɛɛ ne siwóó lɔluu? 21 Lipókó líka ái ntɛ we, áa kɔ líka kɛcáá ntɛ ncée má. Li we rɛ áa Uléécaa kɛmɛɛ aseí má. 22 A kɛpómúnɛ kópe kɛpíre ritɔ aa Upíima ne tɛni rɛ lin kusárei n we, uké kɛmúnɛ kɛ pɔ sárei. 23 Ne nyáni yarɛ nfasimé kópe ne rikpákárá kaa n fanaalɛ yɛ pɔ múlɛnɛ yarɛ ulási. 24 Kei kɛ Simɔɔ uu pɛɛ rinóó yɔsí rɛ: Ani nórínécúruu ne Upíima né tɛ́, lɛ kani nní mɛ ma ái kape ne né n wa nnya. 25 Kɛ Piyɛɛ ne Yohani api Samarii kuyu kpɛ-i Upíima nsímɛ piyóó ne picélaa mɛ masí, api yisi api Yerusalem pɛɛ, pin ncée-i siyupi mɛyá kɛmɛɛ Samarii ketɛ́ kɛcáá Yeesu Nsímɛ kɛcírɛ yóólɛ.

Filipu ne Etiyopii ukawe ifaaci

26 Upíima uleecaatumɛ unyine uu Filipu maa rɛ: A yisi aa itunɛ kumii-mɛ panse aa Yerusalem ncee mɛɛ Kasaa n cɛpílɛ kpísi. Api yɛ ncée mmɛ titiki. 27 Filipu uu mɛsɛ ne mɛsɛ yisi uu tómpɔ, uú ne ncée Etiyopii ketɛ́ utisi unyine sáne. Ukawe píima unyine lo *. Uyɛɛ Etiyopii unɔsiyɔpi Kantaasi memá nnéi kɛcáá páilɛ. U Yerusalem-i kalɛ rɛ uké Uléécaa yáási 28 un pɛɛ nkɛpɛni kulu, un ukesannɔpi kɛcáá tɛ́ un antepu Esayi ritelɛ kɛ́eni. 29 Nfáasɔne nn Filipu maa rɛ: A kɛnɔpi nké kekúrí hapɔ. 30 Filipu uú ne itóó nyɔsɔpɔ uu kóm Etiyopii ukó uyɛ un antepu Esayi ritelɛ kɛ́eni. Filipu uu u pise rɛ: Pɔ lɛ kaa n kɛ́eni aseí kómɛii? 31 Utisi uu rɛ: Unyine unsá né n lɛ́, íyɛ kam yɛ ne kɔ? Uu pɛɛ Filipu séi rɛ uké hapɔ uké kɛsannɔpi kɛmɛɛ ukekúrí tonɛ. 32 Li Uléécaa Nsímɛ kelɔ́ kɛ kuu n kɛ́eni kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Pi ne u tósulɛ yarɛ kapi yɛ
kusányaha n tórɔi pin ne pikópe sí,
un sɛ́élɛ yarɛ risánpipi kapi nkɛpíí n nyálu, úu rinóó wúkulɛ.

33 Apí ne u túhaane api u cɛpise, úu pɛɛ nkɛpáni líka tu.

Wóo yɛ pɛɛ nkɛpáni upipirɛ́ tinɔ́ maa?

Pi ketɛ́ kɛcáá unfaa lesele. 34 Kuu lɛ pikéɛ m masí, uu pɛɛ Filipu pise rɛ: A risuúlu a né símisi nké tɛ úyɛ nsímɛ kɛ antepu nkó uu nní símisi. Uricurruu kuú ne máne néɛ unyine nsímɛ kuu símisi? 35 Kei kɛ Filipu uu pɛɛ ne antepu Esayi nsímɛ mmɛ riwááná uú ne Yeesu nsímɛ kɛcírɛ u símisi. 36 Api nsɛ́ nɔ́j apí ha ne míni kelɔ́ kɛnyine tulu. Ukawe píima uyɛ uu pɛɛ rɛ: Míni yɛ mmé nní. Yo ícɔ́ yɛɛ párilɛ kɛ ne míni n wole? 37 [Filipu uu u pɛsɛ rɛ: In tɛ pɔ ne kɛpófa nnéi nsímɛ mmú tɛnɛ, pi yɛ fe api míni pɔ wole. Utisi uu rɛ: Ne ne kɛfa tɛnɛ rɛ Yeesu Kiriisi yɛ Uléécaa Kɛpípi lɛ.] 38 Uu kɛsannɔpi nyɛɛsɛ, u ne Filipu api míni-i lompɔ, Filipu uu míni u wole. 39 Kapi míni-i n léepɔ, Upíima Nfáasɔne nn Filipu kpííɔ, ukawe uyɛ úu pɛɛ piyɛnɛ u rikpá. Uyɛ uu kɔ mpóɔnare ne uncee nɔ́j. 40 Filipu pɔ́ ha Asɔ́ti ketɛ́-pɔ leeri. Uu pɛɛ kei ayu nnéi nyɛɛ ncée-i n we kɛmɛɛ Nsímɛ Kɛcírɛ n yóólɛ uú ha ne Sesaree ketɛ́ tulu.

9

Sɔ́li yɛ mɛfine conse (UPM 22:6-16; 26:12-18)

1 Sɔ́li úu pɛɛ kusa kumúnɛ kpɛ-i Upíima pipiretiki ne kɛfa póólú un wéési uké pi kɔ. Uu yisi uu lɛ nnya Uléécaa usina léepɔ, 2 uu rɛ uyɛ uké átelɛ u wa aké ncée u hɛ uké ha Tamaasi-pɔ Pisuiɛ ayomɛyáhaalee rika. Un kei píyɛ n léepɔ pɛɛ Upíima ncee n tíkílɛ, pítisii, pinósii, uké fe uké pi cɔ́pii uké pahaankɛɛ uké ne Yerusalem tómpɔ. 3 Kuu ncée n kpísi un ne Tamaasi nyahaipɔne kɛ metéi mɛnyine amɛ mɛyɛnɛ mɛsɛ kɛyómɛcaa-pɔ leemɛ amɛ tapu amɛ ne u kóónú. 4 Uu keteni-i lólu, uu pɛɛ rinóó rinyine kom tin tee rɛ: Sɔ́li, Sɔ́li, yo kɛcírɛ nnya kaa lɛ né wéékuselɛ? 5 Sɔ́li uu pɛɛ pise rɛ: Póó úyɛ, Upíima? Upíima uu rinóó u yósu rɛ:

* 8:27 Pi yɛ pɛɛ kuyu kpɛ inyɛkii kɛmɛɛ pikawe píima pɛ camɛsile api kelɛnɛ píkɛi pi pa uyóopi kɛyɔ-i.

Néee Yeesu uyē kaa nní ní we pōn wéékuselē. [Aa ye nkpáni fe pāké ne nkpō melō tōpiriinkēe. Un terii lin nnōo u yipaalē, uu pēē maa rē: Upíima, yō kaá la ké wa? Kei ke Upíima uu pēē maa rē:] ⁶ A yisi aa kuyu-i lompō. Pōn n lompō, pi yē pēē pō sīmisi lē kaa yē ní wa. ⁷ Sōoli pisencō api nyere pírí, rinōo ári we. Amá pi pēē rinōo kómēile ápi pēē úka nyáni. ⁸ Sōoli uu yisi uu anípe wii úu pēē líka nyáni. Api pēē kunípe u múlú api u tōrōi apí ne Tamaasi sí. ⁹ Siyáa sitaani kuu wa úu ye líka yē, úu ye líka li úu ye kō líka n ntí.

¹⁰ Kirisi upiretiki unyine ye pēē Tamaasi-i wele, api ye u séi rē Ananiyasi. Upíima uu keyáa kenyine u kpáfúme uu u séi rē: Ananiyasi! Ananiyasi! Uu rē: Néee nkó, Upíima! ¹¹ Upíima uu u maa rē: A yisi a ncée mmē kapi ye n sée rē Kεcire kpisi áa ha Yutasi keyō-i Tarisi ukó uyē kapi ye n sée rē Sōoli kecáá pise. U wele un keyóme yáási. ¹² Ai u nyíse rē utisi unyine kapi ye n sée rē Ananiyasi ye lompō uu anípe ukecáá láa rē uyē Sōoli inipee iké ye kō yē. ¹³ Ananiyasi uu rē: Upíima, ne konle pisoí meýā pin sīmisi rē utisi uyē úu kusa pipósoi pēē Yerusalem-pō ní we rikpákárá wapisi. ¹⁴ Pēpēe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése pēē ncée u he rē uké nté kam uké pē nnéi pēē pō n yáási cópii. ¹⁵ Amá Upíima uu u pese rē: A n ηme. Ne usoi uyē wéele rē uké pinékei wa. U yē tíyese mpuri sane pikó ne pipiyōpi ne pēē ne Isirayēli pikó api rinényíri ceru. ¹⁶ Né rinécúruu u sīmisi rē u yē kenécáá íwe ncōpuri li. ¹⁷ Kei ke Ananiyasi uu pēē ncée kpisi uú ha Yutasi keyō lompō, uu Sōoli kecáá anípe laa uu rē: Unémáreco Sōoli, kaá pēē ncée n tíkimele pōn nté wéme ke Upíima uu pō rikpáfúme. Uyē né tumme rē ipónípee iké ye kō nkpéni yē, Nfáasone nké kō pō lō. ¹⁸ Kei nní, linyine ai uinipee kecáá lápile yarē ikpíntomé awéé ai lólu, uu pēē nkpéni n nyáni. Uu yisi apí mīni u wole ¹⁹ uu pēē iluke le uu rínanje yenu.

Sōoli ye Tamaasi-pō Nléécaasimé yóólē

Sōoli uu Yeesu pipiretiki kémēe Tamaasi-i siyáa wai. ²⁰ Uu pēē kei nní yisi uu síyō se-i ke Pisui fi ayomeyáhaalee aa ní we ka uu yóó rē Yeesu ye Uléécaa Kεpipi. ²¹ Ai pē nnéi pēē u n kómēi nnōo yipu api ye pēē rē: Ai nkó yēe ye lē Yerusalem-pō pēpēe rinyíri ntí n sélei n wéékuselēe? Néntē u kō nté kale rē uké lipite pē cópii uké ne pēpēe ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése leepō? ²² Pēē ke Sōoli uu rínanje piyēne rikpá uu ye ne Pisui fi pēē Tamaasi-i ní we nsímé feriyē uu pi séése. U ye pi nyíse rē Yeesu ye Uyulale ke Uléécaa uu n wéē. ²³ Kai nkáripí n nánai, Pisui fi api símaane aí tone rē piké Sōoli kpu. ²⁴ Ai Sōoli kutu-i loni rē pi u wéési. Ketúnjē ne kesine kapi pēē kuyu sipoo mé piké ne u ní kpu nnya. ²⁵ Upipiretiki api pēē kesine menére menyine-i u wai apí ne kuyu mmele kεpire-mē u súisepō.

Sōoli ye Yerusalem-i we

²⁶ Ke Sōoli uu Yerusalem n tui pō, uu Yeesu pipiretiki picō pitiki peeni, amá pinnéi pin pēē u wuru. Api pakarelē tē u mēsei Yeesu upiretiki. ²⁷ Kei ke Parinapasi uu mēse u kpisi uú ne pitumē leepō, uu lē ke Upíima uu umεcire n lése uu Tamaasi ncee-i Sōoli nyíse ne lē kuú ne u n sīmisi pi keeni. Uu kō lē ke Sōoli uu Tamaasi-pō ne ikari Nléécaasimé ne Yeesu rinyiri rin-yóó pi sīmisi. ²⁸ Kaí ne kei n kpisi, Sōoli ne pitumē pē pēē pēē Yerusalem-i sónesi, un ne ikari Nléécaasimé ne Upíima rinyiri yóólē. ²⁹ U ne Pisui fi pēē Mékireki n sīmisi yēē pēē ifaaci wale. Amá pē pin pēē wéési piké u kpu. ³⁰ Ke piyómeyáhaa picō api lē n céri, api u kpisi apí ne Sesaree-mē u sí api Tarisi-mē u tónsepō.

³¹ Uka úu pēē kumúnjē kpe-i Yeesu pikó cónjē Yutee ne Kalilee ne Samarii ketē nnéi kecáá. Pi pēē ikari kpáriisenele pin kō Upíima riwure mále. Nfáasone nn pi léni pin kulúi kpálē.

Enee pipéle

³² Piyēe ye pēē mǐpá yei kuyu-i sónēle, uú ne keyáa kenyine Yeesu pikó pēē Lita kuyu-i ní we kémēe tulu. ³³ Uu kei utisi unyine kapi ye n sée rē Enee leepō. U kékankáláká lē. Li wa inmē ipaha kuú ne kεfine kecáá n finu úu ye fe uké sónē. ³⁴ Piyēe uu u maa rē: Yeesu Kirisi ye pō pōisele, Enee. A yisi a ripócúruu kεpófine riwépí. Enee uu kei nní mēse ne mēse yisi. ³⁵ Lita pikó ne Saarōo pikó nnéi api u yenu api pimεcire Upíima pa apí ne Upíima kεfa tēne.

Pi Tōrikaasi yukuse nkpō kēmēe

³⁶ Yafa-pō ke unōsi unyine uú pēé we. Pi ye u sée re Tapita. Pi ye rinyíri tē Mékireki kēmēe tuisse re Tōrikaasi * Uyē nkó mēe re uké nípá píyei lisōne n wai uké kō pīsoi n hekesi. ³⁷ Uu likumúnjé kpe-i káási uu kpi. Kapi piwóle u m masí, api kényō kecáá-pō kulee kunyine-i kelééca-pō u finse. ³⁸ Yeesu pipiretiki pēe Yafa-pō n we ye pēe kónle re Piyēe ye Lita-pō we. Lita ye kō ne Yafa kólenle. Api pēe pīsoi pité lese api Piyēe kēmēe tum te piké u maa re uké mēkēe pikēmēe wurupō. ³⁹ Piyēe uu wákasi u ne pē api tóoisene api tómpō. Kuu n tuipō, apí ne kényō kecáá kulee kpe-i u taápō. Pikúmannōsi nnéi apí nyōsōpō api itu ne u kálisi. Api sitúkanka ne akpélenku nyē ke Tōrikaasi uú pēe nfáa m má un yóóni u nyísente. ⁴⁰ Kei ke Piyēe uu pēe pinnéi lésepō, uu wúla uu keyóme yáási. Uu pēe ukpōkpō-mē pansepō uu re: Tōrikaasi, a yisi. Tōrikaasi uu inípe wúkule. Kuu Piyēe n yē, uu yisi uú tone. ⁴¹ Piyēe uu kunípe u tini uu u léni uu yisi. Uu pēe limemáá piyómeyáhaa ne pikúmannōsi pē séi uu Tōrikaasi ne unfaa pi nyíse. ⁴² Nsímé mmē nn Yafa kuyu nnéi kóónú, pīsoi meyā api Upíima ne kefa tene. ⁴³ Piyēe uu Yafa-i ukónēfukei Simō keyō-i tone ai siyáa wai nōne.

10*Piyēe ye Kōrinee keyō ha*

¹ Utisi unyine ye pēe Sesaree-pō we, api ye u séi re Kōrinee. U pēe Rōm usóóca kpéē unyine le. U pēe pīsoi pīle kutōpilee uwéése le. ² U ne ukeyō nnéi ye pēe Ulééca likó lalē. U ye pēe píwekōó ulikó meyá hekesile un kō mēsére Ulééca yáási. ³ Keyáa kenyine kuu ketúnjéō metaani kumúnjé Uléécaatumē unyine méyene menyine-i yē cáká-cáká. Uléécaatumē uyē uu ukeyō-i lompō uu u séi re Kōrinee! ⁴ Kōrinee uu pēe iwame ne uléécaatumē uyē n nyánei uú ne u píse re: Ne meyo-me, Upíima? Uléécaatumē uu u pēse re: Ulééca ye ipówele konle uu kō lē kaa píwekōó n léni yenu. Uu yé pō palei. ⁵ A nkpéni pīsoi tū piké ha Yafa-pō utisi uyē kapi ye n sée re Simō api kō rinyiri u he re Piyēe séeme. ⁶ Ukónēfukei uyē kapi ye n sée re Simō keyō-i kuú we mínimaa ritime-pō. ⁷ Ke uléécaatumē uyē uu lē n símisi uu tómpō, Kōrinee uu upikeikó pité pinyine séi. Ukutōpilee kēmēe usóóca unyine ye pēe Ulééca likó lalē nōne. Uu kō uyē séi. ⁸ Uu lelee n wa nnéi pi keeni uu pēe Yafa-pō pi tum.

⁹ Ai ncée pi weesi pin Yafa lapō. Piyēe uu itunje kecíre kumúnjé kényō caca ipiraa yopoi re uké keyóme yáási. ¹⁰ Nkú nn u wai uu re u yé iluke li. Kapi n we pin iluke iyē wai, ai u wai yare kenípeēhee. ¹¹ Uu yénu keyóme ken wúkulelē, linyine lin cepimele ai ne keteni-i tuiiri yare kusánjáa maamaa kunyine kapi n táne pin kuatime kena muleilē. ¹² Ana ana likó nní ncōpuri ne lelee m múnui ncōpuri ne sinúipi ncōpuri ye pēe kemēe we. ¹³ Ai rinóó u maari re: Piyēe, a yisi, a kō aa le. ¹⁴ Piyēe uu rinóó pēse re: Kása, ám píkai irósé kēmēe icírí inyine lukaalē, Upíima! ¹⁵ Ai kō melírū pimáa u kpá re: Lē ke Ulééca uú m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁶ Mēpehē metaani kai lē wa, ai pēe limemáá kusánjáa kpē keyómeēca-mē kpíipō.

¹⁷ Piyēe uú n we un umecire písei re méyene mē asei ye nkpéni áye. Likumúnjé kpe-i, pīsoi pē ke Kōrinee uu n tumpō pōon Simō keyō wélaapō apí ne keripoo tuipō mēse ne mēse. ¹⁸ Api séi api píse re kei ke Simō kapi rinyiri n he re Piyēe uú wee? ¹⁹ Piyēe un we un meyéne mē kecáá músu, Nfáasōne nn u maa re: Pitisi pitaani pinyine ye mpí pin pō wéési. ²⁰ A yisi a ricepipō, nō ne pē ani mēse ne mēse tómpō. Néē pi tumpō. ²¹ Kei ke Piyēe uu pēe súipō uu pitisi pē maa re: Néē Piyēe uyē kani n wéési. Néē usoi uyē kani n wéési. Ne meyo-me? ²² Api re: Rōm usóóca kpéē Kōrinee ye rō tumme. U usoi kecire le, un kō Ulééca pakarelē. Pisui fi nnéi ye ukecáá nōne símisile. Uléécaatumē unyine ye u símisi re uké pō sée áa ha ukeyō-i nfasimé kaa m máme u símisi. ²³ Piyēe u kényō pi tani uu kulee pi he api fine. Kai kóso n weesi, uu yisi uu pi tiki api kesē tómpō. Pimáreō pinyine pēe Yafa-i n we pō kō yisi api u saruni. ²⁴ Liukóso kapi Sesaree tu, Kōrinee un ukeyō-i upikó ne upisane cápinelē

* 9:36 Tōrikaasi: Li asei re ketáha

un ne pi mē. ²⁵ Ke Piyee uu n tuipɔ, Kɔrinee uu u tɛpei, uu wúla ne ketɛ-pɔ uú ne ipakare u yáási. ²⁶ Piyee uu u yukuse uu nyereee uu re: A yisi a nyere! Nɛ ne kɔ kesoipipi le. ²⁷ U ne Kɔrinee pin lɛ ifaaci wai uú ha ne kɛyɔ lompɔ, uu leɛpɔ pisoɪ pin cápinelɛ kulúí ²⁸ uu pi maa re: Nórínécúruu ye nyule re Usuifi úu ncée má upiyomɛyáhaa nnya, u ne mpuri sane ukó unyine piké n sône, nɛe uké ye ukeyɔ rilóólú. Amá Uléécaa ye nɛ sɪmisile re áí nyamí te ké m músu re unyine ye icírí nɛe úkperinkpekɔ́. ²⁹ Lelee tiyese, kani kenémee n tumpɔ re piké né sée, ám nkpáni pipáká-páká peɛ. Ne la ké nkpéni nó pise re ní-ye kaní ne né séi? ³⁰ Kɔrinee uu pee rinóo u yósu re: Siyáa sina ye nsí kam itunje nnyí icɔ-i, ketúnjɛɔ metaani kumúnjé nkú-i kenéyɔ-i we nen keyóme yáási. Mese ne mese, amí paí utisi unyine un ilú tanaalɛ in tɛlu un ne kenékúrí nyenu. ³¹ Uu né maa re: Uléécaa ye ipówele yósile, Kɔrinee. U lɛ kaa lipókó pisoɪ n hekési yenle. ³² Lɛ nnya, a pisoɪ tū piké ha Yafa-pɔ Simɔɔ kapi rinyíri n he re Piyee séeme. Ukónɛfukɛi uyɛ kapi ye n sée re Simɔɔ keyɔ-i kuú we mínimaa ritime-pɔ! ³³ Am pee mese ne mese pisoɪ tumpɔ re piké pó séeme. Li né larisile hái re pó ka. Ntónéí mmú, Uléécaa inipee-i kari nkpéni nní we, tɔn kutu cɔlɛ tɔké kɔ te ní-ye ke Upíima uu pó máame re a ró sɪmisi.

Anóo ke Piyee uu Kɔrinee keyɔ-i m ma

³⁴ Kei ke Piyee uu pee rinóo yósi uu re: Nkpéni kam meýíkíyiki kɔ te Uléécaa úu pisoɪ ne picɔ kóólɛne. ³⁵ Mpá mpuri ní-ye ukó ye kpére u pakarelɛ un aseɪ tikilɛ, u ye liute n lalɛ. ³⁶ Yeesu Kirisi kuu tumme re uké Isirayɛli pikó Nsímé Kɛcɪre sɪmisi re u ne nkínɛnɛ pi ka. Yeesu Kirisi uyee pisoɪ nnéí Upíima. ³⁷ Ke Yohani uu Nléécaasimé piyóó ne pisoɪ píniwolé m masí, nɔ yenle lelee Kalilee keteni-i n wa áí ha ne Yutee ketɛ nnéí yósu. ³⁸ Uléécaa ye pee Nasareti ukó Yeesu kɛpire wele. U pee Nfáasɔne ukemee wale nn rɛnɛnɛ u he, un ne mpa yei sône un lisɔne wai, un pisoɪ nnéí ke kuníri aku m múílɛ pɔisente. ³⁹ Tóo lɛ nnéí kuu Pisuiɪ kuyu-i ne Yerusalem-i n wa piseérakɔ́. Pi kunapéékɔ́ kɛcáa u kariile apí ne u kopu. ⁴⁰ Amá Uléécaa uu keyáa táánú tunjé nkɔ́ kɛmɛe u yukuse, uu fe uu umɛcɪre lese uu kɛrɔ́ɔpe pinyine nyíse api yénu re u nkɔ́ kɛmɛe yisile. ⁴¹ Ai pee re pisoɪ nnéí kuu umɛcɪre nyíse, amá tó ke Uléécaa uu mekɛe-me n lése re tɔké piseérakɔ́ kuu umɛcɪre nyíse ari u yenu. Umeyise-máá, tɔ kesé tonele ari le ari níru ne uyɛ. ⁴² Uu kɔ ró forii re tɔké Nsímé Kɛcɪre Pisuiɪ sɪmisi piké céri re uyɛ ke Uléécaa uu lése re uké pinyánnyá ne pikpɔkpɔ túhaane. ⁴³ Antepuye nnéí ye unsímé sɪmisile api péhele re úye un ne kɛfa u n tɛne, uyɛ nnya, Uléécaa ye liute akópe sárei.

Nfáasɔne ye mpuri sane pikó kɛcáa súime

⁴⁴ Kumúnjé kpe-i ke Piyee uu lɛ n sɪmisi, Nfáasɔne nn pɛ nnéí pee uanɔo nyɛ kutu n cɔlɛ kɛcáa súiri. ⁴⁵ Pisuiɪ pee Yeesu ne kɛfa n tɛne ye pee Piyee sarunle. Ai nnóo pi yipu re Uléécaa ye kɔ mpuri sane pikó Nfáasɔne he. ⁴⁶ Mesei ke Pisuiɪ pɛ apí pee kóméi mpuri sane pikó mpí pin meyu sanja menyine símaankɛe pin kɔ siyóme ne Uléécaa pakarente. Kei ke Piyee uu pee re: ⁴⁷ Meróɔ ke Uléécaa uu pisoɪ mpí Nfáasɔne he. Tó pee nkpéni fe ari ne pi yulu re apí kape míni wolɛ? ⁴⁸ Kei ke Piyee uu rinóo he re piké Yeesu Kirisi rinyiri ne míni pi wolɛ. Lɛ memáá, api pee u pise re uké pikemee siyáa sinyine wa.

11

Piyee ye umewai Kirisi pikó pee Yerusalem-i ní we kɛenkee

¹ Pitumɛ ne Kirisi pikó pee Yutee keteni-i ní we api kóm te mpuri sane pikó pó ne kɔ Uléécaa Nsímé yósi. ² Ke Piyee uu Yerusalem m peeɔ, Pisuiɪ pee Yeesu ne kɛfa n tɛnelɛ apí kɛyu u pa. ³ Pi u maa re: Pɔ pikéciré keyɔ lompɔ, nó ne pɛ ani kelɔ kɛse le! ⁴ Kei ke Piyee uu pee lelee n wa pi kɛenkee ne kɛtɔ-pɔ, uu re: ⁵ Yafa-pɔ kam pɛé kɛyɔ kɛnyine-i we nen keyóme yáási, ai né wai yare kenípeehee, ai linyine né nyíse lin kenémee wémɛ. Likei lee wele yare kusánjáa maamaa kunyine kapi n tánje pin kuatime kɛna muleilɛ. Ai pee keyómɛcaa n leeri

lin cepimelē aí weri aí ne né kō. ⁶ Am kusánjáá kpē kémee ísone paí, am ána ana likó nní ncɔpuri ne liyúikó ncɔpuri ne lelee m múnui ncɔpuri ne sinúipi ncɔpuri yenu. ⁷ Kei kai rinóó né máame re: Piyee, a yisi, a kō aa le! ⁸ Amá am tinóó yósu re: Kása, ám píkai irósé kémee icírí inyine lukaalē, Upíima. ⁹ Ai kō melírū keyómecaa-pō pimáa kpá re: Lē ke Uléécaa uu m maa re liluke-luke, páa kape li maa re icírí. ¹⁰ Mephe metaani kai lē wa, ai pee limemáá kusánjáá kpē keyómecaa-mē kpípo. ¹¹ Likumúnjé kpe-i, písoi pitaani pinyine api kei nní weri api kéyo ke-i kari ní we ripoo-i nyere. Sesaree-pō kapi lē pi tumtí. ¹² Nfáasone nn né maa re ké yisi ké mese ne mese pi ritiki. Pimáreco pikpuulū mpí api yisi api né sáruni arí ha ne kesé Kárinée keyo-i lompō. ¹³ Uyē uu ró kéénkee lē kuu uléecaatumē ukeyo-i n yé un u tee re uké písoi tū piké ha Yafa-pō Simōo kapi rinyíri n he re Piyee sée. ¹⁴ U yé nsímé u símisi mee yé u ne ukeyo pikó nnéi n yóriye. ¹⁵ Kam nsímé n kpísi, Nfáasone nn pikécáá súiri yare knn lē kékoraane kerócaá n súime. ¹⁶ Kei kam pee Upíima rinóó ntí léise re: Míni nmanē ke Yohani uu nó wóle. Amá Nfáasone ke Uléécaa uu nó wolene. ¹⁷ Kari Upíima Yeesu Kirisi ne kefa n tene, Uléécaa uu Nfáasone ró he. Mmē kuu kō nkpeni pē he. Wóo pee nkpeni né ké ne Uléécaa n kénene? ¹⁸ Kapi anóó nyē n kō, api piakin nínukuse api Uléécaa ríyu waise api re: In lē, mesei ye me re Uléécaa ye nmureile re mpuri sane pikó póké kō piakópe kepire rito piké nfáa yíkíyiki yé.

Kirisi pikó pee Antiyóosi-i ní we

¹⁹ Kumúnjé kpe-i kapi pee Etiyēni ní kpu, pi pee pepee Kirisi ne kefa n tene wéékuselenle hái. Ai tíyese picó api wúrunkēe apí ne Fenisii ketē ne Siipuru ne Antiyóosi tulu, amá pin pee Pisufi nmanē Nléécaasimé símisi. ²⁰ Mpá ne lē, Siipuru ne Sirēni pikó pinyine ye yisile api Antiyóosi sí apí ha Upíima Yeesu Nsímé Kécire Pikireki símisi. ²¹ Upíima nnanē nn pi léni, písoi meyā apí ne kefa u tene api mēfine conse. ²² Kirisi pikó pee Yerusalem-i ní we apí lē kom, api Parinapasi Antiyóosi-pō tum. ²³ Kuu n tuipō, uu yénu lē ke Uléécaa uu pepee ne Kirisi kefa n tenelē tinkpá, ai u larisí uu pi nmóópúse re piké Upíima ne kefa kese n tikilē. ²⁴ Parinapasi ye pee meyíkíyiki usoi sone le. Nfáasone nn u yipaalē un kō nfatene má. Lē nnya ke písoi meyā api nmurei api Upíima ne kefa tene.

²⁵ Parinapasi uu limemáá yisi uu Tarisi-pō Sòli piwéláa sí. ²⁶ Kuu u n yé, uu u kpísi uú ne Antiyóosi u sí. Api kei Uléécaa icápine iye-i kunmē ne kuriyu wai pin Nléécaasimé písoi meyā céési. Antiyóosi uye-i kapi mēfoí foí Yeesu Kirisi pipiretiki rinyíri he re Kirisi pikó. ²⁷ Kumúnjé kpe-i ke antepuye pinyine api Yerusalem yisi api Antiyóosi sí. ²⁸ Nfáasone nn piuse unyine kapi ye n sée re Akapuusi céési uu yóó re nkú píima nnyine yé ketē nnéi kecáá wa. Nkú mmē nn weri nn mesei Kulooti iyóopi kumúnjé-i wai. ²⁹ Kei ke Yeesu pipiretiki pee Antiyóosi-i ní we api símaane aí tone re pikécópe, mpá úye uké lē kuu yé n fe tóhó piké ne pimáreco pee Yutee-pō ní we lémpō. ³⁰ Api mesei lē wai, api Parinapasi ne Sòli tum api sí apí ha ítóhó iyē ne pi léni api pipiwéése pa.

12

Pi Yakupu kpu api Piyee pó kpanii

¹ Likumúnjé kpe-i ke uyóopi Erooti uu Kirisi pikó pinyine piwéékuse lō. ² Uu tíyese api ritéhe ne Yohani umaa Yakupu kopu. ³ Kuu n yé te lē nmaa ke Pisufi apí pee ní la kuu lē wa, uu kō tíyese api anyá nyē-i kapi ye akpónó nyee áa pite m má n li kémee Piyee pó tini. ⁴ Kapi lē u n tí api kpanii, api písóoca siwúipi sina wai, mpá kéye kémee písóoca pina, pin ne u mé. Nkpō melóó anyá memáá kapi lē ne músu re piké mpá úye inipee-i u túhaane. ⁵ Ke Piyee uu lē kukpaniilee-i ní we pin u mé, Kirisi pikó pin ukecáá Uléécaa welu mewénte áme we.

Piyee melele akpanii kémee

⁶ Kesiñe kēe n weesiñe Erooti uké ne Piyee n túhaane kémee ke Piyee uu písóóca pité kepáápáá we un loni. Anípe keté kapí pee akpanii u wailē pin ne u pahaalē, piméré pōon kō kukpaniilee rinōnō-i nyenu pin mē. ⁷ Mese ne mese, Upiima uleecaatumē unyine uu lompō, metéi ame kukpaniilee yipu. Uléecaatumē uyē uu Piyee ilúkē pépé uu u yōñse, uu u maa re: A riwakasi! Akpanii kapí pee ne u m pahaalē aa kei nní uanipe-i léeri aa súrii. ⁸ Uléecaatumē uu pee u maa re: A kupótampála rité aa apónéeri tani. Piyee uu mesei lē wai. Uléecaatumē uu kō re: A kupókpélenku tā aa yisi aa né tiki. ⁹ Piyee uu u tiki api léépō, lin u we yare keláré. Uu pee músu re mesei ye mē. ¹⁰ Api piméré foi fáau, api pilirū kpá api pee nweni rinōnō kapi ye ne kuyu-mē n léépō tulu, tē ari timécire hánnepō api léépō. Api ncée kpísi pin tōsu. Kei nní, uu Piyee inipe-i pōlu. ¹¹ Kai Piyee n hemne kuu pee yē te mēwai ye wale. Kei kuu pee re: Nkpéni kam yē te mesei ye mē. Uléécaa ye uléecaatumē tummele uu Erooti anipe-i né lese, uu kō mmē ke Pisui fi apí pee ne né rí la kémee né lese.

¹² Ke Piyee uu n yē mmē kémee kuu rí we, uu Yohani kapi rinyiri n he re Mariki uni Maari keyō sí. PISOI kulú ye pee kei cápínelenle pin keyóme yáasi. ¹³ Kuu n hapō uu kēyō ripoo pepu, unósi keikó unyine kapi ye n sée re Rooti uu sí uké ha yē te wóo lo? ¹⁴ Uu Piyee metē ceru. U yē ripoo hánnele née, uú nya uu mpónare ne itóó ne kēyō-mē peepō, uú ha re Piyee ye ka un tipoo-pō we. ¹⁵ Pepee kei n cápínelē api u maa re u isohō torile. Amá uu kēyu mahani ηmaa re mesei ye mē. Api re in lē, ukumíri ye ku. ¹⁶ Piyee un lē we un tipoo pepu. Kapi n hánne api u yenu, piipinē ii nnyiye loni. ¹⁷ Uu kunípe ne pi símisi re piké n séélē ápi kape ríka ma. Uu kō pi símisi lē ke Upiima uu kukpaniilee-i u n lēse. Uu kō pimáa pi kpá re piké ha Yakupu ne pimáreco picō lē símisi. Kuu lē písímé pi m masí, uu yisi uu kelō féé tómpō. ¹⁸ Kai n weesi, ai písóóca pē kecōpe nōkōre hái, api pee m píseine re méye ke Piyee uu lō? ¹⁹ Erooti uu pee rinóo he re piké u wéési. Amá api u wéési ápi u yē. Kei kuu pee piméré pē sée uú ne pi túhaane uu re piké pi kō. Uu pee limemáa Yutee keteni-i yisi uú ha Sesaree keteni-i siyáa wai.

Erooti nkpo

²⁰ Erooti ye pee ne Tiiri pikó ne Sitō pikó wólaalenle. Pē api rinóo rise wai re piké ha u yē. Api lē nnya uyópi piméré uwéése Pilasituusi kópóó, api yéntine uú ne kekpeé pi wai piké ha ne u kpurei. Ai méwoo, uyópi Erooti ketē kémee likó nfaa kapi má. ²¹ Keyáa kē kapi yé rinsáne ake tulu. Erooti uú ha umeyōpilape tani uu uriyōpitū kecáá tone uu pee ne pISOI riwú ne meyá n símisi. ²² Kei ke pISOI api ipakare riwō re: Uléécaa rinō ye ntí, ái kesoipipi rikó. ²³ Kúu n céri re Uléécaa ηmane yee ipakare te nnya, Upiima uleecaatumē unyine uu kei nní u fapi uu lalei, apapi aa u takai uú ha ne kpi.

²⁴ Nléécaasimé nn pee likumúné kpe-i kónú api mpa yei n kom. ²⁵ Ke Parinapasi ne Sōli pōo lē nnya kapi Yerusalem-i pi n tumpō piwai m masí, api yisi api Yohani kapi rinyiri n he re Mariki ne péne apí ne Antiyōsi péle.

13

Parinapasi ne Sōli ye Nstímé Kécire piyóó ha

¹ Antepuye ne pISOI pee Nléécaasimé n céési ye pee Antiyōsi-pō Uléécaa icápíne-i wele. Pepee Parinapasi ne Simeyō kapi ye kō n sée re Uñmóhō ne Sirēni ukó Lusiyuusi ne Manayēni ne Sōli. Manayēni ne Kalilee uyópi Erooti pee kesé iwá li. ² Keyáa kenyine kapi anōo paasi pin Upiima ne welu. Nfáasōne nn pi maa re: Ani Parinapasi ne Sōli iyaa lese piké pikéi pē kam pi m pa wa. ³ Kapi pinóopahaa ne piwele m masí, api anípe pikecáa láa apí ne pi tum, api tómpō.

Parinapasi ne Sōli ye Siipuru-pō we

⁴ Nfáasōne nn Parinapasi ne Sōli tum, api Selesii-pō sí api kei kúninōi loni apí ne míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Siipuru sí. ⁵ Kapi Salamini n tu api Pisui fi ayomēyáhaalee-i

Nléécaasimé piyóó kápáá. Yohani yɛ pɛɛ pikeméé wɛɛ un pi lɛni. ⁶ Api míni kɛpáápáá kɛtɛ kɛ kóónú api tɛnɛ apí ha Pafóosi tulu. Kei kápí pɛé nɛ Usuifi unyinɛ kapi yɛ n sée rɛ Paari-Yeesu risáɛ. Uyɛ nɛ mɛtarewai ukó nɛ antepu nɔ́mɛ lɛ. ⁷ Siipuru kɛtɛ uyóopi Serikiyuusi Pɔ́olusi kɛyɔ-i kuú pɛé wɛ. Uyɛ nɛ usɔ́hɔ́ píima lɛ. Uu tíyɛɛ api Parinapasi nɛ Sɔ́oli u séipɔ́ rɛ li ripɔ́ u wa rɛ uké Nléécaasimé kɔ́. ⁸ Mɛtarewai ukó uyɛ uu pi m púnɛisɛntɛ un náási rɛ úyukáó uyɛ úu kapɛ nɛ Yeesu kɛfa tɛnɛ. Pi yɛ Mékireki nɛ urinyiri tuisɛ rɛ Elimaaasi, lɛlɛ rɛ mɛtarewai ukó. ⁹ Nfáasɔ́nɛ yɛ pɛɛ Sɔ́oli kapi yɛ kɔ́ n sée rɛ Pɔ́oli yipaalenlɛ. Kei kuu pɛɛ Elimaaasi uyɛ rísɔ́nɛ riwii ¹⁰ uu u maa rɛ: Pó unó́mɛ nɛ uyaalukɛ nkó. Kuníri kɛpipi nké, pɔ́o ḿpá lisɔ́nɛ liyɛ n ɲmélú. Pɔ́ nɛ wɛɛ pɔ́n Upíima simúnɛ cire-cire háresi, née yó? ¹¹ A nkɛpéni kutu ricɔ́ aa kóm. Upíima yé pɔ́ pi aa nyíini aa kɔ́ ntunɛ mɛtɛí paa siyáa sinyinɛ. Kei nní lɛ, kuɲmaha aku Elimaaasi hila, uu yɛ toóri toóri un unyinɛ wéési yɛ yé u n tórɔ́. ¹² Kɛ uyóopi uyɛ uu lɛ n yé, uú nɛ Upíima kɛfa tɛnɛ. Li wɛ rɛ Upíima kɛcáá icélaa iyɛ nɛ u lonnɛ rísɔ́nɛ.

Pɔ́oli nɛ Parinapasi yɛ Pisitii kɛtɛ-pɔ́ Antiyóosi kuyu ha

¹³ Pɔ́oli nɛ upisencɔ́ api Pafóosi-i kúninɔ́ loni apí nɛ Pamfilii kɛtɛ-pɔ́ Pɛriki kuyu sí. Yohani uu kei pi yá uu Yerusalem pɛɛ. ¹⁴ Pɔ́oli nɛ Parinapasi pɔ́o pikɛtɛ kei yisi api sɔ́nɛ api Pisitii kɛtɛ-pɔ́ Antiyóosi kuyu sí. Api kɛwéntɛyaa tunɛ Pisuiifi kuyomɛyáhaalee-i lomɔ́ apí tonɛ. ¹⁵ Unyinɛ uu isé atélé nɛ antepuyɛ akó písoi inipɛɛ-i kééni. Kuu pikéɛ ḿ masí, kuyomɛyáhaalee piwééɛ api Pɔ́oli nɛ Parinapasi kémɛɛ tum apí ha pi maa rɛ: Pimárecɔ́, nɔ́n nnyinɛ m má nɔ́kɛ nɛ písoi ikari rikpáɛ, nó fɛ ani nkɛpéni símisi.

¹⁶ Kei kɛ Pɔ́oli uu yisi uu kunípe síka uu písoi sééɛ uu rɛ: Nó Isirayɛeli pikó nɛ nó pitórɔ́ mpí nó Uléécaa n wuru, ani kutu ricɔ́ ani kóm! ¹⁷ Isirayɛeli Uleecaa yɛ pɛɛ pirókɔ́pɛ wéɛɛ, uu tíyɛɛ api kulúi wai, pɛé uyɛ-i kápí pɛɛ Esipiti kɛtɛni-i ilási n tɛ. Uu pɛé nɛ unnaɲɛ kei pi yukusɛ. ¹⁸ Uu kucɛsi kóima-i pikɛcáá paí inɲmɛ afɛɛna. ¹⁹ Uu limemáa mpuri nɛɛi Kanaa kɛtɛni-i kópu uu nsitɛ cápínɛ uu upísoi pa rɛ piké n tɛ. ²⁰ Ai lɛ n wɛ aí nɛ tulu inɲmɛ píle píle mɛna nɛ inɲmɛ kuwóó kumúnɛ.

Uu pɛɛ limemáa pikpéenwai pi hɛ, aí kpísi aí ha nɛ antepu Samuyɛeli itunɛ tulu. ²¹ Lɛ mɛmáa, api Uléécaa píɛ rɛ uké uyóopi pi tí. Kei kuu pɛɛ Pɛnyamɛ kumare ukó, Kiisi unɲmánɛ Sauuli iyóopi tonɛ inɲmɛ afɛɛna. ²² Kuu Sauuli iyóopi n lapilɛ, uu Yɛsɛɛ unɲmánɛ Tافiti i pa uu rɛ:

Nɛ nkɛpéni Yɛsɛɛ unɲmánɛ Tافiti yɛɛ nɛ né rinsá yénlɛ. U yɛɛ yé mɛnɛla nnéi wa. ²³ Tافiti kɛpirɛ kɛɛ kɛ Uléécaa uu Isirayɛeli pikó pa rɛ kɛkɛ pi yoriyɛ yarɛ kuú pɛɛ ḿ maa rɛ li yé wa. Kɛkɛɛ Yeesu. ²⁴ Yeesu uké kɛlɛnɛ ɲ kam, Yohani yɛ pɛɛ riyóóɛ uu Isirayɛeli pikó nnéi símisi rɛ piké piakópe kɛpirɛ rito piké míni wɛɛ. ²⁵ Yohani uké nɛ upikɛi kɛtɔ́ n tu, u maa rɛ: Nɔ́ músu rɛ née wóo? Ai née uyɛ kani m mɛ. Uyɛ nɛ kɛpirɛ wɛmɛɛ. Nɛ ám tu ricurru rɛ kɛ ripe kɛ uanééri kɛɲmɛpi fénɛ.

²⁶ Pɔ́oli uu kɔ́ kpá rɛ: Pimárecɔ́, ntónéi kɛ Uléécaa uu nsímɛ mmú pálɛ uké nɛ ró yóriyɛ, nó Apiraham sipirɛ nɛ nó pitórɔ́ mpí nó nní Uléécaa n wuru. ²⁷ Mɛɛi kɛ Yerusalem pikó nɛ pípiyóopi api Yeesu yɛ, ápi kɔ́ antepuyɛ nsímɛ kapi ḿpá kɛwéntɛyaa kéyɛ n kééni riyíki kɔ́. Amá kapi Yeesu ɲ kpu, lɛlɛ nsímɛ mmɛ kémɛɛ ɲ wɛ kapi lɛ wa. ²⁸ Api kɔ́ ríka yɛ, mmɛ nnya kapi yé u ɲ kpu, amá pi pɛɛ Pilati píɛ rɛ uké u kpu. ²⁹ Lɛ kai Nléécaasimé kémɛɛ Yeesu kɛcáá n wólaalɛ kapi lɛ wa. Api pɛɛ limemáa kunapééká kɛcáá u súisɛ api u kpísi api nhóre-i wai. ³⁰ Amá Uléécaa uu pikpɔ́kpɔ́ kémɛɛ u yukusɛ. ³¹ Pɛpɛɛ hái Kalilɛ-pɔ́ u n sárú apí nɛ Yerusalem sí kuu siyáa kulúi umɛcirɛ nyíɛ. Pɛpɛɛ kɔ́ nɛni nní upisɛéraká Isirayɛeli pikó inipɛɛ-i. ³² Nsímɛ Kɛcirɛ mmú kɛ Uléécaa uú pɛɛ yekei rɛ u yé pirókɔ́pɛ pa. Mmɛ karí nɛ nó ka. ³³ Mmɛ kuu nní nkɛpéni tó pipipirɛ wa. Li wɛ rɛ u Yeesu nkɔ́ kémɛɛ yukusɛɛ yarɛ kai Ipakare Siyomɛ ritelé lírú kémɛɛ n wólaalɛ tɛ:

Póo Kɛnépipi,
née nɛni pó mári.

³⁴ Uléécaa yɛ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ maa rɛ u yɛ pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukusɛ úu kapɛ nɛ píkai n fóni nnya. Lɛ kuu Tafiti maa rɛ: Nɛ lisɔnɛ kɛcirɛ lɛɛ áí n fónunɛ nó pa. Tinóó sɔnɛ kam pɛɛ Tafiti n yekei yɛ tɛ.

Lisɔnɛ kɛcirɛ lɛɛ áí yɛ píkai n caai kam pɛɛ Tafiti m panɛ kam nó panɛ.

³⁵ Lɛ nnya kɛ Tafiti uu kɔ kelɔ kɛcɔ maa rɛ:

Aa yɛ ɲmurei upólala uké nhóre kɛmɛɛ fóni.

³⁶ Tafiti uyɛ yɛ pɛɛ uisoí kɛmɛɛ Uléécaa mɛla walɛ. Kuu n kpu, api upisaayaha kɛmɛɛ u kulesi uu fónu. ³⁷ Amá uyɛ kɛ Uléécaa uu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ n yukusɛ úu fóni. ³⁸ Pimáɛcɔ, li tu rɛ ani ɲsɔnɛ kɔ tɛ uyɛɛ tɪyɛsɛ kapí nɛ nɛni akóɓɛ pisáɛi nsímé nó símisi. ³⁹ Uyɛɛ tɪyɛsɛ kɛ úyɛ uu yɛ un nɛ kɛfa u n tɛnɛ, Uléécaa uu liute akóɓɛ u sáɛi. Moisi isé íí fɛ iké usoi akóɓɛ sáɛi. ⁴⁰ Lɛ nnya, ani nómenécíɛ tɪ, áni kapɛ tɪyɛ lɛ kɛ antepuyɛ api piatélé-i n wói liké nó wa. Lɛlɛɛ rɛ:

⁴¹ Nó kupakarɛciré pikó mpí,

ani kutu ríɔ ani kóm liké nó riyɔ, ani itóó nɛ mílesi.

Nónnéfáa mmú kɛmɛɛ kam la kɛ mɛwai mɛnyinɛ wa kɛ unyine uu yɛ un nó n símisi áni yɛ pakarɛ. ⁴² Kɛ Pɔɔli nɛ Parinapasi api kuyómeyáhaalee-i n léɛpɔ, api kɔ pi séi rɛ piké kɛwénteyaa kɛcɔ pɛɛpɔ piké nsímé nɛ mmɛ písimé pi rikpá. ⁴³ Iɔáɓinɛ mɛmáá, Pisuifi yíkíyiki kulúí nɛ pitérɔ tɛrɔ pɛɛ Pisuifi kɛyomɛ n yáási api yisi api Pɔɔli nɛ Parinapasi tiki. Pɛ api ikari pi hɛ rɛ ápi kapɛ tɪyɛ unyine uké Uléécaa kɛfa kuú nɛ pi n fénne nɛɛ kɛmɛɛ pi fóm.

⁴⁴ Kai kɛwénteyaa kɛcɔ kɛ n tu, li wa yarɛ Antiyɔɔsi kuyu pisoí nnéí pɛɛ cápɛnɛ piké Nléécaasimé kɔ. ⁴⁵ Kɛ Pisuifi api riwúí tɛ n yɛ, pikɛfa akɛ tóósi api pɛɛ lɛ kɛ Pɔɔli uu n símisi n kɛsu pin kɔ u lámisi. ⁴⁶ Pɔɔli nɛ Parinapasi api kɛyu kpáíisɛ api pi símisi rɛ: Nɔ́ kaí nɛ sá rɛ Nléécaasimé nké mɛfoí tu kɛlɛnɛ. Kani nní n n kɛsu nɔn kɔ nómenécíɛ nɛ nfáa tɛnɛciré lómiisɛ nnya, tó mɛsɛ nɛ mpuri sanɛ pikó-mɛ m pɛɛ. ⁴⁷ Lɛ kɛ Upíima uu ró n forii rɛ tɔké wa yɛ nní:

Nɛ pó lésɛlɛ rɛ a panɛ mɛtɛí aa isoipuri nnéí n kpáíilɛ,
pinnéí piké píyulalɛ yɛ.

⁴⁸ Kɛ mpuri sanɛ pikó api anóó nyɛ n kɔ, ai pi larisi api Upíima nsímé pakarɛ. Pɛ nnéí kɛ Uléécaa uu nɛ nfáa tɛnɛciré n sɛɛ, apí nɛ Yeesu kɛfa tɛnɛ. ⁴⁹ Upíima nsímé yɛ pɛɛ kumúnɛ kɓɛ-i kɛtɛ kɛ nnéí kɛcáá kóónúlɛnɛ. ⁵⁰ Amá Pisuifi api pinósi yukóó pɛɛ Uléécaa n yáási nɛ kuyu piwéésɛ tálaankɛɛ api yisi api Pɔɔli nɛ Parinapasi piwéékusɛ kápáá, api pikɛtɛni-i pi lakasɛ. ⁵¹ Pɔɔli nɛ Parinapasi api yisi apí ha kuyu ripoo-pɔ pinnataai péi-péi api pikuwéé-mɛ yaapɔ, ai wai rɛ piakóɓɛ aké nɛ pi riséé. Pɔɔli nɛ Parinapasi api yá api Ikoniýom kuyu-mɛ tómpɔ. ⁵² Nfáasɔnɛ nɛ mpóɔnarɛ póɔn pɛɛ Yeesu pipirɛtiki pɛɛ Antiyɔɔsi-i ɲ we yipaalɛ ɲsɔnɛ.

14

Pɔɔli nɛ Parinapasi yɛ Ikoniýom-pɔ wɛ

¹ Pɔɔli nɛ Parinapasi api kɔ Ikoniýom-pɔ Pisuifi kuyomɛyáhaalee loni, api kɛyu kpáíisɛ api símisi Pisuifi mɛyá nɛ Pikirɛki mɛyá api ɲmurei api Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ. ² Amá Pisuifi picɔ pɛɛ ápi n ɲmurei piké nɛ kɛfa u tɛnɛ api mpuri sanɛ pikó tálaankɛɛ rɛ piké Pɔɔli nɛ Parinapasi kɛcáá simúnɛ kóɓɛ wa. ³ Mpá nɛ lɛ, pɛ nɛ Ikoniýom-i tónɛlɛ ai siyáa wai. Api itisi nɛ n símisi pin nɛ Upíima tálɛ. Upíima yɛ pɛɛ rɲnarɛ pi hɛlɛ pin nɛ mɛwaisarɲa nɛ mɛpíima wapisi, ai yɛ nyíɛ rɛ mɛsɛi kɛ Upíima uu pisoí ípɛɛléɛ nyíɛ. ⁴ Kuyu pikó api kei nní kɛnɛ mɛtɛ. Picɔ rɛ Pisuifi nkó mɛɛ wa, picɔ rɛ pitumɛ nkó mɛɛ wa. ⁵ Pisuifi nɛ mpuri sanɛ pikó nɛ kuyu piwéésɛ api pimɛcirɛ cápɛnɛ piké Pɔɔli nɛ Parinapasi íwɛ wa piké apɛrɛ pi tóókɛɛ piké pi kɔ. ⁶ Kai lɛ Pɔɔli nɛ Parinapasi kutu-i n lompɔ, api músu tímíɲ, api wuru apí ha Likayonii kɛtɛ-pɔ Lisitiri nɛ Teripu ayu-i nɛ akɛkúrí pékesi ⁷ api kei Nsímé Kɛcirɛ n yóólɛ.

Pōoli ne Parinapasi ye Lisitiri-pō we

⁸ Lisitiri-pō ke utisi unyine uú pēe we. Hái kapí ne u m mári úu píkai sónelē. U kékankáláká le, uu ye pēē n tū. ⁹ Uu pēe Pōoli nsímé kutu n cōlē. Kei ke Pōoli uu u nyáneí n̄sone uu yénu re nfatene ye u tulaalenle un yé fe uu pélu. ¹⁰ Pōoli uu rinōó cásē uu u maa re: A yisi aa apóna kecáá kecíre nyere. Utisi uu yisi uu cuuni uu nsé kápáá. ¹¹ Ke pisoí api Pōoli mēwai mē n yé, api kei pikó mēyu, Mélikayoniye ne pupēi re: Piléé ye mesoi sóneme apí ne rō leeri. ¹² Api re Parinapasi yee Seusi. Kai nní Pōoli yee pēe símisi nnya api re uyee Herimeesi. ¹³ Piléé pē kapi ye n sée re Seusi keyō ye pēe wele kuyu ritime-pō. Uléékōó yee kei pi n nyōonse uu anáala mefele toraankēe uu tórikēe uú ne keyō kē tinōnō-i hapō, u ne pisoí pēe n cápinelē apí n náási piké Parinapasi ne Pōoli nyōonse. ¹⁴ Ke Parinapasi ne Pōoli api lē n kō, api pisitukanka céerii ai nyíse re ái ne pi risá, api pēe riwúí tē kecōpe sōpō pin cési re: ¹⁵ Nó pisoí mpí, yo kani lē wai? Tó ne kō nóménécō sisoipipi le. Nsímé kecire karí ne nó ka tōn nó tee re áni liséré-seré nní nkó riyá. Líwookōó ye ni. Ani nóménécíre Uléecaa yee nfáa n te pa. Uyee ketē ne keyóme ne mínimaa ne likemee likó wa. ¹⁶ U mekee-me pirókpure kémee-pō pisoí nnéí riyále re piké pimepōla n wai, ¹⁷ m̄pá ne lē, mesére kuu pēe mēwai sōne nó wai re ani ne kei u n nyáni. Uu ye keyómecaa-pō ikóne nó heri, liitunje in kō n tu, uu iluke nó he. Uu ye kō liluke-luke nó he uu kō tīyese ani mpōonare yenu. ¹⁸ M̄pá ke Pōoli ne Parinapasi api lē m̄ ma, li ne pi papisile api kelenē fe api inyōonse iyē yulu.

¹⁹ Pisui fi pinyine api Antiyōosi yee Pisitii-pō n̄ we ne Ikoniyo-m-i yisi api s̄l, pi ne pisoí kulúí apí ha kómēine. Api Pōoli aparē tóókēe re piké u kpu. Api pēe limemáá u pulu apí ne kuyu ilúkē léépō, pin mūsu re u kpulē. ²⁰ Amá ke Yeesu pipiretiki api ukekúrí n̄ cápinēpō, uu yisi uu kuyu s̄l. Kai koso n weesi, u ne Parinapasi api Teripu kuyu tómpō.

Pōoli ne Parinapasi ye Sirii keteni-i Antiyōosi kuyu pēle

²¹ Pōoli ne Parinapasi api Teripu kuyu-i Nsímé Kecire yóó, pisoí mēyā api Yeesu tiki. Api pēe limemáá yisi api Lisitiri ne Ikoniyo-m ne Antiyōosi yee Pisitii-pō n̄ we pēle. ²² Kapi kei n tui-pō, api Yeesu pipiretiki pēe kei n̄ we ikari kpáse re piké n n̄móópulē. Api ye kō pi maa re pi yé íwe píima li piké kelenē Uléecaa iyōapi kémee lompō. ²³ Pōoli ne Parinapasi api m̄pá Uléecaa icápine íye-i piwéése tonsente. Pí ne pē api anōó paasi api keyóme yáási api pēe limemáá pi kpísi api Upíima kapí ne kefa n tene anipe-i wai.

²⁴ Ke Pōoli ne Parinapasi api kei Pisitii ketē ke-i n yisi, api Pamfilii kekó-mē loni. ²⁵ Api Periki-pō Nléecaasimé pisoí símisi, api kei yisi api Atalii tómpō. ²⁶ Kei kapi pēe kúninōi lō apí ne Sirii ketē-pō Antiyōosi s̄l. Kei kapi pēe Uléecaa anipe-i pi wa api u welu re uké ípēelēe pi nyíse piké fe piké pipikei wa yare kapi nní n wa. ²⁷ Kapi Antiyōosi kei n tui-pō, api Uléecaa icápine pikó cápine, api lē nnéí ke Uléecaa uú ne pē tintiki uu wai pi keeni, ne lē kuu n tīyese mpuri sane pikó pōó kō Yeesu ne kefa tene. ²⁸ Pōoli ne Parinapasi api Yeesu pipiretiki kémee tone siyáa kulúí.

15

Yerusalem icápine

¹ Kirisi pikó pinyine api keyáa kenyine Yutee ketē-pō yisi api Antiyōosi s̄l, apí ha Kirisi pikó picō maa re: Nōnsá n kérii yare ke Moisi isé ii m pise, áni yé píyulale yē. ² Pōoli ne Parinapasi api pi kesu, íkenene píima inyine ii likecáá pikecōpe leeri. Api símisi aí tone re Pōoli ne Parinapasi ne pinyine picō piké Yerusalem ha, pi ne pitumē ne piwéése piké ha kesé nsímé mmē tipái. ³ Uléecaa icápine pikó api pikecáá paí apí ne ncée tiki. Api Fenisii ne Samarii sitē-mē tiki, api lē ke mpuri sane pikó api Upíima rintíki pisoí símisi. Nsímé mmē nn Kirisi pikó nnéí larisi hái. ⁴ Kapi Yerusalem n tui-pō, Uléecaa icápine pikó ne pipiwéése ne pitumē pēe pi yósí. Api Yerusalem pikó pē símisi lē nnéí ke Uléecaa uú ne pi rintíki uú ne wai. ⁵ Amá Pifarisi pinyine pēe Yeesu ne kefa n tene api pēe yisi api re: Li pise re mpuri sane pikó pēe Yeesu ne kefa n tene piké kérii t̄lasi, piké kō Moisi isé ritiki. ⁶ Pitumē ne piwéése

api cápine re piké nsímé mmē tipaí. ⁷ Kapi nsímé m pásaine ai nánai memáa ke Piyee uu pee rinóo yósi, uu re: Pimárecó, nórínécúruu ye yenle re ái neni-me ke Uléécaa uu nókenécópe nké-i né wée re ké mpuri sane pikó Nsímé Kécire riyóó piké nnénóo-i n kó, piké kó ne kefa n tene. ⁸ Uléécaa yee nyu lelee písoi sifa-i ní we. Uyee kó pē Unfaasone he yare kuu tó n he meco. U lē nyísele re pē ne kó pansela upisoí. ⁹ Uu tó ne pē kecópe kóólene. Lē nnya kuu pinfatene nnya piakinj heere aa funi. ¹⁰ Yo nnya kani nkpeni Uléécaa peikee noké yē, nōn ncōni ke úka úu hái pirósaa-i-me ne tó-i n fe uké ní cō Yeesu pipiretiki nyikiselē? ¹¹ Amá Upíima Yeesu ipēelē nnya karí ne kefa tene re tó ne kó pimeco píyulale yenle.

¹² Pēpee n cápinelē nnéi api sée keu, api pee Parinapasi ne Póoli kutu n cōlē pin mēwaisana ne mēwai píima ke Uléécaa uú ne pi rintíki uu mpuri sane pikó kecópe wapisi keenkēe. ¹³ Kapi písímé mí masí, Yakupu uu rinóo yósu uu re: Ani kutu né rico, pimárecó. ¹⁴ Simóo ye ró símisile lē ke Uléécaa ricuruu uu hái mekke-me mpuri sane pikó kecópe umpuri kuu n te n wée. ¹⁵ Antepuye anóo kai lē titiki yare kai n wólaalē. Li wólaalē te:

¹⁶ Lē memáa, ne Tāfiti keyó kee n fori yukusene, am ncaai nnéi nyónse.

Né pimóme ke pese.

¹⁷ Kei ke písoi tóróo api yé pee né Upíima wéési. Lelee isoipuri nnéi kam n sée re iké pansé inéko. Né Upíima rinóo ye tē,

¹⁸ néé tíyese ke písoi api hái mekke-me mēwai mē ceri.

¹⁹ Lē nnya ke né Yakupu, am músu re ári ncée má toké mpuri sane pikó pee pimécire Uléécaa m pa Pisuífi isé rinyikise. ²⁰ Amá toké pi wóipó ari pi símisi re ápi kape ye inyónsesare li. I tó kémee ikpérinkpekóó lē. Piké pimécire tī, api ye sóonne yare ke isé ii m pise. Api kape ye isee kápi rimpá li, ápi kape ye kó ménye li. ²¹ Káí pee mekke ní we, písoi yee pee mpa kuyu kúye-i Moisi isé riyóóle, api ye kó mpa kewénteyaa kéye ketúnjé kuyómeyáhaalee-i i keeni.

Títelé tē kapi Kirisi pikó pee api Pisuífi n wóipó

²² Pitumē ne piwéese ne Uléécaa icápine pikó nnéi api yénu re li nyam te piké pikecápe písoi lese piké Póoli ne Parinapasi ritikise piké ne Antiyóosi pi tū. Kei kapi pee Yuuti kapi ye kó n sée re Parisapasi ne Silasi lese. Pipicó ye pee pi waiselenle nsone. ²³ Pianipe-i kapi rítelé tē wa. Pi rikemee wóí re:

Tó nópínémárecó, pitumē ne piwéese, tó nō pimárecó, nōo ye áni nní Pisuífi nōn Antiyóosi-pó ne Sirii ne Silisii keteni-i we yáasi nsone. ²⁴ Tó kó te písoi pinyine ye kerómee nté yisipó api nó leepó, api pinsímé kémee nōanépóo caaise api kó nōsinéwuu tóise. Ani kó te ái tóo pi tumpó. ²⁵ Lē nnya kari kómeine re li nyam te toké písoi lese toké pirómárecó lala Parinapasi ne Póoli ritikise toké ne nókenémee pi tumpó. ²⁶ Parinapasi ne Póoli ápi nkpo iwame wa Upíima Yeesu Kirisi pikei kapi n wai nnya. ²⁷ Tó Yuuti ne Silasi nókenémee tumpó re piké ne pinnóo nsímé mmē kari n wóí nó símisi. ²⁸ Li we re tó ne Nfáasone ye yē te ái nyamí te toké ncōni féé nnyine méwoo nó rinyikise ái kó lē kai pise. ²⁹ Lelee ne n sá re toké nó pise ye nní: Ani kape ye inyónsesare néé ménye néé isare kápi rimpá piké ménye lese li. Ani kó nómenécíre tī, ani ye sóonne yare ke isé ii m pise. Tó memárecó ne kefa kee nó yáasi!

³⁰ Póoli ne Parinapasi ne Yuuti ne Silasi api yisi api Antiyóosi tómpó. Kapi n hápó, api kei piyómeyáhaa nnéi cápine api rítelé tē pi pa. ³¹ Kapi pinnéi keyu-i ri n kēē, ai mpa úye ikari waise ai kó piakinj ninjukuse. ³² Yuuti ne Silasi ricuruu ye pee antepuye lē. Api nsímé nsímé Antiyóosi pikó símaankēe apí ne ikari pi kpáse re piké ne nfatene n ηmóópulé. ³³ Api kei siyáa sinyine wai. Pimárecó api pee limemáa pi yá api pēpee pi n tumpó kémee pēese ne piripóo. ³⁴ [Amá Silasi póo re u yé kei tone.] ³⁵ Póoli ne Parinapasi póo ha Antiyóosi-i tone, pi ne picó pinyine pin písoi céési pin kó Upíima nsímé kecire yóólē.

Póoli ne Parinapasi pitutunne

³⁶ Kapi Antiyəəsi-i n tónē ai siyáa wai, Pəəli uu Parinapasi maa rē piké silō sē nnéi kapi Upiima nsímé nē rinkóónú pēese piké ha yē tē íye kē Yeesu pikó api kei we. ³⁷ Parinapasi uu n la uké nē Yohani kapi rinyíri n hē rē Mariki ripénē. ³⁸ Amá Pəəli pəó yúlu rē ápi kape kə nképēni pikpíkē u rikpá uké pi ritiki, li we rē u pēe mefoi hái Pamfilii-pə pi ηmeriyēle uu pi ritiki piké ha nē pipikei ketə tu. ³⁹ Ai wai rē li Pəəli nē Parinapasi símaase, hái apí nē likecáá túúnne. Parinapasi uu Mariki kpísi api kúninai loni api Siipuru tómpə. ⁴⁰ Pəəli pəó Silasi kuséncə wéē, Yeesu pikó apí nē pi welu rē Uléécaa uké pi sarumpə. Api pēe ncée kpísi api tómpə. ⁴¹ Api Sirii nē Silisii sitē kuwéé-mē tiki, pin Uléécaa icápine ηmóópúselē tē iké Uléécaa nceé kémēe papisi.

16

Timotee yē Pəəli nē Silasi sarū

¹ Pəəli uu yisi uu Teripu sí, uu kə Lisitiri tulu. Yeesu upiretiki unyine yē pēe kei wele api u séi rē Timotee. Uni yē Usuifi lē un kə Kirisi nē kēfa tēnelē. Amá usáa pəó nē Ukireki lē. ² Yeesu pikó pēe Lisitiri nē Ikoniyom-pə ní we yē pinsímé kémēe u pakarentēle hái. ³ Ai Pəəli ripóo wai rē uké kuséncə u wéē. Uu u kpísi uu Pisuiifi pēe kei-pə kapi n sí ní we nnya u kē. Pinnéi yē pēe nyule rē usáa yē Ukireki lē. ⁴ Kapi n tósu, ayu kémēe kapi ritiki. Api yē lē nē lē kē pitumē nē piwéése api Yerusalem-pə n símisi aí tone Kirisi pikó pēe kei ní we tējse. Api kə pi maa rē piké yē likecáá sōné. ⁵ Uléécaa icápine pikó api pēē nē nfatenē nē kéyu n sí pin kə mpá keweesi kéye kulúí kpálē.

Pəəli yē Turowaasi-pə méyene menyine yē

⁶ Nfáasəne nín Pəəli nē upicə ncée hē rē piké Asii sitē kecáá Nléécaasimé riyóó. Lē nnya kapi Firisii nē Kalasii sitē-mē titérj. ⁷ Kapi nē Miisii ketē tínkə, api Pitinii kekó-mē pihápe peeni. Amá Yeesu Nfáasəne nín lincee pi hē. ⁸ Api mēse Miisii kei tikipə apí nē Turowaasi sí. Kei yē áninai kenyere lē. ⁹ Kei kai kesine Pəəli méyene menyine nyíse: Masetuwaani ukó unyine kuu yē un nyenu un u welu rē uké risuúlu uké pikuyu-mē titikipə uké pi yoriye. ¹⁰ Pəəli méyene mē memáá, ari pēē n la təkē Masetuwaani ketē ha. Li we rē tə picére masile rē Uléécaa yē ró sée rē təkē ha Nsímé Kəcire kei pikó símisi.

Liiti yē Filipu kuyu-i nē Upiima kēfa tene

¹¹ Ari Turowaasi-i kúninai loni arí nē míni kepáápáá ketē kapi yē n sée rē Samotirasi-mē n sairilē. Ai kóso weesi, ari Neyapolisi-mē tómpə. ¹² Ari kei yisi ari Filipu tómpə. Masetuwaani ketē kuyu foí yē kpē kelō kē-i. Rəm pikó n-yəəpinanē ketē yē kē. Tə kei siyáa sinyine wale. ¹³ Ari kēwənteyaa tunjé kuyu iyaa leepə ari nkóí-mē sí, kei kari m musu yarē Pisuiifi yēe cápine api keyóme yáási. Kari n hápə ari kei pinósi leepə pin cápinelē, arí tone ari Nléécaasimé pi símisi. ¹⁴ Pi yē pinósi pē use sée rē Liiti. U pēe Uléécaa likó lalē. Tiyatiiri kuyu kuu léeri. Asánjáá wéē nyaii kəcire kuu yái. Kuu kutu ró n cólē, Upiima uu mesəhə u hē uké nē Pəəli nsímé kō. ¹⁵ Ari u nē ukəyə pikó nnéi míni wole. Uu pēe kusáne ró séi uu ró maa rē: Nən mēsei n yē tē nē Upiima nē kēfa tene, ani kenéyə lomme aní tone! Uú nē kéyu ró mahani, ari mēse ηmurei.

Pi Filipu-pə Pəəli nē Silasi akpanii wa

¹⁶ Keyáa kenyine kari keyómeyáhaa-i sí arí nē ukpére keikó unyine sáne. U aníri héesile uu yē nē lelee kóso-pə n wainē yenu. Lipikei pē pin upiyəte siwóo wai nsəne. ¹⁷ Kei kuu yisi uu tó nē Pəəli n tikilē un cáái rē: Písoi mpí yē Uléécaa yēe mpá yo kecáá ní tú pikeikó lē. Ncée mēe yē n yóriye kapi nní nó nyíse! ¹⁸ Uu lē n wai aí nē siyáa kóónú. Ai Pəəli pelu uu ukpére uyē-mē pansepə, uu kuníri kpēe u n tíkile maa rē: Nē Yeesu Kirisi rinyiri kémēe, nē rinóo pə hē rē a ukpére nkó kémēe lē. Aku mēse nē mēse lelu. ¹⁹ Kē ukpére keikó uyē piyote api n yē tē pikulaa yē lē tēnele, api Pəəli nē Silasi kéyaála-i tini apí nē kuyu piwéése leepə. ²⁰ Apí

ne Rəm pikó pitúhaane-i pi tómpo apí ha re: Pisui fi mpí pəe ńcəkai ne kuróyu lomme. ²¹ Pi wele pin inyékii inyine ró céési. Ncée ńn kə we re tó Rəm pikó təké i ńmurei nées təké i ritiki.

²² Tiwúí tē arí ne Pəoli ne Silasi wóosi ńsone. Pitúhaane api rinóo he re piké Pəoli ne Silasi ilū mahā piké iséi pi súúkee. ²³ Kapi lē pi n fápii, api kukpaniilee pi tani api kuuméré rinóo he re uké pi m mē ńsone. ²⁴ Kapi lē uyē ní ma, uyē uu kémee-məmpo kelepi keniyine-i pi wai uu piana ne anakule toraankēe. ²⁵ Kai kesinecə kumúnjé n tu, Pəoli ne Silasi api yisi api keyóme n yáasi pin yom pin Uléécaa pakarente, pikpaniikó picə pin kutu pi cəlē. ²⁶ Kei nní, ketē ake piyénna loni, ai kukpaniilee rikui tiŋa-tiŋa. Ai ihánaa nnéi mese ne mese hánntente ai pikpaniikó akpanii nnéi fénnente. ²⁷ Ke uméré uu ha n yisi uu yénu re kukpaniilee ihánaa nnéi ye hánntelenle, uu ritéhe kpeéume uké umecire kpu, un músu re pikpaniikó ye ńméherēe api wúrunkee. ²⁸ Pəoli uu pəe unnaŋe nnéi ne cáai re: Kape líka mepócire wa, tóo mpí nté ntónéi. ²⁹ Kei ke uméré uu pəe re piké nna u riteéle. Kapi u rinééle, uu ne kelepi kémee-pə n tósu, uu ne iwame n terii uu ha ne Pəoli ne Silasi keyu-i wúla. ³⁰ Uu pi lesepo uu pi pise re: Yo kai pise re ké wa ké ne píyulale yē, pinésáa? ³¹ Api u pəse re: A Upíima Yeesu ne kəfa tene, pó píyulale yē, nó ne kepóyo pikó. ³² Api pəe u ne ukeyo pikó nnéi Upíima nsímé yóó. ³³ Uméré uyē uu kesine kē cire pi kpísi uu ha piitoi pi heere. Lē memáa, Pəoli ne Silasi api u ne ukeyo pikó nnéi míni wole. ³⁴ Uú ne Pəoli ne Silasi ukeyo sí uu ha kusáne pi wai. U ne ukeyo pikó nnéi akin aa nínjesi re pi ne Uléécaa kəfa tene nnya.

³⁵ Kai n weesi, Rəm pikó pitúhaane api pikawe tum te piké ha uméré maa re uké Pəoli ne Silasi riyápo. ³⁶ Uyē uu yisi uu ha Pəoli símisi re Rəm pikó pitúhaane ye maa re uké akpanii kémee pi lese. Lē nnya, piké nkpéni léepo piké nkínŋne-i ń we. ³⁷ Kei ke Pəoli uu pikawe pē maa re: Kutúhaanciré kapi riwúí kémee ne iséi ró kái apí ha ró hánesi, tən kə ne piməcə Rəm pikó. Pi nkpéni ləle piké kə meya tó riyápo, nées íye? Ai yé lē wa! Piké piricuruu kam piké ró lésepo. ³⁸ Pikawe pē apí ne anóo nyē pēle apí ha Rəm pikó pitúhaane símisi. Kapi n kó te Pəoli ne Silasi ye Rəm ketē pikó le, iwame ii pi loni. ³⁹ Api pəe piricuruu sí, apí ha re pē kái ne kpu. Api kukpaniilee-i Pəoli ne Silasi lesepo api pi suúluse re piké kuyu-i le. ⁴⁰ Ke Pəoli ne Silasi api kukpaniilee kpe-i n léepo, Liiti keyo kapi ha kelenē. Kapi kei Yeesu pikó n yē, api kə ikari pē kpáse api pəe yisi api ncée kpísi api tómpo.

17

Pəoli ne Silasi ye Tesaloniki-po we

¹ Kapi Liiti keyo-i n yisi, api Amfipoliisi ne Apolonii cəpu apí ne Tesaloniki tulu. Pisui fi ye kei kuyómeyáhaalee mále. ² Pəoli uu kei hapo yare kuu ye n wa, u ne pəpəe kei ń we pin yói. Uu siwénteyaa sitaani nərsene ³ uu ne Nléécaasimé kémee pi céési uu kə pi nyíse re uyē ke Uléécaa uu n wée ye íwe píima meluke mále, uké pəe kə pikpəkpə kémee yisi. Uu kə kpá re: Yeesu kam nó n tee yee nní Kirisi. ⁴ Pəpəe kutu u n cólé kémee, pinyine apí ne nsímé mmē kəfa tene, api Pəoli ne Silasi tiki. Ai kə ne Pikireki meya pəe Uléécaa n yáasi pəne ne pē ne pinósi yukóó kulú.

⁵ Kei ke Pisui fi kəfa ake tóosi apí ha siwaiyule sinyine kóoi apí ne kuyu n lémaalē. Api kə yisi api Yasəo keyo-i Pəoli ne Silasi piwélāa sí, pin músu re pin pi n tí, piké ha ne riwúí kémee pi túhaane. ⁶ Kapi pi m paa, api pəe Yasəo ne Yeesu pikó picə cópii apí ne kuyu pitúhaane léepo pin cáai re: Písoi mpí pəe ketē nnéi cəkai. Pi kə kerómee nté tuimele. ⁷ Yasəo uu pi yósu pin ukeyo-i we! Api Rəm uyəopi isé waiselē. Pi pólólē te unyine uco ye we, api ye u séi re Yeesu. Te uyē uyəopi wéése. ⁸ Anóo nyē aa riwúí tē ne kuyu piwéése cəŋ meýíkíyiki. ⁹ Api Yasəo ne upicə riwóme ké api héle api kelenē pi yá.

Pəoli ne Silasi ye Peeree-i we

¹⁰ Kai kesine n wa, Yeesu pikó api Pəoli ne Silasi Peeree-mē tónse. Ke pē api Peeree-i n tuipə, apí ne Pisui fi kuyómeyáhaalee n sairilē. ¹¹ Pisui fi pəe kei ń we isoi ye nyamle ai tósu Tesaloniki pikó ikó. Api kəfa kesē ne Nléécaasimé yósu, api ye mpa keyáa kéye Uléécaa ritelē

kéeni piké yě te mmē kapi nní pi n símisi ye mēsei lē. ¹² Pimēyā pēe Yeesu ne kefa tēne, aí ne Pikireki pēne, pinósi yukó ne pitisi kulú. ¹³ Amá ke Pisui fi pēe Tesaloniki-pō ní we api n kó te Pōoli ye kō Peeree-pō Nléécaasimé yóólē, api yisi api sí api ha písoi tálaanke api Pōoli kápáá. ¹⁴ Kei ke Yeesu pikó api Pōoli mínimaa kuwéé-mē tónse, Silasi ne Timotee pōo kei tone. ¹⁵ Pēpē Pōoli n sárū ye ne Ateeni u tule api kelenē pēese. Pōoli uu pi páái re piké ha Silasi ne Timotee símisi re piké mēkēe u lēpō.

Pōoli ye Ateeni-i we

¹⁶ Ke Pōoli uu Ateeni-i ní we un Silasi ne Timotee mē, uu yēnu re piléé ncōpuri ye kuyu yipaalenē. Uripōo ari mēyíkíyiki caai. ¹⁷ Lē nnya, u ne Pisui fi ne pēpē Uléécaa n wuru api ye pēe kuyómeyáhaalee-i ní yó. M pá keyáa kéye kuu ye un píye kéyaála-i n lēpō, u ne pē api likecáa n yó. ¹⁸ Mēfine simúnjé sinyine pikó kapi ye sēe re Epikuriye ne Sitoyisiye. Pōoli ne simúnjé sē pikpē ye kō yóole. Api ye pēe re: Uwóocōni nkó ye mpíi re íye neé? Picō api re: Li nkpáni yare piléé sanē pinyine nsímé kuu símisi. Mēsei, Yeesu Nsímé Kēcire ke Pōoli uú pēe yóólē un kō yóólē te pikpōkpō yé kam api yisi. ¹⁹ Kei kapi pēe u kpísi apí ne kecápine kē kapi ye n sēe re Areyopaasi sí api re: A icélaa fale iyē kaá ne ní ka ró símisi tóké kó nké! ²⁰ Mēsérē kaa nsímé cerémpōone nnyine ró símisi. Tō neni lalē tóké likemēe ripéré tóké nsōne yē. ²¹ Mēyíkíyiki ke Ateeni pikó nnéi ne písāne pēe kuyu-i ní we api ye m pá keweesei kéye n tū pin nfāle mēe ní ka símisi nēe pin kutu n cōlē. Api lē memáá likeikei líka lícō má. ²² Pōoli uu yisi uu pikēyu-i nyere uu re: Ne yē te nō Ateeni pikó, nō mēyíkíyiki piléényóonse lalē hái. ²³ Ne nókunéyu-i nyérelle am nōsinényóonse yénti. Kei ricurruu kam ne kenyóonse kenyine-i yē lin wōlaalē te: Uléécaa unyine kári n nyu. Uléécaa uyē kani nní n yáási áni kō pēe u nyu kam la ké nō céreise. ²⁴ Uléécaa uyēe ketē ne keyómēe ne kekemēe likó wa. Uyēe Upiima ketē ne keyómēcaa-pō. Uu awosoo ke písoi api n wa kémēe sói. ²⁵ Líka mpuri ái u párílē kesoipipi kekē ne u m pasii un le yare linyine ye u cōhlē. Uyēe ye m pá úye nfāa ne m pá yo nnéi lēe ketē kecáa ní we hē. ²⁶ Usoi use kuu mēfoi wa, uú ne u tiki uú ne písoi nnéi wai re piké ketē nnéi kecáa fine. Uu itunje pi kériine uu kō ketē kapi yé n fine pi hōone. ²⁷ U lē wale re písoi piké fe piké u wéési, m pá pin n cariinkee, in n la pi yé ha ne u yē. Amá mēyíkíyiki mmē, Uléécaa úu tó úka ne ketaa we.

²⁸ Uyēe ye nfāa ró hē, uyēe kō tíyese kari m pá yo wai tōn kō we. Lē ke nōpinéyómeni pinyine apí maa re: Tó ne kō Uléécaa sipipi le. ²⁹ Kari nní usipipi nnya, ári yé fe tóké musí re u we yare wura nēe nwóóweni nēe ripare ke kesoipipi aké ne kemesōhō ne kekemúnjé ní sērí re liké n nyaní. ³⁰ Písoi ye pēe kuṃmaha-i wele pin ne lē nnéi wai. Uléécaa úu kuṃmaha kumúnjé kpē kpísi uké ne linyine wa. Amá nkpení kuu sisoipipi nnéi séi re sin yei ní we, síké mēfine conse. ³¹ Li we re u keyáa kē kuu písoi nnéi ne aseí n túhaanene piyekei masile, uu kō uyēe itúhaane ní tonene piwéē másu. Pikpōkpō kémēe kuu liute yukuse uú ne m pá úye nyíse re uyē kuu itúhaane tí.

³² Kapi n kó Pōoli un pikpōkpō kémēe piyise nsímé símisi, picō api u sēnnyi, picō api re: Mēcō mēcō kari yé ha mpósímé mmē kutu ríco. ³³ Pōoli uu pēe pi yá uu tōmpō. ³⁴ M pá ne lē, picō ye ne u konle api ṃmurei apí ne kefa tēne: Pēpē nní Areyopaasi kecápine uwéése use kapi ye n sēe re Teniisi ne unósi unyine kapi ye n sēe re Tamariisi ne picō picō.

18

Pōoli ye Korēnti-pō we

¹ Pōoli uu limemáa Ateeni-i yisi uu Korēnti sí. ² Kei kuu Usui fi unyine kapi ye n sēe re Akilasi ne risāne. Pōnti keteni-i kapi u mari. Italií ketē kuú pēe lē leeri ne uunósi Pírisili re uyóopi wéése Kulooti ye rinóo hē re Pisui fi nnéi piké Rōm keteni-i le nnya. Pōoli uu yisi uu pi lēpō. ³ Pi pēe kesē pikónēfukēi le. Kapi nní pikēi píse n wai nnya, uu pikemēé tone api

pəe kəsē n keisi. ⁴ Mpá kəwénteyaa ketúnjé kéye ke Pəoli uu ye Pisuifi kuyoməyáhaalee-i nē Pisuifi nē Pikireki n tū, un náási piké kō piké unkó ηmurei.

⁵ Ke Silasi nē Timotee api Masetuwaani ketē-pə n yisime api Korēnti-i Pəoli ləeri kuu pəe meýíkíyiki Nsímé Kəcire piyóó nē kutu ricə, un Pisuifi nyíselē tē Yeesu yee usoi uyē ke Uléecaa uu n wée. ⁶ Ke Pisuifi apí nē u n kénene pin kə u lámisi nnya, uu uilū kuu n tanaalē nkoŋo pikuwée-mē péipə uu pi maa re nŋ́ kaí nē tenene. Nəŋ m pə, nŋ́ nŋ́menécíre fóm, aí nēe linyine wa. Mpuri sanē pikó-mē kam nképēni nní lē tósu. ⁷ Kuu pikékúrí kei n yisi, uú nē utisi unyine kapi ye n sée re Tituusi Yusituusi keyə n tósu. Tituusi ye Uléecaa pakarelenlē, ukeyə kēn kə Pisuifi kuyoməyáhaalee kekúrí we. ⁸ Kirisipuusi ye pəe kuyóməyáhaalee uwéése lē. U nē ukeyə pikó nnéi api Upíima nē kefa tene. Korēnti pikó meýā pəe Pəoli nsímé n kō pə kə Upíima nē kefa tene. Pəoli uu míni pi wolē.

⁹ Pəoli uu kəsine kenýine keláré-i yénu Upíima un nē u símisi re: Iwame íi kape pə wa. A nsímé nē rinmóópú. Kape riséé! ¹⁰ Nē kepókúrí welē. Úka úu fene uké pə ricəŋ, lí we re pinésoi ye kuyu kpē-i kulúí welē. ¹¹ Lē nnya ke Pəoli uu kei kunmē kuse nē kuwélé tóne uu písoi Nléecaasimé céési.

¹² Kumúnjé kpē-i ke Rəŋ ukó Kaliyə uú pəe Akayii keteni-i iyóopi n tū ke Pisuifi api rinó rise wa, api yisi api Pəoli kecáa nyere, api u tini apí nē pitúhaane sí. ¹³ Apí ha Kaliyə maa re: Utisi nkó yee náási re písoi piké unkó kō piké ye meýáhaa féé menyine mee áme isé n tíkile Uléecaa yáási. ¹⁴ Pəoli uu re uké rinó yási, aí nē sá Kaliyə ricurruu uu pi pese re: Nŋ́ Pisuifi, in pəe re piyaa nēe məwai kope menyine kuu wa kaní nē né u ka, né pəe níŋesi am kutu nó cə yare kai m pise. ¹⁵ Amá in anólempi nēe anyíri nēe nŋ́rinécúruu isé kecáa ikenene, nŋ́ yé mmē ceri ani wai. Am la ké lē ye mpuri itúhaane lí! ¹⁶ Kei kuu pəe ketúhaane ke-i pi lakase. ¹⁷ Pinnéi api pəe kuyóməyáhaalee uwéése Səsiteeni tini api ketúhaane ke-i ipépi u loni. Mpá nē lē, aí nkpáni uyóopi Kaliyə méka wa.

Pəoli mepelē Antiýəsi-pə

¹⁸ Pəoli uu kə Korēnti-i Yeesu pikó kémee ketóne kpá ai siyáa kóónú. Uu limemáa pi yá u nē Pirisili nē Akilasi api kúninəi loni pin nē Sirii ketē tósu. Piké kelenē n tómpə, Pəoli ye pəe Senikireesi-pə uriyu rikoósile, rinó kuu Uléecaa n yekei kecáa nnya. ¹⁹ Api Efesi tuipə, Pəoli uu kei upisencə yá. Uu Pisuifi kuyoməyáhaalee loni u nē Pisuifi api kei n yói. ²⁰ Pē api u pise re uké siyáa sinyine pikékúrí tone. ²¹ Amá úu ηmurei, uu pəe pi pese re: [Lí pise re ké ha anyá nnyé nyee nní rí weme Yerusalem-pə lí]. Uléecaa un n la, né nŋ́kenémee pəeme. Uu pəe kúninəi Efesi-i loni uu tómpə. ²² Kuú ha Sesaree-pə rí suí, Yerusalem kuú nē risairi uú ha piyóməyáhaa yáási uu pəe kelenē Antiýəsi sí. ²³ Uu kei tone ai siyáa wai, uu pəe Kalasii nē Firisii sitē-mē tiki un Yeesu pikó nnéi pəe kei rí we ikari kpáselē tē piké nē nfatene n ηmóópúlē.

Apoloosi pikéi kuu Efesi nē Korēnti-i n wa

²⁴ Usuifi unyine yee we api ye u séi re Apoloosi. Alekisantiri-pə kapi u mari. U nsímé nyule nŋ́səne un kə Nléecaasimé atelé nyu aí nkáripí. Uu keyáa yisi uu Efesi sí. ²⁵ U Upíima nsímé nyule nŋ́səne, un Yeesu nkó céési un kə símisi téi-téi yare lē kai n wólaalē. Amá lē ke Yohani uu písoi míni n wóle ηmane kecáa kuu nyu. ²⁶ Uu kuyóməyáhaalee-i lompə uú nē uripə n símisi. Ke Pirisili nē Akilasi api lē n kō un símisi, api u séi apí nē pikéyo sí apí ha Uléecaa ncee u kpáiiise téi-téi. ²⁷ Uu pəe limemáa re u la uké Akayii ketē-mē ha. Piyóməyáhaa api u ηmóópúse, api kə kei-pə pikó rítelē wólu re un n hapə, piké məmáreco nŋ́səne u yási. Kuu kei n tuipə, pē nnéi ke Uléecaa uu ípəelée n nyíse apí nē Yeesu kefa tene kuu yóriye aí kumúnjé má. ²⁸ U ye pəe keyu rikpáiiisele uu nŋ́pá úye keyu-i Pisuifi nsímé késu, uú nē Nléecaasimé atelé tiki uu pi cereise re Yeesu ke Uléecaa uu wée.

19

Pɔɔli yē Efēesi-i wē

¹ Kumúnjé kpɛ-i kɛ Apoloosi uú pɛɛ Korɛnti-i ní wē, Pɔɔli yē pɛɛ yisilɛ uu Asii ayɔpɛ silɔ lóo uu Efēesi sɪ, uu kei Yeesu pipirɛtiki pinyinɛ yɛnu. ² Uu pi pise rɛ: Kani Yeesu nɛ kɛfa n tɛnɛ, Uléécaa yē Nfáasɔnɛ nó hɛɛ? Api u pɛɛ rɛ: Ticuruu ári Nfáasɔnɛ nkó nka komaalɛ. ³ Uu kɔ pipise pi kpá rɛ: Míni méyɛ mpuri kapi pɛɛ nó wólɛ? Api rɛ Yohani mɛni kuu pisoɪ n wólɛ kapi ró wólɛ. ⁴ Pɔɔli uu pɛɛ pi maa rɛ: Pɛpɛɛ n ɲmurei rɛ pi yé mɛfinɛ consɛ kɛ Yohani uu yē pɛɛ míni wolɛ. Uu yē kɔ Isirayɛli pikó maa rɛ piké Yeesu yɛɛ masí ukɛpire n sɔnti nɛ kɛfa tɛnɛ. ⁵ Kɛ pipirɛtiki pɛ api anɔɔ nyɛ n kɔ, api tíyɛɛ api Upíima Yeesu rinyiri nɛ míni pi wolɛ. ⁶ Pɔɔli uu anípe pikɛcáá láa, Nfáasɔnɛ nn pikɛcáá súiri. Api pɛɛ mɛyu mpehɛ mpehɛ pisímé loni pin kɔ nɛ Uléécaa rinyiri pisoɪ símisi. ⁷ Pinnéi yē pɛɛ wale pitisi kɛfi nɛ pité.

⁸ Pɔɔli uu kuyómeyáhaalee-i lompɔ, uu kéyu kpáiiɛ uu iware itaani nɛ Uléécaa iyɔɔpi kɛcáá pi símisi cáká-cáká rɛ piké kɔ. ⁹ Amá pinyinɛ pɔɔn pɛɛ yúlu rɛ ápi nɛ kɛfa tɛnɛnɛ, pin kɔ Upíima icélaa iyɛ tiwúí kɛmɛɛ sɛnnɪ pin lámisi. Pɔɔli uu mɛɛ upipirɛtiki kpísi uú nɛ kei nyɔsɔ, uu yē pɛɛ mpá keyáa kéyɛ utisi unyine kapi yē n sée rɛ Tiranuusi ripoo-i isúkuli kɛmɛɛ pi n céési. ¹⁰ Ai wai ɲmɛ ité nɛ iriyu. Lɛlɛ tíyɛɛ kɛ Pisuiɪ nɛ Pikirɛki nnéi pɛɛ Asii keteni-i ní wē api Upíima nsímé kɔ.

Sefa piɲmánɛ kɛcáá nstmé

¹¹ Uléécaa yē pɛɛ kumúnjé kpɛ-i Pɔɔli nɛ ritikilɛ uú nɛ mɛwaisaɲa wapisi. ¹² Lɛ ai tíyɛɛ ricuruu pisoɪ api yē ilú nɛ sínírípi sɛɛ Pɔɔli rińca kpísi api ha pitóikó kɛcáá láa, api pélu, anírí aa kɔ lelu. ¹³ Kei kɛ Pisuiɪ pinyinɛ pɛɛ n kɔnni pin pisoɪ anírí pései pɔɔ kɔ rɛ pi yé Upíima Yeesu rinyiri sée api nɛ pisoɪ anírí pései. Api yē pɛɛ a maa rɛ: Nɛ Yeesu uyɛ nsímé kɛ Pɔɔli uu n yóólɛ tinyiri nɛ rinɔɔ nó hɛ rɛ ani pisoɪ mpí kani nní n cónlɛ kɛmɛɛ lɛ. ¹⁴ Pisuiɪ pɛpɛɛ yē Uléécaa ɲnyɔnɛ n wa uwéɛɛ usɛ kapi yē n sée rɛ Sefa piɲmánɛ pisɛɛi pɛɛ mɛwai mɛ lɛ wai. ¹⁵ Amá kunírí aku keyáa kɛnyinɛ pi pɛɛ rɛ: Nɛ Yeesu nyulɛ, nɛn kɔ Pɔɔli isoɪ nyu. Nɔ ní, nɔɔ pɛɛ mpíí píyɛ? ¹⁶ Kei kɛ uníríhɛlaa uyɛ uu yisi uu pi kápáá, uu pinnéi rikɔhɔ feriyɛ. Uu rikpákára nɛ íwɛ pi wai api ha nɛ itóí yóɔi, ai tósu api nɛ ukɛyɔ-i mɛɲmanɛ popirimɛ api itóó súúni. ¹⁷ Pisuiɪ nɛ Pikirɛki pɛɛ Efēesi-i ní wē api kóm tɛ lɛ kai wa. Iwamɛ ii pi loni, pisoɪ api pɛɛ Upíima Yeesu rinyiri mɛyá n taásɛlɛ. ¹⁸ Pɛpɛɛ pikɛmɛɛ Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛ mɛyá api yē pɛɛ sɪ api ha pisoɪ kɛcɔpɛ lɛ kapi n wapisi yámnɛntɛ. ¹⁹ Pɛpɛɛ pɛɛ mɛɲmanɛiwai n wai mɛyá pɔɔ kɔ nɛ piataretɛlé sónaapɔ api pisoɪ kɛcɔpɛ nna a ɲmakaankeɛ. Pi asilalɛwoó kéénlɛ aí lelu mɛwóɔpipi ákotokú kuwóó (50.000). ²⁰ Lɛ kɛ Upíima nnaɲɛ nn tíyɛɛ unsímé nn nɛ mpá yei kóónú nɔnɛ.

Ncɔkɔi yē Efēesi kuyu-i wa

²¹ Lɛ mɛmáá, Pɔɔli uu pɛɛ kemúnjé wai rɛ uké Masetuwaani nɛ Akayii sitɛ-mɛ cɔ uké nɛ Yerusalem tu. Uu rɛ un kei n tu, li kɔ pise rɛ uké Rɔm kuyu rilóólú. ²² Uu pɛɛ pisoɪ pɛɛ pikɛi u n léni kɛcɔpɛ pité yukusɛ uu Masetuwaani-pɔ tum. Pɛ kuu n tū pɛɛ Tímotɛɛ nɛ Erasiti. Uricuruu uu nkáripí Asii keteni-i kɛtónɛ kpá. ²³ Ncɔkɔi píima nnyinɛ nn likumúnjé kpɛ-i Upíima nceɛ pitiki kɛcáá nnya Efēesi kuyu-i léeri. ²⁴ Utisi unyine yɛɛ pɛɛ kei wē, api yē u séi rɛ Temetiriisi. U pɛɛ úyu lɛ. Piléé pinyinɛ kapi yē pɛɛ kɔ kei n sée rɛ Aritemiisi siwosoopi kuu yē pɛɛ nɛ yíraanɛ uu sisiyukɛ-yukɛ nɛ nwóóweni yuhu yarɛ sítumpiwéú. Upikɛi pɛɛ pɛɛ u nɛ upinípeikókɔ kuláa wailɛ nɔnɛ. ²⁵ Uu keyáa kɛnyinɛ upikɛicɔ pɛ nnéi cápínɛ uu pi maa rɛ: Pinésánɛ, nórínécúruu yē nyulɛ rɛ pirókɛi mpí karí nɛ lɛ. ²⁶ Nórínécúruu yē kɔ nyánilɛ nɔn kɔ kómɛi rɛ aí nkpáni Efēesi nté ɲmanɛ, amá Asii ketɛ nnéi kɛcáá kɛ Pɔɔli uyɛ uu pisoɪ tálaankɛɛ api ɲmurei rɛ ápi yé piléé kɛ sisoipipi asi ní sɛrí nɛ kutu n cɔlɛ, tɛ aí Uléécaa. ²⁷ Tɔnsá piwai n ceri, mɛwai mɛ né pirókɛi riyu kpu, amɛ piróléýaha píima Aritemiisi kapi Asii nnéi nɛ sitɛ sicɔ-pɔ n yáási fíísɛ, úka úu yē pɛɛ pi n waisɛlɛ. ²⁸ Kɛ pisoɪ pɛɛ n cápínɛlɛ api anɔɔ nyɛ n kɔ, aí kuwóí pi feriyɛ api cáái rɛ: Lipíima lɛ Efēesi piléé Aritemiisi! ²⁹ Ncɔkɔi

nn pēe kuyu nnéi yipu. PISOI API KÓMEINE API NE KEKPÍNTAHAI N SAIRILĒ, API PŌLI PISENCŌ MASETUWAANI PIKÓ PITÉ TINI API NE PÉNEPŌ. PEPEE KAYUSI NE ARISITARIKI. ³⁰ PŌLI UÚ N LA UKÉ PISOI PEE N CÁPINEĒ KEYU-I LÉEPŌ, AMÁ YEESU PIPIRETIKI API NE U YULU. ³¹ AÍ NE UPISANE ASII PIKAWÉ PÍIMA PINYINE PÉNE API UKEMEE PISOI TUMPŌ API NE U KESU RE ÚU KAPE KEKPÍNTAHAI KE-I LOMPŌ. ³² PISOI YE PEE WELE PIN KECÁPINE KE-I MÉWOO CÁAI, ÚKA ÚU UCŌ NKÓ KÓMEI, LIN PI TÚIRESENTE. PIMEYĀ API KŌ NYU LELE KEI PI N CÁPINESELĒ. ³³ KEI KE PISUIFI PINYINE API ALEKISANTIRI KÉYU-MĒ TITÉPŌ, PISOI API PEÉ M MÚSU RE UYEE NE ÍCŌKŌI MMĒ KA. ALEKISANTIRI PŌŌ PEE KUNÍPE SÍKA RE U LA UKÉ URIYU HEERE. ³⁴ KE PISOI API N CÉRI RE ALEKISANTIRI YE USUIFI LE, API PEE RINŌŌ RISE WAI API N CÁAI RE: EFEE SI PILÉÉ ARITEMIISI PEE LIPÍIMA! API LĒ N CÁAI AÍ NE ITUŊE MEKŌŌNÚ METÉ TULU.

³⁵ KUYU UTELEWŌLE UU FE UU PISOI SÉESE, UU PEE PISE RE: NŌ EFEE SI PIKÓ, WŌO YE ÚU KETĒ KECÁÁ NYU RE EFEE SI KUYU PIKÓ PEE PILÉYAHÁ PÍIMA ARITEMIISI NE PIKEYU KEE KELÉÉCAAPŌ N LÓIME KECÁÁ PAİLĒ? ³⁶ UKA ÚU WE YEE YÉ NSÍMÉ MMĒ N KÉSI. LĒ NNYA, ANI NŌANÉKĪŊ NINJUKUSE, ANI KAPE Í-YŌŌNE-YŌŌNE NE LINYINE WA. ³⁷ PISOI MPÍ KANÍ NE Í KA API KURŌYŌMEYÁHAALĒ-I LÍKA CAÁI, API KŌ PIRŌLÉÉ ARITEMIISI LÁMAANKĒE. ³⁸ IN TE ÚYU TEMETIRIISI NE UPIKEICŌ YE UNYINE NE NSÍMÉ MÁ, SÍTÚHAANEYAA YE WELE, PITÚHAANE PIN KŌ WE. PI YÉ FE API KEI KĒTAHAI U SÉI API NE PI TÚHAANE. ³⁹ NŌN KŌ PEE Í-YE NCŌ M MÁ, TŌ HA RIYŌŌPIPOO-I MMĒ SÍMISI YARE KAI M PISE. ⁴⁰ INSÁ LĒ, LELE NENI KEYAA NKÉ NNÍ Í WA YÉ TÍYESE ARÍ N WE YARE PITENCŌKŌI. ARI YÉ ÍKA YĒ TŌKÉ SÍMISI LÍKÉ NE N NYÍSE RE TŌ ALARI MÁLE TŌKÉ NNÍ N CÁPINEĒ. ⁴¹ TINŌŌ TĒ KUÚ MA UÚ NE PISOI KPIISE.

20

PŌLI YE MASETUWAANI NE KIRĒESI SÍTĒ HA

¹ KE ÍCŌKŌI NN EFEE SI-I RINĪFA, PŌLI UU YEESU PIPIRETIKI CÁPINE UU IKARI PI KPÁSE, UU PEE YISI UU MASETUWAANI KETĒ-MĒ TŌMPŌ. ² KUU N TUIPŌ, U NE KEI PIKÓ API YŌI UÚ NE IKARI PI KPÁSE, UU KŌ KIRĒESI KETĒ-MĒ TŌMPŌ. ³ UU KEI TONE IWÁRE ITAANI. KAI N TU RE UKÉ KÚNINŌI LŌ UKÉ SIRII KETĒ-MĒ HA KUU KŌ TE PISUIFI YE KÓMEINELE RE PIKÉ U KPU. UU RE U YÉ MESE MASETUWAANI-MĒ PEESE. ⁴ UPISENCŌ ANYIRI YE NNYÉ: PEEREE KUYU UKÓ, PIRUUSI UNJMANE KAPI YE N SÉE RE SOPATEERI NE TESALONIKI PIKÓ MPÍ: ARISITARIKI NE SEKŌNTUSI NE TERIPU UKÓ KAYUSI NE TIMOTEE NE ASII KETĒ PIKÓ MPÍ: TISIIKI NE TOROFIM. ⁵ PEPEE KEKPÉE NE RŌ WA API HA TUROWAASI-PŌ RŌ M MĒ. ⁶ ANYĀ NYE-I KAPI YE AKPŌNŌ NYEE ÁA PITE M MÁ N LI METENE-MAÁ KE TŌŌ FILIPU HA ARÍ HA KEI KÚNINŌI LONI. SIYÁÁ SINUPŪ KARI NCÉE WA ARÍ NE TUROWAASI-I PI LEPPŌ. ARI KEI KESĒ TONE SIYÁÁ SISEEI.

PŌLI YE TUROWAASI METŌRŌ RILŌŌLŪ

⁷ KEWÉNTĒYAA UKŌSO KARI CÁPINEĒ TŌN AKPŌNŌ HŌŌNE PŌLI UKÉ NE LIUKŌSO KUI. LĒ NNYA KUU YŌI KESINE AKÉ HA NE PELU. ⁸ KÉYŌ KECÁÁ KULEE KUNYINE-I KARÍ PEE CÁPINEĒ, SÍFIRÁÁ KULÚI SIN SERIILĒ. ⁹ KE PŌLI UU LĒ PIYŌI Í NŌJĒLĒ, NNŌ PÍIMA NNYINE NN UNJMANE UNYINE KAPI YE N SÉE RE ITIUKUSI KPÁPIÍ. KULEE KEPŌLE KEKÚRÍ KUÚ PEE TĀ. AI U HII UÚ HA KELÉÉCAAYŌ METŌSI TÁÁNŪ KULEE KPĒ-I LÓIRI. API HAPŌ API U YUKUSE UN PIKPŌ MASÍ. ¹⁰ PŌLI UU CÉPIPŌ UÚ HA WULA UU U SAKAA UU MÚLÚ UU RE: NŌKENÉWUU ÁKE KAPE TŌ, U NE NFÁÁ MÁLE. ¹¹ PŌLI UU YISI UU PÍTAÁ PELE, UÚ HA AKPŌNŌ HŌŌNE UU LE. UU KŌ NSÍMÉ NŌJĒ AÍ NE KPÁII, UU PEE YISI UU TŌMPŌ. ¹² API UNJMANE UYĒ PŌ NE KULU NE UNFAA. MPÁ ÚYE RIKĪŊ ARI LĒ NNYA NINJESI HÁI.

PŌLI YE TUROWAASI-I YISI UU MILETI SÍ

¹³ ARI NTŌNÉI KÚNINŌI LONI ARÍ HA ASOOSI-PŌ PŌLI MÉRU. UYEE WÉE RE U YÉ SŌNE UÚ HA PEE KEI-PŌ KÚNINŌI LONI. ¹⁴ KUU ASOOSI-I RŌ N LEPPŌ, ARI KEI KESĒ KÚNINŌI LONI ARÍ NE MITILEENI SÍ. ¹⁵ ARI KEI YISI ARI LIUKŌSO MMARE CIYOO KETĒ NE KŌ. ARI LIUKŌSO SAMOOSI TULU. AI WEESI ARI PEE MILETI TULU. ¹⁶ PŌLI RICURUU YE PEE RE ÚU EFEE SI-I NYERENE, ÁI KAPE NE ASII KETENI-I MÉWOO U N NÁŊAISE NNYA. U PEE YŌŌNELE RE UN N FE, UKÉ PANTEKOOTI KETÚŊÉ YERUSALEM TU.

ANŌŌ TŌRŌŌ KE PŌLI UU EFEE SI PIWÉESE MÍ MA

¹⁷ Pəəli uu pəe Miləti-i pīsoi yukuse uu tum tē piké ha Efəesi-pə Uléécaa icápinē piwéese u séeme. ¹⁸ Kē pē api ukékúrí ní ka, Pəəli uu pi maa rē: Nórínécúruu yē nyulē isoi iyē kamí nē nó ní lē hái keyáa fói kē-mē kam Asii ketē kúna n cə. ¹⁹ Nē ménécíre ricepisele nēn nē Upíima pikēi wai, Pisui fi pin wéesi piké nē kpu, api íwe nē wai nēn ménini nē ncóh kēmeē we. ²⁰ Tiwúí kēmeē nē nósínéyo-i kam lēlē yé nó n yóriyē nó sīmisi, ám líka nó pesí. ²¹ Pisui fi nē Pikirēki kam sée am sīmisi rē piké Uléécaa inipēe-i mēfine conse api Urópíima Yeesu nē kēfa tēnē. ²² Nē nkpéni lē Nfáasōnē rinəo tikilenlē nēn nē Yerusaleṃ tósu, ám kə nyu yo yēe kei nē mémpə. ²³ Amá Nfáasōnē yē mípá kuyu kúye-i nē sīmisi nē nn kə nē nyíse rē akpanii nē íwe píima yē kei-pə nē mē. ²⁴ Nnēfáa ricurruu nn nē cónlē. Nē kpére pinékēi nē kété tu, am lē kē Upíima Yeesu uu nē m pise nē kēfa kēse wai, li nē nē risá. Pikei pēpēe nní rē kē riyóo rē Uléécaa ipēelēē kuu ró n nyíse yē Nsímé kəcire lē.

²⁵ Nē yē tē metórəo kam nní nókenécəpē we. Nó nē pico pē nnéi kam Uléécaa iyəopi nsímé rin-yóo áni nēni píkai piyénē nē kpáne. ²⁶ Lē nnya kamí la kē nēni keyaa nké nó sīmisi nəkē kó tē: Nó úyē un m pə, ái kēnémeē léeri. ²⁷ Li we rē nē lē nnéi kē Uléécaa uu n yekei rē uké wa nó sīmisi lē ám líka nó pesí. ²⁸ Ani nómenécíre tí rísonē, ani kə Uléécaa pikó iméré kē Nfáasōnē nn nó ní tí tē ani n séni kəcáa m pallē. Uléécaa yēe uricurruu kepipi mēnyē nē pīsoi pansesē upikó. Ani rísonē pi m múílē. ²⁹ Nē nyulē rē pīsoi kpááree pinyinē yarē ákpē yē ménétəmpə-maá nó ripimē, api nókenécəpē pinyinē cópii. ³⁰ Pinyinē ricurruu yé nókenécəpē yisi, api nnóomesimé nē Yeesu pipirətiki pinyinē feriye api pincee pi tikisē. ³¹ Lē nnya, áni kape ləpīlē. Ani kape palei rē inṃē itaani nnéi kam yē ketúnjē nē kesinē pinyinē-i nē ménini icélaa nó m pehelente.

³² Nē nkpéni Uléécaa nē uipēelēē nsímé anipe-i nó wa. Uyēe rínanjē má uké nē nfatene kēmeē nó n ḡmóópúselē. Uyēe yé kə lisōnē kuú nē upīsoi nnéi m mē nó hē. ³³ Am úka siwóo nēē úka uwura nēē úka mēlapē káipi. ³⁴ Nórínécúruu yē nyulē rē anénipe nnyé kamí nē keisi tó nē pinéséncə arí nē ntócōh nnéi wai. ³⁵ Nē lē nó nyísele rē lē kai pise rē usoi uké keisi uu nē píwékəo n lēni. Ani kə Upíima Yeesu rinəo ntí kəcáa léise. Uyē ḡmaa yēe rē: Uyēe n hē yē mpóonare mále ai tósu uyēe ihēe n yósu.

³⁶ Kē Pəəli uu lē píimáa m masí, u nē pē api wúla api keyóme yáasi. ³⁷ Pinnéi api pēe limemáa ténisi apí nē Pəəli pira api metórəo u yáasi rē Uléécaa uké u sarumpə. ³⁸ Kē Pəəli uu pēe m maa rē apí nēni píkai piyénē u kpáne nnya kē piapəo aa lē sei meyá caailē. Api pēe yisi apí u saruni apí nē kúninəi-i tulu.

21

Pəəli yē Yerusaleṃ kuyu ha

¹ Kē tó nē pē ari kei lē icée n hóonene, ari kúninəi loni arí nē mēse nē mēse Kəosi n sairilē. Ai weesi, ari Rootəsi tómpə ari kei yisi nē Patara-pə. ² Ari kei kúninəi yenu kun Fenisii ketē-mē sí. Ari kpē loni arí nē tómpə. ³ Kari Siipuru ketē kēe míni kepáápáa ní we n yémpə, ari kē yá ari kumíi-mē tiki hái nē Sirii ketē-pə, arí nē Tiiri tulu. Kei kē kúninəi aku kuilū topilenē. ⁴ Ari kei Yeesu pipirətiki lēpə, ari pīkekúrí tone siyáa sisēei. Nfáasōnē nn pi sīmisi apí Pəəli maa rē uu kape Yerusaleṃ ha. ⁵ Amá kē siyáa sē asi n tómpə, ari yisi ari kə nsē nəh. Api pinnéi yisi nē pipinəsi nē pisiwā apí ró sáruni apí nē kuyu leepə. Ari kei mínimaa ritime wula ari keyóme yáasi. ⁶ Ari pēe limemáa yáhaane arí nē kpíi. Tóo kúninəi loni, pē apí pisiyo kúúni. ⁷ Tiiri-i kari metórəo kúninəi lō arí nē Putolemayisi sí. Ari kei Yeesu pikó yáasi arí nē keyáa kēse pikeméé tone. ⁸ Kai n weesi, ari yisi ari Sesaree tulu. Arí ha Filipu yēe Nsímé Kəcire nē n kóónúlē keyə-i tone. U pīsoi piseei pē kapí pēe Yerusaleṃ-pə n wéē use lē. ⁹ U pēe pīkpére pina mále pēe apí utisi n nyu. Pi yē pēe Uléécaa rinyiri nē sīmisi lē. ¹⁰ Təon kei lē we lin siyáa kulúí wai kē antepu uyē kapi yē n sée rē Akapuusi uu Yutee ketē-pə leeme uu keróméé weri. ¹¹ Uu Pəəli kutampála kpísi uu ána nē anípe həpu uu rē: Nfáasōnē yē maa rē nní mēcə kē Pisui fi apí ha Yerusaleṃ-pə kutampála nkú ute inṃē həpune, api pēe

limemáá mpuri sanē pikó anipe-i u wai. ¹² Kari anóo nyē n kō, tó nē Sesaree-pō Yeesu pikó ari Pōoli súúluisse rē úu kapē Yerusaleṃ ha. ¹³ Pōoli uu pēē rō pēse rē: Yo nnya kani tēni nōn la nōké inépiṇe riyóase? Ai pihōpe ḡmanē kē nēē nē menécíre cápínēlē nen mē. Lin kō n wa rē kē Upíima Yeesu kecáá Yerusaleṃ-pō kpu, nē we. ¹⁴ Kari umekó m pōone, ari sēē ari pēē mēse maa rē Upíima mēla mēké wa.

¹⁵ Kari kelō kē-i siyáa sinyinē n tōnē, ari merócíre cápínē ari Yerusaleṃ tómpō. ¹⁶ Yeesu pipiretiki pēē Sesaree-i ní we kecōpe pinyinē api yisi api rō sáruni apí nē Siipuru ukó unyiné keyō rō sí tē piké kei rō yōsí. Pi yē u sēē rē Manasō. Háí ái nēni-mē kuu Yeesu tikilē.

Pōoli yē Yakupu keyō ha

¹⁷ Kari Yerusaleṃ n tuipō, Yeesu pikó apí nē mpōonare rō yōsu. ¹⁸ Kai kóso n weesi, Pōoli uu rō tíki ari Yakupu keyō sí. Piwéése picō nnéi pōō kō kei cápínēpō. ¹⁹ Pōoli uu yisi uu pi yáasi uu pēē lē nē lē kē Uléécaa uú nē upikēi rintiki uú nē mpuri sanē pikó kecōpe wai pi kēenkēē kélé-kélé. ²⁰ Kapi lē n kō, api Uléécaa pakare, api pēē Pōoli maa rē: Pō nyánii, umáreco! Pisuiḡi yarē píle píle ákotokú kefi kumúnjē pēē nté Upíima nē kefa tēne pin kō irósé tikilē nsonē. ²¹ Pi kō pēē pi símisile rē pō yē Pisuiḡi pēē mpuri sanē pikó kecōpe ní we céésile rē ápi kapē yē Moisi isé waise, tē lē nnya, ápi kapē yē siwā tiké, ápi kapē yē kō inyékii wa. ²² Tóké nkpēni ní-ye kpísi? Mpá liké íye wa, pi yé kō tē pō ka. ²³ Lē nnya, a mmē kari nní pō m maanē ritiki. Pitisi pina pinyinē yē nté kerócōpe wele pēē rinóo n yekei rē pi yé pimécire Uléécaa pa.* ²⁴ Pirinóo tē itunē yē tómpole. A pi kpísi, nó nē pē ani kesē píyufunē inyōonse wai, aa lē kapí nē n nyōonsenē kecáá hééle. Kei kē písoi api yé pēē yé tē lē kapi kepócáá n símaankēē yē nnōome lē, api kō yenu rē pō ticuruu yē Moisi isé tikilenlē. ²⁵ Tō mpuri sanē pikó pēē Kirisi pikó m panse pō titelé piwóle masile ari pi símisi rē tō símaanele aí tone rē ápi kapē yē inyōonsesare nēē ménye li. Aapi kapē yē kō isēē kápi rimpá piké ménye lese isare li. Piké kō pimécire tí, ápi kapē iwásá n wai.

²⁶ Kai kóso n weesi, Pōoli uu pitisi pē kpísi apí ha kesē akópe pihēere inyékii wai uu pēē Uléécaa keyō loni uu kumúnjē kpe-i kē inyōonse tōrō siyaa así ha n tēnēne písoi símisi.

Pi Pōoli Uléécaa keyō-i tí

²⁷ Siyáa sisēēi sē kapi yē nē áyu n fū sin nē ketónjē tuinē, Pisuiḡi pinyinē pēē Asii ketē-pō n léeri api Uléécaa keyō-i Pōoli yenu. Api písoi nnéi tálaankēē api u tini. ²⁸ Apí n cáái rē: Isirayēeli pikó, ani kam ani rō lé! Usoi uyēē nípá yei nē nípá úye Isirayēeli pikó kecáá nsímé kópe n símisi un kō tee rē úka úu kapē yē Moisi isé nē Uléécaa keyō nké waise yē nkó. U nkpēni ntórō sei nē Pikireki kei lonlē uu kō kelō sōnē kē mékperinkpe waise. ²⁹ Pi pēē kuyu kémēē Pōoli nē Efēesi ukó kapi yē n sēē rē Turōfim yenlē api pēē m músu rē Pōoli yē nē Uléécaa keyō u lompole.

³⁰ Ai kuyu nnéi nókore, písoi api awélé nnéi n léenti pin kálaapo. Písoi api Pōoli tini apí nē Uléécaa keyō iyaa leepō api mēse nē mēse kē hánēsi. ³¹ Pin pēē nkpēni náási piké u kpu. Nsímé nn Rōm písóoca uwéése kutu-i loni rē Yerusaleṃ kuyu nnéi yē nókore. ³² Uyē uu mēse nē mēse písóoca kpéē nē písóoca picō cápínē uú nē riwúí-mē wurupō. Kapi usóoca wéése nē písóoca picō n yé, api pēē Pōoli ipépi yá. ³³ Usóoca wéése uyē uu pēē nyósópō uú nē Pōoli kō, uu u tini uu rinóo hē rē piké akpanii até nē u paasi. Uu pēē písoi pēē n lémaalē píse rē: Uye kecire lo? Yo kuu mpíí wa? ³⁴ Amá písoi api pēē méwoo nē mēcō n cáái, úka úu kō uco nkó kómei. Usóoca wéése uu pēē níka kómei. Uu mēse upísóoca rinóo hē rē piké Pōoli kpísi piké nē písóoca keyō ha. ³⁵ Kē Pōoli uu sitákui kapi yē nē kulee rináa n tu, písóoca api rikpákára kē písoi apí nē u ní la nnya u sakaa. ³⁶ Písoi riwúí yē pēē u tikilenlē pin cáái rē: Ani u kpu!

Pōoli yē písoi kecōpe rinóo yōsí uké uriyu hēere

* 21:23 Tinóo kapi n yekei aseí rē háí nē kumúnjē kunyiné-pō ápi yé píta n ntí ápi yē kō nnyúpi nyai.

³⁷ Kapi ní la piké Pɔɔli nɛ pisóɔca keyɔ lɔ, uu usóɔca wéése pise rɛ: Nɛ ncée má ké sɪmisii? Usóɔca wéése uu u pise rɛ: Pó Mɛkireki kómɛilɛ? ³⁸ Lɛ nnya, aí pɔɔ Esipiti ukó uyɛɛ sé nní ríɔkɔi nɛ ní ka uu pisoɪ kɔ ákotokú ana kpísi uu nɛ kucɛsi kóima loni rɛ piké atɔpi u lɛɛ? ³⁹ Pɔɔli uu u pɛsɛ rɛ: Nɛ nɛ Usuifi lɛ. Silisii ketɛ-pɔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Mpá yɛi-pɔ kaku kɔ ríyu má. Nɛ pó wɛ rɛ a ncée né hɛ ké risoiwuí ntí rinóɔ maa. ⁴⁰ Usóɔca wéése uu ncée u hɛ rɛ uké sɪmisi. Pɔɔli uu sitákui kɛcáa nyɛrɛ uu pisoɪ pɛ kunípe sika rɛ piké riséé. Api pinnéí sée keu. Pɔɔli uu pɛɛ pimɛyu kapi yɛ n sée rɛ Mé-ɛpiree nɛ rinóɔ pi maa rɛ:

22

¹ Pinésáa nɛ pinémáɛɔ, nɛ la ké nkpɛni rinéyu hɛɛrɛ. ² Kapi n céri rɛ pimɛyu kapi yɛ n sée rɛ Mé-ɛpiree kuú nɛ pi sɪmisi, api piséé nyóɔnsɛ. Uu rɛ: ³ Nɛ Usuifi lɛ, Silisii ketɛ-pɔ, Tarisi kuyu-i kapi né mári. Amá Yerusalem nté kapi né rimúlú. Kamaliyɛɛli yɛɛ pɛɛ unécélaa. Uyɛɛ né céesi lɛ kam yé pirósáa isé rintíki kélé-kélé. Am yɛ pɛɛ Uléécaa likó nɛ akpéri wa, yarɛ káni yɛ nní nɛ akpéri li n wa mɛɔ. ⁴ Nɛ yɛ pɛpɛɛ Yeesu n tíkilɛ n wéékusɛlɛnɛ amí ha nɛ pi kóni. Nɛ yɛ pɛɛ pitisi nɛ pinósi cópiilɛ am pahaankɛɛ am kukpaniilɛ wai. ⁵ Uléécaa usina nɛ kuyu piwéése yé fɛ apí nɛ nnénóɔ sɪmisi rɛ ám kiraasɛ. Piricuruu yɛ átɛlé nɛ Tamaasi né tumaalɛnɛ rɛ ké fɛ ké Yeesu pikó pɛɛ kei ní wɛ cópii ké pahaankɛɛ ké nɛ Yerusalem ha ké ha íwɛ pi wa.

Pɔɔli yɛ umɛfine mɛconsɛ nkó sɪmisi
(UPM 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Kam pɛɛ keyáa kɛnyinɛ ncée kpísi, ké nɛ Tamaasi n nyahaipɔ, itunɛ in la iké kɛcírɛ tu. Kei kɛ mɛtɛí píima mɛnyinɛ amɛ keyómɛcaa-pɔ mɛsɛ nɛ mɛsɛ leemɛ amɛ tapu amé nɛ né kóónú. ⁷ Am keteni-i lólu, am kóm lin né tee rɛ: Sɔɔli, Sɔɔli, yo kɛcírɛ nnya kaa lɛ né wéékusɛlɛ? ⁸ Am pɛɛ pise rɛ: Pó úyɛ, Upíima? Uu rinóɔ né yósu rɛ: Née Nasarɛti ukó Yeesu kaa nní ní wɛ pɔn wéékusɛlɛ. ⁹ Pinésɛncɔ api mɛtɛí mɛ yɛnu, amá api pɛɛ uyɛɛ nɛ né n sɪmisi rinóɔ ríka kɔ. Kei kam pɛɛ rɛ: ¹⁰ Ké íyɛ wa, Upíima? Upíima uu né pɛsɛ rɛ: A yisi, a Tamaasi ha. Pi yé ha kei-pɔ pó sɪmisi lɛ kaa yé n wa. ¹¹ Kɛ mɛtɛí píima mɛ amɛ né n nyíinɛ nnya, pinésɛncɔ api kunípe né múlú api tórɔi apí nɛ Tamaasi sí.

¹² Utisi unyinɛ yɛ pɛɛ kei wɛlɛ api yɛ u séi rɛ Ananiyasi. U pɛɛ Uléécaa isé tíkilɛnɛ ríɔnɛ. Pisuiɛ nnéí pɛɛ Tamaasi-i ní wɛ yɛ pɛɛ ukɛcáa anóɔ sɔnɛ sɪmisilɛ. ¹³ Uu kɛnɛkúrí wɛri uu né maa rɛ: Unémáɛɔ Sɔɔli, ipónípeɛ iké nkpɛni wúkulɛ. Kei nní kɛ inénípeɛ ii wúkulɛ am u yɛnu. ¹⁴ Uu kɔ kpá rɛ: Pirósáa Uleecaa yɛ tíyɛsɛlɛ rɛ a umɛla ceri aa kɔ aseɪ ute ceru aa liute nkó kóm, ¹⁵ tɛ li wɛ rɛ pɔɔ yé masí pisoɪ nnéí inípeɛ-i uiseérakɔɔ li aa lɛ kaa n yé nɛ kaa n kɔ pi sɪmisi. ¹⁶ Uu pɛɛ né pise rɛ: Yo nnya kaa nkpɛni kɔ pɛɛ nánaisɛ? A yisi piké míni pó wɛlɛ aa Yeesu rinyiri séi uké apókópe pó sáɛi.

Pɔɔli yɛ lɛlɛ n tɛyɛsɛ kuú nɛ mpuri sanɛ pikó-i ní ha sɪmisi

¹⁷ Pɔɔli uu kɔ kpá rɛ: Kam Yerusalem m pɛlɛ, nɛ Uléécaa keyɔ-i halɛ am keyómɛ yáási. Kam ní wɛ nɛn keyómɛ yáási, am lólu yarɛ kɛnípɛɛhɛɛ kɛɛ né tí. ¹⁸ Upíima kam yé uu né maa rɛ: A mɛkɛɛ Yerusalem kuyu-i lɛ. Pisuiɛ apí yé mmɛ kaa kɛnécáa n sɪmisinɛ ɲmurei. ¹⁹ Kei kam pɛɛ u pɛsɛ rɛ: Piricuruu yɛ nyulɛ, Upíima rɛ nɛ pɛɛ Pisuiɛ ayomɛyáhaalee kalɛnɛ nɛn pɛpɛɛ pó n tíkilɛ cópii nɛn kukpaniilɛ wai nɛn kɔ pi kaiinkɛɛ. ²⁰ Tinécúruu yɛ pɛɛ wɛlɛ kumúnɛ kpe-i kapí pɛɛ úsɛérakɔɔ Etiyɛni mɛnyɛ n kɔóni. Pimɛwai mɛɛ pɛé nɛ né risáɛ am pɛpɛɛ nní u n kópu ilú múlú. ²¹ Upíima uu pɛɛ né maa rɛ: A yisi, kɛtaa-pɔ kamí la ké pó tú, mpuri sanɛ pikó kɛmɛɛ.

Pɔɔli yɛ Rɔm usóɔca wéése sɪmisi rɛ uyɛ nɛ kɔ Rɔm ukó lɛ

²² Pisoɪ riwúí tɛ ari Pɔɔli kutu n cɔlɛ aí nɛ kumúnɛ kpe-i kuu anóɔ nyɛ mí ma tulu. Kei kapi sicááila lɔ tɛ: Ani kpu. Ai nɛ sá rɛ nkó uké nfáa m má! ²³ Ai kuwói pi wai api pɛɛ m pupukɛɛ pin piilú máhani pin fónɛɛ pin nkonɔ yukusɛ. ²⁴ Kei kɛ Rɔm pisóɔca uwéése uu

pɛɛ rinóo hɛ rɛ piké Pɔoli nɛ pisóóca kekale-i lompɔ piké iséi u súúkɛɛ uké símisi úu la. Pɛé uyɛ-i, pi yé pɛɛ céri lɛ nnya kɛ pisoɪ api n cáái pin nɛ u téní. ²⁵ Amá kapi u m paasi rɛ piké u kaii, uu usóóca kpéé pise rɛ: Nɔ ncée má rɛ nɔké Rɔm keté ukó kɛ nsímé rín kahanɛ n kpu iséi súúkɛɛ? ²⁶ Kɛ usóóca kpéé uyɛ uu lɛ n kɔ, uu sɪ úú ha usóóca wééɛɛ símisi rɛ: Usoi uyɛɛ Rɔm ukó lɛ, íyɛ kaa nkpéni wainɛ? ²⁷ Kei kɛ usóóca wééɛɛ uyɛ uu pɛɛ Pɔoli kekúrí hápɔ uu u pise rɛ: A né símisi ké kɔ tɛ pɔ Rɔm ukó lɛɛ. Pɔoli uu rɛ: ɛɛɛ! ²⁸ Usóóca wééɛɛ uu kɔ kpá rɛ: Siwóó píima kɛ néɛ héele amí nɛ pansɛ keyupipi. Pɔoli uu rɛ: Nɛ́ nɛ hái kenémare-mɛ keyupipi lɛ. ²⁹ Pɛpɛɛ pɛɛ ní la piké u n káií uké símisi api mɛɛɛ nɛ mɛɛɛ ukékúrí yisi. Iwamɛ ii usóóca wééɛɛ ricurruu loni, kuu n yé tɛ u tíyɛɛɛ api Pɔoli paasi api káií un kɔ nɛ Rɔm ukó nnya.

Pi Pɔoli nɛ ketúhaanɛ píima ha

³⁰ Kai kóso n weesi, usóóca wééɛɛ úú n la uké yé lɛ kɛ Pɔoli uu n wa kɛ Pisuiɪfí apí nɛ pitele u n sélɛ. Uu akpanii kɛmɛɛ u lesɛ uu pɛɛ rinóo hɛ rɛ pɛpɛɛ yɛ Uléécaa inyóonɛ n wa piwééɛɛ nɛ pitúhaanɛ píima nnéi piké cápine. Uu pɛɛ tíyɛɛɛ apí nɛ Pɔoli hapɔ uu pikɛɔpɛ u nyɛɛɛɛ.

23

¹ Pɔoli uu pitúhaanɛ píima pɛ iníɛɛ tapu uu pɛɛ rɛ: Pimáɛɛɔ, nɛ inésoi kɛmɛɛ Uléécaa iníɛɛ-i rísonɛ keisilɛ hái nɛ neni-mɛ. Kɛfa kɛɛɛ kamí nɛ u tikilɛ. ² Kei kɛ Uléécaa usina Ananiyasi uu pɛɛ pɛpɛɛ Pɔoli kekúrí ní wɛ rinóo hɛ rɛ piké nnóo kɛcáá u pi. ³ Pɔoli uu pɛɛ rɛ: Pó kɛ Uléécaa uu pépune, pó mmɛɛ tomé mmú. Pɔ kei tú tɛ pɔké isé ritiki pɔké nɛ né túhaanɛ, ái pɔké isé rikénjéé aa rinóo hɛ rɛ piké né káií! ⁴ Pɛpɛɛ nɛ u n kólɛ api rɛ: Uléécaa usina yɛɛ Uléécaa pikɛi n wai kaa nní lámaankɛɛ! ⁵ Pɔoli uu rɛ: Am nyu rɛ Uléécaa usina lo, pimáɛɛɔ. Li Uléécaa ritelé-i wólaalɛ tɛ kape kupóyu uyukóo kɛcáá nkóɛ n símaankɛɛ.

⁶ Pɔoli yɛ pɛɛ picére máálenlɛ rɛ Pisatusee nɛ Pifarisi pɛɛ ketúhaanɛ kɛ-i kɛsɛ wɛ. Lɛ nnya kuu ketúhaanɛ kɛ-i ricáái rɛ: Nɛ Ufarisi lɛ, pimáɛɛɔ! Unésáa pɔ kɔ Ufarisi. Kam n tálɛ tɛ Uléécaa yɛ nkpɔ kɛmɛɛ pikpɔkpɔ yukusɛnɛ nnya kapi nɛ nté né túhaanɛ. ⁷ Uké nɛ lɛ pimáa m masí, Pifarisi nɛ Pisatusee pin nsímé pipásainɛ rikápáá, pisoɪ api kéné, mɔpá píyɛ nɛ pikunai. ⁸ Pisatusee apí yɛ ηmurei rɛ pikpɔkpɔ yèè nkpɔ kɛmɛɛ yisi, apí yɛ kɔ ηmurei rɛ piléécaatumɛ nɛ lifáakó lɛɛ ái nní kúyɛnɛ ní wɛ yɛ wɛ. Amá Pifarisi pɔ nɛ yɛ linnéi ηmureile. ⁹ Iwóo ii cóni, isé picélaa pinyinɛ pɛɛ Pifarisi kunai-mɛ ní wɛ apí yisi apí késu apí nɛ keté kpɛɛni apí rɛ: Ari usoi nkó nkóɛ níka nyáni. In n la, lifáakó lɛɛ ái kúyɛnɛ ní wɛ néɛ uléécaatumɛ unyine yɛɛ nɛ u símisi. ¹⁰ Iwóo ii taá, hái aí nɛ usóóca wééɛɛ iwamɛ wai rɛ apí kape nté lɛ n wai apí nɛ Pɔoli céériinɛ. Uu lɛ nnya pisóóca rinóo hɛ rɛ piké riwúí-i lompɔ piké Pɔoli lesɛpɔ piké nɛ pisóóca kekale u ha. ¹¹ Kesinɛ akɛ wai, Upíima uu Pɔoli kekúrí nyósópɔ uu rɛ: A ikari wa. Lɛ kaa nní Yerusalem nté inéseérakó n lí, lí wɛ rɛ pɔké limɛɔ Rɔm-pɔ i lí.

Pisuiɪfí yɛ riηmulaanɛ rɛ piké Pɔoli kpu

¹² Kai kóso n weesi, Pisuiɪfí pinyinɛ apí cápinɛ apí ηmulaanɛ apí Uléécaa keyu-i wééri rɛ pinsá Pɔoli n kpu, apí líka melélé má. ¹³ Pɛpɛɛ lɛ tiηηmulaanɛ yɛ pisoɪ afɛɛna rifaaulɛ. ¹⁴ Apí yisi apí ha pɛpɛɛ yɛ Uléécaa inyóonɛ n wa piwééɛɛ nɛ kuyu piwééɛɛ lɛpɔ, apí pi maa rɛ: Tɔ mɛrócíɛ kpísilɛ ari hɛ, ari Uléécaa keyu-i wééri rɛ tɔnsá Pɔoli n kpu, ári líka melélé má. ¹⁵ Lɛ nnya, nó nɛ pitúhaanɛ tɔrɔɔ, ani rísonɛ kómeine, ani kpárá aní ha usóóca wééɛɛ pise rɛ uké nɛ Pɔoli nó kam nɔké nsímé mmɛ tipéɛɛɛ nɔké yé nké. Tó nɛ mɛrócíɛ picápinɛ máálenlɛ rɛ tóké ncée u riké tóké u kpu.

¹⁶ Kei kɛ Pɔoli umɛɛɛpi unyine uu nsímé mmɛ kɔ, uu yisi uu pisóóca kekale sɪ, uu lompɔ uu ha Pɔoli kutu-i wai. ¹⁷ Pɔoli uu pɛɛ usóóca kpéé usɛ séi uu u maa rɛ: A unmánɛ nkó usóóca wééɛɛ kɛmɛɛ sárumpɔ. U lalɛ uké nnyine u símisi! ¹⁸ Usóóca kpéé uyɛ úú nɛ usóóca wééɛɛ kɛmɛɛ Pɔoli umɛɛɛpi sɪ uu ha rɛ: Ukpaniikó Pɔoli yɛɛ né sée uu né maa rɛ ké unmánɛ nkó nɛ

kepómee kam te u nnyine mále uké pó símisi. ¹⁹ Kei ke usóóca wéése uyē uu uñmáne uyē sée, uu kunípe u tini apí ne iyaa leepo. Uu pee u pise re: N-ye kaá la paké né símisi? ²⁰ Uñmáne uyē uu re: Pisui fi pee rinóo rise wa re piké rikpára piké kóso pó pise re a Póoli ne ketúhaane píima-i hapo keké unsímé mmē nsone ripérése piké yé nké. ²¹ Pin n ka, kape ne kutu pi rico. Li we re pikecape, pisoí ye afeena rifaau pee n la piké Póoli tí. Pi wéerile re pinsá u n kpu, apí líka meluke née meníré má. Pi pimécire picápine máálenle, tipónóo ñmane kapi nkpéni mé. ²² Usóóca wéése uu pee uñmáne uyē maa re: Kape tíye unyine uké kó te po mmú né símisi. Uu pee re uké nkpéni n ñme uké tómpo.

Pi Póoli ne uyóopi píima Felikisi leepo

²³ Usóóca wéése uu pee limemáa písóóca kpéé pité séi uu pi maa re: Ani písóóca píle píle meté ne pisantone kuwóo ne afeeré ne pipáñkóo píle píle meté cápine piké n nyu re pi yé fe api kesine mese áme we kefi kumúnjé Sesaree tómpo. ²⁴ Ani kó isá nyóonse yee yé ne uyóopi píima Felikisi kémee Póoli n tu líka ái yé u n wa. ²⁵ Usóóca wéése uu kó rítelé wólu uu pi múise re piké ha Felikisi pa. Lē kuu n wói ye nní.

²⁶ Ne pó yáasi, Upíima Felikisi. Née Kulooti Lisiyaasi. Née rítelé ntí pó wólu. ²⁷ Pisui fi ye usoi nkó kam nní pó m pápólē tinle re piké u kpu. Kei kam pee kó te u Róm ketē ukó le, am peé ne pinésóóca hapo am u come. ²⁸ Am pee re ké kó te n-ye kecire ke Pisui fi apí ne u cési, am pee u kpísi am ne piketúhaane píima sí. ²⁹ Kei kam pee céri re piisé kecáa kapi nsímé pásaine. Am unkópe líka yé kapi yé ne usoi n kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³⁰ Am kó limemáa kóm te Pisui fi ye ñmúlaanke re pi yé u kpu. Lē nnya kam mese ne mese pó u papólē, am kó upiteeco símisi re piké ha kepómee ketahai u sée.

³¹ Písóóca api usóóca wéése rinóo kuu n he tiki, api Póoli kpísi api kesine ne Antipatiriisi u tómpo. ³² Kai kóso n weesi, písóóca pee ána n sóne api pikekale-i peese, pisantone ñmane apí ne Póoli tómpo. ³³ Kapi Sesaree n tuipe, pisantone api rítelé uyóopi píima Felikisi pa, api kó Póoli u nyíse. ³⁴ Ke uyóopi píima uu rítelé pikéé ní masí, uu Póoli pise re u kuwélé kúye ukó le? Kuu n kó te Silisii ukó lo, ³⁵ uu u maa re: Pipóteeco pin n ka, né pee pó píseise am kóm. Uu pee rinóo he re piké Póoli kpísi piké ha Erooti keyo-po hánesi.

24

Pisui fi ye Felikisi keyu-i Póoli ne nsímé rikpára

¹ Ai wai siyáa sinupá, Uléécaa usina Ananiyasi ne kuyu piwéése pinyine ne usíméyoó unyine kapi ye n sée re Terituluusi api Sesaree-i hapo. Api uyóopi píima Felikisi-i sí te piké ha Póoli ketahai sée. ² Uyóopi uu Póoli séipo, Terituluusi uu yísi uu picé u kápáa, uu uyóopi maa re: Urósáa, uyóopi píima! Póo tíyese kari nkínñine-i we hái ái neni-me. Ketē kaa nsone m múílē nnya ke nconse meýā nn kerótē nké kecáa wa re líké ne ke sonesi. ³ Tó pakare! Ne pipókēi ne lē kaa mesére ne nípá yei ró n wai. ⁴ Am la ké kó picón pó rikpá. Amá ne rikón pó wúkule re a kó ne kefa ró fénne, aa nkáripí kutu ró cō. ⁵ Tó yē te utisi nkó ye likpááree linyine le. Uyee Nasareti pikó mekóóle icápine uyukóo. Ketē nnéi Pisui fi kecape kuu nćakai tanaalē. ⁶ Ticuruu u pee náásile uké Uléécaa keyo mékperinkpe waise, kari peé ne u tí. [Tó peé lalē toké ne u túhaane yarē ke irósé ii m pise. ⁷ Amá usóóca wéése Lisiyaasi uú weri uú ne nñanñe arónípe-i u yósu. ⁸ Uu pee Póoli piteeco pē maa re piké ne nsímé pó leeme.] Pón tipócuruu Póoli m píseise, pó yé te mmē karí ne u n cési ye aseí le. ⁹ Pisui fi tóroo api yísi api Terituluusi kecáa kpá api re mesei, lē kai lí.

Póoli ye Felikisi keyu-i uriyu heere

¹⁰ Kei ke uyóopi píima Felikisi uu peé ne kunípe Póoli rinóo he re uké unkó símisi. Póoli uu re: Urósáa uyóopi, ne nyule re hái ái neni-me kaa kerótē nké kecáa itúhaane le. Lē nnya karí ne kefa keese kepóyu-i rinéyu heere. ¹¹ Pó fe aa ripócuruu pise aa kóm te karí ne Yerusalem-i n ka, siyáa kefi ne sité ye nsí. Uléécaa kam piyáhaa ka. ¹² Uka úu keyáa kenyine né leepo,

tó ne unyine tən Uléecaa keyə-i nēe kuyómeyáhaalee-i nēe kuyu-i we tən yói nēe tən pisoĩ kupakareciré tálaanke. ¹³ Pisoĩ mpí ápi yé nka yē piké re mmē kapí ne nkpéni nté né cési. ¹⁴ Amá né kepóyu-i aseĩ símisi re ne ncée fale mmē kapi nní n kpíilē te mekóóle icápine ukó le. Amá pirósáa Uleecaa kam pee yáasi nen kó lē nnéi lee isé ne antepuye atelē kémee n wólaalē ne kefa tenelē. ¹⁵ Lē kam n tálē ke pē ticurruu póo kó tálē te Uléecaa ye pisoĩ sone ne pikópe pee n kpí nkpó kémee yukuse. ¹⁶ Lē nnya kam mesére ημόópúlē te ké Uléecaa n tikilē ne kefa kесе.

¹⁷ Kamí ne nté n yisi, li inmē kulúi wale. Ne neni peeme re ké nnépuri pikó linyine he, ké kó nyóonse ké ne Uléecaa yáasi. ¹⁸ Lē kamí peé ne Uléecaa keyə-i kparálē kapí ne né leepó, nen akópe piheere inyekii piwai máame. Tisoiwuí ríka ári pee kenékúrí cápínelē. Am kó pee nókoi nka wai. ¹⁹ Pisuiifi pinyine pee Asii ketē-pó leeme api kei né leeri. In pepee pee nnyine má piké ne né cési, pē kai peé ne sá re piké kepómee kam. ²⁰ Nēe pepee nté nní n we piké símisi nké te kari ketúhaane píima-i pitúhaane n ha, nkópe n-ye kapi kenécáá yé? ²¹ Nēe nnékópe kam neni n wa mee lē kam ketúhaane kecəpe rin-yóó re: Kam n ηmurei re pikpəkpə yèè nkpó kémee yisile nnya kapi nkpéni ne nókenéyu-i né túhaane.

²² Felikisi ye pee Kirisi ncee kecáá nyule. Uu nsímé piké ne yá uu pitúhaane keyáa téhse, uu pepee Pəoli ketahai n sée maa re: Usóoca wéese Lisiyaasi un píyei n ka, né pee nónnésímé ripérese nsone. ²³ Uu pee usóoca kpéē tinóo he re uké Pəoli kukpaniilee-i wa uké ukécáá m paílē, amá uké ne kéyu u m purú, uu kape ye yè re upikó ápi kape u lē.

Pi ne Pəoli Felikisi ne uunəsi Turisii kémee ha

²⁴ Pəoli uu kei lē n we áí ne siyáa sinyine kóónú. Uyóopi píima Felikisi ne unəsi Turisii apí hapó. Unəsi uyee Usuiifi le. Uyóopi Felikisi uu tum api Pəoli u séipó, uu u pise re uké u símisi, yo kapi ye re usoi ye Kirisi Yeesu ne kefa tene? ²⁵ Ke Pəoli uu aseĩ pitiki ne lē ke usoi uu yé umecire rimmúlú ne lē ke Uléecaa uu pisoĩ n túhaanene nsímé n lō, ai Felikisi cəh. Kei kuu pee Pəoli maa re: Pó fe aa nkpéni lē tómpo. Nen píyei kéyu n yē, né kó pó sée. ²⁶ U peé lē tálē te Pəoli uké siwóó u he. Lē nnya kuu mesére u séleipó pin yói. ²⁷ Ai lē n we inmē ité ii ne tómpo. Pərisuusi Fesituusi uu Felikisi ripəhə iyóopi tone. Felikisi uu Pisuiifi mpəonare n la, uu lē nnya Pəoli kukpaniilee-i n yálē.

25

Pəoli ye uyóopi píima Fesituusi kémee pitúhaane ha

¹ Fesituusi uu Sesaree keteni-i hapó uu siyáa sitaani wai, uu pee limemáá yisi uu Yerusalem tómpo. ² Kei ke pepee ye Uléecaa inyóonse n wa piwéese ne Pisuiifi pee kuyu iwéese n tū api yisi api ukeméé Pəoli ketahai séi. ³ Api kó u welu re uké ne pi kō uké ncée pi he piké Pəoli ne Yerusalem peepó. Tipine kapi lē wa piké ne ncée u n kpu. ⁴ Fesituusi uu pi pese re Pəoli ye Sesaree-pó kpaniilenle. Uyē ticurruu yé kó nfáani kei pele. ⁵ Uu kó pi kpá re: Nópínéyukóó piké né ritiki. In te usoi nkó ye linyine caai, piké ha ketahai u sée. ⁶ Fesituusi uu Yerusalem-i tone siyáa sipaha nēe kefi kumúnjé uu pee kelenē Sesaree pele. Kai kóso n weesi, uu ketúhaane-i sí uú tone, uu tum api Pəoli kpíipó. ⁷ Kuu n hápó, Pisuiifi pee Yerusalem n léepó apí hapó, api u kálisi api nsímé píima nnyine ne ketahai u séi. Nn kusa kulúi we. Amá piuka uu fe uké nyíse re aseĩ kapi símisi. ⁸ Pəoli póo késu uu re: Am ne Pisuiifi isé nēe Uléecaa keyə nēe Róm uyóopi Sesaa púnne.

⁹ Fesituusi uu Pisuiifi mpəonare n la, uu lē nnya Pəoli pise re: Pó ηmurei re piké ne Yerusalem pó ha piké ha kei-pó kenéméé ne nsímé mmú pó túhaane? ¹⁰ Pəoli uu u pese re: Sesaa ripoo-i kam nní nyenu, kei kai ne sá re piké ne né túhaane. Tipócurruu ye nyule nsone re ám Pisuiifi líka caai. ¹¹ Nen ncaai nnyine n wa kapi ye ne usoi n kpu, ám nkpó kesu. Amá in te pi ne né rikpáralē, úka uu ncée má uké pianipe-i né ritépó. Ne pise re piké ne nnésímé Sesaa kémee tu. ¹² Fesituusi ne pepee mesəhə u n kpáriise api símaane, uu pee Pəoli maa re: Pó re mpósímé nké Sesaa kémee tu. Lē nnya, Sesaa kémee kaa yé kó ha.

Fesituusi ye Pəoli nsímé uyóopi Akiripa stmisi

¹³ Ai siyáa kulúí kóónú, uyóopi Akiripa ne uyéi Pereniisi api Sesaree-i Fesituusi piyáhaa sí. ¹⁴ Kapi siyáa kulúí n wa, Fesituusi uu Pəoli nsímé mmē kpísi uu Akiripa símisi. Uu re: Felikisi yee pee nté iyóopi n tóne uú ne né tise ye ukpaniikó unyine kulee wailenle ne neni-me. ¹⁵ Kam Yerusaleem ní ha, pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése ne Pisui fi pee kuyu iwéése n tū api kenémee ketahai u séi api re ké wa unsímé nké kpu. ¹⁶ Kei kam pee pi pese re: Rəm pikó kémee, usoi un linyine n caai, ncée rín we re piké u kpu, pinsá kahane u n túhaane. Li pise re u ne upiteeco piké tone kelené uké uriyu heere. ¹⁷ Lē nnya kapi nté né ritikime. Am nkpáni náñaise. Kai koso n weesi, am ne mese ne mese ketúhaane n tósu am ha tone, am tum api utisi nkó kpíiri. ¹⁸ Ke upiteeco api ní ka, api fe piké nkópe nnyine kamí pee ne u m músu nyíse. ¹⁹ Amá piinyekii nsímé ne utisi unyine yee n kpu api ye u séi re Yeesu ke Pəoli pəo n tee re u nfáa mále nkó nmane kecáa kapi kénene. ²⁰ Ai méwoo né wai, am pee céru íye kam yé ne li wa. Lē nnya kam te ké Pəoli pise re un n la, uké Yerusaleem ha piké ha ne kei-pə u túhaane. ²¹ Amá Pəoli uu yúlu uu re u la re Rəm uyóopi Sesaa ricurruu uké nsímé kecáa ripaí. Lē nnya kam te piké kukpaniilee-i u n yálē ké kam ké ne Sesaa u papə. ²² Kei ke Akiripa uu pee Fesituusi maa re: Ne pee la ké rinécúruu utisi nkó kutu rico. Fesituusi uu u pese re: Koso kaa yé kutu u rico.

²³ Kai koso n weesi, Akiripa ne Pereniisi api meyoopilape tani, pi ne pipipiretiki api kenəŋla wai apí ne kutúhaanelee lompə, pisóoca wéése ne kuyu piyukəó pin tikilē. Fesituusi uu rinóo he api Pəoli kpíipə. ²⁴ Fesituusi uu pee re: Uyóopi Akiripa ne nó pitórəo mpí nó nní ní ka, ani utisi nkó ripaí nsonne. Pisui fi riwúí nnéi ye kale api Yerusaleem-pə ne nté kenémee ketahai u séi, pin cáai re ái ne sá re usoi nkó uké kə nfáa rikpá. ²⁵ Ne nsímé mmē tipéréle am yénu re úu ncaai nka wa kapi ye ne usoi ní kpu. Amá ke uricurruu uu m pise re piké ne unsímé Rəm uyóopi kémee tu nnya kam n̄murei re piké ne kei u ha. ²⁶ Am nyu íye kecirə kam yé utisi nkó kecáa wáí ké ne upiima símaapə. Lē nnya ricurruu kamí ne nōkenémee u ka. Pó, uyóopi Akiripa kémee kamí ne u ka re pən pipíseise u m masí, né nnyine yē am títelé-i wólu. ²⁷ Ai ne sá re ké méwoo ukpaniikó ne Rəm uyóopi-i ha, kám pee lē nnya kapi pitele u n wai n wáí.

26

Pəoli ye Akiripa keyu-i uriyu heere

¹ Akiripa uu pee Pəoli maa re: Pə nkpéni ncée mále pəké ripóyu heere toké kó. Pəoli uu pee kunípe síka, uu nsímé kpísi uu re: ² Uyóopi Akiripa, li neni keyáa nké né láarú re né ncée yē am nsímé nnéi ke Pisui fi apí ne né rinkpára kepóyu-i símisi. ³ Li we re pə Pisui fi inyekii ne piisímé kecáa kapi n kénenente meýikíyiki nsonne nyule. Lē nnya, ne rikón pə wúkule re a ninjesi aa kutu né cə.

⁴ Pisui fi nnéi ye nyule lē kam hái inénmáne-me nnépuri pikó kecəpe ne Yerusaleem kémee inésoi n li. ⁵ Háí ái neni-me kapi né nyu. Pin n la, piricurruu yé ne pinnəo símisi re ne pee Pifarisi kémee wele. Tóo ye ári pee piróyómeyáhaa isé ne akpəri wai. ⁶ Kam n tálē te Uléécaa yé lē kuu pirósáayaha m ma wa nnya kapi ne nté nní né túhaane. ⁷ Isirayeli pikó ipuri kefi ne ité iyē pó ne kə mesére kesine ne ketúnjé Uléécaa yáásile in ne tálē te i yé lē kuu mekee-me pirósáayaha m ma yē. Kam likecáa n tálē nnya ke Pisui fi api pitele né wai, uyóopi Akiripa! ⁸ Yo nnya ke nǎ Pisui fi áni pee la nóké n̄murei re Uléécaa yé fe uu meýikíyiki pikpəkpə yukuse? ⁹ Tinécúruu nmaa ye pee musile re ké n̄nanje ne tápaankeé úka úu kape Nasareti ukó Yeesu rinyiri ne kefa tené. ¹⁰ Lē kam Yerusaleem-pə n wa ye lē. Ne rinécúruu nmaa Uléécaa pikó meýā kukpaniilee tanle. Pepee ye Uléécaa inyóonse n wa piwéése pee ye ncée né he re ké lē wa. Pin kə n la piké pi kó, li ye pee ne né risále. ¹¹ Ne ye pee ayómeýáhaalee rikale am ha kei íwe pi n wai, nen náási re piké pinfatene kesi. Kunéfatoi ye pee pikecáa tósile, hái ricurruu am ye pi n wéékuselē ne acōyu-pə.

Pɔɔli yē umefine meconse Akiripa simisi

¹² Limekó-i ke pɛpɛe yē Uléécaa inyóonse n wa piwéese api keyáa kenýine rítelē né rimúise api ncée né he am yisi am Tamaasi sí. ¹³ Itunje kecíre kumúnjé, nen ncée-i we, uyóopi Akiripa. Kei kam metéi menyine yē men keyómecaa-pɔ leeri, men tapaalē, men itunje metéi fe amé ne tó ne pinésencɔ kóónú. ¹⁴ Ari ntónéi keteni-i lolu, am pɛe kóm, lin ne Mē-epiree né tee re: Sɔɔli, Sɔɔli, yo nnya kaa né wéekuselē? Méwoo kaá ne né tɔpiriinkɛe yarɛ kemináa. ¹⁵ Kei kam pɛe pise re: Póó úye, Upiima? Uu né pɛse re: Née Yeesu kaa ní we pɔn wéekuselē. ¹⁶ A nkɛpéni yisi aa nyere. Lē nnya kam menécíre pó n nyíse yē nní: Ne la re a panse unékeikó, aa yē kóónú aa lē kaa neni nní né n yē ne lē kam n sánti ke pó n nyíse picɔ símisi. ¹⁷ Mpópuri pikó, Pisui fi kecɔpe kam pó lesene ké mpuri sane pikó kémɛe pó tū. ¹⁸ Ne pó tum te a ha piinipɛe wúkule aa kunmaha-i pi lese áa ne metéi-i pi sí. A kɔ Setani anipe-i pi lese áa ne Uléécaa kémɛe pi sí. In te pi ne kefa né tenelē, Uléécaa yē piakópe pi sárei uu kɔ lisone kuú ne upikó m mé pi he.

Pɔɔli yē uliwaiwai kecáa simisi

¹⁹ Lē kémɛe, am pɛe lē kai keyómecaa-pɔ né n nyíseme kesi, uyóopi Akiripa! ²⁰ Amá Tamaasi pikó ne Yerusalem pikó kam Nléécaasimé mefoi riyóó, am pɛe limemáa Yutee ketē tɔrɔɔ pikó nnéi ne sitē sicɔ pikó yóó. Ne pi símisi re piké mefine conse piké Uléécaa-mē pansepɔ apí n wai liké n nyíselē te pi mefine consele. ²¹ Nsímé mmē nnya ke Pisui fi api Uléécaa keyɔ-i né tī, pin wéési piké né kpu. ²² Amá hái ne neni-mɛ, Uléécaa yē né nen ne we nen uiseérakɔ le, mɔpá úye, siwá ne piwéese siyu-i. Am yē nféé níka ma, lē ke antepuyɛ ne Moisi api mekeɛ-mɛ n yē api símisi re li weme memáa. ²³ Ne yē maa re: Uyē ke Uléécaa uu n wée yé kam uu íwe le, uu kpi uu ufoi pikpɔkpɔ kémɛe yisi. Uyee yé nsímé mɛe metéi m má Pisui fi ne mpuri sane pikó he.

Pɔɔli yē Akiripa maa re uké Yeesu ne kefa tene

²⁴ Pɔɔli un lē we un uriyu heere, Fesituusi uu cááipɔ re: Pɔ isɔhɔ torile, Pɔɔli! Mɛpónyuwe píima yē isɔhɔ pó tóroisele. ²⁵ Kei ke Pɔɔli uu pɛe rinóó u yósi re: Am isɔhɔ tori, urósáa! Mmú kam nní n símisi yē meníne nsímé sɔne le nn kɔ asei tikilē. ²⁶ Ne nyule re uyóopi Akiripa yē nní nnéi lee nní ní wa pikóme máálenle. Lē nnya kam ne rinépɔó ukeyu-i símisi. Ai mɛpíflú menyine-i kai kelɔ kunmaha-i lē wa. ²⁷ Pɔ antepuyɛ nsímé ne kefa tenelē, uyóopi Akiripa? Ne nyule re pɔ ne kefa n tenelenle. ²⁸ Akiripa uu pɛe Pɔɔli pɛse re: Pɔ lalɛ póké né feriyɛ ké nté nní panse Kirisi ukó! ²⁹ Pɔɔli uu re: Lin yé nfáani née lin yé píyei-pɔ, li kpére lē wa! Ne Uléécaa welu re ái kapɛ pɔ́ nmanɛ, amá liké nónnénéi mmú nóó neni nní kutu né n cólē, nóó yé menécɔ n we. Akpanii nnyé nmanɛ aké nóo ripáí.

³⁰ Kei ke uyóopi Akiripa ne uyóopi píima Fesituusi ne Pereniisi ne pē nnéi pɛe kei kesé ní we api pɛe yisi, ³¹ api iyaa leepɔ, api pɛe pimɛɔpɛcɛre n tee re: Usoi nkó úu líka caai kapi yé ne usoi ní kpu née kapi yé ne akpanii u n wa. ³² Kei ke Akiripa uu pɛe Fesituusi maa re: Usoi nkó unsá pɛé m pise re piké ne Rɔm uyóopi Sesaa kémɛe u ha, pi yé pɛe fe api u yáɔ.

27*Pisóóca yē Pɔɔli ne Rɔm kuyu ha*

¹ Kai n símisi áí tone re kúninɔi kari yé ló arí ne Italií sí, api Pɔɔli ne pikpaniikó picɔ pinyine kpísi api usóóca kpéé unyine kapi yē n sée re Yuliisi anipe-i wai. U Rɔm kutɔpilee kpē kapi yē n sée re Rɔm uyóopi kutɔpilee kémɛe úyukɔó use le. ² Atiramíiti kuyu ke kúninɔi kpē kari n ló aku lééri kun Asií sitē aninɔi sinyere kanéi. Ari ku loni ari tómpɔ. Masetuwaani ukó unyine yee Tesaloniki-pɔ ní we api yē u séi re Arisitariki yē pɛe kerómɛe wele. ³ Ari liukóso Sitɔɔ kuyu tulu. Yuliisi yē pɛe Pɔɔli rínare wailɛ. Uu ncée u he re uké upisane rilóólú, un yē yo n la, piké fe piké yē ne kutu u ricɔ. ⁴ Kari kei n yisi tɔn tósu, kuyɔ aku keróyu-mē m pepuri, ari pɛe Siipuru kuwéé kpē mē ke kuyɔ áku ní we tiki. ⁵ Ari pɛe

Silisii ne Pamfilii menimaa tərj arí ne Lisii keteni-i Miiri kuyu tulu. ⁶ Rəm usóóca kpéē uyē uu kei kúninai kucə kunyine yenu kpée Alekisantiri n lééri kun Itali-mē sī. Uu kpé-i ró tani. ⁷ Siyáa kulúí kari nnánnári ne kúninai sōne. Iwe píima kari li ari kelené Kiniiti tulu. Kuyə áku ηmurei tóké lē n tikilē tóké ne kéyu-mē ha. Ari pée mēse Salimonee kuwéé-mē míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kireeti mecáa tiki. ⁸ Ari íwe píima le arí ne rikóitime kanēi arí ne kelō kenyine tulu. Pi ye kei sée re Aninai-Kenyere-Sone. Lasee kuyu kaí ne kolē.

⁹ Ai kusa ró nánaise. Anóopahaa keyaa ye pée pitómpə masile. Kúninai pilone ne ncée pinəŋ yé fe apí ne nkpə weri. ¹⁰ Lē nnya ke Pəoli uu kúninai pikeikó símisi nsone piké kō. U pi maa re: Pinésáne, ne yē te ntócée mmú pitiki yé ne nkpə ró kam. Kúninai ne ilū kaku n topori ye meyā caainkeene. Ai nkpáni ilū ne kúninai ηmane, amá ne tóopi. ¹¹ Amá Rəm usóóca kpéē uyē uu kúninai utikíí ne kuute nkó ne kutu n colē ai tósu Pəoli nkó kuu mí ma. ¹² Ai kə yá, áninai kenyere áke pée nyamí te piké kei nnyiye píima kumúnjé-i siyáa wa. Kúninai pikó meyā api pée lē nnya re pi yé kei yisi. Pi lē pée náásile re lin íye n we, piké Kireeti aninai kenyere kē kapi ye n sée re Fenikisi tu, áninai kenyere kēe itunje kelólé awélé keté-mē kéyu palenlē. Kei kapi la piké nnyiye píima kumúnjé-i siyáa wa.

Meyə maamaa menyine mee míni kecáa m pépu

¹³ Ke kúninai aku lē n nyenu lin nánai, keyəpi kenyine áke itunje kumii-mē pepuri, api músu re pi yé fe api nkpéni lē kapi ní la wai. Api pée kesáu kapi ye ne kúninai n nyereese sakaa api ncée kpísi. Api míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Kireeti n kanēi. ¹⁴ Mēse ne mēse, kuyə kunyine kapi ye n sée re Erakiləo aku míni kepáápáá ketē-məmpə pepuri ne rínanje. ¹⁵ Ai kúninai kpáu lin ne tósu, ái kunyereese we. Ari mēse yá aí ne ró n tósu. ¹⁶ Ari míni kepáápáá ketē sínsápi kenyine kekúrí tómpə. Pi ye kē sée re Kulotaa. Ari pée náási arí ne fe arí kenóipi kapi ye ne písoi n léise lese. ¹⁷ Kúninai pikeikó api kúninai kémee ke tampo. Api pée limemáa inje pahaanke apí ne kúninai kóónú. Iwame ii pi wai re ápi kape ha Lipii menimaa ritime rinyenetū tinyine rikam. Api pée kusánjáa maamaa kpée kuyə n wai cepise. Api nnánnári n sōne pin kuyə tikilē. ¹⁸ Kuyə aku lē tó m pepu kun rípapə kpálē aí ne ró weesi, api pée mēse ilū ke kúninai aku n topori n hasu pin míni-i sariipə. ¹⁹ Kai kə piweesi rinkpá, api kúninai ikeilū inyine pifónje kápáa. ²⁰ Ai wai siyáa kulúí, itunje ne awárepi áa kúyene wa, meyo men lē ne rínanje pepu, ari pée m músu re ntókó ye tenele.

²¹ Ai nánai, tó úka úu iluke li. Pəoli uu pée yisi uu písoi kecəpe nyere uu re: Pinésáne, non pée nnékó kutu rincə, tó yee pée Kireeti-pə tone ári ye ásáláú píima nnyé ne risáne tóké ne ilū fónje. ²² Lē nnya, ké nkpéni nó símisi ani rikín tápisi nsone. Nó úka úu kpine. Kúninai ηmane kpée ásáláú waine. ²³ Uléécaa uyee né n te nen kə u keisi Uleecaatumə ye kesine nké kenémee kale. ²⁴ Uu né maa re: Iwame ii kape pó wa, Pəoli! Pə Sesaa kémee pitúhaane sinle pái! Pó ke Uléécaa uu n la nnya, u yé kə pipósencə nnéi nfáa tíye. ²⁵ Lē nnya, ani ikari wa, pinésáne. Ne ne kefa tenelē te lē ke Uléécaa uu mí ma kai lenē. ²⁶ Amá kuyə yé ró lese aku míni kepáápáá ketē kenyine ritime sá.

²⁷ Karí ne n weme, sisine kefi ne sina kari lē Metiteranee menimaa kémee wa, meyo men tó kpáulē. Ai kesinecə kumúnjé kúninai pikeikó wai yare tó ne ketē kóima kenyine nnyáa wale. ²⁸ Api mēnme kapi ye ne míni mecímá m musí kpísi api fóm, api yénu re simetiri afeetaani ne sisēi kame címú. Api kéyu-mē nyósópə api kə pimúnjé kpá, api yénu simetiri sité ási we afeetaani. ²⁹ Api pée n wuru re kúninai áku kape aparecaŋaa anyine rikam. Api pée lē nnya sisáu sina kapi ye ne kúninai n nyereese kepire-mē cepisepə, api pée m mé pin yəone re liké weesi. ³⁰ Kúninai pikeikó ye pée lalē piké léepə piké wuri. Lē nnya kapi kenóipi kē kapi ye ne písoi n léise míni-i ricepise api pée kpárá re pi lalē piké ha ne kesáu kéyu-mē ku nyereese. ³¹ Pəoli uu Rəm usóóca kpéē ne písóóca picə maa re: Písoi pē pinsá kúninai kémee n tone, áni nkpə-i mélele má. ³² Písóóca api pée mēnme mee kenóipi kapi ye ne n léise m múlilē semí, api ke yá áke lolu.

³³ Liké kelenē n weesi, Pəoli uu pinnéi maa rē piké ilukē li. Uu rē: Siyáa kēfi nē sina yē nsí kani nē mpóócaai tū nən mé áni kə líka li. ³⁴ Nē la ké nó símisi rē ani ilukē li. Li pise rē nəké li nəké nē nfáa m má. Nó úka nnyúpi ricuruu rín ríyu kēcáá wehenē. ³⁵ Kuu lē m ma, uu kukpónó kpísi, uu pinnéi inipee-i Uléécaa pakare uu pēe ku kpəkóri uu pilukē kápáá. ³⁶ Kei kapi pēe pinnéi ikari wa api ilukē le. ³⁷ Ntónéi yē pēe kúninōi kpē-i wale písoi píle píle meté nē kuwóó nē afээрé nē pikpuulū (276). ³⁸ Kē ḿpá úye uu pilukē m masí uu lēpu, api melukēpipi mēe kúninōi-i n we n hasu pin mínimaa-i sariipə rē kúninōi kuké nkáripí fakasi.

Kúninōi mēforē

³⁹ Kai n weesi, kúninōi pikeikó ápi ketē kē ceri, amá api ketaa-pə ketenpampi kényine yenupə nē kekēcáá kunyene laii aí nē sí. Api pēe rē pin n fe, pi yé wa kúninōi akú ha kei tasi. ⁴⁰ Lē nnya kapi sisáu fénne api mínimaa-i sariipə. Api kə áhme kapi yē nē kúninōi ketíkíi m paasi fénne. Api kə lē memáa kúninōi keyu-mē kusánáa tóresi api síka, kuyə aku pēe kúninōi n télē lin nē kényenepampi kē-mē sí. ⁴¹ Amá api sí apí ha ínisā ité kepáápáa rinyenetū tinyine takári, kúninōi riyu ari kei lompə aí tini sím, aí pēe kunyókə-nyókə we. Aniwalé nanje-nanje anyine póo pēe kepire-mē ku n foresi. ⁴² Kai písóóca iwame n wa rē pikpaniikó yé wéeri api wúrunkēe nnya, api pēe n la piké pi kō. ⁴³ Kē Rəm usóóca kpéē uu n la uké Pəoli riyu lə nnya, uú nē pi yulu rē ápi kape lē wa. Uu pēe rinóo hē rē pepēe piwéeri n nyu piké mēfoi rikpuu apí nē rikóitime térj. ⁴⁴ Amá pitórəo piké akpénkpélé nē kúninōi siwélépi kēcáá túnti apí nē pi tiki. Lē kari mesei ntónéi wa arí nē ketē kóima tulu ái úka ríka kpu.

28

Pəoli yē Maliti keteni-i we

¹ Kai nkpə-i ró n lése memáa kari pēe kō tē pi yē míni kepáápáa ketē kē sée rē Maliti. ² Kei pikó api kēfa fénne api nšone ró yósu. Kē ikónē ii picuū n kóri nnyiye nn wai nnya, api nna píima nnyine wai apí ró yósu, ari kekále wai arí nē n kóónú. ³ Pəoli uu pēe yisi uú ha sinaapi paálame rē uké nna-i risápə, tikpurii rinyine tin sinaapi se-i we. Kē nna kutoi aku ri n lēpə, ari léeri ari Pəoli kunipe yéu. ⁴ Kē ketē kē pikó api n yé iwáa iyē in Pəoli kunipe sanárilē, api pēe pimēcəpəcire n tee rē: Ḿpá liké íye wa, usoi nkó yē usoi kō unyine lē. Míni-i kuu nní nkpə-i n mēhereri. Amá Uléécaa yēe ase i n tiki lē uú n murei uké nfáa li. ⁵ Amá Pəoli póo iwáa nna-i mēpépə, aí kə nkpani méka u wa. ⁶ Api pēe m mé yarē piké u yē un píni un nē sí nēe u yé mēse nē mēse kei nní loole uu kpi. Api mēresi ai nánai, líka aí u wa. Api pēe mēse kemúnjé conse api rē piléé pinyine yē pi.

⁷ Kei kekúrí kē ketē kē uyukóó foí keyə aké pēe we. Pi yē u sée rē Pupiliyuusi. Uyē uu kei nfanare nē kusáne ró wai, ari kei fine siyáa sitaani. ⁸ Pupiliyuusi usaa yē pēe kumúnjé kpē-i póólúle un nē kupinetoí nē nlure yarē ákpasehé finu. Pəoli uu sí uú ha u lóólú, uu ukēcáá keyóme yáasi uu anípe ukēcáá láa uú nē u pəise. ⁹ Lē memáa, ketē kē pitóikó picə apí weri apí Pəoli yenu, uu pi pəise. ¹⁰ Api ḿpá yo nē ríyu ró waise hái. Kari n tósu, api lē kai ró m pise təké nē ncée rintiki nnéi ró pásii.

Pəoli metuipə Rəm kuyu-i

¹¹ Iwáre itaani kari kei wa. Ari pēe limemáa kúninōi kunyine kpēe Aləkisantiri n léeri loni arí nē tómpə. Nnyiye kumúnjé-i kakú pēe Maliti-i nyere. Pi kukēcáá písika ayu lesele. ¹² Kari Sirakuusi n tu, ari kei tone siyáa sitaani. ¹³ Ari kei yisi ari mínimaa mecáa kanéi arí nē Rekiyo tulu. Kuyə aku liukóso itunje kumii-mē pepuri, ari pēe siyáa sité nmanē kpísi arí nē Pusoli tulu. ¹⁴ Ari kuyu kpē-i piróco Yeesu pikó yénu, api ró pise rē təké kei siyáa siseei pikemé tone. Kei kari pēe yisi arí nē Rəm tulu. ¹⁵ Yeesu pikó pēe Rəm-i n we yē pēe kerócaá nyule. Api hái Apiyusi kuyaa-i nē kei kapi yē n sée rē Sisáneyə Sitaani-i ró tépei. Kē Pəoli uu

pi n yé, uu Uléécaa pakare, ai kə ikari u kpáse. ¹⁶ Kari Rəm-i n tuiɔ, usóɔca kpéé uu usóɔca wéése anipe-i pikpaniikó wai api Pəoli ncée he re uké umecire kelō tone ne usóɔca yee yé u m mé.

Pəoli ye Rəm-i Nléécaasimé yóólē

¹⁷ Kapi Rəm-i n tuiɔ siyáa sitaani mēmáá, Pəoli uu Pisuifi piyukó pɛ kei ní we cápine. Kapi n cápineɔ, uu pi maa re: Pimáreɔ, ám akópe áka ntópuri mmú wa, ám kə pirósáa isé íka rilós, mǎpá ne lē, pi Yerusalem-pə né tɪnle api Rəm pikó anipe-i wai. ¹⁸ Rəm pikó apí ne né túhaane, ápi níka yé kapi yé ne né ní kpu. Api pɛ re piké né riyáɔ. ¹⁹ Amá Pisuifi api yulu, am pəne am mɛse re Sesaa kam la uké ha ne né túhaane. Ai re nnépuri pikó kam la ké pitele wa. ²⁰ Lē nnya kam te ké nó yé ké kə rinós nó maa nəké kō te lē ke Isirayeli pikó api n tálē nnya kam nté nní akpanii-i we. ²¹ Kei kapi pɛ u pɛse re: Api mpókó níka kecáá Yutee-pə rítelē ríka ró wóime, urómáreɔ úka úu kə kei-pə leeme uké kam uké kepócáá nnyine ró kéē née uké mpókópe nnyine ró símisi. ²² Amá tə la re pǎ ηmaa a nkpeni mmē kaa m músu ró símisi. Tə kō te mǎpá yei kapi mpóyómeyáhaacee mmē kaa nní ní tiki lē yulu.

²³ Pi ne Pəoli api keyáa yekei. Kai likeyaa kē n tu, api sí kulúí api Pəoli lɛɛɔ kéyɔ ke-i kuu n sói. Uu mmare hái ne kesineɔ-pə Uléécaa iyɔpi kecáá pi símisi, uu ye Moisi isé ne antepuye atelé ne tiki un ne pi náási re piké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Picə apí mmē kuu pi n símisi ηmurei, picə api pikóme yulu. ²⁵ Kapi lē n tósu ápi kómɛine, Pəoli uu pɛ kekéripi pi maa re: Asei ke Nfáasəne nní ne antepu Esayi ritiki nní ne nópinésáa maa re:

²⁶ A mpuri mmú pikó-i ha, aa pi maa re:

Nó ye n̄səne kutu ríɔ

amá áni yéé asei kō

nó ye n̄səne nyáneí

amá áni yéé yē.

²⁷ Li we re mpuri mmú pikó akin ye takasile,

pi pimɛcɪre atu tápisile,

api inípeɛ wúkesi

re piatu áa kape ye kō,

piinipeɛ íi kape ye kə yē.

Pimesəhə áme kape ye kə líka ceri nnya.

Péé uye-i, ápi ye pɛ né Uléécaa kémɛɛ kam ké pi pəise.

²⁸ Pəoli uu kə pimáa pi kpá re piké kō te mpuri sanɛ pikó pɛ ní-yulalesimé ke Uléécaa uu m páme te. Pē né kutu n ticə. ²⁹ [Kuu lē pimáa m masí, Pisuifi api ncée kpəu apí n keɲɛnɛɔ pin ne tósu.]

³⁰ Pəoli uu in̄mē ité kéyɔ ke-i kuu ní we un héélɛ kémɛɛ tone. Uu kei pɛpɛ ukeméé n sónaapə nnéí yóóí. ³¹ Uléécaa iyɔpi nsímé kuú pɛ yóólē un kə Upíima Yeesu Kirisi nkó pisoí céési ne uripə, líka ái kə u pɛkesi.

Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói

Lelé rítelé ntí kémee ní we

Kumúnjé kpé-i ke Pòoli uú pée unsē táánū n tenese kuu pée Kirisi pikó pée Ròm keteni-i ní we rítelé ntí wói. U péé lalé uké uncee rinǎǎ háí ne Ròm-pò kuu pée n hápaalē, uké kò pée Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kécire riyóó. Títelé ke Pòoli uu Ròm pikó n wói yé icélaa inyine le ke Pòoli uu mí pa ne iketò-pò. U i pale kékéripí re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene ke Uléécaá uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmē ne kò tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pòoli yé nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécaá kefa tene kécòpe we. Uléécaá icápine yee Ròm-i ní we kémee, Kirisi pikó pée ápi Pisui fi ye kulúi wele. Amá Pisui fi ye kò Ròm kémee kulúi wele, picò api panse Kirisi pikó, pin kò ne nǎǎlē pin Pisui fi piyómeyáhaa isé tíkile. Yare li pise re mpuri sané pikó pée m panse Kirisi pikó póké kò isé iyē n tíkile nē? Pòoli ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó pée mpuri ke Uléécaá uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisui fi meya ye Nsímé Kécire kepire ritale (9:30-10:20). Uléécaá ye kò ne wele un umpuri la. N ne ípuri ico yé keyáa Yeesu Kirisi kémee Uléécaá ipéelée ceri.
3. Yeesu Kirisi icápine kémee mefine nkó mee nté wólaalē. Pòoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaá n yáasi ne lē kapi ye ne picò nkínine kémee n tóne. U pepée nfatene kémee m pelaalē písei re piké pepée ápi nkemee m pelaalē ne m purú. Uu kò ne pi téni re li pise re nla nké pikécáá n nyáni. Likumúnjé re Uléécaá yè akópe kémee sisoipipi lesele, Nfáasone nn si léni, asi ye pée fe así m pénelē sin ne we, nn kò ne si léni, si ne Kirisi pin ne pénelē pin we (12-15).
4. Pòoli ye upimarecò pée Upíima pikéi n wa iyáhaa kulúi pasiipole (16).

Iyáhaa

¹ Né Kirisi Yeesu ukeikó Pòoli, nēe rítelé ntí nó wólu. Uléécaá yee né sée re ké panse utumē. U né wéele re ké Unsímé Kécire riyóó. ² Uléécaá ye pée háí mekee-me Uléécaá Nsímé atelé kémee antepuye maase re u yé Nsímé Kécire mmē tó pa. ³ Ukepípi Urópiima kecáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kepirē le. ⁴ Ke Uléécaá uu pikpòkpò kémee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukepípi, uu kò Unfaasone ne tiki uú ne linnanē u he. ⁵ Urópiima Yeesu Kirisi ke Uléécaá uú ne ritiki uú ne ípéelée né nyíse re ké panse utumē, ké kò tíyese ípuri nnéi písoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké pée uyē Uléécaá m pakarelē. ⁶ Nó mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nó ne kò lipite pē kéméé wele.

⁷ Nó Ròm pikó mpí nnéi ke Uléécaá uu nní ní la uu kò nó wée re ani panse upikó kam títelé ntí wólu. Urósáa Uléécaá ne Urópiima Yeesu Kirisi piké ípéelée nó nyíse api nkínine nó he!

Li Pòoli ripóó wa re uké ha Kirisi pikó pée Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi ketē nké nnéi nónnéfatenē nsímé símisile nsonē. Lē nnya kam la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécaá pònese kelene. ⁹ Uléécaá uyē kam n yáasi nen Ukepípi Nsímé Kécire yóólē yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kò mpá píyei nókenécáá yáási. Ne ye pise re uké lē umela kémee ncée né he ké nókenéméé hapò. ¹¹ Lē nnya, li pée meyíkiyiki ripóó né we re ké piyēne nó hapò ké lē ke Nfáasone nn né n he nó ritérjse nóké iníní wa. ¹² Ne la ké maa re ne nókenémee sónepole re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesē m má nké tíyese tóké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecò, ne la re ani kò te ne pée menécire cápínele ké pilóólú nó hapò, amá háí ne nképéni-me ám kahanē ncée n yē. Ne péé la re pinékei piké kò nó kémee kuláa wa yare kapi

ketê kecáá isoipuri icô kémee kuláa n wa mecô. ¹⁴ Li né pise re ké nípá píye kéméé ha, ayu ne sicare kémee pisoí ne pisohô ne pepée ápi líka n nyu kémee kai pise re ké ha. ¹⁵ Lẽ nnya kai ripôô né we re ké kô nó mpí nó nní Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kécire riyóó.

Nsímé Kécire ye rínanje le mee Uléécaa kémee n léeri

¹⁶ Nsímé Kécire mmẽ rín isei né we. Nnanje nnyine ye mu ke Uléécaa uu ye ne pẽ nnéí pee ne kefa u n tenelẽ ayu n lo. Pisui fi kuú ne koraane uú ne mpuri sane pikó kémee tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaa yèè pisoí pansesele asei pite. Uyee ne Uléécaa kefa n tenelẽ mecire kóló kuu ye nfatene mmẽ nmane nnya yẽ te u asei ute le. Lẽ kai nní Nléécaasimé ritelẽ-i wólaalẽ te: Nkó yee nfatene nnya m panse asei ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnéí ye akópe wale

¹⁸ Uléécaa kuwôí ye keyómecaa-pô wemele. Pepée ápi u n waiselẽ ápi kô umela tikilẽ pee yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pee pimewee kópe ne tápaalẽ te pisoí ápi kape asei ceri. ¹⁹ Pi lẽ ke kesoi pipi ake yé ní fe ake Uléécaa kecáá cérú pinyuwe máálenle. Likumúnjé re Uléécaa ricurú yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléécaa likó áí kúyene we, amá umewai kémee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoi pipi aké ne u yenu. Uyee ketê ne keyóme wa nnya, pi yé fe ápi kei ne yenu re u rínanje teneciré mále un kô Uléécaa. Sisoipipi ási yé ncée yẽ síké re ási likecáá nyu. ²¹ Si Uléécaa nyule, amá ási ye pee ríyu u waise, ási ye kô u pòñese yare kasi yé pee u m pòñese re u Uléécaa nnya. Amá inírisimé ke pisoí ápi ne mészunu ápi ne pimécire fómni, pikemúnjé ake pee kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompô. ²² Pin pimécire nyáni yare pi mewéesesohô mále, nempákane piníri nmaa ye pi. ²³ Ápi yúlu re ápi yé riwula piké Uléécaa kpóciré pakare, ápi nya ápi conse ápi pee kesoi pipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límuni-muni séru re piléé ápi ye wula ápi lẽ pakare.

²⁴ Lẽ nnya ke Uléécaa uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipinje cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóome likó kpísi ápi ne Uléécaa kecáá nsímései conse, ápi wúla ápi lẽ ke Uléécaa uu n wa yáási, ápi pee Uléécaa yee nípá yo n wa piyáhaa yulu, in kô ne uricuruu kai ne sá re piké yáási hái ne nípá píyei-pô. Amí.

²⁶ Lẽ nnya ke Uléécaa uu piseicirékei pi tã, pinósi ápi pipila yá, pi ne pinósico ápi ha n sói, áí kô peé ne sá re liké lẽ. ²⁷ Pitisi pòô kô limécô pipinási yá, ápi ha ne nnáápí pipitísico n sói, lín pisoí isei we. Lẽ nnya, pimemare kópe mẽ kulaa kapi lẽ yẽ.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaa cérí nnya, Uléécaa ye pi riyále pikemúnjé ake cókoi, ápi peé n wapisi áí ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncôpuri ne rikpákára ne nwóónaapí ne kufatoi kpée pisifa-i we. Pikáipinkee ne pisoikô ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i còpaalẽ. Pimécôpecire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kô Uléécaa iláarô wai. Ápi ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimécire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, ápi ye písáa ne píni pakare. ³¹ Ái we re usoi uké ne pi ritá, ápi ríla má [ápi ye líka naresi] ápi ye íwe té. ³² Pi kô pee isé ke Uléécaa uu n yekei nyule. I maa re pepée limewai mẽ n wai ye ne sá re piké pi kô. Pi kô pee li waile. Lẽ memáá, pi ye kô pepée lẽ n wai kecáá rikpále.

2

Uléécaa ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpá pòn usoi úye mpuri, pó nkó pòô nní ne picô n túhaane pòn akópe pi palẽ, áí we re piké íwe pó té. Pòô nní ne picô n túhaane pòn akópe pi palẽ, mepócíre kaa lẽ akópe palẽ. Liriyíkí re pòô nní ne picô n túhaane, pò ne kô pimécô waile. ² Tò meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléécaa uu ye ne pepée lẽ n wai túhaane. ³ Pó nkó pòô nní ne pepée lẽ n wai n túhaane pòn kô pimécô wai, pò músu re pò né Uléécaa ketahai kéméé lee? ⁴ Née Uléécaa mewai sône píima ne uisoi ninje-ninje ne unfanare kaa lómiise. Áa nyu re umewai sône píima mee la re a mefine conse? ⁵ Amá ripókín ntake ne kaa n yúlu re áa yé mefine conse nnya, mepócíre kaa lẽ kuwôí píima cápine keyáa kẽ ke Uléécaa uu ne nsímései ukuwôí kémee

pisoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Uléecaa uu yé npá úye mewai ihéé u pa. ⁷ Uu pepere lisone piwai ne n nmósópúlē nfáa teneciré he. Pi lē waille re uké umeyōopi pi he uké kó ríyu pi waise uké kó tíyese piké panse picaaciré. ⁸ Amá Uléecaa yé pepere ne u n kénene ápi la piké nsímései kutu ricó, pin pee lelee ái ne n sá kutu cōlē kecáá ukuwōi píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúū mee mpí nnéi pee mewai kópe n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai pee ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkínine mee mpí nnéi pee lisone n wai likó. Pisui fi kaí ne mefoí máne, ai pee ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Uléecaa úu pisoi ne picó kóólene.

¹² Mpí nnéi pee ápi isé kecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikecáá ne pi túhaanene. Amá pepere ikecáá n nyu apí ne akópe wai ye kpínine api ikecáá ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáá, ái mpí pee ye isé kutu nmane rinco pee Uléecaa inipee-i asei pite. Amá mpí pee isé n tikilē kapi ye ha maa re asei pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pee ápi Uléecaa isé n nyu ye pee isé iyē tikilē, li wa yare i pisifa kémeé wele pin ne i sōne, npá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lē nyísele re lelee isé iyē kémeé n we ye pisifa kémeé wele. Pikemúnjé yē pi nyísele api céru re pi ye pinyine-i akópe wale, ake ye kó pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lelee ha leerine keyáa kē ke Uléecaa uu Nsímé Kécire kam n yóólē n páine uú ne pisoi túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéi ke pisoi api n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisui fi ne isé kecáá nstmé

¹⁷ Pó nkó pōo nní mepócire rinyíri n he re Usui fi, pōn ne isé tálē, pōn Uléecaa nnya rikókōri wai, ¹⁸ pōn umela nyu, pō kuu uisé kémeé n céesi re a ye lelee licó ne kekpeē n we ceri, ¹⁹ pōo nní mepócire n nyáni re pōo pinyíye tōrikee, pōn kó pepere kunmaha kémeé n we metéi, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélāa, re pō isé kémeé menyuwe ne nsímései yē nnya, ²¹ pō nkpéni nní lē picó céesile, aa pee mepócire picélāa pōone. Pō ye re ápi kape ye yáai, amá pōon pee yáái! ²² Pō ye kó re ápi kape ye iwásá wa, amá pōon pee iwásá wai! Pō ye re pō piléé kóhale, pōn kó pee pilikó yááinkē! ²³ Pōo nní isé nnya rikókōri n wai, pō ye kó isé rilóóle áa ne Uléecaa riyu kopu. ²⁴ Li Nléecaasimé kémeé wólaalē te:

Nó nnya, Uléecaa rinyiri ye mpuri sane pikó kémeé caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te nō isé tikilē ke piké api yé kuláa nō wa. In te nō isé rilóó, nópínéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáá sōne, áni yē te ukukéciré yé Uléecaa kémeé n we yare pi u rikélee? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, úu yé tíyese pó nkó pōo nní isé n nyu áa ye pee i ritiki, pōn kó kélē, aa yénu re pō akópe málee? ²⁸ Lē nnya, ái ipíne kecáá piké mpí pee ye nyíse re usoi ye Usui fi lē. Ai kó ipíne kecáá piké mpí pee piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kémeé n we lee ye nyíse re u Usui fi lē. Lē kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelenle. Uléecaa Nfaasone meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoi kémeé ke Usui fi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléecaa kémeé le.

3

¹ In lee ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usui fi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kémeé wele áku kumúnjé má. Kufoi yee re Pisui fi ke Uléecaa uú ne mefoí símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kó nye re pikecōpe pinyine ápi asei ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléecaa pōo kó asei pitíki yáá? ⁴ Ai nkpáni lē. Ai céreise re npá usoi úye ye unóome lē, amá Uléecaa pō ne asei tikilenle. Li likecáá wólaalē te:

Li pise re apónó aké n nyíselē te pō asei ute lē.

Nka nín wene kapi yé ne mepótúhaane kémeé pō n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, tó pee maa re íye? Te ke Uléecaa uu yé nní likecáá ukuwōi ró n nyíse nnya, úu asei tikilē? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecō kam nní pise. ⁶ Ai nkpáni lē. In pee lē, íye ke Uléecaa uu yé ne pisoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóome yé tíyese ai nyíse re Uléecaa ye asei tikilenle, ai kó ríyu u waise, yo nnya ke Uléecaa uu yé pee kó ne ró túhaane re tó pikópekóó lē? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké

maa re: Lẽ nnya, tóké akópe wa lisone liké ne akemee léeme? PISOI pinyine pee tiróyu n kópu ye re tó ye lẽ ma. Uléecaa ye alari mále uké lẽ nnya lipite kutu ripasa.

PISOI nnéi ye pikópekó le

⁹ Tó nkpeni maa re íye? Te tó, Pisuifi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpani lẽ. Tó pisimé masile re akópe ye nnahe mále an ne kesé Pisuifi ne mpuri sane pikó múlẽ. ¹⁰ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalẽ te:

Usoi úka úu aseí tikilẽ.

Mpá ucíreníne yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Uka mpuri úu mesohe má.

Uka mpuri úu Uléecaa wéési.

¹² Pinnéi ye ncée keciré pitíki riyále.

Api kesé pinnéi isoi kpára n wai.

Uka mpuri úu lisone wai,

mpá ucíreníne yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnasimé ye rikpíi le tee n háalẽ.

Pialempi kapí ne nnóme wapisi.

Meló ye pinnó-i kúlaalenle yare iwáa yee n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsimé kópe yee pinnó-i yipaalẽ.

¹⁵ Piana áa kusa ménye pikóikee kémee wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lompó, picaainkee ne picó íwe piwai yee pilikó.

¹⁷ Api ncée mee ye ne nkíníne ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kémee Uléecaa wuru.

¹⁹ Tó kó pee nkpeni nyule re li Uléecaa isé kémee wólaalẽ te pepee isé metiki m má nnya ke isé iyé ii wólaalẽ, nsimé nké ne mpá úye n lukaalẽ nnya. Sisoipipi nnéi ye Uléecaa inípee-i sikópekó le. ²⁰ Uka mpuri úu fe uké lẽ ke isé ii m pise wa. Lẽ nnya ke úka úu yé fe uké Uléecaa kémee alari yé. Isé ye tíyesele usoi uu céru re u ukópekó le.

Lẽ ke Uléecaa uu ye sisoipipi ayu n lo

²¹ Lẽ ke isé ricurru ne antepuye apí pee mekee-me mí ma yee nkpeni nní wa. Uléecaa úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pẽ nnéi pee lẽ kuú ne Yeesu Kirisi rintiki uu wai nmané kóló ne kefa n tene kuu ye sée re aseí pite. Likumúné re Uléecaa úu pISOI ne picó kecòpe kóolené. ²³ Sisoipipi nnéi ye akópe wale, asi Uléecaa meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléecaa ye uipeelée kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kó líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléecaa uú ne piayu lo. ²⁵ Uyé ke Uléecaa uu wé re uké umenye ne inyónse wa iké pẽ nnéi pee umenye mē ne kefa n tene akópe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pee mekee piakópe akpanii pi wa. U péé ne kéyu pi purule. ²⁶ Lẽ kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpani conse. Uléecaa ye kó lalé uké nfáani keté nké kémee nyíse re u kó ne urinó kuu mí ma kecáá wele. Likumúné re pẽ nnéi pee Yeesu ne kefa n tenelẽ nmané kuu ye yé te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisuifi ye pee nnyine má tóké ne picó rikókori n waii? Aai, nka nín we! Isé pitiki nnya née mewai sone nnya? Ai nkpani lẽ. Likumúné re áí isé kai pise re usoi uké ritiki, amá nfatene kai pise re usoi uké m má. ²⁸ Tó kó yé te áí ke kesoi pipi ake yé lẽ ke isé ii m pise n wa nnya kake yé Uléecaa keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Née Uléecaa ye Pisuifi nmané Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, née íye? Eee, u kó mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléecaa use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limécó kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tó nkpeni lẽ maa re nfatene nnya, isé nkó ye pee tenele née? Ai nkpani lẽ! Tó meníne isé nnahe nnéi i palenle.

¹ Tó nkpéni urósáayahá Apiraham ṕ nkó maa ré íye? Yo kuu Uléécáa kémee yé? ² In pée Apiraham liwaiwai nnya ké Uléécáa uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pée fe uu lirikakóri n wai. Amá áí nkpáni lē we Uléécáa kémee. ³ Nléécaasimé ritelé ye maa ré: Apiraham uú né Uléécáa kefa tene, Uléécáa uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye kó nkó yee pikéi n wa uu liihéé yósu maa ré faalaa kapi u he. Ulikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nkó yee úu pikéi ṕka n wa uké né m pansé aseí ute un péé né uyee ye ukópékóó m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yèè unfatene nnya panselē aseí ute. ⁶ Lē ké Tafiti uu tee ré nkó yee úu pikéi ṕka n wa, Uléécáa uu péé né u pansese aseí ute ye únarekome lē.

⁷ Pē nnéi ké Uléécáa uu akópe n sárei uu kó akécáá yárii ye pínarekome lē.

⁸ Usoi nkó akópe ké Upiima úu n kééni ye únarekome lē!

⁹ Pikéké nmané kapi tee ré pi pínarekome lē née né pikéciré ṕ kó? Tó pimáa masile ré kefa ké Apiraham uú né Uléécáa n tene nnya ké Uléécáa uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú péé we Uléécáa uú né u kpísi ré aseí ute? U pée kélē née úu kélē? Api pée kahané u rinké. Uu pée kélē. ¹¹ Képiré kapi u riké áí nyíse ré Uléécáa ye unfatene nnya u pansese aseí ute api kelené u ké. Apiraham ye lē nnya panselē pepée Uléécáa né kefa n tenelē usaa úu kó pée kélē. Yare ké Uléécáa uu Apiraham m pansese aseí ute úu kó pée kélē mecó kuu kó pē pansese. ¹² Apiraham ye kó pikéké usaa lē. Áí pée pikéké nnéi. Amá u pepée nfatene m má yare kuú m má api kelené u ké usaa lē.

Usoi nfatene mee ye lē ké Uléécáa uu yekei ré u yé wa u yenise

¹³ Asei kecáá, áí isé ké Apiraham uu pitiki fe nnya ké Uléécáa uu yekei ré u né upipirē yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Uléécáa uú né u pansese aseí ute nnya ye ni. ¹⁴ In te isé ké usoi uu ye ritiki uú né lē ké Uléécáa uu n yekei ré u yé wa yenu, nfatene nín pée líka yoriye, urinó kuu n yekei ye pée méwoo wale. ¹⁵ Li we ré isé ye Uléécáa kuwóí yukusele. Isé insá n we, ápi ye maa ré pi i rilóó.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mee ye tíyese usoi uú né lē ké Uléécáa uu n yekei ré u yé wa yenu. Ipéelée ihée ye nyi. Lē nnya, rinó yekei yekei tē ṕ né kó Apiraham pipirē nnéi rikó lē, áí pepée isé n t́kilē nmané, amá né pepée urósáá Apiraham mecó nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa lē. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémee ukécáá wólaalē te: Né ṕ kpísile am waise isoipuri kulúi usaa. U ntónéi usaa lē Uléécáa kuú né kefa n tene keyu-i. Uléécáa uyee ye pikpókpo nfáa n he, uu wai lelee áí pée ní we, áí weri. ¹⁸ U péé né Uléécáa tálenle un né mḗ te Uléécáa yé u waise isoipuri kulúi usaa. Li we ré Uléécáa ye pée u maa ré: Pipópírē yé masí kulúi n we. Áí kó pée lē kutá we uké né m mḗ. ¹⁹ Apiraham nfatene ye péé né wele nn páápú, amá un kó né aṣmḗ ṕle kumúnjé má. U kó pée nyule ré u né nkpó nnyáá piwai masile, úu yé nkpéni fe uké kewá yé. Unósi Sara páa kó nkpéni kuwánmare we. ²⁰ Amá ńpá né lē, úu Uléécáa rinó kesí, amá u menínje nfatene píima né Uléécáa ríyu waisele úu nkpáni ritiṣa-tiṣa. ²¹ U né kefa tenele ré Uléécáa ye rínanje málé uké né lē kuu n yekei ré u yé wa wa. ²² Lē nnya ké Uléécáa ṕó kó u pansese aseí ute. ²³ Tinóó ntí kapi nní ní wóí ré: Uléécáa ye u pansese aseí ute, áí uyḗ nmané nnya kapi wóí ré Uléécáa ye u pansese aseí ute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese aseí pite, t́ nnya kapi kó lē wóí ré tó Uléécáa uyee Urópiima Yeesu pikpókpo kémee n yukuse né kefa tene nnya. ²⁵ Arókópe nnya kuu tíye api u kopu, Uléécáa uu u yukuse ré uké ró pansese aseí pite.

5

Nkíninje mee tó né Uléécáa kecópe ní we

¹ Nt́fatene nnya ké Uléécáa uu ró pansese aseí pite. Nkíninje ye nkpéni tó né uyḗ kecópe wele. Urópiima Yeesu Kirisi yee tíyese kai lē wa. ² Uyee tíyese ké Uléécáa uu nfatene nnya uipéelée ncee ró he ari fe arí né péne rísoné. Li nkpéni tó láárúle ré tó kam ari umeyóopi

kémee ketóne yenu. ³ Hái ne nkpeni ricurru kari nní íwe n le, li ró láárúle ái kumúnjé má. Tò nyule re íwe kémee ke usoi uu ye pinmóópú peikee, ⁴ uu pinmóópú kémee Ulééca pitiki ceru ne asei, uu asei pitiki kémee fe uu ye Ulééca ne n tálè un mē. ⁵ Ulééca pitá ápi yé ró kíràase. Nfáasone mmē kuu ró n he kuú ne unla arókinj kémee wa.

⁶ Kári pee rínanje m má tóké ne akópe kémee le ke Kirisi uu pikópekoó nkpo yósí uu kpi. Ulééca yee liitunje iyē yekei. ⁷ Li pee páápúle piké ne usoi sone ricurru nkpo ní yósí. In n la, unyine yé pee fe uu ikari wai uu usoi sone unyine nkpo yósu uu kpi. ⁸ Amá lē kémee ke Ulééca uu ró n nyíse re u ró lalè ye nní: Kári pee aróképe kémee ní we ke Kirisi uu ntókpó yósí uu kpi. ⁹ Ke Ulééca uu nkpeni nní Kirisi inyónse menye nnya ró m pansese asei pite, ái céreise re Kirisi yé kó Ulééca kuwóí kémee ró lese. ¹⁰ Pée uye-i kári pee Ulééca pilaaro ke Ulééca uu Ukepípi nkpo ne iláaro iyē kpu. Kuu nkpeni nní iláaro iyē pikópe ní masí, ái céreise re u yé kó Ukepípi nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kó nkpeni ró láárúle lin kó rikókori ró we re tó ne Ulééca ye larukusene. Urópiima Yeesu Kirisi yee tíyese kai lē wa. Uyee tíyese ke tó ne Ulééca ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limeco kaí we. Usoi use, Atam nnya ke akópe aa ketē kecáá lomme áá ne nkpo weri. Ke písoi nnéí api akópe n wa nnya, nkpo nn písoi nnéí téj. ¹³ Ulééca uké kelené Moisi isé ní lésème, akópe ye pee ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pee kahané n léeme nnya, Ulééca úu pee akópe keeni. ¹⁴ Mpá ne lē, kai Atam kumúnjé-i n kpísi aí ne Moisi-i tuiiri, nkpo ye pée wele nn písoi kóni, mpá pinsá Atam meco rinóo ke Ulééca uu n he rinlóo.

Atam ye pee usoi uco uyee n weme kumíiri lē. ¹⁵ Amá lē ke Ulééca uu n he faalaa ái kusa piye. Usoi use kuú ne ritiki uú ne he. Uyee Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisone písoi meýā ticú ne nfanare. ¹⁶ Ulééca ihée faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usoi use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usoi uu wa apí ne u túhaane aí ne u kpi. Amá lē ke Ulééca uu usoi n he faalaa uakópe kului mewai-maá yee tíyese kuu panse asei ute. ¹⁷ In te usoi use akópe nnya ke nkpo nn písoi kecáá ketóne yē, pē ke Ulééca uu ípéelée n nyíse uu pi pansese asei pite yé kó Yeesu Kirisi nmane nnya nfáa yē, u ne pē api kesē iyóopi tone.

¹⁸ Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne mpá úye túhaane aí ne u kpi meco ke asei mewai mese ame tíyese Ulééca uú ne písoi nnéí pansese asei pite, api pee nfáa yenu. ¹⁹ Asei kecáá, usoi use kóló yee pipakare ní ye nnya ke písoi nnéí api panse pikópekoó. Limeco ke usoi use kóló yee Ulééca m pakare nnya, písoi meýā api pansene asei pite.

²⁰ Isé ye leemele ii tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Ulééca ye kó kei písoi ípéelée nyísele ái ne kété. ²¹ Yare ke nkpo nn akópe nnya rínanje n yé nn písoi kecáá tone, limeco ke nfáa teneciré nní ne Ulééca ípéelée kuu písoi n nyíse nnya rínanje yenune nké písoi kecáá tone. Urópiima Yeesu Kirisi asei pitiki nnya kari nfáa teneciré yē.

6

Akópe áa kerócaá rínanje nka má

¹ Lē nnya, tóké nkpeni re íye? Te tóké nkpeni akópe piwai ne kéyu mahā uipéelée iké pee meýā wa née? ² Ai nkpani lē! Akópe áa kerócaá rínanje má. Iye ke tóo yé kó pée ne akópe kémee n we? ³ Aní nyu re tóo nní ntónéí Kirisi Yeesu kupéneco kémee míni n wóle, tó kó míni piwole pē kémee ne u ripénele ari kesē kpii? ⁴ Kapi míni ró ní wóle, tó ne uyē kapi lē tipéne api kúlesi. Kesē kari lē kpu. Yare kuu kó Sáa Ulééca nnanje nnya pikpókpó kémee n yisi, limeco ke tóo yé kó nkpeni nfáa fale yē.

⁵ Asei kecáá, in te tó ripéne ari unkpo kémee kesē kpi, tó kó limeco pénene arí n we arí ne umeyise kémee kesē yisi. ⁶ Tó kó nyule re isoi kpure iye-i kári pee ní we kapi ne ripéne api kunapéekóo kecáá karií, ai wai re akópe isoi iyē íi nkpeni kerócaá rínanje nka má, ári kó nkpeni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó yee nkpo ní masí ye akópe ilasi kémee lele. ⁸ Tón m maa re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesē unkpo kémee kpi, tó kó ne kefa tenelenle re tó ne uyē

yé kesê nfáa m má. ⁹ Tò nyule re Kirisi yee pikpòkpò kémee n yisi úu kò píkaì kpínè, nkpò òn kò nképèni ukécáá ònàñe òka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akòpè áa kò nképèni ukécáá ònàñe òka má. Nkpò cireníñe kuu kpu. U nképèni nfáa málè un n Uléécaà mekò-i we. ¹¹ Lè nnya, nókè nóménécíre n nyáni re akòpè áa nókénécáá ònàñe òka má. Ani kò nóménécíre n nyáni re nò Kirisi Yeesu kupénecò kémee nfáa málè nòn n Uléécaà mekò-i we.

¹² Lè nnya, akòpè áa kape kò nképèni nòinépíñe yee keyáa n kpínè kémee ònàñe m má. Ani kape ilikáipi-káipi n tikilè. ¹³ Ani kape nòinépíñe kelò kenýíne kpísi nókè akòpè-i n wai. Amá ani nóménécíre kpísi ani Uléécaà anipe-i wai yare nò kpule ani yisi, ani nòinépíñe silò kpísi ani Uléécaà he aní nè lisàne n wai. ¹⁴ Akòpè áa yé nókénécáá ònàñe yé. Li we re isé ò kò nképèni nókénécáá ònàñe òka má. Amá Uléécaà nfanare mee nókénécáá ònàñe má.

Ari kò nképèni akòpè ilasi kémee we

¹⁵ Lè nnya, íye nképèni? Tè tò nképèni akòpè piwai nè kéyu mahā tè isé ò kèrócáá ònàñe má re Uléécaà ipèlèe kémee karí we nnya? Ai nképèni lè! ¹⁶ Ani nyu re nòn nóménécíre n kpísi nòn usoi m pa re nókè uilasi n le nòn u pakarelè, nò meýíkíyiki uyè kani nní m pakarelè pilasi lè? Nòn nóménécíre n kpísi nòn akòpè-i n tampò ani ailasi n le, nò lè nnya kpí. Nòn Uléécaà ilasi n le nòn u m pakarelè, nò pèe lè nnya Uléécaà inipèe-i panse aseì pite. ¹⁷ Amá tò Uléécaà pakare: Nò pèe akòpè ilasi lele, nò nképèni kèfa kèse nè icélaa tikilenle yare kapi nó a n céesi. ¹⁸ Yeesu Kirisi yé akòpè ilasi kémee nò lésèle ani nképèni panse nòn aseì ilasi le. ¹⁹ Nè sisoipipi mecò símisile re áni ye mekèe nsímé kò nnya. Nò pèe mekèe nóménécíre kpísile nòn mékperinkpe nè mēwai kòpè ilasi kémee wailè. Li tíyesèle ani pèe isoi yee ò n Uléécaà n sá n le. Limècò kani yé kò nóménécíre kpísi ani leleè ò nyamí piwai ilasi n le, ai tíyesèle ani pèe isoi yee n Uléécaà n sá n le.

²⁰ Kumúnjé kpe-i kaní pèe akòpè ilasi n le, lisàne piwai ápi pèe nò yé. ²¹ Mēwai mē kaní pèe n wapisi ye nképèni isei nò wele. Yo kai nò yóriye? Nkpò-mē kamé nè nò sí. ²² Amá Uléécaà ye nképèni akòpè kémee nò lésèle uu nò pansese upilasi. Nókunéláa kpee kei re leleè n Uléécaà ò sá kani nképèni wai nòn nè kètò-pò nfáa teneciré mē. ²³ Akòpè kulaa kpee nkpo, amá lè ke Uléécaà uu ye faalaa n he yee nfáa teneciré kari ye tò n Urópíima Kirisi Yeesu kupénecò kémee n yé.

7

Isé ò usoi yee n kpu kécáá ònàñe òka má

¹ Pinémárecò, nò pìsoi le pèe isé n nyu. Nò kamí nè símisi. Nò palèile re kumúnjé kpe-i ke usoi uu nfáa m má kéméè ke isé ò ukécáá ònàñe máa? ² Isé kémee, unòsi nkó yee n sòð uu ncée má u nè ula piké túúnnè ula uyè un nè nfáa má. Amá ula un n kpu, isé íyee pèe u nè ula kecòpè ò we ò pèe kò unòsi kécáá ònàñe mánè. ³ Amá in tè ula ye nfáa málè unòsi uú nè utisi féé sòóni, pi yé u sée re unòsi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yee u nè ula kecòpè ò we ò pèe ukécáá ònàñe òka mánè, un pèe uye-i utisi féé n sòð, uu uwásánkaí. ⁴ Pinémárecò, limècò kai kò nò kéméè we. Isé ò kò nképèni nókénécáá ònàñe òka má, nò pikpòkpò le. Nò nè Kirisi yee kèrócáá ò kpu ye ripénele ani kesê kpi. Usoi féé yee nképèni nò te. Úyee kpu Uléécaà uu u yukuse, tókè n Uléécaà pikèi n wai lín kulaa má nnya. ⁵ Asei kécáá, kumúnjé kpe-i karí pèe kèrómúnjé cire nè irósoi n le, isé ye pèe tíyesèle tòn akòpè káipínkèe, an irósoi kémee ró terii tòn pèe nè leleè ye nè nkpo ò ka wai. ⁶ Tò nképèni isé nnañe kémee lele. Tò nképèni leleè pèe ilási ró n tónselè anipe-i lele. Nfáasàne nnañe kémee kari nképèni isoi fale le. Ai nképèni isé yee pèe mekèe kèrócáá ònàñe m má anipe-i.

Isé yee lè kapi ye n sée re akòpè ró nyíse

⁷ Lè nnya, tókè nképèni re íye? Tè isé ye akòpè le nées? Ai nképèni lè. Amá isé yee tíyesèle kamí nè akòpè ceri. Likumúnjé re isé insá pèe m maa re: Kape ye ucò likó káipínkèe, am yé pèe céri yo kapi ye sée re ucò likó pikáipi. ⁸ Tinóò tee tíyesèle akòpè aa kenémee ònàñe yenu, nèn

pɛɛ nɪ́pá yó mpuri kɛ́mɛɛ picɔ́ líkɔ́ káípinkɛɛ. Isé insá n we, akópe yɛ kpuwaalenle. ⁹ Nɛ pɛɛ mɛkɛɛ wele ám isé nyu, nɛn nfáa má. Kam nkɛ́pɛni i n céri, iyɛ́ ii pɛɛ kɛ́nɛ́mɛɛ́ nɛ́nɛ́ yɛnu, nɛ́ɛ pɛɛ kpi. ¹⁰ Ai pɛɛ nkɛ́pɛni wai rɛ isé yɛɛ yé pɛɛ nfáa né n hɛ yɛ nɛ nkɛ́pɔ́ kɛ́mɛɛ́ né ha. ¹¹ Isé yɛɛ́ tíyɛsɛ́ kɛ́ akópe aa lɛ́ kii ḿ ma nnya nɛ́nɛ́ yɛ́ áá nɛ kuyúí né tani aa kɔ́ nɛ né kópu.

¹² Isé yɛ Uléécáa líkɔ́ lɛ, lɛ́ kii ḿ ma yɛ kɔ́ Uléécáa kɛ́mɛɛ́ léerilɛ, lin aseí tikilɛ́ lin kɔ́ nyamí. ¹³ Yarɛ́ lɛlɛɛ́ ń nyamí yɛ nkɛ́pɛni pansɛlɛ lin nɛ́ kopu, nɛ́ɛ íyɛ? Ai nkɛ́páni lɛ́! Akópe aké nɛ mɛyíkíyiki n nyíse rɛ a mɛsei akópe lɛ, a isé yɛɛ́ ń nyamí kpísilɛ aa pansɛsɛ nkɛ́pɔ́, akópe aa pɛɛ lɛ́ kɛ́ isé ii ḿ ma nnya n we lin nyáni rɛ akópe yɛ mɛsei líkópe lɛ.

Akópe nɛnɛ́

¹⁴ Asei kɛ́cáá, tɔ́ nyulɛ rɛ Nfáasɔ́nɛ mɛɛ isé te. Amá inépinɛ́ mɛla kɛ́ nɛ́ɛ́ t́kilɛ́. Nɛ we yarɛ́ pi né kpísilɛ apí nɛ akópe yái. ¹⁵ Likumúnɛ́ rɛ ám mɛnɛ́wai cire aseí kómɛi. Am yɛ fe kɛ́ yɛ lɛ́ kam ń la wa, amá lɛ́ kam n kóhɔ́ kam yɛ wa. ¹⁶ In tɛ ám líkópe kam n wai piwai la, nɛ ma am nɛmurei rɛ isé yɛ nyamle. ¹⁷ Li pɛɛ nyíselɛ rɛ ái rinécúruu nɛ́ɛ lɛ́ wai, amá akópe nyɛɛ kɛ́nɛ́mɛɛ́ ń we nyɛɛ lɛ́ wai. ¹⁸ Nɛ nyulɛ nɛmaa rɛ lisɔ́nɛ ái kɛ́nɛ́mɛɛ́ we, nɛ la kɛ́ rɛ mɛnɛ́wee kɛ́mɛɛ́, lisɔ́nɛ piwai yɛ́ɛ́ rípwɔ́ né wale, amá ám yɛ pɛɛ lipiwai fe. ¹⁹ Am yɛ lisɔ́nɛ kam piwai ń la wa, amá líkópe kám piwai ń la kam yɛ wa. ²⁰ In tɛ lɛ́ kám ń la kam yɛ wa, li nyíse rɛ ái nɛ́ɛ li wai, amá akópe nyɛɛ kɛ́nɛ́mɛɛ́ ń we yɛ nyɛ.

²¹ Nɛ yɛ́ tɛ nní kɛ́ isé ii sónɛ. I la iké lisɔ́nɛ wa, amá líkópe lin pɛɛ mɛsɛ́rɛ kɛnyáɛ-i we. ²² Li kɛ́nɛ́fa kɛ́mɛɛ́ né láárúɛ rɛ kɛ́ Uléécáa isé m múílɛ́, ²³ amá nɛn pɛɛ kɔ́ inépinɛ́ kɛ́mɛɛ́ isé féé ícɔ́ nyáni. Isé iyɛ́ nɛ íyɛɛ nɛ kɛ́nɛ́múnɛ́ n sá ii kómɛinɛ. I akópe ilasi né simrilɛ in tíyɛsɛ́lɛ́ nɛn akópe nyɛɛ kɛ́nɛ́mɛɛ́ ń we isé t́kilɛ́. ²⁴ Linécɔ́ yɛ́ íwɛ wele! Wóo yé inépinɛ́ yɛɛ nɛ nkɛ́pɔ́ né n wéési kɛ́mɛɛ́ né lese? ²⁵ Nɛ Urópíima Yeesu Kirisi nɛ ritiki aḿ nɛ Uléécáa pɔ́ɔ́nɛsɛ!

Lɛ́ nnya, nɛ kɛ́nɛ́múnɛ́ kɛ́mɛɛ́ Uléécáa isé ilasi tunlɛ, amá nɛn pɛɛ inépinɛ́ kɛ́mɛɛ́ akópe ilasi lɛ.

8

Lɛ́ kɛ́ usoi uu yɛ Uléécáa Nfaasɔ́nɛ m má un nɛ we

¹ Lɛ́ nnya nkɛ́pɛni, pɛpɛɛ nɛ Kirisi Yeesu m pɛ́nɛ́lɛ́ pin nɛ we apí má rɛ piké Uléécáa ketahai kuú nɛ písoi n túhaanɛnɛ́ iwamɛ́ n wai. ² Asei kɛ́cáá, isé yɛɛ yɛ Kirisi Yeesu kupénɛcɔ́ kɛ́mɛɛ́ Nfáasɔ́nɛ nɛ rintiki ii nɛ nfáa hɛ yɛ isé yɛɛ yɛ akópe nɛ rintiki ii nɛ nkɛ́pɔ́ wɛrɛ́ kɛ́mɛɛ́ né lésɛlɛ. ³ Lɛ́ kɛ́ isé ii piwai m pɔ́ɔ́nɛ rɛ mɛrɔ́wee yɛ nɛ́nɛ́ i paase nnya kɛ́ Uléécáa ricuruu uu wa. Uké nɛ akópe nyɛɛ písoi isoi kɛ́mɛɛ́ ń we an pi nyikilɛ́ n feriyɛ nnya kuu Ukɛ́pipi tumɛ́ nɛ isoipinɛ yarɛ́ pikópekwɔ́ mɛcɔ́. Kɛ́nkɛ́pɔ́ mɛɛ lɛ́ kɛ́ akópe áá nɛ nɛ́nɛ́ m má cire nɛ a rinyiki. ⁴ Lɛ́ nnya kari yé nkɛ́pɛni fe ari isoi n le yarɛ́ kɛ́ isé ii m píse. Ari nkɛ́pɛni mɛrɔ́wee cire tikilɛ́ tɔ́n nɛ isoi le, amá tɔ́ nkɛ́pɛni irɔ́sɔi lele yarɛ́ kɛ́ Nfáasɔ́nɛ nn m píse. ⁵ Asei kɛ́cáá, mpí pɛɛ pimɛ́wee cire n t́kilɛ́ pin nɛ isoi le yɛ lɛ́ kapi ń la kɛ́múnɛ́ wailɛ, amá mpí pɛɛ piisoi n le yarɛ́ kɛ́ Nfáasɔ́nɛ nn m píse yɛ Nfáasɔ́nɛ kɛ́múnɛ́ wailɛ. ⁶ Usoi mɛ́wee cire pitiki uké nɛ isoi n le yɛ́ɛ́ nɛ nkɛ́pɔ́ kɛ́mɛɛ́ u hale. Amá isoi pilukɛ yarɛ́ kɛ́ Nfáasɔ́nɛ nn m píse yɛ́ɛ́ nɛ nfáa nɛ nkíninɛ́ kale. ⁷ Usoi mɛ́wee cire isoi pilukɛ yɛ́ɛ́ tíyɛsɛ́lɛ́ uu wai Uléécáa ulaarɔ́. Méwee mɛ́ ámɛ yɛ Uléécáa pakarɛ, ticuruu ámɛ yé fe mɛ́kɛ́ lɛ́ wa. ⁸ Ai céreise rɛ pɛpɛɛ pimɛ́wee cire ilasi n t́tɔ́ pin nɛ isoi le apí yé fe piké lɛlɛɛ́ nɛ Uléécáa n sá wa.

⁹ Amá nɔ́ áni kɔ́ nkɛ́pɛni nó́mɛnɛ́wee cire ilasi t́tɔ́ nɔ́n nɛ isoi le, amá lɛlɛɛ́ nɛ Nfáasɔ́nɛ n sá kani t́kilɛ́, in tɛ aseí kɛ́cáá, Uléécáa Nfaasɔ́nɛ yɛ nó́kɛ́nɛ́mɛ́ wele. Unyinɛ unsá Kirisi Nfaasɔ́nɛ m má, ái Kirisi yɛɛ u tɛ. ¹⁰ Kirisi un nó́kɛ́nɛ́mɛ́ n we, aseí kɛ́cáá, nó́inɛ́pinɛ́ yɛ kɔ́ nɛ akópe nnya nkɛ́pɔ́ kɛ́mɛ́ wele, amá kɛ́ Uléécáa uu nó́ m pansɛsɛ aseí pite nnya, Unfaasɔ́nɛ yɛ nfáa nó́ hɛlɛ. ¹¹ In tɛ uyɛɛ pikpɔ́kpɔ́ kɛ́mɛɛ́ Yeesu n yukusɛ́ Nfaasɔ́nɛ yɛ nó́kɛ́nɛ́mɛ́ we, uyɛɛ pikpɔ́kpɔ́ kɛ́mɛɛ́ Kirisi Yeesu n yukusɛ́ yé kɔ́ tíyɛsɛ́lɛ́ nó́inɛ́pinɛ́ yɛɛ nɛ nkɛ́pɔ́ n sá ii Unfaasɔ́nɛ mɛɛ nó́kɛ́nɛ́mɛ́ ń we nnya nfáa m má.

¹² Lẽ nnya pimárecò, tò nkpeni riwóme mále, amá ái ppe merówee karí ne riwóme má kari yé ne írópíne mela n wai. ¹³ Nón nómenéla n tikilẽ nón ne nóinésoi n le, nò kpínine. Amá in te nò Ulééca Nfaasone tíye nn nókenémee pikei wai nn nóinépiñe mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pẽ nnéi ke Ulééca Nfaasone nn n séni ye Ulééca sipipi le. ¹⁵ Ai nfáa mee nó m pansese pilási ppe iwame ne n tũ kaní yosí, amá Nfáasone mee nó n kpisi nn waise Ulééca sipipi kaní yosí. Mme mee ye tíyese kari ye ricáái ari Ulééca séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Ulééca Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tò Ulééca sipipi le. ¹⁷ Tòn Ulééca sipipi, tóo kò masí lẽ kuu ne ró m mế te. Tó ne Kirisi tóo kesé Ulééca likó te. Tòn Kirisi iwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyòopi kémee n we.

Meyòopi mee kepire n weme

¹⁸ Ne nyáni re iwe nnyí kémee kari neni nní rí we ne masí kepire meyoopi ke Ulééca uu rí lesene uké ró nyíse áme ríka kémee kumúnjeisene we. ¹⁹ Mpa yo ke Ulééca uu n wa ye meyíkíyiki ménle, ne kefa kesé Ulééca uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mpa yo ke Ulééca uu n wa ye pansese líwookó. Ai re lircuruu mela kémee kaí ne lẽ wa, amá Ulééca yee lẽ ne rínanje li wai. U lẽ wale un ne tálẽ te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanje mee li n caai ai ilási kémee li n tonselẽ anipe-i lelu, ai peé ne liripò n we lin kò Ulééca sipipi meyoopi kémee we. ²² Tò kò ppe nyule re mpa yo ke Ulééca uu n wa ye hái ne neni-me ñmóópulenle, lin iwe le yare ke memárenlò ame ye unósi n kèheni. ²³ Amá ái ppe lẽ ñmane. Tó ne kò ñmóópulenle tòn ne meyíkíyiki mế te tó mpí ke Ulééca uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yosí yare usipipi uu kò rínanje mee mekee-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá tò talenle tòn mế. Pitá pẽ kémee ñmane ke Ulééca uu tiróyu ló. Usoi un lẽ kuu n tálẽ un mế n nyáni, ápi ye ppe re u ne talenle. Usoi yé fe uu lẽ kuu n nyáni maa re u kò talenle u mế? ²⁵ Amá in lẽ kári n nyáni kari tálẽ, tò ye li m ménle ne ikari.

²⁶ Limécò ke Nfáasone pò ye kò ró lẽ te ári páápú nnya. Asei kecáá, ári piyómeýáhaa kémee lẽ kari yé n we nyu. Amá Nfáasone ricuruu yee kerócaá Ulééca yáasile nní ne ñmòpi yee íi nnóo ne kúmaa rí we kerócaá u téní. ²⁷ Kei ke Ulééca yee mpa úye kefa n nyu uu ye ne lẽ ke Nfáasone nn rí la nké m pise ceri. Nfáasone yèè Ulééca pikó kecáá yáasile aí ne umela sá.

²⁸ Tò kò nyule re mpa yo yèè ppe Ulééca rí la ne lisone kale. Lipite ppe nní pẽ kuu lẽ kuu piwai rí la nnya n sée. ²⁹ Ulééca ye tíyesele re pẽ nnéi kuu mekee-me n céri uu kò mekee-me pi wée piké Ukepípi mecò n we, Ukepípi kẽ kéké ppe pimárecò kulúí kémee kefoi kuu m mári. ³⁰ Pẽ nnéi ke Ulééca uu mekee-me n yekei re piké lẽ n we, u kò lipite pẽ séele, pẽ kuu n sée, u kò pi pansesele aseí pite, pẽ kuu m pansese aseí pite, u kò ríyu pi waisele.

Ulééca nla ye piyele

³¹ Tó nkpeni mmú kémee re íye? Ulééca un kerócaá n kpálẽ, wóo yé peé ne ró kènené? ³² Ukepípi cire kúu kanje re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uú ne ntónéi akópe nnya nyóonse, íye kai yé ppe wa úu yé ne uipeelée kẽ nnya mpa yo ró m pa? ³³ Wóo yé fe uú ne pẽ ke Ulééca uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúnje re Ulééca yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pi pa? Liute úu we. Likumúnje re Kirisi Yeesu yee kpu, ái kò kei ne ripá, amá u nkpo kémee yisile, Ulééca kuluke-luke-mẽ kuu kényukóótone-i tũ un kerócaá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee ró rí la anipe-i ró lese? Iwe píima nées mpóocaai nées piwéékuse nées nkũ nées mpárái nées nkpo piloró nées nkpo ricuruu ñmaa? ³⁶ Lẽ kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólaalẽ te:

Pó nnya kari mesére nkpo lorólẽ

pin tò nyáni yare isánj kapí ne kesareyái-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tò lẽ nnéi kémee uyee nní ró rí la nnya feriyele ái ne kété. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka ái yé fe liké ríla mmẽ kémee ró lese. Ai nkpo, ái kò nfáa, ái kò piléécaatumé, ái kò liféé linyine lee rínanje m má, ái kò nfáani likó nées masí kepire likó, ³⁹ ái kò kecáá likó líka, ái kò lelee metene rí we. Líka mpuri ái we. Urópíima Kirisi Yeesu nnya ke Ulééca uu ró nyíse re u ró

lale. Lẽ nnya, lika mpuri ke Uléecaa uu n wa, áli we læe yé ní fe ai Uléecaa nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléecaa rináo kuu n yekei nkó

¹ Lẽ kam nní mí maane ye nsímései læ. Ne Kirisi ukó læ, ám kiraase. Uléecaa Nfaasone ye tíyesele am céru re asei ye nye. ² Asei ye nye re tinépó ye meýánsei caailenle nen kó meséne kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pæe Uléecaa pise re uké anóó né wa tó ne Kirisi tóké túúnne liké pinémáreco, tó ne pẽ kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó læ ke Uléecaa uu m pansese upikó, pin umeyóopi kémee we. Pẽ kuu ne nkómeine sée uu isé pi pa, uu kó pi céési læ kapi yé uinyónse n wa, uu rináo pi yekei. ⁵ Uléecaa ye hái pæe mekæe-me pipikpure wéele. Kirisi ricurru ye uképire ukó læ, tón kei kapi ketẽ nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyee pæe kó mpá yo fe. Uyee Uléecaa yee mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Uléecaa rináo ári nkpeni rínanje ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pæe Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pæe Apiraham sipipi yíkíyiki. Uléecaa ye Apiraham maa re:

Isaaki kémee kaa sipirẽ yenune api ye ripónyíri si séi. ⁸ Lẽ nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sée Uléecaa sipipi. Uléecaa ye maa re usipipi yíkíyiki sée nní sã kapi Urináo kuu n yekei kecáá mí mári. ⁹ Asei kecáá, tináo tee n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní ico m pæeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei nmane ripá. Limeco kai kó Repeka pinmáne keté kémee we. Urósáayaha Isaaki yee pæe piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pæe kahan pi m mari, ápi pæe kó kahan lisone née likópe n wa. Mpá ne læ, Uléecaa ye pæe Repeka maa re: Uwéese yé panse uwá ulasi yare kai n wólaalẽ te: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Uléecaa kemúnjé keké ne n wa nnya kai læ wa. Ai kesoipipi mewai kuu páilẽ un ne wéékee, amá uricurru kemúnjé kémee kai léeri kuu ye ne usoi wée.

¹⁴ Lẽ nnya, tó nkpeni maa re íye? Te Uléecaa úu asei ute née? Ai nkpani læ. ¹⁵ U pæe Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe tẽ, ne ye liute íwe ténle, nen kó úye n la ké ne kefa fénne, ne ye liute ne kefa fénnele. ¹⁶ Lẽ nnya, ái usoi mela kémee léeri, ái kó usoi nñmóópú kémee léeri, amá Uléecaa yee ye usoi íwe n tẽ nmane kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lẽ ke Uléecaa uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pó lésemele re ké ne pó ritiki ké ne nnénanje nyíse rinényíri tiké ne ketẽ nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lẽ nnya, Uléecaa un úye n la uké íwe tẽ, u ye liute íwe ténle, un kó úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasele.

Uléecaa kuwói ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In læe ni, yo nnya ke Uléecaa uu ye pæe ne pisoí cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoipipi, póó úye póóké ne Uléecaa n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né mso? ²¹ Utúhumome ye ncée mále uké ne læ kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mẽ kpísi uú ne ketúhu móm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kó kecó móm, api ye kẽ ne likpárakóó wai.

²² Uléecaa ye pæe lalẽ uké ukuwói ne unnanje pinyine kémee nyíse. Pepæe sitúhu sã kapi ye ne likpárakóó n wa. Amá mpá ne læ, uu umecire tini uu pepæe pæe ne nkpo n sá m múílẽ un tikín tápaalẽ. ²³ U kó pæe lalẽ uké picó kémee nyíse re umeyóopi áme kemúnjé má. Pẽ kuu íwe tẽ. Pepæe sitúhu sã kapi ye ne líyukóó n wa. Pẽ kuu kó mekæe-me wée re piké umeyóopi kémee n we. ²⁴ Lelee nní tó mpí kuu nní n sée. Ai kó Pisufi nmane, amá ne mpuri sane pikó kuu sée. ²⁵ Lẽ ke Uléecaa uu Osee ritelé kémee maa re:

Mpuri mme mee nín pæe nnékó kam sónti ké sée re nnépuri.

Mpuri mmẽ isoi kám ye pæe ní la kam sónti ké sée re nnépuri lala píima.

²⁶ Pẽ kam ye pæe mí maa re:

Ani pinékó, kam sónti ké sée re Uléecaa yee nfáa n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi pɔ́ nɛ kɔ́ Isirayɛɛli pikó kɛcáá nsímé maa rɛ: Mpá Isirayɛɛli sipipi siké kam siké kulúí n we yare mínimaa ritimɛ nnyenɛ, písoi nkáripí nnyinɛ nmanɛ riyu kɛ Uléécaa uu lɔ́lunɛ. ²⁸ Upíima yɛ rinóó tɛ kuu n yekei wainɛ nɛ kɛtɔ́-pɔ́, kɛtɛ kɛcáá áí nkpáni sésénɛ.

²⁹ Lɛ kɛ Esayi uu mɛkɛɛ-mɛ wɔ́i rɛ:

Uléécaa, kɛtɛ nɛ keyóme ute unsá pɛɛ ntópuri kɛmɛɛ pinyinɛ n tíyɛ,
tɔ́ pɛɛ panselɛ yare Sotəm pikó,
Komɔ́ori pikó kari yé pɛé nɛ mɛnyinɛ n we.

Isirayɛɛli nɛ nfatenɛ nsímé

³⁰ Lɛ nnya, tɔ́ nkpéni maa rɛ íyɛ? Tɛ mpuri sanɛ pikó pɛɛ ápi n wéési piké pansɛ aseɛ pite yɛ kefa kapí nɛ u n tɛnɛ nnya pansɛ aseɛ pite. ³¹ Isirayɛɛli pikó pɛɛ n nɛmóópúlɛ piké isé ritiki piké nɛ pansɛ aseɛ pite pɔ́o pɛɛ mɛnínjé lólu, ápi lɛ kapí pɛɛ n la yɛ. ³² Iyɛ kai pɛɛ lɛ wa? Ápi wéési rɛ piké nɛ Uléécaa kefa tɛnɛ. Amá pi pɛé lalɛ piké piricuruu liwaiwai nnya pansɛ aseɛ pite Uléécaa inipɛɛ-i. Kei kapí pɛé nɛ “riparɛ tɛɛ yɛ písoi n lóise rikpɔ́u.” ³³ Tiparɛ tɛ nsímé mɛɛ Nléécaasimé ritelɛ kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Nɔ́ yɛɛ, nɛ Siyɔ́o kɛtɛ-pɔ́o riparɛ yekeilɛ
tɛɛ yɛ písoi rinkpóusɛ
nɛ kuparɛcaɲaa kpɛɛ yɛ písoi n lóise.
Amá nkó yɛɛ riparɛ tɛ nɛ kefa n tɛnɛ
úu isɛi mɛlukɛ má.

10

¹ Pimáreco, kenéfa nnéi mɛla nɛ lɛ kam Uléécaa n welu yɛɛ rɛ uké nnépuri pikó riyu lɔ́.
² Né fe am aseɛ kɛcáá maa rɛ pi mɛyíkíyiki Uléécaa pikéi kɛmɛɛ nɛmóópúlɛnɛ. Amá mɛnyuwɛ yɛ pɛɛ pi párilɛnɛ. ³ Ápi ceri lɛ kɛ Uléécaa uu yɛ n tíyɛsɛ usoi uú nɛ pansɛ aseɛ ute, ápi pɛɛ piiceɛ cire n wéési piké nɛ pansɛ aseɛ pite, ápi pɛɛ lɛ kɛ Uléécaa uu yɛ usoi m pansɛsɛ aseɛ ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi yɛ isé nɲanɲɛ paasɛlɛ rɛ Uléécaa uké pɛ nnéi pɛɛ nɛ kefa u n tɛnɛlɛ pansɛsɛ aseɛ pite uinipɛɛ-i.

Nkó yɛɛ Uptima nɛ kefa n tɛnɛlɛ tiyu kɛ Uléécaa uu yɛ lɔ́

⁵ Nsímé mmɛ kɛ Moisi uu lɛ kɛ usoi uu yɛ isé rintíki uú nɛ pansɛ aseɛ ute kɛcáá n wóí yɛ mmú rɛ:

Usoi nkó yɛɛ isé kɛcáá n sónɛ yé isé iyɛ nnya nfáa yɛ. ⁶ Amá lɛ kɛ Uléécaa uu yɛ usoi nfatenɛ nnya m pansɛsɛ aseɛ ute nkó yɛ mmú rɛ: Kape mɛpócíre m písei rɛ wóo yé keyómecaa ritaá? Li nkpáni yare pɔ́o lɛ teelɛ rɛ wóo yé ha Kirisi súisɛmɛ. ⁷ Néɛ kape kɔ́ mɛpócíre m písei rɛ: Wóo yé nkpɔ́ kuhorɛ kɛmɛɛ súípɔ́? Li nkpáni yare pɔ́o lɛ teelɛ rɛ wóo yé fe uu pikpɔ́kpɔ́ kɛmɛɛ Kirisi lesɛri. ⁸ Li mpíi Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ íyɛ? Li wólaalɛ tɛ:

Kepómɛɛ nɛ mpónóó-i nɛ kepófa-i kɛ Nléécaasimé nɲ we.

Nfatenɛ nsímé mmɛ kari n yóólɛ yɛ mmɛ. ⁹ Pɔ́n nɛ mpónóó písoi keyu-i n símisi rɛ Yeesu yɛɛ Upíima, pɔ́n kɔ́ kepófa-i nɛ kefa n tɛnɛlɛ tɛ Uléécaa yɛ pikpɔ́kpɔ́ kɛmɛɛ u yukusɛ, Uléécaa yé ripóyu lɔ́. ¹⁰ Lɛ nnya, usoi un ukɛfa-i nɛ Uléécaa kefa n tɛnɛlɛ kuu yɛ Uléécaa inipɛɛ-i pansɛ aseɛ ute, un n nɲmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lɔ́lu. ¹¹ Uléécaa Nsímé ritelɛ yɛ maa rɛ:

Nkó yɛɛ nɛ kefa u n tɛnɛlɛ, úu isɛi mɛlukɛ má. ¹² Líka áí aseɛ kɛcáá Usuifi nɛ mpuri sanɛ ukó kɛcɔ́pɛ kóólɛlɛ. Upíima usɛ kɛ pinnéi ápi má. Pɛ nnéi pɛɛ urinyiri n sélei kuu yɛ ulikó mɛyá ha. ¹³ Li kɔ́ Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ:

Upíima yɛɛ nkó yɛɛ urinyiri n sélei riyu lɔ́lɛ.

¹⁴ Amá íyɛ kapí yé urinyiri sée, pinsá nɛ kefa u n tɛnɛlɛ? Iyɛ kapí yé kɔ́ pɛɛ uyɛ kɛcáá nsímé kápi píkaɪ n kómaalɛ nɛ kefa tɛnɛ? Iyɛ kapí yé kɔ́ ukɛcáá nsímé kɔ́, unyinɛ unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Iyɛ kɛ písoi ápi yé nsímé riyóó, pinsá pinyinɛ n tumɛ rɛ piké riyóó? Lɛ kapí Nléécaasimé kɛmɛɛ wólaalɛ tɛ: A tíyɛ pɛpɛɛ nsímé n yóólɛ nsɛ yɛ pinyáni nyaní

kpa. ¹⁶ Amá pẽ kapi rin-yóó ápi pinnéí Nsímé Kəcirɛ mmẽ ηmurei. Esayi yɛ uritelé-i wói rɛ: Upíima, wóo nkpáni mmẽ kari rin-yóó kutu rico? ¹⁷ Lẽ nnya, nsímé kɛ usoi uu yɛ n kɔ mɛɛ yɛ tíyɛsɛ uú nɛ kɛfa tɛnɛ. Nsímé kɛ usoi uu yɛ n kɔ mɛɛ nní Kirisi nsímé kapi n yóólɛ.

¹⁸ Nɛ pise rɛ: Yare ápi pɛɛ nsímé mmẽ kɔ, nɛɛ íyɛ? Pi n konlɛ! Li Nléécaasimé kémɛɛ wólaalɛ tɛ:

Pimetɛ yɛ nípá yɛi tulɛ.

Pirinɔ ari písoi hái ketɛ ketɔ-pɔ tulu.

¹⁹ Nɛ rɛ kɛ kɔ pise rɛ: Isirayɛli pikó ápi mmẽ kɔ, nɛɛ íyɛ? Moisi yɛ likɛcáá rinɔ pɛsɛ rɛ: Ulééca yɛ maa rɛ:

Né tíyɛsɛ nókɛnéfa aké nɛ mpuri nnyinɛ pikó pɛɛ ápi kuséi n we

rɛ nsoipuri tóósi. Né kɔ tíyɛsɛ aní nɛ mpuri nnyinɛ pikó pɛɛ

ápi mɛsɔhɔ méka m má wóósi. ²⁰ Esayi ricurruu uu ikari wai uu yóó rɛ: Ulééca yɛ maa rɛ:

Pɛpɛɛ ápi pɛɛ né n wéési pɛɛ né yɛ,

pɛpɛɛ ápi líka né m písei kam menécirɛ nyíse. ²¹ Amá u Isirayɛli pikó nkó maa rɛ:

Keyáa nɛ keriyu kam sásikɛɛ rɛ kɛ tó nɛ mpuri pakarɛcirɛ mɛɛ nnékó n kɛsu kɛɔpɛ nyóɔnsɛ.

11

Ulééca uú Isirayɛli pikó fóm

¹ Lẽ kam pise rɛ: Ulééca yɛ umpuri fómle nɛɛ? Ai yé lɛ! Tinécúruu yɛ kɔ Isirayɛli ukó lɛ. Nɛ Apiraham kɛpirɛ lɛ nɛn kɔ Pɛnyamɛɛ mpuri ukó. ² Ulééca uú umpuri kuu hái mɛkɛɛ-mɛ n wéɛ fóm. Nɔ Ulééca Nsímé ritɛlé kɛlɔ kɛ léise, nɛɛ yo? Kei kɛ antepu Elii uú nɛ Isirayɛli pikó nɛ n wóósi uú nɛ Ulééca téní. ³ U kei maa rɛ: Upíima, pi antepuyɛ pɛɛ nɛ mpónɔ n símisi kónlɛ api sipónyóɔnsehuú foresi. Menécirɛ kóló kai tíyɛ, pin kɔ la piké né kpu. ⁴ Tɛ íyɛ kɛ Ulééca uu rinɔ u pɛsɛ? U u pɛsɛ rɛ: Nɛ písoi ákotokú asɛɛi menécirɛ yekeilenlɛ pɛɛ ápi píkai Paali * anui n wúlalɛ. ⁵ Limɛɔ kɛ Ulééca uu kɔ nfáani ketɛ nké-i písoi nkáripɛ nɛ uipɛɛlɛɛ wéɛ un umɛcirɛ yekeilɛ. ⁶ Lẽ nnya, nfanarɛ kɛ Ulééca uú nɛ pi wéɛ, ái rɛ pimɛwai sɔnɛ nnya. Insá lɛ, Ulééca ipɛɛlɛɛ íi yé pɛɛ ípɛɛlɛɛ yíkíyiki. [In kɔ rɛ pimɛwai sɔnɛ nnya, ái pɛɛ ípɛɛlɛɛ kuu pi nyíse. Mɛwai sɔnɛ ihéé íi ípɛɛlɛɛ ihɛɛ kapi yɛ usoi n hɛ.]

⁷ Lẽ nnya, íyɛ nkpéní? Tɔ maa rɛ Isirayɛli pikó ápi lɛ kapi n wéési yɛ. Amá pẽ kɛ Ulééca uu pikɛɔpɛ n wéɛ ηmanɛ pɛɛ li yɛ ai pitórɔɔ atu tápisi. ⁸ Li Nléécaasimé kémɛɛ wólaalɛ tɛ:

Ulééca yɛ pimesɔhɔ rikipilɛ, uu piinipɛɛ yarii ápi yɛ pɛɛ yɛ,

uu kɔ piatu tápisi ápi yɛ pɛɛ kɔ hái nɛ nɛni-mɛ. ⁹ Tafiti pó nɛ kɔ maa rɛ:

Pianyá ilukɛ iké pi panse ripinɛ nɛ kei kai yé pi n tí

liké kelólɛ-mɛ nɛ pi ha

piké pɛɛ pimɛwai kulaa yɛ.

¹⁰ Piinipɛɛ iké nyíinu ápi kapɛ yɛ yɛ.

A tíyɛsɛ piké mɛsɛrɛ ritírí n kpúmímlɛ.

¹¹ Nɛ pise rɛ: Lẽ nnya, Isirayɛli pikó yɛ loolɛ ái nkpáni píkai kuyisɛ weɛ? Ai nkpáni lɛ! Amá pikelólɛ yɛ tíyɛsɛ Ulééca uu mpuri sanɛ pikó riyu lolu rɛ pikɛfa kɛkɛ tóósi nnya.

¹² Pikelólɛ yɛ tíyɛsɛ ketɛ nnéi akɛ Ulééca likó yénu, pickupakarɛcirɛ aku tíyɛsɛ mpuri sanɛ pikó api Ulééca likó yénu. Lẽ nnya, Isirayɛli pikó nnéi pin nkpéní Yeesu Kirisi rintiki, Ulééca likó yé pɛɛ kumúnɛ m máa?

Mpuri sanɛ pikó riyu mɛlale nsímé

¹³ Nɔ mpuri sanɛ pikó kam nkpéní nɛ mánɛ. Nɛɛ Kirisi utumɛ yɛɛ mpuri sanɛ pikó kɛɔpɛ n keisi. Kai nní lɛ, li né láárúle rɛ pikɛi pɛɛ anénipɛ-i we nɛn pi wai. ¹⁴ In n la, li yé tíyɛsɛ am nnépuri pikó kufatoi yukusɛ aí nɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ ayu lolu. ¹⁵ Ulééca yɛ Isirayɛli pikó ilúkɛ ritɛlɛ uu pɛɛ u nɛ isoipuri tɔrɔɔ pikó kɛɔpɛ nsímé nyóɔnsɛ. Un nkpéní kɔ pikɛtonɛ-i pi m pɛsɛpɔ, íyɛ kai yé pɛɛ n we? Li yé nkpáni yare kɛ usoi uu yɛ n kpu uu pɛɛri!

* **11:4** Paali yɛ pɛɛ piléé píima pinyinɛ lɛ.

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécaa he, li nyísele re Uléécaa yee itórɔɔ nnéi te. Pin kulée kunyine iníni n kpísi pin Uléécaa n he, li nyíse re Uléécaa yee ku te ne kuilese-pɔ.
¹⁷ Pisui fi ye wele yare Olifiyee kulée kapi n támisi, Uléécaa uu kuilese inyine kérii uu iripɔhɔ kpekpee méwoo n le ilese meelú. Pó nkó, póo nní mpuri sane ukó, pɔ wele yare Olifiyee kulée kpee méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémeeelú pó meelúse, pɔn nképéni kulée kapi n támisi iníni meni níru. ¹⁸ Lẽ nnya, kape ilése iyẽ kapi n kérii n nyáni re íi kɛpóyu-i líka tu. Pɔn mɛpócíre n taáselẽ, a n nyu re áí póo nníni topori, amá nníni mee pɔ topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ilése iyẽ kériile piké ne iripɔhɔ né rimeeelúse nnya. ²⁰ Asei ɲmaa ye nyé! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatené nnya ke póo we. Kape mɛpócíre n taáselẽ, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisui fi pee Olifiyee kulée kapi n támisi ilese, mpá ne lẽ Uléécaa úu pi kaɲne. Póo nní nlése kapi rimmeelú, kape n nyu re pɔ kuu yé kaɲne. ²² Lẽ nnya, a Uléécaa nfanare ripaí aa un-yupape paí. U ne pɛpɛe kɛpire u riíntɔ kényu páápúle, uu kutu pi pasa uu pɔ ɲnare wai. Lẽ nnya, li pise re páké unnare ncee n tikilẽ. Insá lẽ, u yé kɔ pɔ tike yare kapi ye nlése rinké meɔ. ²³ Limɛɔ, pẽ pin nfatene n yẽ, u yé kɔ pímeelú pi pese. Uléécaa ye ɲnaɲe mále uké ne pímeelú pi pese. ²⁴ Lẽ nnya, pó nkó póo áa nní Usui fi, pɔ we yare Olifiyee kulée kpee méwoo n le nlese. Pi nlése mmẽ tikéle api kpẽ kapi n támisi kɛcáá tóresi, áí kɔ pɛe re pɔ kpẽ nlese yíkíyiki le. In te Uléécaa ye lẽ wa, íye kúu yé pɛe Pisui fi pɛe n we yare kulée kapi n támisi ilese kapi n kérii isitoné-i i pese?

Uléécaa yé Isirayeli pikó nnéi riyu lo

²⁵ Lẽ nnya pimáreɔ, ne la ké nó símisi áni kape ne lelee nní m pékaalẽ kɛcáá m palei, áni kape kɔ ne nómenécíre n nyáni yare nɔ pisɔhɔ le nnya. Isirayeli pikó kunai kémee, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécaa uu ha ne ipuri sane nnéi písoi umpuri kɛcáá pikpáɔ n tene.
²⁶ Uléécaa uu pɛe Isirayeli pikó nnéi riyu lolu yare kai Nléécaasimé kémee n wólaalẽ te: Siyɔɔ-pɔ ke Uyulale uu léerine.

U yé tíyese Yakupu kumare pikó api kɛpire pító u yá.

²⁷ Nkóméine mee tó ne pẽ kɛɔpe n wene ye mmẽ kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáreine.

²⁸ Pi Nsímé Kɛcire ye le api pɛe panse Uléécaa pilaarɔ, ai tɔ wáánáse. Amá ke Uléécaa uu nní pɛe pipisaayaha n wée nnya, u pi lalẽ hái ne nképéni-me. ²⁹ Uléécaa uu ye lẽ kuu usoi ne nfanare n he yási, uu ye kɔ pẽ kuu n wée kɛcáá kemúnjé conse. ³⁰ Nɔ ne kɔ pɛe Uléécaa pipakare ye le. Amá ke pẽ api pɛe kɔ nní kupakareciré m má nnya, Uléécaa uu nképéni nɔ íwe téní. ³¹ Limɛɔ ke pẽ api kɔ nképéni Uléécaa pakarelẽ te uké nɔ íwe tẽ nnya. Amá u yé kɔ nképéni pẽ nómenécɔ íwe tẽ. ³² Uléécaa ye sisoipipi nnéi kupakareciré kémee yálenle re u la uké sinnéi íwe tẽ nnya.

Uléécaa yee ipakare te

³³ A tíye Uléécaa memá ye piye kpa. Umewéesesɔhɔ ne umenyuwe ye címúle áme kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúnjé kuu n wai aseí kɔ?

³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalẽ te:

Wóo Upíima kemúnjé nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesɔhɔ u kpa?

³⁵ Wóo mɛfoi linyine u heelẽ liké ne n we re u yé liute pihee cɛɛi?

³⁶ Ukeméé ke mpá yo ai léeri. Uyee tíyese ke mpá yo aí we. Umekó kémee ke mpá yo ai kɔ we. Uléécaa yee mpá piyei-pɔ ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Uléécaa pikei kémee

¹ Pimárecò, lē ke Uléecaa uu nní íwe ró n tē nnya, ne nó ημόόπύσelenle re ani nómenécíre kpísi ani u he yare inyóonsesee kecíre. Inyóonse iyē iké n kpáilē in kò ne u sá. Lē kani yē u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mēwai n tikilē. Amá ani tíyese Uléecaa uké mesohò fale nó he meké nó consese. Kei kani yē peé ne Uléecaa mela ceri. Nó lisone ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kété-pò ceri.

³ Kefa ke Uléecaa uu ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka uu kape ye umécíre n taáselē liké tósí, áí kò pee aseí má. Amá ani ye kemúnjé wa keké ne n sá. Uléecaa ye mpa úye nfatene ne kumúnjé kunyine hele. Mpa úye uké ne ukepá m pālē. ⁴ Ipinje ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúi má, ilése iyē in pikéi pikó pikó wai. ⁵ Limécò mpa kari nní kulúi ní we, tò wale ipinje ise tò ne Kirisi kupénecò kémee, tòn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipinje ilese ii nní m muleinelē mecò. ⁶ Amá mpa úye ne ulikó ye ni ke Uléecaa uu ne nfanare u n he. Li pise re mpa úye uké ihée iyē kuu n yósí ne pikéi rísonne wa. Uléecaa un úye n he re uké antepu pikéi n wai, liute uké ye Uléecaa rinyiri ne símisi uu lipikéi ne unfatene nnéi n wai. ⁷ Uléecaa un úye n he re uké picò lē, uké ye upikéi n wai lin ne písoi léní. Uléecaa un úye n he re uké n céési, li pise re uké n céési. ⁸ Uyē kuu n he re uké ye picò ikari rikpáse, uké picò ikari n kpáriise. Uyē kuu n he re uké kefa n láárú, uké ye ne nfanare he. Nkó yee iwéése n tū uké rísonne upikéi n wai. Nkó yee píwekòó n léní pòóké ye pi lē ne mpóonare.

⁹ Nla rín kape kecáá kecáá nkó. Ani mēwai kópe n kóhò. Ani lisone piwai ne kéyu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yare ke pimárecò api ye n lákaane mecò. Mpa úye uké ye uucò pakare uu ye ríyu u waise. ¹¹ Ani kekéi-i n tolú, áni kape siká m má. Ani n ημόópúlē nòn kefa keese ne Upíima pikéi wai. ¹² Nórinépóó riké lē kani n tálē nòn mé nnya n láárú. Ani lelee nó n wéékuselē ne n ninjú. Ani piyómeyáhaa ne kéyu m mahani. ¹³ Ani ye Uléecaa pikó pee ncónj kémee ní we lē. Ani kape ye písányóó ne siká wa.

¹⁴ Ani ye pepe ne nó n wéékuselē tinóó sone ritikise. Ani ye písoi rinóó sone ritikise, áni kape ye úka anóó wa. ¹⁵ Píye pin mpóonare kémee n we, nó ne pē ani kesé mpóonare-i n we, píye pin n téni, nó ne pē ani kesé tē. ¹⁶ Nó ne nópinécò ani nfasimé m pénelē. Ani kape limáa-maa ne líyukóó ne nómenécíre m músu. Amá ani ye lē ke úka uu ne kutu n cólē kuwée-mē nókenémúnjé pese. Ani kape nómenécíre n nyáni re nò mēwéesesohò málē.

¹⁷ Ani kape ye unyine mēwai kópe ne mēwai kópe héele. Ani rinmóópú ani ye mpa úye keyu-i lisone wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenéméé kai yé léeme nó ne mpa úye nòké ne n láárúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecíre, áni kape ye mēwai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléecaa ricuruu uké ukuwòí pi nyíse. Li Nléecaasimé ritelē kémee wólaalē te Upíima ye maa re:

Née ye usoi mēwai kópe u héele. Née ye mpa úye mēwai u ceei. ²⁰ Li kò wólaalē te:

Nkú nn upóláarò n we, a u he uké li,

nnírē nn u n we, a u he uké n ntí.

Pòn ye lē n wa, anakale wéé kaa lē uriyu kecáá kòonu.

²¹ Kape tíye mēwai kópe meké pò feriyē, amá pòóké lisone n wai aá ne mēwai kópe feriyē.

13

Li pise re toké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re mpa úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yee íi Uléecaa kémee n léeri. Uléecaa yee piwéése mpí nnéi pee nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yee kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléecaa uu ní la pipakare yulule. Mpí pee lē pipakare n yúlu ye pimécíre nsimé wéésile re Uléecaa uké ne pi túhaane. ³ Usoi un lisone n wai, áí we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepe mēwai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Néntē áa la póké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisone n wai, pò yé kapi yé pò m pakare. ⁴ Uléecaa pikéi kémee kapi lē we piké ne pò n léní liké ne pò sonesi nnya. Amá pòn mēwai kópe n wai, kepówuú keké n túúni. Ái méwoo kapi atéhe múfíle piké

ye usoi kutu ripasa. Uléécaa pikei kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópékáó túhaane api kutu u pasa uké yé te Uléécaa ye ne u wóosile. ⁵ Lẽ nnya, li pise re mpa úye uké kuyu piwéése m pakarelẽ. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelẽ. Amá li pise re nóké pi m pakarelẽ te lĩ kaí ne nósinefa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lẽ nnya kani kó nní lampoo hééle. Uléécaa yee kuyu piwéése tonse re piké lĩ n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye mpa úye lĩ kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyóó lampoo hééle, ani ítahó uyee ítahó n yósu hééle. Ani ye uyẽ kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kó uyẽ kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne uco kecəpe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwóme m má, insá ríla riwome kani yé nómenécəpecire n lukaane. Nkó yee picə rí la ye Uléécaa isé ritikile ne iketə-pə. ⁹ Isé yee mí maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye uco kecáa nnóome wa] kape ye uco likó káipi, ne isé icə nnéi ye isé nnyí kémee pénélenle re: A upóco n la yare kaa ripócúruu rí la. ¹⁰ Nla rín ye usoico mewai kope wa. Lẽ nnya, nkó yee usoico rí la ye isé ritikile ne iketə-pə.

Usoi mecire picəpine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mē

¹¹ Nə nkpéni nyule itunje iyē kémee kari nní rí we. Li tule re nóké lĩ nnəni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lə ye nkpéni meýá ne tó rikəle ai tósu peé uyē-i karí peé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kē yé nfáani tu. Tóké kunmaha kémee mewai kerócaá lese tóké fóm, ari pee itəpilú kapi ye ne metéi kémee n tó kpísi ari múlú. ¹³ Tó lalé ntósé nké n nyaní yare lĩ kapi ye metunjetéi ne n sone. Lẽ nnya, tóké merócíre tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéñaankee ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nónésoi kecáa m paílẽ. Ani kape tíye nónépinje iké ilási nó tónse iké pee ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kape ye nópinyómeyáhaaco akope m palē

¹ Ani ye pepeé api nfatene kémee m páápú yósi. Ani kape ye n wéési nóké alari pikemeé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu mpa iluke íye mpuri le, uco nkó yee úu nfatene kémee m páápú pón ayéhepei nmane le. ³ Amá nkó yee mpa iluke íye n le úu kape uyee inyine n kóhə n lómiise. Nkó yee iluke inyine n kóhə páa kape kó nkó yee mpa íye n le akope m palē. Liriyíki re Uléécaa ye kó uyẽ yósilé. ⁴ Póó úye, póóké ne uco ukeikó akope m palē? Un upikei rísoné n wai néé unsá rísoné pi n wai, uukeisaa kaí ne yé. U yé kam uu rísoné wai, liriyíki re Upíima ye rínanje mále uké ne u lĩ.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye kecə fele, uco póó re sikuco ye ku. Li pise re mpa úye uké lĩ kuu meýíkíyiki ukefa-i m músu n tikilẽ. ⁶ Nkó yee m músu re keyáa kenyine ye kecə fele ye lĩ waile uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yee mpa iluke íye n le póó ne kó náásile uké Upíima ríyu waise. Lẽ nnya uké i n le, liriyíki re u ye iluke iyē kecáa Uléécaa pəonesele. Nkó yee úu n le póó ne kó lĩ waile uké ne Upíima ríyu waise. Lẽ nnya, úu kape ye i li. Uyẽ ne ye kó lĩ nnya Uléécaa pəonesele. ⁷ Asei kecáa, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu ye kó uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ Tón nfáa m má, Upíima mekó kéméé kari nfáa má, tón kó n kpu, Upíima mekó kéméé kari kpu. Lẽ nnya, mpa tón n kpu néé tón nfáa m má, tó Upíima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu peeri un nfáa má re uké ne pikpəkpə ne pepeé nfáa m má Upíima. ¹⁰ Yo nnya ke póó pee upóco akope palē? Néé yo nnya ke páa upóco waiselē? Tó ha ntónéi Uléécaa keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléecaasimé ritelé kémee wólaalẽ te: Néé Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kó Uléécaa ríyu waise. ¹² Lẽ nnya, mpa tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnəó lĩ kuu n wa Uléécaa símisi.

Kape tiye upɔcɔ uké pɔ nnya akópe wa

¹³ Lẽ nnya, ɔri kape ye merɔcɔpecire akópe m pasiine. Ani yekei re ɔni yé líka wa lee yé núnécɔ rinkpouse née lee yé kelólé-mẽ ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kɔ tó ne Upíima Yeesu kupénecɔ kémee yénu ɲmaa re líka ɔi liriýíkí-me líkperinkpekɔ́. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkpekɔ́, uricuruu kaí ne mékperinkpe má. ¹⁵ Pɔn lipóluké-luké nnya upɔcɔ ripɔɔ n caaise, ɔi ńla kémee kaa lẽ sɔne. Kape lipóluké-luké nnya tiye uyẽ nnya ke Kirisi uu n kpu uké pɔ. ¹⁶ Ani kape ye wa picɔ piké lelee ne nɔ́ n sá nnya nkópe yẽ piké símisi. ¹⁷ Uléecaa iyɔɔpi íi piluke ne pinírɛ nkó nnyine kémee we. Amá lẽ ke Nfáasɔne nn ye n he nkó ye mu. Lelee nní asei ne nkínɲine ne mpɔɔnare. ¹⁸ Nkó yee lẽ Kirisi pikéi n wai ye ne Uléecaa sále, písoi pɔ́ ne ye kɔ u n waiselenle.

¹⁹ Lẽ nnya, tóké ye lelee ye ne nkínɲine rí ka ne lẽ kari yé ne n ɲmóópúsenelẽ wéési tɔn ne kesé papisi.

²⁰ Kape lipóluké-luké nnya Uléecaa mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka ɔi mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke li, ɔi lẽ nnya uucɔ ne kelólé-mẽ sí, ɔi nyamí te uké i li. ²¹ Li nyam te usoi úu kape isare li née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uucɔ ne kelólé-mẽ rí ha ne rikɔ, [née úu kape lelee yé uucɔ m pepire née lelee yé rinárei u n waise ne rikɔ]. ²² A Uléecaa keyu-i lẽ kaa ripɔcúruu kepófa kémee nsímé mmẽ kecáá ní músu wa. Nkó yee lẽ kuu m músu re lisɔne n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe ríka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kɔ péé ne li le ye umecire akópe palenle. Liriýíkí re umewai áme nyíselẽ te ukéfa kémee kai léeri. Lẽ ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upɔcɔ rinɲmóópúse wa

¹ Tó mpí, tɔ́ nní nfatene kémee m páápú, li pise re tóké pepere ɔpi kahanɛ m papisi rinareí ne kutu ríco ari lelee ne rɔ́ rí sá piwai yá. ² Li pise re mpá úye uké ye lisɔne wa liké uucɔ larisi liké ne u n léni un ne nfatene kémee papisi. ³ Kirisi úu péé ne lelee ne u n sá kutu cɔlẽ, amá u pee waille yare kai Nléecaasimé kémee ukecáá n wólaalẽ te: Alẽ nyẽ kapi pɔ́ Uléecaa n lámaanké ye kenécáá peemele. ⁴ Lẽ nnéi lee nní hái mekee-me n wólaalẽ ye wólaalenle liké ne rɔ́ n céesi. Li pise re Nléecaasimé ritelẽ tẽ tiké tiyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kɔ ne tirópɔɔ n we tɔn ne lẽ kuu n yekei re u yé rɔ́ pa mẽ. ⁵ Uléecaa yee ye n wa usoi uu ne káhá-káhá uu kɔ ne uripɔɔ n we uké tiyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilẽ, mpá úye ne uco pin ne kemúnjé keese má. ⁶ Lẽ nnya, ani nónnénéi ripéne ani rinɔ́ rise kémee Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléecaa pakare.

Isoipuri nnéi nnya ke Kirisi uu ne Nsímé Kεcire ka

⁷ Ani nómenécɔpecire ńsɔne m múínelẽ yare ke Kirisi uu nó rí yɔsí uu múlú meco, liké ne Uléecaa rinyiri rináase nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye panselɛ Pisuiɛi ukéikó uké ne lẽ ke Uléecaa uu pee n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lẽ n wa, liké pee nyíse re u ye lẽ kuu mí ma wale. ⁹ Mpuri sanɛ pikó pɔ́ né kɔ íwe ke Uléecaa uu pi n tẽ nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléecaasimé kémee n wólaalẽ te:

Lẽ nnya kam isoipuri kecɔpe ripónyíri haane

am kɔ siyóme yom am ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Li kɔ wólaalẽ te:

Nó isoipuri, nó ne Uléecaa pikó ani kesé mpɔɔnare yẽ! ¹¹ Li kɔ wólaalẽ te:

Nó isoipuri nnyí nnéi, ani Upíima rinyiri ritaáse,

Isoipuri nnyí nnéi iké u ritaáse! ¹² Esayi pɔ́ ne kɔ wɔi re:

Isai keyase ye sɔntile keké isoipuri

pikó kecáá m paílẽ.

Pi yé kam ɔpi ne u n tálẽ.

¹³ Uléécaá yee ye usoi ripɔɔ n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpɔɔnare ne nkínɔɔne meýǎ nó he. Nfáasone nnanɔe nké lɛ kani m mé titaáse.

Pɔɔli ye ncée mále uké wói yare kuu nni ní wói

¹⁴ Pinémáreco, tinécúruu ɔmaa ye nyule re nɔ mpá yo kémee mewai sone waille. Nɔ kɔ menyuwe nnéi mále nɔn kɔ tulaalɛ te nó fe ani nómenécɔpecire n célaane. ¹⁵ Mpá ne lɛ, ne rítelɛ ntí kémee isímé inyine meýǎ ne kéyu mahanle am wólu ké ne lɛ kani pinyuwe m máálɛ nó léise. Uléécaá kɛfa kuu né ní fénne yee lɛ ncée né he nen ne lɛ nó wólu. ¹⁶ U ne né ke fénnele re ké mpuri sane pikó kémee Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéle uu ilúkɛ yekei re ké Unsímé Kεcire riyóó mpuri sane pikó piké ne m panse inyóɔnse yee ne Uléécaá n sá nnya. Nfáasone yé tíyese apí n we yare ihεe yee ne u n sá kapi ilúkɛ n yekei. ¹⁷ Lɛ kam nní tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémee n wai nnya, né fe am Uléécaá keyu kémee rikókari n wai. ¹⁸ Liriyíkí re ám yé kaha ké nfée nnyine rikpáɔ, insá lɛ ke Kirisi uú ne né rintiki uú ne wai re mpuri sane pikó piké ne Uléécaá n waise nkó. Nnésímé ne menéwai mee tíyese kuú ne lɛ wa, ái née wa. ¹⁹ Uléécaá Nfáasone mee lɛ mewaisaɔa ne mewai píima wapisi nní ne nyíse re n rínanɔe mále. Lelee tíyese kam fe am hái Yerusaleɔm-pɔ Kirisi Nsímé Kεcire meýǎ yóó amí ne Ilirii tulu. ²⁰ Ne waisele re ké Nsímé Kεcire riyóó kei ke úka úu kahanε Kirisi nkó ríka n kó ái kape wa re ne uco rikui kuu n yekei kεcáá mmele ritəsi nnya. ²¹ Ne lɛ waille yare lɛ kapi Nléécaasimé kémee n wói re:

Pɛ kápi píkaí unsímé n símaalɛ yé kam api u yenu.

Pεpεe ápi unkó ríka n kómaalɛ yé kam api n-asei kom.

²² Lɛ nnya, kaí ne nkpéni tu, ám kahanε kéyu n yé ké nókenémée hapɔ. ²³ Amá pikei ápi nkpéni silɔ se-i ne né we. Hái aɔmɛ anyine-me kai ripɔɔ né we re ké pilóólú nó hapɔ. ²⁴ Amá ne lalε nen píyei Esipaanyi n tósu, ké nókenémee ritikipɔ ké nó rilóólú tókε nkáripí nókenékúrí tone rinépɔɔ riké kpu, ani pεε limemáá né léní amí ne nnécée nɔɔ. ²⁵ Amá Yerusaleɔm kam itunε nnyí kémee tósu ké ha Uléécaá pikó pεε kei-pɔ ní we lɛ kelene. ²⁶ Uléécaá pikó pεε Masetuwaani ne Akayii-pɔ ní we ye símaane re piké siwóó tóhɔ piké ne Uléécaá pikó pεε Yerusaleɔm kuyu-i ní we pin íwe má lɛ. ²⁷ Piricuruu pεε ne piripɔɔ lɛ wa. Asei kεcáá, li kɔ pεε pise re piké lɛ pi wa. Liriyíkí re Pisui fi ye Uléécaá piyulale ne mpuri sane pikó hóɔnele, ápi lɛ ke Uléécaá uu pi n he ne mpuri sane pikó yé. Lɛ nnya, li pise re mpuri sane pikó póké kɔ pɛ ne pilikó kapi m má lɛ. ²⁸ Nen pikei pɛ m masí, nen kɔ ítɔhɔ iyɛ pi rimmúise, né pεε nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpɔ. ²⁹ Ne kɔ nyule re nen ha nókenémée n hapɔ, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meýǎ nó kpá.

³⁰ Pimáreco, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kémée ne ríla ke Nfáasone nn tó n he kémée kam nó ɔmóópúselɛ te ani ye kenécáá Uléécaá yáási. Ani Uléécaá yáási ani atɔpi né n léní re ³¹ ám kape pεpεe ápi Yutee keteni-i Uléécaá m pakarelɛ anipe-i lóipɔ. Ani kɔ iwele ne né lɛ te Uléécaá pikó piké ha ítɔhɔ iyɛ kamí ne nní Yerusaleɔm n sí rísonε yóó. ³² Lin lɛ n wa, kam yé pεε nókenémee tuiɔ ne mpɔɔnare. Uléécaá un kɔ n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécaá yee ye nkínɔɔne n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pɔɔli ye uricuruu pisoí yáási

¹ Ne uróyéi Fepee yee Senikirεesi-pɔ Uléécaá icápine kémee pikei n wai nó pááipɔle. ² Ani rísonε Upíima rinyiri kémee u yóó yare kai m pise re Uléécaá pikó piké yóɔine. Ani kɔ ne kutu u n cólɛ, nɔn lɛ nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémee u léní. Uyɛ ticuruu ye kɔ pisoí meýǎ lénle uu kɔ né léní.

³ Ani kɔ Pirisili ne Akilasi yáási. Pinékeico ye pi. Tó ne pɛ tó kesé Kirisi Yeesu kekei kémée we. ⁴ Pi nkpɔ heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre née pi pɔɔnese. Uléécaá icápine nnyí nnéi pikó pεε mpuri sane pikó kémee ní we ye kɔ pi pɔɔnesele. ⁵ Ani Kirisi pikó pεε

ye pikewo-i n cápine nnéi yáási. Ani kò unésáne lala Epayineeti yáási. Uyee Asii kuwée-mē mefoi ne Kirisi kefa tenē. ⁶ Ani Maari yee nókenécáá meýǎ n náasi yáási. ⁷ Ani pinémárecò Anturonikuusi ne Yuniyasi yáási. Tó ne pē ne pee kesē kukpaniilee-i wele. Pi Kirisi pitume pinyine le ke pisoí api n la hái. Ticuruu pi pee Kirisi pikó le nēe kelenē panse uukó.

⁸ Ani Upiima kupénecò kémee unésáne lala kecire Ampiliyatuuusi yáási. ⁹ Ani urókeico Uripēe yáási. Tó ne uyē tó Kirisi pikēi kesē wai. Ani kò unésáne lala Sitakiisi yáási. ¹⁰ Ani Apeleesi yee n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáási. Ani kò Arisitopuuli keyo pikó yáási. ¹¹ Ani unémárecò Erootiyóo yáási. Ani Narisiisi keyo pikó pee Upiima ne kefa n tenelē yáási. ¹² Ani Tirifēeni ne Tirifoosi yáási. Pinósi pinyine ye pi, pee Upiima pikēi n wai. Ani Perisiiti yáási. Unósi unyine isoi kam n la hái lo. U meýǎ Upiima pikēi kémee náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upiima uu n wée ne uuni ke nēe ye kò n sée re unéni yáási. ¹⁴ Ani Asenikiriti ne Filekòo ne Herimeesi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimárecò pee pikemee n we yáási. ¹⁵ Ani Filolòki ne Yuli yáási ani kò Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléecaa pikó pee pikemee n we nnéi yáási.

¹⁶ Ani nómenécopēcire yáhaane ani memárecò pirane. Uléecaa icápine nnéi pikó ye nó yáási.

Nsímé tərəə

¹⁷ Pimárecò, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tī ne pepeē pikóólentene ne picókoi n sónaari. Lē kapi n wai ne lē kapi n céesi ye ne icélaa iyē kani n yósi memíi wele. Ani pikekúrí rinyósó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikēi ke lipite pē mpuri api lē wai, amá pikuloi likó kapí ne náási. Pi ye nnólari ne akéhe ne fele api pepeē ápi líka kumúñé n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nòó, mǎpá úye ye nyule lē kani Upiima m pakarelē. Lē nnya ke rinépóo ari nǎ nnya láárú. Ne la re ani mēwéesesohò m má nǎn ne lisone wai, nǎinésói iké n kpáailē nǎn ne likópe kaase. ²⁰ Uléecaa yee ye nkínñine n he yé nfáani Setani ritékée uu nǎanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípeelée nó nyíse! ²¹ Unékeico Timotee ye nó yáási. Pinémárecò Lusiyuusi ne Yasoo ne Sosipatee pǎ ne kò nó yáási.

²² Nēe Pǎoli utelewǎle, Terituusi yee rítelē ntí n wói. Nē ne kò Upiima yee tó ne nnǎ m pēneselē tinyiri ne nó yáási. ²³ Kayusi yee ukeyo-i kusáne né n yósi ye nó yáási. Ukeyo-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápine api keyóme yáási. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómárecò Kuwaritusi pǎ ne kò nó yáási.

[²⁴ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípeelée nónnénéi nyíse! Amí.]

Ipakare tərəə

²⁵ Ani tíye tǎké Uléecaa pakare. Liriyíkí re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé Kecire kam n yóólē kuu yé ne lē wa. Nkemé kuu lelee hái mekeē-me m pékaalē lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nképni lē ke antepuye api n wói ne rinóo ke Uteneciré Uléecaa uu n he nnya metéi kémee léemēle lin nyáni, ai kò nképni tíyese ketē nnéi pisoí api li ceru piké ne Uléecaa n waise api kò ne kefa u tenē nnya.

²⁷ Uléecaa mecire kóló yee mēwéesesohò ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tǎké ne ríyu u n waiselē hái ne mǎpá píyei-pǎ. Amí!

Títelē foí ke Pɔɔli uu Korēnti pikó n wói

Lɛɛ rítelē ntí kēmee ní we

Korēnti yɛ pɛ Kíresi ketē kēmee kuyu píima lɛ. Nsoipuri mɛ kei n finu rín kumúnjé má. Pikírekí nɛ Rám pikó nɛ ketunjeleemɛ pikó inyóɔnse yɛ pɛ kei we. Pɔɔli yɛ Uléécáa icápine yɛ Korēnti-i ní we karií (UPM 18:1-18). Pɔɔli uu kei tone yare aɲmɛ até kumúnjé, uu t́yɛsɛ mpuri sanɛ pikó api Uléécáa icápine loni. Efɛesi kuyu-i ke Pɔɔli uu n tónɛ ai nánai kuu yé rítelē ntí n wói (16:8).

Lɛ nnya kuu ri n wói yɛ nní: Kulowee keyɔ pikó kuú nɛ kɔ tɛ Uléécáa icápine yɛ kériine, písoi pin Kírísi pitumɛ tési. Tɛ pitele nɛ mɛfine kópe yɛ icápine kēmee lonlɛ (1:11). Mɛlírú, Uléécáa icápine pikó pɛ Korēnti-i ní we yɛ rítelē u papɔlɛ pin isímé u písei.

Lɛ ke ifaaci iyɛ ii n kériinelɛ yɛ nní:

1. Anɔɔ kuu isímé kapi u m písei kecáá m pɛsɛ (1-6): Nsímé kapi rin-yóó mɛ nkɛpé, ái pɛpɛ n tin-yóó. Yeesu Kírísi pitumɛ yɛ pinnéí Uléécáa pikeikó lɛ (1:10-4:21) Mɛfine kópe nsímé (5:1-6:20)
2. Menɔɔyɔ píicɔɲ mɛpɛhɛ mɛpɛhɛ kecáá (7-15): Písɔɔnnɛ nɛ ritáne pitonɛ (7) Inyékii nɛ inyóɔnsɛsare kecáá nsímé (8.1-11:1) Icópine kēmee mɛwɛ nɛ Upíima kupénɛɔ ilukɛ (11:2-34) Nfáasɔnɛ ihɛ nɛ lɛ kari yé nɛ i n keisi (12-14) Nkpɔ kēmee mɛyíse (15)
3. Lɛ ke Pɔɔli uu piwai ní la nɛ iyáhaa kuú nɛ rítelē ntí tenɛsɛ (16).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli ke Uléécáa uu umɛla kēmee m pansɛsɛ Kírísi Yeesu utumɛ nɛ unéɔ Sɔsítɛɛni, ² tɔɔ Uléécáa icápine pikó pɛ Korēnti-i ní we rítelē ntí wólu. Tɔ pɛ nnéí ke Uléécáa uu n lɛsɛ uu iyaa yekɛi uu pi nɛ Kírísi Yeesu pɛnɛ uu pi pansɛsɛ upikó yáasi. Tɔ kɔ pɛ nnéí pɛ mɛpá yɛi-pɔ ní we, pin kɛsɛ Upíima Yeesu Kírísi rinyiri sélei yáasi. Yeesu Kírísi yɛ Piupiima lɛ. Uyɛ kɔ tɔ Upiima. ³ Urósáa Uléécáa nɛ Upíima Yeesu Kírísi piké ípɛlɛɛ nó nyíse api kɔ nkínɲinɛ nó hɛ!

Lisɔnɛ ke usoi uu yɛ Kírísi kēmee n yɛ

⁴ Mpá píyɛi kam yɛ nɔ nnya Uléécáa pɔɔnɛsɛ rɛ u nó nɛ Kírísi Yeesu kupénɛɔ kēmee ípɛlɛɛ nó nyíse nnya. ⁵ U nó nɛ Kírísi kupénɛɔ kēmee mɛsɔhɔ nnéí nó hɛlɛ ani pansɛ linnéí kēmee pimámá, ái nɛ tɔsu nsímé piyóó nɛ mɛnyuwɛ kēmɛé. ⁶ Kírísi kecáá nsímé kari nó rin-yóó yɛ nókɛnɛmɛ inínjɛ wale rísɔnɛ. ⁷ Lɛ nnya, nó mpí nó nní m mɛ tɛ Urópíima Yeesu Kírísi yé keyáa umɛcírɛ lesɛ uu nyíse, nfáasɔnɛ lihɛhɛ ĺika ái nó párílɛ. ⁸ Uléécáa uyɛ yé nó m múlɛ nɔn nɛ nyɛnu, ái ha nɛ keyáa tɔrɔɔ tulu rɛ ápi kapɛ nókɛnɛcáá ncaai ŕika yɛ keyáa kɛ ke Upíima Yeesu Kírísi uu n sɔnti. ⁹ Uléécáa uyɛ nó n sée rɛ nó nɛ Ukɛpipi, Urópíima Yeesu Kírísi nɔkɛ rípɛnɛ yɛ asɛi utɛ lɛ.

Mekóóɛntɛnɛ mɛ Kírísi pikó kɛɔpɛ ní we

¹⁰ Pimáɛɔ, nɛ Urópíima Yeesu Kírísi rinyiri nɛ nó píse rɛ ani rísɔnɛ n kómɛinɛ, nɔn kɔ nsímé nɛsɛ símisi. Mekóóɛntɛnɛ ámɛ kapɛ nókɛnɛcɔpɛ n we, amá ani kɛsɛ lisɛ nɛ n náási nɔn kɔ kemúnjé kɛsɛ má. ¹¹ Pinémáɛɔ, Kulowee keyɔ pikó yɛ né símisi rɛ íkɛɲɛnɛ yɛ nókɛnɛcɔpɛ wɛlɛ. ¹² Liasei rɛ písoi pinyinɛ yɛ nókɛnɛcɔpɛ wɛ, api yɛ maa rɛ Pɔɔli ke pɛ api t́ikilɛ, píɔ rɛ Apoloosi ke pɛ api t́ikilɛ, píɔ api kɔ rɛ Piyɛ ke pɛ api t́ikilɛ. Píɔ pɔɔ kɔ rɛ Kírísi ke pɛ api t́ikilɛ! ¹³ Kírísi yɛ kériinelɛnlé? Yare Pɔɔli kapi nó nnya kunapéékɔ kecáá kpu nɛ Pɔɔli rinyiri kapi nɛ mínɛ nó wólɛ?

¹⁴ Nɛ Uléécáa pɔɔnɛsɛ kám Kírísipuusi nɛ Kayusi mɛmáá nó úka uɔɔ mínɛ n wólɛ nnya. ¹⁵ Lɛ nnya, úka uu yé fɛ ukɛ rɛ rinɛnyiri kapi nɛ mínɛ nó wólɛ. ¹⁶ Nɛ léisɛ rɛ nɛ kɔ Sitefanaasi keyɔ pikó mínɛ wólɛ, amá ám pakarɛ rɛ nɛ kɔ unyine uɔɔ piwólɛ rikpá. ¹⁷ Kírísi uu né tumɛ

re ké pīsoi mīni wolē, u né tummēle re ké Nsímé Kēcīre riyóó. Ai kesoipipi mēsímēsōhō kam nē n yóólē. Insá lē, Kirisi nkpo kuu kunapéékóó kēcáá n kpu rín líka yoriye.

Yeesu Kirisi yee Ulééca nnaŋe ne mēwéesēsōhō

¹⁸ Kirisi nkpo kunapéékóó kēcáá nsímé ye pēpē ncée m pō kémēē nnírīsimé lē. Tó mpí riyu ke Ulééca u u n lō ye nyáni re Ulééca nnaŋe ye mu. ¹⁹ Ulééca Nsímé ye maa re: Né mpí pēē m mūsu re pi mēwéesēsōhō má mēwéesēsōhō caai, am mpí pēē m mūsu re pi mēnyuwe má mēnyuwe waise mēwoo.

²⁰ Lē nnya, pēpē mēwéesēsōhō m má ne isé picélaa ne nfáani ketē nké písímēnyuwe pin yei n we, piké léeme piké símisi ké kō nké. Ulééca ye nyísele re lē kapi ye ketē kēcáá n sée re mēwéesēsōhō ye nnírīsimé lē.

²¹ Mesei ke sisoipipi ási ne simēwéesēsōhō cīre fe síké Ulééca céri kei kuu umēwéesēsōhō n lése uu nyíse. Lē nnya ke Ulééca u u re u yé pēpē ne nsímé mmú mēē nní rí we yarē nnírīsimé kefa n tēne riyu lō. ²² Pisui fi re pinsá mēwaisaŋa n yē, ápi yé ŋmurei. Pikireki pōōn mēwéesēsōhō wéesi kelenē. ²³ Amá Kirisi yee kunapéékóó kēcáá rí kpu nkó ke tōó símisi. Nsímé mmē rín Pisui fi kémēē kuŋmurei we re piké ne kefa n tēne, n kō mpuri sanē pikó kémēē nnírīsimé lē. ²⁴ Amá Kirisi yee Pisui fi ne Pikireki pē ke Ulééca u u n wēē kémēē Ulééca nnaŋe ne Ulééca mēwéesēsōhō. ²⁵ Lēlē rí we yarē Ulééca nnírīsimé ye sisoipipi mēwéesēsōhō líkó felē. Kei ke Ulééca u u ye n wa yarē unárei ye sisoipipi rikōhō líkó felē.

²⁶ Ani ripái, pimáreco, ani yēnu isoi iyē kémēē kaní pēē rí we Ulééca uú ne nō wēē. Pē kani n nyáni re pi mēwéesēsōhō má ne pináŋe-naŋe ne píyukóó ápi nókenécōpe kulúí we. ²⁷ Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te liníríkó ke Ulééca u u ye kpísi uú ne lē ke sisoipipi asi n kpíílē te mēwéesēsōhō líkó séése. Lē ke sisoipipi asi n kpíílē te lináreikó ke Ulééca u u ye kpísi uú ne pēpē m mūsu re pi pináŋe-naŋe séése. ²⁸ Lēlē ái sisoipipi inipēē-i ríyu m má nēē lē kapi n lómiise nēē lēlē ái líka n tulaalē ke Ulééca u u ye ne lēlē ye siinipēē n yi rifíse. ²⁹ U ye lē wale re úka úu kape ne n fe uké ukeyu-i umēcīre ríntáase nnya. ³⁰ Amá Ulééca ye nō wēēle uu nō kpísi uú ne Kirisi Yeesu nō pēne. Uyē mērówéesēsōhō mēē Ulééca-i n léeri. Uyē tíyeselē kari Ulééca inipēē-i aseí pite. Uyē nnya ke Ulééca u u ró pansese upikó, uu akópe kémēē ró lese. ³¹ Ai pēē nkpeni wai yarē kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: Uyē un n la uké umēcīre ritaáse, uké lē ke Upíima u u n wa nnya umēcīre ritaáse.

2

Pōoli ye yóólē te pi Kirisi kunapéékóó kēcáá karií

¹ Pimáreco, kam nókenémēē n hápō am Ulééca nsímé aseí nyēē m pékaalē nō símisi, ái mēsímēnyuwe píima mēnyine nēē awéesēnō pape-pape anyine kamí ne nō símisi. ² Ne pēē kenéfa-i wale re ám kape Yeesu Kirisi mēmáá linyine lícō nókenémēē yē, aí ne tōsu Yeesu Kirisi kapi kunapéékóó kēcáá rí karií. ³ Menárei kam nókenémēē hápō, nfasimé ne iwame píima in né lonaalē. ⁴ Ai mēnésímēnyuwe mēē anélēmpi nēē mmē kam n yóólē kémēē pikei wai. Amá Ulééca Nfaasōne nnaŋe mēē nō nyíse re mmē kam n yóólē ye aseí lē. ⁵ Ai we re nónnéfatenē nké sisoipipi mēwéesēsōhō kémēē n leeri, amá li péē we yarē nké Ulééca nnaŋe kémēē n leeri.

Ulééca mēwéesēsōhō

⁶ Amá mēwéesēsōhō ke nēē kō pēpē nfatenē kémēē m pi céési. Ai sisoipipi nēē nfáani ketē nké mekó nēē ketē nké kēcáá piyōopi ipaa yēē keyáa n tenene mekó. ⁷ Ulééca mēwéesēsōhō ke nēē pīsoi céési. Mekemēē ye címulē, mēn kō pékaalē. Ulééca uké kelenē ketē ne keyóme n wa, u pēē yekeile re mekēcáá kai yé ne ritiki arí ne umeyōopi yenu. ⁸ Ketē nké kēcáá uyōopi úka úu mēwéesēsōhō mē ceri. Pin pēē mē n ceri, ápi yé pēē Upíima yēē meyōopi n te kunapéékóó kēcáá karií. ⁹ Limēco kai Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te: Lē ke úka úu píikai n yénaalē nēē ke úka úu píikai n kómaalē. Lē ke úka úu píikai m múnāalē te li we.

Lẽ nnéi kẹ Uléécaá uu wa uu nẹ pẹpẹ u ní la m mế.

¹⁰ Uléécaá yẹ nẹ Nfáasọnẹ ritikilẹ uu nẹ tó li nyíse. Mesei kẹ Nfáasọnẹ nn yẹ ḿpá yo perei, ticuruu áí nẹ Uléécaá simúnjẹ sẹẹ keméẹ-pọ m pékaalẹ péne. ¹¹ Usoi úye yẹ yé fe uu lẹlẹ usoicọ kẹfa-i ní we ceru? Insá uricuruu. Limẹcọ kẹ úka úu yé fe uké Uléécaá likó céri, insá Unfaasọnẹ məcire. ¹² Ai kọ nkpeni rẹ ketẹ kẹcáá kemúnjẹ kai tó hẹ. Amá Uléécaá yẹ ipẹlẹ rọ nyíse uu Unfaasọnẹ rọ hẹ tókẹ yẹ nẹ ulikó céri. ¹³ Ai sisoipipi mẹwéesesohọ kari yẹ nẹ linsímé símisi. Amá lẹ kẹ Nfáasọnẹ nn tó n céesi kari yẹ nẹ linsímé símisi. Pẹpẹ Nfáasọnẹ m má kari pẹ lẹ Nfáasọnẹ likó céesi.

¹⁴ Amá usoi nkó yẹ úu Uléécaá Nfaasọnẹ m má úu yé fe uké Nfáasọnẹ likó kó. Li yẹ u n we yarẹ nnírisimé yẹ mu. Kai nní rẹ uyẹ Nfáasọnẹ m má ọmanẹ yẹ yé fe uu liasei kom nnya, uyẹ úu Uléécaá nfaa m má úu yé fe uké liasei kó. ¹⁵ Usoi nkó yẹ Nfáasọnẹ m má yẹ yé fe uu ḿpá yo ceru uu kóólẹnẹ úka úu yé nnyine yẹ uké u maa. ¹⁶ Li Uléécaá ritelẹ-i wólaalẹ tẹ:

Wóo Upíima kemúnjẹ nyu?

Wóo yé fe uu mesohọ u kpá? Amá Kirisi kemúnjẹ nẹ tó kẹkọ yẹ kẹsẹ lẹ.

3

Uléécaá píkẹikó kẹcáá nstímé

¹ Pimáreco, aseí kẹcáá ám fe kẹ nẹ nó símisi yarẹ písoi pẹ Uléécaá Nfaasọnẹ m má. Nẹ nẹ nó símisilẹ yarẹ písoi pẹ pikemúnjẹ cire nẹ n sọnẹ, yarẹ písoi pẹ kọ nẹ Kirisi pitiki kémẹ riwá n tiselẹ. ² Mmẹ kam nní nó n símisi yẹ we yarẹ mepẹ kapi yẹ kẹwá fẹnfẹi n nyense, áí iluke mule-mule inyinẹ. Li we rẹ áni kahanẹ iluke mule-mule kuluke n tu. Nẹ nkpeni-mẹ ricuruu, áni kahanẹ ikuluke n tu. ³ Li we rẹ áí Uléécaá Nfaasọnẹ m m nọ sẹni. Kẹ kufatoi aku nní nókẹncọpẹ ní we, áni kọ kómẹinẹ, áí li lẹ nyíselenlẹ rẹ nọ rinárei málẹ? Ái li lẹ nyíselenlẹ rẹ áí Uléécaá Nfaasọnẹ m m nọ sẹnii? ⁴ Uco yẹ un m maa rẹ: Pọli kẹ nẹ tíkílẹ, uco uu rẹ: Apoloosi kẹ nẹ tíkílẹ.

⁵ Wóo mpíi Apoloosi? Wóo mpíi Pọli? Néntẹ tọ ntónéi Uléécaá píkẹikó kpára lẹ, kai nẹ rintiki aní nẹ Yeesu kẹfa tẹnẹ. Ḿpá úye yẹ upíkẹi kẹ Upíima uu u ḿ pa wailẹ. ⁶ Nẹ kulée támẹsi, Apoloosi uu míni ku yakasi, amá Uléécaá yẹ ku peise. ⁷ Lẹ nnya, áí uyẹ n támẹsi yẹ linyinẹ wa nẹ uyẹ míni ku n yákasi yẹ linyinẹ wa. Amá Uléécaá yẹ ku m peise yẹ ḿpá yo wa. ⁸ Uyẹ n támẹsi nẹ uyẹ míni n yákasi yẹ sálẹ. Ḿpá úye yẹ pikẹcọpẹ sántilẹ uké lẹ kuu upíkẹi n wa ihée yọsí. ⁹ Uléécaá kẹ tó nẹ kẹsẹ kẹisi. Nọ yẹ nkpeni wa yarẹ ukẹcarẹ nẹ ukulẹ kuu m móm.

¹⁰ Uléécaá yẹ nẹ kẹfa nẹ fénnele uu tíyẹse amí n we yarẹ umóme sohọ yẹ rikúi n yekei, uco uu weri uu rikẹcáá móm. Lẹ nnya, li píse rẹ ḿpá úye uké n nyu rẹ íye kuu rikẹcáá móm. ¹¹ Li we rẹ rikúi yẹ piyekei málẹnle. Tẹtẹ Yeesu Kirisi. Uka úu fẹnẹ uké rimemáá rifée rinyinẹ rico yekei. ¹² Úye un wura nẹ nwóóweni nẹ ọpẹ nẹkọ nẹ ana nẹ ahóoyui nẹ ayúi n kpísi un nẹ rikúi tẹ kẹcáá m m, ¹³ li keyáa sántilẹ liké ḿpá úye pikẹi lese liké nyíse. Nna yé ha ketúhaaneyaa kẹ ketúnjẹ n wele, Uléécaá uu pẹ ḿpá úye likeikẹi nkemẹ waipọ áí nẹ nyíse rẹ li nyamí nẹ áí nyamí. ¹⁴ Úye likeikẹi linsá nna mmẹ kémẹ n torẹ, liute yé ihée yọsí. ¹⁵ Amá úye likó lin n torẹ, uyẹ yẹ loó. Uléécaá yé uriyu lọ, amá li pẹ wele yarẹ nna kẹcọpẹ kẹ liute uu lompọ uu lééri.

¹⁶ Aní nyu rẹ nọ Uléécaá keyọ lẹ, Unfaasọnẹ nn nókẹnémeé wee? ¹⁷ Úye un kẹ n fori, Uléécaá yé kọ liute fori. Li we rẹ Uléécaá kẹkọ yẹ kẹ. Nọ nní lẹ ukẹyọ kẹ.

¹⁸ Nọ úka úu kape uməcire kiraase. Nọ úye un m músu rẹ u ketẹ nkẹ kẹcáá sisoipipi mẹwéesesohọ má, liute uké panse yarẹ uníri uu pẹ nẹ meyíkíyiki wai uyẹ mẹwéesesohọ m má. ¹⁹ Lẹ kẹ sisoipipi asi yẹ n sẹ rẹ mẹwéesesohọ yẹ Uléécaá kémẹ nnírisimé lẹ. Lẹ nnya kai Nléécaasimé ritelẹ kémẹ wólaalẹ tẹ:

Mẹwéesesohọ pikó cire mẹnjumpsihọ kẹ Uléécaá uu yẹ nẹ pi tí. ²⁰ Ai kọ kpá rẹ:

Upíima ye mēwéesēsōhō pikó simúnē nyule,
 un kō nyáni re ási ye líka yoriye. ²¹ Lē nnya, úka úu kapē ucō ne n tálē un ne umēcire taáselē.
 Li we re nōó mpá yo te. ²² Liké Pōoli nēe Apoloosi nēe Piyee nēe ketē nké nnéi kecáá
 likó nēe nfáa nēe nkpō nēe nfáani ketē nké likó nēe masí kēpire likó, nōó mpá yo te.
²³ Kirisi yee nō te, Uléécaá pōon Kirisi te.

4

Kirisi pitumē

¹ Lē nnya, li pise re pisoí piké tś Kirisi pitumē n nyáni re tō upikeikó le. Uléécaá ye uasei
 nyee m pékaalē arónípe-i wale re tóké pisoí a cereise. ² Li meýíkíyiki pise re pin úye anipe-i
 linyine n wa, liute uké aseí m má. ³ Ai nē cónlē te nóké ne né túhaane nēe nóké pisoí kéméé ne
 ketahai né tone. Tinécúruu ám kō ríka ne menécíre túhaane. ⁴ Am nnékópe ríka kenémúnē-i
 nyáni. Amá áí pee re lelee nyíselē te ne aseí ute le. Upíima nmanē yee nnékó túhaane. ⁵ Lē
 nnya, áni kapē úka kecáá ríka m músu Uléécaá itunē kuu n yekei iké kelenē tu. Ani Upíima
 mekame m mé. Un píyei n ka, u yé metéi kémee lē nnéi lee kuṇmaha-i m pékaalē pékele uu
 pisoí simúnē see pisifa-i ní we pérése. Kei ke mpá úye uu yé pee uipakare yōsí.

⁶ Pimáreco, tō ne Apoloosi kecáá nsímé kam kpísi ké ne meyu mmé aseí nō céési. Ani kapē
 ye n náási nóké wa líké lelee n wólaalē tifaau. Ái nyam te unyine uké ye rikókōri nnya usoi
 kecáá rikpá uu ne ucō n n̄mēlu. ⁷ Wóo pō símisi re pś ne picō fe? Pōn yo m má, áí Uléécaá
 yee pō li hēe? Kai nní Uléécaá yee pō pa, yo nnya kaa pee mēpócíre taáselē yare áí unyine yee
 pō pa?

⁸ Li siwōo nkpēni lē nō tórile hái! Nō nkpēni lē pimámá le! Nō nyu re nō iyōopi lele áí
 ne tś. Nōn pee mesei iyōopi n tū, li yé pee ró n láárú re tō ne nnō yé i tone. ⁹ Li né we yare
 ketónē pírē-pō ke Uléécaá uu tś pitumē yekei. Tō we yare pē kapi ye ne n túhaane pin la piké
 kukpēpi-i pi kō. Ketē nké nnéi kecáá ne piléecaatumē ne sisoipipi inipee-i kari yánaalē. ¹⁰ Tś
 ne nkpēni Kirisi nnya panselē piníri, nōó pee ukupéneco kémee panse pisōhō! Tōo pinárei,
 nōó pinánje-nanje. Nōó píyukōó, úka úu tś waiselē! ¹¹ Nkū ne nnírē ye ró múilenle hái ne
 nkpēni itunē nnyí-i. Litane-tane ye kō ró párilenle. Ipépi-i karí we, ári kō ketónē yíkíyiki
 má. ¹² Tō n̄móópúlenle tōn ne arónípe keisi. Pin tō lámisi, amá tōn tinōó sōne pikecáá símisi,
 pin tō wéekuselē tōn kahari. ¹³ Pisoí pin kerócáá nkópe n símisi, tō ye pí n kpurukeele.
 Hái ne nkpēni itunē nnyí-i pisoí ye ró nyánile ketē nké kecáá yare ayúi pééi-pééi nēe yare
 likpárakōó.

¹⁴ Am nsímé mmú nō wólu re isei iké nō wa, amá ne nō wólu re ké icélaa nō pa yare sinépipi
 lala kecíre. ¹⁵ Mpá nōn n ka nōn pisoí m má ápi kúkeentene we, pee Kirisi nsímé kémee nō n
 nyólu, áí re písáa kulúi kani lē má. Nēe Nsímé Kecire ne ritiki am ne wai Kirisi Yeesu kémee
 nōunésáa. ¹⁶ Lē nnya kam nō n̄móópúselē te ani menéco n we. ¹⁷ Lē nnya kam kenépipi lala
 kecíre Timotee nōkenémee tumpō. U aseí ne Upíima tikilenle. U yé nō léise lē kam inésoi
 kéméé ne Kirisi n sōne, ne lē kam mpá Uléécaá icápine íye-i n céési.

¹⁸ Nōkenécōpe, pinyine ye músu re ám nōkenémee sōnepō, pin lē nnya rikókōri wai.
¹⁹ Amá Upíima un n la, né nfáani nōkenéméé hapō ké pee yé te pepeē nní rikókōri n wai ye
 méwoo símisile nēe pi rínanje nnyine mále. ²⁰ Uléécaá iyōopi íi nnōosimé likó linyine, amá
 rínanje pinyíse ye pí! ²¹ Yo kani wée? Ké nséi ne nō leepō nēe ké ríla ne hapō líké tō ne nnō
 kecōpe n láárú?

5

Isoi kpárá yee Kirisi pikó-i ní we nsímé

¹ Pi mpá yei símaankēe re pisoí ye nōkenécōpe isoi kpárá waille. Hái isoi kpárá iyē ico
 íi pepeē ápi Uléécaá n wuru kémee we. Pi símaankēe re nōkenécōpe, unyine ye ne usáa

unāsi sōile. ² Nān kō pēē nē we nān nōmēnēcīrē fuuselē, āi nkpāni nō we rē nōké nkpō tone nōké mēwai mē ute nōkēnēcōpē lese! ³ Mpá kē nē ām nōkēnēcūrī rī we, nē pēē kēnēmúnjē nnéi nē nōkēnēcūrī welē. Lē nnya, nē nē uyēē isoi kpárá iyē n wai nsímé pitúhaane masile yarē nē nōkēnēcūrī kei welē. ⁴ Ani Upiima Yeesu rinyiri nē n cápinelē kē kēnēmúnjē kēmēē nōkēnēcūrī n we. Ani Urópiima Yeesu nnañē kēmēē ⁵ liute uyē Setani anipe-i wa uké u wukei uké kpu Ulééca uké pēē fe uké keyáa kē kē Upiima Yeesu uú nē pīsoi n túhaanēne uriyu lō.

⁶ Ai lisōnē linyinē kaní nē nní nōmēnēcīrē taáselē. Ani nyu rē nkpónótō pite fíi pēē yē pikpēē nnéiē nyépukuseē? ⁷ Mēwai kōpē yē we yarē nkpónótō pite. Lē nnya, ani nōkēnēcōpē mē lese, ani pēē n we yarē pikpēē fale pēē ápi nkpónótō pite m má. Lē ticurruu kani nní piwée máálē. Pi Kirisi kpulē yarē irósánj kari yē nē nkpō melós anyá n li. ⁸ Lē nnya, tóké anyá nyē li nkpónótō pite kpure nē íkiraase nē rikpákárá ári kape n we. Amá tóké anyá nyē li nē akpónó nyēē áa pite m má, nē kēfa kēse nē aseí.

⁹ Nē rítelē foí tē kam nō rī wōi kamí nē ntí rinkpá kēmēē nō sīmisi rē nō nē isoi kpárá pikó áni kape líka kēmēē m pēnelē. ¹⁰ Lē kam nní nō n sīmisi, āi pīsoi kpárá mesame ketē kecáá nēē nwóónaapí pikó nēē piyaaluke nēē pepēē piléē n nyóónse nsímé kam sīmisi. In pēē lē, ketē nké kecáá kani pēē lelune. ¹¹ Nē lalē kē nō sīmisi rē úyē un tē u Kirisi ukó lē, un kō pēē isoi kpárá wai, un nwóónaapí má nēē un piléē nyóónse, nēē un pīsoi lámaankēē nēē un útapomē nēē uyaa, áni kape líka kēmēē m pēnelē, áni kape yē ricurruu ilukē nē liute ripēnē. ¹² Inéyo nē ketahai pikó nkó. Pepēē Yeesu n tíkílē kaí nē sá rē nōké nē túhaane. ¹³ Ulééca yēē pitahaikó túhaanēne. Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē tē: Ani usoi kpááree nōkēnēcōpē lese.

6

Kirisi pikó mēcōpēcīrē sitahai piséleine nsímé

¹ Picé pin unyine nē uucō kecōpē n we, yo nnya káni yē Ulééca pikó kēmēē túhaane, ani yē pēē ha pepēē ápi Ulééca n wuru kēmēē túhaane? ² Ani nyu rē Ulééca pikó pēē masí sisoipipi nnéi túhaanēne? In nkpēni rē nō kē Ulééca uu kpísine rē ani nē sisoipipi nnéi túhaane ní, iye kai wa káni yē pēē fe nōké sisímé sírísápi túhaane? ³ Ani nyu rē tōo masí nē piléécaatumē túhaanēne? Yo yēē pēē nkpēni ketē nké kecáá sisímépi? ⁴ Yo nnya kē picé api yē pin unyine nē uucō kecōpē n we, ani yē pēē ha pē kē úka úu Yeesu pikó kecōpē n kēēni kēmēē túhaane? ⁵ Nē nní sīmisi rē líké isei nō wa. Yarē úka úu nōkēnēcōpē mēwéesesohō má un yé fe uu nsímé pimárecō kecōpē kēnēē? ⁶ Lē nnya, li pēē pise rē Yeesu ukó nē uucō piké sitahai n séleine? Ai kō pēē rē pepēē ápi Kirisi n tíkílē kēmēē kapi yé pitúhaane haa?

⁷ Nān nōmēnēcōpēcīrē sitahai n séleine, li nyísele rē nō loole hái. Yo nnya káni yē n kahari unyine uké mēse menípeē nō li? Yo nnya káni yē tíyē nólinényine líké mēse unyine-i riséé? ⁸ Nō nmaa, nōo meníñē pinípeeluke má, nōo kō nōkēnēmēē nōpinécō cīrē, Yeesu pikó líkó sééselē! ⁹ Ani nyu rē piwaikópekōó ápi Ulééca iyōopi yēnunēē? Akpéri áa we, pepēē isoikpárá n wai nē pepēē piléē rī nyóónse nē pitisi nē pinósi pēē méwoo méwoo n wélaanentene nē pitisi pēē nē pipicō n sói ¹⁰ nē piyaa nē pepēē nwóónaapí m má nē pítapome nē pepēē picō n lámaankēē nē piyaaluke úka mpuri úu Ulééca iyōopi yēnune. ¹¹ Isoi iyē kēmēē kē nōmēnýá amé pēē we. Amá Ulééca yē nkpēni nōanékópē hēerele uu tíyese ani panse upikó. Uu tíyese Nfáasōnē nn Upiima Yeesu Kirisi rinyiri kēmēē nō pansese aseí pite uinipeē-i.

Iye kē Yeesu ukó uu yé uipinē nē Uptima rtyu waise?

¹² Pinyine yēē maa rē: Nē mēyíkíyiki ncée mále nen yé mǐpá yo wa, amá ái mǐpá yo yēē yé né yóriyē. Né fe am tē: Nē mēyíkíyiki ncée mále nen yé mǐpá yo wa, amá am n̄mureine linyine líké ilási né tónse. ¹³ Nō yē kō maa rē: Kēfa nnya kē ilukē íi we. Ilukē nnya kē kēfa

póo kó we. Amá Uléécaá yé keyáa lē nnéi kété waise. Amá usoi ipiñe ñi iwásánkaí nnya we. Upiima nnya ke isoipiñe íí we, Upiima póon kó isoipiñe nnya we. ¹⁴Uléécaá yee pikpōkpō kémee Upiima n yukuse ye kó ne unnañe pikpōkpō kémee tō yukusene.

¹⁵Ani nyu re nōinépiñe ye Kirisi ipiñe ilese inyine lee? Né fe am pee Kirisi ipiñe ne unósi wásánkaí ikó pénee? Aai yé lē wa! ¹⁶Ani nyu re úye ne unósi wásánkaí pin timpéne, u ne uyē ne wale ipiñe iséé? Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē te piketē ye ripéne api pansē ipiñe ise.

¹⁷Amá úye ne Upiima pin timpéne, u ne uyē api Nfáasone nse m pénelē.

¹⁸Lē nnya, ani iwásánkaí meýikíyiki n wuru. Mewai kópe tōrōo mmé nnéi ke usoi uu ye n wa áme ye ne uipiñe rikó. Amá úye un iwásánkaí n wai uipiñe cire kuu nkópe wai.

¹⁹Ani nyu re nōinépiñe yee Nfáasone ke Uléécaá uu nó n he nn nōkenémee we keyōo? Ani nómeneécire te. ²⁰Uléécaá ye nnéi piima nōkenécáá héelele uú ne nó lolu re uké nó n te. Lē nnya, ani nōinépiñe kpisi aní ne ríyu u waise.

7

Pisóonne kecáá nsímé

¹Tóké nkpéni nsímé mmē kani né í wói non né písei ripaí nké! Li nyamí te utisi úu kape unósi kpisi. ²Mpá ne lē, iwásánkaí mewai nnya, li kutōsi we re mpá utisi úye uké uunósi cire m má, mpá unósi úye uké uula cire m má. ³Li nyamí te utisi uké ye lē kai m pise unósi wa, unósi póo kó limēcō ula wai. ⁴Ai unósi yee uipiñe te, ula yee i te. Limēcō, ái utisi yee uipiñe te, unósi yee i te. Ai unósi yee umecire te, ula yee u te. Limēcō, ái utisi yee umecire te, unósi yee kó uyē te. ⁵Uka úu kape ye umecire ne ucō yē. Amá in te nō lalē nōké ne piyómeyáhaa kutu ricō kani yé fe ani kómēine aní ne lē wai. Ai kape ye kó nāñai nōké ne piyéntine m pele re Setani úu kape nó peikee nōké nómeneécire pimúlú pōone nnya.

⁶Lē kam nní nó mí ma ái isé kam nó pālē, amá ncée kam nó nyíse. ⁷Ne peé la re pisoi nnéi piké menécō n we. Amá mpá úye ne ulikó ye ni ke Uléécaá uu ró í he. Uka ne ucō ihēe ñi pénelē. ⁸Ne nkpéni la ké pepee ápi kahane n sōō ne pitisi pee ápi kahane pinósi n kpisi ne pikúmannōsi símisi re li nyamí te piké menécō ritáne n tū. ⁹Amá pinsá pimēcire pimúlú n fene, pinósi piké sōonkee, pitisi api pinósi kpíkēsi. Li kutōsi we unósi uké ula sōō nēe utisi uké unósi kpisi ne kapi yé ne nnáápí m pansente.

¹⁰Pepee pila ne pinósi m má kam isé nnyí pālē. Ai kenéméé kii léeri, Upiima yee maa re unósi úu kape piyale yisi. ¹¹In te u piyale piyise máálenle, uké ritáne tone úu kape sōō. Unsá ritáne n tonene, u ne ula piké pikecōpe nsímé nyóonse, utisi páa kape kó unósi lakase. ¹²Ai nkpéni Upiima yee ma, amá nēe pisoi tōrōo picō mpí símisi re Yeesu ukó un unósi m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, unósi uyē un n ηmurei re u ne ula yé tone, úu kape u lakase.

¹³Limēcō, unósi yee Kirisi n tíkilē un ula m má yee úu Kirisi ne kefa n tenelē, ula uyē un n ηmurei re u ne unósi yé tone, unósi úu kape u yisi. ¹⁴Li we re unósi uyē nnya, Uléécaá yé ula yee úu Kirisi ne kefa n tenelē kecáá m pālē. Limēcō kuu yé kó ula nnya unósi nkó yee úu ne Kirisi kefa n tenelē kecáá m pālē. Insá lē, nōsinépipi ási yé pee Uléécaá sikó. Si kó pee nkpéni usikó le. ¹⁵In ula nēe unósi yee úu Kirisi ne kefa n tenelē yee uricuruu la uké tómpo, u yé fe uu tómpo. Uka úu pee ucō mekó-i we. Uléécaá ye nó sée re nōké picō ne nkíññe-i n we. ¹⁶Iye ke pó unósi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé ne ceri re áa yé fe pōké upóla riyu ló? Limēcō, íye ke pó utisi nkó yee Kirisi ne kefa n tenelē aa yé céri re áa yé fe pōké upónósi riyu ló?

Usoi un ltye n we, liké ne u n sá

¹⁷Uléécaá ye pee méwee menyine kémee nó yekeilenle non mekeméé we uú ne nó séi re ani u ritiki. Ani lē n we. Lē kam Uléécaá icápine nnéi kémee isé pālē. ¹⁸Uye un peé n kélē Uléécaá uú ne u séi re uké u ritiki, liute uké mēsunu ukéké. Uye unsá peé n kélē uké kelenē u sée, liute úu kape n náási uké riké. ¹⁹Piké nēe pikéciré ápi linyine, Uléécaá isé kai pise re usoi uké ritiki. ²⁰Mpá úye uké n we yare kuú pee í we Uléécaá uú ne u séi. ²¹Pōn pee

ulási kuu nè pò sée, ái kapε pò n cónlě. Amá in tε pò fe aa ikemεε mεpócíre lese, a rinmósópú. ²² Lεlεε rε usoi un ulási kε Upíima uú nè u sée, u nkpéni u nè uyě kupénεcɔ kémεε wale usoi nkó yεε umεcírε n te. Limεcɔ, usoi nkó yεε pεε umεcírε n te uú nè u sée yε panselε nkpéni Kirisi ulási. ²³ Uléécαα yε nnéi píima nókεnécáá héelele uú nè nó n te. Lě nnya, áni kapε ηmurei nóké písoi ilasi tone. ²⁴ Pimárecɔ, mپá úye uké Uléécαα keyu-i n we yarε kuu pεε n we Uléécαα uú nè u sée.

Pitáne kecáá nsímé

²⁵ In pitáne kecáá nkó, Upíima úu ríka né pise rε ké nó símisi. Kuu nè kefa né n fénne uu waise rε ké aseí ute nnya kam la ké kenémúně cire nkó nó símisi.

²⁶ Lě kam m músu rε li nyaní yεε rε kumúně papε-papε nkú-i kari nní n we nnya, li kutási we rε usoi uké ritáne n tū. ²⁷ In tε pɔ unósi pikpíkε masíle, kapε rε póké u lakase, amá in tε áa kahanε unósi n kpísi, kapε nkpáni n náási póké kpísi. ²⁸ Mpá nè lě, pɔn kɔ unósi n kpísi, áa akópε áka wa. Ukpére un kɔ ula n sód, úu akópε áka wa. Amá pitisi pεε pinósi n kpíkεsine nè pinósi pεε pila n sónkεene yé kam api piisoí kémεε mپole kom. Né nè pεé la rε ké likemεε nó lese.

²⁹ Lě kam rí la ké m maa, pimárecɔ, yεε rε itunε kai n tise íi nkpéni piyε. Lě nnya kaí nè neni n kpísi, li pise rε pεpεε pinósi m má piké n we yarε ápi pinósi má. ³⁰ Pεpεε n téní piké n we yarε ápi téní. Pεpεε mpóonare-i n we piké n we yarε ápi mpóonare-i we. Pεpεε n lééri pin curii piké n we yarε ápi líka má. ³¹ Pεpεε ketě nté líkó nè pipíkεi n wai ápi kapε likεcáá pikémúně n wailě. Li we rε ketě nké ákε nánaine kéké kelenε tási.

³² Am la rε nóké linyine nfasimé n wai. Upíima líkó nfasimé kε utáne uu yε n wai. Lě kuu yé n wa líké nè Upíima n láárú kuu yε n wéési. ³³ Unósikó pó nè yε ketě nké líkó nfasimé n wailε. Lě kuu yé n wa líké nè unósi n láárú kuu yε n wéési. ³⁴ Uu pεε mmé nè mmé n we. Limεcɔ, unósi tane née ukpére nkó yεε úu utisi n nyu yε Upíima líkó nfasimé wailε. U yε n wéésile uké lεlεε yé Upíima n larisi wa. U yε uipinε nè ukémúně kpísile uu waise Uléécαα líkó. Amá uyεε ula m má yě ketě nté líkó nfasimé n wailε. Lě kuu yé n wa líké nè ula n larisi kuu yε n wéési.

³⁵ Nónnésone kam la nnya kam lě nó símisi, ái ripine kam la ké nó wa. Nε la rε ani isoi n le yarε kai m pise, aní nè nókénéfa nnéi Upíima pikεi kémεε n we.

³⁶ Uηmánε úye un n yě tε úu yé fe uké umεcírε tí, uké mεrí líké ha nè keyáa kě kε u nè uuwancɔ api yé n sónne tu, un kɔ pεε káipi yarε uké u kpísi, ncée yε we rε piké sónne, pin n la. Pin n sónne, úu akópε áka wa. ³⁷ Amá úye un umεcírε pitíne n fe, un ukεfa-i n nyu rε ái u cónlě, amá uyεε nè umεpɔla yekei rε líké lě n we, u nè uwancɔ ápi kapε kulee ripéne, rísone kε liute uyě uu wa. ³⁸ Lě kémεε, un tε u yé uuwancɔ uyě kpísi, rísone kuu wa. Un kɔ rε úu yé u kpísi, lεlεε rísone feriyε.

³⁹ Unósi un ula n sód, úu ula nfaa kémεε méyule u má. Amá ula uyě un n kpu, unósi yé fe uu ula féé kuu n wée sónni. Li pise rε uyě kuu n sónnine uké Kirisi ukó. ⁴⁰ Né nè yě tε un titáne n tone, li yé u n láárú ai tósu kuu yé pisód tinkpá. Né kemúně yε kě. Nε nyáni yarε Uléécαα Nfaasone yε kɔ né kémεε welε nen nè símisi.

8

Inyóonsesare kecáá nsímé

¹ Tóké kelenε inyóonsesare nkó n símisi, nè la rε ani kɔ tε ntónéi mmú, mپá úye yε menyuwe mále. Menyuwe yεε tíyεsele usoi uu ríyu n wéési, amá ríla mεε yε tíyεse usoi uu nfatene kémεε pelu. ² Uye un umεcírε n nyáni rε úu kusa nyu, liute úu kahanε n ceri líké tu yarε lě kai m pise rε usoi uké céri. ³ Amá úye un Uléécαα n la, Uléécαα yε liute nyule.

⁴ Inyóonsesare kecáá nkó yε mmú rε piké yε i li née ápi kapε yε i li? Tɔ nyule rε pilée ápi ketě kecáá ríka-i we, amá Uléécαα use kóló yεε we. ⁵ Mpá písoi pin n nyáni rε pipileecαα née pipipiima yε mεyíkíyiki keléecαα-pɔ nè ketě nté kulúi wele, ⁶ tó nè nyánile rε Uléécαα use

yee we. Uyee Saa, uyee mpa yo wa. Uyee ko ntofaa nnei keme ro te. Upiima use kolo kari ko ma. Uyee Yeesu Kirisi ke Uleecaa uu ne rintiki uu ne le nnei lee ketē nkē kecāā rī we wai. Uyee ko ntofaa te.

⁷ Amā ai pīsoi nnei pee asei nyē nyu. Pilée nsímé ye meyá ne pinyine mainule, api ye pee nkpēni inyónsesare n le yare pilée pee mesei isare iyē te. Pi pinárei le, api pee m musu re isare iyee mékperinkpe pi waisele. ⁸ Amā ai pee iluke inyine yee yé n tiyese ari pīsoi sone Uleecaa inipee-i. Tō i lii, ári i lii, ai lika ró kpālē.

⁹ Mpa ke ncée nn nī rī we re non n la nó fe ani ye liisare iyē le, ani nómenécire tī ai kape pansē liké pinárei lóise. ¹⁰ Nkó yee nní rinárei m má un pó nkó yee nní menyuwe m má n yē pōn kelō pilée kucāñí kunyine-i tū pōn isare iyē le, ke uyē uu nní rinárei m má nnya, ai yé u wa yare uyē uké ko i lii? ¹¹ Mepónyuwe nnya, upómárecō nkó yee rinárei m má ye pee le ncée pōle. Lin ko pee we re Kirisi ye ko uyē nnya kpule! ¹² Non le ne pimárecō pee rinárei m má m pūnnente, li yé pikemúnjé cókai. Ani pee n nyu re Kirisi kani le ne pūnne. ¹³ Lē nnya, in te iluke inyine yé fe ii unémárecō lóise, am nkpāni píkai inyónsesare piluke kpāne. Lelēe re am la liké unémárecō lóise.

9

Lelēe rī we re utumē likó ne lē kai m pise re uké n wa

¹ Nē ne ko ncée mālē nen yé menēla wa. Nē ne ko utumē le. Nē ne ko Urópiima Yeesu yenaalenle. Nōo we lin nyíselē te ne Upiima pikei wale. ² Mpa picō pin m maa re am Kirisi utumē, ne nō kēme utumē le. Nōo Upiima kupénecō kēme we lin nyíselē te ne pinétumekēi rísone wale.

³ Tinōo ntí kam ye pepee n kēsu re am utumē pese: ⁴ Nē ne ko ncée mālē re ké pinékei nnya linéluke-luke ne le kam yé rī níru nókenémēe kpisi. ⁵ Nē ne ko ncée mālē ké Kirisi pikó kecōpe unyine kunósi kpisi arí n tóoine yare ke pitumē picō ne Upiima pimárecō ne Piyee api n wai mecō. ⁶ Yare tó ne Parinapasi nmanē kaí ne sá re tókē n keisi tōn ne merócíre kpínii, néē iye? ⁷ Wóo kecire yee isóóca wai ápi pee u hééle? Wóo ye kulée támesi úu yé kuripipi li? Wóo kecire yee ináa séni úu ye pee ukunaalee menaapenni n ntí?

⁸ Amā ai le ke pīsoi api n wai nmanē kam páilē nen ne símisi. Moisi isé pō ne ko limēcō mālē. ⁹ Li isé iyē kēme wólaalē te: Api ye ináa yee melukepipi kukpēpi-i n cōpu nnōo ripi re ii kape li. Yare ináa nmaa nkó mee le Uleecaa cōhlē? ¹⁰ Aai tó kuú ne le mánē? Tó nnya kapi mesei le woi. Li we re uyee n lum ye lumle un ne tálē te úu yé ulikó paa. Limēcō ke uyee melukepipi n cōpu pōo ko tálē te úu ye ulikó paa. ¹¹ Kari Uleecaa nsímé nó rin-yóó, Nfáasone likó kari le nókenémēe wa yare ipuri kari kecare-i lukesi. Tōn nkpēni nolinékó linyine n li, ai pee kerólukē kari lii? ¹² Picō ye nolinékó lele. Ai tó kaí pee ne sá re tókē meyá li n lee?

Mpa ne le, ári pee nó pise re ani linyine ró pa. Tō meníne linnéi merócíre wailē re ári la linyine liké Kirisi Nsímé Kecire púnēise nnya. ¹³ Ani nyu re Uleecaa keyō kee pepee Uleecaa pikei n wai kpínii? Inyónsesare yee pepee kenyóonsehúú-i n keisi pō ko kpínii. ¹⁴ Limēcō ke Upiima uu wa re pepee Nsímé Kecire n yóólē piké lipikei pē n wai pin ne le.

¹⁵ Mpa ne le, né am úka lika mpuri pise. Am ko walu re piké nkpēni linyine né pa. Li kutōsi we ké kpu ne kam yé linékó rī kóru. Uka úu yé fe uké lirikókari né kpu. ¹⁶ Nsímé Kecire piyóó ápi kenémēe ríyu piwaise likó, amā kai m pise re ké wa nnya kam wai. Lin né n fóm te am Nsímé Kecire mmē tiyóó, ai yé ne né sonesi. ¹⁷ In te kefa keke kam ne rinécúruu li wai, né ihée yosí. Amā in te ne wailē am la, li nkpēni né wele ncōni kapi né m pa. ¹⁸ Lē nnya, inéhée ye nkpēni iye? Inéhée yee re ké Nsímé Kecire riyóó faalaa, am kape úka le kai m pise re piké né pa korí.

¹⁹ Néē menécíre te, am úka ulasi. Mpa ne le, ne menécíre kpísile am pansese mpa úye ulasi ké ne n fe ké pīsoi meyā n le piké ne Kirisi kefa n tene nnya. ²⁰ Tó ne Pisui fi tōn n we, ne ye n

we yarē Usuifi amí nē pi lēni rē piké Kirisi nē kefa tēnē. Tó nē pēpē isé n tīkilē tōn n we, nē yē n we yarē uyē isé n tīkilē. Am kō pē isé iyē tīkilē. Nē lē wai rē ké fe ké nē pēpē isé iyē n tīkilē lē piké Kirisi nē kefa tēnē. ²¹ Limēcō kē tó nē pēpē ápi isé n tīkilē ari yē tōn n we, am pimēcō n we, ái kō pē rē nē am isé iyē nyu. Amá nē wale yarē am isé kutu cōlē ké nē n fe ké pēpē ápi isé n nyu lē piké nē Kirisi kefa tēnē. Kam nní Kirisi isé m pakarelē Uléécaā isé kē nēē kō lē tīkilē. ²² Tó nē pēpē rinárei m má tōn n we, nē yē menécíre waisele yarē unárei am nē fe am pi lēni apí nē Kirisi kefa tēnē. Nē yē mpá yēi menécíre palē rē mpá lin íye n we ké fe ké pinyinē lē Uléécaā uké piriya lō. ²³ Nsímé Kēcire nnya kam lē nnéi wai rē nēéké kō lisōnē lēē nkēmēē ní we kēmēē linékó yē. ²⁴ Ani nyu rē pikáhamēwure yēē kēcēsi-i kulúi n welē, amá use yēē yē ha kpasi uu ihéé yósuu? Ani limēcō nfatenē ncee-i n wuru nōn ημόόπυλῆ τε nōké kpasi nōké ihéé yósí. ²⁵ Mpá ukáhamēwure úye yēē ikóhó ncōpuri nē umēcire tinlē rísōnē. Ihéé iyē kuu n yósune íi yē kō pē picaai nánai. Amá tó nē nfatenē ncee-i ημόόπυλῆnle tōké ihéé yēē íi yē píkai n caai yósí. ²⁶ Pōoli uu kō kpá rē: Lē nnya, ái mēsamē kam itóó kariilē, am kō mēsamē mpá yēi fápii yarē kuyō kam káii. ²⁷ Ticurru am inépiñe kényu palē. Nē menécíre múilenlē rē am kape picō Nsímé Kēcire riyóó nē am pēē weri am pōōnē.

10

Pōoli ye Isirayēli pikó stmisi rē piké pimēcire nē inyōōnse tí

¹ Pimárecō, nē la rē ani lelē pē pirókpure n wa léise. Kuhope yē pē pinnéi yáriile kun pikecáá pailē, api kō pinnéi Míni-Wēé-Kukoi kēmēē tiki kumúnjē kpe-i kapí pē Esipiti keteni-i n léepō. ² Pi nē Moisi kupénecō kēmēē, li wa yarē kuhope nē Míni-Wēé-Kukoi kēmēē kapi pinnéi míni wolē. ³ Pinnéi pē kō iluke isē iyē Uléécaā-i n léeri li, ⁴ api kō pinnéi Uléécaā meni mēse níru. Kuparecañaa kpeē mpá yēi pi n tīkilē meni kapi lē níru. Kuparecañaa kpekpē nní Kirisi. ⁵ Mpá nē lē, pimēyā isoi íi nē Uléécaā risá. Lē nnya kapi kucēsi kóima-i kpí.

⁶ Lēlē ró nyíse rē ári kape mēwai kópe n la yarē kapí pē mē ní la mēcō. ⁷ Ani kape panse piléenyōōnse yarē pikecōpe pinyinē mēcō. Pi wa yarē kai Nléécaasimé ritelē-i n wólaalē te: PISOI yē tone api le api níru, api pē yisi api piyíraase loni. ⁸ Ari kape kō merócíre iwásánkaí tā yarē kē pikecōpe pinyinē apí pē n wa apí nē keyáa kēse kpi pISOI ákotokú afērē nē ataani (23.000). ⁹ Ari kape kō Upíima peikeē yarē kē pikecōpe pinyinē api u n peikeē, iwáa íi pi kēheni api kpíni. ¹⁰ Ari kape kō n ημόόlaankē yarē kē pikecōpe pinyinē api n ημόόlaankē, nkpō utumē uu ha nē pinnéi nám.

¹¹ Mēwai mē pi wale rē tōké yē, api mē wolu rē tó mpí tōō nní itunje tōrōō-i ní we tōké merócíre tí. ¹² Lē nnya, úye un m músu rē u ána até kecáá táálē, uké umēcire tí uu kape nē ní loó nnya. ¹³ Lē kai ní we rē liké kesoipipi peikeē mēcō kai yē nó peikeē. Uléécaā yē aseí ute lē. Lē nnya, uu yē ημυρεί pipeikeē piké yē nó feriyē. Lē nnya lin yē kumúnjē kunyine-i nó m peikeē, u yéē ncēē nó nyíse aní nē likēmēē lelu aní n kahari.

¹⁴ Lē nnya, ani piléenyōōnse n wuru rísōnē, pinésáne! ¹⁵ Nō pISOI sōhōō lē. Ani nórínécúruu mmē kam nní m ma kecáá musí aní paí nké! ¹⁶ Ani kepóripí kē kari yē rimmúlú arí nē Uléécaā pōōnēse ari kē níru ripaí nké. Kumúnjē kpe-i kari yē nní kē n níru, áke yē Kirisi menye nē tó ripénēsē? Kumúnjē kpe-i kari yē nní kukpónó n kpókōrine ari lē, Kirisi ipiñe kaku yē kō nē lē tó ripénēsē. ¹⁷ Kai nní rē kukpónó kuse kpeē we nnya, mpá tō nní kulúi we, tō ntónéi ipiñe isē lē, kukpónó kuse kpeē kari ntónéi ní lē nnya.

¹⁸ Ani Isirayēli pikó ripaí nké! Pēpē yē kenyōōnse-i inyōōnsesare n li nē kenyōōnse kē yēē ripénēle api wai píse. ¹⁹ Lē kam nní m ma aseí rē íye? Yarē liasei yēē rē piléé nēē isēē kapi yē nē n nyōōnse yē linyinē lē, nēē íye? ²⁰ Ai lē! Líka ái kei we. Lē kam m ma aseí nyēē rē inyōōnse iyē yē aníri ikó lē, ái Uléécaā ikó. Aam kō pēē la nó nē aníri nōké m pénelē. ²¹ Ani yē fe nōké Upíima kepōripí nē kuníri kekó m pénelē nōn níru. Nó nē Upíima aní yē m pénelē

nɔn le, nɔ ne aniri nɔn kɔ pɛnelɛ nɔn le. ²² Tɔ lalɛ tɔkɛ lɛ wa Upiima ilaarɔ ikɛ kerɔcɔ́a kam nɛɛ? Yare tɔ pɛɛ mɔpape u fele nɛɛ?

Tɔkɛ ye linnɛi wa ari ne Uléecaa riyu waise

²³ Nɔ ye maa rɛ: Ne meyikeyiki ncée málɛ nen yé mpá yo wa. Amá ái mpá yo yee yé né yóriye. Ne meyikeyiki ncée málɛ nen yé mpá yo wa, amá ái mpá yo yee yé tíyese usoi uu nfatene kémee pelu. ²⁴ Uka úu kape ukulaa cire n wéési, amá ani ye meníne picɔ kukó wéési.

²⁵ Nɔ ye fe ani lɛ kapi kuyáa-i n yái nnéi le. Ani kape ye nómenécíre nka likɛcɔ́a m písei liké nɔ ricón. ²⁶ Li wɔlaalɛ tɛ: Upiima yee ketɛ ne kekecɔ́a likó nnéi te.

²⁷ Nkó yee úu Kirisi ne kefa n tenelɛ un kusáne nɔ n sée nɔn n ha, ani lɛ nnéi kapi nɔ m pa li. Ani kape nómenécíre nka likɛcɔ́a m písei liké nɔ ricón. ²⁸ Amá unyine un nɔ m maa rɛ “isare nnyí ye inyónsesare le”, uyee lɛ nɔ m ma nnya, áni kape i li. Insá lɛ, li yé u ricón.

²⁹ Ai rɛ nɔ́ kai yé ricón nnya kam lɛ nté símisi. Uɔ kai yé rincón nnya kam lɛ símisi.

Ticuruu yo nnya ke nɛɛ yé ncée m má rɛ ké linyine wa, uɔ kemúnjé ake pɛɛ ne né yúlu rɛ ám kape wa rɛ li yé u ricón nnya? ³⁰ Nen linéluke-luke kecɔ́a Uléecaa m pɔɔnese, yo nnya ke unyine uu yé pɛɛ lɛ kecɔ́a kam Uléecaa m pɔɔnese nnya né lámaankɛɛ? ³¹ Lɛ nnya, nɔn ye mpá yo mpuri n le nɛɛ nɔn n níru nɛɛ nɔn n wai, ani ye tíyese Uléecaa rinyiri tiké n taálɛ. ³² Ani nómenécíre tɛ, áni kape tíyese nóinésɔi ikɛ Pisui fi nɛɛ Pikireki nɛɛ Uléecaa písoi kémee unyine lóise. ³³ Ani menécɔ n wai. Ne ye mpá yo kémee n náásile rɛ inésɔi ikɛ mpá úye n nyam. Ai nnésone kam wéési, amá ne wailɛ rɛ liké ne písoi kulúi sɔnesi liké piriyyu lɔ.

11

¹ Ani menécɔ n wai yare ke nɛɛ Kirisi mɛcɔ n wai.

Iye kai píse rɛ utisi ne unósi piké Uptima inipɛɛ-i n we?

² Ne nɔ pakare kaní ne mpá píyei kenécɔ́a n léiselɛ nɔn kɔ icélaa kam nɔ rintérjɛ rísonɛ múlɛ. ³ Mpá ne lɛ, ne la rɛ ani mmú kɔ tɛ Kirisi yee mpá utisi úye uyɔɔpi. Utisi yee unósi uyɔɔpi, Uléecaa pɔɔ Kirisi uyɔɔpi. ⁴ Utisi nkó yee linyine ríyyu n yáriilɛ un ne keyóme yáási nɛɛ un ne Uléecaa rinyiri símisi ye uuyɔɔpi Kirisi isei waisele. ⁵ Amá unósi nkó yee ríyyu nmanɛ ne keyóme n yáási nɛɛ un ne Uléecaa rinyiri símisi ye meníne uula isei waisele. Li we rɛ unósi nkó kapi rinkoósi rɛ isei ikɛ u wa kuu lɛ ne menyíne wa. ⁶ Unósi unsá n la uké uriyyu linyine yarii, uké mɛse nnyúpi nyai. Li kɔ pɛɛ isei wele rɛ unósi uké n nyalaalɛ nɛɛ uké n koósilɛ. Lɛ nnya, uké ye ríyyu linyine yarii. ⁷ Ai ne sá rɛ utisi uké linyine ríyyu yarii. Li we rɛ uyee ne Uléecaa menyíne we, un kɔ ríyyu u waise. Utisi ke unósi pɔɔ ríyyu waise. ⁸ Ai unósi ipinje ke Uléecaa uu kpísi uu ne utisi wai, amá utisi ipinje kuu kpísi uu ne unósi wai. ⁹ Ai kɔ unósi nnya ke Uléecaa uu utisi wa, amá utisi nnya kuu unósi pɔ́ wa. ¹⁰ Lɛ nnya kai píse rɛ unósi uké piléecaatumɛ nnya linyine ríyyu yarii liké n nyíselɛ tɛ u umɛcire utisi mɛtene ricɛpisele. ¹¹ Amá Upiima kémee, utisi unsá n we, unósi úu líka tu, unósi unsá n we, utisi páa kɔ líka tu. ¹² Yare lɛ kapi utisi ipinje n kpísi apí ne unósi wai mɛcɔ ke unósi uu ye utisi mari. Uléecaa yee lɛ nnéi wai.

¹³ Ani nórinécúruu musí ani yénu nké tɛ li ne sá rɛ unósi uké ríyyu nmanɛ Uléecaa n yáásii? ¹⁴ Lɛ kai nní ketɛ kecɔ́a n we ricuruu ye ró nyísele rɛ li isei we rɛ utisi uké nnyúpi riyá nké pi nn cá. ¹⁵ Amá li pɛɛ ríyyu má rɛ unósi pɔ́ nnyúpi nké pi nn cá. Lɛ nnya kai unósi nnyúpi he rɛ nké ye ríyyu u n yáriilɛ. ¹⁶ Amá úye unsá n la uké lɛ wa, liute uké nse kɔ tɛ tɔ́ ári mɛwai féé méka mɛcɔ keyóme yáhaa-i wai, apí kɔ Uléecaa icápine-i lɛ wai.

Uptima kupénɛcɔ iluke

(Matiyee 26:26-29; Mariki 14:22-25; Luki 22:15-20)

¹⁷ Am nkpeni mmɛ kam nní nɔ n símisine kémee nɔ pakarene. Ne ne nɔ césine rɛ nóinécápine ye nɔ kópule ai tósu kii nɔ n nyóonse. ¹⁸ Nsímé foí mɛɛ rɛ, ne kɔ tɛ nɔ ye nɔn n cápinelɛ, mɛkóolentene yèè nókɛnécɔpɛ n wele. Ne nyáni yare in n la, ái yé nnóome. ¹⁹ Li

meyíkíyiki pise re mekóólentene meké nókenécɔpe n we liké ne pepɛe nókenécɔpe aseɪ n tikilē ní lese liké ní nyíse nnya. ²⁰ Nɔ ye nɔn n cápinelē, ái nkpáni Upíima kupénɛɔ iluke nnya kani ye n cápinelē. ²¹ Likumúnjé re nó úka úu ye ucɔ merí piké kesé li. Mpá úye yee ye n tū un uiluke cire le. Pɛé uye-i ke nkũ nn picɔ ní we ke picɔ api ye m pomaalē. ²² Ani síyɔ má re nɔké ye kei-pɔ li ani níruu? Née Uléécaá icápine pikó káni waiselē nɔn pɛé la nɔké pepɛe ápi líka m má isei waise. Ké nkpéni nó maa re íye? Nɔ la re ké nó pakare née? Am yé mmú kémee nó pakare!

²³ Li we re nsímé mmē ke Upíima uu né n símisi kam nó téjiselē te: Kesine kē kapi Upíima Yeesu pepɛe pikópe u ní la anipe-i n wa, u kukpónó kpísile, ²⁴ kuu Uléécaá pipɔnɛse m masí, uu ku kpákórine uu re: Inépine iyē kápí ne nó nnya n nyóonɛ ye nnyí. Ani ye lē wa aní ne né n léiselē. ²⁵ Kapi piluke m masí, uu kɔ limɛɔ kepóripi kpísi uu re: Nkómɛine fale mee menénye nnya nó ne Uléécaá keɔpe ní we yee kepóripi nké. Mpá píyei nɔn ye ke n níru, ani ye mesére né n léiselē. ²⁶ Nɔn ye mpá píyei kukpónó nkú n le, nɔn kepóripi nké n níru, Upíima nkpɔ kani lē yóólē liké ha ne umepɛeme tu.

²⁷ Lelɛe tíyese ke úye uu ye un meháikuse wee kémee n we un ne kukpónó kpē n le un kɔ ne kepóripi kē n níru, Upíima ipiɛ ne umenye kuu lē ne púnne. ²⁸ Lē nnya, mpá úye uké ye musí uu uisoɪ paí nsonɛ uu pɛe kelenɛ kukpónó le uu kɔ kepóripi kē níru. ²⁹ Uye un méwoo n le un n níru, unsá n ceri re Upíima ipiɛ ye nyi, umecire kuu lē mɛwai me-i akópe palē. ³⁰ Lē nnya ke pisoɪ meyā api nókenécɔpe pitóikó, picɔ síkankáláká, picɔ meyā pɔɔ kɔ kpíni. ³¹ Tɔn ye pɛé m musí ari irósoɪ paí nsonɛ, Uléécaá úu yéé pɛé ne ró túhaane. ³² Amá Upíima ye ne ró túhaanele, uu kutu ró pásá uu ntósímé nyóonɛ re ápi kape ne pepɛe ápi Kirisi n nyu tó ripéne piké túhaane.

³³ Pinémáreɔ, lē nnya, nɔn ye n cápinelē te nɔké Upíima kupénɛɔ iluke li, ani ye méraane ani kelenɛ le. ³⁴ Nkũ nn úye n we, uké ye ukɛyɔ-pɔ limɛ. Uu kape wa Uléécaá uké ye nóinécapine-i ne nó túhaane uké akópe nó pa. Nen píyei nókenémee n hapɔ kam yé isímé tɔɔɔ iyē kecáá ripaí.

12

Nfáasɔne liheehɛ kecáá nsímé

¹ Pimáreɔ, ám la nɔké Nfáasɔne liheehɛ nsímé kecáá kuɲmaha-i n we. ² Nɔ nyule re káni pɛe kahanɛ Uléécaá n céri, li pɛe nó pásaille nɔn tikilē lin ne piléé kani n nyóonɛ ápi ye kɔ símisi mɛmpɔ nó sí. ³ Lē nnya kam te ké nsonɛ nó símisi nɔké kɔ te: Úka úu we re Uléécaá Nfáasɔne ye ukeméé we un ne símisi, uu pɛe re “liké Yeesu rité”. Úka úu yé kɔ fe uké re “Yeesu yee Upíima”, kái pɛe Nfáasɔne mee lē u símaase.

⁴ Nfáasɔne liheehɛ ye wele mpehē mpehē. Amá Nfáasɔne nse kóló mee lē nliheehɛ hɔnɛntɛ. ⁵ Ikeicee ye kulúi wele, amá Upíima use kóló kari lē keisi. ⁶ Mpá úye ne uakɛi ye nye, amá Uléécaá use kóló yee lē rínanɛ ró heelē tɔn ne a wai. ⁷ Nfáasɔne ye nliheehɛ mpá úye hele uké ne n-nnanɛ nyíse liké ne ntónéi yóriye. ⁸ Lē nnya knn ye unyine mɛwéesɛsɔhɔ he uú ne n símisi, nn kɔ ucɔ menyuwe he uyē un kɔ ne símisi. ⁹ Nfáasɔne nse mmē nn kɔ ucɔ he re uké nfatene m má, nn kɔ ucɔ he re uké ye wa utóikó uké peí. ¹⁰ Nfáasɔne yèè unyine hele re uké ye fe uké mɛwaisaɲa n wai. Nn kɔ ucɔ he re uké ye Uléécaá rinyiri ne símisi. Nn kɔ ucɔ he re uyē uké ye fe uké mmɛwai ne lelɛe ái mmekó céri uké kóólenɛ. Nn kɔ ucɔ he re uké ye meyu saɲa mpehē mpehē símisi. Nn ucɔ he re uyē uké ye fe uké me tuisse. ¹¹ Uléécaá Nfáasɔne cireníɲe mme mee lē nnéi waise. Lē knn ní la nké mpá úye pa knn ye u pa.

Mpá Kirisi ukó úye ye ipiɛ isɛ nlesɛ le

¹² Pi yé fe api Kirisi ne ipiɛ inyine yee ilése kulúi m má múɲɛisɛnɛ. Mpá ke ipiɛ iyē ii ilése kulúi m má, innéi ye ripénele ai wai ipiɛ isɛ. ¹³ Tó Pisuiɪ ne mpuri sanɛ pikó ne pilási ne pepɛe pimɛcire n te, tó ntónéi míni wolɛ. Nfáasɔne nn tó pansese ipiɛ isɛ. Nfáasɔne nse mmē menɪ kari kɔ n ntí. ¹⁴ Lē nnya, ái nlése nse mee ye ipiɛ kecáá n we. I ye kulúi n

welē. ¹⁵ Mpá kúna kun m maa rē káku nní kunípe nnya, áku nkpéni ipiñe ilese kémēe we, ku yé pēē lē nnya ikēmēe piwēē riyáá? ¹⁶ Mpá kutu kun m maa rē káku nní menípe nnya, áku nkpéni ipiñe ilese kémēe we, ku yé pēē lē nnya ikēmēe piwēē riyáá? ¹⁷ Ipiñe nnéi in pēē menípe, yo ke usoi uu yéē pēē nē kō? In pēē innéi kutu, yo kuu yéē pēē nē kukpáhá kō? ¹⁸ Uléecaa yēē mpá nlése n-ye umela kémēe nketone-i n yekei. ¹⁹ Ilése nnéi in pēē nlése nse, ipiñe ii yé pēē n we. ²⁰ Lē nnya, ilése kulúi yēē we kaí nē wa ipiñe cirenínge ise kóló.

²¹ Menípeē áme yé fe meké kunípe maa rē: Am nē líka pó wai. Limēcō ke ríyu ári yé kō fe riké ána maa rē: Am nē líka nó wai. ²² Ticurru ipiñe ilese iyē kari n nyu rē ii páápú yēē meýikíyiki ró yóriye. ²³ Iyē kari n nyáni yare i ye isei ró wa kecáá kari n̄sone paílē. Háii iyēē ii kúpaí meté n̄ we kari ye n̄sone nyóonsente. ²⁴ Amá iyēē pípaí n̄ nyam̄ ii pinyóonsente pē písei. Uléecaa ye ipiñe ilese wale uu t̄iyese iyēē ii kúpaí meté n̄ we ii ríyu nē icō m má. ²⁵ Kuu lē n wa nnya, mekóólēne áme ipiñe nlese nnyine nē ncō kecōpe we, amá mpá yo ye nē lico kutu cōlenlē. ²⁶ Nlése n-ye nn íwe n le, li ye nē icō ripénele ii íwe n le. Nlése n-ye nn ríyu n yē, li ye nē icō ripénele ai kesē i n láarú.

²⁷ Nō kesē nónnénéi Kirisi ipiñe lē. Mpá nó úye ye unlese lē. ²⁸ Uléecaa ye uicápine kémēē sitóne hekēsile. Pitumē kuu kekpeē mefoi tónse, uu melirū antepuye tikise. Uu kō metáanū picélaa tikise. Pē memáá, pepēē ye mēwaisaṇa n fe api wai, api tíki. Pē memáá, pepēē ye pitóikō m p̄aise api tíki. Pē memáá, pepēē ye picō n lē nē pepēē picō kecáá n̄ paílē nē pepēē meyu saṇa mpehē mpehē n s̄imisi api tíki. ²⁹ Ai pinnéi pēē pitumē, ai pinnéi pēē antepuye, ai kō pinnéi pēē picélaa. Ai kō pinnéi pēē ye fe api mēwaisaṇa wai. ³⁰ Ai kō pinnéi pēē ye fe api pitóikō p̄aise, nēē api meyu saṇa mpehē mpehē s̄imisi nēē api mē tuisse. ³¹ Lē nnya, ihēē iyēē innéi kémēē icō n fe kani yé nē n náasi rē nōké yē.

Lē nnya, ké nkpéni ncēē sōne píima mēē mpá yo n fe nó nyíse.

13

Nla kecáá n̄símé

¹ Nen pēē n̄símé n fe ké n s̄imisi yare ke sisoipipi asi ye n s̄imisi, nēē nen pēē piléecaatumē meyu n kómei, kām pēē usoico la, nē we yare kuweni kapi m pépu kun iwóo topori, nēē kuloo kpēē n tēni. ² Mpá lin nē n hē rē ké ye fe ké nē Uléecaa rinyiri s̄imisi, mpá nen kō mpá yo mēsōhō m má am ye kō lēlē m pékaalē ceru, am kō nfatene mēē yé riyópe rinsíka m má, nensá usoico n la, am nkpáni líka. ³ Mpá nen menémá nnéi píwekō n hōone rē piké li, mpá nen te piké p̄isoi kecáá nnya nna nē ḡmaasi, kām pēē usoico la, am kuláa kúka má.

⁴ Nla ye ninjule, nn ye kō kusoi wai. Nn ye ucō likó káipinkēē. Nn ye ríyu wēesi, n̄n ye kō nē rikókori n fulaalē. ⁵ Nn ye líka wa lēē ái aseí m má. Nn ye n wēesi rē liké nē mmecire sōnesi. Nn ye wóosi, n̄n ye kō ucō nkefa-i n fanaalē. ⁶ Piyaaluke pin yei n we, ái ye n n láarú, amá n̄símései mēē ye ntikin̄ ninjukuse. ⁷ Nla yēē mpá yo ucō sáreile. N ye kō mpá yo kémēē nfatene m mále, nn kō n tálē te mpá yo yé sōnesi. N ye kō nē mpá yo n kaharile.

⁸ Nla n̄n ye píkaí tēne. Pi yé Uléecaa rinyiri nē pisímé riyá. Nfáasone meyu mpehē mpehē pisímé yé kam api kpi, menyuwe áme kēto wai. ⁹ Li we rē kukéri kukéri kari mpá yo nyu. Kukéri kukéri kari kō Uléecaa rinyiri nē s̄imisi. ¹⁰ Amá lēlē n̄ nyam̄ nē kēto-pō lin píyei n leeme, lēlē kukéri n̄ we ye lē kēto wale.

¹¹ Kam pēē iwá n̄ we, menésímé nē kenémúnjē nē nnēsōhōosimé ye pēē welē yare kewá. Amá kam nkpéni riwéēse n wa, nē liwánkó lē t̄iyēle. ¹² Tō neni nyánile lin h̄ihiilē yare kenípeenyánié kémēē kumíiri. Amá tō kam ari keróyu-i ḡmaa mpá yo yenu n̄sone. Kukéri kukéri kam neni u nyu. Amá nē keyáa picere u tēnese n̄sone yare kuu nē n nyu mēcō. ¹³ Lē nnya nkpéni, mpá likei t̄orōo nní nnéi lin píyei n tēne, nfatene nē linyine kecáa pitá nē n̄la p̄aa yé tēne. Likei lē ketaani ái kutene we. Amá n̄la mēē likpēē.

14

Nfáasone liheehēe kecáá nsímé

¹ Nla kani yé mefoi n wéési nóké m má. Ani n náási nóké kó Nfáasone liheehēe yě, aí ne tósu nóké Uléécaa rinyiri ne n símisi. ² Mesei ye me re usoi nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi úu písoi ne símisi, amá Uléécaa rinyiri kuú ne símisi. Li we re úka úu u kómēi. Nfáasone kuú ne nsímé mee m pékaalē nyáni un símisi. ³ Amá úye un ye Uléécaa rinyiri ne n símisi, písoi ke uyē uú ne símisi. U yé pi lē api Uléécaa ncee-i papisi, uu ikari pi kpáse, uu kó piakinj ninjukuse. ⁴ Nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi ye umecire Uléécaa ncee-i papukusele. Amá nkó yee Uléécaa rinyiri ne n símisi ye pico Uléécaa ncee-i papukusele.

⁵ Ne péé la yare nónnénéí nóké Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi. Amá lē kam meyansei ní la yee nóké pee Uléécaa rinyiri ne n símisi. Nkó yee Uléécaa rinyiri ne n símisi ye nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi fele. Amá in te unyine ye liasei lese un símisi mecire kai yé pico kuláa wa, aí tíyese api Uléécaa ncee-i papisi. ⁶ Pimárecó, ne la ké nó pise re nen nókénéméé n hapó nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, yo kai yé nó yóriye? Ai nen nsímé ke Uléécaa né n nyíse nó n símisi, née nen nsòhòsimé nnyine nó n símisi, née nen Uléécaa rinyiri ne n símisi, née nen icélaa inyine nó m pa kai yé kuláa waa? ⁷ Limécó kái we ne iyómélú yare nní risú née kusole kapi ye ne anípe mí pi. Lianò ansá n kóólentelē, íye ke usoi uu yé ne ceri re risú kapi símisi née kusole kapi pépu? ⁸ Uyee rináatónj n símisi unsá anò n lese liké n kpáilē, wóo yé pee céri uké umecire cápine uké ne atópi leepó? ⁹ Limécó, nen Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, nansá ye rinò m ma riké aseí m má, íye ke usoi uu yé ne lē kani n símisi ceri? Méwoo kani pee lē símisi. ¹⁰ Meyu ye kulúí wele ketē kecáá, amá méka áme mekecòpe we re áme aseí má. ¹¹ Lē nnya, usoi un ne né n símisi, nensá umeyu n kómēi, ne ukemee usáne le, uyē un kó nē kémee usáne. ¹² Limécó, yare kani nní ní la nóké Nfáasone liheehēe meyá m má, ani n wéési mefoi re nóké meyá liheehēe m má lee ye Uléécaa icápine pikó n lē piké ne nfatene kéméé m papisi.

¹³ Lē nnya, li pise re nkó yee Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi uké Uléécaa pise uké u he uké ye fe uké me tuisse. ¹⁴ Nen limeyu mē ne keyóme n yáási, Nfáasone mee kenémee ní we kam ne yáási. Amá menésòhò áme pee líka wai. ¹⁵ Lē nnya, íye kai pise re ké wa? Li pise re ké Nfáasone mee kenémee ní we ne keyóme yáási, am kó menésòhò ne keyóme yáási. Né Nfáasone mee kenémee ní we ne yó, am kó ne menésòhò yom. ¹⁶ In te Nfáasone nmane kaá ne Uléécaa pònese, íye ke nkó yee úu meyu mē n kómēi uu yé fe uu pipópònese iyáhaa kecáá rinò yósu re Amí! Uu kó pee kómēi lē kaa n tee. ¹⁷ Mpá ipópakare kaa Uléécaa m pakarente iké íye nsá n nyamí, íi nkópáni ucó lénine uké ne nfatene kémee m papisi.

¹⁸ Ne Uléécaa pònese re u tíyese nen Nfáasone meyu mpehē mpehē símisi lin nónnénéí mmú fe. ¹⁹ Amá mpá ne lē, piyómeyáhaa pin n cápinelē, li ye kutósi né n we re ké anò fíí nyee kúkomē ní we símisi ké ne pi céési, ne kam yé meyu kápi n kómēi ne anò kulúí pi n símaanke. ²⁰ Ani kape mewá m músu. Ani akópe piwai ncee kémee n nyamí yare siwá fenféí. Amá ani ye mewéése musí. ²¹ Yare ke Upíima uu mí ma api Uléécaa Nsímé ritelé-i wólu re:

Písoi mpí pee meyu féé n símisi ne písáne anò kam ne tikine ké ne pinésoi símisi.

Amá mpá ne lē, ápi waisene.

²² Lē nnya, Nfáasone meyu mpehē mpehē písímé ye pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí Kirisi pikó kémee linyine yoriye. Limécó, nóké ne Uléécaa rinyiri n símisi ye Kirisi pikó kémee rícere le re linyine ye wai. Amá aí pee pepere ápi Kirisi m pakarelē kémee líka yoriye. ²³ Uléécaa pikó pin nképéni n cápinelē pin pinnéí Nfáasone meyu mpehē mpehē n símisi, piyómeyáhaa pinyine pee ápi limékó n nyu née pepere ápi Uléécaa m pakarelē pin kei n lompó, ápi yé maa re nò písòhòtore lee? ²⁴ In te pi pinnéí Uléécaa rinyiri

ne sīmisi, ke unyine yee úu Uléecaa m pakarelē nēe unyine yee úu limékó n nyu uu kei lompō, u yé ukefa-i musí, nsímé mmē nn u nyíse re úu alari má, ²⁵ kemúnjé kee ukefa-i m pékaalē ake kpáii, uu pee kéyu ketē kipi uu Uléecaa pakare, uu yóó re meseisei ke Uléecaa uu nókenécōpe we.

Lē kai m pise re liké Kirisi pikó icápine kéméé n sōne

²⁶ Yo kai nkpēni pise re nōké n wai, pimárecō? Nōn ye n cápinelē te keyóme kani yáasi, nókenécōpe unyine yéé fe uu yóm, ucō uu icélaa inyine pa, Uléecaa uu ucō nsímé nyíse, ucō uu Nfáasōne meyu mpehē mpehē sīmisi, ucō uu measei lese. Li pise re linnéi liké n lēni, piyómeyáhaa pin ne nfatene kémee papisi. ²⁷ PISOI pin ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē n sīmisine, ápi kape ye pité nēe pitaani rifaau. Piké ye kō use use sīmisi. Li kō pise re unyine uké ye n we un pinsímé mmē tuisse. ²⁸ Úka unsá n we uké tuisse, li pise re piké ye riséé. Piké ye ne pimécire kefa-i n sīmisi, api ye kō ne Uléecaa n sīmisi. ²⁹ Li pise re pēpēe Uléecaa rinyiri ne n sīmisi pité nēe pitaani piké ye sīmisi picō api ye pinsímé mmē músu api yēnu. ³⁰ Amá in te Uléecaa ye icápine iye-i unyine nsímé nyíse, li pise re uyee pee n símaari uké riséé piké nkó kutu rico. ³¹ Nō ye fe ani nōnnénéi Uléecaa rinyiri ne sīmisi ani tisentene, mǎpá úye uú ne icélaa inyine yēnu uu mǎlú, ai kō ne mǎpá úye n ηmóópúselē. ³² Pēpēe Uléecaa rinyiri ne n sīmisi ye ihēe iyē ke Uléecaa uu pi n he kecáá rnanje mǎle. ³³ Li we re Uléecaa úu méwoo méwoo ukó, amá nkínjine ukó lo.

Yare kai Uléecaa pikó icápine nnéi kémee ní we, ³⁴ li pise re pinósi piké ye Uléecaa icápine kémee n séélē. Api ncée má piké ye kei n sīmisi. Li pise re piké pimécire ricepise yare ke isé ii mǎ ma. ³⁵ Pin linyine n la piké céri, piké ye pipila pise síyō-i. Ai ne sá re unósi uké ye Uléecaa icápine kémee n sīmisi.

³⁶ Nēe nō músu re nókenémee nké-i ke Nsímé Kēcire nn léeme? Nēe nō ηmane kémee knn hápō? ³⁷ Uye un m músu re u Uléecaa rinyiri ne sīmisi nēe u Uléecaa Nfaasōne ihēe inyine má, liute uké céri re mmē kam ní nō ní wólu ye Upíima isé le. ³⁸ Amá úye unsá lē n nyu, Uléecaa pǎa kō liute nyu. ³⁹ Lē nnya, pimárecō, ani n wéési nōké ye ne Uléecaa rinyiri sīmisi. Amá áni kape n yulu re pISOI ápi kape ye Nfáasōne meyu mpehē mpehē sīmisi. ⁴⁰ Amá li pise re nōké linnéi n wai lin nyamí, ái kape m pulu.

15

Kirisi meyise nkpō kémee nsímé

¹ Pimárecō, Nsímé Kēcire kam nō rin-yóó ani n ηmurei, ani kō nkemee inínjǐ wai kamí la ké nō léise ² re n nórínēyu lǎle, in te nō nsōne m mǎlǎ. Insá lē, méwoo kaní ne kefa n tene.

³ Nsímé mmē kam tinécúruu n kō kam yé te né mefoi nō ritérjse. Lēle re arókópe nnya ke Kirisi uu kpu yare kaí pee mekee-me Uléecaa ritelē-i n wólaalē. ⁴ Pi u kulesile uu keyáa táánū tunjé pikpōkpō kémee yisi yare kai kō mekee-me Uléecaa ritelē-i n wólaalē. ⁵ Kuu pikpōkpō kémee n yisi, Piyee uu u yēnu, upitume kefi ne pité api kō limemáá u yēnu. ⁶ Uu limemáá upimarēcō píle píle menupū ne kuláa umécire nyíse itunje ise-i. Picō ye pikecōpe kpínle, amá pimēyā ye ne nfáa mǎle. ⁷ Uu kō limemáá Yakupu kpáfúme, uu kō pee limemáá pitume nnéi kpáfúme.

⁸ Uu pee pē nnéi memáá kō metórōsei né umécire nyíse, né nkó nēe nní ní we yare kewá pēni kapi mǎri. ⁹ Nēe Kirisi pitume kecōpe usírsá. Am tu re piké né sée re utume. Li we re ne pee Kirisi pikó wéékuselēnle. ¹⁰ Amá Uléecaa ipēelēe yee tíyese kamí ne isoi nnyí kam nní ní le we. Kefa kuú ne né n fénne, ái méwoo wa. Li we re ne pikei wale am pitume picō nnéi feriyē. Asei kecáá, ái nēe keisi, uipēelēe yee pikei pē wa. ¹¹ Lē nnya, mǎpá lin né nēe lin pēpēe pikei pē wa, Nsímé Kēcire kari nō yóólē. Mmē kani kō ne kefa tene.

Tó meyise nkpō kémee nsímé

¹² Tō yóólēnle rē Kirisi yē pikpākpā kémēē yisi. Iye kē nōkēnēcōpē pinyinē api yé pēē fe api rē pikpākpā āpi yē yisi? ¹³ In tē pikpākpā āpi yē yisi, lē nnya Kirisi pāa kō yisi. ¹⁴ In tē Kirisi ūu yisi, ntósímé kari n yóólē yē méwoo lē. Méwoo kani kō nē kēfa u tēnelē. ¹⁵ In mēsei rē pikpākpā āpi yē yisi, kē tō pēē wē tōn yóólē tē Uléécāa yē Kirisi yukusē, ūu kō pēē pikpākpā kémēē u yukusē, tō nē u rikpārāle, ari pēē wai pitansei nōmē. ¹⁶ Li wē rē in tē pikpākpā āpi yē yisi, Kirisi pāa kō yisi. ¹⁷ In tē Kirisi ūu yisi, méwoo kaní nē kēfa u tēnelē. Nō kō nē nōanékōpē kémēē wēle. ¹⁸ Li kō nyísele rē pēpēē Kirisi nē kēfa n tēnelē apí nē kpi yē pōlaalenlē. ¹⁹ In tē ketē nté isoi ḡmanē nnya karí nē Kirisi tálē, liróco yē íwē wēle ai tōsu mǎpá úyē.

²⁰ Amá mēsei kē Kirisi uu pikpākpā kémēē yisi. Uyēē mēfoí yisi. Li nyísele rē picō pēē n kpí pǎ né kō kam api yisikēē. ²¹ Usoi usē yēē nē sisoipipi nkpō ka. Usoi usē yēē kō tíyēsēnē sisoipipi siké yē nē pikpākpā kémēē yisi. ²² Kē pīsoi nnéi nē Atam api m pēnelē nnya kapi kpíni. Kapi nē Kirisi m pēnelē nnya kapi limēcō pinnéi nfāa fale yēnunē. ²³ Amá mǎpá úyē nē uitunē yē nyi. Kirisi yē piyise masile. Uyēē ufoí. Un píyēi n ka, upikó pēē limemáá yisine. ²⁴ Limemáá kē mǎpá yō ketō ake pēē sǎnti, kumúnjé kpē-i kē Kirisi uu iyóopi nnéi nē ḡnanjē nnéi nē n-yóopinanjē nnéi tékéēnē, uu pēē un-yóopinanjē nnéi Sāa Uléécāa anipē-i wai. ²⁵ Li wē rē Kirisi uké pēē iyóopi n tū kelenē liké ha nē tu pēē uyē-i kē Uléécāa uu yé upilaarō nnéi Kirisi kenyalē-i rinwúlase. ²⁶ Uláarō tārō kuu n tékéēnē yēē nkpō. ²⁷ Li Uléécāa ritelé kémēē wólaalē tē: Uléécāa yé linnéi ukenyale-i riwulase. Kai nní n wólaalē tē “linnéi”, ai pēē rē nē Uléécāa kapi lē tee. Li wē rē uyēē mǎpá yō Kirisi kenyalē-i riwulase. ²⁸ Mǎpá yō in ukenyale-i rinwula, uyē Uléécāa Kēpipi uu pēē umēcīrē cēpise uu Uléécāa kenyalē-i wúla. Uléécāa yēē mǎpá yō ukenyale-i rinwúlase, kei kē Uléécāa uu pēē meyíékíyiki mǎpá yō kecáá iyóopi tonēnē.

²⁹ Ani mpí pēē yē nní n ḡmurei rē piké pikpākpā nnya míní pi wole kecáá musí nké. Yō kapi lē nē náási? In tē mēsei yē mē rē pikpākpā āpi yē yisi, yō nnya kapi pēē ḡmurei rē piké pikpākpā pē nnya míní pi wole? ³⁰ Tǎ ḡmaa ricurūu ní? Yō nnya kari mpíi mēsérē nkpō lorólē? ³¹ Pimárecō, mǎpá keyáa kéyē kam nkpō heirentē. Mēseisei kē tō nē Urópīma Yeesu Kirisi kupénecō aku nǎ nnya meyíékíyiki rikókari né wē. ³² In pēē sisoipipi kemúnjé kam pēē má kam nē Efēsi-pō pīsoi kpááree pinyinē yarē icarenamē tōpu, yō kai yé né yóriyē? In tē pikpākpā āpi yē yisi, tóké mēse n wai yarē kapi m ma rē: Tō koso kpine, lē nnya tóké n le tōn níru. ³³ Ani kapē tíyē unyine uké nǎ kīraase: Aséncō kópe yēē isoi sōnē caailē. ³⁴ Ani nómēnēcīrē tī ani mǎsu ḡsōnē, ani kapē akópe n wai. Pīsoi yē nōkēnēcōpē wēle pēē āpi Uléécāa n nyu.

Ipinjē íyē kē pēpēē nkpō kémēē n yisi api má?

³⁵ Unyine yé pīse rē: Iye kē pikpākpā api yē yisi? Ipinjē íyē kapi nē pēeri? ³⁶ Pó uníri nkó! Aa nyu rē pinsá rilukēpipi n lukesi, ári yé fe riké lēē? ³⁷ Tipipi rinyinē kaa yē lukesi rē mpuri. In n la, risírēpipi nēē rilukēpipi féē rinyinē. Ai kuléē kpēē n lēlunē ricurūu kaa yē lukesi. ³⁸ Uléécāa yēē yē pēē ripipi tē ipinjē iyē kuu ní la hē. Mǎpá ripipi ríyē kuu ipinjē yēē nē ri n sá hē.

³⁹ Lifáakó ai linnéi isarē isē má. Isoisarē yē nē isēē ikó kóólēlenlē, sinúipi isarē nē impehē, ikpíntomé ikó nē iyē mpehē kō.

⁴⁰ Limēcō kē keléécāa-pō likó ipinjē íi nē ketē nté likó ipinjē kóólēlē. Keléécāa-pō likó nsōnē nē mmpehē, ketē nté likó nsōnē nē mmē mpehē kō. ⁴¹ Itunē yē imetéi cīrē málē, iwáre in imékó má, awárepi pōon kō amékó má. Mǎpá awárepi ricurūu áa metéi mēse má.

⁴² Limēcō kai sǎnti liké kumúnjé kpē-i kē pikpākpā api n yisine n wē. Pi yē pin pīsoi n kulési, pi yē fōnile, amá Uléécāa un pi n yukusē, āpi pēē píkai nkpō kpánē. ⁴³ Pi yē kékulaa-i íwē n wēle āpi kō páápú. Amá Uléécāa un píyēi pi n yukusē, pi yē pēē ríyū m málē pin kō páápú. ⁴⁴ Isoipinjē nnyí kari nní n nyáni kapi yē kékulaa-i m má. Pin píyēi n yisi, ipinjē fale kē Nfáasōnē nn yē n hē kapi mánē. Lē nnya, isoipinjē nnyí kari nní n nyáni yē wēle. Limēcō

ipinje iyē ke Nfáasone nn ye n he pǎ ne kǎ wele. ⁴⁵ Lē nnya kai Uléécaa Nsímé ritelé-i wólaalē te: Usoi foí uyē ke Uléécaa uu n wa uu u séi re Atam ye kesoi pipi le kee nfáa n yé. Amá Atam tǎwǎ yee nní Kirisi. Ukeméé ke Nfáasone nn we nn ye nfáa he. ⁴⁶ Ai ipinje ke Nfáasone nn ye n he yee pee mefoi we, amá isoipinje nnyí kari nní n nyáni ye nyi. Iyē ke Nfáasone nn ye n he ye kepire sóntile. ⁴⁷ Ntaai kapí ne usoi foí mǎ. Uyē ne ketē nté ukó le. Keléécaa ke ulírū pǎo léeri. ⁴⁸ Pēpee ketē nté n we ye we yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Pēpee keléécaa-pǎ n we ye we yare uyē keléécaa-pǎ n léeri meco. ⁴⁹ Tǎ ne neni wele yare uyē kapí ne ntaai m mǎ meco. Limeco kari kǎ sónti tǎké n we yare uyē keléécaa-pǎ n léeri.

⁵⁰ Pimáreco, ne la ké nó maa re isoipinje nnyí kari nní n nyáni íi yé fe iké Uléécaa iyǎopi kémeē lompǎ. Ai líka nnya, lelee ye n caai áí yé fe liké panse licaaiciré.

⁵¹ Ani kutu rico ké nsímé nnyine mee m pékaalē nó símisi ani kóm te ári ntónéi kpine. Amá tǎ kam ari ntónéi mmú ipinje féé conse. ⁵² Kumúnjé kuse kunyine-i ke rináatǎn arí ha meyéne mese keyáa tǎwǎ ténine. Tin lē n té, pikpǎkpǎ api yisi api pee panse pikpǎciré. Tǎ mpí, tǎo likumúnjé kpe-i nfáa m má, tǎo ipinje féé conse. ⁵³ Li meyíkíyiki pise re irǎpinje nnyí yee ye nní n caai iké panse icaaiciré, irǎpinje nnyí yee ye nní n kpu iké panse ikpǎciré. ⁵⁴ Lelee ye n caai lin píyei m panse licaaiciré, lelee ye n kpu lin kǎ píyei m panse likpǎciré ke nsímé mee n wólaalē nn pee sónti: Mme mee nní re:

Pi nkpǎ feriyē api n tékéé.

⁵⁵ Nkpǎ, áa nkpáni feriyē!

Nkpǎ, mepǎlǎo kǎa ne n kóni ye tenele.

⁵⁶ Akópe nyee nkpǎ melǎo waise, isé yee akópe rínanje heelē. ⁵⁷ Amá tǎ Uléécaa pakare kuú ne Urǎpíima Yeesu Kirisi rintíki uú ne rínanje ró he ari nkpǎ feriyē. ⁵⁸ Lē nnya pimáreco keciré, nóinépinje íi kape riyǎo, áni kape n tinarente. Ani mpá píyei n kenaaalē nǎn Upíima pikēi rísone wai. Nórínécúruu ye nyule re pikēi pē kani ukupéneco kémeē n wai ápi yé méwoo wa.

16

Itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Kirisi pikó n sǐ

¹ Siwóo itǎho kapí ne Yerusalem-pǎ Yeesu pikó n lénine nkó ye nkpéni mmú: Ne lē kai mewai m má Uléécaa icápine pikó pee Kalasii-pǎ n we pisímé masile. Nǎoké kǎ pimewai ritiki. ² Mpá kewénteyaa ukóso úye, mpá úye uké ye lē kuu yé n fe uu tǎho ukeyǎ-pǎ iyaa yekei. Ké ne n tuipǎ, nǎn linnéi picápine masí. ³ Nen píyei n tuipǎ, né átelé wói am pē kani n lése re piké ne nóinéitǎho Yerusalem ha pa, apí ne péne. ⁴ Lin m pise re ké rinécúruu ha, tǎ ne pē yé nsé tipéne.

Lē ke Pǎoli uú ne piwai n náási

⁵ Masetuwaani ketē kam tíkiné ké ne nókenémee tuipǎ. Kei kam cǎpune kelené. ⁶ In n la, né nókenémee siyáa sinyine wa. Ticuruu in n la, am nnyiyē kumúnjé nnéi nókenéméé tone ani né léní am ne kei kam n sǐ tǎmpǎ. ⁷ Li we re am neni la ké nó yé am ne n tǎsu. Amá Upíima un n la, ne la ké nókenémee siyáa wa. ⁸ Amá né pee Efesi kuyu-i tone Pantekooti keyaa aké ha ne tulu. ⁹ Ai líka nnya, mpá ke piláarǎo api kulúi n we, li kei ncée né tǎpilele fouu ké ne pikēi píima pinyine pee kuláa m má wa. ¹⁰ Timotee un nókenéméé n tuipǎ, ani u yǎsǐ rísone, áni kape tíye uripǎo riké caai. Li we re menéco kuu Upíima pikēi wai. ¹¹ Lē nnya, úka úu kape u lómiise. Amá ani u lē uké nkíninje ne uncee sǎne uú ne kenémee pēeri. Tǎ ne Yeesu pikó picǎ ye u ménle. ¹² Ne urǎmáreco Apoloosi pǎ tinmǎópúsele re u ne Yeesu pikó picǎ piké nókenéméé hapǎ. Amá úu kahané n nǎmurei re u yé nkpéni tǎmpǎ. Lin píyei ne u rinsá, u yé hapǎ.

Icélaa tǎwǎ ne iyáhaa

¹³ Ani kapε lɔpile, ani nfatεne kέmεé n we, ani itisi yɔsí aní m páápú. ¹⁴ Ani mπά yo n wai ne nla.

¹⁵ Pimáρεcɔ, nɔ nyule re Sitefanaasi ne ukeyɔ pikó pεε pifoí Akayii ketē kέmεε Kirisi ritiki api kɔ mεse ne mεse Uléécαα pikó kecɔpe pipikεi n wai. Lē nnya kam tε kέ nɔ pise re: ¹⁶ Ani nómeneécíre ricepise, ani pi ne pē nnéi pεε pimεcɔ mē ne pipikεi n ηmóópúlē metene n we piké nɔ n séni.

¹⁷ Sitefanaasi ne Fɔrutunatuusi ne Akayikuusi mekamε ye né larisile. Káni ní we, pεpεε lē kani yé pεε n wa né wai. ¹⁸ Pi rinékín ηnɔkusele yare kapi nɔ n wa mεcɔ. Ani lipite pē ipakare pípa ceri!

¹⁹ Uléécαα icápine yeε Asii ketē kecáá ní we pikó ye nɔ yáási. Akilasi ne Pirisili ne Yeesu pikó pεε ye pikeyɔ-i n cápine ye nɔ yáási, nɔ ne Upíima kupénεcɔ kέmεε. ²⁰ Nópinémáρεcɔ nnéi pεε nté ní we ye nɔ yáási! Ani nómeneécɔpecire yáhaane ani memáρεcɔ pirane. ²¹ Né Pɔoli, née rinécúruu ne kunénípe anɔɔ nnyé wói re ne nɔ yáási. ²² Uye unsá Upíima n la, Uléécαα uké u rité! Maranata! A kam, Urópíima! ²³ Upíima Yeesu uké ípeeléε nɔ nyíse! ²⁴ Ne nónnénéí lalε nɔ ne Kirisi Yeesu kupénεcɔ kέmεé.

Títelē lírū ke Pṓoli uu Korēnti pikó n wói

Lēlē rítelē ntí kēmēē ní we

Kaí ne rítelē foí kēwǎle-mē n kpíime, Korēnti pikó ápi kómēine. Lē nnya ke Pṓoli uu pi wǎlu uké pi nyíse re uripṓo ye ne pi caailenle.

Lē ke ifaaci iyē ii n kériinēlē ye nní:

1. Pṓoli ye lē kuu Yeesu Kirisi itumē n le nkó símisi. Likēi lise kuú ne n náási yēe re uké mǎpá yei tíyese piké Sáa Uléécaā ne Yeesu Kirisi ceri. Iwe ne ncón ye kēmēē piyēle, amá nínine kuú ne mǎpá yo kahari (1-7).
2. Pṓoli ye Kirisi pikó pēē Korēnti-i ní we pise re piké kefa keše ne Yerusalem pikó pēē íwe m má hē. Lē ke picṓ api mēyǎ m má, liké pē kai m párilē yoriye. Ayu nyēē pilénaane kari yé n fe ari Yeesu Kirisi nnya m má kecáá kemúnjé ró hēle (8-9).
3. Pṓoli ye nyíse re u alari mále uké pitumē nṓome mēwai ne pinnṓosimé kési (10-13).

Iyáhaa

¹ Nēē Pṓoli yēē Uléécaā mēla kēmēē Kirisi Yeesu utumē m panse, ne urómáreco Timotee. Uléécaā icápine yēē Korēnti-i ní we ne Uléécaā pikó picṓ nnéí pēē Akayii ketē nnéí kecáá ní we kari rítelē ntí wǎlu. ² Urósáa Uléécaā ne Upíima Yeesu Kirisi piké ípēelēē nṓ nyíse api kṓ nkínine nṓ hē.

Pṓoli ye Uléécaā pṓoneē

³ Tṓ Uléécaā pakare. Uyēē Urópiima Yeesu Kirisi usaa. Uyēē íwe ró n tē uu kṓ mǎpá yo kēmēē arókin nínukuse. ⁴ Uyēē ye ntócón nnéí kēmēē arókin nínukuse uu re tóké ye kṓ fe tóké pēpē ncón mpehē mpehē kēmēē ní we akó nínukuse yare ke uyē uu arókó n nínukuse mēco. ⁵ Ai linyine nnya, tṓ Kirisi íwe iyē icṓ mēyǎ lele. Limēco ke Uléécaā uú ne Kirisi tikine uké ne arókin mēyǎ nínukuse. ⁶ Mǎpá tṓn íwe n le, tṓ i lele re Uléécaā uké ne tṓ ritiki uké ne nṓanékín nínukuse uké kṓ nṓanēyu lṓ. Uléécaā un ye arókin n nínukuse, u lalē nṓké nkínine ye nṓké ye ne fe nṓké ne meróco íwe iyē icṓ kēmēē n kahari. ⁷ Lē nnya, tṓ ne nṓ tálēnle mēyíkíyiki. Li we re tṓ pinyuwe mǎalenle nṓone re kani nní irówe icṓ n le, Uléécaā ye nṓanékín nínukuse nne yare kuu arókó n nínukuse mēco.

⁸ Pimáreco, tṓ lalē ani ceri re tṓ Asii ketē kēmēē íwe píima lile. Háí irótisi ii ne tene, ai ró feriyē ari pēē m músu re ári yé pēē nfáa rikpá. ⁹ Amá tṓ ne pēē mēyíkíyiki nkpṓ kukpáhá pikóme masile ari ntókpṓ yósu. Li lē wale re ári kape ye ne merócíre n tálē, amá tóké ye ne Uléécaā yēē ye pikpṓkpṓ kēmēē písoi n yukuse n tálē. ¹⁰ Uyēē nkpṓ mmē kēmēē ró lése, uyēē kṓ pilése ró kpáne. Mēyíkíyiki karí ne u tálē te u yé kṓ pilése tṓ rikpá. ¹¹ Nṓ ne kṓ keyóme yáásile nṓn ne likemēē ró lēni. Písoi mēyǎ ne kerócáá keyóme yáásile, Uléécaā un lē nnya ró kpálē. Lē nnya ke písoi mēyǎ api sónti piké tṓ nnya kṓ Uléécaā pṓoneē.

Pṓoli ye lē kuu ní la uké wa conse

¹² Lēlē rikókori ró ní we ye nní: Ari níka kerófa-i ne merócíre cési. Kecíre ne kefa keše ne aseí nyēē Uléécaā kēmēē n léeri karí ne mǎpá úye inipeē-i pirókēi wa, aí ne tósu nṓkenémēē. Uléécaā kēmēē kai léeri, aí sisoipipi mēwéesesohṓ-i kai léeri. Uléécaā kefa kuú ne ró n fénne kēmēē kai léeri. ¹³ Ai liféé linyine kam nṓ wǎlu, lē kani nní ní kéēni nṓn kómēi mēmáá. Ne kṓ tálē te nṓ kam ani nṓone pikóme kpá ne kēto-pṓ re ¹⁴ kukéri kukéri nmanē kani nēni kómēi. Nṓ nyule re Urópiima Yeesu un píyei m pēeme, li yé tṓ nnya rikókori nṓ wa yare kai kṓ nṓ nnya rikókori tṓ n wainē. ¹⁵⁻¹⁶ Lē kam ne tálē nnya kam pēē la re nen Masetuwaani n tósu, ké nṓ rilóólú. Nen kṓ Masetuwaani n leeri, am kṓ nṓkenémēē pitiki kpá am lisṓne mēlírū nṓ hē. Kei kani yé pēē ne mǎpá yo né lē arí ne Yutee ketē sí. ¹⁷ Yare mēwoo kam kemúnjé kē

wa, née iye? Née kam ní maa re né lē wa, kesoipipi mēmúnjé kam lē musí nēn kényu ne kēpire sónē? ¹⁸ Nē Unéléécaa, nsímé mmē kari mēsére nó n yóólē nín kényu ne kēpire nkó. ¹⁹ Lī we re Uléécaa Kēpipi Yeesu Kirisi nsímé kē tó ne Silasi ne Timotee ari nókenémee rin-yóó nín kényu ne kēpire nkó. Asei ase kuu má, nyē nyē "ēē". ²⁰ Yeesu yē mēsei lē kē Uléécaa uu ní maa re "ēē" u yé ró wa. Yeesu uyē kari yē kō ne ritiki ari ne Uléécaa ríyu waise re "ēē" u lē kuu ró ní ma wa. ²¹ Uléécaa uyē tíyēselē tē tó ne nnó tóké tó ne Kirisi kupéneco kēmee inínjé kari. Uricuruu yē ró lése uu ukuwéé-mē yekei. ²² U nwói kerócaa wale uu Nfáasone kerómee wai uké ne ró nyíse re u lisone ne ró ménle. ²³ Uléécaa yē nyánile! In te ne kiraasele, uké linyine né wa. Am la kē nó m pēkesi nnya kām nókenémee Korenti-i pēpō. ²⁴ Ai rínanjē karí ne nó wai re ani ne kēfa tene. Nō nfatene kēmee inínjé piwai máálenle nísone. Amá tō la re tó ne nnó tóké kesē n keisi liké mpóonare nó n heelē.

2

¹ Am la kē nóanépōo caaise nnya kam tihó re ám nókenémee pēpōne. ² Néen nképéni nóanépōo n caaise, wóo yē pēe nō mēmáá nē tipōo larukuse, insá nó mpí apōo kam n caaise? ³ Lē nnya kam títelē tē lē nó wói re nēn píyēi n tuipō, ám kape nó mpí, nōo yē pēe rinépōo n larukuse kēmee menínjē mpóocai yē. Ai céreise re ne ye nēn mpóonare m má, lī ye kō nónnénéí mmú n láárúle. ⁴ Ncōn píima kēmēé kam pēé we lin kēwu-i né mulú, nēn meýikíyiki tēni am ne rítelē tē nó wólu. Amá ám nó wói re nóanépōo aké cai, ne nó wói re ani ceri re ám kusa nó la.

Piké uwaikópekó akópe sárei

⁵ Asei kecáá in te unyine ye písoi apōo caaise, ái nē kuu wa, amá nónnénéí apōo kuu caaise. Am kape ne rinnákíise nnya, né re nómenéyá apōo kuu caaise. ⁶ Lē kē nómenéyá ani nní u rincóise ye ne u piyē. ⁷ Lī nképéni tu re nóké lē u sárei, ani urikín nínjukuse, mpóocai píima nnyine nín kape ne ní ka nké u n lóise nnya. ⁸ Lē nnya kam nó welu re ani n wai liké n nyíselē tē nō u lalē. ⁹ Lē nnya kam títelē tē nó ní wói yēe re ne pēé lalē kē nó pēé kē yē tē nō mpá yo kēmee ripakare má née áni má. ¹⁰ Nōn úye uakópe n sárei, nē ne kō liute sáreile. In te nē ne nnyine má kē unyine sárei, ne nō nnya liute písarei masile yarē kai Kirisi kēmee m pise. ¹¹ Nē lē wa re Setani úu kape ne ncée n yē uké ró feriyē nnya. Lī we re tō umela kuú ne n náási nísone nyule.

Lēle Turowaasi-pō Pōoli ripōo n caaise

¹² Kumúnjé kpe-i kam Turowaasi-pō Kirisi Nsímé Kēcīre piyóó ní hápō, Upíima ye ncée né tápilele re kē pinékei wa. ¹³ Mpá ne lē, tinépōo ye pēe caailenle, kām unémáreco Tiiti n yē nnya. Am pēe Turowaasi pikó-i yisi am Masetuwaani ketē sí.

Yeesu Kirisi yē yē tíyēse kari ye feriyē

¹⁴ Uléécaa yēe ipakare te, uyēe tíyēselē kari Yeesu kupéneco kēmee mēsére feriyelē tōn menánjē-nanē nnōn sōnē. Tó kuu ye ne ritiki písoi apí ne mpá yei Kirisi ceru yarē tulaali kpáhákó kapi fō. ¹⁵ Tō Kirisi utulaali lē Uléécaa keyu-i ne pē kē Uléécaa uu n lō ne pēpēe mpōlecee n tíkile kēmee. ¹⁶ Tulaali uyēe pēpēe nní mpōlecee n tíkile kecáá kukpáhá kunyine mále, kpe ye usoi ní kpu. Amá ku pē ayu kē Uléécaa uu nní n lō kecáá kukpáhá kunyine lē kpe ye nfáa n he. Lē nnya, wóo kēcīre yēe tulaalē tē u yē lipikei pē wa? ¹⁷ Tó, ári picō meýā pēe Uléécaa nsímé ne n kpéense mecō we. Amá Uléécaa yēe tó tumme tōn urinyiri ne aseí uinipēe-i símisi tó ne Kirisi kupéneco kēmee.

3

Nkómēine fale kēmee pikeikó kecáá nstmé

¹ Nò nkpēni nyāni yare meróćíre kari nó nyíse, née íye? Née yare ke picò api ye n wa mecò li kò tó pise re piké rítelē keróćáá wóí tóké nó nyíse nóké kelenē ró céri? Née li pise re nóké rítelē keróćáá wóí tóké picò nyíse piké kelenē ró céri? ² Nórínécúruu, nó rítelē ke Kirisi uu keróćáá n wóí. Arókinj kēmēē kapi ri wólaalē. Nó ke písoi api ye ne ró céri. Písoi nnéi yé fe api rítelē tē ceru api kò ri keeni. ³ Nó asei kecáá rítelē ke Kirisi uu ne pirókei rintíki uu ne wolu. Ai kēwole meni menyine kapi ne ri wóí, amá Nfáasone mee Ulééca kēmēē n léeri kapi ne ri wóí. Ai kò aparekpáncúkú kecáá, amá sisoipipi akinj kēmēē kari wólaalē.

⁴ Kari Kirisi ne rintíki tòn ne Ulééca tálē nnya kari lē símisi. ⁵ Ai re tó músu re tó fe ari ntónaŋe cire ne linyine wai. Amá Ulééca nmanē yee ye tíyese kari ye fe ari li wai. ⁶ Uyee tíyese kari panse nkómēine fale kēmēē pikeikó. Ai isé wole-wole ke Ulééca uu nkómēine fale kēmēē ró pālē, amá unfaa kuu ró pālē. Isé wole-wole yee ye ne nkpo ka, amá Nfáasone pò ne ye usoi nfáa hēle.

⁷ Ulééca ye pee mēkēē-me aparekpáncúkú kecáá uisé wóile umeyóopi amē pee likumúnjē kpe-i n tēlu. Moisi keyu ye pee tēlule hái, Isirayēli pikó ápi ye pee fe piké u riwerii. Ai kò re mesére ke Ulééca meyóopi mē amē péē we. In te isé yee ye ne nkpo ní ka yé fe ii lē nyíse re Ulééca meyóopi amē kusa piye, ⁸ íye ke Nfáasone mee ye nfáa n hē pò yé pee mēse wa? ⁹ In te isé yee ye n tíyese Ulééca uu ne písoi túhaane pinsímē nn kpi ye fe ii ró nyíse re Ulééca meyóopi amē kusa piye, íye ke Nfáasone mēwai pò yé pee mēse wa? Ai n yé tíyesele ari panse asei pite Ulééca inipeē-ii? ¹⁰ Tó fe arí maa re tòn meyóopi mee pee mēkēē-me n tēlu metéi ye nkpēni kpule. Tòn pee mēkēē metéi ne neni mēkó m múnjēisene, tó fe arí maa re neni mēkó ye mē fele áí nkáripí. ¹¹ Asei kecáá, in te lelee áí mesére ní we yé fe ai nyíse re Ulééca meyóopi amē kusa piye, íye ke lelee mesére ní we pò yé pee mēse wa?

¹² Tó ne meyíkíyiki tálenle nmaa. Lē nnya kari ne tirópó ne kefa keke símisi. ¹³ Tó, ári ye Moisi mecò kenírípi kēyu yarii. U ye pee lē yariile re Isirayēli pikó ápi kape yē lē ke meyóopi mee amē ye n nánai amē ye mēketò n tu. ¹⁴ Amá li pee kunísí pi ricale. Hái ne neni-me, pi ye pin nkómēine kpure atelē n keeni, kenírípi keke kee ne kēyu pi hilalenle, ápi fe piké ke lese. Ai líka nnya, Kirisi kupénecò kēmēē nmanē ke kenírípi kē ake ye usoi keyu-i le. ¹⁵ Hái ne neni-me, pi ye pin Moisi Isé Atelē n keeni, kunísí kpee ne wele kun cōlē. ¹⁶ Amá yare kai n wólaalē te úye yèè un píyei uncee rin-yá un Upíima-mē m pansepò, kunísí yèè lele. ¹⁷ Upíima uyē kapi nté n tee yee nní Nfáasone. Kei ke Upíima Nfaa nn ní we ke usoi uu ye ne uripò n we. ¹⁸ Lē nnya, tó mpí nnéi siyu-i ke kunísí áku nní ní cōlē, Upíima meyóopi ye mesére ró tēlusele yare kenípeenyánei kēmēē. Upíima ye ró panseserile tóké kam tóké ne menyine u wa. Meyóopi ne metéi píima mee mesére ní taálē kēmēē kai lē wai.

4

Ari líka tu, amá Ulééca ye pee umemá píima tó rimútse

¹ Ulééca yee Unfanare kēmēē upikei ró pa. Lē nnya ke ikari íi ró tenelē. ² Tó piwahakei pee isei ní we kesile. Ari nnóme ne pirókei wai, ári kò Ulééca nsímé kēnjéēselē. Amá tó nsímései yóólenle lin kpáíilē. Meróla mee re mpa úye uké yé te tó Ulééca inipeē-i asei pite le. ³ In te Nsímé Keciŋe kari n yóólē ye písoi kunmaha we, pēpē m pòlu knn kunmaha we. ⁴ Ke ketē nté uyóopi Setani uu inípee pi rinhíla nnya, ápi péē ne nsímé mmē kefa tene. Uu ye n̄murei piké mmetéi mee n wariye yē. Metéi mē kēmēē ke Kirisi meyóopi amē léemelē. Kirisi uyē kēmēē kai Ulééca léselē lin nyāni. ⁵ Ari yóólē te písoi piké tiróćúruu n nyāni, amá Upíima Yeesu Kirisi kari kekpeē waiselē. Tó ye maa re tó ne Yeesu nnya nópinékeikó le. ⁶ Ulééca yee mēkēē-me ní maa re: "Metéi mēkē kunmaha-i ta" metéi cire mee arókinj kēmēē tapaalē. Uyee péē lalē uké tó rikpáíise. Lē nnya kuu umeyóopi mee Kirisi keyu kēmēē n kpáíilē tó céreise.

⁷ Tó we yare sipérétúhu kēmēē kapi lisone píima rimpólo. Ai péē n nyíselē te áí tóo linyine tulaalē, amá Ulééca nnaŋe mee linnéi wai. ⁸ Iwe nnyí nnéi ncòpuri yee ró kálaalē in tó nyíkilē, amá áí ró feriyē, ári nyu íye kari yé wa, amá ári pee ripóo fóm te li piluke ró masile.

⁹ Pīsoi yē rō wéékuselenlē, amá Uléécāa úu rō fóm. Keteni-i kari laanu, amá ári kpu. ¹⁰ Meséře kari Yeesu nnya mpá yei nkpo heirente, Yeesu nfaa nké ne kerómee n nyíselē nnya. ¹¹ Tō nfāa málē, amá meséře kari Yeesu nnya nkpo heirente. Li nyíselenlē rē mpá tōn n kpu, unfāa yē irópinje-i wele meséře. ¹² Li nkpo tó risale nóké ne nfāa m má nnya.

¹³ Li Nléécaasimé ritelē-i wólaalē tē: Ne ne kefa tenelē nnya kam símisi! Kemúnjé kēse kē kari kesē nfatenē kecāá má. Karí ne kefa n tenē nnya kē tóo kō símisi. ¹⁴ Tō meyíkíyiki nyulē rē Uléécāa yēe Upiima Yeesu pikpōkpō kēmee n yukuse yé kam uu kō umecō tó yukuse uu tíyese tó ne nnó ari Uléécāa kekúrí sí. ¹⁵ Nó nnya kari lē nnéi wai rē Uléécāa uké mpá yei meyā ne pīsoi kefa fénne piké u ceri, pīsoi pēe yé u m pōnēse piké kō ne kulúi n kpārīise pin umeyōpi taáselē nnya.

Iye ke usoi uu yé nfatenē kēmeé n we?

¹⁶ Lē nnya kē tirópōo ári yē píkai caai. Mpá irópinje nnañe mmú nn n teneri, nfāa kē Uléécāa uu rō n he yē mpá keyáa kéye mpape kpáselenlē. ¹⁷ Lē nnya, nēni mēwee mmé-i iwe kari n le íi líka tu, íi yē kō nāñai. I yé kam ii meyōpi píima menyīne rō he meteneciré. ¹⁸ Ai lē kapi yē ne inípee n yé kecāá kē tóo músu. Lē kapi yē ne inípee n yé ái yē nāñai, amá lē kápi yē ne inípee n yé pō ne liteneciré lē.

5

¹ Tō nyulē rē irópinje nnyí kēmee kari nní n we yē we yare kucánjī kunyīne. Kun píyēi n fori, Uléécāa yē keyómecāa-pō kēyō kēe yé meséře n we ne rō mémpōlē. Ai pīsoi pēe kē mō, amá Uléécāa yēe uricuruu kē mō. ² Tō kō wele tōn kucánjī kpē metene ñmōpu, tōn meyíkíyiki káipi tóké keróyo kēe keyómecāa-pō n we kēmee lompō. ³ Asei kecāá, tōn píyēi keróyo kē-i n lompō, Uléécāa úu yē menmanē rō lēepō. ⁴ Kumúnjé nkú nnéi kari nní irópinje nnyí kēmee n we, tō ñmōpule yare ncōni mēe rō nyíkilē. Ai rē tō lalē tóké irópinje nnyí kēmeé lē, amá tō wéésilē tóké ipinje yēe meséře n we kēmee lō, liké wa rē lelē yē n kpu yē nfāa teneciré kēmee lompō. ⁵ Uléécāa yēe tíyese rē liké lē kerómee conse. U unfāa rō hele. Leleē nyíse rē u kalē uké lē kuu tó riñnyí rō pa.

⁶ Meséře kari ikari má. Tō nyulē rē kumúnjé nkú nnéi kēmee kari nní irópinje nnyí kēmee n we, tō Upiima ketone ne ketāa wele. ⁷ Asei kecāá, nfatenē karí ne sōne, ái lē kari n nyáni nnya karí ne kefa tenelē. ⁸ Tō mesei ikari málē tōn la tóké irópinje nnyí kēmee lē tóké Upiima kēmee ketōne ha. ⁹ Lē nnya kari kō náasi rē mpá tōn irópinje nnyí kēmee n we nēe tōn ikemé n le, irósoi iké ne u n sá. ¹⁰ Lē nnya kai pise rē ntónéi mmú, mpá úyē uké ha Kirisi uké ne u túhaane. In tē úyē yē lisōne nēe líkōpē unfāa kēmee wa, liute uu umēwai ihéé yósu.

Kirisi yē tō ne Uléécāa kecōpe nsímé nyōñse

¹¹ Tō nyulē rē li pise rē piké yē Uléécāa wuri. Lē nnya kari ñmóópúlē tē pīsoi piké ntósímé ñmurei. Uléécāa yē rō nyulē nñōne. Ne kō nyáni yare nó ne kō rō nyulē nñōne. ¹² Aní kape n nyáni rē merócíre kari kō pinyíse nó kpálē. Amá tō lalē nóké ncée yē nóké tó nnya rikókōri n wai. Lē kēmee, nó yē nnyīne yē aní yē ne pepēe yē lē ke inípee ii yē n yé ne ríyu n wéési séesē. Pē ápi yē lelē rikín kēmee n we waise. ¹³ Tōn isōhō n tori, tó ne Uléécāa nkó yē mmē. Amá tō nó kēmee ne ntóyukpáii nnéi wele. ¹⁴ Nla kē Kirisi uu rō n nyíse yē tirókín-i wele ari yē pēe ne nsímé mmú ñmurei rē usoi use kóló yēe pīsoi nnéi kecāá kpu. Kuu nní n kpu nnya, pīsoi nnéi yē kpulē. ¹⁵ U pīsoi nnéi kecāá kpulē rē pepēe nfāa m má ápi kape kō ne piisoi n le yare pimekó cīre-i kápí we. Amá Kirisi yēe pikecāá n kpu uu kō pikpōkpō kēmee yisi nnya kápí we.

¹⁶ Lē nnya kári kō nkpeni úka nyáni yare kapi yē kesoimuné ne n yé mecō. Mpá karí pēe mekēe Kirisi ne kesoimuné kēmee n nyu, ári kō nkpeni lē u nyu. ¹⁷ Uye ne Kirisi pin timpēne, liute yē panselē lifále kē Uléécāa uu n wa. Likpure yē tómpōlē, lifále ai léeri. ¹⁸ Uléécāa uyēe ne Kirisi rintíki uú ne tó ne uricuruu kecōpe nsímé nyōñse kēmee kai léeri.

Uyee kə ró forii re təké pīsoi picə ne kam piké u ne pē kecəpe nsímé nyóonse. ¹⁹ Kirisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne uricuruu ne pīsoi kecəpe nsímé nyóonse, úu piməwai kópe kpísi uké ne pikéi wa. U ró forii re təké pinyóonse pē nsímé riyóó. ²⁰ Lē nnya, Kirisi yee ró tumme re təké nté upikeikó pee ne urinyiri n tú. Tó ke Uléecaa uú ne nní tīkilē, ari ye pīsoi sélei re: Ani Kirisi rinyiri nnya ηmurei piké nó ne Uléecaa kecəpe nsímé nyóonse. ²¹ Kirisi úu akópe áka má, amá uyē ke Uléecaa uu aróképe cəonse. Uyē nnya ke Uléecaa uu nkpéni ró kpáilē te asei pite.

6

¹ In lē, ke tó ne Uléecaa ari nní kesē n keisi nnya, to nó pise re áni kape tíye kefa ke Uléecaa uú ne nó n fénne liké méwoo wa. ² Uléecaa ye maa re: Kai itunje n tu re ké íwe nó tē ne ne kutu nó ricəle, ke keyáa ke n tu re ké nánéyu lə, ne nó comele. Lē nnya, ani kō te itunje yee nkpéni lē tu re Uléecaa uké íwe nó tē, keyáa kee tu re uké nánéyu lə. ³ Ai tu re təké unyine ncée he uké fe uké pirókēi kémee ró kési. Lē nnya kari ηmóópulē te úka úu kape tó nnya Uléecaa kupénecə kémee loó. ⁴ Amá to lalē pīsoi piké merówee ritiki piké kə yē te to Uléecaa pikeikó le ne kefa kesē. Lē nnya kari ncōη ne mpári ne mpóocaai kémee merócire múlilē tən kahari. ⁵ Pi ró káiile api hánesi, api pīsoi tálaankee re piké pitele ró wa. Pikei api ró pelu ari kə kunənkū ne nkū fine. ⁶ Ari lē ke irósoi ii n kpáilē ne merónyuwe ne merócire pimúlú ne merówai səne ne Uléecaa Nfaasəne ne lē kari nla yíkíyiki m má ⁷ ne nsíméseī pisímé ne Uléecaa nnaηe kpísi arí ne nyíse re to Uléecaa pikeikó le. Asei likó lee irótəpilū kari ye ne uláarə rintíki ari ye kə ne merócire tápisi. ⁸ Pinyine ye ríyu ró waisele, picə pin isei ró waise. Pinyine ye ró pakarentele, picə pin tó lámaankee. Pi ró nyánile yare pinóome in kə ne asei kari símisi. ⁹ Pi waille yare ápi ró nyu, pin kə ne ró nyu nśəne. Pi ró nyánile yare to kpuwaalenle, tən kə pée ne nfáa má. Pi ye ne nkpə ró n lalē, amá ápi ye pee ró kō. ¹⁰ Pi ye n lalē piké tirópóo caaise, amá lin pee mesére ró láarú. Api ye re to píwekəó le, amá tóo pee pīsoi meyā memá waise. Te ári líka má, in kə ne tóo mípá yo má. ¹¹ Nó pirósəne Korēnti pikó, ani kō te to nó símisile ari kpáiiise re to nó lalē ne kefa kesē. ¹² Ari sirófa nó pesí, nóo nósinéfa ró pesí. ¹³ Lē nnya kam nní nó símisi yare sinépipi. Nóoké kə nósinéfa merócə ripérése.

Kirisi pikó piké pepee ápi Kirisi ne kefa n tenelē ne pimécire to

¹⁴ Nó ne pepee ápi Kirisi ne kefa n tenelē áni kape ye ripéne, ái kə pee re li ye lē tipéne. Iye ke lisəne ne líkópe ai yé fe ai péne? Iye ke metéi ne kuηmaha aku ye ripéne? ¹⁵ Iye ke Kirisi ne Setani api yé fe api kóməine? Yo yee yé fe ai uyee Kirisi ne kefa n tenelē ne uyee úu Kirisi ne kefa n tenelē péne? ¹⁶ Yo ke Uléecaa keyə ne piléé kenyóonse ake pénelē? Tó ne Uléecaa yee nfáa n te keyə le, yare ke Uléecaa ricuruu uu mí maa re: Né kam am pikecəpe n we tó ne pē tən sōne. Ne sōnti ké Piuleecaa, pē piké kə panse pinésoi. ¹⁷ Uléecaa uu kə kpá re: Lē nnya ani mpuri səne pikó pē kecəpe le, ani iyaa n we. Ani kape ne líkperinkpekəó líka rikə, néeké pee nó yəsi. ¹⁸ Ké pee nóunésáa, nóoké pee pinéηmáne ne pinékpére. Né Upíima nnaηe nnéi ute, née lē ma.

7

¹ Pinésəne kecire, tóo lē ke Uléecaa uu mí maa re u yé wa te. Lē nnya, təké məwai kópe mee ye ipiηe ne rikíη n caai heere. Tóké n ηmóópulē, irósoi iké n kpáilē tən nśəne Uléecaa wuru.

Lélee ye Pəoli mpóonare n he

² Ani kapε nósínεfa né pesí! Ari úka líka caai. Ari úka riwárarase, ári kó úka likó yósí tóké n te. ³ Ai akópe kam nó pálē nnya kam lē símisi. Yare kam pimáa m masí, mpá lin nfáa nēe lin nkpó, tó nó lalε meyíkíyiki. ⁴ Ne ne ripóó nó láárúle meýá. Nónéco ye rikókari né wele nsone. Nó ye nnécón nnéi kέmee rinékín ninukusele ai pee meýá né n láárú.

⁵ Háí karí ne Masetuwaani ketē kέmee n tuipó, ári mewénte yē. Iwe nnyí ncəpuri kari kei yē. Tó ne picó picéhaankεε ye mpí, iwame ye kó nnyí kerófa-i. ⁶ Amá Ulééca yē pē apó nyee n caailē ikari rikpásele. Uyee tíyese ke Tiiti mekame ame ikari tó rikpáse. ⁷ Ai umekame ηmane mee ikari né rikpáse, amá kuu kó né n símisi lē kani kó uyē ikari rinkpáse yee kó ikari né rikpáse. U ró símisi re lelee n wa ye nó ricónle hái non la náké piyéne né rikpá, non kó kenécáá tópu. Lelee tíyese kai meýánsei né larisi.

⁸ Mpá rítelē tē kamí pee nó n wóipó tin nóanépóó n caaise, ám nkpéni ne ri téní. Ne nyule re rítelē tē ne pee kumúnjε kunyine-i nóanépóó caaisele, amá am nkáripí ne ri téní. ⁹ Li nkpéni né láárúle. Ai re kam nóanépóó n caaise nnya, amá ke nónnépóócaai nn n tíyese ani mefine conse nnya. Ulééca yee pēé la re nóanépóó aké lē caai. Ai pee nkpéni mese wai re ári líka nó caai. ¹⁰ Mpóócaai mee Ulééca kέmee n léeri yē meýíkíyiki tíyesele usoi uu mefine conse, Ulééca uu uriyu lolu. Ari mmē téní. Amá mpóócaai mee ketē nté likó kέmee n léeri yē ne nkpó kale. ¹¹ Tinételē ye nóanépóó caaisele yare ke Ulééca uu n la: Ani ripáí kuláa píima kpē kai nkpéni nó n wa. Ani yē kani nkpéni nla m má re náké lisone n waii? Ani yē kani nkpéni ne nóanékópe piyámne n yóne? Ani yē nómenéwai kópe men nkpéni nó cónlē? Ani yē non nkpéni riwure máa? Ani yē non nkpéni meýíkíyiki wéési náké piyéne né rikpáa? Ani yē kani nkpéni n ηmóópúlē? Ani yē kani nkpéni n la náké uwaikópekóó kutu ripasaa? Nó linnéi wale aní ne nyíse re áni nsímé mmē kέmee líka caai.

¹² Ai uyee akópe n wa nēe uyē kapi akópe n wa nnya ke nēe rítelē wói. Amá ne lalε náké ncée yē náké Ulééca inipee-i nyíse re nó kerópire nyenule. ¹³ Lē nnya ke nómenéwai ame ikari tó rikpáse.

Ai nkínñine ηmane kaí ne ripá. Ke Tiiti uu nókenémee ne mpóonare n yisime re nó nónnénéi ukumíiri peseme nnya, li ró láárúle ái ne kusa. ¹⁴ Ne ukeyu-i nó pakarele, áni isei né lukeise. Tó ye mesére aseí nó símisile, ai kó nkpéni nyíse re ne alari mále ké Tiiti keyu-i nókenécáá rikókari n wai. ¹⁵ Kumúnjε kpe-i ke Tiiti uu pee nókenémee n we, nó pee u waiselenle, ani kó kusáne u yósu nsone. U ye likecáá léisele uu nó n la ai tósu kuú pee nó n la. ¹⁶ Li né ninule re ne fe am ye mpá yo kέmee ne ripóó nó larisi.

8

Nfanare kέmee pihee

¹ Pimáreco, tó la tóké lē ke Ulééca uu ne Masetuwaani-pó uicápine kefa n fénne nó símisi. ² Li pee ncón píima kέmee pi tanle ái ne pi peikee hái. Mpá ke íwe íi pēé ne pi n tónaalē, piakín ye pēé ninule, api pēé ne nfanare he. ³ Ne ne inénípee yenle re mpá úye yee meýéne mese lē kuu kuhεe n we he, hái api fáause piricuruu mela kέmeé. ⁴ Pi pee tó ricónle re tóké ncée pi he pē piké kó pilikó he piké ne Ulééca písoi pee Yerusalem-pó n we lémpó. ⁵ Pi wale ai tósu lē karí pee m músu. Pimecire kapi mefoí Upíima pa, api kó limemáá pimecire ró pa Ulééca mela kέmeé. ⁶ Lē nnya kari Tiiti pise re uké nókenéméé hapó uké lē liké ne kέto tu yare kuú pee nla pikei pē n kóraane mecó. ⁷ Nó pimámá le Ulééca likó nnéi kέmee. Nó nfatene mále non kó nsímé nyu, nó kó Ulééca likó picére masile, áni kó siká má. Nó kó nla ró nyíselenle. Lē nnya, ani kó mewai sone mmé kέmee nólinékó ne nfanare he.

⁸ Ai re isé inyine kam nó pálē te ani i ritiki nnya kam lē símisi. Lē ke picó api nní n ηmóópúlē nnya kamí la náké kó ncée yē náké nyíse re nó mesei nla mále. ⁹ Nórínécúruu ye nyule lē ke Urópíima Yeesu Kirisi uu ne kefa nó n fénne. U pee umámá le, uu nń nnya umecire waise úwekóó re uké uiwe ne ritiki uké ne nó waise pimámá nnya.

¹⁰ Lẽ nnya, ne la ké nképni nnékó nó maa ítòhò nnyí nsímé kèmeé. Lelée yé pikéi nó wa. Nòo yemi pifóí ítòhò nnyí kemúnjé wa, nòo kò yemi mēfoí nòinékó pa yare kani yé ní fe. ¹¹ Lẽ nnya, ani nképni pikéi pē wa n̄sone ne kètò-pò yare kani yé ní fe ani wai ne kefa kесе yare kaní pее n kóraane mеcо. ¹² Usoi yèè un ne kefa kесе n he, pi ye uihее iyē yòsile n̄sone. Aai lē kári m má kapi ró pisei.

¹³ Ai re nòké nómenécíre íwe tã nòké ne picò lē. Li pise re nó ne pē kani nní n̄ lēni nòké kucò m má. ¹⁴ Líka ái itunje nnyí kèmeе nó párilē. Nò málе n̄n picò fe. Nò fe ani pē kai m párilē lēni. Lin kò píyei n ka lin nó rimpárí, pē pin m má, api kò nó lēni. Lelée yé tíyese ani nónnénéí mmú n sá. ¹⁵ Yare kai Nléécaasimé ritelé-i n wólaalē tе:

Pepее meyá n kóoi ápi líka picò sanai,
líka ái kò pepее nkáripí n kóoi ripárí.

Tiiti ne upisencò kecáá nstmé

¹⁶ Ne Uléécaa pakare re u n̄móópú mmē kamí pее nòkenécáá m má ncò Tiiti kèmeе wa nnya. ¹⁷ Tò u maa re uké nòkenéméé hapò uu n̄murei. Uricuruu ye pее rihóle n̄sone re uké nòkenéméé hapò. ¹⁸ U ne urókó use yee Nsímé Kεcire n yóólē pin Uléécaa icápine nnéí kèmeе u waiselē kari tum. ¹⁹ Ai kò kpá re icápine iyee u lese uké ró sárū tóké ne nfanare pikéi mpí pее nní arónípe-i n̄ we kecáá m paílē. Lelée yé Upiima meyòopi lese ai nyíse ai kò lē kari n̄la m má tóké ne picò n lēni lese ai nyíse.

²⁰ Ari la unyine uké fe uké ró kési re ári ítòhò píima nnyí kapi nní arónípe-i n wa kecáá n̄sone paílē. ²¹ Ai Upiima keyu-i n̄mane, amá ne pisoí siyu-i karí la tóké wa yare kai m pise.

²² Tò kò urómárecò use pi ritikisele. Tò mepehē kulúí kèmeе u peenle ari yénu re úu síkà má. Uu kusa kò nképni ne ripòò nó láárú. Li kò nképni ikari pihee u rikpásеле re uké nó lē. ²³ In Tiiti, uyē ne unésencò le un kò nòkenéméé unékeicò. Pimárecò picò pее u n tíkile pò ne Uléécaa icápine pitume le. Pее keisile re piké ne Kirisi ríyu waise. ²⁴ Ani pi nyíse re nò meyíkíyiki n̄la málе, pisoí piké pее ne Uléécaa icápine-i yé te nò masei n̄la málе, api kò ceru re ne alari málе ké nòkenécáá rikókòri n wai.

9

Lẽ kapi ne pimárecò pее Yerusalem-pò n̄ we n lénine

¹ Ai nképni pise re ké ítòhò kani yé ne Uléécaa pikó Yerusalem-pò n̄ ha kecáá nnyine nó wói. ² Ne yē te li nórínécúruu ripòò wale re nòké pi lémpò. Lẽ nnya kam Masetuwaani pikó kèmeе nòkenécáá rikókòri wa am pi maa re pimárecò pее Akayii keteni-i n̄ we ye hái yemi-me pimεcire picápine máalenle re piké tóhò. Nópinén̄móópú ye tíyesele pimeyá apí n la piké tóhò. ³ Mpá ne lē, pimárecò mpí kam nòkenéméе tumpò nòké meyíkíyiki nómenécíre n cápine yare kam m̄ ma nnya. Ne nsímé mmú kèmeе nòkenécáá rikókòri wale. Am la liké wa re méwoo ye mе. ⁴ Insá lē, tó ne Masetuwaani pikó t̄n n hapò, n̄nsá kahanе nómenécíre n cápine, isei yé ró li re t̄n ne méwoo ripòò nó larisi nnya. Isei ye kò n̄ ticururu lene. ⁵ Lẽ nnya kamí musí re li nyam tе ké pimárecò pē tin̄móópúse piké ne kekpeé né wa piké ha ítòhò iyē kani m̄ maa re nó ne kefa kесе pa kecáá m paílē. Ké ne n tuiپò, pin linnéí nyóonsente api yekei. Kei kai yé pее nyíse re kefa kесе kaní ne tóhò, áni kefa kèmeе téní.

⁶ Ani n nyu re úye un nkáripí n lukesi, nkáripí kuu ye kpasi. Uye un meyá n lukesi, meyá kuu ye kpasi. ⁷ Li pise re mpá úye uké ne uripòò he yare kuu urikin̄-i n wa. Uu kape ukеfa-i n téní, ái kape kò ne rínanje. Li we re uyee ye ne mpóonare n he ke Uléécaa uú la. ⁸ Uléécaa yé fe uu mpá yo mpuri nó he, líka ái yé pее píakai nó ripárí, ani kò mpá yo meyá m má n̄n ne mewai s̄one wai. ⁹ Lẽ kai Nléécaasimé ritelé-i wólaalē tе:

U ye ukefa nnéí ne píwekóó lisone wale,

mesére ke unfanare n̄n we, rín ye tenе. ¹⁰ Uléécaa yee ye ipuri ulame he uu lukesi uu kò iluke u he uu le. U yé kò n̄ lē kai nó m pise he, uu kò tíyese ai meyá wai nónnéfanare

pikēi pōō nē n taālē. ¹¹ U yē tīyēsē ani mǎpá píyēi m má ani yē nē mēsérē n nyísēlē tē nō nfanarē pikēi piwai lalē. PISOI MEYĀ YÉ PEE NÓLINÉHEEHEE KANI PI M PÁSII NNYA ULÉÉCAA PŌNNESE. ¹² Lēlē pi m pǎrīlē kani lē pi pa. Ai Uléécaa pISOI ŋmanē kē nfanarē pikēi mpí api yóriyē. Pi kō tīyēsēlē pISOI MEYĀ PIN ULÉÉCAA PŌNNESENTE HÁI. ¹³ Nómēnēwai mmē yē mēwai kēcīrē lē hái. Mē yē tīyēsē pISOI MEYĀ API ULÉÉCAA RÍYU WAISE, KANI N NYÍSÉLĒ TĒ NŌ KIRISI NSÍMÉ KECIRE ÍSŌNĒ TIKILĒNĒ NNYA. NŌ YĒ KŌ NÓLINÉKŌ KPÍSILĒ NŌ NĒ ULÉÉCAA PISOI PEE YERUSALEM-I Í WE NĒ PICŌ NNÉI ANI HŌNĒ. ¹⁴ Kapi n yē tē ULÉÉCAA YĒ MEYĀNSEI KEFA NĒ NŌ FĒNNELE NNYA, PI YĒ NÓKENÉCÁÁ KEYÓME YÁASI API KŌ NŌ N LA. ¹⁵ Tókē ULÉÉCAA PŌNNESE KUÚ NĒ LISŌNĒ LĒE ÁI LICO M MÁ NŌ Í HE NNYA.

10

Pōoli yē upikēi mēwee kēcáá sīmisi

¹ Nēē Pōoli, nē kapi n tee rē nē yē nēn nŌKENÉKÚRÍ n we am nŌINÉNÍPEE n wuru, nēn ketaa-pō n we, am nŌ n sēnkēē, nē la kē rinécúruu nē Kirisi nnarē nē umēwai sŏnē ritiki kē nē nŌ pise rē: ² Ani kape tīyē, nēn kumúnjē kúyē-i nŌKENÉMEÉ n hapō kē nŌ sēnkēē. Nē la rē nēn ha n hapō, kē pepēē m músu rē kesoimunjē karí nē pirókēi wai nē kēyu papisi. ³ Tō pēē mēsei sISOipipi lē, amá áI kesoimunjē atōpi acō kari tōpu. ⁴ Ai sISOipipi itōpilū kē tōō nē arótōpi wai, amá itōpilū yēē m pǎápú in ULÉÉCAA-I LÉERI KARÍ NĒ TŌPU. I yē fele ii ULÉÉCAA PILAARŌ IMELE LÁULI. Iyē kari yē nē sínŏōmetahai pepirentē. ⁵ Iyē kari yē kō nē lē nnéi lēē ríyu n wéēsi, lin limēcīrē sIKALĒ lin nē ncēē tǎpaalē tē pISOI API KAPE ULÉÉCAA CÉRI pepirentē. Tō yē pISOI SIMÚNJĒ CŌPIILE, ari tīyēsē API KIRISI M PAKARELĒ. ⁶ Tō mērócīrē picápīnē masilē tókē pipakarēcīrē kutu ripasa, nŏn píyēi m pakarē nē kēto-pō.

⁷ Ani mǎpá yo mēwee ripái. In tē nŌKENÉCŌPE UNYINĒ YĒ YĒ TĒ U MĒSEI KIRISI UKÓ LĒ, UKÉ CÉRI RĒ TŌ NĒ KŌ UMECŌ KIRISI PIKÓ LĒ. ⁸ Mpá nēn rínanjē mmē kē Upíima uu né n he nē rikókōri piwai nkáripī n tŏnjē, isēi íi né wainē. Li we rē u ró n hēlē rē tókē nē nŌ lē nŏké nē ULÉÉCAA NCEE KÉMEPE PAPISI. Ai pikópe kari nŌ LA. ⁹ Am la liké n we yarē nē nē anételē nŌ náraasentele. ¹⁰ Pinyinē yē símaankēē rē nē Pōoli atelē kam yē n wŏi nsímé yē mǎpapē nē itisi tŏsile, amá nēn pikékúrí n we, am panse unárei nnénŏŏsimé rín kō pēē mulú. ¹¹ Uyēē nní lē n sīmisi UKÉ NSE KŌ ÍSŌNĒ RĒ: Lē kari ketaa-pō í we tŏn nē arótēlē wŏlu, nē lē kari yē ha nŌKENÉKÚRÍ Í WE TŌN WAI YĒ SÁLE.

¹² Ari káipi tŏ nē pepēē API YĒ PIMECIRE NNYÁĀ N YEKEI Tókē n sá, ári kō la tókē mērócīrē nē pi múnjēsēnē. Pi pikēmúnjē cīrē mǎlē kapí nē pimēcīrē m músu, pin kei pǎilē pin nē pimēcīrē PICŌ MÚNjēsēnē. Pi piníri lē. ¹³ In tŏō, ári mēwoo rikókōri wai liké ha nē sítŏ sinyinē rifaau. Kē ULÉÉCAA UU NŌKENÉMEPE PIKEI RŌ N FORII, U PISITŌ RŌ NYÍSĒLĒ. Sēsēē KERŏMÚNJĒ KARI N KPÍSINĒ. ¹⁴ NŌ KEI KARI YĒ NĒ PIRÓKĒI N TU KÉMEÉ WELE. Lē nnyā kari pifŏi nŌKENÉMEÉ NĒ KIRISI NSÍMÉ N HÁPŌ, ári PIKEI Kē ULÉÉCAA UU RŌ N FORII KĒTŌ RIFA AU. ¹⁵ Tŏ, ári PICŌ PIKEI KAPI NŌKENÉMEPE N WA NĒ Mēwoo rikókōri wai. Tŏ nē músulē ricurruu rē nŏnnéfātēnē yē MEYĀ WA, tŏō kō fe ari keisi ai lē tŏsu áI nē kēyu n sí. Amá ári yē wa liké PIKEI PĒ Kē ULÉÉCAA UU RŌ N FORII SÍTŌ RIFA AU. ¹⁶ Limēmáá kari yē pēē fe arí ha sitē sēē nē ketaa nŌ Í WE KÉMEÉ NSÍMÉ KECIRE YŌÓ. Ari la tókē ayu nyē-i kē PICŌ API PIPIKEI N WA KÉMEPE KEISI Tókē PĒE PIPIKEI KAPI PIWAI M MASÍ NNYA RIKÓKŌRI N WAI.

¹⁷ Uyē un n la UKÉ UMECIRE RITAÁSE, UKÉ LĒ Kē Upíima uu n wa nnyā UMECIRE RITAÁSE. ¹⁸ Li we rē áI nkŏ yēē UMECIRE M PAKARENTE YĒE UPÍIMA KÉMEPE RÍYU MÁ, amá nkŏ Kē Upíima uu m PAKARENTE YĒE RÍYU MÁ.

11

Pōoli nē pepēē n kīraase rē pi pitumē lē

¹ Hŏi pinékŏ! Ani n kahari aní nē né kŏm, mǎpá nēn n wai yarē isŏhŏ kam tŏri. Ani nē né n kahari. ² Nē nŌKENÉCÁÁ ILÁARŌ YĒE ULÉÉCAA KÉMEPE N LÉERI WAILĒ. NŌ WE YARĒ UKPĒRE YĒE

úu utisi n nyu un kɔ kpáiĩl̃ kam utisi use kóló n̄ félei. Utisi uyee nní Kirisi ηmaa. ³ Amá iwame ye né wele re nókenémún̄é yé caai ani Kirisi ne ketaa wai, ani kefa keɛe ne pitiki u yá yare ke iwáa ii Efa kemún̄é ne mesoh̄o n caai meco. ⁴ Ai líka nnya kam l̄e ma. Uye yèè un n ka, un Yeesu nsímé nó rin-yóó, mpá linsá mm̄e kari nó rin-yóó, un kɔ nfáasone nnyine nsímé nó n símisi, mpá linsá Nfáasone kani n̄ yosí, née un Nsímé Kεcire nnyine nó rin-yóó, mpá linsá mm̄e kani n̄ yosí, li ye ne nó risále ani mese ne mese ηmurei.

⁵ Am pakare re pisoĩ p̄e kani nní n nyáni re pitume píima ye linyine né fe. ⁶ In n la, ám nkpéni usíményuwe píima unyine, amá Uléecaa menyuwe áme né párl̄e. Mpá píyei ne mpá yo kémee kari tíyee ani l̄e ceru. ⁷ Ne Kirisi Nsímé Kεcire nó riyóóle ám ihée íka pise. Ne menécire ricepisele ké ne n fe ké nó rin̄taáse nnya. Akópe kam pee l̄e waa? ⁸ Kamí pee nókenémee n keisi, Uléecaa icápine ico yee pee né hééle. Né fe am te iȳe kam yáai am̄ ne nó l̄eni. ⁹ Kumún̄é kpe-i kamí pee nókenémee n̄ we, íwe ye pee né lonle, amá am̄ nó úka líka pise. Yeesu pikó pee Masetuwaani-pɔ n léeme ye p̄e ne lelee m párl̄e né kale. Am p̄e la ké nó n nyikil̄e yare nc̄oni. Ne keweesi, ám kɔ la ké nó n nyikil̄e. ¹⁰ Kirisi nsíméseĩ mee kenémee n̄ we kam̄ la ké ne nó símisi re: Úka úu yé fe uké Akayii ket̄e nnéĩ kecáa lirikók̄ori né kpu! ¹¹ Yare ám̄ nó la nnya kam l̄e símisi née íye? Ai l̄e! Uléecaa ricurruu ye nyánile re ne nó l̄ale!

¹² L̄e kam nkpéni nní n wai kam yé ne piwai n ηmóóp̄ul̄e, pepee icée n wéesi piké ne rikók̄ori n wai re tó ne p̄e pikei ye pise le ápi kape lincee n yé nnya. ¹³ Lipite p̄e ápi pitume yíkíyiki. Pi pikeikó le pee n k̄iraase pin wai yare pi Kirisi pitume le. ¹⁴ L̄e áĩ nkpáni lisáηa linyine! Setani ricurruu yèè ripólól̄e uu k̄iraase re u metéĩ uleecaatum̄e yíkíyiki le. ¹⁵ L̄e áĩ nkpáni lisáηa linyine re upikeikó piké ripólól̄e piké k̄iraase re pi Uléecaa aseĩ ute pikeikó le. Amá l̄e ke piliwaiwai ai ye ne k̄et̄o n̄ kpu lee sónti liké ne pi tene.

Pɔoli iwe kuu itume pikeĩ kémee n li

¹⁶ Ké kɔ pimáa nó rikpá re úka úu kape né n nyáni yare ne usoh̄ore le. Née non̄ l̄e né n nyáni, ani mese ηmurei ké l̄e n we néeké kɔ ne l̄e nnya nkárip̄i rikók̄ori n wai. ¹⁷ In n la l̄e kam nní n̄ la ké maa áĩ l̄e ke Upíima uú la. Li né we yare ké rikók̄ori wa nnya kam l̄e símisi yare usoh̄ore. ¹⁸ L̄e ke pisoĩ meýā api nní kesoimun̄é ne rikók̄ori n wai nnya ke née kɔ la ké rikók̄ori wa. ¹⁹ Nórinécúruu non̄ kɔ ne mewéesesah̄o má, amá nɔ ye kɔ pee piníri ne n kaharile. ²⁰ Nɔ ye n kaharile api ilási nó tini api nólinékó le, api nólinékó nó yósu, api kecáa nó nyáni api sipese nó túúni. ²¹ Li isei né wele ké ne m̄ maa re tɔ rinárei m̄ale.

Mpá ne l̄e, ne nkpéni símisile yare usoh̄ore re l̄e ke picɔ apí ne rikók̄ori n wai ke née kɔ fene ké ne rikók̄ori wa. ²² Nént̄e lipite pee Pi-Epiree le néen kɔ U-Epiree? Nént̄e pi Isirayeli pikó l̄e néen kɔ Isirayeli ukó? Nént̄e pi Apiraham pipir̄e le néen kɔ Apiraham kepir̄e? ²³ Nént̄e pi Kirisi pikeikó le? Ké nkpéni símisi yare li né panselenle: Né ne Kirisi ukeikó le nen pi fe. Li we re ne keisile am pi feriȳe. Pi mesére akpanii né waile ai pi feriȳe. Ne ipépi yenle r̄sone am pi feriȳe, am kɔ meýíkíyiki mesére nkpɔ heirente. ²⁴ Mepeh̄e menup̄u ke Pisuīfi api né káii. Mese áme we afeena kapi ye mpá mékaii méye kémee iséĩ né súúkee. ²⁵ Mepeh̄e metaani ke Róm pikó apí ne nséĩ né káii. Mese kapi apare né tapisi re ké kpu. Metaani ke míni ame kurónin̄oi rimí, am míni-i tone ketún̄é ne kesine nnéĩ. ²⁶ Ne inécée kului kémee ikóĩ ne míni ne piyaa ne pinéyucɔ Pisuīfi ne mpuri sane pikó nnya nkpɔ heirente. Ne ayu ne acesi kecɔpe nkpɔ heirente, am kɔ mínimaa kémee ne pepee n kpárál̄e te Kirisi kapi t̄ikil̄e anipe-i nkpɔ heirente. ²⁷ Ne pikei pape-pape wale am kɔ íwe píima yenu. Mesére ke nn̄oni n̄n ye né tu, nk̄u ne nn̄ire nn̄e wai, am ye anóɔ paasi ám̄ la, nnyiȳe nn̄e né loni am̄ il̄u paa ké t̄a. ²⁸ Ne kɔ mpá keyáa kéye Uléecaa icápine nnéĩ kecáa músule. Am nkpáni la ké nnécón̄ mm̄e p̄s tin̄ɔ maa. ²⁹ Uye un tinárei rinyine m̄ má, né ne kɔ pansel̄e unárei. Uye un akópe n wa, li ye rinép̄ó caaisel̄e.

³⁰ Lin n we re usoi uké rikók̄ori wa, tinénárei ke née ne rikók̄ori waine. ³¹ Upíima Yeesu usaa Uléecaa ye nyule re ám̄ k̄iraase. Uyee mpá píyei ipakare te. ³² Kamí pee Tamaasi kuyu-i n̄ we, uyóopi píima Aretasi ye pee unyine kuyu iwéése tinle, uȳe uu pee pisoĩ kuyu sipoo-i

tápaase re piké né tí. ³³ Amá pinyine api né kpísi api menére menyine-i wai apí ne mmele kupole kēpire-mē súisepō amí ne uanipe-i ημέherēe.

12

Pḗli mēyene ne usilárē

¹ Li pise re ké rikókōri n wai, amá rikókōri ári kō pee nyamí. Amá ne nkpéni lalē ké menéyene ne silárē ke Upíima uu né rí nyíse nkó símisi. ² Ne Kirisi upiretiki unyine nyule. Inmē kēfi ne ina ye nnyí ke Uléécāa uu u n kpíipō uú ne keyómecāa-pō ripóhō táánū kēmee ukékúrí sí. Am nyu un uisoipinē nnyí kēmee we nēe úu ikeméé we, amá Uléécāa ηmane yee nyu. ³⁻⁴ Ne pee nyule ηmaa re li usoi uyē kpíipōle aí ne keyómecāa-pō Uléécāa kekúrí sí, amá ne kō kpáne re ám nyu un uisoipinē nnyí kēmee we nēe úu ikeméé we, amá Uléécāa ηmane yee nyu. Kelō ke-i kuú pee awahanō anyine kō kái usoi ncée n he re uké fe uké símisi. ⁵ Né fe am liute uyē mpuri nnya rikókōri wai. Amá in tinécúruu ηmaa, in n la tinénárei kecáá kam n nyu nnya kam yé fe am tikókōri wai. ⁶ Nen peé n la ké rikókōri wa, úka úu yé fe uké re isohō kam tóri. Asei kamí peé ne ri waine. Amá ne menécíre múlilenle. Am la unyine uké kenécáá kemúnjé kenyine wa kēe lē ke pisoí api kenécáá n nyáni nēe kapi n kómēi n fe.

⁷ Am kape ne lipíima lē ke Upíima uu né n nyíse nnya rikókōri n wai nnya ke itói inyine ii inépinē-i we. Setani utume unyine yee né fápíi re ám kape ne rikókōri n fulaalē nnya. ⁸ Mēpehē metaani kam Upíima pise re uké itói iyē né lese ⁹ uu pee né pese re: Kēfa kamí ne pó n fénnelē ye ne pó piyēle. Tipónárei kēmee kam ye nnénanē nyíse. Lē nnya, né tinénárei nnya rikókōri wa Kirisi nnanē nké ne kenémee n nyíselē. ¹⁰ Lē nnya, tinénárei ne alē kēméé kam rí we ne íwe ne piwéékuse ne mpóōcaai kam Kirisi nnya n yénaalē ye né láarúle. Li we re ne ye nen tinárei m má kam pee menínē páápú.

Lelee Korēnti pikó kēméé Pḗli nfasimé n tanaalē

¹¹ Ne nkpéni símisile yare usohatore, amá nōo tíyese kam lē wai. Nōo yé pee menínē kenécáá rísonē símisi. Mpá nensá líka n tu, pē kani nní n nyáni re pitume píima ápi líka né fe. ¹² Kumúnjé kpe-i kamí pee nókenémee pinékei n wai, nō pee nnéninē mḗpá ncónē rí-ye kēmee ne mēwaisanē ne mēwai píima yenle. Lelee nyíse re ne utume le. ¹³ Yō kecíre ke Uléécāa icápine ico ii yé ai nō párí? Insá kám líka nō m pise re ani ne né lē. In lee ni, ani nnécaai mmē né sárei!

¹⁴ Ne kō menécíre picápine masile ké metáánū nókenéméé hapō. Nen kō n hapō ám nó pisene re ani né lē. Ai nólinékó kamí la, amá nórínécúruu kamí la. Asei kecáá, ái sipipi see ye cápínente asi písáa ne píni yekei, amá písáa ne píni pee ye cápínente api pisipipi yekei.

¹⁵ Né né rinépōo ne nókenécáá menémá caai am kō rinécúruu kpísi am nókenécáá he, ái yé né ricónē. Lē nnya, nó nkáripí né n la re ne meyánsei nó la nnyaa?

¹⁶ Nórínécúruu ye nkpéni yé te ám nó úka pise re uké né lē. Unyine yé kō fe uu re ne uyaaluke le, mesohō kam nó pínei amí ne nó fe am menípee le. ¹⁷ Nēe pē kam nókenémee n tumpō unyine kamí ne ritiki amí ne nólinékó yósu amí n te? ¹⁸ Ne Tiiti rinmóópúsele re uké nókenéméé hapō, am kō u ne urómárecō uco uyē tumpō. Nó fe ani re Tiiti ye nólinékó yósile uú n tee? Yare ái kemúnjé keke ke tó ne uyē arí ne keisi tōn kō ncée nse tikilē nēe?

¹⁹ In n la, hái mēkee-me kani nkpéni músu re alari kari nókenémee wéési. Ai nkpáni lē. Tó ne Kirisi kupénecō kēmee kari Uléécāa keyu-i símisi. Pimárecō, tō lē nnéi wai re nōké ne Uléécāa ncee kēmee papisi nnya. ²⁰ Ai líka nnya kam lē wai. Ne wuru re né ha nó leepō áni we yare kamí pee rí la, nōo kō yenu re ám we yare kaní pee rí la. Ne wuru re pitele ne kufatoi ne kuwói ne íkenene ne alē ne iwóhō ne píyuwélāa ne méwoo méwoo piwai yé nókenécōpe n we. ²¹ Ne kō wuru re ké ne m peepō, Uléécāa yé ha nóinénípee-i isei piwaise né rikpá. Nópínékó meyā pee ne mēwai kópe rí nōrlē yare kapí pee n wai yé ha tíyese am téni hái. Ápi kahane pimēkperinkpewai ne pimēseicirewai kapí pee n wai kēpire rinto.

13

Icélaa tərəw ne iyáhaa

¹ Metáánũ kam nní nókenémee sónepɔ. Li wɔlaalẽ te píseérakɔ́ piké ye pité nées pitaani tu api kelenɛ usoi akópe pa. ² Pɛpɛɛ pɛɛ mɛkɛɛ akópe n wa ne picɔ nnéí kamí ne mánɛ. Am neni nókenémee we amá lẽ kamí pɛɛ menéhape lírũ kémee nó n símisi kam kɔ nkpeni písímé nó kpálẽ te nen ha kɔ nókenémee m pɛɛpɔ, ám nó úka nnári wainɛ. ³ Nɔ lalɛ nɔké yě te Kirisi yee kenémee we un ne símisi nées yo? Nó kɔ yě. Kirisi úu nókenémee rinárei má, u unnanɛ nyíselenle. ⁴ Mesei ye me re u pɛɛ rinárei mále apí ne kunapéékɔ́ kɛcáá u karií. Amá Uléécáa nnanɛ kuú ne nkpeni nfáa má. Tš ne kɔ ukupénɛcɔ kémee rinárei mále. Amá nó kam ani yénu re tš ne kɔ Uléécáa nnanɛ nnya tó ne uyě kupénɛcɔ kémee nfáa yě. ⁵ Ani nórínécúruu nómenécíre ripaí ani yénu re nfatenɛ ye nókenémee wee? Ani yě te Yeesu Kirisi ye nókenémee wee? Nées nɔ ripailɛ áni yě te nɔ nfatenɛ má? ⁶ Amá ne músu yare nó kam ani yénu re tš ári nfatenɛ paalẽ. ⁷ Tɔ ye Uléécáa ne nó wele re áni kape akópe áka mpuri piwai rikpá. Ai lẽ karí la tɔké ne nyíse re tɔ alari mále, amá tɔ la re nɔké ye fe nɔké mɛwai sɔnɛ wa, nɔpá nɔn m músu re tš ári líka fe tɔké wa. ⁸ Ari rínanɛ ríka má tɔké ne nsímései tápisi re rín kape leemɛ. Lirókó yee tɔké wa nsímései nké léemɛ. ⁹ Tɔ ye tɔn tinárei m má, nɔɔn rínanɛ m má, li ye ró n láárúle. Lẽ kari Uléécáa m písei yee re uké tíyese nɔké nfatenɛ kéméé m pelu. ¹⁰ Lẽ nnya kám nní nókenékúrí rí we, kam te ké mɛncire rítelɛ nó wóipɔ, nen píyei nókenéméé n tuiɔ, ám kape ne nó rí senkke nnya. Upíima ye nókenécáá rínanɛ né hele re ké nó n ɛmósópúselɛ nɔn ne kéyu sí. Uu rínanɛ né he re ké ne nó ritékéé.

¹¹ Ketumɛ kai lẽ wa, pimárecɔ! Liké nó n láárú nɔn ne pipele ɛmósópúlɛ. Ani ikari n kpáriisene nɔn kɔ rinóɔ rise má. Ani ne nórínépɔɔ n we. Uléécáa yee ríla m má uu ye akín nɛnjukuse uké nókenémee n we.

¹² Ani nómenécɔpɛcire ripirane ani mɛmárecɔ yáhaane.

Uléécáa pikó nnéí ye nó yáási.

¹³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípɛelɛɛ nó nyíse. Uléécáa uké ríla nó nyíse. Nfáasɔnɛ nké kɔ nónnénéí kéméé n we nké nó rípenɛɛ.

Títelê ke Pɔɔli uu Kalaati pikó n wói

Lelêe rítelê ntí kêmee ní we

Uléecaa icápine iyee Kalasii keteni-i ní we ke Pɔɔli uu rítelê ntí wóipa. Uicee kuú pée ne Nsímé Kécire n kóónúlê kêmee kuú pée i karikée. PISOI meýã ye músu re Kalasii ayu nyee itunje kumii-mê ní we ye nyee (UPM 13-14).

Pɔɔli pikei memáá, pɛpɛe Pisufi piyomeyáhaa n yóólê api icápine iyê tiki api upitumekêi lómiise apí n yóólê tɛ li pise re piké Moisi isé n tikilê api kó kérii. Pɔɔli pilaarɔ ye músu re li ne sá re Kirisi pikó nnéi piké isé iyê n tikilê. Pin lɛ n wa, pi yé pɛe limemáá fe api Yeesu Kirisi ne kefa tene. Nsímé mmú ye Yeesu Kirisi Nsímé Kécire ne memíi wele.

Ifaaci iyê mekériine ye mmé:

1. Nsímé Kécire yíkíyiki nkó ke Pɔɔli uu nté símisi. Pɔɔli uu pi léise re Uléecaa yèè sisoipipi yásile re si Yeesu Kirisi ne kefa tene nnya, amá ái re kasi piyomeyáhaa inyekii n tikilê nnya. Lɛ nnya kuú ne Piyee cési re yo nnya kuú la uké Nsímé Kécire ne piyomeyáhaa inyekii m pénéle un tikilê (1-2).
2. Pɔɔli ye isímé yee Nkóméine Kpure kêmee ní we kpísi uu ne unsímé alari pa. Uléecaa rinɔ kuu n yekei ye wele isé ii kelenɛ leeri. Yeesu Kirisi kêmee ke rinɔ tɛ kuu n yekei ari wa. Sisoipipi nnéi ye Uléecaa inipɛɛ-i sále. Usufi ne mpuri sanɛ ukó ne ulási ne uyee umécire n te ne utisi née unósi ye sále (3-4).
3. Pɔɔli ye aseí leselɛ uu símisi lɛ ke Kirisi pikó api pimécire n te. Nkó yee Yeesu ne kefa n tene ye náásile Nfáasone nké u n séni. U ye kó umɛwai kpure týelɛ. Kirisi isé íi icélaa kulúi, amá i pise re pISOI piké ncóni n lénaane (6:2). Usoi uké umécire n te aseí nyee re uké picɔ ne kutu n cɔlɛ un týeselɛ Nfáasone mee Uléecaa kêmee n léeri nn u séni (5-6).

Iyáhaa

¹⁻² Nê Yeesu utume Pɔɔli ne pinémáreco Kirisi pikó nnéi pɛe nté ní we, tó Kirisi pikó pɛe Kalasii sitê kecáá Uléecaa icápine-i ní we rítelê ntí wólu. Ái pISOI pinyine pɛe né tumme, ái kó unyine kam titiki amí ne Yeesu utume panse. Yeesu Kirisi yee n kpu, Sáa Uléecaa uu u yukuse ne Sáa Uléecaa uyê pɛe né tumme. ³ Urósáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kirisi piké ne kefa nó fénne api kó nkíninje nó he. ⁴ Kirisi yee uricuruu umécire kpísi uu arókópe nnya he re uké nfáani ketê nké mewai kópe kêmee ró lese. Urósáa Uléecaa mela kêmee kuu lɛ wai. ⁵ Uléecaa uyee ipakare te mpa píyei-po! Amí.

Nsímé Kécire nse mee we

⁶ Nóménéwai ye nnó né yile re nɔ mese ne mese Uléecaa kepire rito nnya. Uyee ne Nsímé Kécire nó sée re Kirisi ye ne kefa nó fénne nnya. Nó pɛe u yá ani Nsímé Kécire féé ncɔ n tikilê. ⁷ Ái re Nsímé Kécire féé ncɔ nnyine ye we nnya kam lɛ símisi. Amá pISOI pinyine pɛe we pin ícokoi nó tanaalɛ, pin la piké Kirisi Nsímé Kécire rikénjéese. ⁸ Lɛ nnya, mpa tó unyine née uléecaatume unyine yee keyómecaa-po leeme uu weri uu nnyine nó símisi re Nsímé Kécire ye mu kái pɛe mmê kari nní nó n símisi, Uléecaa uké liute anó wa! ⁹ Tó písímé nó masile! Tó kó nkpeni písímé nó rikpa re úye un nnyine nó n símisi re Nsímé Kécire ye mu kái pɛe mmê kani nní piyóó m masi, Uléecaa uké liute anó wa!

¹⁰ Lɛ nnya íye! Ne nkpeni lɛ wéésile re pISOI piké né n la née Uléecaa uké né n la? PISOI piké né pakare kamí la née íye? Nen pɛe pISOI ipakare n wéési, am yé pɛe Kirisi ukéikó.

Uléecaa yee Pɔɔli wée re uké utume

¹¹ Pimáreco, ké nse nó símisi ani kóm tɛ Nsímé Kécire kamí ne n kóónúlê rn kesoipipi kêmee léeri. ¹² Ái usoi unyine kêmee kam n kó, ái kó unyine yee né n céesi. Amá Yeesu Kirisi yee né n nyíse.

¹³ Nó menéwai ricurruu n kō kumúnjé kpé-i kamí pée Pisui fi inyekii n tiki lē. Ne pée meyansei Uléécaá icápine pikó wéékuselenle nen náási ké i kpu. ¹⁴ Ne pée Pisui fi inyekii iyē tiki lenle ai tósu nnépuri pikó ne pinésáco meyā. Ne pée ríla mále re ké Pisui fi inyekii n tiki lē ai tósu tó ne Pisui fi picó tó n sá.

¹⁵ Amá Uléécaá yee hái unéni kefa-me né wée uu ne kefa né fénne uu né séi re ké upikei wa. ¹⁶ Kuu ukepipi né n nyíse uu re ké riyóó mpuri sané pikó piké ke ceri, ám nkpáni unyine kémee ha re uké mesóhó né rikpá. ¹⁷ Am kō Yerusalem-pó pēpēe itume n li api né tise kémee ritaá. Amá Arapii ketē kam mese ne mese tómpo am pée Tamaasi kuyu-i pēeri. ¹⁸ Inmē itaani memáá kam pée Yerusalem titaá re ké Piyee ceri, am pée ukeyo-i tone siyáa kefi ne sinupū. ¹⁹ Amá ám utume úka uco yē, insá Upiima uwā Yakupu. ²⁰ Lē kam nní Uléécaá inipee-i nó n wólu ye nsímesei le, ám nnóome wai.

²¹ Kam Yerusalem n yisi, Sirii ne Silisii sitē kamí ha. ²² Likumúnjé kpé-i Uléécaá icápine pikó pée Yutee keteni-i ní we ápi pée né nyu. ²³ Mékome kapí pée kō te uyee pée mekee pi n wéékuselē yee nkpéni yóólē te piké Nsímé Keci re kuú pēé ne pikópe n náási ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya kapi kenécáá Uléécaá pakare.

2

Pōoli ne pitume picó ye kóméine

¹ Am pée inmē kefi ne ina memáá yisi, tó ne Parinapasi ari Yerusalem kuyu pele, amí ne Tiiti pō kō péne. ² Uléécaá yee né nyíse re ké kei ha nnya kam lē wa. Kam n tuipó, am písoi pée kei meyā íyukóó n tū ne iyaa leepó am Nsímé Keci re kam mpuri sané pikó n símisi aseí pi lese. Li we re ám la lē kam n wai ne lē kam piwai m masí liké méwoo wa. ³ Tiiti yee kenékúrí ní we ye Ukireki le úu pée kélē. Amá ápi nkpáni ricurruu u ricónj te uké riké. ⁴ Mpa ne lē, pinyine pée n kpáralē te pi Kirisi pikó le ye pée kerócope wele. Lipite pē ne mekee-me ró múñesile piké yē te íye kari Kirisi ne ritiki tón ne tirópóo we. Pi náásile piké isé ilasi kémee ró pesepó. ⁵ Tó ári nkpáni ne kutu pi rico mpa fí. Tó la re Nsímé Keci re aseí nnéí aké nókenéméé n we.

⁶ Písoi pée kei meyā íyukóó n tū ye kō pēé wele. Api né ricónj te ké linyine mpuri wa. Né ám piriyyu kapí pée mekee m má kpisi ké ne linyine wa. Uléécaá úu ye písoi siyyu-i ripaí uu ne túhaane. ⁷ Ticurruu pi cerile re Uléécaá ye Nsímé Keci re né rimmuísese re ké pikéciré riyóó yaré kuu Piyee rimúíse re uké pikéké riyóó meco. ⁸ Uléécaá yee Piyee pansese uutume pikéké kémee, limeco kuu kō né pansese uutume pikéciré kémee. ⁹ Yakupu ne Piyee ne Yohani pée kei we re Uléécaá icápine piyukóó. Kapi n yē te Uléécaá yee pikéi pē né rimúíse, api tó ne Parinapasi yáási api kunípe ró pa, ai nyíse re tó rinóo rise wale. Ari kóméine ntónéí re tó ne Parinapasi tóo yé pikéciré kémee ha, pē póo pikéké kémee sí. ¹⁰ Likei lise kapi ró m pise yee re ári kape píwekóó pée piicápine-i ní we kecáá palei. Am kō mesei li wai ne kefa kese.

Pōoli ye ne Piyee Antiyoosi-pó cési

¹¹ Amá ke Piyee uu Antiyoosi-i ní ka, úu mewai sone wa, am mpa úye inipee-i u kesu re úu alari má nnya. ¹² Písoi ke Yakupu uu n tumme piké kelené n tuime, Piyee ne mpuri sané pikó pée ye pée ricáripí rise-i n le. Amá ke Yakupu písane pē api ní ka Piyee uu pi yenu, uu ye pée mpuri sané pikó mpí kulukeco n kaasente un pēpēe m pólólē te mpa úye kai pise re uké riké wuru. ¹³ Pisui fi tóróo póo kō umeco pipékaankee loni, ái ne Parinapasi pō péne uu pikécáá kecáá mewai mē n tiki lē. ¹⁴ Kam n yē te ápi Nsímé Keci re ne aseí tiki lē, am pinnéí inipee-i Piyee maa re: Póo nní Usui fi, pón mpuri sané pikó isoi ico n le, ái Moisi isé kaa tiki lē, íye kaa yé pée mpuri sané pikó ricónj te piké Pisui fi isoi ico lí?

Nfatene mee ye Pisui fi ne mpuri sané pikó riyu lo

¹⁵ Tó ne hái keróleeme-me Pisui fi le, ári mpuri sanε pikó pεε ápi Ulééca n nyu. ¹⁶ Tó pεε nyule re ái usoi nkó yεε isé n tiki lε yεε Ulééca inipεε-i ase i ute. Amá uyεε Yeesu Kirisi ne kefa n tenelε yεε ase i ute. Lε nnya ke tó kó ne kefa u tenelε te liké ne kei ritiki tóké ne wa ase i pite Ulééca inipεε-i. Ai kape wa re kari isé n tiki lε nnya. Li we re úka úu Ulééca kέmεε ase i ute re u isé ritiki nnya. ¹⁷ Amá in te tó la re tóké Kirisi ne kefa tene tóké wa ase i pite, ari yénu re tó ne kó pikópekó le. Li pεε nkpéni wa yare Kirisi yεε akópe ncee ró nyíse née íye? Ai nkpáni lε. ¹⁸ Nen lε kamí pεε n fori pimóme m pεε, née menécíre yámne re ncaai kamí pεε wa. ¹⁹ Asei ye nyε re isé íi yé nkpéni fe iké linyine né pise. Ne ikεmεé wele yare ukpókpo. Isé iyεε ne nkpó né ka. Ne Ulééca nnya nkpéni nfáa mále. Tó ne Kirisi tóo kunapéékó kecáa kpu. ²⁰ Lε nnya, ái nkpéni nε ηmaa ricurruu née nfáa má. Amá Kirisi yεε kenémεε nfáa má. Kai neni ne n kpísi, Ulééca kepipi kamí ne tálε nnya kam nfáa má. Kεkεε né la aké ne kenfaa kpísi aké nε nnya he. ²¹ Nε ám kesi re ke Ulééca uú ne kefa né n fénne, rinéyu kuu lo. In mεsei re usoi yεε isé ritiki uú ne Ulééca inipεε-i wai ase i ute, Kirisi nkpó pó ne méwoo le nkpéni.

3

Isé ne nfatene kecáa nsímé

¹ Nό Kalaati pikó, aníriyópi nnyé! Wóo kéyu lε nó risómaase? Nen kó ne Yeesu kapi kunapéékó kecáa n karií nsímé nó símisi cáká-cáká. ² Nsímé nse kamí la ké pise ké kó te kani isé n tiki lε nnya ke Ulééca uu Unfaasone nó he née kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu Nfáasone nó he? ³ Nó meyíkiyiki aníriyópi lεε? Nó lalε nóké ne Ulééca Nfaasone pitiki koraane ani pεé ne nkpéni piso i isímé tenεεε? ⁴ Yare méwoo kani nkpéni nní íwe nnyí lii? Ai re liké méwoo lε wa. ⁵ Kani isé n tiki lε nnya ke Ulééca uu Unfaasone nó he nón ne mεwaisaηa nókenémεε wapisi, née íye? Née kani Nsímé Kεcire n kó aní ne kefa n tene nnya kuu lε wa?

⁶ Limεcɔ ke Apiraham uú ne Ulééca kefa tene. Li ukεcáa wólaalε te: Ke Apiraham uú ne Ulééca kefa n tene nnya ke Ulééca uu u kpísi re ase i ute. ⁷ Lε nnya, ani kó rísone re pεpεε Ulééca ne kefa n tenelε pεε Apiraham pipirε yíkiyiki. ⁸ Li Ulééca ritelε-i mεkεε-me wólaalε te Ulééca yé mpuri sanε pikó waise ase i pite, kapi ne kefa u n tene nnya. Lε nnya ke Ulééca uu rinóo sone ntí Apiraham pehele re: Pó nnya, né ketε kecáa sisoipipi nnéi rinóo sone ritikise. ⁹ Apiraham ye Ulééca ne kefa tenele, Ulééca uu rinóo sone u tikise! Limεcɔ, píye pin nfatene m má, uu rinóo sone pi tikise yare kuu Apiraham n wa.

¹⁰ Anóo kópe ye mpí nnéi pεε n tálε te isé yé pi yoriye kecáa wele. Li Nléécaasimé-i wólaalε te: Uye unsá lelε isé ritelε kέmεε n wólaalε nnéi rintiki uké kó lipikei n wai, anóo kópe ye liute kecáa wele. ¹¹ Ai céreise re úka úu yé isé ritiki uú ne Ulééca inipεε-i wai ase i ute. Lε nnya kai wólaalε te: Usoi nkó yεε ase i ute re u Ulééca ne kefa tene nnya, yεε nfáa má. ¹² Ticurruu isé ne nfatene nn líka pénelε, amá isé ye maa re: Uyεε yé i rintiki ne ikεto-po kii yé nfáa he. ¹³ Kirisi ke Ulééca uu tirótísí anóo wa. Kei ke Kirisi uú ne isé anóo kέmεε ró lése. Nléécaasimé ye mεsei maa re: Pin úye kuna kecáa rinkolo, Ulééca ye liute anóo wale. ¹⁴ Li lε wale re mpuri sanε pikó póké Yeesu Kirisi kupénεcɔ kέmεε rinóo sone ke Ulééca uu Apiraham n yekei yε. Lε kέmεε tón nfatene m má, tó lε Nfáasone ke Ulééca uu ró n yekeilε yenle.

Isé ne lε ke Ulééca uu piso i n yekeilε kecáa nsímé

¹⁵ Pimáreɔ, ne la ké sisoipipi mεwai kέmεε linyine kpísi ké ne nó símisi ani kóm. Usoi un tinóo n wai uu yekei yare kai m pise, úka úu ye kesi, úka úu ye líka rikpá, in kó ne kesoi pipi kεε wai aké yekei. ¹⁶ Apiraham ne uupirε ke Ulééca uú pεε kó ne lisone lε kuu n yekeilε mé. Ai wólaalε te Apiraham ne upipirε. Lε nnya, ái piso i kulúi mεkó kai wólaalε, uupirε use mεkó kai wólaalε. Uupirε uyεε Kirisi. ¹⁷ Mmε kam rí la ké nó símisi ye nkpéni mmú:

Uléécaa ye mekke-mε wõile uu yekei yare kai m pise. Likepire, ai wai inmẽ pîle pîle mena ne afestaani, Moisi isé pɔɔ pεe kelenε leeri. Ii yé fe iké lē ke Uléécaa uu n la uké wa caai. Insá lē, Uléécaa rinɔɔ kuu n yekei yé rinnanε paa. ¹⁸ In te isé ke usoi uu ye ritiki Uléécaa uu pεé ne lē kuu u n yekeilē u pa, li pεe wale re Uléécaa úu urinɔɔ cire kuu n yekei ritiki. Amá ke Uléécaa uu mekke-mε n yekei nnya kuu Apiraham ípεelée nyíse uu lē kuu u n yekeilē u wai.

¹⁹ In lē, yo nnya ke isé ii pεε nkpani we? Iyē nkó mεε re iké mεwai mεε áme Uléécaa mela-i rí we písoi n nyíselē, Apiraham upirē uyē ke Uléécaa uu lisone n yekeilē uú ha ne tui. Piléécaatumε pεε isé iyē písoi cereise. Usoi unyine yεe pεé ne Uléécaa nnɔɔ n símisi kapí ne ritiki apí ne símisi. ²⁰ Pin ne usoi rintiki apí ne linyine wai, li nyíse re pεpεε pikei n wai ye kulúí wele. Amá Uléécaa mecire yεe rinɔɔ piyekei kémεε pikei wai.

Yo nnya ke isé ii we?

²¹ Lē nnya, tóké nkpeni re isé ii Uléécaa rinɔɔ kuu n yekei ritikii? Ai nkpani lē. Pin pεε isé inyine n wa yεe yé usoi nfáa n he, i yé pεε fe ii usoi Uléécaa inipεε-i waise aseí ute. ²² Amá Uléécaa Nsímé ritelē ye maa re mεwai kópe nnanε mεε ketē nnéí múílē. Li pεε lē wale re písoi mpí nnéí pεe yé Yeesu Kirisi ne kefa n tene pεe yé lē ke Uléécaa uu pi n yekeilē yē.

²³ Nfatene itunε iké kelenε n tu, isé ye pεε ró hánaalenle yare pikpaniikó, in tó mé liké ha ne tu pεé uye-i ke Uléécaa uu yé ró n nyíse re tóké Yeesu ne kefa tene. ²⁴ Lē nnya, isé yεe ró nyóí aí ha ne Kirisi ikamεtunε tulu. Uyē kari yé ne kefa tene arí ne Uléécaa inipεε-i wai aseí pite. ²⁵ Kari nkpeni nní ne Kirisi kefa pitene m máálē nnya, ári nkpeni urónyóle uyē mekó-i we.

²⁶ Li we re nɔ nkpeni nónnénéí Uléécaa sipipi le, kani Yeesu Kirisi ne kefa n tene nnya. ²⁷ Nɔ mpí nnéí nɔ nní Kirisi kupénεcɔ kémεε míní n wóle, nɔ ne uyē ne pansεle pise. ²⁸ Lē nnya, áí nkpeni we re nkó ye Usuifi née mpuri sanε ukó, née ulási née uyεe umεcire n te née utisi née unósi. Nɔ nkpeni meyíkiyiki pise le, kani Kirisi Yeesu ne kefa n tene nnya. ²⁹ In te nɔ mεsei Kirisi pikó le, nɔ kɔ Apiraham pipirē le. Nɔ lē ke Uléécaa uú pεé Apiraham ne upipirē n yekeilē te.

4

¹ Mmē kam nní la ké maa re: Usoi unsá kahanε m papisi kuu pεε ikúlanlú li, úu ulási ne ríka kémεε kóólēlē, in kɔ ne uyεe mpá yo te. ² Mpá ne lē, pinyine pεe yé u nyóí apí ukεcáá m pállē aí ha ne kumúnjé kpē ke usáa uu n yekei tulu. ³ Limεcɔ ke tóo kɔ pεé we yare siwá sínsá. Ketē nké kecáá, rínanε likó ilasi karí pεe le. ⁴ Amá ke itunε ii n tu, Uléécaa ye Ukepipi tummele unósi unyine uu ke maru apí ne isé ke múlú ⁵ keké ne pē ke isé ii ilási n tónselē n fénne, keké kɔ ne lē kémεε ró m pansεε Uléécaa sipipi nnya. ⁶ Kani kɔ nní Uléécaa sipipi nnya ke Uléécaa uu nóanékín kémεε Ukepipi Nfaasone wa nn sélei re: Saa! Saa! ⁷ Lē nnya, áni kɔ nkpeni pilási, nɔ usipipi le. Nɔn usipipi, nɔ kɔ Uléécaa mela kémεε umεmá pite le, memá mē kuu usipipi n yekeilē.

Lelee Kalaati pikó kémεε Pɔɔli nfasimé n tanaalē

⁸ Nɔ pεε mekke wele áni Uléécaa nyu. Piléé pinyine ilasi kaní pεe le apí kɔ pεε meyíkiyiki piléécaa. ⁹ Lē nnya kani nní Uléécaa n céri née ke uyē uu nní nɔ n céri nɔ kɔ nkpeni ketē kecáá rínanε likó kémεε pele aní ha liilasi piluke kpáá? Nnanε mmē rín líka kuwai we, rín kɔ líka tu. ¹⁰ Nɔ meyánsei siyáa sinyine ne iwáre inyine ne anmē anyine wéle aní waise inyónsetunε! ¹¹ Li nfasimé né we re pinékei kamí ne nókenémεε rinnmóópú apí kape méwoo wa!

¹² Pimáreεcɔ, ne nɔ pise re ani menécɔ mmé n we. Né ne kɔ nómenécɔ isé ilasi kémεε wele. Ani ncaai ríka né wa. ¹³ Ani léise re ne pεε utóikó le, pεé uye-i kamí pεε mefoí Nsímé Kεcire nɔ rin-yóó. ¹⁴ Kamí pεe lē m póólú, ám pεe kúpaí meté we. Amá áni né níñni áni kɔ né ηmeriyε. Nɔ ne íwe né lile, ticuruu ani kɔ né yósu yare Uléécaatumε unyine née yare ne Kirisi Yeesu le. ¹⁵ Méye ke nónnépónare mmē nn pele? Né ηmaa née yē te nɔn pεé n fene, nɔ

pεε ricurruu nónéníπεε lésente ani né pa. ¹⁶ Kam nsímései nó n símisi nnya kam pεε nkpéni panse nóunélaaro, née íye? ¹⁷ Nla mmē kapi nní nókenécáá m má nnañe rín lisone linyine. Pi lalé piké tó ne nnó túúnne nóké pεε meýá pin n la. ¹⁸ Li nyamí te áni kape ye píkai lisone ne siká wa, ái re peé uye-i kam nókenékúrí rí we ηmane. ¹⁹ Sinépipi, ne kó ne nó nnya ntóosi kómēile yare unósi ke memárenlō ame n kēheni. Lē kai yé né n we aní ha ne pipele tene, aní ne Kirisi meweé nókenémee n nyíselē. ²⁰ Li ripóo né we re ké pεε kumúnjé nkú-i nókenémee n we ké céri lē kam yé nó n símisi. Am nyu íye kam yé nó wa.

Icélaa yee Akaa ne Sara nsímé kémee rí we

²¹ Nóo nní n la isé iké nókenécáá ríñane m má kamí la ké pise re nó pεε kómēi lē kii n símisi? ²² Likumúnjé re li wólaalē te Apiraham ye pinmáne pité mári. Ulási Akaa yee use ne u mari, uunósi Sara yee umecire n te póo ne uco u maru. ²³ Kesoipipi mela kémee ke Akaa uu uuñmáne mari. Amá Uléécaa rinóo kuu n yekei kecáá ke Sara póo uukó mári. ²⁴ Nsímé mmē nnyineco ye mmú: Pinósi pē keté ye anóo até ke Uléécaa uu n yekei le. Nkómēine fói mmē ke Uléécaa uú ne písoi Sinayi riyope kecáá sée Akaa uú ne siwá maru silási. ²⁵ Akaa ye we yare Arapii ketē-pó Sinayi riyope. U kó we yare kuyu nkú kapi ye neni nní n sée re Yerusalem. Ku ne kupikó ye isé pilasi le. ²⁶ Amá Yerusalem yee keyómecaa-pó rí we ne upikó ye pimécire tele. Kuyu kpekpe nkpéni we yare uróni. ²⁷ Lē nnya kai wólaalē te:

Pó unósi nyapi nkó

yee úu píkai m máraalē, a yisi a co.

A mpóonare ne ricáái.

Pó ke memárenlō áme píkai n kēhenlē!

Unósi ke ula úu rí la sipipi ye ulakó sikó kulúi feriyē.

²⁸ Pimárecó, nó ne Uléécaa rinóo kuu n yekei nnya usipipi le Isaaki mēco. ²⁹ Uyē kapi kesoipipi mela kémee m mári ye uyē ke Nfáasone nn n tíyese api máru lémaalenle hái. Lē kaí we ne neni-me. ³⁰ Iye kecire kai pεε wólaalē? Li wólaalē te: A unósilasi nkó ne uuñmáne lakase, li we re ulási uuñmáne ne uyee umecire n te ukó, ápi yé ikúlanlū kesē li. ³¹ Pimárecó, lē nnya tó ári ulási uyē sipipi. Tó uyee umecire n te sikó le.

5

Ani kape ilási kémee n we

¹ Kirisi ye ilási kémee ró lésēle re tóké meýíkíyiki merócíre n te. Lē nnya, ani n we non páápú, áni kape kó nómenécíre ilási kémee pitane rikpá.

² Ani kutu rico, nē Póoli ké nó símisi ani kóm te non n tíye pin n kérii, Kirisi úu pεε líka nó yóriye. ³ Né kó pimáa nó rikpá re úye un n tíye pin u rinké, isé nnéi kai pεε pise re uké ritiki. ⁴ Nóo nní rí la re nóké isé ritiki nóké ne Uléécaa inipee-i wa aseí pite, nó ne Kirisi ye túúnnele ani Uléécaa ipēelēe paa. ⁵ Tóo nní ne kefa u n tenelē, tó ne mé te u yé ró waise aseí pite. Nfáasone mēe tíyeselē kari mé te Uléécaa yé ntófatene nnya ró waise aseí pite. ⁶ Kirisi Yeesu kupéneco kémee, nké née nkéciré rín ye líka yoriye. Lelee kuláa m má yee usoi uké nfatene m má mēe ríla n nyíselē.

⁷ Nó koraanele rísonē hái. Wóo nkpéni nsē nó púnēise un ne nó yúlu re áni kape aseí ritiki? ⁸ Nsímé mmē kapi ne nní atu nó n takai rín Uléécaa yee nó n séi kémee léeri. ⁹ Pi ye maa re: Nkpónótó pite fíi pεe ye kukpéecari nnéi nyépukuse. ¹⁰ Amá mpa ne lē, ne ne Upíima tálē te nó sónti nóké ncée sone kémee pεeme. Amá uyee nní nó n cónjē, te úye kecire loo, Uléécaa yé kutu u ripasa.

¹¹ Pimárecó, nen peé n céesi re li pise re písoi piké kérii, yo nnya kapi yé pεe nkpáni né n wéékuselē? Nen lē n céesi, Kirisi nkpó kunapéékóo kecáá rín yé pεe úka kémee awóle nsímé.

¹² Pεpεe nní nó n cónjē te ani kérii ápi kape ne piké ηmane ripá. Piké mese pimécire comesi!

¹³ Pimárecɔ, Uléécaá yɛ ilási kɛmɛɛ nɔ lésɛɛ rɛ ani nómenécíre n te. Mpá nɛ lɛ, áni kapɛ nɛ riwááná rɛ nɔ nómenécíre te nnya aní nɛ lɛ kani n káipinkɛɛ n wai. Amá ani n lakaanɛ nɔn kɔ pikei wapaanɛ. ¹⁴ Nsímé nɛ kɛmɛɛ kɛ isé nnéi íí wɛ. Lɛɛɛ rɛ: A upóɔ n la yarɛ ripócúruu. ¹⁵ Amá nɔn nómenécɔpɛcírɛ n kéhennɛ nɔn n takainkɛɛ, ani nómenécíre tí. Insá lɛ, nɔ nómenécíre kónaanɛ.

Nfáasɔnɛ mɛla nɛ mɛrɔ́la círɛ

¹⁶ Lɛ nnya, nɛ la kɛ nɔ símisi rɛ ani tíyɛ Nfáasɔnɛ nké nɔ n sɛni, áni yé pɛé uyɛ-i nólínékáipi-káipi n wai. ¹⁷ Ai lɛ kani n la kɛ Nfáasɔnɛ nɔ la. Ai kɔ Nfáasɔnɛ lilala kɛ nɔ kɔ la. Nfáasɔnɛ lilala nɛ lɛ kɛ kesoipipi akɛ n la áí yɛ risánɛ. Lɛ kaí wɛ nnya káni yɛ fɛ nɔkɛ lisɔnɛ kani n la n wai. ¹⁸ Amá in Nfáasɔnɛ mɛɛ nɔ sɛni, isé íí pɛɛ kɔ nɔnɛ nɔkɛncáá má.

¹⁹ Lɛ kɛ kesoipipi likáipi-káipi ai yɛ n léemɛ aí n nyáni kpáii yɛ nní: Iwásá piwapaankɛɛ nɛ mékperinkpɛwai nɛ mɛsɛiciréwai, ²⁰ nɛ piléenyónsɛ nɛ mɛníríhɛlaawai nɛ iláarɔ piwapaanɛ nɛ picéɲaankɛɛ nɛ kufatoi nɛ kuwói nɛ íkɛɲɛnɛ nɛ pikóólɛntɛnɛ nɛ pitele siwúípi piwapaankɛɛ ²¹ nɛ ucɔ likɔ pikáipinkɛɛ nɛ píta nírɛ nɛ pilukɛ caainkɛɛ nɛ anyá nɛ lilinyinɛɔ. Nɛ la kɛ nɔ péhɛɛ yarɛ kam pisímé nɔ m masí rɛ: Pɛ nnéi pɛɛ limɛwai mɛ n wapisi uka úu Uléécaá iyɔɔpi kɛmɛɛ mɛlonɛ má.

²² Amá lɛ kɛ Nfáasɔnɛ pɔɔ yɛ usoi n hɛ yɛ nní: Nla nɛ mpóɔnarɛ nɛ nkínɲinɛ nɛ mɔpɔrɛ nɛ kusoi piwai nɛ nfanarɛ nɛ aseí pitiki ²³ nɛ nínɲɛ nɛ mɛcírɛ pimúlú. Isé íí mɛwɛɛ mɛ kɛsu. ²⁴ Kirisi Yeesu pikɔ yɛ pimɛwɛɛ nɛ pililala nɛ pilikáipi-káipi pikpíkɛ masilɛ api kunapéékɔ́ kɛcáá karií. ²⁵ Nfáasɔnɛ mɛɛ Uléécaá nfaa ró hɛɛlɛ. Lɛ nnya, tɔkɛ tíyɛ nké ró n sɛni. ²⁶ Ari kapɛ panɛ píyuwɛ́laa tɔkɛ mɛrɔ́ɔpɛcírɛ anɔɔ n wɛlaanɛ tɔn kɔ mɛrɔ́ɔpɛcírɛ kufatoi wapaanɛ.

6

Ani ncɔni n lɛnaanɛ

¹ Pimárecɔ, nɔ mpí kɛ Nfáasɔnɛ nn nní n sɛni, nɔn yɛ unyínɛ n yɛ un akóɛ n wai, ani yɛ m purú aní nɛ ncéɛ sɔnɛ-i u pɛsɛri. Ani yɛ nómenécíre tí tɛ mɛwai mɛ mɛɔ ámɛ kapɛ nɔ léemɛ. ² Ani ncɔni n lɛnaanɛ. Lɛ kani yé nɛ Kirisi isé rintíki yɛ lɛ. ³ Uye un m músu rɛ úu kusa wɛ, kúu kɔ pɛɛ líka tu, umɛcírɛ kuu kíraaɛ. ⁴ Mpá úyɛ uké yɛ uricuruu mɛwɛɛ ripaí. Un n yɛ tɛ lí rikókɔ́ri wɛ uké umɛcírɛ nɛ múnɲɛisɛnɛ, áí kapɛ nɛ picɔ. ⁵ Lí wɛ rɛ mpá úyɛ yɛɛ yé céri uu símisi lɛ kuu n wa.

⁶ Lí pise rɛ usoi nkɔ kapi Uléécaá Nsímé n céési uké ulikɔ nɛ uucélaa kɛcáá pípaí n lɛni.

⁷ Ani kapɛ nómenécíre kíraaɛ, ápi yɛ Uléécaá sɛnnɲi. Lɛ kɛ usoi uu n lukɛsi kuu yɛ kpasi. ⁸ Uye un umɛla likɔ n lukɛsi, uu umɛla likɔ yɛnu. Amá úyɛ un Nfáasɔnɛ likɔ n lukɛsi, uu Nfáasɔnɛ mɛla yɛnu, lɛɛɛ nní nfáa tɛnɛcírɛ. ⁹ Mɛwai sɔnɛ piwai ápi kapɛ yɛ ró pí. Lí wɛ rɛ tɔn lɛ piwai nɛ n ɲmóópúlɛ, itunɲɛ yɛ sɔntilɛ, mpá úyɛ uké lɛ kuu n lukɛsi kpasi. ¹⁰ Lɛ nnya kai nkɔpɛni nní lɛ kuwai n wɛ, tɔkɛ písoi nnéi nla n nyíselɛ, áí nɛ tósu tó nɛ pɛ tó Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ.

Icélaa tɔrɔɔ nɛ iyáhaa

¹¹ Ani ripaí lɛ kam nkɔpɛni tinécúruu nɛ kunénɲɛ nɔ n wói mɛkónɛ mɛkónɛ. ¹² Mpí nnéi pɛɛ n wéési rɛ písoi pikɛ pí pakarɛ pɛɛ nɔ cónɲɛ tɛ ani kérii. Api la pikɛ Kirisi nkɔ́ kunapéékɔ́ kɛcáá nnya íwɛ inyínɛ lí. ¹³ Pikékɛ pɛ ricuruu ápi isé tíkílɛ, amá pí pɛé la rɛ nɔkɛ kérii pikɛ nɛ nópínékɛ pɛ nnya rikókɔ́ri n wai. ¹⁴ In nɛɛ, kɛ Upíima Yeesu Kirisi uu kunapéékɔ́ kɛcáá n kpu ɲmanɛ yɛɛ nɛ tókókɔ́ri waise. Líka lícɔ áí líkɛcáá kpálɛ. Kunapéékɔ́ kɛcáá nkɔ́ mɛɛ tíyɛsɛ kɛ kɛtɛ kɛcáá likɔ áí kɔ nkɔpɛni kɛnɛmɛɛ kuláa kúka má, ám kɔ nkɔpɛni pikáipinkɛɛ lí kpálɛ. ¹⁵ Áí nké nɛɛ nkécírɛ yɛɛ linyínɛ yoriyɛ, amá Uléécaá uké ró pansɛsɛ písoi fale yɛɛ yɛ yoriyɛ. ¹⁶ Mpí nnéi pɛɛ píísoi kɛmɛɛ nsímé mmú n tíkílɛ kam nɛ wɛlu rɛ Uléécaá uké nkínɲinɛ pí hɛ uu kɔ íwɛ pí tɛni. Nkínɲinɛ nɛ píwɛtu pikɛ kɔ Uléécaá kuyu Isirayɛli kɛcáá n wɛ.

¹⁷ Kai neni ne n kpisi, úka úu kaɓe picón né rikpá. Iwóí ye inépinɛ kecáá nyíselenle re ne Yeesu kecáá íwe lile.

¹⁸ Pimáɓeɓɓ, Urópiima Yeesu Kirisi uké íɓeelée nó nyíse. Amí.

Títelɛ kɛ Pɔɔli uu Efɛɛsi pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Uléécɛaa ícápinɛ yɛɛ pɛɛ Efɛɛsi-pɔ, mɛkɛɛ Asii kɛteni-i ní we kɛ Pɔɔli uu rítelɛ ntí wói un Rɔm kuyu-i kukpaniilee-i we. Kirisi pikó pɛɛ ápi Pisuiɛi nɛ pɛpɛɛ Pisuiɛi kuu ri papɔlɛ. Mɛyá kɛ rítelɛ ntí ari pikɛi má, anɔ́ sɔnɛ mɛtikisɛ kapí nɛ ri n kóri nnya (1:3-14). Kɛkɔraanɛ kɛ-i kɛ Pɔɔli uu píyulalɛ nɛɛ Yeesu mɛtikí kɛmɛɛ písoi nyíɛ (1:9). Uléécɛaa yɛ ncée mmɛ isɔɔlú walɛ uké kɛlɛnɛ kɛtɛ nɛ kɛyómɛ mɔ́ (1:4). Amá Uléécɛaa yɛɛ nɛ Yeesu Kirisi ritiki uú nɛ ncée mmɛ tó nyíɛ. Pɔɔli yɛɛ lɛ tó riyóó.

Ifaaci iyɛ mɛkériinɛ yɛ mmɛ:

1. Pɔɔli yɛ lɛ kɛ rinɔ́ rise ari yé n fe ari ní we Yeesu Kirisi nkɔ́ kunapéékɔ́ kɛcáá nnya nyɛɛɛ uu símisi. Kirisi pikó pɛɛ ápi Pisuiɛi nɛ Pisuiɛi mpuri pikó yɛ pansɛɛ mpuri nɛɛ pikó. Lisɔnɛ lisɛ kapi Uléécɛaa kɛmɛɛ yósu. Kirisi yɛ iláarɔ kumɛɛ riláulɛ uu pɛpɛɛ pɛɛ kɛtaa n wɛnɛ kɔsɛnɛ. Lɛ kɛmɛɛ kuú nɛ nkínɛnɛ mɔ́pá úyɛ ka (1-3).
2. Utumɛ Pɔɔli yɛ Kirisi pikó pise rɛ piké nɛɛnɛ nɛ rinɔ́ rise nɛ nkínɛnɛ kɛ Uléécɛaa uu yɛ n hɛ m múlɛ. U pi nɛmɔ́ópúsɛlɛnɛ rɛ piké isoi falɛ n le. Uu kɔ kumáɛ kɛmɛɛ písoi nɛ picɔ mɛtonɛ kɛcáá pi céesi (4-6). U kɔ kɛtɔ-pɔ pi rinɛmɔ́ópúsɛɛ rɛ piké yɛ lɛlɛ ái Uléécɛaa kɛmɛɛ n léɛri nɛ tɔ. Lɛ nnya, mɔ́pá Kirisi ukó úyɛ yɛɛ atɔpi kɛmɛɛ ní we kɛ Uléécɛaa uu yɛ itɔpilú yɛɛ Nfáasɔnɛ kɛmɛɛ n léɛri pa (6:10-20).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yɛɛ Uléécɛaa mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ m pansɛ. Nɔ́ kɛ Uléécɛaa uu n wée nɔn Efɛɛsi-pɔ we nɔn Kirisi Yeesu nɛ kɛfa kɛsɛ tikilɛ kam títelɛ ntí wólú. ² Urósáa Uléécɛaa nɛ Upíima Yeesu Kirisi piké ípɛɛlɛɛ nɛ nkínɛnɛ nɔ́ nyíɛ.

Lisɔnɛ kɛ Uléécɛaa uu Kirisi nnya ró n hɛ

³ Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléécɛaa yɛɛ ipakare tɛ. U Nfáasɔnɛ likó nɛɔpuri nnéi kɛyómɛcɛaa-pɔ ró hɛɛ un nɛ tó nɛ Yeesu Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛɛ ró kpálɛ. ⁴ Uléécɛaa uké kɛlɛnɛ mɔ́pá yɔ n wa, u ró wéeɛ uu tó nɛ Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛɛ ró pansɛsɛ upikó. Kupénɛcɔ kpɛ kɛmɛɛ kuú la rɛ tɔkɛ n kpáilɛ ári kapɛ kɔ uinipɛɛ-i akóɛ áka m má. Kuu ró ní la nnya kuu ⁵ uripɔ nɛ Yeesu Kirisi nnya mɛkɛɛ-mɛ ró kpísi uu ró pansɛsɛ usipipi. Lɛ kuu unfanarɛ kɛmɛɛ ró ní la yɛ lɛ. ⁶ Lɛ nnya, tɔkɛ Uléécɛaa pakare rɛ u tó nɛ ukɛpipi lala Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛɛ lisɔnɛ píima ró wa.

⁷ U tó nɛ Kirisi kupénɛcɔ nnya nɛ unfanarɛ mpiyɛ nnya akóɛ ilasi kɛmɛɛ nɛ Kirisi mɛnyɛ ró léɛɛ uu arókóɛ ró sáɛi. ⁸ Uléécɛaa yɛ mɛyíkíyiki unfanarɛ ró nyíɛɛ. Mɛwéésɛsɔhɔ nɛ mɛsɔhɔ nnéi kuu ró hɛ. ⁹ U tɛyɛsɛɛ ari lɛlɛ umɛla kɛmɛɛ m pékaalɛ ceru. Háí mɛkɛɛ-mɛ kuu unfanarɛ kɛmɛɛ la rɛ Kirisi uké lɛ wa. ¹⁰ Lɛlɛ rɛ itunɛ in n tu, Uléécɛaa yé uyóɔpi usɛ lɛsɛ. Uyɛɛ Kirisi. Uu kɛyómɛcɛaa-pɔ nɛ kɛtɛ nté likó nnéi kɛcáá iyóɔpi lɛ.

¹¹ Uléécɛaa yɛ tó nɛ Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛɛ lirókó nnéi ró palɛ. Lɛ nnya kuú pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ ukɛmúɛ-i ró wée uu ilúkɛ yɛkɛi. Uricuruu yɛɛ la nnya kuu lɛ wa. ¹² Lɛ nnya, tó mpí tó pɛɛ nní pifoí Kirisi nɛ rintá, tɔkɛ nkɛpɛni Uléécɛaa mɛyóɔpi nɛ siyómɛ ritaáɛ.

¹³ Nsímései mɛɛ nní Nsímé Kɛcɛɛ mɛɛ yɛ usoi riyu n lɔ. Kani Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛ Uléécɛaa uu pɛɛ nwói nɔ́ wai, Nfáasɔnɛ kuu m maa rɛ u yé nɔ́ pa kuu lɛ nɔ́ pa uké nɛ nyíɛ rɛ uyɛɛ nɔ́ tɛ. ¹⁴ Nfáasɔnɛ kɛ Uléécɛaa uú nɛ rinyi rɛ tó lisɔnɛ kuú nɛ upikó m mɛmpɔ yɛ. Tɔn píyɛi akóɛ ilasi kɛmɛɛ n le cáká-cáká kari yé lisɔnɛ lɛ nnéi yɛ. Lɛ nnya, tɔkɛ Uléécɛaa mɛyóɔpi nɛ siyómɛ ritaáɛ.

Pɔɔli iweɛ

¹⁵ Lɛ nnya, hái kaní ne n kɔ́ te nɔ Upíima Yeesu ne kefa tɛnɛlɛnɛ nɔn kɔ pɛ nnéi kɛ Uléécáa uu n wée la, ¹⁶ ne ye nen keyóme n yáásine, ne ye mesére nɔ́ nnya Uléécáa pɔɔnesɛɛ. Ne ye keyómeyáhaa-i nónnénéi kecáá Uléécáa wele am te: ¹⁷ Urópiima Yeesu Kirisi Uleecaa, Saa meýɔɔpi ukó uké mɛwéesesɔhɔ nɔ́ hɛ nɔké ne u yɛ ani pɛé ne rísɔne u ceru. ¹⁸ Ne ye kɔ u pise re uké nóninípee wúkule. Nɔ́ pee fe ani lɛ kuú ne nɔ́ n sée ceru. Nɔ́ pee lisɔne kuu ye pɛ kuu n wée n hɛ mpiye ne linsɔne yɛ, ¹⁹ ani kɔ ceru re rínanɛ kuú ne tɔ́ mpí tɔ́ nní ne kefa u n tɛnɛlɛ kɛmɛɛ n keisi rín kumúnɛ má. ²⁰ Nnanɛ píima mmɛ kuú ne Kirisi kɛmɛɛ keisi uu ne pikpɔkpɔ kɛmɛɛ u yukuse, uu kɔ ne keyómecaa-pɔ ukuluke-luke-mɛ kényukɔ́tone-i u tonse. ²¹ Kirisi ye lɛ nnya keyómecaa-pɔ iyɔɔpi ne n-yɔɔpinanɛ ne rínanɛ ne iwéése píima ne mɔ́pá yo yɛ rinyíri m má ne kekpeé wele. U mɔ́pá yo kekpeé wele. Ai lɛɛ neni kumúnɛ nkú-í n we nmanɛ kekpeé kuú we, amá ne lɛɛ masí kepire-pɔ n wémɛ kekpeé kuú we. ²² Uléécáa ye mɔ́pá yo Kirisi iyɔɔpi metene wale uu likecáá u tonse. U u pale re uké Uléécáa icápine nnéi uyɔɔpi píima. ²³ Uléécáa pikó icápine ye uipinɛ lɛ. Umɛsá nnéi kuú ne ikeméé we un kɔ infaa nnéi te, Uléécáa un kɔ ne umɛsá nnéi Kirisi kɛmɛɛ we.

2

Iye kɛ usoi uu ye nkɔɔ-i le uu nfáa-i lompɔ?

¹ Nɔ́ ne pee mɛkɛɛ-me nónnécaai ne nɔ́anékópe nnya pikpɔkpɔ le Uléécáa inipɛɛ-i. ² Ketɛ nté isoi icɔ kaní pee le. Nɔ́ pee mɛkɛɛ-me uyɛ kani n nyáni re ketɛ nké uyɔɔpi tikilɛnɛ. Uyɛ nní neni pepɛ Uléécáa pipakare n yúlu isoi kɛmɛɛ we. ³ Pimɛcɔ kɛ tɔ́ kɔ pee mɛkɛɛ ntónéi mmú we, tɔ́n mɛrɔ́pɔ́ɔla wai, tɔ́n sirómúnɛ ne mɛrɔ́sɔhɔ cire ne irɔ́soi le. Mɛrɔ́wee mɛ nnya, tɔ́ ne kɔ pɛé ne sá re Uléécáa uké ukuwɔi kɛmɛé ne rɔ́ túhaane picɔ mɛcɔ.

⁴ Amá Uléécáa yɛ́ mɛyíkíyiki usoi íwe tɛnɛ. Unla píima nnéi kuu rɔ́ nyíse. ⁵ Lɛ nnya kɛ Uléécáa uu tɔ́ pee ntócaai nnya n we yare pikpɔkpɔ uinipɛɛ-i nfáa fale hɛ. Ani yɛ te ípɛɛlé kuu nɔ́ nyíse nnya kuu nórínɛyu lɔ. ⁶ Kesé kɛ Uléécáa uu tɔ́ ne Kirisi Yeesu pikpɔkpɔ kɛmɛɛ yukuse uu kɔ kesé ukemɛɛ keyómecaa-pɔ rɔ́ tónse. ⁷ Leɛ masí kepire-pɔ leeri, ari pee yɛnu re ípɛɛlé kuu Kirisi kɛmɛɛ rɔ́ n nyíse ye lisɔne píima le leɛ ái píkai kutɛne n we. ⁸ Uléécáa ye ípɛɛlé nɔ́ nyísele uu nónnéfatɛne nnya nórínɛyu lɔlu. Nórícúruu áni kei líka kuwai we. Uléécáa ihɛ ye nyi. ⁹ Ai nómɛnéwai sɔne nnya kuu nɔ́ yóriye. Lɛ nnya, úka úu kape umɛcire n taásɛ́ tɛ umɛwai sɔne cire mɛɛ u yoriye. ¹⁰ Mɛsei, Uléécáa ricuruu yɛɛ rɔ́ wa. Tɔ́ ne Kirisi Yeesu kupénɛcɔ kɛmɛɛ kuu rɔ́ wa re tɔ́ké ye nkɔ́pɛni fe tɔ́ké ye lisɔne wa. Uléécáa yɛ mɛkɛɛ-me mɛwai sɔne mɛ tɔ́ yekeilɛ tɛ tɔ́ké ye mɛ wa.

Tɔ́ Yeesu Kirisi kupénɛcɔ kɛmɛɛ písoi píse le

¹¹ Ani lɛ kaní pee mɛkɛɛ n we léise! Nɔ́ pee písói pinyine le kɛ Pisuífi api ye pee n sée re pikéciré. Amá in kɔ ne usoi kunipe kpɛɛ pɛ ticuruu sisoipipi mɛké riké. ¹² Lɛ nnya, ani kɔ́ te nɔ́ pɛé uye-i ne Kirisi ketaa wele. Nɔ́ pɛé wele yare písáne Ísirayɛli pikó kecɔpe, áni Kirisi má, áni líka má rinɔ́ kɛ Uléécáa uu pi n yekei kɛmɛɛ, líka ái we kani yé ne rintá, áni kɔ ketɛ kecáá ríka Uléécáa má. ¹³ Nɔ́ pɛé ne ketaa u wele. Amá Kirisi mɛnye mɛɛ n kɔ́nu nnya, nɔ́ nkɔ́pɛni Kirisi Yeesu kupénɛcɔ kɛmɛé ne u rikɔ́le. ¹⁴ Leɛ re Kirisi yɛɛ ntókínɛnɛ. Uyɛ tíyɛɛ kɛ Pisuífi ne mpuri sɛne pikó api pansɛ mpuri nse. Unkpɔ́ kunapéékɔ́ kecáá kuú ne iláarɔ́ yɛɛ pee pikepáápáa m pínɛilɛ yare mmele riláu. ¹⁵ U Moisi isé nnanɛ ne lɛ nnéi leɛ i m páápúse tinnɛle uu pee Pisuífi ne mpuri sɛne pikó kpísi uu u ne pɛ kupénɛcɔ kɛmɛɛ pi pansɛɛ mpuri fale nse. Lɛ kuu nkínɛnɛ ne n ka ye lɛ. ¹⁶ Unkpɔ́ kunapéékɔ́ kecáá kuú ne Pisuífi ne mpuri sɛne pikó pansɛɛ ipinɛ ise, uu pi ne Uléécáa kecɔpe nsímé nyɔ́nse. Iwe kuu kunapéékɔ́ kecáá n li uu ne kpi ye iláarɔ́ kpule. ¹⁷ Nsímé Kɛcɛɛ mɛɛ ye nkínɛnɛ n hɛ kuú ne ka uké nɔ́ mpí nɔ́o pee nní ne ketaa u n we ne nɔ́ mpí nɔ́o pee nní ne u n kólɛ símisi. ¹⁸ Uyɛ tíyɛɛ kɛ tɔ́ Pisuífi ne mpuri sɛne pikó ari ncée má ari ye ne Nfáasɔne nse kóló tíki arí ne Saa Uléécáa kɛmɛɛ sɛ́.

¹⁹ Lẽ nnya, áni kɔ nkpeni písáne, áni kɔ picéetɔ́hɛ. Amá nó ne pẽ ke Uléécáa uu n wée ye kuyu kuse pikó le. Nɔ nkpeni Uléécáa keyɔ pikó le. ²⁰ Nɔ nkpeni pansɛle keyɔ kee m mómaalẽ. Pitumɛ ne antepuyɛ pee kerikui. Kirisi Yeesu ricurruu yee kesinui ripare. ²¹ Uyee tíyeselẽ kake páápú ken cálẽ. Uyee tíyeselẽ kaké we. Ke Uléécáa keyɔ le kuu umecire n yekei. ²² Nó ne picɔ nóo ripéne ani panse Kirisi kupénecɔ kémee keyɔ kɛ ke Uléécáa uu m móm un ne Unfaasɔne kekemée we.

3

Pikei ke Uléécáa uu mpuri sanɛ pikó kémee Pɔɔli n forii

¹ Kirisi Yeesu pikei kam n wai nnya ke nẽ Pɔɔli am akpanii kémée we. Nó mpuri sanɛ pikó mpí nnya kam íwe iyẽ nnéi le. ² In n la, nó kɔ te Uléécáa ye kefa ne né fénne uu né forii re ké ukemúnjé kémee nó nnya pikei u wa. ³ Uyee uricurruu lipéké-peké lɛ né yéneise. Linsímé kamí pee nní nkáripí nó wóipɔ. ⁴ Nɔn n keɛ, nó céri re ne Kirisi nkó mee m pékaalẽ kecáá meyánsei nyule. ⁵ Uléécáa uu pee mekee-me lipéké-peké lɛ sisoipipi nyíse yare kuu nkpeni nní Unfaasɔne ne rintíki uu ne pitumɛ kuu n wée ne antepuyɛ li nyíse. ⁶ Lipéké-peké lee nní: Pisuifi ne mpuri sanɛ pikó ye pansɛle ipiɛ ise. Lẽ nnya, lisɔne lise kapi kɔ má. Pi yé kɔ lɛ ke Uléécáa uu Nsímé Kɛcɛre mee pi ne Kirisi Yeesu m pénesele nnya n yekeilẽ yẽ.

⁷ Nsímé Kɛcɛre mmɛ pikei kam wai. Uléécáa yee unfanare kémee pikei né forii uu kenémee unnaɛ nyíse. ⁸ Uléécáa pikó nnéi kecɔpe, née ye ám líka tu, mǐpá ne lɛ, u pee kefa ne né fénne uu né forii re ké mpuri sanɛ pikó Kirisi lisɔne lee ái kutene ń we símisi. Nsímé Kɛcɛre ye mu. ⁹ U kɔ né forii re ké tíyese písoi piké yé lɛ ke Uléécáa uu lipéké-peké lɛ n wainɛ. Uyee mǐpá yo wa. Mekɛe-me kuú pee li pékaalẽ. ¹⁰ Lẽ nnéi lee iyóɔpi n le lin keyómecaa-pɔ rɛnɛ má yé nkpeni Uléécáa icápine nnya ceri re Uléécáa mewéesesɔhɔ áme mɛpehẽ kulúi kémee kumúnjé má. ¹¹ Uléécáa kemúnjé kuu mekee-me n yekei uu kɔ nkpeni Urópiima Kirisi Yeesu kémee ke wai ke lɛ nnéi ai tíkilẽ. ¹² Kari nní ne Kirisi m pénelẽ tɔn kɔ ne kefa u tenelẽ nnya, tɔ ncée málɛ tóké ne tirópɔ ne kefa keɛ Uléécáa rikɔ. ¹³ Lẽ nnya kam nó símisi re nórínépɔ ári kape íwe kam nókenécáá n le nnya caai. Nó kai meníɛ ríyu waise.

Kirisi nla nstímé

¹⁴ Lẽ nnya kam Sáa Uléécáa keyu-i anui wulalẽ nen nókenécáá yáasi. ¹⁵ Ukemée ke amáre nnéi nyee ketẽ kecáá ne keyómecaa-pɔ ń we aa léeri. ¹⁶ Ne ye u pise re Unfaasɔne nké nónínsoi kémee meyá nó m papukuse yare ke umeyɔpi ame m piye mecɔ. ¹⁷ Ne kɔ u pise re Kirisi uké nónnéfatene nnya nɔanékín kémee n we. Ani ríla kémee inínjé wa ani kɔ nkemee rísɔne papisi. ¹⁸ Pée uye-i ke nó ne Uléécáa písoi nnéi ani yé fe ani céru re Uléécáa nla rɛn kumúnjé má. N mɛpéré ne mecáa ne mecímá wele, nn kɔ cálẽ. ¹⁹ Kei kani yé kɔ ceri re ríla mmɛ ne menyuwe nnéi fele. Lɛlee yé kɔ tíyese Uléécáa uu nókenémee ne umesá nnéi n we.

²⁰ Uyee kerómee ne rikohɔ keisi. U yé fe uu kerómee wai ai tósu lɛ kari ye m pise née lɛ kari ye m musí. ²¹ Uléécáa yee Kirisi Yeesu kémee ne uicápine kémee mǐpá ncɔpuri ń-yei-pɔ ne mǐpá piyei-pɔ ríyu te. Amí.

4

Nfatene kémee rinɔ rise piwai

¹ Ne Upiima nnya akpanii-i wele. Nó ke Uléécáa uu nní n sée kam pise re ani n sɔne, nónnésé nké n nyíselẽ te lɛ kuu nní nó n sée nsẽ kani sɔne. ² Ani kape áyu n wéési. Amá ani mesére n láárú nɔn purú. Ani ríla ne nómenécɔpecire m múínelẽ. ³ Ani rinjímóópú ani rinɔ rise ke Nfáasɔne nn nó n he m múílẽ. Nfáasɔne mee Uléécáa-i n léeri yé tíyese ani nónnénéi m pénelẽ, nkínɛniɛ nn nókenécɔpe we. ⁴ Nɔ ipiɛ ise kecáá ilese le. Nfáasɔne nse mee kɔ nónnénéi kémee we. Likei lise nnya ke Uléécáa uu kɔ nó sée. ⁵ Upiima use kóló ne nfatene

nse kóló kani má, ani kò míni mēse kóló wolé ⁶ Uléécaá use kóló yēē we. Uyēē pisoí nnéí usaa. Uyēē ntónéí kēcáá tū, un ntónéí kēmēē we un kò ntónéí kēmēē pikēi wai.

⁷ Amá Uléécaá yē ntónéí mmú kēmēē mǎpá úyē uihēē hēlē nē impehē Kirisi yēē mǎpá úyē likó musí. ⁸ Li Nléécaasimé-i wólaalē tē:

Kuu keléécaá rińtaá,

u nē pikpaniikó ripénēlē,

uu lihēēhēē sisoipipi hōōnēntē. ⁹ Tē íyē yē nkpéni lē tē u keléécaá ritaá? Li nyíse rē uké kelenē rińtaá, u ketē metene kuhóre kēmēē ricepile. ¹⁰ Uyēē rincépimē cire yēē kò ritaá uu keléécaá fáau uú nē ketē nē keyóme nnéí n yipaalē. ¹¹ Uyēē wa rē pinyine piké pitumē, picó piké antepuyē, picó piké Nsímé kēcire piyóó, picó piké Uléécaá icápine pikpeenwai nē picélaa. ¹² U pi wéēlē rē uké lē kapi yé upikēi n wa pi nyíse, piké pē kē Uléécaá uu n wēē céesi lē kapi yé Uléécaá icápine m papukuse. ¹³ Kei kē ntónéí ari yé pēē céri rē likei lise karí nē Uléécaá Kēpipi kēmēē kēfa tēnē. Tò pēē lē papisile yarē kē Kirisi uu m papaalē mēcō. ¹⁴ Lēlē yé tíyēse ári yé pēē uyē-i n we yarē siwá sēē mǎpá icélaa íyē yēē ní we n tíkílē, pisoí pēē yē picó nē pinnoōmē kuyúí n tā ápi yé pēē ró kíraasente. ¹⁵ Nla kē tóō nē nsímései símisi tōn kò lakaane tōn nē urówéēse Kirisi kupénēcō nnéí kēmēē pelu. Uyēē ríyū. ¹⁶ Uyē nnya kē ipiñē ii kēcīre nyēnu, isitanēne nnéí sin mulēinelē. Lē nnya kē mǎpá nlése ní-yē nn níla kēmēē mpikēi wai, ipiñē nnéí yēē níla kēmēē m pelulē in papisí.

Kirisi pikó isoi fale nsímé

¹⁷ Lē nnya kamí la kē nsímé mmú nē nó cési nē Upíima rinyiri ani kóm tē áni kapē kò nkpéni nsé tikpá yarē pepēē ápi Uléécaá m pakarelē. Mpōlēceē kē pisimúnjé asi pi tikiselē. ¹⁸ Pimesohó yē kunmaha-i lompōlē ápi pēē Uléécaá isoi kēmēē we. Kapi pinnéí piníri ápi Uléécaá nkó níka nyu, piakin an kò taká nnya. ¹⁹ Api nkpéni lisōnē nē likópe nyu. Méwoo méwoo kapi wai, hái apí nē mēseiciré wai mmé ncōpuri m pēnelē pin wai.

²⁰ Amá áí lē kapi nō Kirisi cereise. ²¹ Ai céreise rē nō ukēcáá nkó nnéí kónlē api kò nsímései mēē Yeesu kēmēē ní we nō céesi ani kóm. ²² Lē nnya, ani nónínēsoi kpure riyá. Nómēnéwēē kpure yē mē. Melikáipi-káipi yē nē nkpō-mē nó sínlē. ²³ Ani tíyē Uléécaá Nfaasōnē nké nókenémúnjé conse. ²⁴ Ani isoi fale kpísi ani tani yarē kē Uléécaá uu ní la. Nsímései yē tíyēsele ii aseí n tíkílē in kò kpáíilē.

²⁵ Lē nnya, ani nnóōmē riyá mǎpá úyē uké yē uucō aseí símisi. Tò ntónéí mmú ipiñē ise ilese lē. ²⁶ Nōn yē n wóōsi, áni kapē yē akópe wa. Ani yē nókunéwóí kpu itunē iké kelenē loó. ²⁷ Ani kapē yē kuníri ncēē hē kuké ncaai wa. ²⁸ Uyāa úu kapē kò nkpéni piyāa rikpá. Amá uké rinmóópú uu yē kēfa kēse nē uanipe pikēi pinyine wai uú nē le, lín kò úyē m párlilē, uu fe uu liute lēni. ²⁹ Nsímé kópe níka rín kapē yē nónnénóō-i léemē, amá liké mme mēē yé usoi ikari rinkpáse ai kò pepēē kutu nó n cólē lisōnē wai. ³⁰ Ani kapē yē Uléécaá Nfaasōnē ripōō caaise. Mmē mēē Uléécaá nwoi kuu nókenécáá n wa keyáa kē kuu nóanékópe kēmēē nó ní lesēne cáká-cáká nnya. ³¹ Ani nsímé pifanaankēē nē mēseēwai nē kuwóí nē písenkēēne nē picó alē nē mēwai kópe ncōpuri nókenécōpe lese. ³² Ani n láárúnē, nōn íwē ténaane. Ani nómenécōpecire n sárikēēne yarē kē Uléécaá uu nó nē Kirisi kupénēcō kēmēē nó n sárei mēcō.

5

Metéí kēmēē isoi nsímé

¹ Nò siwá sinyine lē kē Uléécaá uu ní la. Lē nnya, ani umēcō n wai. ² Nla nké nónínēsoi nnéí kēmēē n we. Ani yē lē kē Kirisi uu ró ní la uu unfāa kpísi uu tó nnya hē yarē inyóōnsesēē, Uléécaá uu i yósu rísōnē.

³ Lē kái nē n sá rē liké Uléécaá sipipi kēcōpe n we yē nní: Méwoo méwoo pinósiwélaa nē mékperinkpēwai nēē mēmá nnáápí nkó níka rín kapē nkpáni nókenécōpe n we. ⁴ Ai kò nē sá rē nóké asímé kópe nēē inírisimé nēē akpéri kópe m má. Ai nyamí. Amá Uléécaá ipakare

ημανε iké n we. ⁵ Ani kō rísonε re méwoo méwoo mēwai ute úka ne úkperinkpekóó úka ne memá nnáápí ukó úka úu lē ke Uléécaa ne Kirisi api piiyōpi kēmee ne pipisoi m mē kēmee líka yēnune. Memá nnáápí pō ne kō piléenyōnse picō lē.

⁶ Ani kape tíye unyine uké ríwoosimé ne nó kíraaε. Lē nnéi nnya ke Uléécaa kuwōi aku pisoi pεe ápi u m pakarelē kecáá we. ⁷ Lē nnya, nó ne pē áni kape ríka kēmee m pēnelē. ⁸ Nō pεe mēkεε mēsei kuηmaha-i wele. Nō nkpeni nó ne Upiima kupénεcō nnya metéi-i wele. Lē nnya, ani n sōne liké n nyíselē te nō metéi sipipi lē. ⁹ Likumúnjé re lelee ye metéi kēmee n léeme lē nfanare ne nsímései pitiki ne aseí. ¹⁰ Lē nnya, ani n wéési nóké lelee ne Upiima n sá n nyu. ¹¹ Nó ne kuηmaha kēmee mēwai áni kape ríka kēmee m pēnelē, amá ani ye mē yámne. ¹² Mēsei sei lē ke pisoi pē api mēyaa n wai písímé ricurru ye ísei wele. ¹³ Amá pi ye pin pimewai mē n yámne, mē ye metéi kēmee léémεle amε kúcere wai. ¹⁴ Lē nnya kapí maa rē:

Pó nkó pōo nní rí lōni, a yisi.

A pikpōkpō kēmee yisi

Kirisi uké pεe metéi pó nyíε.

¹⁵ Lē nnya, ani nónnésē kecáá musí rísonε. Ani kape n sōne yare piníri, amá ani n sōne ne mēwéésesāhō. ¹⁶ Ani kape tíye itunε iké méwoo n tōsu, li we re siyáa nsí-i kari nní rí we ási nyamí. ¹⁷ Lē nnya, áni kape meníri n tā. Ani rinmóópú ani Upiima mēla ceru. ¹⁸ Aani kape ye píta m pomaalē. Lē ne méwoo méwoo mēwai lē. Amá ani tíyεε Uléécaa Nfaasōne nké nó n yipaalē. ¹⁹ Ani ipakare siyomε ne akéhe ne siyómε ncōpuri ke Nfáasōne nn nó n he ne nóménεcōpecirε n ηmóópúsēnelē. Ani kefa kεε ne ipakare siyomε Upiima yō. ²⁰ Ani ye mpa píyei ne mpa yo kēmee Sáa Uléécaa pōnεε ne Urópíima Yeesu Kirisi rinyiri.

Pinósi ne pipila mēwee

²¹ Kirisi ipakare kani m má nnya, mpa úye uké ucō n waiselē. ²² Nō pinósi, mpa úye uké uula n waiselē yare kuu Upiima n waiselē. ²³ Li we re utisi yεe unósi uwéése yare ke Kirisi uu Uléécaa icápine nnéi uwéése mēcō. Iyεe uipinε, uyεe iriyu. ²⁴ Lē nnya, mpa unósi úye uké uula n waiselē yare ke Kirisi icápine ii Kirisi n waiselē.

²⁵ Nō pinósikó, mpa úye uké uunōsi n la yare ke Kirisi uu Uléécaa icápine rí la uú ha ne unfaa kpísi uu iyē nnya he yare inyōnsesεε. ²⁶ U lē wale re un míni ne unsímé ne pipáálá pi m masí, piké pεe panse Uléécaa pikó. ²⁷ U lē lalε Uléécaa icápine iké ukeyu-i ríyu píima m má, iké n kpáiiilē, ncaai rín kape ríka i n tējlē nēε íi kape ncaai féé ríka m má. ²⁸ Limēcō ke pinósikó pōo yé kō pipinōsi n la yare kapi pimεcirε rí la. Uye un uunōsi n la, uricuruu kuu lē la. ²⁹ Mēsei ye mē re úka úu ye píkaí uipinε cire niηni. Mpa úye yεe uipinε n nyōnsele uu kō íkεcáá m paílē yare ke Kirisi uu Uléécaa icápine n wai mēcō. ³⁰ Kari uipinε ílese nnya kuu lē wa. ³¹ Li wōlaalē te: Lē nnya ke utisi uu usáa ne úni yisine, u ne unósi apí ha péne api panse ipinε ise. ³² Nsímé mēε kelō nké-i m pékaalē ye mpiima lē. Ne maa re Kirisi ne uicápine nkó ye mu. ³³ Amá nō kam kō ne lē tee. Li pise re mpa unósikó úye uké uunōsi n la yare kuu umεcirε rí la, unósi pōóké kō uula m pakarelē.

6

Siwá ne sipite kecáá nsímé

¹ Nō siwá, ani nōpinéte m pakarelē yare ke Upiima uu rí la. Lelee ne n sá re nóké wa ye lē. ² A ye upósáa ne upóni ríyu waise. Tinóo fói ye tē ke Uléécaa uu n he uu rinóo yekei. ³ Lelee re li yé ne pó sōnesi aa kō ketē kecáá nfáa taa-taa yēnu. ⁴ Nō siwá pisaa, áni kape nōsinéwá kēyu m páápúε, amá ani si n céesi siké kecíre wa yare ke Upiima uu rí la.

Ptyasaa ne pikeikó kecáá nsímé

⁵ Nō pilási, ani ye nōpinétyasaa ketē nté kecáá pakare ani aseí ne ríyu pi n waiselē yare kani Kirisi m pakarelē. ⁶ Ai pin nōkenékúrí n we pin nó n nyáni ηmane kani yéé lē wa yare

nɔ lalɛ likɛ sisoipipi n láárú. Amá ani pi m pakarelɛ tɛ nɔ Kirisi pilasi nnya, aní n wéési rɛ nɔkɛ Uléécáa mɛla nɛ kɛfa kɛsɛ n wai. ⁷ Ani nɛ mpóɔnare pi n kɛisi yarɛ Upíima pilasi. Ai kapɛ n we yarɛ kesoipipi kani kɛisi. ⁸ Ani n nyu rɛ ḿpá pɔ́ úyɛ pɔn ulási nɛɛ pɔn mɛpóćíɛ n tɛ, lisɔnɛ lɛ kaa n wa kulaa kaa sɔnti pɔkɛ Upíima kɛmɛɛ yé. ⁹ Nɔ́ píyɔsaa, nɔ́kɛ kɔ limɛɔ nɔ́pinékɛikɔ́ n wai. Ani nɔ́mɛnécíɛ tɪ́, áni kapɛ pi n sɛnkɛɛ nɛ rikpákárá. Ani n nyu rɛ nɔ́ nɛ pɛ usaa yɛ keyómɛcaa-pɔ́ wɛlɛ. Uu yɛ usoi keyu-i ripaí uú nɛ n túhaanɛ.

Kirisi ukó itɔ́pilū

¹⁰ Ntórɔɔ yɛ nkɛpɛni mmú rɛ ani nɔ́ nɛ Upíima kupénɛɔ́ kɛmɛɛ unnanɛ píima kpísi aní nɛ m páápu. ¹¹ Ani Uléécáa itɔ́pilū nnéi kuu nɔ́ m pa kpísi aní nɛ kuníri apinɛ kaku nɔ́ n wai lóó áku yé pɛɛ nɔ́ feriyɛ. ¹² Ai sisoipipi karí nɛ tɔpu. Amá lɛlɛ iyóɔpi n tú nɛ lɛlɛ n-yóɔpinanɛ m má nɛ lɛlɛ ketɛ́ ntɛ kunmaha kɛmɛɛ ŕnanɛ m má lin pekɛsi karí nɛ tɔpu. Tɔ́ kɔ nɛ aníri kpákárá nyɛɛ keyómɛcaa-pɔ́ ŕ we tɔpule. ¹³ Lɛ́ nnya, ani nkɛpɛni Uléécáa itɔ́pilū nnéi kuu nɔ́ m pa kpísi, aní nɛ siyáa kóɔpɛ kɛmɛɛ tápisi, ái yé pɛɛ nɔ́ feriyɛ. Nɔn n tápaalɛ nɛ kɛtɔ́-pɔ́, líka ái yé pɛɛ fɛ likɛ nɔ́inépɪnɛ riyɔɔsɛ.

¹⁴ Lɛ́ nnya, áni kapɛ nɔ́inépɪnɛ riyɔɔsɛ. Ani nsímései pisímé kpísi ani waisɛ kútampálá, ani kɛhalɛ-i ku n télɛ. Ani kɔ asei pitiki kpísi ani waisɛ kɛwenitukanka. ¹⁵ Ani Nsímé Kɛcirɛ mɛɛ yɛ nɛ nkínɪnɪnɛ ŕ ka piyóó n la. Nkɛ́ nɔ́ n we yarɛ anééri kani tanaalɛ. ¹⁶ Ani yɛ ḿpá yɛi nɔ́nnéfatenɛ kpísi yarɛ kuwenikpáncúkú kani yé nɛ ukpááree Setani ihimɛ mɛlɔ́ ŕ kpu. ¹⁷ Nɔ́pinéyulalɛ pikɛ́ ritɔ́pikɔ́n, Uléécáa Nsímé nkɛ́ ritɔ́pitɛ́hɛ kɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ m pa. ¹⁸ Ani yɛ kɔ́ lɛ kɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ nn nɔ́ n nyísɛ ritiki áni nɛ mɛsére iyáhaa nnéi mpuri n yáási nɔn kɔ́ u wɛlu. Ani kapɛ lɔ́pile, ani nɔ́mɛnécíɛ kpísi aní pa, ani mɛsére nɛ kɛfa kɛsɛ upikɔ́ nnéi kɛcáá n yáási. ¹⁹ Ani yɛ kɔ́ kɛnécáá u yáási rɛ uké tíyɛsɛ kɛ́ yɛ nɛn nnɔ́ n wúkule, kɛ́ nɛ ikari n céési písoi pikɛ́ lɛlɛ Nsímé Kɛcirɛ kɛmɛɛ m pékaalɛ ceri. ²⁰ Mmɛ́ kɛ Uléécáa uú nɛ né tumme rɛ kɛ́ ntɛ ukɛikɔ́ yɛɛ nɛ urinyiri n tú. Mmɛ́ nnya kam akpanii kɛmɛɛ wɛ. Nɛ lalɛ kɛ́ yɛ n símisi nɛ ikari yarɛ kai m pise.

Iyáhaa tɔ́rɔɔ

²¹ Unésánɛ kɛcirɛ Tisiiki yɛ Upíima ukɛikɔ́ lɛ nɛ asei. U yé hapɔ́ uu lɛlɛ né n wai nnéi nɔ́ kɛ́ɛnkɛɛ nɔ́ kɔ́ ceru mmɛ́-i kam ŕ we nɛ lɛ́ kam n wai. ²² Lɛ́ nnya kam nɔ́kɛnɛ́mɛɛ u tumme rɛ uké nɔ́ símisi mmɛ́-i kari ŕ we uké kɔ́ nɛ nɔ́anékínɪnɪnɛ nɪnjukusɛ. ²³ Sáa Uléécáa nɛ Upíima Yeesu Kirisi pikɛ́ pirómáɛɔ́ Yeesu pikɔ́ nnéi nkínɪnɪnɛ nɛ ŕla nɛ nfatenɛ hɛ. ²⁴ Uléécáa uké pɛ́ nnéi pɛɛ Urópíima Yeesu ŕ la ái nɛ kɛtɔ́ ípɛɛlɛɛ nyísɛ.

Títelê ke Pɔɔli uu Filipu pikó n wói

Lelêe rítelê ntí kémee ní we

Kíresi ketê kecáá, Masetuwaani ntaai kémee ke Filipu kuyu akú we. Uléecaa icápine fói ye iyê ke Pɔɔli uu kei n kari. Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uú pee Ròm kuyu-i we lin u cónlê te úu fe uké linyine wa uké kò ne Filipu pikó kecáá ripái nnya. Uu pee n tálê te u yé fe uu upikeico tum piké ha icápine iyê tinmóópúse piké kò inkó kó. Kíresi pikó pee Filipu kuyu-i ní we pɔɔ ihê Epafurotiti papɔ re uké Pɔɔli pa. Pɔɔli uu rítelê ntí wólú uu u pa uú ne pi pɔɔnese. Uu kò icélaa pi papɔ uu kò nfatene kémee pi ñmóópúse (4:10-20).

Ifaaci iyê mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye Uléecaa pɔɔnese re lã kai u rincón ye tíyese Nsímé Kécire nn kéyu sí (1:1-26).
2. Pɔɔli ye Kíresi pikó pee Filipu kuyu-i ní we ñmóópúselê te piké nfatene ne rinó rise kémee iníjí wa, piké kò pimécire n cepiselê yare ke Kíresi uu umécire n kpísi uú ne ró li céési (1:27-2:18).
3. Utumê Pɔɔli ye Epafurotiti ne Timotee tum (2:19-30).
4. Tò Kíresi nyánile re uyê kari yé fe arí ne n tálê. Utumê Pɔɔli ye aseí ró léselê lã kuu kesoipipi rikakòri kake ye m má ní tíye uu pee ne Yeesu Kíresi ñmanê n tálê (3). Pɔɔli ye Kíresi pikó rinmóópúselê re piké mpɔɔnare kémee n we pin mpa yo kémee iwele ne pimécire Uléecaa anipe-i wailê (4).

Iyáhaa

- ¹ Tóo Pɔɔli ne Timotee, Kíresi Yeesu pikeikó. Pɛpɛ Yeesu nnya Uléecaa pikó m panse pin Filipu kuyu-i we ne pɛpɛ piicápine kecáá m pailê ne pɛpɛ pi n léní kari rítelê ntí wólú.
- ² Urósáa Uléecaa ne Upíima Yeesu Kíresi piké ípɛelêe nó nyíse api kò nkínjine nó hê.

Pɔɔli ye Kíresi pikó kecáá Uléecaa yáasi

³ Mpa píyei kam ye nen nókenécáa m musí, am nó nnya Uléecaa pakare. ⁴ Mpɔɔnare kam ye ne mpa píyei nónnénéí kecáá Uléecaa yáasi. ⁵ Li we re hái kékoraane ne neni-me kani né léní nen ne Nsímé Kécire kóónúlê. ⁶ Ne nyule re mpa líkê íye wa, Uléecaa yee nní pikei sone mpí nókenémee piwai n kóraane yé pi n nɔ́jlê hái ne kété-pɔ. Lelêe re hái ne keyáa kē ke Kíresi Yeesu uu n sónti. ⁷ Simúnjê sê kaí ne sá re ké nókenécáa m má. Ne meýánsei ketóne kécire rinékinj kémee nó hêlê. Likumúnjê re tó ne nnó ye Uléecaa ípɛelêe kuu né ní nyíse kémee wêlê. Ne pee mekee Nsímé Kécire ne kóónúlenle nen nkecáá tɔpu re nké iníjí wa. ⁸ Uléecaa ricuruu ye nyánile re lã ke Kíresi Yeesu uu nó n la meco kam nó la ne kefa kese. ⁹ Ne ye inéwêlê kémee Uléecaa píse re nónnéla nké n taálê mesére ani menyuwe m má, ani ye ne ceru ani lisone ne líkópe kóólene cáká-cáká. ¹⁰ Ani ye pee ne rísonê túhaane. Lã kémee, nó pee n kpáíilenle áni yé ncaai ríka m má keyáa kē ke Kíresi uu n sónti. ¹¹ Yeesu Kíresi yé tíyese ani mewai sone meýá wapisi ai Uléecaa meýɔpi ne ipakare kpáse.

Utumê iwe ye tíyesele Nsímé Kécire nn kéyu n sí

¹² Pinémárecɔ, ne la re ani kó te lelêe nní né n wa ye meníne lénle Nsímé Kécire nn ne meýá kóónú. ¹³ Uyóopi písóca nnéi ne mpa yei kapi nkpéni nyu re Kíresi pikei nnya kam kukpaniilee-i we. ¹⁴ Upíima ye pinémárecɔ Yeesu pikó meýá pee akpanii kémee né n yé nkpéni ikari waiselê pin ne piripɔ Nléecaasimé kóónúlê. ¹⁵ Mesei ye me re kufatoi ke picɔ apí ne Kíresi nsímé kóónúlê piké ne né n keɛene nnya. Amá kefa kese ke picɔ pɔɔ ne nsímé mmê kóónúlê. ¹⁶ Nla ke pē api ne Kíresi nsímé kóónúlê pin nyu re pinékei pee re ké Nsímé Kécire kecáá atɔpi n wai. ¹⁷ Amá íkeɛene kemúnjê ke pifoí pē pɔɔ ne Kíresi nsímé kóónúlê. Ai nfasimé sone kapi múílê. Pi lalê piké akpanii nnyé kecáá íwê icɔ né rikpáse.

¹⁸ Nka rín ncɔ caai! Mpá pin n kpárálẽ née in ne kefa kесе, Kirisi nsímé yе kóónúlеnлe. Tinépóо yе láárúлe, mesére kari yé kɔ n láárú. ¹⁹ Li we re nóinéwеlе ne Yeesu Kirisi Nfaa mее né n lénì nnya, li yé tíyеsе am akpanii kэмее lelu. ²⁰ Lẽ kamí ne nnénaŋe nnéi m mé tе liké wa lее re isei íka mpuri fi kape né li. Amá in nkɔó née in kɔ nfáa, Kirisi uké neni ne mpá píyеi-pɔ inépinе kэмее ríyу yé. ²¹ Nen nfáa m má, Kirisi yее nnéfáa, nen kɔ n kpu, nkɔó nn kuláa né wai. ²² Amá in tе li pise re ké nfáa m má nen ne pinékei wai, ám yé nkpeni céri yo kam yé wée. ²³ Mmé ne mmé kamí ne yóone. Ne káipile ké tómpɔ ké ha Kirisi kэмее n we. Menéla mее mpá yo n tónaalẽ yе mē. ²⁴ Amá ń nnya, li pise meyíkíyiki re ké ketē kecáa nfáa m má. ²⁵ Ai céreise. Ne nyule re né nónnénéi kekúrí n we nen nó lénì re nónnéfatene nké kéyу n sí non kɔ mpóonare má. ²⁶ Lẽ nnya, menépepɔ nókenémее yé tíyеsе ai né nnya rikókari piwai nó kpá aní ne Kirisi Yeesu n tikilẽ.

Ani n náasi re Nsimé Kεcire nké kéyу ha

²⁷ Amá ani nse kō tе lē ke Kirisi Nsimé Kεcire nn m pise re ani n we ke nóínеsoi ii yé n nyíselẽ. Lẽ kэмее, nen pilóólú nó n ka née mpá nensá nókenékúrí n we, ké n kómеi pin símisi re nɔ nónnénéi kemúnjé kесе kpísile ani kekemее inínjì wai ca, non tinóо rise má non náasi re pisoì piké Nsimé Kεcire yósi ne nfatene. ²⁸ Ani kape tíyе nópínéláaro piké linyine kэмее nókenéwuу taise. Lelее yé pi nyíse re ncée mее yе usoi n fóm kapi t́kilẽ, ai kɔ ń nyíse re ncée mее yе usoi riyу n lɔ kani t́kilẽ. Uléécaа kэмее kai léeri. ²⁹ Li we re Uléécaа yе nfanare nó nyíse re ani Kirisi ne kefa tene, amá ani kɔ uyē nnya íwе le. ³⁰ Asei kecáa, tó ne nnó tóо nkpeni kesē náasi. Ne pee nóinénípee-i náásile. Nɔ kɔ nyule re ne ne wele nen náasi.

2

Lẽ ke Kirisi uu umεcire rincépise un kɔ ne uwéése

¹ Ne yē tе Kirisi kaní ne kefa n tenelē yе ikari nó rikpásele, unla nn nó ηmóópúselẽ. Nfáasone nn nó pénelẽ, non nómenécɔpecire lakaane non kɔ íwе ténaane. ² In lее ni mesei, ani rinépóо larukuse meýánsei. Lẽ nnya kam nó pise re ani rísonе n kómеine, non lakaane, non kefa pénelẽ, non kemúnjé kесе má. ³ Ani kape yе linyine íkеŋene ne méwoo ipakare nnya wa, amá ani yе nómenécíre ricepise aní n kpíilē tе picɔ yе nó fele. ⁴ Nó úka úu kape yе ukulaa likó ηmane n wéési. Ani yе kɔ lelee yé picɔ n yóriyе wéési. ⁵ Ani kemúnjé kē ke Kirisi Yeesu uú pee m má kecɔ m má.

⁶ Mpá ke u ne Uléécaа api kékoraane-me isoi n sá, úu mmē kpísi uké ne pikei wa uké ne umεcire Uléécaа múŋeiseŋe.

⁷ Amá uyē yее ulikó nnéi kuu m má kεpire ritɔ, uu umεcire ilási tani uú n we yare sisoipipi.

⁸ Kuu lē umεcire n waise uú n we yare sisoipipi, uu pee umεcire cepise uu Uléécaа pakare uú ha ne kpi. Háì kunapéékɔó kecáa kuu pee kɔ kpu.

⁹ Lẽ nnya ke Uléécaа póо kɔ u ritaáse uu ketónе kее mpá kéyе n fe kecáa u tonse uu kɔ rinyíri tее mpá ríyе n fe u he.

¹⁰ U lē wale re keyómеcaа likó nnéi ne ketē kecáa nté likó ne ketē metene likó liké yе lin tinyíri tē n kō tе Yeesu, liké ipakare ne anui kecáa riwula.

¹¹ Mpá usoi úyе uké Sáа Uléécaа ríyу waise uu yóó re Yeesu Kirisi yее Upíima.

Kirisi pikó piké ketē kecáa n kpáilē

¹² Lẽ nnya pinésáne lala kεcire, yare kaní pee nní né m pakarelē pēé uyе-i kamí pee nókenékúrí n we, ani kɔ nkpeni kám nní nókenékúrí n we wa liké lē tifaau. Uléécaа yе nórínéyу lɔlе. Lẽ nnya, ani píyulale pē kuláa waise non iwame ne Uléécaа riwure kэмее pikei wai. ¹³ Li we re Uléécaа yее nókenémее pikei wai uu tíyеsе re ani ηmurei ani pikei n wai liké ne umela n sá.

¹⁴ Ani nópinékēi nnéi n wai in̄múlaa ne nsímé pipásaine ápi kape nókenécōpe n we. ¹⁵ Ani lē n we áni kape ne ncaai ríka m má, ani kō n kpáilē nōn we yare Uléécaā sipipi nsí kecáá kápi ncaai ríka n nyáni. Ketē nké kecáá pīsoi ye caailenle pin kō isoi kópe le. Ani pikēcōpe n we yare metéi nōn kpáilē yare awárepi, ¹⁶ te nō nsímé mee ye nfáa n he pi palē nnya. Lē nnya, keyáa kē ke Kirisi uu n sónti, li yé ha nō nnya rikókari né n we. Lēlē yé kō mēsei nyíse re pikēi mpí kamí ne nní n ηmóópulē ápi méwoo wa. Nnépōone rín méwoo wa.

¹⁷ Nókenéfa kaní ne Uléécaā n tenelē ye we yare inyóonse kani u wa. Insá n kesi, pi yé né kpu menénye amē nōinényóonse iyē kecáá kpápō. Mpá in lē né n wa, li né láárulé, tō ne nnō tóké kō kesē mpōonare m má. ¹⁸ Liké kō limēcō nó n láárú, tō ne nnō ari kō kesē mpōonare m má.

Pōoli ye Timotee ne Epafurotiti tū

¹⁹ Ne tálē te Upíima Yeesu un n ηmurei, né nfáani Timotee nókenémee tumpō ké nókenécáá nkó kō liké rinékín̄ nin̄ukuse. ²⁰ Tó ne uyē mēcīre tōo nókenécáá mūsu. Uka uco úu meyíkíyiki ne kutu nó cólē. ²¹ Pilikó cīre ke pinnéi apí ne náási, piuka úu Kirisi Yeesu kulaa wéési. ²² Nórínécúruu ye nyule lē ke Timotee uu n nyíse re u aseī ute lē. U umēcīre Nsímé Kecīre pikēi kémee pale. U kenémee keisile yare ke usoi uu ye ne usáa n keisi, tó ne uyē arí ne Nsímé Kecīre kóónú. ²³ Ne tálē te nen píyei n yē lē kamí ne kētō n tenene, né nókenémee u tumpō. ²⁴ Ne kō ne Upíima tálē te né nfáani rinécúruu hapō am nó lóólú.

²⁵ Ne nyáni yare né urómárecō Epafurotiti nókenémee pesepō. Tó ne uyē tōo keisi tōn Nsímé Kecīre ináá náási. Nō pēe kenémee u tummele ani ḿpá yo u cōnse re uké ne nnécōn̄ kémee né come. ²⁶ Li meyíkíyiki ripōo u we re uké nōnnénéi yē. Kapi u n símisi re nō ukufōn̄ kō, li u ricōn̄le. ²⁷ U meyíkíyiki kufōn̄ finele uu nkpō heire. Amá Uléécaā uu íwe u tēni. Ticuruu ái umēcīre kuu íwe tē, u kō nē íwe tēnle re nnépōocaai rín kape n kpálē. ²⁸ Lē nnya kam yōone re ké nókenémee u pesepō nōké u yē liké nó larisi ai kō nē mpōocaai hasu. ²⁹ Lē nnya, ani nó ne Upíima rinōo rise kémee ne mpōonare píima kémee u yosí. Ani ye pīsoi mpí nnéi pēe umēcō rí we ríyu waise. ³⁰ Li we re Kirisi pikēi nnya kuú pēe kpīne. U nkpō yosile uké ne né lē kei káni yé n fe nōké né lē.

3

Lē kapi ye Uléécaā kémee aseī rintiki

¹ Pimárecō, lē nnya liké nkpēni nó n láárú re nō ne Upíima rinōo rise kémee we nnya. Ai né cōn̄lē te ké mmē kam piwóle nó m masí piwóle nó rikpá. Nōnnēsōne ye mu re ké lē piwóle nó rikpá. ² Ani nómenécīre ne pikēikó kpááree tī. Pi sipōpi ne asele lē. Ai lē kapi piké kecáá n céési lēe piké yíkíyiki, ³ tōo meyíkíyiki kélē, ái pē. Tōo Uléécaā Nfaasōne ne upikēi wai. Ai ketōne kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē kamí ne tálē. Li rikókari ró wele re tō rinōo rise kémee ne Kirisi Yeesu we. ⁴ Nē né pēe fe amí ne ketōne kē ke kunéyu inyekii ii né n heelē n tálē. In te pinyine ye mūsu re pi yé fe apí ne ketōne kē ke pikuyu inyekii ii pi n heelē n tálē, nēe yé pēé lincee m má ai ḿpá úye tōsu. ⁵ Pi né mārile apí keyáa páha-paha tunē né ké. Ne Isirayēli ukó yíkíyiki lē, Pēnyamēe mpuri ukó. Ne U-epiree lē, Pi-epiree pēe kō né mārī. Ne Pisui fi isé metiki kémee Ufarisi lē. ⁶ Ne kéyu toi kam ye pēé ne Kirisi pikó n wéékuselē. Pisui fi isé pitiki kémee, am pēe ncaai ríka má kapi yé ne né n túhaane. ⁷ Lē kamí pēe nní n kpíilē te kulaa likó kam kō nkpēni Kirisi nnya nyáni re kelólē ye ke. ⁸ Ne nkpēni ricuruu ḿpá yo kpíilenle yare likpárakō. Unépiima Kirisi Yeesu kam meyíkíyiki n nyu ye né tōsí ḿpá yo. Uyē nnya, ne ηmureile am ḿpá yo fómni. Kirisi ηmane yēe kenémee ríyu má. Ne litōrōo nní nnéi kpíilenle yare ayúi ké ne Kirisi n yé nnya. ⁹ Ne la re tō ne Kirisi tóké rinōo rise m má. Am aseī ute re ne isé tīkilē nnya, amá ne aseī ute lē re ne Kirisi ne kefa tene nnya. Uléécaā kémee kai léeri re usoi uké ne nfatene ritá úu ne panse aseī ute. ¹⁰ Likēi lise lēe ripōo

né ní we lee re ké Kirisi ceri ké kó nínàṅe mmé mée pikpòkpò kémée u n yukuse yē, ké uíwe ícò lí ké kó unkpò ncò kpu, ¹¹ nèn nē tálē tē Uléécaá yé pikpòkpò kémée né yukuse.

Lē ke usoi uu ne pitule n náápò

¹² Am la ké re nē lē kamí nē pitule n náápò piyénē masile nēē nē pipanse masile usoi nkó yee úu ncaai níka m má. Amá likei lē kamí nē piyóó náápò. Li we re Kirisi Yeesu ye nē kó piyóó masile. ¹³ Pimáreco, ám tē nē inéhéé piyóó máálenlē, amá likei lise kam n wai yee re nē lelee n tómpò paleile nèn pēe lelee kéyu-pò ní we nē pitule náápò. ¹⁴ Lē nnya, nē náápò re ké tu ké inéhéé yósi. Uléécaá ye ró séi re tóké Kirisi Yeesu nē ritiki tóké ha keléécaá-pò í yósi.

¹⁵ Tó mpí nnéi tóo nní Kirisi kupéneco kémée m pelaalē, tóké menéco mmé m músu. In tē nókenémúnjé ye linyine kémée nē kenéko kóólelē, Uléécaá yé tíyese ani nsímései kom. ¹⁶ Mpá lin íye n we, kei kari nképini nní n tu, li pise re tóké nsé tipénē tóké nē kéyu n sí.

¹⁷ Pinémáreco, ani menéco n wai. Nē lē kani yé n sónē pinyíse nó masile ani yénu. Lē nnya, ani pepēe menéco n sónē inípe n tapaalē nòn nē sónē. ¹⁸ Mesére kam nsímé mmú nó símisi. Ménini nē rikín kam kó nképini nē pisímé nó n kpálē tē pisoí meyā pēe pinsē kémée nyíselē tē pi Kirisi kunapéékò pilaarò lē. ¹⁹ Kelólé ke lipite pē api yé nē kètò kpu. Pialoi nyee piuleecaa. Lelee yé pēe ísei pi n wa kapí nē menínjē rikókòri wai pin ketē nté likó ḡmanē kecáá músu. ²⁰ Amá tó nē keléécaá-pò kuyu pikó lē. Kei-pò ke Upíima Yeesu Kirisi kam m mé uu léerine uké Uróyulale. ²¹ Uyee irópinjē nnyí yee nní ísei ní we consene iké nē uikó yee ríyu m má menyíne n we. Unnanjē mmē kuú nē mpá yo kecáá iyóopi n le kuú nē lē wainē.

4

¹ Pinémáreco lala, li ripóó né wele re ké piyénē nó rikpá. Nóo nnépóonare, nóo kó ríyu né waiselē. Lē nnya pinémáreco lala, ani lē n kenjaalē, nóinépínjē íi kape nó nē Upíima kupéneco kémée riyóo.

Pòoli ye Filipu pikó mesòhò kpálē

² Nó Efotii nē Sentiki kam ḡmóópúselē tē ani rinóo rise m má nòn nē kesē Upíima tikilē. ³ Pó unékeico kecire yee kēfa kesē nē n keisi kam pise re a pi lē. Kesē ke tó nē pē nē Kelemaa ari Nsímé Kecire ináá náasi nē pinékeico picò anyiri nyee nfáa ritelē * kémée ní we.

⁴ Liké mesére nó n láárú re nō nē Upíima kupéneco kémée we. Am kó kpá re liké mesére nó n láárú.

⁵ Ani tíyese pisoí nnéi piké nónnénare kecáá n nyu, Upíima ye nnyáá waimelē. ⁶ Ani kape ye líka nfasimé tóne. Amá ani ye mpá yo kémée Uléécaá yáási ani lē kai nó m pise u pise, ani ye kó u pòonese. ⁷ Lē kémée, Uléécaá yé unkinjínjē kpísi uu nē nóanékínjē nésinémúnjē n yekeilē nó nē Kirisi Yeesu kupéneco kémée. Unkinjínjē mmē ye lē nnéi ke usoi uu ye ní musí felē.

⁸ Pimáreco, ntóròo kam yé nó m maa mēe re lē nnéi lee aseí likó nē lē nnéi lee líyukòó nē lē nnéi lee nē n sá yarē kai m pise nē lē nnéi lee n cáká-cákálē nē lē nnéi lee nē n sá re piké lí n la nē lē nnéi lee nē kunmurei n sá nē lē nnéi lee isoi sòne likó nē lē nnéi lee kupakarē ní we liké nósinémúnjē likó. ⁹ Ani lē kam nó n nyíse nē lē kani kenémēe n kpísi nē lē kani n kó nē lē kani né n yé nèn wai nē n yíraane. Kei ke Uléécaá yee ye nkinjínjē n he uu yé pēe nókenémēe n we.

Pòoli ye Filipu kuyu pikó pòonese

¹⁰ Lí tó nē Upíima kupéneco kémée né láárúle meyíkíyiki. Lí né larisile re nó kó nképini ncée yē ani kenécáá léise. Ai re nò pēe kenécáá paleilē, amá ncée rín pēé we nóké nē né n lē. ¹¹ Ai linyine kamí la nnya kam lē símisi. Nē nyulē lē kai yé né n láárú, mpá nèn ní-ye kémée n we. ¹² Mpá nensá líka m má nēē lin memá píima-i kamí we, nē menécíre pimúlú nyulē. Nē linnéi nē mpá yei, nkú kémée nē ilepi kémée nyulē lē kam yé n wa. Nèn liluke-luke m má nēē

* **4:3** Nfáa ritelē yee ritelē tē-i ke Uléécaá uu pepēe Yeesu n tíkilē anyiri n wai (Méyene 3.5).

nkũ nn né n we née m̀pá yó in ne né m pom née lin né m p̀rílẽ, li ne né sále. ¹³ Uyee linnane né n he nnya, ám yé líka p̀one. ¹⁴ Mpá ne lẽ, kani nní inéwe kémee né n come, li nyamle.

¹⁵ Ń Filipu kuyu pikó, ńrinécúruu ye nyule re kari Nsímé Kεcire piyóó n kóraane ne Masetuwaani keteni-i yisile. Ńinécápine memáá, íka ico íi inéhéé ne linélale-lale kémee né lẽ. Ńmenécíre ńo né lẽ. ¹⁶ Háí kumúné kpe-i kamí pee Tesaloniki-pó n we, ńo pee meté kesē lelee né m p̀rílẽ né páaipole. ¹⁷ Aai re ihεε kamí la nnya kam lẽ símisi. Ne lale liké ńo lẽ ńlinékó liké Ulééca kémee rifuu. ¹⁸ Ne lale ké ńo símisi re ne lẽ nnéí kaní ne Epafurotiti n tumme yósilε. Ai kusa piye. Ne nkpeni lẽ nnéí lee pee né m p̀rílẽ mále ai faau ricurru. Ńinéheε nnyí ye we yarε inyónse kapi tulaali meco ηmaasi, ianyō kekphápi ken Ulééca ńsone láárú uu kó i yósu.

¹⁹ Unélééca úu líka paalẽ. U meyóopi mále. U yé ne Kirisi Yeesu ritiki uu lẽ nnéí lee ńo m p̀rílẽ ńo pa. ²⁰ Urósáa Ulééca uké m̀pá píyei-pó meyóopi ne ipakare n te. Amí.

Iyáhaa tərōō

²¹ Ani pepee Kirisi Yeesu nnya Ulééca sipipi m panse nnéí yáási. Pimáreco pee kenékúrí nté n we ye ńo yáási. ²² Ulééca sipipi tərōō nnéí see nté n we ṕ ne kó ńo yáasi, aí ne tósu pepee Sesaa keyo-i n keisi. ²³ Upíima Yeesu Kirisi uké ípeelée ńo nyíse.

Títelɛ ke Pɔɔli uu Kolɔɔsi pikó n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ rí we

Pɛɛ mɛkɛɛ Asii ketɛ kuwélɛ kunyine kɛmɛɛ ke Kolɔɔsi kuyu akú we. Ai Pɔɔli ricurruu yɛɛ Kirisi icápine yɛɛ Kolɔɔsi-i rí we kari, amá uukeicɔ unyine kapi yɛ n sée re Epafiraasi yɛɛ kei Nsímé Kɛcire riyóó (1:7, 4:12). Kukpaniilee-i ke Pɔɔli uú pɛɛ Rɔm kuyu-i we Epafiraasi uú nɛ weri uu ncóŋ mɛɛ rí we u kɛɛnkɛɛ. In n la, Epafiraasi yɛɛ yé Pɔɔli n símisi re pisoí féé yɛ icélaa kópe kei célaankɛɛ. Lɛ nnya kuu rítelɛ ntí pi wói uké nfatɛnɛ rikui kɛcire pi léise. Pikireki ifasímé nɛ Pisuiɔ inyɛkii kapi pɛɛ Kolɔɔsi-i pi céesi. Amá icélaa iyɛ yɛ pɛɛ nɛ Yeesu ikó mɛmii welɛ. Amá Pɔɔli uu nyíse re Yeesu yɛɛ ḿpá yo kɛmɛɛ Upiima.

Ifaaci iyɛ mɛkériine yɛ mmé:

1. Títelɛ tɛ kɛkoraanɛ ke keyóme kɛnyine ake Kirisi ríyu waise re ketɛ nnéi nɛ Uléécáa icápine upiima (1:1-2:5), (1:15-20). Kolɔɔsi pikó kɛcáa iwelɛ yɛ welɛ keyóme kɛ ake kelenɛ tiki (1:3-14). Keyóme kɛ kɛpire ke Pɔɔli uu pɛɛ lɛ kuu Uléécáa icápine kɛcáa n náási nkó wa (1:24-2:5).
2. Uu pɛɛ limemáa Kirisi pikó pɛɛ Kolɔɔsi-i rí we maa re piké pimɛcire tɛ (2:6-23). Api kape pɛpɛɛ inómesimé n célaankɛɛ nɛ kutu n cólɛ. Amá piké nfatɛnɛ kapi rí yósi kɛmɛɛ n wé.
3. Títelɛ ntí yɛ kɔ icélaa kapi yɛ nɛ Uléécáa icápine kɛmɛɛ nɛ pimáreɔ kɛcɔpɛ nɛ pisoí kɛcɔpɛ isoi fale n li palɛnɛ. (3:1-4:6).
4. Pɔɔli yɛ uiyáhaa papólɛ (4:7-18).

Iyáhaa

¹ Née Pɔɔli yɛɛ Uléécáa mɛla kɛmɛɛ Kirisi Yeesu utumɛ m panse, nɛ urómáreɔ Timotee. ² Nɔ́ ke Uléécáa uu n wée nɔn Kolɔɔsi-pɔ we, nɔn Kirisi nɛ kɛfa kɛsɛ tikilɛ kari rítelɛ ntí wólɔ. Nɔ Kirisi kɛmɛɛ pirómáreɔ kɛcire lɛ. Urósáa Uléécáa uké ípɛelɛé nɔ nyíse uu kɔ nkínɛnɛ nɔ hɛ.

Pɔɔli yɛ Uléécáa pɔɔnɛsɛ

³ Tɔ yɛ tɔn Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécáa n yáásine, tɔ yɛ ḿpá píyei nókenécáa u pɔɔnɛsɛ. ⁴ Mɛsɛi kari nónnésimé kɔ tɛ nɔ nɛ Yeesu Kirisi kɛfa tɛnɛnɛ, nɔn pɛ ke Uléécáa uu n wée la ⁵ re nɔ mɛ tɛ nɔ lɛ ke Uléécáa uu keyómɛca-pɔ nɔ n yekeilɛ yósi nnya. Nsímé Kɛcire mɛɛ aseɛ m má mɛɛ pitá pɛ nɔ símisi. ⁶ Ai nókenémɛɛ ɛmanɛ ke Nsímé Kɛcire mmú nn tuiɔ. Ketɛ nké nnéi kɛcáa kapi n kɔ. Ḿpá yei knn tikóónú nn kɔ pisoí isoi consɛ. Lɛ knn kɔ nní nókenémɛɛ wai hái keyáa kɛ-mɛ kani Uléécáa ipɛelɛé n kɔ ani cérɔ re aseɛ yɛ nyɛ. ⁷ Urósáne nɛ urókɛicɔ Epafiraasi yɛɛ nsímé mmɛ nɔ céesi. Aseɛ kuú nɛ Kirisi pikɛi nókenémɛɛ wai. ⁸ Uricurruu yɛɛ ró símisi re Nfáasɔnɛ rín kusa ríla nɔ hɛ.

⁹ Lɛ nnya kari nókenécáa ḿpá píyei keyóme yáási hái karí nɛ nónnésimé n kɔ. Tɔ Uléécáa welu re uké tíyɛsɛ unfaasɔnɛ nké mɛwéésɛsɔhɔ mɛyá nɔ hɛ nn kɔ umɛla ríɔnɛ nɔ céreise. ¹⁰ Kei ke nóínɛsoi kani n le ii yé pɛɛ Upiima ríyu waise re nɔ lɛlɛ nɛ u n sá wai nnya. Lɛ kɛmɛ kani yé pɛɛ mɛwai sɔnɛ mmé ncɔpuri n wapisi ani kɔ Uléécáa n ceru nɔn nɛ kɛyɔ sí. ¹¹ Unnanɛ mɛɛ rín ncɔ m má nké nɔ papukusɛ ani ḿpá yo kɛmɛɛ m purú nɔn kahari. ¹² Ani mpóɔnarɛ nɛ Saa Uléécáa pɔɔnɛsɛ. Uyɛɛ tíyɛsɛ kani yé fe ani lisɔnɛ kuu uiyɔɔpi mɛtɛi kɛmɛɛ pɛ kuu n wée n yekeilɛ yɛnu. ¹³ Uyɛɛ kunmahá ute anipɛ-i ró lése uu ukɛpipi lala iyɔɔpi kɛmɛɛ ró tónsɛ. ¹⁴ Ukɛpipi kɛ kuú nɛ ritiki uú nɛ ilási kɛmɛɛ ró lese uu kɔ kɛ nnya arókópe ró sárɛi.

Kirisi isoi nɛ upikɛi nsímé

¹⁵ Uléécáa úu kúyene we. Ukepípi kée uməwee kapi ye n yé. Lē nnéi ke Uléécáa uu n wa kecəpe uyee lifoi un kə mpa yo fe. ¹⁶ Uyē kuú ne ritiki uú ne keyómecaa-pə ne ketē kecáá mpa yo wai. Lelee kúyene n we ne lelee ái kúyene n we kuu wa. Uyee piyóopi wéese ne pipíima ne písínsá ne mpa yo yee nnaŋe m má wa uu kə linnéi uanipe-i wai. ¹⁷ Uyee ufoi we mpa yo ai kelenen n we. Uyē nnya ke mpa yo ai kə we lin nyamí. ¹⁸ Lē nnya uyee ipiŋe riyu, ipiŋe iyee Uléécáa pikó icápine. Uyee isoi fale kekoraane. Uyee mefoi nkpo kémee yisi uu nfáa teneciré yénu. Uyee mpa yo kémee ufoi uu pée ne mpa yei ufoi. ¹⁹ Li Uléécáa ripóo wale re uké uisoi nnéi ne ukepípi kémee n we, ²⁰ uké kə ne ke ritiki uké u ne ketē nké ne keyómecaa likó nnéi kecəpe nsímé nyóonse liké pee kemekó-i n we. Ménye mē ke ukepípi ake kunapéékóo kecáá n koonu kuú ne ritiki uú ne nkíŋiŋe weri.

²¹ Nə pee mekee-me nósínémúnjé kópe ne nómenéwai kópe nnya ne u talaalenle non kə upilaarə. ²² Amá Uléécáa ye ukepípi nkpo ne ritikile uú ne nó ne uyē kecəpe nsímé nyóonse. Ke pansale kesoipipi ake kpi. Lē nnya, nə nkpeni ukeyu-i upisoi le pee n kpáilē ápi ncaai nka má, ápi kə nka ne pi cési. ²³ Lē nnya ani nkpeni nfatene kémee inínjé karií aní n taalē. Ani kape Nsímé Kecire ne ketaa wa. Mmē karí ne tálē tən ne mē. Ketē nké nnéi ke nsímé mmē nn tikóónú. Lipikei ke nē Pəoli am wai.

Pəoli pikei ne uináá nsímé

²⁴ Li nkpeni né láarúle re ne nókenécáá íwe le. Nē ne kə lē lénile re íwe mesá mē kari yé n fe ari Kirisi kémee le áme kape riparí. Kirisi ipiŋe yee nní pē ke Uléécáa uu n wée icápine. Pē nnya kam íwe le. ²⁵ Uléécáa ye upikei kémee né kpísile uu né forii re ké ne unsímé nnéi nó kam. ²⁶ U pee mekee icəpuri nnéi kémee nsímé mmē pesile. Amá u nkpeni pē kuu n te n cereisele. ²⁷ Uléécáa ye lalē piké nsímé mee m pékaalē mpiye ne nkulaa ceri piké pi símisi. Lipéké-peké lē nní re Kirisi ye nókenéméé welē. Uyē nnya kani tálē te nó kam ani Uléécáa meyoopi kémee loni. ²⁸ Kirisi rinyiri kari yóólē. Mpa úye kari mesəhə kpálē tən kə céési ne mēwéesesəhə kari m má nnéi. Tə lē wai re mpa úye uké Kirisi kupénecə kémee papisi nnya. ²⁹ Lē nnya kam ne pikei nmóópúlē, nen náási ne Kirisi nnaŋe kuu né n he nn né síkai ne rikəhə.

2

¹ Ne la re ani kō te atəpi kam nó ne Lawutisee pikó kecáá n wai ne mpí nnéi pee ápi kenéyu n yénaalē kecáá ye apíima le. ² Ne la re piké ikari meyá wa, piké rinóo rise m má pin lakaane, mesəhə meké meyíkíyiki meyá pi n tulaalē apí ne lē ke Uléécáa uu pee m pékaalē ceru. Lipéké-peké lelee Kirisi. ³ Ukeméé ke mēwéesesəhə ne Uléécáa picere lisəne nnéi ai pékaalē. ⁴ Uka úu kape ne n fe uké nnóolari ne nó n kíraaŋe nnya kam lē nó símisi. ⁵ Mpa kám nní nókenékúrí n we, ne nókenécáá músule lin né láarú re nə nmóópúlenle non Kirisi nfatene kémee inínjé kariilē.

Kirisi nmaneyee ye nfáa he

⁶ Lē nnya kani nní n nmurei re Kirisi Yeesu yee Nónépíima, ani ukupénecə kémee nónésoi n le. ⁷ Ani ukusencə kémee inínjé karií ani nónésoi nnéi kéméé ne u n tálē. Ani lē kapi nó n céési m múlē, nónépíŋe íi kape píkai nfatene kémee riyóo. Ani ye kə u pəonese meyá.

⁸ Ani nómenécíre tí úka úu kape kesoimuné ne nó kíraaŋe uké kuyúí nó tā méwoo. Ketē nké kecáá likó ne pisoi inyekii ke kesoimuné kē ake tíkílē, ái nkpani Kirisi. ⁹ Mesei sei ke Uléécáa uu Kirisi ipiŋe kémee we ne umesá nnéi. ¹⁰ Mpa yo mpuri kani ukupénecə kémee yé ne limesá nnéi. Uyee iyóopi ne nnaŋe nnéi fe.

¹¹ Nó ne uyē kupénecə kémee kani riké. Ai usoi kunipe kpee nó riké aku isare nókenécáá tólu, amá Kirisi meké kani kélē. Lelee re u akópe nnaŋe kémee nó lésele. ¹² Kapi míni nó n wóle, li wa yare nə kpule api nó ne Kirisi kulesi. Nó ne uyē nóo kə nkpo kémee yisi. Kaní

ne kefa n tenelɛ te Uléecaa ye ńnanɛ málɛ nnya kuu nkpɔ kémɛɛ u yukuse. ¹³ Nóanékópe ne nókunékéciré nnya kaní pɛɛ mɛkɛɛ Uléecaa inipɛɛ-i we yare pikpɔkpɔ. Amá Uléecaa ye nkpéni ne Kirisi ritikile uú ne nfáa nó he uu arókópe nnéi ró sárei. ¹⁴ Títelɛ tɛɛ pɛɛ isé kémɛɛ n wólaalɛ tin akópe kari n wa nyíselɛ kuu kpísi uu kunapéékɔ́ kɛcáa kari tinkó nn tɛnɛ. ¹⁵ Uléecaa ye keléecaa-pɔ ne ketɛ nté kɛcáa iyɔɔpi nnéi nnanɛ yásilɛ uu kunapéékɔ́ kɛcáa i feriyɛ uú ne riwúí kémɛɛ isei i waise, uu i pulu yare pikpaniikó pin ne Ukepipi kɛɛ n feriyɛ nnɔɔj kémɛɛ sónɛ.

¹⁶ Lɛ nnya, úka úu ncée má uké nólnínélukɛ-lukɛ née nólnínénírɛ-nírɛ née nóanényá melukɛ née lɛ kani ye iwáɛɛ fale meleemɛ-i n wa née kɛwéntɛyaa kɛcáa nsímé nnyine ne nó cési. ¹⁷ Lɛ nnéi ye leleɛ kepirɛ n wemɛ kumíiri lɛ. Liyíkíyiki ɲmaa tɛɛ Kirisi. ¹⁸ Pinyine ye kpárálɛ pin pisimúnjé cire mɛ rikókari wai re pi pimɛcire ricɛpisele, amá pin pɛɛ piléecaatumɛ yáasi pin kɔ pisilárɛ ne kutu cɔlɛ. Ani kape tíyɛ lipite pɛ piké akópe nó pa. Li we re pisimúnjé cire kapí ne pikɛi wai. ¹⁹ Api ne Kirisi tálɛ, in kɔ ne uyɛɛ ríyu. Uyɛɛ ipiɲɛ kpínii. Uyɛɛ tíyɛsɛlɛ kɛ akɔhɔ ne itá ii cópiinelɛ, Uléecaa un pɛɛ ne ipiɲɛ iyɛ peluse.

Usoi nkpɔ ne umeyise u ne Kirisi kupénɛcɔ kémɛɛ

²⁰ Nó ne Kirisi ye kpulɛ, áni kɔ nkpéni ne ketɛ nté likó kutu cɔlɛ. Yo nnya kapi yé kɔ ne nó m písei re ani ketɛ isé ritiki yare insá n we, áni yé nfáa wa? ²¹ Pi ye nó maa re: “Kape nní kpísi”, “kape nní rilélɛ” née “kape nní rica”. ²² Pi ye lɛ nnéi ne keisilɛ ai weri ai likɛtɔ tulu ai caai. Sisoipipi sɛɛ liisé ne liicélaa iyɛ lesemɛ. ²³ Isé ne icélaa iyɛ ne pise re usoi uké umɛla kémɛɛ Uléecaa yáasi uu ikóhɔ mɛyá m má, úu kape uipiɲɛ n nareɛsi. Li usoi mɛyɛnɛ-i nkpáni yare mɛwéésɛsɔhɔ likó linyine ye ni. Amá kuláa kúka áku kémɛɛ we. Usoi lilala ye ni.

3

¹ Nó ne Kirisi kupénɛcɔ nnya, li wa yare nó ne uyɛ nóo nkpɔ kémɛɛ yisi. Lɛ nnya, keyómɛcaa-pɔ likó kani yé wéési, kei kɛ Kirisi uu Uléecaa kulukɛ-lukɛ-mɛ kɛyukɔ́tɔnɛ-i n tɔ. ² Keyómɛcaa-pɔ likó nkó nké nó n we, áni ketɛ nté likó nkó. ³ Nɔ pikpɔ masilɛ, nónnéfáa nn Kirisi kémɛɛ we nn ne Uléecaa-i pékaalɛ. ⁴ Uyɛɛ nónnéfáa. Keyáa nké kuu n sónti, nó ne uyɛ nóo kɔ umeyɔɔpi kémɛɛ wenɛ.

Isoi fale ne ikpure kɛcáa nsímé

⁵ Lɛ nnya, ani ketɛ nté likó lɛɛ nólnínépiɲɛ-i ní we kpu. Leleɛ nní: Mémare kpááree ne mékperinkpɛwai ne méla tɔɲɛ-tɔɲɛ ne mɛwai kópe ripɔɔ ne memá nnáápí. Memá nnáápí pɔ ne piléenyóɔnɛ picɔ lɛ. ⁶ Mɛwai mɛ mpuri nnya kɛ Uléecaa kuwɔi aku pɛpɛɛ pipakare u n yúlu kɛcáa wémɛ. ⁷ Limɛcɔ kaní pɛɛ wai, pɛɛ uyɛ-i kaní pɛɛ akópe nyɛ kémɛɛ ní we.

⁸ Lɛ nnya nóóké kɔ nkpéni lɛ nnéi fóm: Kuwɔi ne mɛsɛɛwai ne rikpákará ne picɔ alɛ ne iseicirésimé yɛɛ nólnínéɔ-i n léenti. ⁹ Nó mpí nóo nní nólnésoi kpure ne imɛwai kópe n lése ani fómni, ¹⁰ ani isoi fale kpísi ani tani yare ketúkanka, áni kape nkpéni nómenécɔpɛcire nnóɔmɛ n wapaane. Nɔ nkpéni pisoɔi fale lɛ kɛ urówai Uléecaa uu mɛsɛɛ n nyóɔnɛ nɔké ne menyíne u n wa nnya. U la re nɔké kɔ mɛyíkíyiki u ceri. ¹¹ Ai nkpéni we re nkó úu Usuifi, nkó yɛɛ Usuifi, née nkó ye kélɛ née nkó úu kélɛ née nkó ye usɔhɔɔ née nkó ye úyuyɲmɔhɔkɔ née nkó ye ulási née nkó ye ne uripɔɔ wele. Kirisi yɛɛ pinnéi kémɛɛ mɛpá yo.

¹² Nɔ Uléecaa sipipi lɛ. U nó wéle un nó la. Lɛ nnya, ani íwe n ténaane nɔn kusoi wapaane, ani ye nómenécíre cɛpise aní m purú nɔn kɔ niɲú. ¹³ Ani m múínelɛ ńsɔnɛ, mɛpá úyɛ uké ye ucɔ sárei. Uye un ucɔ ne nsímé m púnne, ani ye sárikeɛnɛ yare kɛ Upíima uu nó n sárei mɛcɔ. ¹⁴ Ani likecáa ńla rikpápɔ. Nla mɛɛ yé tíyɛsɛ ani ńsɔnɛ m pénéɛ, ani rinóɔ rise wai. ¹⁵ Kirisi uké nkíɲɲɛ nóanékíɲ kémɛɛ wa. Nkíɲɲɛ mmɛ kuú ne nó sée re ani ripéne aní wai usoi use. Ani ye mɛsɛɛ u pɔɔnɛsɛ. ¹⁶ Kirisi nsímé nké ne nlisɔnɛ nnéi nókénémɛɛ n we. Ani n lénaane nɔn kɔ célaane ne mɛwéésɛsɔhɔ kani m má. Ani kefa kɛsɛ ne ipakare siyome ne akéhe ne siyóme ncɔpuri kɛ Nfáasɔnɛ nn nó n he ne ríyu u waise. ¹⁷ Nɔn ye n símisi née

nɔn n keisi, ani ye Upiima Yeesu rinyiri ne mpa yo n wai, ani ye ne u tiki ani ne Saa Uleeca pɔnɛɛ.

Usoi ne uɔ kusencɔ nstimé isoi fale kémɛɛ

¹⁸ Nɔ pinɔsi, mpa uye uké uula n waiselɛ yarɛ kai Upiima kémɛɛ m pise.

¹⁹ Nɔ pitisi, mpa uye uké uunɔsi n la. Ani kapɛ ne kéyu pi m paápú.

²⁰ Nɔ siwá, ani ye mpa yo kémɛɛ nɔpinéte m pakarelɛ. Leleɛ ne Upiima sá.

²¹ Nɔ siwá pisaa, ani kapɛ siwá kuwói n waise. Insá lɛ, siapɔ yé caai.

²² Nɔ pikeikó, ani ye mpa yo kémɛɛ nɔpinékɛisaa ketɛ nké kɛcáa m pakarelɛ. Ai pin nɔkenékúrí n we pin nɔ nyáni nmanɛ kani yé pi m pakarelɛ. Amá ani ne kɛfa kɛɛ pi n keisi Upiima kani m pakarelɛ nnya. ²³ Mpa yo kani wai, ani ye li n wai ne kɛfa kɛɛ. Upiima kani li wai, ái sisoipipi. ²⁴ Ani n nyu rɛ liihéé kɛ Upiima uu nó m panɛ yɛɛ lisɔnɛ lɛ kuu n yekeilɛ un nɛ upikó mé. Kirisi yɛɛ Upiima. Uyɛ kani pikei pɛ wai. ²⁵ Lɛ nnya, uye un mɛwai kóɛ n wai, meihéé kuu yénunɛ. Uleeca uu ye usoi keyu-i ripaí, amá aseí kuu tikiɛ un nɛ túhaanɛ.

4

¹ Nɔ piyɔsaa, ani n nyu rɛ nɔ nɛ kɔ keyómɛcaa-pɔ ute máɛ. Lɛ nnya, ani ye nɔpinélási nɔnɛ m múlɛ nɔn leleɛ nɛ n sá pi wai.

Pɔali ye Kolɔasi pikó mɛsɔhɔ kpálɛ

² Ani nɛ piyómeyáhaa n nɔmópúlɛ, áni kapɛ lɔpile, ani ye kɔ Uleeca pɔnɛɛ. ³ Ani ye kɔ kɛrɔcáa keyóme yáasi rɛ uké ntósímé ncée tápile toké Kirisi nsímé mɛɛ pɛɛ m pékaalɛ picɔ riyóó. Mmɛ nnya kam nní akpanii kéméé we. ⁴ Ani u pise rɛ uké tíyɛɛ ké ye unsímé mmɛ tiyóó yarɛ kai m pise.

⁵ Ani mɛwéɛsɔhɔ m má nɔn nɛ mpí pɛɛ ápi Kirisi pikó nɛ sɔnɛ. Ani kapɛ tíyɛ itunɛ iké méwoo tɛnɛ. ⁶ Nónnénɔ́simé nké mɛsɛrɛ n láarú nn kɔ ríyoriye má, nn kɔ kutu kúɔ we. Ani ye ceri lɛ kani yé mpa uye rinɔ n yɔsí.

Iyáhaa tɔrɔɔ

⁷ Tisiiki ye unémáɛɔ lala kɛcɛrɛ lɛ un kɔ aseí nɛ Upiima pikei wai. U kɔ Upiima pikei kémɛɛ unésencɔ lɛ. U yé leleɛ né n wai nnéí nɔ kéenkeɛ. ⁸ Né nɔkenémɛɛ u tumpɔ uké nɔ símisi mmɛ-i kari n we, uké kɔ nɔanékín nɛnɔkɛ. ⁹ U nɛ nɔkunéyu ukó usɛ, urólala kɛcɛrɛ Onesim kam tumpɔnɛ piké lɛ nnéí lɛ nté n wai nɔ kéenkeɛ.

¹⁰ Tó nɛ Arisitariki tó akpanii kémɛɛ n we ye nɔ yáasi. Parinapasi umareɔ kɛpipi Mariki pɔ nɛ kɔ nɔ yáasi. Uyɛ nsímé kapi pɛɛ nɔ tee rɛ un nɔkenémɛɛ n tuipɔ, ani u yɔsí nɔnɛ.

¹¹ Yeesu kapi ye kɔ n sée rɛ Yusuusi pɔ nɛ kɔ nɔ yáasi. Pisuifi pɛ nmanɛ pɛɛ Uleeca iyɔpi pikei kémɛɛ né lɛni. Pi ikari né waiselɛ nɔnɛ. ¹² Nɔkunéyu ukó Epafiraasi ye nɔ yáasi. U Kirisi Yeesu ukéikó lɛ yɛɛ mɛsɛrɛ upiyomɛyáhaa kémɛɛ nɔkenécáa n náasi rɛ áni kapɛ nɔ nɛ Kirisi kupénɛɔ kémɛɛ nɔ riyɔ, ani kɔ mpa yo Uleeca mɛla kémɛɛ n wai. ¹³ Nɛ nɛ inéníɛɛ yɛnlɛ rɛ u nɔ nɛ Lawutiseɛ nɛ Iyerapolisi pikó kɛcáa náásilɛ hái. ¹⁴ Urólala kɛcɛrɛ, upɔise Luki nɛ Temaasi ye nɔ yáasi.

¹⁵ Ani pirómáɛɔ Yeesu pikó pɛɛ Lawutiseɛ-pɔ n we yáasi. Ani kɔ Nimfa nɛ Uleeca icápine pikó pɛɛ ye ukéyɔ-i n cápine yáasi. ¹⁶ Nɔn títelɛ ntí nɔinécápine pikó inipɛɛ-i pikéɛ m masí, ani tíyɛɛ Lawutiseɛ pikó pɔ́kɛ kɔ ri kɛɛ. Nɔ́kɛ kɔ tɛ kɛ pɛ api nɔ m paáipɔnɛ kɛɛ.

¹⁷ Ani Arikipu maa rɛ uké pikei kɛ Upiima uu uanipɛ-i n wa kɛcáa musí uu nɔnɛ pi wai.

¹⁸ Né Pɔali, née kunéníɛ nɛ anɔ́ nnyé wói rɛ: Nɛ nɔ yáasi. Ani n léiselɛ tɛ akpanii kémɛɛ kamí we. Uleeca uké ípɛelɛ nɔ nyíɛ.

Títelē foí ke Pṑḷi uu Tesaloniki pikó n wói

Lelēē títelē ntí-i n we

Tesaloniki ye pēē kuyu maa le Rṑm pikó ketē kuwélē kpē kapi ye n sée re Masetuwaani kémēē. Unsē lírū kuú pēē ne nsímé kēcīre piyóó n ha kémēē ke Pṑḷi uu pēē kuyu kpe-i Uléécaā icápine kari. Filipu kuyu kuu yisi uu ne kei hapṑ. Pisui fi pinyine ápi pēē uicélaa ḡmurei, uu pēē kei mēkēē yisi. Korēnti-i kuú pēē we, uusencṑ Timotee uu ne kei u leepṑ. Kei kuú ne Kirisi pikó pēē Tesaloniki-i n we rítelē wóipṑ.

Ifaaci iyē mēkériine ye mmé:

1. Pikei ke Pṑḷi uu Tesaloniki pikó kēcṑpe n wa. U Tesaloniki pikó kēcáá Uléécaā pṑṑnesele re pi nfatene kémēē táálē nnya. Pṑḷi uu isímé inyine kápí ne u n kparai kēcáá uriyu hēere uu kṑ pikei kuu pikecṑpe n wapisi pi léisente (1:1-3:13).
2. Pṑḷi ye Kirisi pikó ḡmṑópúsēlē tē piké isoi yēē íi mēkperinkpe m má n le, pin kṑ ríla má pin kṑ keisi (4:1-12).
3. Utume Pṑḷi ye Kirisi mēpēeme kēcáá icélaa pa uu kṑ Kirisi pikó pise re ápi kape n lṑni (4:13-5:11).
4. Lē kai m pise re Uléécaā icápine iké n we nsímé yēē rítelē tē ketṑ-pṑ we (5:12-28).

Iyáhaa

¹ Nē Pṑḷi ne Timotee, tṑṑ nṑ Tesaloniki Uléécaā icápine pikó pē ke Urósáa Uléécaā ne Upíima Yeesu Kirisi api n te, títelē wóipṑ. Uléécaā ipēelēē ne unkinṡnṡne nké nṑkenémēē n we.

Tesaloniki pikó mēfine ne pinfatene

² Mpá píyei kari ye Uléécaā yáasi re ne upikei, nṑnnénéí nnya. Mpá píyei kari pirówele kémēē nṑ léiselē. ³ Li pise re tṑké urósáa Uléécaā keyu-i léise lē ne lē kani nṑnnéfatenē n nyíse, mēwai mēwai kémēē ne lē ke ríla kani m má nn nṑ rinḡmṑópúse, ne lē ke nṑmenétá Urópíima Yeesu Kirisi kēcáá áme píkai n hásu. ⁴ Pimáreṑ, tṑ ceri re Uléécaā ye nṑ lalē uu nṑ wēē re nṑké upikó. ⁵ Ai líka nnya, ári Nsímé Kēcīre nṑ símisi ne nnṑṑsimé ḡmanē, amá ne rínanḡ ne Nfáasṑne nnanḡ kari nṑ n símisi. Tṑ kṑ ne kēfa tenēle re Nsímé mmēē aseí nkó le. Nṑ ticurruu ye nyule lē karí ne nṑ n sṑne re liké ne nṑ sṑnesi nnya. ⁶ Tṑ ne ne Urópíima yíraanele, nṑṑn kṑ ne tṑ ne Upíima yíraane. Nṑ meyá íwe lile, mṑpá ne lē, nṑ Nléécaasimé yṑsile ne mpṑṑnare ke Nfáasṑne nn ye n he. ⁷ Li tíyesele ani póló písoi pē ke pēpēē Masetuwaani ne Akayii-pṑ kēfa n tenelē api ye ne rí paílē. ⁸ Ai nkṑpáni Masetuwaani ne Akayii ḡmanē yēē nṑkenémēē Nléécaasimé kṑ, amá mṑpá yei le ke nṑnnéfatenē nsímé nn tiyékáa. Ai nkṑpáni pise re tṑké linsímé wa. ⁹ Pinnéí pēē lē kani kusáne ró n yṑsí kumúnḡ kpe-i kari nṑkenémēē n ha nsímé símaankēē ne lē kani piléé inyṑṑnse kēpire riṑtṑ, ani Upíima Uléécaā yēē nfáa n te ne aseí ute tiki re nṑké u n keisi. ¹⁰ Nṑ kṑ ménle re Ukepípi Yeesu uké keyómeṑca-pṑ leeme uké kam. Uyē ke Uléécaā uu nkṑpṑ kémēē yukuse. Uyē Uléécaā ketahai kēē n tuime kémēē ró lesene.

2

Pikei pē ke Pṑḷi uu Tesaloniki-pṑ n wa

¹ Pimáreṑ, nṑ ticurruu ye ceri re merṑtuipṑ nṑkenémēē ái méwoo wa. ² Nṑ kṑ nyu re pi ró lámaankēēle api íwe ró wai Filipu kuyu-pṑ. Amá Uléécaā ye ikari ró hele ari Nsímé Kēcīre mēē ukēmēē n léeri nṑ símisi mṑpá ne ncṑḡ ncṑḡ kari n yē. ³ Ai líka, mpúnne rín icélaa iyē kari nní písoi n céesi kémēē we, nfasimé kṑpe ríka rín kṑ ikēmēē we, ári kṑ wéési tṑké unyine kiraase. ⁴ Amá mṑpá píyei kari ye símisi yare lē ke Uléécaā uu n la. Uléécaā yēē ró peenu uu yēnu re tṑ fe nnya kuu Unsímé Kēcīre ró rimúise re tṑké ne n tikṑṑnú. Ai sisoipípi

nkinɲɲɛ kari tɪkilɛ, amá Uléécáa yee ye kesoipipi kefa nsímé ní céri karí la liké n láárú. ⁵ Nóticuruu ye nyule nsɔne re ári píkai nó kíraaɛ, irófaaci kémee nfasimé nka rín kɔ pékaalɛ te siwóó kari wéési, Uléécáa yee uróseérakóó. ⁶ Ari úka ipakare wéési, ári kɔ nó ne pinyine ikó wéési. ⁷ Tó né kɔ pee fe ari ntónaɲe nó nyíɛ re tɔ Kirisi pitume nnya. Amá tɔ péé ne nó láárúle yare umáreni yee ne ukewá kutu n cólɛ. ⁸ Tɔ meýánsei nó lalɛ, ari Nsímé Kécire nó símisi. Ticurruu nípá ntófáa kaí pee pise tóké nó pa, tó nó m panɛ. Nɔ tó ripólólɛ likéi kécire. ⁹ Pimárecɔ, ne nyu re nɔ léiselɛ lɛ kari n keisi meýíkíyiki ai ró pelu. Ketúnɛ ne kesine kari keisi nsɔne ári kape ne nó unyine ncɔni rimpóló kumúnɛ kpe-i kari Nsímé Kécire mee Uléécáa-i n léeri nó n símisi.

¹⁰ Nótɔ nní Uléécáa ne kefa n tenelɛ, nó ne Uléécáa ricurruu nóó piróseérakóó re merófine ye nókenécɔpe kpáiiilenle men kécire we, áme kɔ ncaai nka má. ¹¹ Nɔ nyu re tɔ nípá nó úye rimúile yare ke úyɔsaa uu ye usiwá timmulú. ¹² Tɔ nó riɲmóópúɛɛle ari rɲaɲe nó he ari kɔ meýánsei nó pise re ani sɔne yare lɛ ke Uléécáa uu ní la. Uléécáa uyee nó sée re ani uiyɔɔpi kémee lompɔ ani kɔ kesé tíyu m má.

¹³ Tɔ kɔ Uléécáa lico kecáá pipakare kpáriisele. Kumúnɛ kpe-i kari Nléécaasimé nó n símisi, áni kutu n tico áni n yósi yare sisoipipi nsímé, amá nɔ kutu n ticoɛ, ani n yósu yare Uléécáa nsímé. Li kɔ pee mesei Uléécáa nsímé lɛ. N ye nó pɛpɛɛ ne kefa n tene kémee keisile. ¹⁴ Pimárecɔ, lelɛ Uléécáa icápine yee ne Kirisi Yeesu kefa n tenelɛ Yutee keteni-i n wa lico lee nókenémee wa. Iwe iyɛ ke Pisuiɲi api Uléécáa icápine iyɛ n wa ico ke nópinéyukó api nó lukɛise. ¹⁵ Pɛpɛɛ Upiima Yeesu ne antepuye kó api kɔ tó íwe wai. Api Uléécáa ripóó we. Pi kɔ sisoipipi nnéi pilaarɔ lɛ. ¹⁶ Pi náásile piké ró púnɛise ári kape fe tóké mpuri sane pikó nsímé mme mee yé piriya n lɔ símisi. Piakópe kapi n wapaari kecáá kapi nní aco kpálɛ. Amá Uléécáa kuwɔi ye pitine pi masile.

Pɔɔli ye káipi re uké Tesaloniki pikó piyéne rikpá

¹⁷ Pimárecɔ, karí ne ketaa nó n wai nkáripɪ ái re ne ntófasimé, amá ne irópinɛ, tɔ meýánsei káipile re tóké piyéne nó rikpá. ¹⁸ Tɔ káipile re tóké nókenémee pɛpɔ. Né Pɔɔli ye náásile ái mese, amá Setani uu ncée he. ¹⁹ Nótɔ ɲmaa, ái úka uco, nóó lɛ karí ne n tálɛ, nóó ntópóɔnare, nóó kɔ arótɔpi kari n feriye linyíɛ-nyíɛ kari yé ne rikókəri n wa kumúnɛ kpe-i ke Urópiima Yeesu uú ha m pɛeri. ²⁰ Mesei ye me, nó karí ne rikókəri wai, nóó kɔ ntópóɔnare.

3

¹ Tɔ nókenémee pihápe náasile ari pɔɔne. Ari méresi ari pɔɔne ari mese re tó merócíre Ateeni-i mɛsunu ² ari urómárecɔ Timotee yee merócɔ Uléécáa pikɛi n wai un Kirisi Nsímé Kécire símisi tumpɔ re uké itisi nó rikpá uu nónnéfatenɛ kémee iníní nó waise. ³ Lɛ kémee, piwéékuse ápi yé Uléécáa pitiki kémee nó úka feriye. Nórinécúruu ye nyu re neni keyaa nké íwe nnyí ke Uléécáa uu mí maa re tó li ye nyi. ⁴ Kari ye pee nókenémee ní we, tɔ nó símaalɛ te tó íwe li. Lelee kɔ nní ró leeme. Nɔ li cerile nsɔne. ⁵ Kam m méresi am pɔɔne nnya kam Timotee tumpɔ re uké yé iye kani Yeesu nfatenɛ kéméé we. Kenéwu u ye túúnile re kuníri áku kape nó peenu pirókɛi api méwoo wai.

⁶ Amá Timotee ye ró leemele un nókenémee léeri. U kɔ nónnéfatenɛ ne nónnéla nsímé ró símisile lin láárú. U ró maa re nɔ kerócáá léiselenle ne ríla. Nɔ káipi re nóké piyéne tó rikpá yare kari nní n káipi mɛcɔ. ⁷ Pimárecɔ, kai nní lɛ ní we, nónnéfatenɛ ye itisi ró hele, nípá karí pee mpóɔcaai ne íwe kecɔpe ní we. ⁸ Tɔ nkpéni nfáa yenle, kai n wa re nɔ Urópiima tikilɛ ne kefa kesɛ nnya. ⁹ Ari nyu íye kari yé Uléécáa yáasi ne mpóɔnare kari ukeyu-i m má nó nnya. ¹⁰ Ketúnɛ ne kesine karí ne Uléécáa téni re uké tíyese tó ne nnó tóké yéntine tóké lelee nónnéfatenɛ kémee m párilɛ yipeise.

¹¹ Urósáa Uléécáa ricurruu ne Urópiima Yeesu piké ncée nyóɔnɛ tóké ne fe arí ha nó yénu. ¹² Uléécáa uké tíyese ríla mme mee nní nókenémee ní we nké yi nn kɔni, uu kɔ tíyese ríla kani

ye pisoĩ nnéĩ n nyíse nké n kpálẽ yare ńla mmẽ kari nní nó ń nyíselẽ. ¹³ Upiĩma yé unnan̄e nóanékín̄ kémm̄e wa. Kumún̄jé kpe-i ke Upiĩma Yeesu ne pẽ nnéĩ kuu n wée apí ha m p̄eri, ani Urósáa Ulééc̄aa keyu-i n kpáĩil̄ẽ, ńka ńn̄ yé n we kapi yé ne nó n cési. Ulééc̄aa uké tíyese ńla mm̄e m̄ee nní nókenéc̄ape ń we nké n kpálẽ, uu kó tíyese ńla kani ye pisoĩ nnéĩ n nyíse nké n kpálẽ yare ńla mmẽ kari nní nó ń nyíselẽ.

4

Mefine mee Ulééc̄aa ripóo ń we

¹ Pimárec̄o, n̄o metór̄o keróm̄ee yén̄le l̄ẽ kai m pise re n̄oké s̄one aní ne Ulééc̄aa ripóo n we. Mesei, n̄o k̄o p̄ee mek̄ee l̄ẽ s̄on̄le. Amá t̄o nkp̄eni nó welule t̄on ne nó t̄eni ne Uróp̄iĩma Yeesu rinyiri re ani wa liké l̄ẽ tifaau. ² N̄o icélaa kari Uróp̄iĩma Yeesu kémm̄e n yosí ari nó t̄éj̄se nyule. ³ L̄ẽ ke Ulééc̄aa uu ń la l̄ee re uké n̄oin̄esoi nnéĩ n te. L̄ẽ nnya, li pise re ani n̄omenéc̄ire ne m̄ewai kópe t̄i. ⁴ Mpá úye uké pis̄on̄ne n̄cee kémm̄e um̄ecire pimúlú c̄eri uu um̄ecire ne mékperinkpe isoi kaase, uu p̄ee isoi n le lin tíyu má. ⁵ Ani kape tíye n̄oké n̄olinékáipi-káipi menyíye n tikil̄ẽ ai nó feríye yare p̄ep̄ee apí Ulééc̄aa n nyu m̄ec̄o. ⁶ Úka úu kape ne uuco p̄un̄ne m̄ewai m̄ẽ kémm̄e, úu kape k̄o uco likó caai. T̄o pisimé nó li masile ari nó kúrúrúse ńs̄one re Ulééc̄aa ye pisoĩ p̄ee m̄ewai m̄ẽ mpuri n wai kutu pasan̄e. ⁷ Ulééc̄aa úu un̄cee-i ró s̄ee re t̄oké mékperinkpe-i n s̄one, amá u ró s̄eele re t̄oké n s̄one lin kpáĩil̄ẽ. ⁸ L̄ẽ nnya, úye un icélaa nnyí n ȳẽ, ái kesoīpipi kuú ȳẽ, amá Ulééc̄aa ȳee Unfaas̄one nó n he kuú ȳẽ.

⁹ In te n̄omenéc̄op̄ecire nla kani yé ń lákaane íye ic̄o kari yé nkp̄ani rítel̄é nó w̄óip̄o. N̄o n̄orín̄ecúruu Ulééc̄aa-i peikele l̄ẽ kai m pise re n̄oké n lakaane. ¹⁰ Ticurruu, l̄ẽ kaní ne piném̄arec̄o p̄ẽ nnéĩ p̄ee Masetuwaani-p̄o ń we s̄one. Amá t̄o nó welule re ani pin̄m̄óóp̄u rikp̄á. ¹¹ Ani rin̄m̄óóp̄u, ani nkín̄nin̄e-i n we aní ne n̄on̄n̄ékó kutu c̄o, ani keisi yare kari pisimé nó m̄ masí. ¹² Li yé tíyese p̄ep̄ee apí Yeesu n t̄ikil̄ẽ apí nó waise, ani yé k̄o p̄ee úka nc̄oni.

Uptima mekame

¹³ Pimárec̄o, t̄o la re ani p̄ep̄ee n kpí nkó aseĩ k̄o, n̄oan̄ép̄o áa kape ne n caai yare pisoĩ t̄or̄o p̄ee apí ne líka n tál̄ẽ m̄ec̄o. ¹⁴ T̄o ne k̄efa ten̄ele re Yeesu ye kpule uu yisi, t̄o k̄o ne k̄efa ten̄ele re Ulééc̄aa yé Yeesu ne p̄ep̄ee ne k̄efa Yeesu n ten̄el̄ẽ nkp̄o-i yukuse.

¹⁵ Uróp̄iĩma icélaa inyine nkó kari nní nkp̄eni nó s̄imisi. T̄o p̄ẽ t̄o yé ha Upiĩma m̄ep̄eeme kumún̄jé kpe-i nfáa m má, ári ne p̄ep̄ee n kpí kek̄p̄ē waine. ¹⁶ T̄o keyáa k̄ẽ Ulééc̄aa rin̄o k̄o, ulééc̄aatum̄e píĩma uu Ulééc̄aa rinaat̄on̄ maa ari kóm, Upiĩma uu p̄ee uricuruu keyóm̄ec̄aa-p̄o c̄epime. Pík̄p̄ok̄p̄o p̄ee ne Kirisi k̄efa n ten̄e p̄ee m̄efoí nkp̄o-i yisine. ¹⁷ L̄ẽ mem̄áá, t̄o pit̄or̄o t̄o yé ha kumún̄jé kpe-i nfáa m má, t̄o ne p̄ẽ kai yé risakaap̄o kuhope kémm̄e, ari Upiĩma keyóm̄e-m̄ẽ t̄ep̄ei. Lin l̄ẽ n wa, t̄o ne Upiĩma ari ha ńp̄á píyei kes̄ẽ n we. ¹⁸ L̄ẽ nnya, ani n̄omenéc̄op̄ecire itisi hekaane ne an̄o nnyé.

5

¹ Pimárec̄o, ái nkp̄ani pise re piké keyáa k̄ẽ ne kumún̄jé kpe-i ke m̄ewai m̄ẽ nnéĩ ame n waine kec̄áa rítel̄é nó w̄óip̄o. ² N̄s̄ ticurruu ye nyule ńs̄one re keyáa k̄ẽ ke Upiĩma uu n s̄onti ye ró k̄aikaine yare ke uyaa uu ye kesine rinkáik̄ai. ³ Kumún̄jé kpe-i ke pisoĩ apí ye m̄ maa re: Nkín̄nin̄e ye ton̄ele, nc̄on̄ ńka ńn̄ k̄o we, kumún̄jé kpe-i ke ncaai nn̄ ye mekáik̄ai pi rikipi, yare ke mem̄aren̄l̄o ame ye ufani rinkáik̄ai m̄ec̄o, piuka úu yé ńm̄eh̄ere. ⁴ Amá n̄s̄ piném̄arec̄o, áni kuɲmaha-i we, keyáa k̄ẽ áke yé k̄o nó rikaik̄ai yare ke uyaa uu ye rinkáik̄ai. ⁵ N̄o n̄on̄n̄én̄éĩ met̄éĩ ne ketún̄jé pikó le. Ani kesine ne kuɲmaha pikó. ⁶ Kai nní l̄ẽ, ái pise re t̄oké pic̄o m̄ec̄o n loni. Amá li pise re t̄oké n nyáni ari ńp̄á yo n wai ne kemún̄jé. ⁷ Kesine ke p̄ep̄ee ye n l̄opile apí ye l̄opile, kesine ke p̄itanir̄é p̄o ye p̄o. ⁸ Amá t̄s̄ ne ketún̄jé pikó le. Li k̄o pise re t̄oké ńp̄á yo n wai ne kemún̄jé. Li pise re t̄oké nfatene ne ńla kp̄isi ari waise yare k̄ewenitukanka kapi

ye ne ihíme rinloró, ari kə piróyulale karí ne n tálē kpísi ari kípí yare ritəpikəŋ. ⁹ Uléécaá úu ró wa re uké ukuwəi kerócaá n wailē, amá u lalē təké ne Urópíima Yeesu Kirisi kefa tene uké ne tiróyu lə. ¹⁰ Tś nnya ke Kirisi uu kpu re, tən n ləni nēe tən n nyáni, tó ne uyē təké kesē nfáa m má. ¹¹ Kai nní lē, ani itisi hekaane aní n ηmóópúsenelē yare lē kani nní n wapaaneri meco.

Icélaa tərəə ne iyáhaa

¹² Pimáreco, ani pepee nókenémee n keisi, pē ke Uléécaá uu n wēe re piké nópinékpéenwai pin nó céési m pakarelē. ¹³ Ani nla pi nyíse nsone ani pi m pakarelē, pikei pē kapi n wai nnya. Ani n tū liké n láárú.

¹⁴ Pimáreco, tə ne nó tēni re ani pikánkó cési, ani piwamei itisi kpá, ani pinárei lēni, aní ne pinnéi ísuúlu n le. ¹⁵ Ani nómenécíre tī, úka úu kape ye mewai kópe piwai uco cēei. Amá ani mpa píyei n wéesi re nəké lisone n wapaane ani kə písoi nnéi lisone wai.

¹⁶ Nónépó aké mesere n láárú. ¹⁷ Ani mpa píyei keyóme n yáasi. ¹⁸ Ani ye mpa mewai méye-i Uléécaá yáasi re ne upikei. Lē ke Uléécaá uu ne nó í la ye lē nó ne Kirisi Yeesu kupéneco kéme. ¹⁹ Ani kape Nfáasone pikei tápisi.

²⁰ Ani kape ye nsímé ke Nfáasone nn nó í símisi háikuse. ²¹ Amá ani ye mpa yo nsone ripaí ani lee í nyamí múlú. ²² Ani ne nómenécíre mewai kópe nnéi mpuri tə.

²³ Uléécaá ye ye nkínine n he uké tíyese ani póló upikó uké nóinésói nnéi rimúlú nsone, kai n kpísi nfáa kuu nó í he ne kumíri ne ipine, áni kape ne akópe m má keyáa kē ke Urópíima Yeesu Kirisi uu m peeri nnya. ²⁴ Uyee nó í sée ye li waine. Un íye n yekei, lē kuu ye ritiki.

²⁵ Pimáreco, ani ye kə kerócaá Uléécaá yáasi.

²⁶ Ani pimáreco tərəə nnéi memáreco ripira ani yáhaane nsone.

²⁷ Ne ne nó tēni re ani Urópíima rinyiri ripaí ani pimáreco tərəə nnéi rítelē ntí kéeni.

²⁸ Urópíima Yeesu Kirisi uké ípelee nó nyíse.

Títelɛ́ lírũ kɛ Pɔɔli uu Tesaloniki pikó n wói

Lɛlɛɛ rítelɛ́ ntí-i ní wɛ

Títelɛ́ lírũ ntí yɛ nsímé kɛ Pɔɔli uu Tesaloniki pikó rifoí kɛmɛɛ n wói pisímé kpálenlɛ. Li pɛɛ pi cǎnlenlɛ rɛ íyɛ kai wa kɛ Upíima Yeesu úu kahanɛ m pɛɛmɛ. Pinyinɛ yɛ pɛɛ Tesaloniki-i símaankɛɛ rɛ Upíima keyaa yɛ pikámɛ masilɛ. Píɔ pɔɔ lɛ́ nnya pikɛi n yulu.

Ifaaci iyɛ mɛkériinɛ yɛ mmé:

1. Pɔɔli yɛ Uléécɛaa pɔɔnɛɛ rɛ Tesaloniki pikó yɛ nfatɛnɛ kɛmɛɛ papisi nnya. Uu kɔ mɛɛ nɛ mɛɛ Upíima wɛlu rɛ uké nɛmóópú pi hɛ liké ha nɛ ukɛpɛɛmɛyaa tu (1:1-12).
2. Pɔɔli yɛ Kirisi mɛpɛɛmɛ kɛcǎá icélaa pa uu kɔ lɛlɛɛ n wainɛ liké kɛlenɛ lɛ n wa nkó símisi (2:1-12).
3. Ikari pikpásɛ nɛ iwɛlɛ (2:13-17).
4. Pɔɔli yɛ Kirisi pikó pɛɛ rɛ piké Uléécɛaa n yáási. Uu kɔ pɛpɛ ápi pikɛi piwai ní la nkó kɛcǎá icélaa pi pa (3:1-15).
5. Iyáhaa tǎrǎɔ (3:16-18).

Iyáhaa

¹ Nɛ́ Pɔɔli nɛ Silasi nɛ Timotee, tǎɔ nɔ́ Tesaloniki Uléécɛaa icápinɛ pikó pɛ kɛ Urósáa Uléécɛaa nɛ Urópíima Yeesu Kirisi api n tɛ rítelɛ́ wóipɔ. ² Urósáa Uléécɛaa nɛ Urópíima Yeesu Kirisi piké ípɛɛlɛ́ nɔ́ nyíɛɛ api kɔ nkínɛnɛ nɔ́ hɛ.

Kirisi yɛ wɛmɛlɛ uké nɛ písoi túhaanɛ

³ Pimáɛɔ, li pɛɛ rɛ tǎkɛ mɛsɛɛ nɔ́ nnya Uléécɛaa n yáási rɛ nɛ upikɛi. Li nɛ risále rɛ tǎkɛ li wa, likumúnɛ́ rɛ nónnɛ́fatɛnɛ yɛ pelulɛ, lɛ kani n lákaanɛ lin kɔ mɛsɛɛ kɛ́yɛ-mɛ́ sɪ. ⁴ Lɛ́ nnya kari Uléécɛaa icápinɛ pikó inipɛɛ-i nɔ́ nnya rikókari wai rɛ mǎpá nɛ íwɛ kani n le nɛ piwéékusɛ nnéi kani n yénaalɛ, nɔ́ rinmóópúlɛ ani nfatɛnɛ m má. ⁵ Kei kɛ Uléécɛaa uu yɛ nyíɛɛ rɛ ukɛtahi yɛ kɛcírɛ wɛlɛ. Li lɛ wale rɛ nǎkɛ nɛ pɛpɛ masí uiyǎpi kɛmɛɛ n loninɛ mɛɔ n wɛ nnya. Uléécɛaa iyǎpi iyɛ́ nnya kani nní íwɛ lɛ. ⁶ Uléécɛaa yɛ aseí málɛ. U yɛ pɛpɛ nní íwɛ nɔ́ n wai íwɛ iyɛ́ cɛɛi. ⁷ Amá u yé kam uu tíyɛɛ tó nɛ nnɔ́, tǎɔ nní íwɛ n le, ari wɛntɛ. Kumúnɛ́ kpɛ-i kɛ Upíima Yeesu uu ha keyómɛɛaa-pɔ́ n kpáfúmɛnɛ mǎpá úyɛ uké u yɛ nɛ upileecaatumɛ nanɛ-nanɛ kai lɛ wainɛ. ⁸ Inalɛmpi kɛcǎpɛ kuu cɛ́pimɛnɛ uké pɛpɛ ápi ní la piké Uléécɛaa céri ápi kɔ Urópíima Yeesu Nsímé Kɛcírɛ pakarelɛ kpanii. ⁹ Akpanii kapi n yénunɛ nyɛɛ ncaai tɛnɛcírɛ, kei kapi yé Upíima nɛ Unnanɛ mule-mulɛ nɛ kɛtaa ní wɛ. ¹⁰ Kumúnɛ́ kpɛ-i kuú ha sǎnti rɛ pɛ́ kuu n wéɛ piké ríyɛ u waisɛ, pɛpɛ nɛ kɛfa n tɛnɛ piké u nyánei. Nɔ́ ticuruu, nɔ́ ha písoi pɛ́ kunai kɛmɛɛ n wɛlɛ, kani nsímé kari nɔ́ n símisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ́ nnya. ¹¹ Lɛ́ nnya kari mɛsɛɛ nǎkɛnɛcǎá keyóme yáási. Tǎ nɛ Uléécɛaa ténilɛ rɛ uké tíyɛɛ nǎkɛ pɛpɛ nfáa mmɛ́ nnya kuu nɔ́ ní sée n yé mɛɔ n wɛ. Tǎ nɛ u ténilɛ rɛ uké tíyɛɛ lɛ́ kani n hólɛ́ tɛ nǎkɛ́ wa liké wa, uké kɔ lɛ́ kɛ nónnɛ́fatɛnɛ nn piwai ní la kɛmɛɛ nɔ́ lɛ́. ¹² Lin lɛ́ n wa, nɔ́ Urópíima Yeesu rinyiri ríyɛ waisɛ, uyɛ́ uu kɔ nɔ́ tíyɛ waisɛ. Uróléécɛaa nɛ Urópíima Yeesu Kirisi pikɛi yɛ pɛ́.

2

Lɛlɛɛ n wainɛ Upíima uké kɛlenɛ ní kam

¹ Pimáɛɔ, in tɛ Urópíima Yeesu Kirisi mɛkamɛ nɛ mɛrǎcápinɛ ukeyu-i nkó, ² áni kapɛ tíyɛɛ piké nónnɛ́fasímé cókoi, áni kapɛ kɔ tíyɛ piké iwamɛ nɔ́ waisɛ rɛ Upíima kɛpɛɛmɛyaa yɛ tuimɛ. In n la, unyinɛ yɛ nɔ́ tǎrɛi rɛ keyáa yɛ tu nɛɛ uu Nléécɛasímé picélaa kɛmɛɛ maa rɛ keyáa yɛ tu. In kɔ n la, pi yɛ nɔ́ málɛ rɛ tǎ tirǎtɛlɛ́ rinyinɛ-i wói rɛ keyáa yɛ tu. ³ Mǎpá lin íyɛ n wɛ, áni kapɛ unyinɛ kɛpolɛ hɛ uké nɔ́ kírɛasɛ. Keyáa kɛ́ kɛkɛ́ kɛlenɛ n tu, písoi yé Uléécɛaa

ημεριγε μεγά. Uyee Uléecaa ne n kénene un mpáleece tíkilē uu léeri api u yenu. ⁴ Uyee uláarō yee umecire rin̄taáse uu Uléecaa likó nnéí fómni, uu lē nnéí ke pisoí api ye rinwúla api yáasi n takúlē. Ticurruu u yé Uléecaa keyō-i lompō uú tone yare uyee Uléecaa. ⁵ Ani léise re ne liifaaci nó wailenle kumúnjé kpe-i kam nókenémee ní wee? ⁶ Nō nkpeni nyule re linyine ye ncée u tápaalenle liké ha ne kumúnjé kpe-i kuu yé umecire ní lese uké nyíse nsone n tu. ⁷ Mewai kópe nnahe ye mpikēi korile rin̄maha kémee. Mewai mē meké kelenē n wa, li pise re uyee rinahe mmē m múlē uké tōsí. ⁸ Uyee Uléecaa ne n kénene yé rikpáfúme. Amá Upiima Yeesu yé ne unnō u rifuu uu kópu, uu kō ne unnahe kuú ne n weme u nam. ⁹ Usoi kópe yé kam ne Setani nnahe, uu mewaisaṇa ne linyíse-nyíse nōome ncōpuri wapisi uú ne pisoí kiraasente. ¹⁰ U yé mewai kópe ncōpuri ne keisi uké ne pēpē m pōlu kiraasente, kápi n ηmurei piké nsímései mee yé piriyu n lō n yōsí piké kō n ní la nnya. ¹¹ Lē nnya ke Uléecaa uu rinahe mme mee yé pi m pōise pamene re piké ne nnōome kefa tene. ¹² Kai nní lē, pē nnéí pēe ápi ne aseí kefa n tene, amá api pēe ne mewai kópe kutu cō, ápi yé Uléecaa ketahai-i le.

Uléecaa yee nó wée re ani tasi

¹³ Pimárecō, li pise re tóké ye mesere nó pē ke Uléecaa uu ní la nnya Uléecaa yáasi re ne upikēi. Nō ke Uléecaa uu hái kékoraane-me sée re uké nórínēyu lō re Nfáasone ye nōínēsoi rikpáíise ani kō nsímései ne kefa tene nnya. ¹⁴ Nsímé Kecire kari nó n símisi ke Uléecaa uú ne ritiki uú ne nó séi re ani Urópiima Yeesu Kirisi meyoopi kémee tone. ¹⁵ Lē nnya pimárecō, ani tasi nsone ani icélaa iyē karí ne nnō nēe átélé kémee nó n céesi múlú.

¹⁶ Asei kecáá, Urósáa Uléecaa ye ró lalē, uú ne kefa ró fénne uu mesere ró n ηmóópúselē tōn kō lē kuu n yekei re u yé ró wa mē. U ne Urópiima Yeesu Kirisi ricurruu ¹⁷ pēe yé nōanékin̄ ninjukuse api tiyese ani itisi meýá m má, api kō rinahe nó he nōké ne mewai ne nsímé kémee n nyamí.

3

Ani Pōoli kecáá we

¹ Pimárecō, tō ne metórōo nó ténile re ani ne Uléecaa ró we re unsímé nké mekekeke riyékaa nn kō ríyu yenu yare lē kai nókenémee n wa mecō. ² Ani kō ne Uléecaa ró we re uké piwaikópekōo ne pisoí kópe anipe-i ró lese. Likumúnjé re áí pisoí nnéí pēe ye ηmurei re piké ne Uléecaa kefa tene.

³ Amá Uléecaa ye nyamle. U yé rinahe nó he uú ne likópe nó tólu. ⁴ Tō kō ne kefa tenele ne Uléecaa nnahe, tōn tálē te nō lē kari nó m pise waile nōn kō lipiwai nōrlē. ⁵ Upiima uké tiyese ani nōsinéfa-i Uléecaa nla ne isuúlu ke Kirisi uu ye n he m má.

Li pise re mpá úye uké ye keisi

⁶ Pimárecō, tō nó pise ne Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri re ani ne pimárecō pē nnéí pēe síkã m má ápi kō isé kari nó m pa tikilē ketaa wa. ⁷ Nō ticurruu ye nyule nsone lē kai m pise nōké wa nōké ne ntósē ncō n sōne. Karí pēe nókenémee ní we, ári pēe pikánkó. ⁸ Ari riyá unyine uké faalaa ró kpínii, amá ró keisile ari mpōone kom. Ketúnjé ne kesine kari keisi nó úka úu kape ne ró n topori nnya. ⁹ Ai re ári pēe ncée má tóké melē nó pise. Amá tō lē waile tōn la re ani merófine ritiki. ¹⁰ Kumúnjé kpe-i karí pēe nókenémee ní we, tō pēe nó céesi re: Uye unsá pikēi n la, áí pise re liute uké li.

¹¹ Ai líka nnya kari nní lē símisi, tō kō te pikánkó ye nókenémee wele ápi líka wai, amá picō nsímé-i kapi léeri. ¹² Tō pisoí pē mpuri ne Upiima Yeesu Kirisi rinyiri ηmóópúselēne re piké ye ne piripōo keisi api pipikēi likó le.

¹³ Amá nó áni kape pōone ne lisone piwai. ¹⁴ In te unyine ye isé nnyí kari nní rítelē ntí-i nó m pa yē, ani liute ceri, úka úu kape ne u rikō, liké isei u wa nnya. ¹⁵ Mpá ne lē, áni kape u kpísi yare nōunélaarō, amá ani ye u céesi yare lē kai m pise re piké umárecō céesi.

Tinōo sone pitikise ne iyáhaa

¹⁶ Upiima yee ye nkɛnɛnɛ n he uké uricuruu nkɛnɛnɛ nó he nɔ́pá píyei ne nɔ́pá yo-i. Uké kɔ́ nɔ́nnénéí kɛmɛɛ n we.

¹⁷ Nɛ́ Pɔ́li kunipe kpee iyáhaa nnyí wói. Nní kam ye anétele nnéí rinípetei rinyiki. Kunénípe iwói ye nnyí.

¹⁸ Upiima Yeesu Kirisi uké nɔ́nnénéí ípɛelée nyíse.

Títelé foí ke Pɔɔli uu Timotee n wói

Lɛɛɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní we

Pɔɔli ye átélɛ áté Timotee wáilɛ. Timotee ye pɛɛ usuifinási unyine yɛɛ m panse Kirisi ukó kɛpipi lɛ. Usáa pɔ́ nɛ pɛɛ ukirɛki lɛ. Timotee uu panse utumɛ Pɔɔli ukɛiɔ píima unyine. Uyɛɛ pɛɛ Uléécáa icápine yɛɛ Efɛɛsi-pɔ́ ní we kɛcáá pállɛ. Lɛ́ nnya kɛ Pɔɔli uu rítelɛ u wói rɛ uké nfatɛnɛ ikɛmɛɛ papukusɛ. Icéláa kɛ rítelɛ foí ntí ari Kirisi pikó nɛ icápine piyukóó nɛ Timotee ricurruu palɛ (UPM 16:1-3).

Ifaaci iyɛ mɛkériine ye mmé:

1. Uléécáa icápine kɛcáá nkó (1-3): Lɛɛɛ icéláa kópe pikó kɛmɛɛ kuwure ní we (1). Piyómeyáhaa mɛcápine nɛ iwelɛ kɛcáá icéláa (2). Isoi kai m pise rɛ Uléécáa icápine piwéɛsɛ piké n lɛ (3).
2. Lɛ́ kai Timotee m pise rɛ uké uricurruu pikɛi kɛcáá m pállɛ (4-6): Lɛ́ kai m pise rɛ piké ye lɛɛɛ Uléécáa icápine picókai ní la wa (4). Lɛ́ kai m pise rɛ piké ye pisoí anai akó akó nyɛɛ Uléécáa icápine-i we: piwéɛsɛ nɛ pinósi nɛ pikúmannási nɛ icápine piwéɛsɛ nɛ pilási n wa (5). Yo kai pise rɛ piké ye icéláa kópe wa? (6)

Pɔɔli ye Timotee rítelɛ wólu

1-2 Nɛ́ Pɔɔli kɛ Uróyulalɛ Uléécáa nɛ Kirisi Yeesu karí nɛ n tálɛ api ncée n hɛ rɛ kɛ Kirisi Yeesu utumɛ, nɛɛ rítelɛ ntí pɔ́ Timotee wáipɔ́. Kam n tíyɛ aa Kirisi Yeesu nɛ kɛfa tɛnɛ nnya, pɔ́ kɛnɛpipi sei lɛ. Urósáa Uléécáa nɛ Urópíima Kirisi Yeesu piké ípɛɛlɛɛ nɛ nfanarɛ pɔ́ nyíse api nkínɛnɛ pɔ́ hɛ.

Icéláa kópe pikaase

3 Yare kam pɛɛ mɛkɛɛ pɔ́ m ma nɛn nɛ Masetuwaani tósu, a Efɛɛsi kɛmɛɛ mɛsũ. Pisoí ye kei welɛ pɛɛ icéláa féé picɔ́ n céési. Li pise rɛ a rinóó pi hɛ rɛ piké lɛ tíyɛ. 4 A pi símisi rɛ piké siwómé nɛ pipikulá anyiri nyɛɛ áa kúkɛɛntɛnɛ ní we, an kɔ́ nɛ íkɛɛnɛ kɛpára sónaari nkó riyá. Lɛ́ áí ye pikɛi pɛ́ kɛ Uléécáa uu ní la uké wa kɛmɛɛ yóriyɛ. Nfatɛnɛ mɛɛ ye wa áí nɛ kényu sí. 5 Isé nnyí kam nní nó m pa ye la rɛ nɔ́kɛ níla mɛɛ mɛɛ kemúnɛ sɔ́nɛ-i nɛ kɛfa kɛsɛ-i nɛ nfatɛnɛ yíkíyiki kɛmɛɛ n lééri m má. 6 Picɔ́ ye ncée kɛcirɛ mmɛ́ pitíki tíyɛlɛ api pɔ́lu api iníri kɛɛnɛ-i loni. 7 Pi lalɛ piké Moisi isé kɛmɛɛ picéláa. Amá ápi kɔ́ pɛɛ pimɛnɔ́yɔ cire kómɛi. Api kɔ́ pɛɛ lɛ nɛ lɛ nsímé kapi nní nɛ itisi n símaankɛ kómɛi.

8 Tɔ́ nyulɛ rɛ isé ye nyamle, tɔ́n nɛ i n keisi yare lɛ́ kai m pise. 9 Tɔ́kɛ léise rɛ áí pɛpɛɛ lisɔ́nɛ n wai nnya kapi isé karií. Amá piwaikópe kɔ́ó nɛ pɛpɛɛ ápi ye rinkpé nɛ pɛpɛɛ nɛ Uléécáa n kɛɛnɛ nɛ pɛpɛɛ ápi ye Uléécáa nɛ lɛɛɛ n kɛpáilɛ n waise, nɛ pɛpɛɛ písáa nɛɛ píni n kóni nɛ pisoikɔ́ 10 nɛ pɛpɛɛ méwoo méwoo n wai nɛ pitisi pɛɛ ye pipitisiɔ́ n káipi nɛ pɛpɛɛ pilási n yáí nɛ pinóó mɛ nɛ pɛpɛɛ ye méwoo méwoo n wéeri nɛɛ pɛpɛɛ mɛwai n wai kɛ icéláa kɛcirɛ íí nɛ ró n yúlu. Pɛ́ nnéí nnya kɛ isé íí we. 11 Nsímé Kɛcirɛ kapi né rimmuíse kɛmɛɛ kɛ icéláa iyɛ íí we. Uléécáa, mɛyóopi ute yɛɛ ye usoi rinkpá Nsímé Kɛcirɛ ye mu.

Pɔɔli ye Uléécáa pɔ́nɛsɛ

12 Nɛ Urópíima Kirisi Yeesu yɛɛ nínanɛ né n hɛ kɛ nɛ pinékei wa pɔ́nɛsɛ. Nɛ u pɔ́nɛsɛ kuú nɛ né ní yé tɛ nɛ aseí ute lɛ uu né wéɛ rɛ kɛ u keisi. 13 Nɛ pɛɛ mɛkɛɛ unkópe símaankɛɛlɛ, am u wéékusɛ am íwɛ u wai, am kɔ́ u lámisi. Amá uu íwɛ né tɛni kám pɛɛ nfatɛnɛ m má, am kɔ́ pɛɛ lɛ kam n wai nyu nnya. 14 Urópíima ye mɛyánsei uipɛɛlɛɛ né nyíselɛ. Nfatɛnɛ nɛ níla kam Kirisi Yeesu kupénɛɔ kɛmɛɛ n yé kuú nɛ ritiki. 15 Nsímé mmú ye nsímé kɛcirɛ lɛ, n kɔ́ nɛ mɛnyíne welɛ rɛ nípá úyɛ uké n yósi. Mɛɛ mɛɛ rɛ Kirisi Yeesu ye kɛtɛ kɛcáá kale uké pikópe kɔ́ó yóriyɛ, nɛɛ kɔ́ pɛɛ pikópe kɔ́ó pɛ́ ufoí. 16 Amá lɛ́ nnya kɛ Uléécáa uu íwɛ né tɛ uu tíyɛsɛ Yeesu Kirisi uu nɛ́ ukópe kɔ́ó wéɛsɛ akópe sárei liké nɛ pɛpɛɛ yé masí kɛfa nɛ u n tɛnɛ

piké nfáa teneciré n yé nyíse. ¹⁷ Mpá úye uké Uyóopi teneciré ne ukpəciré uyee úu kúyene ní we, Uléécaa cireníne ríyu waise, umeyóopi meké n taálẽ mpá píyei! Amí.

¹⁸ Kenépipi Timotee, lē kam ní la ké pó céési ye nní: A lē ke antepuye api kepócaa n símisi léise aa li mǔlú n̄sone aa ne atopi kecire tɔpu. ¹⁹ A nfatene ne kemúnjé sone m mǔlĩ. Pico ápi kemúnjé sone kē timǔlú, api pēe nfatene fómni cāká-cāká. ²⁰ PISOI pē mpuri kunai kēme Imenee ne Alekisantiri ye wele. Setani kam pi risase re piké céri re ápi ye Uléécaa lámisi.

2

Piwele nsímé

¹ Mmē kam nkpeni mefoi pISOI m pise mee re piké ye pISOI nnéi kecáa keyóme yáasi apí ne Uléécaa pi téní, api kɔ Uléécaa pakare piiwele kēme. ² Ani ye piyóopi ne kuyu piwéese nnéi kecáa we liké ró n láárú táké kɔ ne nkín̄ne m má, arí ne Uléécaa kutu n cǎl̄ n̄sone, tɔn lelee ní nyamí wai. ³ Lelee Uróyulale Uléécaa ripóó ní we lin kɔ u nyamí ye lē. ⁴ U lalé uké pISOI nnéi yóriye piké fe piké aseí ceri. ⁵ Uléécaa ye use le. Uyee Uléécaa ne sISOipipi keɔpe nsímé n nyóonse ye kɔ use le, uyee Kirisi Yeesu. ⁶ U unfaa kpísile uú ne hééle re liké sISOipipi akópe ilasi kēme lese. Kumúnjé kpe-i kaí ne rinsá kuu lē wa uú ne nyíse re Uléécaa ye lalé liké pISOI nnéi yóriye. ⁷ Lē nnya ke Uléécaa uu iyóó ne itume né tĩ te ké mpuri sane pikó nfatene nkó ne aseí nsímé céési. Am kiraase, aseí kam símisi.

⁸ Ne lalé pISOI piké ye mpá yei we, piké ye anípe risíka api welu ne nfakpáii, kuwói ne pitele ápi kape písifa-i n we.

⁹ Ne kɔ lalé re pinósi piké ye lapisi ne kumúnjé liké n nyamí, ápi kape ye ipahaa cerémpɔne paasi. Api kape ye wura ikólé ne itéeweé ne ilū néikóó lēkaanke. ¹⁰ Amá piké ye mewai sone lēkaankee yaré kai m pise re pinósi pēe Uléécaa n wuru piké n we. ¹¹ Li pise re pinósi piké ye icélaa yósi riséé kēme, api pimεcire n kpél̄. ¹² Am unósi ncée he re uké ye céési nēe uké ula kecáa n tū. Li pise re unósi uké ye n séél̄. ¹³ Ai líka nnya, Atam ke Uléécaa uu mefoi wa uu limemáa Efa wai. ¹⁴ Ai kɔ Atam yee tíye kuníri aku u kiraase, amá unósi yee riyá aku u kiraase uu Uléécaa isé háikuse. ¹⁵ Mpá ne lē, unósi un ne kefa Uléécaa n tene un pISOICɔ nla m má, uISOI in n kpáil̄, un mpá yo n wai ne kemúnjé, Uléécaa yé u yoriye uu siwá maru.

3

Uléécaa icápine piwéese

¹ Asei kam nní nó símisi: Uye un n la re uké Uléécaa icápine kecáa m paíl̄, liute ye pikei kecire wéele. ² Li pise re ápi kape ncaai níka uyee Uléécaa icápine kecáa m paíl̄ kēme yé. Uké unósi use ula, uké ye mpá yo n wai ne kemúnjé, uké nfasimé sone m má, uké pISOICɔ kupénecɔ n la, uké písane piyóó n nyu, uké ye fe uu Nléécaasimé céési, ³ úu kape útaniré nēe utelewél̄aa, amá uké ménye n ninú un kɔ ISOI sone má, piwóówél̄aa ápi kape kɔ ukemúnjé nnéi n yóól̄. ⁴ Li kɔ pise re uké ukeyɔ pimúl̄ fe n̄sone, uké tíyese usiwá síké ye pakare n̄sone asi ye kɔ waise. ⁵ Likumúnjé re usoi unsá ukeyɔ pimúl̄ n nyu, íye ke uyē uu yé fe uú ne Uléécaa icápine kecáa paí? ⁶ Ai kɔ pise re uké Kirisi ukó fale. Insá lē, u yé fui ne rikókəri Setani uu u lóise. ⁷ Li kɔ pise re ketahai pikó piké Uléécaa icápine uwéese ISOI sone yē api u n waisel̄. Ai kape wa re pi uISOI lómiise, uu pēe ntórɔsei Setani ripine-i lóipɔ.

Pē kapi n lése re piké ye pISOI lē

⁸ Lē cire, li pise re pepēe ye n lē piké pISOI kapi ye m pakare, pin kɔ aseí tikil̄. Api kape pítaniré nēe pepēe mekópe kewóó n wéési. ⁹ Li pise re piké aseí nyē ke Uléécaa uu upikó n céreise m mǔlĩ n̄sone ne kefa kesε. ¹⁰ Li pise re piké ye pi peē piké yé. Mepeē-maá, pinsá níka n yē pi yé fe api pil̄ piké pi pa. ¹¹ Li kɔ pise re pinósi ricurruu piké ISOI iyee yé n tíye api pi n waisel̄ m má. Api kape pepēe ne isímé n kɔnni. Li pise re piké mpá yo n wai ne kemúnjé, piké kɔ kecire n we mpá yo-i. ¹² Li pise re uyee ye n lē uké unósi use ula, uké kɔ

ukewo ne usiwā pimulé fe nsone. ¹³ Piye pin ko pilé pikéi nsone n keisi, pi ye pisoĩ kecepe riyu yenle, pi ye ko fe api nfatene mee to ne Kirisi Yeesu m penesele nsime simisi api rikin pepu.

Menyuwe ke nfatene nn ye ro n he

¹⁴ Ne ritelé ntí pó wáipole nen ko musu re ké nfáani hapo ké pó yé. ¹⁵ Mpá nen ko n náñai ké kelené hapo, titelé ntí tee ye tiyese aa céru lē kai m pise re pake Uléecaa keyo-i n sone. Uléecaa, nfáa ute icápine yee aseĩ iléri ne aketaa. ¹⁶ Asei kecáa, úka uu kúkenye n we. Mmee mee m pékaalē ke Uléecaa uu ró n nyise ye mmáamaa ne ncíreníne le. Lelee Kirisi.

U ró rikpáfúmele yare kesoi pipi, Nfáasone nn to u nyise re u aseĩ ute le.

Piléecaatume api u yenu uu isoipuri mpehē mpehē kémee Nsime Keciye simisi, pisoĩ api ketē kecáa mpá yei ne kefa n tene, Uléecaa uu umeyoapi kémee u taásepo.

4

Pepee inoomecelaa n céesi

¹ Uléecaa Nfaa ye simisile cáká-cáká re amúné taro kémee, pisoĩ pico ye nfatene kepire rito api aniri nnoome ne aicelaa tiki. ² Pi ye tiye kecáa kecáa mewai pikó ne pinóome api icée kópe pi tikise. Pisimúné asi pikéi wai icelaa kópe nnya, yare nweni kapi nmási nn wóno apí ne nwó pi wai. ³ Pisoĩ pee céesi re ai nyam te sisoipipi siké sóonne, ai ko nyam te siké liluke-luke nnéi n le. Amá Uléecaa ye iluke iyē nnéi wa re pepee Kirisi ne kefa n tenelē pin aseĩ nyu piké ye u pōnese api pee i le. ⁴ Lē nnéi ke Uléecaa uu n wapisi ye nyamle. Líka ai kufóm we, amá toké ye Uléecaa pōnese ari kelené li le. ⁵ Likumúné re Uléecaa Nsime ne iwelē ye tiyesele ai Uléecaa inipee-i n nyamí.

Yeesu ukeikó keciye

⁶ Pōn icelaa nnyĩ pimárecō rintóse, pō pee wa Kirisi Yeesu ukeikó keciye. Pó nyise re pō ripócúruu tiyesele nfatene nsime nn pó loni pōn nsime sone mmē kapi pó n céesi tikilē. ⁷ Amá a mekpure isime ke síniyaha asi ye n simisi yare siwómé kepire rito. A rinmóópú aa ye Uléecaa likó waise. ⁸ Usoĩ un uipine ne linyine m mainse, nkáripí kai kuláa má. Amá usoĩ un tinmóópú uu Uléecaa likó waise, mpá yo kémee kai ye yoriye. Li ye neni mewee mmē-i nfáa ró hele ne masi kepire-pō. ⁹ Nsime mmē ye aseĩ keciye le kai m pise re mpá úye uké í yosí cáká-cáká. ¹⁰ Karí ne Uléecaa yee nfáa m má n tálē nnya kari keisi tōn náasi kéyu áke we: Uyee ye pisoĩ nnéi riyu lo, aí ne tōsu pepee ne kefa u n tenelē.

¹¹ A lē nnéi pi simisi aa pi céesi re piké lē wa. ¹² Kape riyá unyine uké pó lómiise re pō kewá nmánepi nnya, amá a tiyese mepówee meké pó waise uyē ke Kirisi pikó api ye ní paílē mpósime ne ipósoĩ ne ríla kaa m má ne mpófatenē ne mepókperinkpe kuciré kémee. ¹³ Ké kelené í hapo, a ne Nléecaasime pikéĩ pisoĩ kecepe ne ikari pikpáse ne mpicelaa rinmóópú. ¹⁴ Kape ihē ke Nfáasone nn pó n he lómiise. Li pó i hele kumúné kpe-i ke pepee ne Uléecaa rinyiri n simisi api kepócáa nsime n simisi, Uléecaa icápine piwéese api anípe kepócáa láa. ¹⁵ A mepócíre kpísi aa pikéi pē pa aa ne nsone pi wai mpá úye uké kepóyu pihape yē. ¹⁶ A ripócúruu ne ipócelaa kecáa m paílē. A n nmóópulé pōn lē nnéi múlē ne aseĩ, pōn lē n wa, pō pee ripócúruu ne pepee kutu pó n cólē yoriyele.

5

¹ Kape ye ne kesáayaha cési, amá a ye ne ke n simisi yare kaa ye ne upósáa n simisi. Aa ye pináñe-nañe pō kpísi yare pipómárecō. ² A ye síniyaha ne simisi yare pipóni, aa ne pikpérefaa pō simisi yare pipóyēi. Kape ye úka kecáa kemúné kópe kenyine m má.

Pikumannosi kecáa nsime

³ A pikúmannəsi yíkíyiki kecáá m paílē pən pi pakarelē. ⁴ Amá in te ukúmannəsi úye ye siwá nées siyáse má, li pise re pē piké pisiyo-i nyíse re pi Uléécaa pakarelenle kelenē. Lelēe re pē kai ne tu re piké pipikó kecáá m paílē yare ke pē apí pee pi n wa meco. Méwee mē ne ye Uléécaa ripóo wale. ⁵ Unósi nkó yee ukúmannəsi sei, úu kə pee úka má re uké ukécáá ripaí yee ne Uléécaa n tálenle, un ketúné ne kesine ne Uléécaa téni re uké u lé. ⁶ Amá ukúmannəsi uyee méwoo méwoo n wai ye nkpə masile, mpa un n fafai. ⁷ Lē kai m pise re a pi léise api kape ne ncaai nka pikécáá n yé ye lé. ⁸ Uye unsá ukumaré pikó kecáá rimpai, aí ne tósu ukeyo pikó, liute ye nfatenē kepire ritole, uncaai ye kə pee uyómeyáhaaciré nkó tōsile.

⁹ Póké ne ukúmannəsi n kéē, li pise re uké aḡmē kuwóo ne kefi n fe. Li pise re liké n we re mese kuu sōnlē. ¹⁰ Piké kə u n nyu re u usiwá nsonē múilenle uu ye kə pisáne nsonē yósu. Uké kə Uléécaa pikó ana n heerelē, uu pinárei n lēnaalē. Uké mewai sone ncəpuri n wailē.

¹¹ Kape ḡmurei re póké pikúmannəsi pee ne nnaḡe n tiselē, pikúmannəsi kémee kéē. Insá lē, pin píyei n káipi re piké ula féé sō, pilikáipi-káipi yee tíyesele api Kirisi nkó kepire waise, ¹² ai pee wai re kápi pirinoo kapi mefoi n yekei rintiki nnya, pi Kirisi ne riwóme mále. ¹³ Kai nní n wa re ápi likei-kei má, pi pee kéyu mále piké síyo síyo n kóónulē pin kusimé yárikē, pin picə isimé kémee táhankē, pin mme mee n n kusimé n we símaankē. ¹⁴ Lē nnya kam la re pikpérefaa kumannəsi piké pila sōonkē api siwá márei api pisiyo kecáá m paílē, piróláaro ápi kape ne kesimé n yé piké ró n lámaankē nnya. ¹⁵ Pikúmannəsi picə ye ncée pitiki riyále api Setani tiki. ¹⁶ Amá unósi Kirisi ukó úye un ukeyo-i pikúmannəsi m má, uké pikécáá m paílē. Uu kape tíye piké Uléécaa icápine pikó ncəni, Uléécaa icápine pikó piké ne n fe piké pikúmannəsi pee pimécire n we kecáá rimpaí nnya.

Pəəli ye icélaa ncəpuri Timotee palē

¹⁷ Uléécaa icápine piwéese pee nsonē pipikei n wai ye ne sá re piké ne nsonē kutu pi n cōlē, aí ne tósu pee Nléecaasimé pisoí n símisi pin kə n céesi. ¹⁸ Mmē kecáá, Uléécaa Nsímé ritelē ye maa re: Ai pise re nəkē ináa iyee melukepipi n cəpu nnō paasi. Li kə pise re ukeikó uké uihéé m má. ¹⁹ Piseérakōó pinsá pité ne pitaani n tu, kape nsimé kapi yé ne Uléécaa icápine uwéese rinwáána ḡmurei. ²⁰ A ye pisoí kecəpe pee akópe n wa cési liké ne pitōroo iwame n wa nnya.

²¹ Uléécaa ne Kirisi Yeesu ne pilécaatumē ke Uléécaa uu n wée keyu-i kam pó ḡmóópúsēlē te a inécélaa nnyí ritiki nsonē kape úka inipee wuri. Kape ye lē nnéi kaa n wai kémee pisoí n tési pən ne li wai. ²² Kape ye pisoí kecáá anípe piláa ne yōne re piké Uléécaa icápine pikei keisi. Kape píka lé piakópe kémee. A mēpócire tī ne mékperinkpe likó.

²³ A lē míni ḡmane piniré tíye, amá a ye pinyine-i feē nkáripí riwuhú, kepófa itoi nnya. Tipócúruu ye yē te mesére kaa káhaankē.

²⁴ Pinyine akópe ye nyánile cáká-cáká piké kelenē n túhaane, amá picə pō akó, kepire kaa yé léeme aa a céru. ²⁵ Lē cire ye nī, mewai sone áme ye kə pesí, mpa mēme áme kekéripi kúyene n we, áme ye mpa píyei m pékaalē.

6

Pikeikó ne pipiyəsaa

¹ Li pise re pilási nnéi piké pipite waise api pi m pakarelē nsonē, unyine uu kape ne Uléécaa ne irócélaa nkópe n ma nnya. ² Ai pise re pilási pee pite m má pin Kirisi pikó piké pipite háikuse re pi pimáreco n-yómeyáhaacee-i nnya. Nkpéni kai meníḡe pise re piké nsonē pi keisi re pipite ye Kirisi pikó ke Uléécaa uu n la nnya.

Lē kai m pise re póké pisoí símisi aa ne pi n céesi ye lē:

Icélaa kópe ne memá kecire

³ Uye un inómeccélaa n céesi un kə Urópiima Yeesu Kirisi aseí n yulu, un kə piróyómeyáhaa icélaa n yulu, ⁴ tikókəri tee liute we, uu kə líka nyu. U nákiilenle ne inóosimé

κεκάα ίκενηνε un pitele wéési. Leléε ye ne kufatoi ne ίκενηνε ne alé ne piwaanai ka. ⁵ Leléε ye kō ne ίκενηνε teneciré pepee nfasimé kópe m má ne pepee ápi kō aseí picére n la kecōpe ka. Pi músule re Ulééca ncee pitiki ye memá keyene le.

⁶ Mesei ye me, Ulééca pitiki ye kesoipipi memá píima le, in te ke ηmurei keké lē kake m má ηmane ne n tálē. ⁷ Tóké musí re kapi ró m mári, ána kefi, anípe kefi kari ketē kecáa ka. Lē cire ye ni kari kō pelene ári ne líka pénene. ⁸ Kai nní lē, tōn liluke-luke ne lē kari yé n tā m má, li wale. ⁹ Amá píye pin n la piké memá yē, li ye pi peikele api pikáipinkεε kópe kulúi kémee lompō, aí ne kelólé-mē pi sí, pinkó nn tene cáká-cáká. ¹⁰ Nwóónaapí píima ye likópe nnéi keleeme le. Picō ye ripōō wale re piké si yē, aí ne mpolecee-mē pi sí api Ulééca ncee pitiki pōone api ne piricuruu ntóosi meyā wéési.

Lē ke Pōoli uu Timotee n céesi re uké wa

¹¹ Amá pō Ulééca usoi, a lē nnéi káase. A kecire n sōne aa Ulééca n tikilē nsōne pōn kō nfatene má. A usoicō nla m má, aa kō isoi n ninú pōn kō láárú. ¹² A nfatene atōpi kecire tō aa nfáa teneciré yénu. Mmē nnya ke Ulééca uu pō sée aa píseérakōō meyā keyu-i símisi re pō ne kefa u tenele. ¹³ Ulééca yee ye mpá yo nfáa n he ne Kirisi Yeesu yee Pōnsi Pilati keyu-i aseéra kecire n lése keyu-i kam pikéi mpí pō forii re: ¹⁴ A isé kaa n yōsí rimúlú nsōne aa ne mékperinkpe kaase, hái ne keyáa kē ke Upíima Yeesu Kirisi uu m peerine. ¹⁵ Kumúnjé kpē ke Ulééca uu n kari kun n tu, u yé tíyese uu peeri. Ulééca mecire kōj yee Uyōōpi kecire ne mpōōnare ute ne rínanje nnéi ute. Uyee piyōōpi nnéi Uyōōpi, uyee kō pipíima nnéi Upíima. ¹⁶ Umecire yee úu pikai kpine. U metéi mále ke úka úu ye n fe uké ne rínkō. Úka úu u yenaalē, úka úu kō u yenune. Uyee ríyu ne rínanje teneciré. Amí.

¹⁷ A pepee ketē nké kecáa likó m má rinōō he re ápi kape rikókōri n wai. A pi maa re ápi kape ne memá mee méwoo n waine n tálē. Amá piké ne Ulééca yee ye mpá yo meyā tō n he re liké ró n láárú ne n tálē. ¹⁸ A pi maa re piké ye lisōne wa, api mewai sōne m má meyā, piké kefa n láárú api ye kō lē kapi m maamaalē picō he. ¹⁹ Pin lē n wa, memá mee áme ye n caai kapi lē pimecire cápine pin yekei kóso-pō nnya. Lē kémee kapi yé kō nfáa yíkíyiki yē.

²⁰ Timotee, a lē ke Ulééca uu pō rimmúise rimúlú nsōne. Kape isimé yee íi ye líka n yóriye íi ye kō tíyese usoi uké Ulééca céri kémee tahampō. A ίκενηνε kpárá ke pisoí api m músu re menyuwe kaase. ²¹ Picō ye li kpísile pipikéi, api lē nnya nfatene kepire tō. Ulééca uké ípeelée nó nyíse!

Títelē lírũ ke Pɔɔli uu Timotee n wɔi

Lɛɛ rítelē ntí kɛmɛ rí we

Pɔɔli yɛ rítelē lírũ ntí Timotee wɔi. Rɔm kuyu-i ke Pɔɔli uu kukpaniilee-i we un nɛ rítelē ntí wólú (1:8). Amá uakpanii yɛ nkɛ́ni páápúle ai tósu mɛfoí (2:9). Ai u wai yarɛ ḿpá úyɛ yɛ u ɛmɛriyɛle (1:15-4:10). Luki ɛmɛnɛ yɛ ukekúrí tónɛ (4:11). Pɔɔli uu nɛ Timotee tɛni rɛ uké mɛkɛ u lɛɛpɔ (4:9). Un n sɔ́nɛpɔ, uké nɛ Mariki nɛ ilũ yɛ pɛ Turowaasi-pɔ m mɛsũ tipɛnɛpɔ. U ḿsu rɛ unkpɔ itunɛ yɛ tulɛ (4:6) amá uu pɛ pakarɛ rɛ u yɛ piyɛnɛ u rikpá. Piwéékusɛ pɛ n t́yɛsɛ Pɔɔli uu nɛ kukpaniilee loni nɛ ícɛ́laa kóɛ yɛ n náási iké Uléécɛa ícáɛnɛ kpu nnya, Pɔɔli uu Timotee itisi kpá rɛ uké asɛi atɔpi n tɔpu (2:14).

Ifaaci iyɛ mɛkériinɛ yɛ mmɛ:

1. Nsímé Kɛcirɛ kapi Timotee rimmúise (1:6-2:13) Isoi sɔnɛ kai m pise rɛ uyɛ Nsímé Kɛcirɛ nɛ n keisi uké m má: Pikei nla nɛ ikari nɛ nɛmósópú (1:6-18). Lɛ ke ukéikó uu mɛwai m má, aí nɛ tósu lɛ kuu yɛ Nsímé Kɛcirɛ kɛcáá íwɛ n li (2:1-13).
2. Timotee pikei Uléécɛa ícáɛnɛ kɛmɛ (2:14-4:5) Lɛ kuu yɛ picélaa nɔmɛ keyu-i n wa (2:14-26) Lɛ kuu yɛ amúnɛ tɔrɔ kɛmɛ n wa (3:1-17) Nléécɛasimé picélaa (4:1-5)
3. Timotee nɛ Pɔɔli mɛtonɛ (4:6-18)

Iyáhaa

¹ Nɛ Pɔɔli yɛ Kirisi Yeesu utumɛ lɛ Uléécɛa mɛla kɛmɛ. U né forii rɛ kɛ nfáa kari Kirisi Yeesu kupɛ́nɛcɔ kɛmɛ n yɛ písoi riyóó. Uléécɛa yɛ rinóó lɛ tó yekei. ² Nɛ kɛnɛ́pípi kɛcirɛ Timotee wɔipɔ: Urósáa Uléécɛa nɛ Urópíima Kirisi Yeesu piké ípɛɛlɛ nɛ nfanarɛ pɔ nyíse api nkínɛnɛ pɔ hɛ.

Pɔɔli yɛ Uléécɛa pɔnɛsɛ

³ Nɛ Uléécɛa kam n keisi nɛ kɛfa kɛsɛ yarɛ pinésáayaha mɛcɔ yáasi. Nɛ yɛ u yáasile ḿpá píyɛi kam yɛ kɛpócáá n welu ketúnɛ nɛ kɛsinɛ. ⁴ Nɛ yɛ mɛpónini kɛcáá léisɛle ai pɛ mɛyánsei ripóó né wai rɛ kɛ piyɛnɛ pɔ rikpá, mpónarɛ nké pɛ mɛyá né lɔ. ⁵ Nɛ mpófatenɛ mɛɛ rín kɛcáá kɛcáá mɛwai m má léisɛle. Nfatɛnɛ mmɛ ke upóniyaha Loisi nɛ upóni Enisi apí pɛ má. Nɛ nɛ kɛfa tɛnɛlɛ tɛ pɔ nfatɛnɛ mmɛ nɔ mále. ⁶ Lɛ nnya kam pɔ léisɛ rɛ a ihɛ iyɛ ke Uléécɛa uu pɔ n hɛ kumúnɛ kpɛ-i kam anípe kɛpócáá rinláa yónɛ. ⁷ Likumúnɛ rɛ Uléécɛa uu nfáa rɔ hɛ rɛ nké tó rifúrósɛ, amá rínanɛ nɛ ríla nɛ mɛwéésɛsɔhɔ knn yɛ rɔ hɛ.

⁸ Lɛ nnya, isɛi lí kape pɔ wa nɛ Urópíima nsímé pikóónú. Nɛ kɔ nní kukpaniilee-i nɛ we Urópíima nnya, nnékó rín kape isɛi pɔ n we. Amá a t́yɛsɛ tóké kɛsɛ Nsímé Kɛcirɛ íwɛ lí, pɔn nɛ rínanɛ mmɛ ke Uléécɛa uu pɔ n hɛ tálɛ. ⁹ Uyɛ rɔ yóriyɛ uu rɔ séi rɛ tóké ripóló umpuri, aí rɛ lirówaiwai linyinɛ nnya, amá uké kɛlɛnɛ ketɛ n wa, u pɛ yekei rɛ uké nɛ Kirisi Yeesu ritiki uké nɛ ípɛɛlɛ rɔ nyíse. ¹⁰ Amá Uróyulɛ Yeesu Kirisi mɛkamɛ ketɛ kɛcáá yɛ nkɛ́ni ípɛɛlɛ iyɛ tipérɛsɛle lin nyáni. Lí we rɛ u t́yɛsɛle nkpɔ rín nkɛ́ni rínanɛ ríka má, uu pɛ Nsímé Kɛcirɛ nɛ tiki uu nɛ nfáa kpɔcirɛ rɔ nyíse.

¹¹ Kɛ nɛ Nsímé Kɛcirɛ mmɛ tinkóónú nnya ke Uléécɛa uu t́yɛsɛ am utumɛ nɛ ucélaa.

¹² Liiwɛ kam kɔ nní le, ḿpá nɛ lɛ, aí kɔ isɛi né we, likumúnɛ rɛ nɛ nyulɛ uyɛ kam nɛ kɛfa n tɛnɛ. Nɛ kɔ nyu rɛ u yɛ fe uu lɛ kuu né rimmúise kɛcáá paí hái nɛ ketúhaanɛyaa-pɔ.

¹³ A t́yɛsɛ anó kɛcirɛ nyɛ kam pɔ n céesi nɛ ríla mmɛ kaa nó nɛ Yeesu kupɛ́nɛcɔ kɛmɛ n yɛ líkɛ mpócɛ kaa nfatɛnɛ kɛmɛ n t́kilɛ. ¹⁴ A ícɛ́laa sɔnɛ iyɛ ke Uléécɛa uu nɛ Nfáasɔnɛ mɛɛ kɛpómɛ rí we rintíki uu nɛ pɔ múise rísɔnɛ rimúlú.

¹⁵ Yarɛ kaa nní rí nyu, Asii ketɛ pikó nnéi yɛ né ɛmɛriyɛle. Pɛ nɛ pɛ pɛ kɛpirɛ né ríntɔ kɛmɛ, Físɛli nɛ Erimosɛni yɛ wɛlɛ. ¹⁶ Upíima yɛ kusoi Onesifɔ keyɔ wa. U nnó kulúi itisi né hɛlɛ, uu nkɛ́ni nɛ ukpaniikó isɛi wa. ¹⁷ Amá kuu Rɔm-i rí ka, u né wélaankɛɛlɛ

meyíkíyiki uú ha ne né yénu. ¹⁸ Upíima uké tíyese Uléécaa uké ketúhaaneyaa ketúnjé kusoi u wa. Pó kó nyule nsone re pikei pē nnéi kuu hái Efesi-pó né n wa ápi kumúnjé má.

2

Yeesu Kirisi usóóca kécire mēwee

¹ Pó kenépipi, a ípaelée ke Uléécaa uu tó ne Kirisi Yeesu kupéneco kémeé ró n nyíse ne ritiki aá ne itisi mēpócíre n heelē. ² Mmē nnéi kaa nnénóó-i n kó píseérakóó kulúí keyu-i, a písoi kaá ne ripóó n láárú pēe yé n fe api picó céési ritóse.

³ Póóké kó ηmurei, tó ne mpó tóké íwe li yare Kirisi Yeesu usóóca kécire. ⁴ Usóóca un upikei-i n we, un n la umēwai mēké ne uuwéése n sá, úu ye pēpēe ápi isóóca n wai likó ne kutu n cólē. ⁵ Ukáhamewure uké ne n kpassi, li pise re uké itóó isé rimúlú. ⁶ Ulame yee n ló ai u toru yee yé ufoíé uiwe piluke li. ⁷ A lē kam nní pó n símisi kó, Upíima yé mpá yo-i mēsáho pó he.

⁸ A Yeesu Kirisi yee nkpó-i n yisi uu nfáa yenu kecáá léise. U Tafiti keyase le yare lē ke Nsímé Kécire kam nó n símisi nn n tee. ⁹ Nsímé Kécire mmē nnya kam nní íwe le, ticurruu api akpanii né wai yare uwaikópékóó. Amá ápi Uléécaa nsímé pó akpanii wa. ¹⁰ Lē nnya kam íwe iyē nnéi ηmurei pē ke Uléécaa uu n wéé nnya, Kirisi Yeesu uké ne pē ticurruu riyu n ló api kó umeyóopi teneciré yénu. ¹¹ Nsímé mmē kam nní nó n símisi ye nsímései le re tó ne uyē tón kesé n kpu, ne uyē kari kó kesé nfáa yēnune.

¹² Tón ikari n wa, tó ne uyē yé kesé iyóopi li.

Tón u n ηmeriye, uyē ticurruu yé ró ηmeriye.

¹³ Tónsá asei n tikilē, uyē ne mpá píyei asei tikilenle, likumúnjé re úu yé fe uké umécire kēpire ritó.

Ukeikó sone kapi m pakarente

¹⁴ Ne la re a nsone píléise re piké Uléécaa ripáí ápi kape inóosimé kecáá n cénhaankēe. Pitele pē mpuri ápi ye líka yoriye, amá pēpēe nní kutu n cólē kai ye caai. ¹⁵ A rinmóópú aa wai Uléécaa uké pó pakare yare ukeikó uyē ke upikei ápi yé isei n wa, uyēe asei n símisi lin kécire we. ¹⁶ A íkenjene kpará iyee íi líka n yóriye íi kó Uléécaa kémeé léeri kaase. Pēpēe íkenjene iyē mpuri-i pimécire n tanaalē yee ne Uléécaa ketaa n waille nnánnári. ¹⁷ Piicélaa yee n we yare kúcapáá kpēe ipiñe n le. Písoi pē mpuri pēe nní Imenee ne Fileti. ¹⁸ Pi asei pitíki riyáale api písoi n tee re Uléécaa ye nkpó-i piyukuse ró masile. Lelee tíyese ke písoi meýá api nfatene fóm. ¹⁹ Mpá ne lē, tikúí kécire ke Uléécaa uu n yekei ye ne kariilenle. Li rikécáá wólaalē tē: Upíima ye upikó nyule. Li kó wólaalē tē: Usoi nkó yee Upíima rinyiri n sélei, uké mēwai kópe kēpire ritó.

²⁰ Ai wura asóonlū ne nwóóweni asóonlū ηmane nyee kéyo maa kémeé we. Sihee ne apérécaripi pó ye kó wele. Kenyáyaa kapi ye ne acáripí kécire pikei wa. Mpá keyáa kéye kapi ye ne acáripí fake-fake pó pikei wa. ²¹ Liméco kai kó písoi kémeé we: Uye un mékperinkpe mēwai n tíye, u yé n we yare kusóonlū kpē kápí ne anyá kémeé n keisi. Pi yé ilúkē u yekei uu panse ukeikó, uu ye uukeisaa yoriye. Api ye pēe ne mpá pikei sone píye u wai.

²² A inmánē likáipi-káipi ne ketaa wa, nó ne pē nóó Upíima n sélei ne kēfa kēse, ani mēwai sone ncee ne nfatene ne ríla ne nkíññiñe wéési. ²³ Amá a inírisimé yee íi kuláa kúka m má pipásaine kesí. Pó ticurruu ye nyu re pitele kii ye ne tene. ²⁴ Ai kó pēe pise re Upíima ukeikó uké ye pitele wéési. Li pise re uké mpá úye n la, un yé fe uu ye písoi céési un kó ísuúlu má. ²⁵ Li kó pise re uké ye pēpēe ye unsímé n kési céési nñiñe kémeé. In n la, Uléécaa yé tíyese api pimēfine conse api asei ceru ²⁶ api nfasimé sone tiki, api kuníri kpēe pi n tí pin kumela wai ripine kémeé lelu.

3

Siyáa tərəə

¹ A ceri re itunje pape-pape inyine ye sǎnti siyáa tərəə kémee. ² PISOI yé masí pimécire lisǎne n wéésile, pin siwóó tikilē, pin pimécire taáselē, pin tikókəri má, pin Uléécaá nkópe símisi, ápi yéé pipimare waise, ápi yéé pakare re pi lisǎne pi wa, api ye Uléécaá lisǎne nnéi háikuse. ³ Piakin yé n taká, ápi usoico iwe má, pin iwóhó má, pin tikpákára má, api ye pimécire pimúlú pǎone api kǎ lisǎne pilaarǎ. ⁴ Pi yéé picǎ kepire le, pi yéé mpá yo-i rinákíise api kǎ rikókəri ne n fulaalē. Pi yé pilikáipi-káipi kecáá m músu ai tǎsu Uléécaá kecáá. ⁵ Amá pǎn pi n yē, pi ye n we yarē pi Uléécaá likó pakarelenle, amá api pēe lelee nfatene nnañe n te n yulu. A pISOI pē mpuri kaase. ⁶ Pipinyine yee síyo-i léerile api ye pinósi soi kpárá pēe méwoo méwoo n wai túi-túise. Mpá yo ke lipinósi pē api káipinkēe. ⁷ Pinósi pēe náásile piké céri, amá ápi yé píkaí fe piké aseí ceri. ⁸ Yarē ke Yañeesi ne Yampirēesi api Moisi rinkápáá mecǎ ke pISOI pē api aseí kápáálē. PISOI pē kemúnjē ye caailenle. Pi ye pin pi m peenu, pinfatene rín ye tasi. ⁹ Amá pinñmóópú rín tíka tuine. Li yé Yañeesi ne Yampirēesi mecǎ pikēpire fénne, mpá úye uu pincaai ceru.

Lē kai m pise re Timotee uké wa

¹⁰ Amá pǎ ne kǎ inécélaa ne menéfine ne lē kam piwai rí la ne nnéfatenē ne inésuúlu ne nnéla ne inékari ritikile. ¹¹ Pi kǎ pǎ wéékusele aa kǎ menécǎ íwe le. Pǎ nyule lē nnéi kam n yé Antiyoási ne Ikoniyǎm ne Lisitiri-pǎ. Pǎ íwe iyē kam nfatenē ncee kémee n li yenle. Amá Upíima ye innéi kémee né lésele. ¹² Ticurruu pēpēe rí la piké Kirisi Yeesu ne kefa keše ritiki ye piwéékuse yenune. ¹³ Amá pISOI kópe ne pinóome yé mewai kópe-i n ñmóópúlē. Pi yé picǎ fóm api kǎ pimécire fómni. ¹⁴ Amá pǎóké icélaa kaa rí yǎsí pǎn ne kefa i tenelē m múilē rísǎne. Tipócurruu ye picélaa pēpēe pǎ i n céesi nyule. ¹⁵ Háí ipówá-me kaa Uléécaá ritelé nsímé nyu. N yé fe nn mesǎhǎ pǎ he áa ne Kirisi Yeesu kefa tene uu ripóyu lǎlu. ¹⁶ Uléécaá Nsímé atelé nnéi ye Uléécaá kémee léerile. N ye yoriyele. N ye céesile, n ye usoi akópe nyísele nn kǎ tíyese usoi uu uakópe nyǎonse, nn kǎ aseí ncee kémee usoi céési. ¹⁷ Li lē wale re Uléécaá usoi uké ne rísǎne m pi uké kǎ ne mpá mewai sǎne méye mpuri n wai nnya.

4

¹ Kirisi Yeesu ye sǎntile uké pinyánnyá ne pikpǎkpǎ túhaane. Uyee kǎ sǎnti uké iyǎopi tone. Ne la ké u ne Uléécaá keyu-i pǎ símisi re ² a Nléécaasimé riyóó ne ñmóópú, ncée ye wee rín wee, a n símisi, aa tíyese pISOI piké ñmurei aa pincaai pi nyíse aa itisi pi kpá, pǎn pi céési ne ísuúlu. ³ Kumúnjē kunyine ye sǎntile ke pISOI ápi yé rí la piké icélaa sǎne kutu rico, amá pilipǎókǎ kapi yé n tikilē, api lē nnya picélaa kulúí cápine pēe yé lē kapi pikóme rí la pi n símisi. ⁴ Api yé aseí kutu píccǎ rikpá. Pi aseí kepire tǎne api pēe inóomesimé ne kutu n cǎlē. ⁵ Amá pǎóké mepócíre m múilē mpá yo kémee. A íwe ñmurei áa ne Nsímé Kecire pikóónú n ñmóópúlē, aa pikéi kai m pise re Uléécaá ukeikó uké wa n wai ne kefa keše.

⁶ Amá in née, itunje ye tule re ké panse inyǎonseseē. Nnékpǎ itunje ye nyahaimēle. ⁷ Atǎpi kecire kam tǎ, ne tole háí ne atǎpi ketǎ-pǎ nen kǎ nfatenē múilē. ⁸ Atǎpi kam n feriyē ihēe ye né yekeilenle: ihēe iyee riyǎopikǎñ ke Upíima uu pē kuu n lǎ mǎ pane. Utúhaane kecire, Upíima yee né ri pane ketúhaaneyaa tunjé. Ai kǎ nkpáni né ñmane kaí ne pǎne. Amá pē nnéi pēe umepēeme m mé ne ríla ye yenune.

Pǎoli nkó cire kuu Timotee rinkpá

⁹ A rinñmóópú aa mekēe né leeri. ¹⁰ Temaasi ye né riyále re u ketē nté likó meyá la nnya. U Tesaloniki tǎmpǎle. Kiresensi ye Kalasii hale, Tiiti pǎo Talimasi simpǎ. ¹¹ Luki mecire yee kenéméé we. Nó ne Mariki ani nsé tipéneme, u yé kam uu Uléécaá pikéi kémee rísǎne né léni. ¹² Ne Tisiiki tunle Efēesi-pǎ. ¹³ Pǎn píyei n sǎnti, áa ne kunétúkanka caacaa kam

Karipusi keyo-i Turowaasi-po n tiye ne peneme, aa ko ne Nleecaasime atele ne peneme, ai ne toso asekon akó.

¹⁴ Uyu kapi ye n see re Alekisantiri ye mewai kope ne pineile. Upiima yee ye le kuu nni ne n wa u heele. ¹⁵ Po ticurru, a ne mepocire u ti, ai lika nnya, u rinmopule uu mme nnei kari n simisi kose.

¹⁶ Keyaa foi kapi ne n tuhaane uka uu ne le, pinnai kapi kenepire le. Uleecaa uu kape pimewai me pi kori. ¹⁷ Upiima ye kenepire nyerele uu rinahe ne he am fe am unsime yoo mpuri sane pikó nnei api kom, uu ko kukinaa nno-i ne lese. ¹⁸ Upiima ye likope nnei-i ne lese uu meyikiyiki tiyese am Uleecaa iyopi-i loni. Umeypopi meke n taalē nipa piyei-po! Amí.

Iyáhaa tərəə

¹⁹ A Pirisili ne Akilasi ne yaasi aa ko Onesifo keyo ne yaasi. ²⁰ Erasiti ye Korenti-i mesunle, am Torofim Miletipo yapo re ai u laaru nnya. ²¹ A rinmopu aa weri nnyie piima kumune kuké kelen tu. Epulusi ne Putensi ne Linusi ne Kulootiya ne pimareco tərəə nnei ye po yahaapo.

²² Uleecaa uke kepipire n we! Upiima uke ipelée no nyise! Amí.

Títelé ke Pɔɔli uu Tiiti n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Tiiti ye pee Kirisi ukó le yee úu Pisui fi mpuri kémee n léeri. U pee Pɔɔli ukéico le. U pee meyá náásile kumúnjé kpe-i kaí pee Pɔɔli ne Koréti pikó icápine kecɔpe n caai. Míni kepaápáá ketě kapi ye n sée re Kiréti-i kuú pee kumúnjé kpe-i ke Pɔɔli uu rítelé ntí u n wóipɔ we. Kei kuú pee Uléécaá icápine yee kei ní we léni, in ne imécire nyóonsente.

Ifaaci iyě mekériine ye mmé:

1. Pɔɔli ye méwee sɔne kai m pise re Uléécaá icápine piwéése piké m má Tiiti léise (1:5-16).
2. U kɔ lě ke u ne pisoí anai mpehě mpehě nyee icápine kémee ní we api yé n tone kecáá icélaa u pa: piwéése ne pinósi ne pitisi nanɛ-nanɛ ne pilási (2:1-15).
3. Utume Pɔɔli ye pisoí nmóópúsélě tɛ piké isoi fale iyě ke Yeesu Kirisi uu Kirisi pikó n he n le (3:1-11).

Iyáhaa

¹ Né Pɔɔli, Uléécaá ukéikó ne Yeesu Kirisi utume, née rítelé ntí wólu.

Pi pikéi né rimúise re ké pě ke Uléécaá uu n wée piyómeyáhaa tā am kɔ piróyómeyáhaa asei pi cereise piké ne kefa tene api nfáa teneciré yénu. ² Mpá yo liké kelenɛ n kóri, Uléécaá ye pee rinóo yekei re u unfasone ró hene. Uléécaá úu kɔ unóome. ³ Ke likumúnjé aku n tu, uu n nyíse unsímé kuu né rimúise kémee. Nsímé mmě kam kɔ nní kóónúselě yare lě ke Uróyulale Uléécaá uu m pise.

⁴ Tiiti kenépipi sei, nfatene mee ró m pénelě kémee kam títelé ntí pɔ wóipɔ. Sáa Uléécaá ne Uróyulale Kirisi Yeesu piké ípeelée pɔ nyíse api kɔ nkínɛnɛ pɔ he.

Pikéi pě ke Tiiti uu n wai Kiréti-pɔ

⁵ Ne Kiréti-pɔ pɔ tíyele re a lélee piwai n tiselě pinyóonse tenese aa nípá kuyu kúye-i Uléécaá icápine piwéése tonsente yare kam pɔ m pise. ⁶ Li pise re Uléécaá icápine uwéése uké usoi uyě kápi ne ncaai níka nyu. Li pise re uké unósi use ula. Li kɔ pise re usiwā síké nfatene m má, ápi kape kɔ méwoo méwoo mewai ne si n wóhɔsi, ási kape kɔ iháikuse m má. ⁷ Uléécaá pikéi ke uyee Uléécaá icápine kecáá m páilě uu múílě. Lě nnya kái ne menyíne we re piké ncaai nnyine ukecáá yě. Ai pise re uké utelewéláa née uké kuwói m má née uké útaniré née uyee mekópe kewóó n wéési. ⁸ Li pise re uké pisoí kusáne yosí nsonɛ uu ye lisone n wai. Li pise re uké mewéesesɔhɔ m má un asei tikilě, un Uléécaá tíkilě ne kefa kesɛ, uu ye kɔ umécire pitíne fe. ⁹ Li pise re uké Uléécaá Nsímé rimúlú yare lě kapi n céesi. Lin lě n wa, u yé fe uu picɔ céesi ne asei icélaa. U yé kɔ fe uu pepɛe mekópe n céesi ncaai pi nyíse.

¹⁰ Likumúnjé re pi kulúi wele, aí ne tósu Pisui fi pee Yeesu ncee rintíki kunai kémee. Pi pituciré le pee pisoí n kírásente ne piiniricélaa. ¹¹ A pi riséése. Síyɔ ne siriyu kpáráa kapi cókɔi, pin lě kái m pise céesi piké ne mekópe siwóó n yě nnya. ¹² Piutare use, Kiréti ukó yee maa re: Kiréti pikó ye mesére pinóome le, pi isee kpákpárá le, pi pikánkó le pee piluke nmanɛ nfasimé n wai. ¹³ Lě kuu kɔ nní m ma ye asei le. Lě nnya kai pise re a pi cési nsonɛ piké ne nfatene sɔne n yě. ¹⁴ Piké kɔ Pisui fi siwómé ne pisoí pee asei kepire riníto isé rin-yá nnya. ¹⁵ Píkperinkpéciré ye nípá yo nyánile re aí mékperinkpe má. Píkperinkpekóó ne pepɛe ápi Uléécaá m pakarelě pɔon n nyáni re nípá yo ye mékperinkpe málɛ, ke pimɛsɔhɔ ne pikemúnjé ake mékperinkpe m póriilenle nnya. ¹⁶ Pi símisile yare pi Uléécaá nyule, amá pimɛwai áme pee lě nyíselě. Pimɛwee ye kuní wele, ápi ye picɔ ne nfasimé ripéne, ápi ye kɔ pikéi sɔne píka wa.

2

Icélaa kecire

¹ Amá póké lē kai ne icélaa kecire manyine ní we céesi. ² A pitisi wéése maa re piké pimécire tí api isoi sone m má pin nfasimé sone má, pin kó keyóme yáási ne kefa kese, pin pisoico nla ne isuúlu má nsone.

³ A kó pinósi wéése simisi re piké n sone yare lē kai m pise re Uléécaa pisoí piké n sone. Api kape iwóhó m má, ápi kape kó pítaniré. Li pise re piké ye pisoí nsone mesohó rikpá. ⁴ Kei kapi yéé ne pikpérefaa céesi re piké pipila ne pisiwā n la. ⁵ Piké kó ne pi céesi re piké ye piriya kecáá musí api ye kelené linyine wai, piké kó isoi sone m má, piké piyalékéi nsone n wai pin pipila pakarelē, úka úu kape ne Uléécaa nsímé kecáá nkópe níka m ma nnya.

⁶ Lē cire, mǎpá lin íye n we, a ye pisoí rinmóópúse re piké ye musí api kelené linyine wai. ⁷ Li pise re pó ticurruu póké mewai sone n wai pisoí piké yé. Nnóome rin kape ipócélaa-i n we. Ai kape kecáá kecáá ikó. ⁸ A ye anóo kecire nyee áa kúkenje ní we rihaa pipóláaro piké ne isei n li kápi kerócaa nkópe níka n yé piké m male nnya.

⁹ A pilási maa re li pise re piké ye pipikeisaa pakare, pin pimela pi wai mǎpá yo kémee. Ai pise re piké ye pinkó kési. ¹⁰ Ai kó pise re piké ye pi yáái. Amá li pise re piké ye mǎpá píyei piisoí sone pi nyíse, pin pi tikilē ne kefa kese piké ne mǎpá yo-i Uróyulale Uléécaa icélaa ríyu waise.

¹¹ Likumúnjé re Uléécaa yee tíyese ke pisoí nnéi api yé te u ípéelée pi nyísele. Kei ke pisoí nnéi piyulale api yé fe api léeri. ¹² Uipéelée ye ró nyíse re také lelee ái Uléécaa ní nyamí ne keté nté likáipi-káipi kepire rito ari merócíre keté kecáá m múlē tón aseí tikilē, tón isoi sone ke Uléécaa uu ní la le. ¹³ Lē kai m pise re také mpóonare keyaa kē m mé ye lē, keyaa kē ke Uróléécaa piima ne Uróyulale, Kirisi Yeesu meyoopi ame nyísené. ¹⁴ Tó nnya kuu umécire he re uké likópe nnéi anípe-i ró nméherese uu ró pólóse umpuri ke uyē uu n te, nké n cáká-cákálē nn kó ne mewai sone piwai nmóópúlē.

¹⁵ Lē kai m pise re póké céesi ye lē. A ye keyu kóosi áa ne pisoí itisi kpáse aa ye kó pincaai pi nyíse. Kape riyá unyine uké pó lómiise.

3

Uléécaa pisoí mefine

¹ A Uléécaa pisoí léise re ái pise re piké kuyu piwéése ne piyóopi pipakare yē. Li pise re piké pi m pakarelē, piké kó mewai sone piwai ne n nmóópúlē. ² Api kape úka nkópe n simisi, piké isoi ninje-ninje m má, pi ne pico piké mesére n láárúne, api mǎpá úye ne isoi sone n le. ³ Tó ticurruu ári pee nyu karí ne wai. Tó pee kupakareciré mále, tó pee ncée pòle. Lirókáipi-káipi ne merópóla ye pee ilási ró tónselenle tón tikpákára ne kufatoi má. Ari pee nyamí. Tó pee pico ipuri yulule, pē pin kó irókó yúlu. ⁴ Amá kumúnjé kpe-i ke Uróyulale Uléécaa uu kusoi ró n wa uu kó unla sisoipipi nyíse, ⁵ u ró yóriyele, ái re kari mewai kecire n wa nnya, amá kuu íwe ró n té nnya. Nfáasone nnahe kuú ne míni piwole ritiki uú ne tiróyu lólu re Nfáasone nké tíyese také isoi fale yē ari kó mefine conse. ⁶ Likumúnjé re Uléécaa ye ne Uróyulale Yeesu Kirisi ritikile uú ne Nfáasone ró he yare u kerócaa n koonule. ⁷ Uipéelée iké ne tó ripólóse aseí pite Uléécaa keyu-i, ari pee fe ari nfáa teneciré kari m mé yenu. ⁸ Nsímései ye mu. Ne la re a nsímé mmú pisímé rinmóópúse, peepe ne Uléécaa kefa n tene piké ne mewai sone piwai keyu mahā nsone. Lelee ní nyamí, lin yé kó sisoipipi yoriye ye lē. ⁹ Amá a inírikenene ne pikúlā akéentelé nkó ne pitele ne Moisi isé kecáá pipasaine kaase. Lē nnéi ái ye yoriye, ái kó ríyu ríka má. ¹⁰ A ye ne uyee Uléécaa icápine-i pisoí n cénje cési yare mepehē meté. Liute unsá lē memáa n kó, áa ne u tólu. ¹¹ Ai líka nnya, pó nyule nsone re usoi un lē n we, li nyísenle re u ncée kecire pitíki yele, akópe nyē kuu kó n wai an nyíselē te u umécire akópe palenle.

Icélaa tərō

¹² Nɛn píyei Aritemasi née Tisiiki kɛpómɛɛ n tumpɔ, a rinɛmósópúmɛ áá weri áá Nikopolisi-i né lɛɛri, likumúnɛ rɛ nɛ rihó rɛ kei kam nnyiyɛ píima kumúnɛ tonɛnɛ. ¹³ A isé unyuwɛ Senasi nɛ Apoloosi kɛcáá ripáí n̄sɔnɛ líka ái kape pi ripáí kumúnɛ kpe-i kapi pincee n tósu. ¹⁴ Li pisɛ rɛ pirókó ricurruu piké mɛwai sɔnɛ piwai pinla nɛ pinnanɛ tã, m̄pá píyei lin yɛ úye mɛyíkíyiki rincón, api liute yoriyɛ, ápi kape méwoo n we.

¹⁵ Pɛ nnéi pɛɛ kɛnémɛɛ n̄ we yɛ piiyáhaa nó páaiɔ. A pɛpɛɛ Kirisi nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ pin kɔ pirósánɛ yáási.

Uléécáa uké nónnénéí ípɛɛléɛ nyíɛ!

Títelē ke Pōoli uu Filemāo n wói

Lēlē rítelē ntí kēmēē rí we

Filemāo ye utumē Pōoli usanē lē. Pōoli uu Nsímé Kēcire u yóó uu panse Kirisi ukó un Uléécaā icápine yēē Kolōōsi-i rí we kēmēē we. U pēē ulási mále kapi ye n sée re Onesim. Onesim uu u yá uu wuru uú ha pēē Pōoli yēē likumúnjé kpe-i kukpaniilee-i rí we ne sánē. Onesim uu panse Kirisi ukó, Pōoli uu pēē re u yé uuyōsaa kēmēē u pēsepō. Uyōsaa uyē kuu rítelē ntí wólū uké u pise re uké Onesim yōsí yare uumarēcō Kirisi kupénēcō kēmēē. Amá áí rinōó ke Pōoli uu Filemāo hē. U lalē Filemāo ricurūu uké wēē lē kuu rí la uké wa.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Pōoli ye Filemāo ne pēpēē ukēyō-i rí we yáhaapō (1-3).
2. Pōoli ye Filemāo nfatēne ne upikēi nla kuu m má nnya Uléécaā pōōnēsē (4-7).
3. Pōoli ye lē kuú ne Onesim yēē uuyōsaa kēmēē m pelēne rí la pise (8-22).

Iyáhaa

¹ Né Pōoli, ne Kirisi Yeesu pikēi kam n wai nnya akpanii kēmēē wele. Tó ne urómáreco Timotee tóó rítelē ntí urókēico ne urósánē lala kēcire Filemāo wólū. ² Uróyēi Apiya ne Arikipu yēē merōcō ne nfatēne atōpi n ηmóópulē, ne pēpēē ye kepóyō-i n cápine api keyóme yáási kari kō rítelē ntí wólū. ³ Urósáa Uléécaā ne Upiima Yeesu Kirisi pikē ípēelēē nó nyíse api kō nkínine nó hē.

Nla ne nfatēne ke Filemāo uu m má nsímé

⁴ Mpá píyei kam ye nen keyóme n yáási, am kepócaá léise, am pō nnya Uléécaā pōōnēsē. ⁵ Ne konlē pin lē kaa Kirisi pikó nnéi rí la ne lē kaa Upiima Yeesu ne kefa n tenelē nsímé símisi. ⁶ Ne ye Uléécaā pise re uké wa nfatēne mmē kari kesē m má nké kepómēē pikēi wa, nn tíyēsē aa lisōne lē nnéi kari Kirisi kupénēcō kēmēē m má céru. ⁷ Nla kaa m má ye rinépōó larukusele háí re pō unémáreco nnya, Uléécaā pikó akin yé níñesi.

Pōoli ye Onesim nnya Filemāo tsuúlu pise

⁸ Lē nnya, mpá nen Kirisi kupénēcō kēmēē rínanje m má re ké rinōó pō hē aa lē kam m pise wai, ⁹ né kutōsi ríla kēmēē pō pise re a linyine né wa. Kei ke né Pōoli am nní rí we, ne kpurunlē, am kō pēē nkpēni Kirisi Yeesu nnya akpanii kēmēē n we. ¹⁰ Ne pō pise re a Onesim nfanare nyíse. U nkpēni pansēle kenépipi, Yeesu Kirisi kuú ne kefa n tenē nnya. ¹¹ Uu pēē mekēē líka pō yóriye, amá u yé nkpēni meýikíyiki linyine pō yóriye uu kō né linyine yoriye.

¹² Ne pō u pēsepōle. Ne u lalē yare tinécúruu. ¹³ Né pēē n la re ké kumúnjé nkú-i kam nní Nsímé Kēcire nnya akpanii kēmēē rí we kenékúrí u riyá uké né n lēni yare kaa yé pēē né rí lē meco. ¹⁴ Amá ám la ké linyine wa lēē áí ne pō n sá. Ái pise re ké ne rínanje lisōne nní pō waise, amá ne la re liké mēpōla kēmēē kaá ne wa.

¹⁵ In n la, Onesim ye ne kumúnjé kunyine nkáripī pō ripasale re uké ha pēeme nōké pēē n we ne mpá píyei-pō. ¹⁶ Uu kō neni nkpēni mesame ulási. U ulási fele. U neni umáreco lala kēcire lē. Meýikíyiki kam u la. Pō ticurūu yé kō u n la áí tōsu nē, tē u kesoipipi lē un kō Upiima kupénēcō kēmēē upómáreco nnya.

¹⁷ In tē pō né nyáni re ne upósánē lē, a kusánē u yōsí yare tinécúruu kaa yósu. ¹⁸ Mpá un ne pō m púnne nēē riwóme rinyine kuú ne pō má, a kpísi aa waise re nēē riwóme tē ne pō má. ¹⁹ Né Pōoli, nēē rinécúruu rítelē ntí wói: Ne re né pō héēle. Am la ké pō símisi re pō ne kō ne né tiwóme mále. Lēlē nní ripócúruu nfaa kaa n yé. ²⁰ Hói unémáreco, a Upiima nnya ηmurei aa pikēi mpí né wai. A Kirisi kupénēcō kēmēē rinékínjē njukuse.

²¹ Ne tálẽ te pṵ lẽ kam pṵ m pise wa nnya kam títelé ntí pṵ wólu. Ticurruu pṵ wa ai lẽ tósu. ²² Ne kṵ re a kulee né wéési. Ne tálẽ te Uléecaa yé nṵinényáhaa kṵ, am ncée yenu am nṵkenéméé hapṵ.

Iyáhaa tṵrṵ

²³ Tṵ ne unékεico Epafiraasi, tṵ kεsé Kirisi Yeesu nnya kukpaniilee-i ní we ye pṵ yáasi.

²⁴ Pinékεico Mariki ne Arisitariki ne Temaasi ne Luki pṵ ne kṵ pṵ yáasi.

²⁵ Urṵpíima Yeesu Kirisi uké ípεelée nṵ nyíse.

Títelé kapi Epireeye n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Uyee rítelé ntí n wói ne pē kuu ri n wói nkó ríka rín tikeméé we. In n la, li yé Italii ketē-pō kapi rítelé ntí pááime. Pisui fi pē Kirisi pikó m panse pin kō Nléécaasimé rítelé nyu ke úteléwōle nkó uu ri wōlu. Kirisi pikó pē kuu nní n wōlu apō ye caailenle, picō ricuruu pin la piké nfatene kepire rito. Uyee rítelé ntí n wói ye ri wōile re uké Kirisi ne umewai pi nyíse uké ne ikari pi rikpáse piké nfatene kéméé tasi. Títelé ntí ye símisi re Yeosu Kirisi yee tiyese ke písoi api Ulééca céri (1:1-3). Lē nnya ke Yeosu uu mpa yo fe.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Kirisi ye mpa yo fele ái kumúnjé má (1:4-10:18): U antepuye fele ái kumúnjé má (1:1-3) U pilécaatumé fele ái kumúnjé má (1:4-2:18) U pikpure fele ái kumúnjé má (3:1-4:13) Kuu nní Nkóméine Fale kémee Ulééca usina nnya, u Nkóméine Kpure pisina fele ái kumúnjé má (4:14-7:28) U kō pē mekē Isirayeli pikó inyónse fele ái kumúnjé má (8:1-10:18)
2. Li pise re písoi piké nfatene kémee n sōne (10:19-13:25): Uteléwōle ye písoi nmóópúselenle re piké nfatene kéméé n sōne (10:19-39). Pēpē pē Nkóméine Kpure kémee nfatene m má isoi kai nté nyíselē (11). Li pise re písoi piké Yeosu Kirisi inípe n tapaalē (12:1-11). Lē ke písoi api yé n sōne ne lē kapi yé pimécire m múlē nkó (12:12-13:19). Tinó sōne pitikise ne iyáhaa (13:20-25).

Ulééca ye Ukepipi ne ritiki uu ne nsímé písoi símisi

¹ Ulééca ye pē hái mekē-me ne antepuye ritikile uu ne méwee mpehē mpehē kémee nsímé pirósáayaha mesére símisi. ² Ukepipi kuu ne siyáa tōrō nsí kémee ritiki uu ne ró símisi. Uyē kuu kō ne ritiki uu ne mpa yo wai. Lē nnya kuu kō u wēe uu mpa yo uanipe-i wai re uké n te. ³ Ulééca Kepipi kéméé ke Ulééca meyoopi ame léemelē lin télu. Kēkē meýikíyiki lē ke Ulééca uu n we nyíselē. Kēkē kensímé mee nnaŋe m má ne ketē nnéi múlē mpa yo lin ne mesére we. Kake písoi akópe piheere ní masí, ake pē ha keyómecca-pō uyee n-yóopinaje píima m má kuluke-luke-mē kényukóstone-i tone.

Ulééca Kepipi ye pilécaatumé ríyu fele

⁴ Ulééca Kepipi ye pilécaatumé nnéi ríyu fele. Lē nnya kuu rinyíri tee pinnéi akó meýá n fe ke he. ⁵ Pikecōpe úye kuu ketume maalē te:

Pō Kenépipi le,

kai ne neni n kpísi, née pó mári? Pikecōpe úye kuu ketume símaalē uu ne maa re:

Née yé ha Uusaa

uyē uké kō Kenépipi? ⁶ Amá kumúnjé kpe-i ke Ulééca uu pē Ukepipi foí ketē kecáá n tumme, u pēé maa re:

Pilécaatumé nnéi piké riwula piké ke yáasi. ⁷ U pē pilécaatumé pō nkó maa re:

Ulééca ye pilécaatumé pansesele kuyo

uu upikeikó waise yare inalempi. ⁸ Amá u Ukepipi pō nkó maa re:

Hói Ulééca, tipóyópitū ne wele ne mpa píyei-pō.

Pō asei pansesele kupóyópinapi.

⁹ Pō lélee asei m má lalē, pōn mewai kópe kesu.

Hói Ulééca, lē nnya ke né Upólééca am pó wēe

am mpónare mekpō ripóyu kecáá kōni *

am kō pipósáco kecōpe pó wēe. ¹⁰ Uu kō kpá re:

* 1:9 Luki 7:46

Pó Upíima, pów hái kékoraane-me ketē wa
aa kō ne apónipe cire keyómecaa yóóni.

¹¹ Lē nnéi ye tenene tóké li paa.

Amá mesére ke pów yé n we.

Ketē ne keyómecaa ye kpurunine kóti-kóti yare melape.

¹² Pó kam aa li pílesi yare kapi ye kutúkanka caacaa m pílesi mecō.

Pó kam aa pi conse yare kapi ye ketúkanka n conse mecō.

Amá mesére ke pów yé mese mmé n we.

Mpófáa aḡmē áa yé kutene wa. ¹³ Uléécaatumē úye kecire kuu ketumē maalē tē:

A kunéluke-luke-mē kényukótone-i tone.

Liké ha ne tu péé uye-i kam yé pipóláarō kepónyále-i rinwúlase. ¹⁴ Piléécaatumē ye yo lē? Pi
ifáa inyine le yee Uléécaa pikei n wai. U pi tummele re piké pē ayu kai yé n lō lē.

2

¹ Lē nnya kai pise re tóké meýánsei mmē kari n kō ne kutu n colē, ári kape ne ncée m pō
nnya. ² Nsímé ke Uléécaa uú ne piléécaatumē nnō n símisi ye mpikēi wale. Nkó yee úu
kutu n tiñcō néé úu m m pakare, ye akpanii nyee ne u n sá yénle. ³ In lē, íye kari yé fe ari
ḡmēherēe, in tē ári n-yulalesimé píima mmú kpísi tóké waise linyine? Upíima ricurru yee
n-yulalesimé mmē písímé kóraane, pepēe n kō un símisi api ró maa re asei ye nye. ⁴ Uléécaa
pów kō mewaisaḡa ne mewai píima mpehē mpehē wapisi uú ne nyíse re lē kapi m ma ye
asei le. Uu kō Unfaasone lihēhehe pi hōone yare kuu n la uú ne lē pi símisi.

Uyee ye sisoipipi ayu n lo

⁵ Asei kecáá, ái piléécaatumē ke Uléécaa uu ketē kee masí kepire n weme pa re piké
kekecáá m paílē. Kensímé kari nní we tōn símisi. ⁶ Amá unyine ye Nléécaasimé kelō
kenyine-i maa re:

Yo kapi ye sée re usoi póké ne ukēcáá n léise?

Yo kapi ye sée re kesoi pipi póké ne kekecáá m paílē?

⁷ Pō u wale aa tíyese un itunje kerí inyine kémēe piléécaatumē metene we nkáripí.

Pō ripóyópikōḡ u rikipisele aa ríyu u waise.

[Pō u tonsēle re uké lē kaa n wa kecáá m paílē.]

⁸ Pō mǵa yo uanipe-i wale.

Uléécaa yé mǵa yo uanipe-i n wailē, líka mpuri ái kō we kúu uanipe-i m múílē. Mpá ne lē, ári
kahane n yē tē pi mǵa yo uanipe-i wa. ⁹ Amá tō nkpēni yénle re Yeesu ke Uléécaa uu
itunje kerí inyine kémēe n tíyese un piléécaatumē metene we ye nkpēni riyópikōḡ
tikipile uu kō ríyu yenu, nkpō kuú ne íwe n li uú ne kpi nnya. Kefa ke Uléécaa uú ne
u n fénne nnya kuu lē písoi nnéi ríyu kecáá kpu.

¹⁰ Asei kecáá, Uléécaa yee mǵa yo wa lin uanipe-i we. U kō la re sisoipipi kulúi siké
uiyōpi kémēe lompō. Kai nní re Yeesu yee ye siriyu lō nnya, li ne risá re Uléécaa uké íwe u
lukéise uké n nyamí ne kētō-pō uké ne sisoipipi kulúi uiyōpi kémēe n hapō nnya.

¹¹ Uyē Yeesu yee ye písoi akópe n heere ne pē akópe kuu n heere ye usáa use pikó le. Lē
nnya kái isei u we uké pi sée re upimarēcō. ¹² Ticurru u Uléécaa maa re:

Hói Uléécaa! Né ripónyíri pinémáreco símisi.

Né piicápine kémēe pō pakarente. ¹³ Uu kō pimáa kpá re:

Né Uléécaa ne ritá.

Uu kō kpá re:

Née nkó nté ne siwá sē ke Uléécaa uu né m pa.

¹⁴ Siwá sēe sisoipipi le ne isoipine ne mesoinye. Lē nnya ke Yeesu pów kō isoipine ne
mesoinye kpísi uu pimēcō umecire pansese kesoi pipi, uu kpi uú ne unkpō mmē Setani yee
nkpō nnaḡe m múílē tékéé. ¹⁵ Lē kuú ne pepēe pēe nkpō iwame nnya piisoi nnéi kémēe ilási

n tũ akpanii tã. ¹⁶ Asei kecáá, ái piléecaatumε kuu pilé ka, amá Apiraham sipirē kuu pilé ka. ¹⁷ Lē nnya kai pise re uké meyíkiyiki ne upimarecã menyíne n we. Lē kuu wa uú ne panse Uléecaa usina yee ye íwe n té un kã Uléecaa pikéi ne aseí wai re Uléecaa uké ne písoi akópe n sárei nnya. ¹⁸ Li uricuruu peikele uu íwe le. Lē nnya kuu yé kã fe uu pē kai umecã m peikee pin íwe le come.

3

Yeesu ye Moisi fele

¹ Lē nnya pinémárecã, nŋ ne Uléecaa yee nó n sée pikó le. Lē nnya, ani Yeesu n nyáni. Uyē kari nyu re utume ne Uléecaa usina. Uyee nfatene nsímé kari n yóólē. ² Pi Moisi kecáá wói re: Moisi ye pee Uléecaa keyã nnéi kémee aseí ute le. Limecã ke Yeesu pŋ kã pee Uléecaa kémee aseí ute, uu u pansese usina. ³ Nkó yee kényã m mŋ ye ríyu mále ai kényã kē feriyē. Lē nnya ke Yeesu uu ríyu yē ai Moisi rikó feriyē. ⁴ Unyine yee ye kényã mŋ. Amá Uléecaa yee ye nŋpá yo mŋ. ⁵ Moisi ye pee Uléecaa keyã pikó nnéi kecãpe ukéikó ne aseí ute le yee yé mmē ke Uléecaa uu m maane kecáá ní símisi. ⁶ Amá Kirisi pŋ ne Kepipi le kee Uléecaa pikó kecáá m pállē nŋsone. Lē kémee kuu aseí ute. Tŋ nní lē ukeyã pikó, in te ári iwame má, tŋ kã tálē in kã ró láarú.

Uléecaa pikó yé kam api wénte

⁷ Lē nnya ke Uléecaa Nfaasone nŋ maa re:
Nŋn neni keyaa nké urinã n kŋ,
⁸ áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha apí pee u n kési api kã kucesi kóima-i u peikee mecã.
⁹ Likumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha api rinŋó né wéesi api kucesi kóima kémee né peikee. Pin kã ne pikei pē kam aŋmē afēena kémee n wa yē.
¹⁰ Lē nnya kamí pee ne kunai kpē pikó wŋosi am te pi pikemúnjé kémee pŋlule, ápi nnécée nyu.
¹¹ Kei kai kuwŋi né wa am wéeri re aseí kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine.
¹² Lē nnya, ani nómenécíre tí, pimárecã, ái kape wa re nó unyine ye rikín kópe má úu ye kã Uléecaa pakare, ai tíyese uú ne Uléecaa yee nfáa n te kepirē tã. ¹³ Lē nnya, ani ikari n kpáriisene nŋpá keyáa kénye kapi yé n fe api séi re: Neni kekó, akópe áa kape ne nókenécãpe úka rintíkíi urikín tiké tákasi nnya. ¹⁴ Asei kecáá, in te tã nfatene kari hái kékoraane-me m má nŋsone múlīlē ne keyáa tãrã-pŋ, tŋ ne Kirisi ye pee lē pēnelenle tŋn ne we.
¹⁵ Li wŋlaalē te:
Nŋn neni keyaa nké urinã n kŋ, áni kape nóanékín takaase yare kumúnjé kpe-i ke nópinésáayaha apí pee u n kési api kucesi kóima-i u peikee mecã. ¹⁶ Píye pee Uléecaa rinŋó kŋ api kã pee rinŋó u wéesi? Píye picã, insá pē nnéi ke Moisi uú ne Esipiti ketē-pŋ n léeme? ¹⁷ Píye ke Uléecaa uú ne wŋosi aŋmē afēena? Píye picã, insá pēpee akópe n wa api kucesi kóima-i kpíni? ¹⁸ Píye kuú ne wéeri re: Asei kecáá, ápi píkai kewénte kē kam n yekeilē kémee lonine? Píye picã, insá pēpee kupakarecírē u n nyíse. ¹⁹ Lē nnya, tã yē te nfatene kápi m má nnya kápi fe piké kewénte ke-i lompo.

4

¹ Uléecaa ye piyekei masile re u yé tíyese ari kewénte kē kuu ró n yekeilē kémee lompo. Lē nnya, ani nómenécíre tí nŋsone, ái kape wa re li nó unyine púnise uu pilompo pŋsone. ² Pi Nsímé Kécíre ró símisile yare kápí pee pirókpure n símisi mecã. Amá nsímé mmē kapi n kŋ nŋn líka pi yoriye. Pēpee pee n n kŋ ápi ne kefa n tene. ³ Tŋ mpí tŋ nní ne nsímé mmē kefa n tene, tŋ ne kewénte kē kémee lonine. Uléecaa ye kekēcáá maa re:
Li kuwŋi né wale am wéeri re aseí kecáá,

ápi píkai kewéntε kē kam n yekeilē kémεε lonine. Uléécαα pikεi ye kō pee hái ketē kekoraane-me tenelenle uu kō pee ne lē male. ⁴ U kelō Nléécaasimé kémεε keyáα séei-séei nkó maa re:

Ke Uléécαα uu upikεi nnéi m masi,

uu pee keyáα séei-séei tunjé wéntε. ⁵ Li kō kelō ke-i wólaalē te:

Asei kecáá, ápi píkai kewéntε kē kam n yekeilē kémεε lonine. ⁶ Pεpee pee mefoi Nsimé Kεcire n kō ápi ne kefa n tene. Lē nnya kápi kewéntε ke Uléécαα uu n yekeilē kémεε lompō. Picō yé nkpéni fe api kekεμεε lompō. ⁷ Lē nnya ke Uléécαα uu kō keyáα féé piyekei rikpá uu ke séi re “Neni”. Kεpire-pō kuu pee limemáá ne Tافiti ritiki uú ne male yare kari kelō pikóme m masi re:

Nōn neni keyaa nké Uléécαα rinō n kō,

áni kape nōanékín takaase.

⁸ Asei kecáá, Yosuwee un pee ne kewéntε ke-i pisoι n lompō, Uléécαα úu yé pee kō keyáα féé kecō nsímé n símisi. ⁹ Lē nnya, kewéntε kenynine ye wele ke Uléécαα pikó api n yénune yare ke Uléécαα uu keyáα séei-séei ketúnjé n wéntε mecō. ¹⁰ Nkó yee kewéntε ke-i n lompō ye wéntene. U yé kam uu wéntε yare ke Uléécαα uu n wéntε mecō. ¹¹ Lē nnya, tóké ne kewéntε ke-i pilone n yōne. Ari kape tíye tó unyine uké kupakareciré kpē kucō nnya loó.

¹² Uléécαα rinō ye nfáα mále tin kō pikεi wai. Ti láárúle ai meyele meté ritéhe tósu. Ti ye usoi lonle ne uisoi nnéi kemεε-pō, ari mpá yo kóólene, ari kō akōhō sitanene ne amekpéré kóólene. Ti ye kō usoi mela ne usimúnjé cérile ari kóólene. ¹³ Líka mpuri ái ketē kecáá we ke Uléécαα úu n nyáni. Mpá yo ye ukeyu-i yánaalenle lin nyáni cáí. Uyē kai pise re tóké ntónéi, lē kari n wa kēē.

Yeesu yee Uléécαα usina

¹⁴ Tō Uléécαα usina mále. Uyee nní Uléécαα Kεpipi Yeesu. Uyee Uléécαα kekúrí ha. Lē nnya, tóké lē karí ne nní kefa u n tenelē nōne m múílē. ¹⁵ Uléécαα usina uyē kari m má úu usína yee úu yé n fe uké tirónárei kémεε ró lē. Amá li meníne mpá yo kémεε merócō u peikeele, uyē úu pee akópe áka wa. ¹⁶ Lē nnya, li pise re tóké kefa keε ne Uléécαα riyōpitū tikō. Kei kuu yé íwe ró tē uu kō ípeelé ró nyíse uu pee kumúnjé kpe-i kaí ne n sá ró come.

5

¹ Sisoipipi kecōpe kapi ye mpá Uléécαα usina úye wée api pikεi u pa re uké pisoι lihεehεε Uléécαα m pasii un kō piayu kecáá ne inyōnse wai re Uléécαα uké piakópe pi sárei.

² Uricuruu ye kō urinaréi ciré mále. Lē nnya, u yé fe uu pinyuwεciré ne pεpee ye m púnne nkó kóm. ³ Ke uricuruu uu nní rinárei m má nnya kai pise re uké ye uakópe kecáá inyōnse wa uu kō umpuri pikó akó kecáá wai. ⁴ Uka úu ye umεcire ríyu tē waise. Amá Uléécαα yee ye usoi sée yare kuu Arō n sée mecō.

⁵ Limεcō, ái Kirisi yee umεcire ríyu waise uké Uléécαα usina. Amá Uléécαα yee kumúnjé kunyine-i u maa re:

Póo Kenépipi.

Kaí ne neni rimpá, née upósáα. ⁶ U kō kelō kecō maa re:

Pō Melikisetεeki mecō usína le mpá píyei.

⁷ Ke Kirisi uú pee ketē nké kecáá n we, u ye pee sipupeila ne ménini ne Uléécαα yáasile. U pee Uléécαα ne ténile re uyee yé fe uu nkpō kémεε u lese. Kuu aseí ne Uléécαα n tíkile nnya, Uléécαα póo kō ne kutu u cō. ⁸ Mpá kuu nní Uléécαα Kεpipi, íwe kuu n li yee tíyese kuu ipakare ceri. ⁹ Uléécαα ye tíyesele uú n nyamí ne kétō-pō. Lē nnya kuu ne pē nnéi pee ne kefa u n tenelē piyóriye tenεciré ka. ¹⁰ Uléécαα yee u wée re uké usína Melikisetεeki mecō.

Pisoι piké pimεcire tī, ápi kape nfatene kapi m má fóm

¹¹ Tō likecáá nsímé kulúí mále tóké male. Káni ye mekee n kō nnya, li ne ró páápúle re tóké liasei nó símisi. ¹² Kei kai nní n tu, li péē we yare nóké pee nkpéni picélaa. Amá li kō pee

háí nē nkpéni-mē pisēle rē piké Nléécaasimé kēkoraanē-mē picélaa nó rikpámē. Lē nnya, mēpe kai pise rē nōké nyē, áí nkpáni ilukē mule-mule kani yé li. ¹³ Nkó yēe mēpe n nyeni yē kēwá lē. Uu kahanē mēwééseyu mē kēmēe kapi yē lisōnē nē likópe n céri n kō. ¹⁴ Ilukē mule-mule kē piwéése pōo yē li. Pē nē menyuwē málē, pin kō lisōnē nē likópe picere kēmēe pelaalē nīsōnē.

6

¹ Lē nnya, tóké Kirisi kēcáá icélaa nē kéyu n sí, ári kape ikekoraanē kē-i nmanē n we. Tóké icélaa yōsí yarē pepēe nfatēnē kēmēe m pelaalē. Ari la tóké kō kēkoraanē icélaa kēmēe n we yarē nní mēwai mēe áme líka n yóriyē piyá nē Uléécaa kēfa pitenē nsímé ² nē piniwolē mpehē mpehē kulúí nsímé nē pisoí kēcáá anípe pilaa nē pikpōkpō mēyise nē ketúhaaneyaa tōrōo kēcáá nsímé. ³ Tóké nē kéyu n sí. Uléécaa un ncée n hē, lē kari sōnti tóké wa. ⁴ Pinyinē yē welē kē Uléécaa metéí amē rinkpáíi, api ihēe yēe keyómēcaa-pō n léeri lélé, Nfáasōnē nn kō pikēmēe we api kō nē piisoí kpure kēmēe pepō. ⁵ Pi kō pēe picēre masilē rē Uléécaa nsímé yē láárulé, api kō kom tē ketē fale kēe n wemē yē rīnanē málē. ⁶ Mpá nē lē, api pēe kō Uléécaa fómni. Lipite pē ápi yē fe piké piakópe kēpire pītō rikpá piké isoí consē. Liriyíki rē pi Uléécaa Kēpipi kunapéékōo kēcáá pikarii kpálenlē pin kō pisoí keyu-i kēriyu kopu.

⁷ Asei kēcáá, ikónē in kēcarē kēnyinē kēmēe n cuunkēe, ilukē in nīsōnē n wa, li yē pē nnya kapi kē n lum kuláa wale. Uléécaa yēē kē rikpále. ⁸ Amá in tē sinípeleépi nē mēwéé mēe kei lē, áke pēe líka yoriyē, Uléécaa yé anōo kē wa, api pēe mēse nna kē sé. ⁹ Pinésánē lala kēcīrē, mǎpá kari nní n símisi, tō tálē tē ncée sōnē mmē-i kē Uléécaa uu yé nōanényu n lō kani tīkilē. ¹⁰ Uléécaa yē asei tikilenlē un nē túhaanē. Uu nómēnéwai sōnē palēinē. Uu kō palēinē rē nō ríla u nyíse ani ríla mmē nē tiki aní nē upikó lēni. Nō kō nē welē nōn pi lēni. ¹¹ Tō la rē mǎpá nó úyē uké lē n nómópúlē háí nē kētō-pō, nōké nē lē nnéí kani m mē n yé nnya. ¹² Ari la nōké siká m má, amá ani pepēe Uléécaa nē kēfa n tēnē pin nē piripōo we mēcō n we. Pepēe yē lē kē Uléécaa uu nē pi m mē uké pi hē yē.

Tinōo kē Uléécaa uu n yekei ári mēwoo wainē

¹³ Kē Uléécaa uu Apiraham tinōo n yekei, u pēe wéerilē. Líka áí we lēe u n fe kuu yé rē u yé lirinyiri sée uu nē wééri. Lē nnya kuú pēe mēse urinyiri cīrē sée uu nē wééri. ¹⁴ U pēe rē: Asei kēcáá, né mēyá kunípe pō mǔlukusē, am kō pipópírē kulúí waise. ¹⁵ Apiraham uu mēsei nē uripōo n we un lē kē Uléécaa uu n yekei rē u yé u wa mē uu ha nē li yēnu. ¹⁶ Usoí yēē lēlēe u n fe rinyiri séelē uu nē wééri ai nyíse rē asei kuu símisi, ncée rín we rē piké u kesi. ¹⁷ Uléécaa yē pēe lalē uké pepēe urinōo kuu n yekei m mē nīsōnē nyíse rē urinōo kuu ní ma ári kuconse we. Lē nnya kuu rinōo yekei uu kō wééri uu rikēcáá kpápō. ¹⁸ Mēwai mē ketē áme kuconse we. Uléécaa uu yé fe uké mēkemēe nnōōmē wa. Lē nē tō mpí tōo nní ukēmēe kēpéké rí yé mēyá ikari kpáselenlē tōn nē rinōo kuu n yekei mē. ¹⁹ Lē kari n tálē tōn nē mē kē ntófáa nń nē saulē tōn nē we. Kesáu kēe páápúle yarē kúninōi kesau kēe ku m mǔlīlē kun nē nīsōnē nyēnu. Kesáu kēe kēnírípi kapi kelō sōnē nē kelō sōnē riyíki kēcōpe rinkēnē lurilē akē léepō. ²⁰ Kei kē Yeese uu nē kēkpēē tō wa uu tō nnya mēfoí lompō uu pēe Melikisetēeki mēcō panse mǎpá píyēi Uléécaa usina.

7

Melikisetēeki yē uyōopi lē un kō Uléécaa inyōōnse uwai

¹ Melikisetēeki uyēe pēe Salem uyōopi lē un kō Uléécaa yēe mǎpá yō kēcáá n tǔ inyōōnse wai. Kē Apiraham uu piyōopi piferiyē ní masí un kulu, Melikisetēeki yē nē u risánēle uu rinōo sōnē u tikisē. ² Apiraham uu pēe lē nnéí kuu m má curii awélé kēfi, uu kuwélé kuse u pa. Melikisetēeki asei nyēe nsímései uyōopi. U kō pēe Salem uyōopi lē. Liasei rē nkíninē uyōopi.

³ Uu ne usáa, uu ne úni, uu kò kumáre kúka kémee léeri. Api ríka ukemareyaa née unkpò nkò ríka símisi. Uléécaa Kεpipi mecò kuú we. Uléécaa inyóonse uwai lo mpá píyei-pò.

⁴ Ani yē te úu kusa ríyu má! Uyē ke urókpure Apiraham uu lē nnéi kuu atòpi kémee n kpíikee curii awélé kefi, uu kuwélé kuse u pa. ⁵ Isé ye ncée hēle re Lefi kumare pikó pēe Uléécaa inyóonse n wai piké ye Isirayeli pikó picò pise piké pilikó nnéi curii awélé kefi, api kuse pi pa. Pipiyucò kapi lē wai, pin kò ne kesē Apiraham sipirē. ⁶ Melikiseteeke uyē úu kò pēe Lefi kumare ukó, amá Apiraham ye pēe ulikó nnéi curii awélé kefi, Melikiseteeke uu kuse kpísi uu kò pēe Apiraham ke Uléécaa uu anóo n yekei re u yé linyine u wa, rinóo sòne tikise. ⁷ Ai céreise re mpá úye ye nyule re uwéése yee ye usíná rinóo sòne ritikise. ⁸ Lefi sipirē sēe ye awélé kefi kémee kuse n kpísi pò ne sisoipipi le sēe ye n kpu. Amá Uléécaa Nsímé atelé ye maa re Melikiseteeke pò ne usoi le yee uu ye n kpu. ⁹ Lefi sipirē ke Isirayeli pikó api ye neni nní mpá yo curii awélé kefi, asi kuwélé kuse kpísi. Lē nnya, pi yé fe apí maa re Lefi pò ne kò pēe Apiraham ne ritikile uu ne ulikó curii awélé kefi, uu kuse pa. ¹⁰ Mpá kápi pēe kahane nní Lefi m mári, u pēe Apiraham menye kémee wele, Apiraham ne Melikiseteeke apí ne sáne.

¹¹ Uléécaa ye pēe Lefi sipirē isina tonsele uu kei ne Isirayeli pikó isé pa, uu pi kúrúrise. In pēe re Lefi sipirē sē ye pēe isina tone lin nyamí ne kètò-pò, áí yé pēe wa re usína féé uké Melikiseteeke isina icò tone. Arò isina metone mecò mee yé pēé ne risá. ¹² Pi ye pin kumare féé kunyine-i usína n tí, li pise re isé pòké kò conse. ¹³ Asei kecáá, uyē ke nsímé mmú nri ne nté mí máne ye mpuri féé ukó le. Mpuri mmē ukó úka uu píkaí isina tonelē uké kényóonse kémee pikei wa. ¹⁴ Yuta pikó mpuri kémee kapi Urópiima mari. Mpá úye ye lē nyule. Ke Moisi uu pēe pēpēe ye Uléécaa inyóonse n wa nsímé n símisi, uu pēe pimpuri kémee pēpēe ye inyóonse n wa nkò ríka ma.

Usína yee Melikiseteeke mecò ní we

¹⁵ Tò nkpéni nsímé mmē kapi m ma aseí nsòne konle re usína yee Melikiseteeke mecò ní we ye leemēle. ¹⁶ Ai isé ke pisoí api n wa yee ncée u hē re uké isina tone. Amá nfáa mee nri ye píkaí n nyere nnañe kuú ne isina tone. ¹⁷ Li Nléécaasimé kémee ukecáá wólaalē te: Pò mpá píyei-pò Melikiseteeke mecò usína le. ¹⁸ Isé foí íi pēé nyamí ne ikètò-pò, íi kò líka yoriye. Lē nnya kapi i kpu. ¹⁹ Asei kecáá, Moisi isé íi fe iké Uléécaa inipēe-i linyine sònukuse ne likètò-pò. Amá tò nkpéni ncée sòne kari yé ne n tálē yenle. Ncée sòne mmē ye kò tíyesele arí ne meyá Uléécaa kò.

²⁰ Limemáá, Yeesu isina ye kò ne impehē le. Uléécaa yee símisi uu wéeri kuú ne isina tone. Ai písina picò kémee lē wa. ²¹ Amá Uléécaa ye Yeesu kémee símisile uu wéeri, uu u maa re:

Upiima uu rinóo tē mékenje má.

Pò mpá píyei-pò usína le. ²² Lē nnya ke Yeesu uu panse nkóméine fale mee nfoí n fe umúlē.

²³ Ai kò yá, písina picò pò ne pēe kulúi wele re nkpò nri yé tíye piké mesére isina n tú nnya.

²⁴ Amá Yeesu pò ne mesére wele. Lē nnya, isina kuu n tú íi unyine ucò kúpa we. ²⁵ Lē nnya kuu yé fe uu pēpēe ye ne u rintiki apí ne Uléécaa kémee sá ayu meyíkíyiki lolu. Kuu nní mesére nfáa m má nnya, u yé fe uu pikecáá Uléécaa n welu.

²⁶ Usína uyē mpuri kaí ne sá re tóké m má, uu mékperinkpe póriilē, uu ncaai ríka wa, uu akópe áka wa, u ne pikópekò ápi líka pénelē. Uléécaa ye ketone cáca kee sico n fe kecáá u tonsele. ²⁷ Ai pise re uyē uké ye písina picò mecò mpá keyáa kéye uakópe cire kecáá inyóonse wa uu pēe lē memáá kuyu pikó akó kecáá wai. Mecíreníne kuu inyóonse iyē wa uu másu, pēé uye-i kuú pēe umécire n kpísi uu pisoí akópe nnya hē. ²⁸ Pē ke Moisi isé íi isina n tónse ye pēe pisoí picò mecò ntóhò málē. Amá rinóo tē ke Uléécaa uu isé iyē kepire m ma uu wéeri ye Ukepípi kee ní nyamí ne kètò-pò isina tonsele háí ne mpá píyei-pò.

8

Yeesu yee Uróléecaa usina

¹ Nsímé mmē kari pisímé ní la kẹfírírí yé nkpréni nké: Tò Usína málẹ yee keyómecaa-pò Uléecaa yee rínanje nnéi n te riyòòpitù kuluke-luke-mē kényukòòtone-i n tũ. ² Uyee kunyòònsēcánjĩ kéméé kelò sòne riyíkí-i isína pikéi wai. Ai kesoipipi kee kucánjĩ kpē wa, amá kucánjĩ yíkíyiki yé ku ke Upíima uu n wa.

³ Asei kecáá, nípá usína úye pikéi pée uké yé lihēehēe ne lē kápí ne n nyòònsē Uléecaa pa. Lē nnya kai pise re Yeesu pòóké kò linyine ne hapò uké hē. ⁴ Un pée ketē nté n we, úu yé pée fe ricurruu uké isína tone. PISOI pée isé kecáá isína pikéi n wai yé piwée máálenlẹ. ⁵ Pikéi pē kápí kei n wai yé lẹlẹ keyómecaa-pò mēyíkíyiki ní we iyíraane lẹ lin kò likumíírí. Pi wailẹ yare pée uye-i ke Uléecaa uú pée Moisi n nyíse lē kuu yé kucánjĩ n wa mecò. U pée u maa re: A ripáí, aa pikéi pē wai yare kam nní riyópe kecáá pò n nyíse mecò. ⁶ Amá Yeesu isina kuu n tũ yé ketē kecáá pikó ikó fele. Uyee tíyēsélē ke Uléecaa uú ne nkóméine yíkíyiki pISOI sée un kò pikécòpe nsímé nyòònsē. Lē ke Uléecaa uu n yekei re uké nkóméine mmē kecòpe wa yé fele.

⁷ Asei kecáá, nkóméine foí nn pée n nyamí ne kètò-pò, áí yé pée nkpráni pise re piké kò melírũ pikóméine rikpá. ⁸ Uléecaa yé pée ne upikó césilẹ kuu ne maa re:

Né Upíima, ne maa re siyáa yé weme,
kam yé ne nkóméine fale ne Isirayeli pikó
ne Yuta pikó n sée.

⁹ Nkóméine mmē rín wenẹ yare mmē kamí ne pipisaa n sée
keyáa kē kam kunípe pi n tí amí ne Esipiti ketení-i pi lese.

Upíima uu kò kpá re:

Ke piricurruu ápi n fe piké nkóméine mmē kecáá ní sòne nnya
ke né am kò ne kutu pi ricò.

¹⁰ Aní nyánii, nkóméine mmē kamí ne Isirayeli pikó n séine siyáa sē kepire yé mmú:

Né inésé pikemúnjé kémee wa,
am kò pisifa kémee i wòlu.

Am pée piuleecaa,
api pée panse pinékó.

¹¹ Piuka úu yé pée uuyucò céési.

Piuka úu yé kò uumarécò símisi re:

A Upíima ceri!

Asei kecáá, pinnéi yé né céri.

Kai n kpísi pikécòpe kewá sínsápi háí ne uwéése kéméé-pò.

¹² Liriyíkí re ne sòntilẹ kē pincaai pi sárei,

ám yé kò lē kápí ne né m púnne léisente.

¹³ Ke Uléecaa uu nní nkóméine mmú n sée re nfále, li nyíse re nfoí mmē ne pikpurũ masilẹ. Yo in n kpurũ, linkó nn n tenẹ, li welẹ lin tósu.

9

Ketē nté ne keyómecaa-pò piyomēyáhaa

¹ Nkóméine foí pò ne kò pée inyékii málẹ kápí yé n wa apí ne ketē nté Uléecaa Keyò kémee u yáási. ² Pi pée kunyòònsēcánjĩ kariile api ku kénẹ meté. Kelò foí kápí yé sée re kelò sòne. Kei ke sífiráa kètòsi ne kutaapili ne akpónó kápí Uléecaa n hē aá we. ³ Kenírípi lírũ kepire ke kelò kecò aké we api yé kē séi re kelò sòne riyíkí. ⁴ Kei ke wura ketunipi ke-i kápí yé tulaali n ñmaasi aké pée we ne nkóméine kutakai kpée kunnéi wura m póriilē. Kukeméé ke wura kulũ kunyine akú pée we. Aròò kunaapi kpée pée n felesí ne nkóméine akpáncúkú yé kò pée kpē kéméé welẹ. Nkóméine anòò nyee pée akpáncúkú nyē kecáá wólaalē. ⁵ Nkóméine

kutakai kpě kecáá kapi piléecaatumε pεε ye ní merí amííri serí api nyεεε, lin nyíselē te kei ke Uléécaá uú we. Piaméń amííri ye pεε kutakai iwúkí yárilēnle. Ai nkpéni kari yé mmē símisi ne nketo-pó.

⁶ Kapi lē mǎpá yó n nyóonsente api yikikeε, pεpεε ye Uléécaá inyóonse n wa api ye pεε mǎpá keyáa kéye kunyóonsećáníí kelō foí kέmεε lompó api inyóonse wai. ⁷ Amá Uléécaá Usina mεcire yεε ye kunmē kέmεε mεse kóló kelō lírū kέmεε lompó uu inyóonse wai. Isεε kuú ne uricuruu akópe kecáá n nyóonse menyε ne iyē kuú ne kuyu pikó akópe kapi n wa ápi la kecáá n nyóonse menyε kuu ye ne kei lompó. ⁸ Lē ke Nfáasone nrí ne nyíse re ke kunyóonsećáníí kelō foí ake kó ne nní piwée n kpálē nnya, úka úu yé fe uké kelō sone riyíki-i lompó. ⁹ Kumúnjé nkú kέmεé kari nní rí we kumííri kai lē nyíse. Liasei re lihεεheε kapi Uléécaá m pásii ne isεε kapi ne n nyóonsente ái ye fe liké pεpεε lē n wai simúnjé kέmεε nyíse re pi Uléécaá inipεε-i nyamlε ne kέto-pó. ¹⁰ Lē nnéi ye sisoipipi ricuruu isé le yεε iluke ne píta ne píniwolε ke usoi uu ye ne uakópe n hεεre kέmεε rí we. Isé iyεε pεε rínanjε málε hái ne kumúnjé kpεi-pó ke Uléécaá uu mǎpá yó n conse.

¹¹ Amá Kirisi pǎ ne Uléécaá Usina le yεε rí ka uké memá mεε n wemε ró nyíse. U kunyóonsećáníí kunyine kέmεε lompóle kpεε ríyu píima m má kun kó nyamí ne kuketo-pó. Ai pisoí pεε ku karií. Lεlεε re áku ketē nté kukó. ¹² Mεcirenínjε ke Kirisi uu kelō sone riyíki-i lompó. Ai apoila ne ináa menyε kuú ne lompó, amá uricuruu menyε kuu hε uú ne hái ne mǎpá píyei-pó tiróyu lolu. ¹³ Pi ye apoila ne anáala menyε kpísile apí ne kunáyaha kapi n tóroise nfurō péne apí ne usoi yεε mékperinkpe m póriilē níjesi, uipinjε ii funi. ¹⁴ In mεsei lē, Kirisi menyε pǎ ye rínanjε máne ai lē tósu. Nfáa tenεciré mεε tíyεε kuu umεcire kpísi uu Uléécaá hε yarε inyóonseεεε yεε íi ncaai ríka m póriilē. Inyóonse iyεε sirómúnjé kópe hεεrele toké ne Uléécaá yεε ye nfáa n hε pikei n wai.

¹⁵ Lē nnya, Kirisi yεε we un Uléécaá ne sisoipipi kecópe nkómεine fale wai. Pisíményóonse pē nnya ke sisoipipi sē ke Uléécaá uu n sée asi yé keyómεcaa-pó nfaa yē. Kirisi ye sisoipipi akópe kasi nkómεine foí kέmεε n wa nnya kpule uú ne akpanii kasi yé pεε sikupakarεciré nnya n yé kέmεε si lese.

¹⁶ Usói un n la piké umεkpó-máa linyine wa, li pise re piké yé te u pikpó masile api kelenε li wai. Piké kelenε rítelē tē n wúkule, li pise re piké nyíse re uyεε rí n wóí ye pikpó masile. ¹⁷ Uyεε rinóo n yekei un nfáa m má, usói úu yé fe uké urinóo tē ne pikei wa. Umεkpó-máa ηmane ke urinóo ari yé pikei wa. ¹⁸ Lē nnya kapi isεε kpu apí ne nyóonse api ménjε kóoni nkómεine foí ke Uléécaá uú ne pisoí n sée nn kelenε koraane. ¹⁹ Moisi ye pεε likumúnjé kpε-i mǎpá isé íye kéénle pisoí nnéi keyu-i yarε kai rítelē kέmεε n wólaalē. Uu pεε limemáa ináa menyε ne ipoi menyε kpísi uú ne míni cóhane uu kó ménjε wéε ne kehíhípi kē kapi ye n sée re isópi kpísi uú ne isé ritelē tē kecáá ne sisoipipi kecáá mεpei. ²⁰ Uu pεε re: Ménjε mmé mεε yé nyíse re Uléécaá ye ne nkómεine nó séele re nóké n titiki. ²¹ Uu kó limεcō kunyóonsećáníí ne ilū iyē nnéi kapi ye ne kenyóonse-i pikei n wa kecáá ménjε mεpei. ²² Li isé kέmεé we re ménjε kapi ye ne likei meyā hεεre cáká-cáká. Ménjε mensá akópe nnya n kóonu, áa ye kusárei wa.

Kirisi menyε ye akópe hεεre

²³ Lē kai pise re piké lεlεε keyómεcaa-pó likó kumííri n nyíselē hεεre. Amá li kó pise re piké keyómεcaa-pó likó ricuruu pǎ kó ne inyóonse yεε rísone n fe hεεre. ²⁴ Lē nnya, ái kunyóonsećáníí ke pisoí api n karií kέmεé ke Kirisi uu lompó. Ku keyómεcaa-pó kukó kuyíraane-yíraane le. Amá keyómεcaa ricuruu kέmεé kuu lompó re uké Uléécaá keyu-i tó nnya nyεre liké ró lē. ²⁵ Uu kei lompó re uké umεcire kpísi uké ne nnóo kulúí nyóonse yarε ke Uléécaá usina uu ye mǎpá kunmē kúye ne isεε menyε n lompó mεcō. ²⁶ In pεε lē n we, hái ke Uléécaá uú ne ketē ne keyómε n wa, li yé pεε pise re Kirisi uké íwe li nnóo kulúí. Amá mεse kóló kuu nfáani ketē nké-i léeme, uu umεcire kpísi uú ne mεcirenínjε nyóonse uú ne akópe lese. ²⁷ Mεcirenínjε ke usoi uu má re uké kpu, Uléécaá uu pεε limemáa ne u

túhaane. ²⁸ Limɛɔ ke Kirisi uu umɛcɪrɛ kpɪsi uu mɛcɪrɛnɪnɛ hɛ apɪ nɛ pɪsoi kulúi akópe kɛcáá u nyóonɛ. Amá u ha mɛlírú pɛɛrɪlɛ, áɪ pɛɛ akópe pɪlɛsɛ nnya. U ha pɛɛrɪlɛ uké pɛpɛɛ u m mɛ́ ayu lɔ.

10

¹ Asei kɛcáá, lisɔnɛ lɛɛ kɛpɪrɛ n wɛmɛ kumíírɪ kɛ isé ii léɛɛ ii nyíɛ, áɪ lɪrɪcɪruu kii nyíɛlɛ. Lɛ́ nnya, ḿpá líkɛ́ íyɛ wá, íí yé fɛ íkɛ́ ḿpá píyɛi inyóonɛ isɛ iyɛ́ kapi ḿpá kunmɛ́ kúyɛ mɛsɛ́rɛ n wai nɛ tíyɛsɛ pɛpɛɛ lɛ́ Uléécáa n yáási píkɛ́ n nyamɪ́ nɛ kɛ́tɔ-pɔ. ² In pɛɛ lɛ́, áɪ yé pɛɛ nní n wɛ pɪn inyóonɛ iyɛ́ píwai tíyɛɛ? Li yé pɛɛ nní n wɛlɛ pɛpɛɛ inyóonɛ iyɛ́ n wai pɪn mɛcɪrɛnɪnɛ pɪsɔnɛ masí, akópe áa yé pɛɛ píkemúnɛ́-i pí pɛkɛsɪ. ³ Amá inyóonɛ iyɛɛ mɛnɪnɛ pɪsoi akópe ḿpá kunmɛ́ kúyɛ pí léísɛntɛ. ⁴ Li wɛ rɛ anáala mɛnyɛ nɛ apoila mɛnyɛ ámɛ yé fɛ mɛkɛ́ akópe hɛɛrɛ.

⁵ Lɛ́ nnya kɛ Kirisi uu kɛtɛ́ kɛcáá ká uu Uléécáa maa rɛ:

Aa inyóonɛ nɛɛ́ lihɛɛhɛɛ la.

Amá ípɪnɛ kaa né mɔ́.

⁶ Áɪ isɛɛ kapi n tóroisɛ múkú-múkú nɛɛ́ inyóonɛ kapi yɛ n wá apɪ nɛ usoi akópe u sáɛɪ káá yɔsɪ.

⁷ Kei kam pɛ́ɛ maa rɛ: Nɛ́ɛ nkó. Nɛ sónɛpɔlɛ, Uléécáa, kɛ́ mɛpóla wá yarɛ lɛ́ kapi Isé ritɛlɛ́ kɛ́mɛɛ kɛnɛ́cáá n wáɪ mɛɔ. ⁸ Kirisi yɛ nté malɛ kɛlɛnɛ rɛ:

Aa inyóonɛ nɛɛ́ lihɛɛhɛɛ la, áa kɔ́ nɛmurei pákɛ́ inyóonɛ kapi yɛ n wá apɪ nɛ usoi akópe sáɛɪ yɔsɪ, in kɔ́ nɛ isé kɛcáá kapi lɛ́ wá. ⁹ Uu kɔ́ kpá rɛ: Nɛ sónɛpɔlɛ kɛ́ mɛpóla wá. Inyóonɛ kpurɛ kuu lɛ́ kpɪ uu ífɛ́ kɛ́pɪsi uu írɪpɔhɔ́ wai. ¹⁰ Uléécáa mɛla mɛ́ kɛ Yeesu Kirisi uu n wá uu umɛcɪrɛ kpɪsi uu nɛ mɛcɪrɛnɪnɛ nyóonɛ nnya kari akópe kɛ́mɛɛ́ lɛ.

¹¹ Ḿpá Uléécáa inyóonɛ uwai úyɛ yɛ́ɛ́ ḿpá kɛwɛɛsɪ kɛ́yɛ ukɛkɛi kɛ́mɛɛ́ n wɛlɛ un upíkai wai, un mɛsɛ́rɛ inyóonɛ isɛ iyɛ́ wai, línyóonɛ iyɛ́ íí yɛ kɔ́ píkaɪ fɛ íkɛ́ akópe lɛsɛ. ¹² Amá kɛ Kirisi pɔ́ mɛsɛ́ nɛmanɛ inyóonɛ kapi yɛ n wá apɪ nɛ usoi akópe sáɛɪ n wá, uu pɛɛ limɛmáá Uléécáa kulukɛ-lukɛ-mɛ́ kɛ́yukɔ́tɔnɛ-i ḿpá píyɛi n tú. ¹³ Kei kuu nkɛ́pɛni nɛni mɛ́ Uléécáa uké upilaarɔ́ ukɛnyalɛ-i rɪwulɛsɛ. ¹⁴ Inyóonɛ isɛ kuu mɛcɪrɛnɪnɛ wá uu nɛ Uléécáa píká pansɛsɛ pɪsoi pɛɛ ḿpá píyɛi-pɔ́ akópe kɛ́mɛɛ́ n lɛ́laalɛ́.

¹⁵ Lɛ́ kɛ Nfáasɔnɛ pɔ́ kɔ́ tíyɛsɛ ari céru. Li wɛ rɛ Nfáasɔnɛ yɛ pɛ́ɛ maa rɛ: ¹⁶ Upíima yɛ maa rɛ:

Áni yɛ́ɛ, nkómɛɪnɛ kamɪ nɛ pí n sɛɛ́ yɛ mmú:

Siyáa sɛ́ mɛtɔ́mpɔ́-máá, né ínɛ́sɛ́ píakɪn kɛ́mɛɛ́ wá.

Am kɔ́ pímesɔ́hɔ́ kɛ́mɛɛ́ i wɔ́lu am mɛɛ́lúɛ.

¹⁷ Uu kɔ́ kpá rɛ:

Am yé kɔ́ píkaɪ píakópe nɛ píncáaɪ kɛcáá léísɛ.

¹⁸ Asei kɛcáá, in tɛ pí kɛlɔ́ pɪsoi akópe sáɛɪ, inyóonɛ kapi yɛ n wá apɪ nɛ usoi akópe sáɛɪ íí kɔ́ kei píwɛɛ́ kpálɛ́.

Tókɛ́ nɛ Uléécáa rikɔ́

¹⁹ Lɛ́ nnya pímarɛɔ́, tɔ́ tálɛnɛ rɛ Yeesu mɛnyɛ yɛ ncɛ́ɛ rɔ́ hɛlɛ tókɛ́ yɛ nɛ tírɔ́pɔ́ kɛlɔ́ sɔnɛ rɪyíkɪ-i lompɔ́. ²⁰ Uipɪnɛ yɛɛ kusánáá kapi kɛnyóonɛ-i rɪnkɛ́nɛ. Iyɛ́ kuú nɛ rɪtikɪ uú nɛ ncɛ́ɛ fáɛ mɛɛ́ yɛ nfáa n hɛ rɔ́ yéu. ²¹ Lɛ́ nnya, tɔ́ Uléécáa usina málɛ yɛɛ Uléécáa kɛyɔ́ iwé́ɛsɛ n tú. ²² Lɛ́ nnya, tókɛ́ kɛfa kɛsɛ nɛ Uléécáa rikɔ́ ari kɔ́ nfatɛnɛ mɛyá́ m má nkɛ́ íníní m má. Simúnɛ́ kópe sɛɛ́ sírɔ́fa kɛ́mɛɛ́ rɪ́ wɛ síkɛ́ n hɛɛrɛlɛ́ así lɛlu, tókɛ́ kɔ́ írópɪnɛ nɛ mɪnɪ́ sɔnɛ n wɔlɛlɛ́. ²³ Tókɛ́ lɛ́ karɪ́ nɛ n tálɛ́ anípe kɛtɛ́ rɪmúlú, írópɪnɛ íí kape rɪyɔ́. Li wɛ rɛ uyɛɛ rɪnɔ́ n yɛkɛi yɛ aseɪ utɛ lɛ. ²⁴ Áni tíyɛ tókɛ́ n lɛnaane tókɛ́ nɛ rɪla nɛ mɛwáɪ sɔnɛ píwáɪ kɛ́mɛɛ́ n nɛmóópúsɛnɛlɛ́ nnya. ²⁵ Ári kape yɛ tɔ́ nɛ pɛ́ tɔ́ yɛ n cápɪnɛ rɪyá́ tókɛ́ íyaa n wɛ yarɛ káɪ píɔ́ kɛ́mɛɛ́ ínɛ́kɪi m pansɛ mɛɔ. Amá tókɛ́ yɛ mɛnɪnɛ íkari n kpáriisɛnɛ, kani nní mɛyíkíyíkɪ n yé tɛ kɛyáa tɔ́rɔ́ yɛ nyahaimɛlɛ nnya.

²⁶ Li we re kari nní nsímései picére m masí nnya, tòn kò ne n we tòn ne mǎrǎla kǎmǎe akópe n wai, inyóonse íka íi pǎé we kari yé n wa piké ne akópe ró n sǎrei. ²⁷ Amá rǎterii ke usoi uu yé pǎé ne n tǎ un ne Uléécaa ketahai kuú ne písoi n túhaanene ne nna mǎe pipakarecírǎ ní torene kutoi mǎ. ²⁸ Usoi un Moisi isé rinlǎó, písoi pité nǎe pitaani pin m maa re mesei ye me, pi ye u kpule, ái pise re piké íwe u tǎ. ²⁹ Nǎ yǎ te uyǎe Uléécaa Kepipi rintakári uu fómǎ ye ne akpanii nyǎ atónǎ-tónǎ sǎle re u nkómǎine menyǎ mǎe u m pansese Uléécaa ukó waise likpárakǎó, uu kò Uléécaa Nfaasǎne mǎe ye Uléécaa nfanare usoi n nyíse lámaankǎe nnya. ³⁰ Li we re tǎ nyule uyǎe m maa re: Nǎ kǎi ne sǎ re kǎ ye písoi mǎwai pi cǎei, nǎe yǎé písoi ihǎé pi pa. U kǎ maa re: Nǎ Upíima, nǎe ne nnépuri pikó túhaanene. ³¹ Ai kukaha we re usoi uké Uléécaa yǎe nfǎa n te anipǎ-i lóipǎ.

³² Amá ani siyǎa fǎi se-i ke metǎi amǎ nó rinkpǎii léise. Kai pikpǎii nó m masí, nǎ pǎe likumúnǎ kǎe-i íwe píima kǎmǎe ne pinǎa mǎyǎ tinmǎópule: ³³ Api ye pinyine-i alǎ ne risoiwuí kǎmǎe isei nó n wapaase pin kò nó wéékuselǎ. Ani kǎ pinyine-i pǎpǎe íwe iyǎ ico kǎmǎe ní we kecǎá kpá ani pi léni. ³⁴ Asei kecǎá, nǎ ye pǎe pikpaniikó íwe ténle, ani ye kò ne mpǎonare nmurei re písoi piké nǎlinékó nó yǎsí, nǎn nyu re nǎ memǎ píima mǎle mǎe lǎ n fe men kǎ mpá píyei we. ³⁵ Lǎ nnya, áni kǎpe lǎ kaní ne n tálǎ fóm. Ihǎé píima inyine ye likemǎé wele. ³⁶ Asei kecǎá, li nó pisele re nǎké nmǎópú m mǎ, nǎn Uléécaa mǎla piwai m masí, nǎké pǎé ne lǎ kani m mǎ n yǎ. ³⁷ Nléécaasimǎ atelé ye maa re:

Asei kecǎá, li tise nkáripǎ, nkáripǎ fíi nmaa,
uyǎe n sǎnti uké ne n tuine. Uu yǎ nǎnǎipǎ.

³⁸ Unékó yǎe inénipǎe-i asei n tǎkilǎ
yé unfatene nnya nfǎa wa.

Amá un kepǎre-mǎ tintǎpi, ám yǎ pǎe uipuri n la. ³⁹ Amá in tǎó, ái tǎó pǎpǎe ye rintǎpi apí ne pǎlu. Amá tǎ ne pǎpǎe ye ne kǎfa n tene ai piriya lǎlu le.

11

Pirǎkpure Isirayǎli pikó nfatene

¹ Nfatene ye pinmurei le re lǎ ke usoi uu n tálǎ ye piwai masile, te lǎ ke usoi uu n nyáni ye kǎ wele. ² Pikpure nfatene nnya kǎpǎ pǎe ipakare yǎ.

³ Nfatene mǎe tíyese kari nyu re rinǎó ke Uléécaa uu ne mpá yo wa. Ai pǎe wai re lǎ kari nní n nyáni ái lele kúyene ní we kǎmǎe léeri.

⁴ Nfatene mǎe tíyese ke Apǎeli uu Uléécaa inyóonse wa íi Kayǎe ikó nǎsǎne tǎsu. Mmǎ nnya kǎpi u sǎe re asei ute. Uléécaa ricurruu yǎe uinyóonse iyǎ pakare re i nyamlǎ. Inyóonse iyǎ nnya, mpá kuu nní ní kpu, ukecǎá nsímǎ ye ne wele tòn n kómǎi.

⁵ Nfatene mǎe tíyese ke Uléécaa uu Enǎki kpíipǎ uu pǎe nkpǎ yǎ. Ke Uléécaa uu u n kpíipǎ nnya kúu nkpǎ yǎ. Uléécaa uké kelenǎ u n kpíipǎ, Nléécaasimǎ ye pǎé maa re uisoi ye ne Uléécaa sǎle. ⁶ Nfatene nnsǎ n we, úka isoi íi yǎ fe iké ne Uléécaa n sǎ. Li we re nkó yǎe Uléécaa n yǎási uké ne kǎfa tene re Uléécaa ye wele. U ye pǎpǎe u n wéési ihǎé palǎ.

⁷ Nfatene mǎe tíyese ke Nowee uu lǎ ke Uléécaa uu u n símisi re li yǎ wa nmurei uu kǎ pǎe kahane li n yǎ. Kuu Uléécaa riwure m mǎ nnya, uu kutákai karií uu ne ukeyǎ pikó ayu lǎlu. Nfatene mmǎ nnya kuú ne ketǎ nní písoi akópe pa, uu pǎe kǎ mmǎ nnya pansǎ asei ute.

⁸ Nfatene mǎe tíyese ke Apiraham uu Uléécaa iséi nmurei uu ketǎ kǎ kǎpi n yekeilǎ te uké masí n te kǎmǎe sǎ. U pǎe tǎsule uu kǎ nyu yei kuu sǎ. ⁹ Nfatene mǎe tíyese kuú kǎ yare usǎne uu ketǎ kǎ kǎpi n yekeilǎ te uké masí n te kǎmǎé tone un acǎnǎí kǎmǎe sói. Isaaki ne Yakupu kǎpi umǎcǎ ketǎ kǎ n yekeilǎ ye kǎ pǎe kei sóile. ¹⁰ Apiraham ye pǎe kuyu kpǎe akúí papǎ-papǎ kecǎá m mǎmaale ménle. Uléécaa ricurruu yǎe kuyu kpǎe umúnǎ, uyǎe kǎ kuumǎme.

¹¹ Nfatene mǎe kǎ tíyese ke Sara ricurruu uu kǎwǎ mari, anmǎ nye-i kuu yǎ pǎe m mǎri an kǎ pitǎmpǎ masí. U pǎe nyule re uyǎe rinǎó n yekei ye asei ute le. ¹² Lǎ nnya ke sipírǎ asi usoi

use yee kekpo ne nnyaa piwai m masi keme leeme, sin kului we yare keleecaa awarepi ne minimaa ritime nnyene mee rin kukee n we.

¹³ Pinnéi ye pee nfatene muilenle api weri api ne kpini api le kapi pi n yekeile yosi, ama ketaa-po kapi menipee li kpasi, ai pi larisi api haa re pi pisane ne picéetaje le pee keté kecáá ní cemélē. ¹⁴ Pēpee nní lē n sīmisi ye meyíkíyiki nyíselenle re keté kapi wéési. ¹⁵ In pee kei kapi n léeri ke pikumíiri akú wepo, pi yé ncée yē api kei pele. ¹⁶ Asei kecáá, keté kee nké ní fe kapi ne náápo. Lēlee keyómecaa-po kekó. Lē nnya ke isei li Uléecaa we re piké u sée re Piuleecaa, kuu nní kuyu n yekeile uké pi pa nnya.

¹⁷ Nfatene mee tiyese ke Apiraham uu Isaaki kpisi re uké ne nyónse pēe uye-i kai u m peikee. Ukepipi cireníne kuú pee lē palē piké ne nyónse, Uléecaa un kō pēe ne anó u yekei ¹⁸ uu u maa re: Isaaki kemeé kaa siyáse yenune api ye ripónyiri si séi. ¹⁹ U pee tálē te Uléecaa ye rinane málē hái un yé fe uu usoi pikpōkpō kemeé yukuse. Lē nnya ke Uléecaa uu ukepipi u pese ai wai yare nkpo kemeé kuu ke yukuse.

²⁰ Nfatene mee tiyese ke Isaaki uu Yakupu ne Esau rinó sone ritikise un tálē te li koso-po lē waine.

²¹ Nfatene mee tiyese ke itunje ii tu re Yakupu uké kpu, uu Yosefi pinmáne keté mpá úye rinó sone tíkise, uu ukusele kecáá nyíki uu ne Uléecaa ríyu waise.

²² Nfatene mee tiyese ke Yosefi uu pee kekpo nyahai, uu sīmisi re Isirayeli pikó yé kam api Esipiti keteni-i lelu, uu kō sīmisi lē kapi yé masi uakōhō n wa.

²³ Nfatene mee tiyese ke Moisi usaa ne uuni api u mari api u pēsu iware itaani. Kapi n yé te kwá ye pinyáni nyam nnya, api isé ke uyópi uu m pa iwame wa.

²⁴ Nfatene mee tiyese ke Moisi uu papisi, uu yulu re api kape ye u sée re Esipiti Uyópi ukpére kepipi. ²⁵ Uu wée re piké u ne Uléecaa pikó kesé íwe n wai ne kuu yé itunje keri inyine-i akópe kemeé rinare n kómei. ²⁶ U pee yé te aseí kecáá, un Kirisi mecó alé kemeé n we, li memá píima le ai tósu Esipiti keté kecáá lisone nnéi. Liriyíki re ihéé yee u m mémpo kuú pee nyáneipo.

²⁷ Nfatene mee tiyese kuu Esipiti keteni-i yisi uu kō uyópi kuwōi wuri. Liriyíki re u pee tásile yare u pee uyee uu kúyene ní we meyíkíyiki nyánile. ²⁸ Nfatene mee tiyese kuu nkpo meló anyá li, uu anónō ménye póriinke re uyee n kóni uu kape ka uké Isirayeli pikó sipipi foí rica.

²⁹ Nfatene mee tiyese ke Isirayeli pikó api Míni-Wéé-Nkoi ritéj yare keté kóima. Amá ai Esipiti pikó pee pitéj m peenu pō muuni.

³⁰ Nfatene mee tiyese ke Isirayeli pikó api Yeriko imele siyáa sisēi pikónú masi, ii lólesi.

³¹ Nfatene mee tiyese ke unósi wásankaí Rahapi uu nsone pēpee pimúnja n hápo yosi. Lē nnya kapi u ne pēpee api Uléecaa m pakarelē ripéne piké kō.

³² N-ye kam yé kō písímé rikpá? Nen te ké Seteyō ne Paraaki ne Samsō ne Yefutee ne Tafiti ne Samuyeli ne antepuye nkó sīmisi ké tánene, itunje yé né ripári. ³³ Nfatene ye tiyesele picō api atōpi wai api siyópitē feriyente api kō lelee aseí n tíkile wai, api Uléecaa rinó kuu n yekei yenu, api kō ákinaá inó mōhnise, ³⁴ api nna kutoi kopu, api nméherēe api pi yé piké ne atéhe pi parii, api kufón fine api limemáá atōpi kemeé rikōhō yenu api kō atōpilee sane feriyē api lákase. ³⁵ Pinósi pinyine pikó pee n kpí, api pikpōkpō kemeé yisi api nfáa kpá.

Api písoi picō pō íwe píima lukeise, api yulu re api ikemeé lelu. Pikpōkpō kemeé meyise kapi lē la piké ha meyíkíyiki yisi nnya. ³⁶ Api picō pō kō nnyei nam, api iséi pi súúkee, hái ricurruu api pi pahaanke api kukpaniilee pi tani. ³⁷ Api apare pi tapisi api kóni, api pi peikee, api pi sekerente api kériine, api atéhe ne pi kóni. Pi pee tóórínkele pin asánkone ne apoikone tántilē, api líka má, písoi pin pi wéékuselē pin íwe pi wai. ³⁸ Keté áke ne sá re pē piké kekemeé n we. Pi pee acesi kóima-i ne ayópe kecáá ne aparepoo-i ne atenhore-i tóórínkele.

³⁹ Pinnéi mmẽ nfatene ye týesele api pikécáá nsímé sone símisi, amá ápi lã ke Uléecaa uú pee n yekei yẽ. ⁴⁰ Ai líka nnya, Uléecaa ye pee lisone lee lã n fe ne ró lalẽ, úu peé la pẽ nmanẽ piké li yẽ, tó ári kape kémee n we.

12

Uléecaa ye urósáa le

¹ Ke píseérakó kulúi píima nkú api nní ró n káaalẽ, tóké ncón ne akópe nyee ye ró n kálisi kekéripi fómpo, ari pee itóó kai m pise re tóké wa kémee ne kéyu pihápe n náási, ² ton Yeesu inípee tapaalẽ. Uyee nfatene ute yee ye n týese nn pelu nsone ne kétó-pó. Kuu yé pee mpónare kapi ne u rí la rí yósi, uu meníne n̄murei re u yé kunapéékóó kecáá nkpo wée, úu kó liisei ne kutu rico, uu ha nkpeni Uléecaa riyópitũ kuluke-luke-mẽ kýyukóóton-e-i n tũ.

³ Ani uyẽ ke pikópekóó api ntóosi píima n wa úu kó peé ne lã sá kecáá musí. Lã kéméé, áni yé pee týe nóinépine iké riyó.

⁴ Ani kahane akópe n náasi liké ne ménye keleeme tu. ⁵ Nô lã ke Uléecaa uú ne Unsímé nó n n̄móópuselẽ yare usipipi paleilee? U maa re:

Kenépipi, kutu ke Upíima uu pó m pásalẽ

ái kape pó n we yare akpéri.

Un ye kó ne pó n cési,

kape ye ipópine riwéréese.

⁶ Li we re nkó ke Upíima uu rí la kuu ye kutu ripasa.

Kepipi kẽ kuu rí la kuu ye nséi wa.

⁷ Ani ye íwe ke Uléecaa uu ye n kpísi uú ne nó n céesi kémee rikáhá-káhá. Kani Usipipi nnya kuu lã nó wai. Liriyíki re kepipi kéye ke usáa uu ye céesi? ⁸ Amá unsá ye usipipi nnéi icélaa icó nó n céesi, ani ceri re áni usipipi yíkíyiki. ⁹ Tó pee pisoí málẽ pee pírósaá, api ye ró céesi ari pi pakare. Iye nnya kári yé pee urósáa yee keyómecaa-pó rí we pakare tóké ne nfáa n yé? ¹⁰ Pírósaá yèè pee ró céesile lã kapi rí la, aí ne rinã keri rinyine-i pá. Amá liké ne meyíkíyiki ró n sonesi nnya ke Uléecaa uu ye ró céesi re tóké ne umeco n kpáilẽ nnya.

¹¹ Asei kecáá, icélaa ye mpóocaa le mefoí, ái mpónare kelenẽ. Amá kepire ke pepee icélaa iyẽ n yósi api ye ikulaa li. Pi ye asei m málẽ pin nkínine kéméé we.

Picélaa ne linyine kecáá piyakayase

¹² Lã nnya, ani n̄oanénipe nyee rimmén̄ele ne n̄oanénui nyee n tón̄ente papukuse. ¹³ Ani ye ncée cire-cire n̄oanéna lõ. In lã n wa, uyee n kósoi uu yé n kpén̄eink̄ee, amá u yé peí.

¹⁴ Ani n wéési re liké nó ne m̄pá úye k̄eope n ninjú, ani kó isoí yee ne Uléecaa n sá n le. Isoi iyẽ insá n we, úka uu yé Upíima yẽ. ¹⁵ Ani wa úka uu kape ípeel̄ee ke Uléecaa uu u n nyíse likó paa. Úka uu kape n we yare nnín̄í lonkó mee n fepe nn týese aí n cón̄l̄ẽ liké ne pisoí kulúi ritér̄j. ¹⁶ Ani wa úka uu kape iwásán̄kaí n wai, úka uu kape ye kó Esau mecó Uléecaa likó háikuse. U pee iluke ise kóló nnya uipipi foí keluke n̄meriȳele. ¹⁷ Nô yẽ te u pee kepire kale un la re piké rinóó sone u ritikise, ápi ne kutu u rico. Mpá kuu n wéési un ne tén̄i, uu fe uké wa usáa uké lã kuu pimáa m̄ masí conse.

¹⁸ Kani Uléecaa kekúrí rinnyósópo, ái riyópe ke usoi uu yé n fe uú ca kaní ne rikó. Nna píima r̄n̄n̄n̄ peé we, kun̄maha áku peé we, kesine áke peé we, meyo áme peé we. ¹⁹ Ai rináatón̄ itu n̄ee inóosimé nn̄é kani kó. Isiraȳeli pikó pee nn̄é mm̄ẽ n kó ye peé yele re ápi la piké r̄ka ncó pikóme rikpá. ²⁰ Liriyíki re rinóó tẽ kapi pi n he ye ne m̄pape pi t̄sile. Pi rico pimáa rikpá re: Mpá isee, in tiyópe tẽ tinca, pi yé apare i tapis̄i api kópu. ²¹ M̄ewai mem̄ee kei n wa ye pee iwame wele hái, Moisi uú ne maa re: Iwame ye né sóólelen̄le nen terii.

²² Amá Siyó riyópe ne Uléecaa, nfáa ute kuyu kaní ne rikó. Keyómecaa-pó Yerusalem kéméé ke piléecaatume kulúi kulúi api rí we. ²³ Uléecaa sipipi foí anyá icápine kaní ne rikó. Pianyiri nyee keyómecaa-pó w̄laalẽ. Uléecaa yee ye ne m̄pá úye n túhaane pisoí nnéi pee

asei m má pin nyamí ne kété-pò kaní ne rikò. ²⁴ Yeesu yee nkómèine fale ne ní ka ne umenye mee n kòonu kaní ne rikò. Mènye mee pikéi málè ai Apèeli mekò tòsu.

²⁵ Lẽ nnya, ani nóménécíre tí! Ani kapè ye n yulu re áni yé uyee ne nó n símisi kutu ricò. Pèpèe pèe n yúlu re ápi yé uyee ne ketè kecáá pi n símisi re piké pinsè ceri kutu ricò ápi pèe ñmèherèe, pi pèe kutu pi ripasale. Li nyísele re tòn uyee háí keyómecaa-pò ró n símaari re tókè nsè ceri kutu píçò n yulu, ári yé fe tókè ñmèherèe. ²⁶ Uléecaa metè ye pèe ketè yenjaasale. U kò nkpeni rinòò ntí ró yekeile uu re: Ai kò ketè ñmane, amá ne keyómecaa pò kò yenjaasene. ²⁷ Anòò nnyé kuu nní m ma ye nyíse re lè ke Uléecaa uu n wa lin yenjesi ye tenene liké pèe lèlee áí kúyenjaa ní we riyá liké n we.

²⁸ Lẽ nnya, kai nní re keyóopitè kè karí ha m mánè áke kúyenjaa we, tókè Uléecaa yáási yarè kuu ní la, ari kò upikei n wai tòn ne u tálè tòn kò u pakarelè. ²⁹ Liriyíkí re Uróléecaa ye kò nna le mee ye n tóre múkú-múkú.

13

Lẽ ke usoi uu ye ne Uléecaa rinsá

¹ Ani pimárecò nla ne n ñmóópúlè. ² Ani kapè ye písáneyóò kecáá palei, li we re pinyine ye pikemee piléecaatumè pisiyo-i yósile ápi nyu. ³ Ani pikpaniikó kecáá n léiselè yarè kesè kani akpanii kémee we. Ani kò pè kapi íwe n wai kecáá n léiselè te nó ne kò pimècò ipiñe málè nnya.

⁴ Mpá úye uké písóonne ríyu n waise, mékperinkpewai áme kapè kulee mepéne kémee n we. Uléecaa ye ne pikperinkpekòò ne piwásánkaí túhaanene.

⁵ Nwóónaapí ñn kapè nóínèsoi kémèe n we. Lẽ kani nní m má liké nó n tulu, li we re Uléecaa ricurru ye maa re: Am pó fómnine, am kò kèpire pó tène. ⁶ Lẽ nnya kari yé fe arí ne ikari maa re:

Upíima yee unécome, iwame íi né waine.

Yo ke kesoipipi áke yé né wa?

⁷ Ani ye nópinéwéese pèe nléecaasimé nó rin-yóò kecáá léise. Ani lè ke piisoi íi ne kété n tene m pailè ani pimècò nfatene m má. ⁸ Yeesu Kirisi ye sé-me ne neni-me ne mpá píyei-pò use uyè le. ⁹ Ani kapè tíye simúnjè sane mpehè mpehè siké ncée nó paise. Uléecaa nfanare mee yé nóínèsoi kémee-pò tíyese ani papisi, áí iluke kémee ikóhó yee yé tíyese ani papisi.

¹⁰ Tò kenyóonsetunipi málè, pèpèe kunyóonsecánjí kémee inyóonse n wai ápi ncée má piké ye kei piiluke li. ¹¹ Li we re pi ye isee iyè kapí ne n nyóonse kekále iyaa-pò toroisele. Imenye ke Uléecaa usina uu ye ne kenyóonse riyíkí-i akópe piheere kecáá inyóonse wa. ¹² Lẽ nnya ke Yeesu pòò kò kuyu iyaa-pò íwe li uú ne umenye cire pìsoi akópe heere. ¹³ Lẽ nnya, tókè kekále-i léepò tókè ha u léepò, tòn uisei topori. ¹⁴ Liriyíkí re ári nté kuyu má kpèe yé mesère ní we, amá kpèkpèe masí kèpire n weme kari wéési. ¹⁵ Tókè ne Yeesu ritiki arí ne mesère ipakare siyome ne Uléecaa inyóonse n wai, liasei re lèlee ntónò-i n léenti lin urinyiri taáselè kari yé ne inyóonse u wa. ¹⁶ Amá ani kapè mewai sòne ne nfanare ihèe palei, li we re inyóonse iyè mpuri ye ye ne Uléecaa risá.

¹⁷ Ani nópinéwéese m pakarelè, ani nóménécíre cepise ani pimètene n we. Li we re pèpèe nónnéfatene kecáá pailè piké kò símisi lè kapi pipikei pè n wa. Ani tíyese piké mpóonare ne n keisi, áí kapè ne ñmòpi. In ñmòpi kapí ne wai, áí yé pèe nó tilaa.

¹⁸ Ani keróçáá keyóme yáási. Tò yè te tò kefa kpááilenle tòn kò la re tókè mpá yei isoi sòne n le. ¹⁹ Ne nó welu re ani lè wa ké ncée yè ké mekèe nókenémee pèepò.

Nsimé taròò ne iyáhaa

²⁰ Uléecaa yee nkínñine te. Uyee Urópíima Yeesu, usáñsé wéese yee umenye n kòonu uú ne nkómèine tenecirè weri pikpòkpò kémee yukuse. ²¹ Uké tíyese nókè lè nnéi lee umela kémee ní nyamí wa. Uké ne Yeesu Kirisi ritiki uú ne kerómee lèlee ne u n sá wai. Yeesu Kirisi ye mpá píyei-pò meýópi te. Amí.

²² Pimáreco, ne nó welu re ani nsímé kamí ne nní nó n ηmóópúselē yosí ne suúlu. Nsímé kekérípi ye ke kam nó wóipó. ²³ Ani n nyu re pi urómáreco Timotee akpanii kέmεε lésεε. Un mεkεε n tuimε, né ne u ripénepo amí ne nó lóólú. ²⁴ Ani nópinéwέése nnéi ne Uléécaa pikó nnéi yáási. Italii pikó ye nó yáási.

²⁵ Uléécaa uké nónnénéi ípeelée nyíse!

Títelé ke Yakupu uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Títelé ntí uwòle kapi ye sée re Yakupu, Uléécaa ne Yeesu Kirisi ukéikó. Písoi meýā ye músu re li yé Yeesu uwā (Matiyee 13:35). U pee Yerusalem-pò Uléécaa pikó icápíne kémee uwéése unyine le. Uléécaa pikó mpuri mee ketē kecáá n yekaalē kuu ne mánē.

Nsímé mee rítelé ntí kémee ní we riyíki yee nfatene. Ai kesoipipi mewai sone. Ai re usoi uké kefa nmane ne Yeesu Nsímé Kécire n tenelē, amá uké kò uisoi kémee n wai liké n nyáni re u n tikilenle nsone. Likumúnjé re "nfatene nnsá mewai sone m má, n kpuwaalenle" (2:26). Pipeikée yee nyísele re li nfatene yíkíyiki née áí mmē.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lē ke pipeikée api ye n wa (1:1-12).
2. Li pise re piké nfatene pipeikée kémee musí piké yé (1:13-18).
3. Lē kapi ye Nléécaasimé rintíki apí ne nfatene kémee n sone (1:19-27).
4. Api kape ye nfatene kémee úka lómiise (2:1-13).
5. Li pise re nfatene nké mmewai ne mmecire nyíse (2:14-26).
6. Nké mmecire pitíne fe (3:1-18).
7. Lē knn yé ketē kecáá likó ne n sone (4:1-5:12).
8. Lē knn mmecire piyómeyáhaa kémee m pālē (5:13-20).

Iyáhaa

¹ Née Yakupu. Ne Uléécaa ne Upíima Yeesu Kirisi ukéikó le. Née nō Uléécaa pikó isoipuri kefi ne ité iyee nní ketē nké nnéi kecáá n yekaalē rítelé ntí wólu. Ne nó yáasi!

Nfatene ne mewéesesəho nkó

² Pinémárecə, ani n kpíilē te mpóonare píima ye mu, in te li ye fe ai ye méwee mpehē mpehē kémee nó peikée. ³ Nò pinyuwe máálenle re lin nó m peikée re liké nónnéfatene yē, nōn tinkáhá-káhá ne kətə-pə, li ye tíyesele aní n nómópúlē. ⁴ Amá ani pee tíyese nónnénnómópú kani m má nké nónnésoi kémee meýā wa ne nketə-pə, ani pee meýíkíyiki m pelaalē líka áí yé pee kò nó m párilē. ⁵ Mewéesesəho men nókénécəpe úye m párilē uké Uléécaa me we, uké u hē. Nfanare kuu ye ne nípá úye hē. Uu ye cési. Un me u n we, u ye hele. ⁶ Amá li pise re uké nfatene m má uú ne welu, úu kape n tíru. Nkó yee n tíru ye we yare ániwalé ke kuyə aku n síkai lin tánai. ⁷ Liute úu kape musí re u yé fe uu Upíima kémee linyine yenu. ⁸ Usoi unyine lo, ukemúnjé áke kelō keše tū. Kéyu ne kepire kuu uicee nnéi kémee sone.

Iwe ne memá kecáá nstmé

⁹ Nókénécəpe unyine un íwe m má, uké mpóonare-i n we ke Uléécaa uú ne u ní taásene nnya. ¹⁰ Amá Kirisi ukó nkó yee m má, uké mpóonare-i n we ke Uléécaa uú ne u n cépisene nnya. Asei kecáá, umámá isoi ye tenene kekéripi nní yare kuyúí mefele. ¹¹ Ntunje ye leemele nn nímákasi, nn meýúí kólaase, mefele ame lólu, mensone nn tene. Limécə ke umámá isoi ii ye mekáikái tene, lē kuu ní we un wai áí ne kei pá.

Pipeikée nkó

¹² Nkó kai ye m peikée un kahari ye únarekomē le. Lin pipeikée u m masí, kuu n feriyē nnya, Uléécaa yé nfáa u pa re ihéé. Mmē kuu yekeilē te uké pepēe u ní la pa.

¹³ Lin ye úye m peikée re liké akópe kémee u ritépə, úu kape ye maa re: "Uléécaa yee né peikée." Mewai kópe áme yé fe meké Uléécaa peikée. Uricurúu úu ye kò úka peikée re uké mewai kópe wa. ¹⁴ Amá nípá úye líkáipi-káipi cire lee ye u pasai ai akópe kémee u tépə.

¹⁵ Líkáipi-káipi lē lin m pi, lin meýā n wa, ai pee u pasai ai akópe kémee tépə, akópe pòə

pelu aa pɛ́e nɛ nkpɔ wɛrɪ. ¹⁶ Ani kapɛ nɔ́mɛ́nɛ́cɪrɛ n kiraasɛntɛ, pinémáɾɛcɔ lala kɛcɪrɛ. ¹⁷ Lɛ́ nnéí lɛɛ áí kusa ń nyamí kai yɛ usoi n hɛ yɛ Uléécɛaa yɛɛ keyómɛcɛaa-pɔ ń wɛ kémɛɛ léérilɛ. Uyɛɛ keyómɛcɛaa-pɔ metéí likó nnéí wa. Uu yɛ consɛ. Kuɲmaha áku ukɛmɛé wɛ. ¹⁸ Uricuruu yɛɛ la uké nɛ unsímé ritiki uké nɛ nfáa ró hɛ tɔ́kɛ nɛ lɛ́ nnéí kuu n wapisi kɛcɔpɛ lifoi nnya. Unsímé mmɛɛ aseí lɛ.

Uléécɛaa nsímé kutu picɔ nɛ mpitiki

¹⁹ Pinémáɾɛcɔ lala kɛcɪrɛ, ani kɔ́ tɛ mɪpá úyɛ uké yɛ n wɛlu rɛ uké uuɔ kutu ricɔ, úu kapɛ yɛ nɛ nsímé n yɔ́nɛ, úu kapɛ yɛ kɔ́ kuwɔ́i n wélú. ²⁰ Usoi kuwɔ́i áku yɛ lɛlɛɛ Uléécɛaa inipɛɛ-i aseí n tíkílɛ́ wa. ²¹ Lɛ́ nnya, ani lɛ́ nnéí lɛɛ yɛ usoi mékperinkpɛ n waisɛ riyá, ani kɔ́ rikpákárá pííma yá, ani kɔ́ nɔ́mɛ́nɛ́cɪrɛ cɛpɪsɛ aní nɛ nsímé mmɛ́ kɛ Uléécɛaa uu nɔ́sínɛ́fa-i n wa yósu. N yé fɛ nn nɔ́anɛ́yɛ lɔ́lu.

²² Ani kapɛ nɔ́mɛ́nɛ́cɪrɛ n kiraasɛntɛ nɛ Uléécɛaa nsímé kutu picɔ ɲmanɛ. Amá ani yɛ kɔ́ lɛ́ knn mɪ ma ritiki. ²³ Uyɛ un yɛ nsímé kutu rincɔ, unsá yɛ kɔ́ pɛɛ lɛ́ knn mɪ ma rintiki, u wɛ yarɛ usoi nkó yɛɛ yɛ kɛnɪpɛɛnyánei kémɛɛ lɛ́ ɲmaa kɛ ukɛyɛ ake ń wɛ n yé. ²⁴ Un umɛcɪrɛ pinyánei m masí, uu tómpɔ uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ palɛipɔ lɛ́ kuu ń wɛ. ²⁵ Uléécɛaa isé yɛ nyamɛ nɛ íkɛtɔ-pɔ, ii yɛ kɔ́ usoi ilási kémɛɛ lɛsɛ. Nkó yɛɛ i n kééni un mɛsɛrɛ ikɛcáa ukɛmúnɛ́ wailɛ́ yɛ nɛ umpehé lɛ. Uu yɛ kutu i ricɔ uu mɛsɛ nɛ mɛsɛ i palɛipɔ, amá lɛ́ kii mɪ ma kuu yɛ pitiki nɛ kɛ́yɛ m mahanlɛ́. Uléécɛaa yɛ liute uyɛ kpálɛnɛ un lɛ́ kuu n wai kémɛɛ mpɔ́ɔnɛrɛ-i wɛ.

²⁶ Uyɛ un m músu rɛ u uyómɛyáhaa lɛ́ kúu pɛɛ unnɔ́ pitɪnɛ nyu, un umɛcɪrɛ kiraasɛntɛ, upiyómɛyáhaa yɛ méwoo lɛ. ²⁷ Piyómɛyáhaa kɛcɪrɛ pɛɛ ápi ncaai ńka m póriilɛ́ kɛ Uléécɛaa uu yɛ n ɲmurei yɛ mpí: Usoi uké yɛ sikúmampipi nɛ pikúmamnɔ́si ncóɲ kémɛɛ picomɛ ha, uu kɔ́ kɛtɛ́ nké kɛcáa mékperinkpɛ likó nɛ umɛcɪrɛ kaasɛ.

2

Ai pɪsɛ rɛ piké písoi nɛ picɔ kɛcɔpɛ n tési

¹ Pinémáɾɛcɔ, nɔ́ɔ nní Urópííma Yeesu Kirisi yɛɛ Uléécɛaa mɛyɔ́ɔpi m má nɛ kɛfa n tɛnɛlɛ́, áí nɛ sá rɛ nɔ́kɛ́ písoi nɛ picɔ kɛcɔpɛ n tési. ² Tɔ́kɛ́ kpísi rɛ Uléécɛaa ícápɪnɛ-i karí wɛ, umámá unyɪnɛ uu lompɔ, un wura kɛpalɛ nɛ mɛlapɛ néíkɔ́ tanaalɛ́, úwɛkɔ́ unyɪnɛ pɔ́ɔ kɔ́ lompɔ, un ilú kópe tanaalɛ́. ³ Nɔ́n uyɛɛ mɛlapɛ néíkɔ́ n tanaalɛ́ ríyɛ n waisɛ, ani u maa rɛ: Pɔ́ɔkɛ́ kam a kɛ́yukɔ́ɔtone nké-i tone, ani kɔ́ úwɛkɔ́ maa rɛ: Pɔ́ɔkɛ́ nyɛrɛ nɛɛ a kam a kɛtɛni-i aróna mɛtɛnɛ nté tone, ⁴ áí pitɛ́ɲɛ́ kɛmúnɛ́ kɛɛ lɛ́ nɔ́ wɛɛ? Ái nɔ́ lɛ́ wale yarɛ pɛpɛɛ yɛ písoi siyɛ-i rɪmɪpáí api kɛlɛnɛ nsímé túhaanɛɛ?

⁵ Pinémáɾɛcɔ lala kɛcɪrɛ, ani kutu ricɔ ani kóm: Uléécɛaa úu pɛ́ kɛ písoi api kɛtɛ́ nté ń nyáni rɛ píwɛkɔ́ wɛɛ uu pinfatɛnɛ nnya pi pansɛsɛ pimámáa? Pi Uléécɛaa iyɔ́ɔpi kuu nɛ pɛpɛɛ u ń la m mé́ kémɛɛ lonɪnɛ. ⁶ Amá nɔ́ áni yɛ pɛɛ úwɛkɔ́ waisɛ! Ái pimámá pɛɛ íwɛ nɔ́ wai pin kɔ́ sitahai nɔ́ séleii? ⁷ Ái pɛpɛɛ rɪnyíri sɔ́nɛ tɛ́ kɛ Uléécɛaa uu nɔ́ ń séleí caaii?

⁸ Uléécɛaa Nsímé ritɛ́lɛ́ yɛ maa rɛ: A upóɔ n la yarɛ kaa ripóɔ́cúruu ń la. Uléécɛaa iyɔ́ɔpi isé yɛ iyɛ́. Aseí kɛcáa, nɔ́n i n tíkílɛ́, li nyamɛ. ⁹ Amá nɔ́n písoi siyɛ-i m paílɛ́ nɔ́kɛ́ nɛ pi n tési, akópe kani lɛ́ wai. Li nyísɛlɛ́ rɛ áni lɛ́ kɛ isé ii mɪ ma ritiki. ¹⁰ Usoi un m músu rɛ isé nnéí kuu tíkílɛ́ kuu pɛɛ isɛ rilóó, isé nnéí kuu lɛ́ tilóó. ¹¹ Uyɛɛ mɪ maa rɛ: kapɛ iwásá wa, uyɛ́ cɪrɛ yɛɛ kɔ́ maa rɛ: kapɛ usoi kpu. Lɛ́ nnya pɔ́nsá iwásá n wa, kaa pɛɛ usoi kpu, isé nnéí kaa lɛ́ tilóó. ¹² Ani n símisi nɔ́n kɔ́ wai yarɛ písoi pɛɛ n nyu rɛ Uléécɛaa yé keyáa nɛ uisɛ́ pi túhaanɛnɛ. Isé yɛɛ íi yɛ usoi akópe mɪ pa yɛ nyí. ¹³ Ketahai kɛ́ kɛtúhaanɛ kémɛɛ, Uléécɛaa úu úka íwɛ tɛ́nɪnɛ yɛɛ úu yɛ uɔ́ íwɛ n tɛ́. Lɛ́ nnya, nkó yɛɛ yɛ uɔ́ íwɛ n tɛ́ yé nsímé kémɛɛ lɛ.

Usoi nfatɛnɛ nɛ uliwaiwai kɛcáa nsímé

¹⁴ Pinémáɾɛcɔ, usoi un n kpárálɛ́ tɛ u nfatɛnɛ málɛ, kɛ uliwaiwai áli kɔ́ pɛɛ lɛ́ nyísɛlɛ́, nfatɛnɛ mmɛ́ mpuri yé fɛ nn usoi riyɛ lɔ́luu? ¹⁵ In tɛ́ nɔ́unémáɾɛcɔ Kirisi ukó, utisi nɛɛ unósi unyɪnɛ yɛ wɛ, úu yɛ mɪpá keyáa kɛ́yɛ yɛ́ uké tã nɛɛ uké li, ¹⁶ nɔ́ unyɪnɛ uu pɛɛ u maa rɛ: A nɛ ripóɔ́ɔ n ɲmɛ a ha ilú tã aa kɔ́ lɛ, kúu pɛɛ lɛlɛɛ u m párilɛ́ u pa, likulaa yɛ pɛɛ kúyɛ?

¹⁷ Limēco kai nfatene kémee we. Usoidun n kpáralē te u nfatene mále ke uliwaiwai áli pee kō lē nyíselē, unfatene ye kpuwaalenle.

¹⁸ Amá in n la, unyine pō né maa re: Pō ne nfatene mále, néen mewai sone má. Né u pese re: Iye kaa yé nfatene m má, lipówaiwai ali kō pee lē nyíselē! Né né linéwaiwai ne pó nyíse re ne nfatene mále. ¹⁹ Pō ne kefa tenelenle re Uléecaa ye ucíreníne le, née yo? Pō alari mále. Aníri pō ne kō lē nyule, aa ye n terii ne iwame mepehē. ²⁰ Pō uníri nkó! Aa la pōké kō te usoi unsá ne uliwaiwai n nyíselē te u nfatene mále, unfatene nín kuláa kúka máa? ²¹ Ke urósáayaha Apiraham uu uliwaiwai ne n nyíse re u ne Uléecaa kefa tenelenle uu ukepípi Isaaki kpísi re uké ne nyónse nnya ke Uléecaa uu u sée re aseí ute. ²² Aa yē te unfatene ne uliwaiwai ye pee pénelenle lin ne kesé keisi aí ne nyíse re u meyíkiyiki Uléecaa ne kefa tenelenle? Uliwaiwai ye tíyesele unfatene nn pelu. ²³ Lelee Uléecaa Nsímé ritelé kémee n wólaalē kai lē wa re: Apiraham ye Uléecaa ne kefa tenele, Uléecaa uu lē nnya u séi re aseí ute, uu kō uu séi re uusanē. ²⁴ Nō yē te usoi liwaiwai kémee ke Uléecaa uu ye ne yē te aseí ute lo, aí unfatene kémee nmanē.

²⁵ Uléecaa ye limēco unósi wásánkaí Rahapi pansesele aseí ute uliwaiwai nnya. U pee Isirayeli pikó pitume yósile, uu wai uu pi léní api nwahacee tiki apí ne tómpo. Mewai mē kémee ke Uléecaa uu yē te u aseí ute le. ²⁶ Yare ke ipíne yee íi nfáa m má ii n kpuwaalenle meco ke nfatene mee nín ye nliwaiwai ne n nyíse re n wele pō kō kpuwaalē.

3

Tilémpi pitine

¹ Pinémárecō, áni kape n la nōké nónnénéí Nléecaasimé n céési. Nō nyule rísonē nmaa re Uléecaa yé kam uu ne tó mpí tōo nní n céési túhaane ai picō tōsu. ² Tō ye ntónéí mmú méwee kulúi kémee meyá púnnele. In te unyine ye fe úu ye mémaa púnne, liute ye pipele masile. U yé fe uu umecire tini. ³ Tō ye isā nnō-i ákpaláa wale íi ne kom ii ró m pakarelē in tó tíkile. ⁴ Ani kō áninōi ripái nké: Mpá ne ampiye mmú, kuyō pape-pape kun a n kpáulē kun ne n tōsu, ketíkíí sínsápi kenyine ke autíkíí uu ye n carii un ne ncée a tikiselē. ⁵ Limēco ke rilémpi arí we. Isoipíne kelō sínsápi kenyine ye ke, amá ke ye pee mewai píima wale.

Ani ripái lē ke kenakpéréé ake ye n fe ake kuhópe píima nmaasi! ⁶ Tilémpi pō ne kō nna ncō le. Kei ye mewai kópe kelō kee irópine kémee n we. Nna teneciré kémee-pō kake léeri ken irósoi nnéi kémee irópine silō tōrōo mékperinkpe pōrii ne ntókpō keyaa-pō. ⁷ Asei ye nye re iyúisee ne sinúipi ne liyúikó lee m múnui ne míni kémee ikpintomé nnéi ke kesoiipi ake feríye aké tini. ⁸ Amá usoi úka úu rilémpi feríye uké tī. Likópe linyine ye ni lee aí kútine n we. Melō mee ye n kpu mee rikemee yipaalē. ⁹ Tē kari ye ne Urósáa Upíima rinóo sone ritikise, tē cire kari ye kō ne sisoipipi kuu n wa sin umeco we anóo wa. ¹⁰ Nnóo nse mme-i ke rinóo sone ne anóo kópe aa ye leeme. Pinémárecō, áni kape ye lē wa. ¹¹ Míni lari-lari ne metule-tule yé fe ame ripíye nhōi nse-i n léentii? ¹² Pinémárecō, kúfikiyee yé fe aku Olifiyee apipi maruu? Fiinyi kuléé yé fe aku afiki maruu? Kenyásilō nnihōi nín yé kō fe nké míni lari lesemē.

Mewéesesohō mee Uléecaa kémee n léeri

¹³ In te nōkenécōpe unyine ye nyáni re u mewéesesohō ne menyuwe má, uké tíyese piké uisoi sone ne umewai sone kémee lē yē. Uliwaiwai liké n nyíselē te uisoi ye ninule un kō mewéesesohō má. ¹⁴ Amá in te nósínéfa ye túlúle, nōn íkenene nósínéfa-i wailē, áni kape nkpáni nóménécíre n taáselē nōn nóménécíre kiraasente, nōn nsímései yálē. ¹⁵ Mewéesesohō mē áme keyómecaa-pō léeri. Ketē nté mekó ye mē. Kuníri kémee kame léeri. ¹⁶ Kei ke kufatoi ne íkenene ii n we, méwoo méwoo mewai ne mewai kópe ncōpuri yē kō kei n wele. ¹⁷ Mewéesesohō mee Uléecaa kémee-pō n léeri mewee fói yee meké n nyamí ne meketō-pō. Lē memáá, áme kō pitele má. Me ye kō mpá yo n wailē ne kemúnjé. Me ye kō tíyesele usoi ne

ucō api kómēine, amē kō ucō meyá íwe tēni amē kō mewai sōne wai. Amē pikóólentēne nē kecáá kecáá mewai má. ¹⁸ Pēpē rinōō rise n wéési yèè nkīnīnīe kēmēe nē picō nkīnīnīe kale. Pikulaa yēe rē pi yē panselē aseī pite.

4

Usoi un ketē nté likó usane, u Uléecaa ulaarō le

¹ Yei kē pitele nē pinákaankēe apí nē nókenémēe leeri, insá nólínékáipi-káipi lēe nó rí lémaalē kēmēe? ² Nō yē linyīne káipile, amá áni yē fe nōké li yē. Ani yē picō likó inípe n tapaalē yarē nōké pi kō, amá áni yē kō líka yē. Nō pitele wailē nōn kō nákaankēe, amá káni yē Uléecaa m pise rē uké nó hē nnya, áni líka má. ³ Mpá nōn kō Uléecaa m pise rē uké nó hē, káni pipise n nyu nnya, úu yē nó hē. Lē kani rí la nōké nē nólínékáipi-káipi n wa kani yē pise. ⁴ Nō mpí nōō áni nní Uléecaa ŋmane nē kēfa n tenelē, áni nyu rē usoi un ketē nté likó n la, u Uléecaa ulaarō lēe? Nkó yēe ketē nté likó rí la yē panselē Uléecaa ulaarō. ⁵ Nō nyu rē nsímé mēe Uléecaa Nsímé ritelē kēmēe rí we yē méwoo nkó lēe? Mmēe mmú rē: Uléecaa yē nfáa kuu kerómēe n wa lalē nē kēfa kēse, hái un nkēcáá iláarō wai. ⁶ U kō ípēelēe píima ró nyísēle. N yē maa rē: Uléecaa yèè píyuwélāa ncēe tápisile uu mpí pēe yē pimēcire rincépise ípēelēe nyíse. ⁷ Lē nnya, ani nóménécire ricepise ani Uléecaa metene n we, ani tasi ani kuníri ncēe tápisi, ku yē wuri nē ketaa-pō aku nó yá. ⁸ Ani nē Uléecaa rikō, uyē uké kō nē nō tikō. Nō pikópekōō mpí, ani nōanénípe nalē aké fū, ani kō nōsinéfa hēere, nó inōō ité ité pikó mpí! ⁹ Ani yē tē íwe kēmēe kaní we, ani n tēni nōn nkpō tū. Ani nnyei riyá ani ikpōtu tēni, nōnnépōōnare nké panse mpōōcaai. ¹⁰ Ani nóménécire Upíima keyu-i ricepise, u yē pēe nó ritaáse.

Ani kape yē picō akópe m palē

¹¹ Pimárecō, áni kape nóménécōpecire kecáá nkópe n símaane. Nkó yēe umárecō kecáá nkópe n símisi nēe nkó yēe akópe u m pālē yē kō isé akópe palenlē. In tē pō isé kecáá nkópe símisi áa kō pēe i tikilē, pō pēe lē iutúhaane lē. ¹² In kō nē Uléecaa mecire kóló yēe isé wa. Uyēe yé kō fe uu itúhaane i lē. Umecire yēe yé fe uu usoi riyu lolu nēe uu tíyese usoi uu pōlu. Amá pōō nní picō akópe m pālē, pō músu rē pōō úye?

Ani kape áyu n wéési

¹³ Nō mpí kamí nē mánē, nōō yē nní m maa rē: Tó neni nēe kóso kuyu nkú-i ha ari kei kuŋmē kuse tone ari kpéense ari kulāa yenu. ¹⁴ Nōō yē áni n nyu ricuruu rē íye kai kóso nó weesine. Nō we yarē melénē mēe n léeme áme yē kō nāŋai amē nē tenepō api mē paapō. ¹⁵ Li nē sá rē nōké yē maa rē: Upíima un n la, tó nfáa m má ari nní nēe licō nní wai. ¹⁶ Pēé kē nōō we nōn áyu wéési nōn nóménécire taáselē. Lipiyuwélāa pē mpuri ápi nyamí. ¹⁷ Usoi un lelee nē n sá rē uké n wa n nyu, unsá li n wa, akópe kuu wa.

5

Pimámá piké pimēcire tī

¹ Nō pimámá kam nkpeni nē mánē: Ani ntóosi mēe nó n leerine nnya tē ani sipupeila kóni. ² Nólínékó yē fōnile, nsepi nn nóménélape fulu. ³ Ncámé yē nōunéwura nē nōnnéwóóweni lonlē. Ncámé mme mēe nyíse rē nólínéwaiwai ái nyamí, nké pēe kō nó li yarē nna mēe tore. Nō memá kóóile ani curii, in kō nē siyáa tōrōō kēmēe karí we. ⁴ Nō pikeikó pēe nōsinécare-i n keisi rísone pihéele ye, liitu ii keyómecaa-pō tulu. Nōpinékeikó yē tēnile, piitu ii Upíima, rínaŋe nnéi ute atu-i lompō. ⁵ Nō nōínēsoi kēmēe ketē nké kecáá rínaŋe konlē ani kō nóménéla wai, ani le ani mékpō wai yarē isee kapí nē keyáa pikópe n sí. ⁶ Nō yē aseī ute akópe palē ani kō u kopu úu yē nē nó náasi.

Isoi niŋe-niŋe piluke nē piyómeyáhaa kecáá nsímé

⁷ Lẽ nnya pimárecɔ, ani n kahari nɔn ne mɛ́ Upíima uké ha ne pɛɛmɛ. Ani yẽ lɛ ke ulame uu ye n kahari ikónɛ foi ne itórɔɔ íí ne cuuni, un mɛ́ te u yé kam uu ukecarɛ-i iluke sɔnɛ kpasi. ⁸ Nóké kɔ limɛɔ n kahari nɔn taalɛ, Upíima mekame ye nnyáã wale.

⁹ Pimárecɔ, áni kape ne nómenécɔpɛcɛre n tɛnaane, insá lɛ Uléécɔa yé ne nó túhaane uu akópe nó pa. Utúhaane ye rinɔnɔɔ-i pinyere masile. ¹⁰ Pinémárecɔ, ani antepuye pɛɛ ne Upíima rinyiri n simisi íwe ne pinnɛɛ m paílɛ, aní n nɛnú nɔn ne pimɛɔ íwe kémɛé we. ¹¹ Ani yẽ te tɔ ye pɛpɛɛ pimɛcɛre pimúlɛ ní fe maa re pi pinarekomɛ le. Nɔ Yɔɔpu kecáá nsímé kónle re u pɛɛ ikari wale, ani kɔ yenu lɛ ke Upíima uu kétɔ-pɔ u n he. Upíima yèè písoi íwe píima ténle uú ne kɛfa pi fénne.

¹² Pinémárecɔ, mɛ́pá lin íye n we, áni kape ye ne keyómɛɔa nɛɛ ketɛ́ nɛɛ líka mpuri ritá nóké ne wéeri. Nɔn te “ɛɛɛ”, líké “ɛɛɛ” nɔn te “eehei”, líké “eehei”. Uléécɔa úu kape ne nó n túhaane uké akópe nó mɛ́ pa nnya.

Pitóikó kecáá piyomɛyáhaa

¹³ Nɔ unyine ye íwe kémɛɛ we, nɛɛ yo? Liute uké keyómɛ yáási. Nɔ unyine ye mpóɔnare kémɛɛ we, nɛɛ yo? Liute uké ipakare siyomɛ ne Upíima pakare. ¹⁴ Nɔ unyine ye póólú, nɛɛ yo? Liute uké Uléécɔa icápinɛ piwééɛɛ sée api Upíima rinyiri ne mékpɔ u n nɛɛsi pin ukecáá Uléécɔa yáási. ¹⁵ Nfatene piyomɛyáhaa yé utóikó riyu lɔ, Upíima uu u pɔise. In te akópe anyine kuu wa, Upíima uu u sárei. ¹⁶ Lẽ nnya, mɛ́pá úye uké ye uakópe uucɔ yámne, mɛ́pá úye uu ye kɔ uucɔ kecáá Uléécɔa yáási nóké ne mɛ́ peí nnya. Nkó yɛɛ Uléécɔa keyu-i aseɛ n tíkílɛ piyomɛyáhaa yèè pikɛi píima wale. ¹⁷ Elii ye pɛɛ kesoipipi le mɛ́rɔcɔ mmé. Uú ne Uléécɔa tɛni re ikónɛ íi kape cuũ. Ikónɛ íi mesei picuũ yá aɲmɛ́ ataani ne iwáre ikpuulũ. ¹⁸ Uu kɔ limɛmáá yáási re iké cuũ, Uléécɔa uu ikónɛ cuunse, iluke íi ketɛ́ kecáá wai.

¹⁹ Pinémárecɔ, nó úye un aseɛ ncee n tíye un m pɔ, nó unyine un kei u m pɛɛpɔ, ²⁰ ani n nyu re nkó yɛɛ ukópɛkɔɔ ncée mmɛ́ kuu n tíye uu pɔlu kémɛɛ m pɛɛpɔ, ye usoi nkɔpɔ-i lésele Uléécɔa uu kɔ lɛ nnya akópe mɛ́yã tinne.

Títelé foí ke Piyee uu n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Yeesu Kirisi utumε kapi ye n sée re Piyee yee rítelé ntí wói. Kirisi pikó pee pee mēkee Asii awélé anupū anyine kēmeε n yekaalē ke Piyee uu rítelé ntí wólu. Piyee ye ró símisi re Silasi kuú ne ritiki uú ne rítelé ntí wólu (5:12). U ri wói re piké ne ti rikóónú. Papilōni-i kuu ri wói, lelée re Rōm-pō. Kirisi pikó fale pee Asii ketē kecáá ní we kuu ri wōipō (2:2). Kapi Kirisi pikó nnya kapi kei we yare písáne. Pi ye ne isímé pi kparaile, pin kō piwéékuse ne pi lémaalē. Lē nnya ke Pōoli uu pi ηmóópúsēlē te piké ikari ne kéyu mahā pin Yeesu Kirisi inípee tapaalē. Pi ne uyē pee nkpeni kesé íwe ise le.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Piyee ye ipakare ne íwele wale uú ne pepēe uritelé ntí ní kēē léise lē ke Uléécaa uu piayu n lo uu kō ne Yeesu Kirisi nkpō ne umeyise tiki uú ne tíyese apí n tálē (1:3-12).
2. U pi ηmóópúselenle re ápi kape lōpile, piké isoi yee n kpáailē Kirisi kupéneco kēmeé n le (1:13-2:10).
3. Piké ne Kirisi m paílē, api pee piisoi kapi yé pipeikēε kēmeε n le ne nyíse re pi unsímé ne aseí tikilenle. Uu kō icélaa pi pasii yee yé pipiyupipikei kapi yé n wai kēmeε pi n yóriye. Uu kō pisihúú kēmeε metone ne piicápine kēmeé ne pi ne pepēe ápi Uléécaa n nyu metone kēmeε icélaa pi pasii (2:11-4:19).
4. Títelé ntí uwale ye nté Kirisi pikó icélaa palenle re piké ye píweluke kēmeε ikari m má pin ne lē ke Uléécaa uu pi n yekeilē tálē (5).

Iyáhaa

¹ Née Piyee. Ne Yeesu Kirisi utumε le. Née nō ke Uléécaa uu n wée re ani panse upikó rítelé ntí wólu. Nō písáne le nōn Pōnti ne Kalasii ne Kapatōosi ne Asii ne Pitinii sitē kecáá yekaalē.

² Sāa Uléécaa ye nō wée yare kuu mēkee-me ní ma. U Nfáasone ne ritikile uú ne nō wéle uu iyaa yekei re ani Yeesu Kirisi m pakarelē ani kō umenye wole ani funi.

Uléécaa uké ípēelēε ne nkíninje meyá nō he.

Tóké meyktyiki n tálē te Uléécaa lisone ye wemele

³ Tō Urópiima Yeesu Kirisi usaa Uléécaa pakare. U íwe meyá tó ténle uu Yeesu Kirisi meyise pikpōkpō kēmeε ne tiki uú ne nfāa fale ró he. Lē nnya kari tálē te tō nfāa yē. ⁴ U kō nfāa fale ró hele re tóké lisone lē yē. Ai ye fōni, ái ye mékperinkpe wa, ái ye kō caai. ⁵ Nō kecáá ke Uléécaa uú ne unnahe m paílē, un nō múlilē te nō ne kēfa u tene uké ne nórínēyu lo nnya. Siyāa tōrō kēmeε kuu lē wainē liké nyíse.

⁶ Mpá kai nēni nní m pise re liké ncón mpehē mpehē kēmeε nō m peikēε re nōanépōo aké n caailē, ani ne mpōonare n cōpisi. ⁷ Li lē wale re liké yé te íye ke nōnnéfatenε nsone nn sá. Wura yēē caaile. Mpá ne lē, pi ye uyē ticuruu nna kēmeε wale piké unsone yē. Nōnnéfatenε ye wura ríyu fele. Limēcō ke Uléécaa uu ye nōnnéfatenε musí uké nnsone yē. Lelée yé tíyese aní ha keyáa kē ke Yeesu Kirisi uu umēcire ní lesene uké nō n nyíse, pisoí iyáhaa ne ipakare ne ríyu yenu. ⁸ Nō u lalē áni kahanε u n yē. Ne nkpeni-me áni kahanε u n yē, amá nō kō pēε ne kēfa u tenelenle, nōn kō mpōonare ne cōpisi ái kumúnjé má, lin kō ríyu má. ⁹ Ke Uléécaa uu nōanéyu n lo nnya kani lē ne mpōonare cōpisi. Kani Yeesu ne kēfa n tene kulaa ye kpē kani n yē.

¹⁰ Antepuye ye pee mēkee wéesile piké píyulale pē kumúnjé yē. Pi pee mēkee-me lihēehēε lē kani n yósune nsímé símisile. ¹¹ Kirisi Nfáasone ye pee pikeméε wēle nn hái mēkee-me pi símisi íwe iyē ke Kirisi uu meluke m má ne ríyu tē kuu n sōnti uké ní yē. Lē nnya kapi wéesi

api pereí n̄s̄one piké yē tē kumúnjé kúye-i nē íye kai s̄onti liké lē wa. ¹² Ai pi nyíse api yenu rē ái piricuruu kē nsímé mmē kapi n s̄imisi n̄r̄ nē mánē, amá n̄ kn̄r̄ nē mánē. Mmē kē pep̄e Nsímé K̄ecir̄e n̄o n yóólē api k̄o n̄eni nn̄i n̄o s̄imisi. Nfáas̄one mēē keyóm̄eaa n léeri n̄n̄a k̄ap̄i nē n̄o s̄imisi. Piléécaatumē ricuruu yē lalē piké nsímé mmē ceri.

Mefine mēē nē Uléécaa n sá

¹³ Lē n̄nya, ani lē kani yē n wa k̄ecáá n̄ókenémúnjé n wailē. Ani m̄pá yo n wai nē kemúnjé, ani m̄yíkíyiki n tálē tē Uléécaa yē nē k̄efa n̄o fén̄ne uu Yeesu Kirisi m̄kamē k̄ém̄e ih̄e n̄o pa. ¹⁴ N̄o siwá lē s̄e yē m pakarē. Lē n̄nya, áni kap̄e n̄ómenéla n tikilē yarē kan̄i p̄e r̄ we áni m̄eka nyu. ¹⁵ Ani Uléécaa m̄ec̄o n we n̄on likópe kaas̄e. Uyē n̄o s̄e. Ani n̄ómenéwee nn̄éi k̄ém̄e n k̄p̄āil̄ē yarē kē Uléécaa yē n̄o r̄ s̄e uu n k̄p̄āil̄ē m̄ec̄o. ¹⁶ Li w̄olaalē tē: Ani n k̄p̄āil̄ē yarē kē n̄e n k̄p̄āil̄ē m̄ec̄o.

¹⁷ N̄o yē n̄on Uléécaa n yáási, n̄o yē u s̄e rē Sáa. Uu yē úka keyu rip̄āi uké kelenē um̄ewai k̄ecáá u túhaanē. Lē n̄nya, li nē sá rē n̄óké lē nn̄éi kani n̄óin̄esoí k̄ém̄e n wai k̄ém̄e u n wuru. ¹⁸ N̄o k̄o m̄yíkíyiki nyulē rē ái linyinē lē yē n caai yarē nn̄i n̄wóóweni n̄e wura kapi k̄p̄isi ap̄i nē n̄óan̄eyu l̄olu ap̄i nē n̄opin̄ekpurē m̄ewee mēē ámē kuláa kúka m má kapi n̄o rint̄ér̄j̄e k̄ém̄e n̄o les̄e. ¹⁹ Amá Kirisi m̄en̄yē s̄one mēē r̄iyu m má k̄ap̄i nē r̄o l̄es̄e. U we yarē inyó̄ns̄es̄an̄ yē ii r̄ika n caailē, ii k̄o r̄ika t̄er̄l̄ē k̄ap̄i nē r̄o nyó̄ns̄e. ²⁰ Uyē kē Uléécaa uu hái m̄ek̄e-m̄e w̄e uu kelenē m̄pá yo wai rē uké p̄isoí ayu l̄o. Uu k̄o nk̄p̄eni n̄o n̄nya siyáa t̄or̄o ns̄i-i u les̄eri rē liké n̄o yó̄riyē. ²¹ Uyē kani ritiki an̄i nē Uléécaa k̄efa t̄enē. Uléécaa uyē p̄ik̄p̄ok̄p̄o k̄ém̄e u yukus̄e uu r̄iyu u wais̄e rē n̄óké nē Uléécaa k̄efa t̄enē ani k̄o nē u n tálē n̄nya.

²² N̄o nk̄p̄eni ns̄im̄éseí mēē yē us̄oí r̄iyu n l̄o pakar̄elen̄l̄e ani p̄e nē fe ani m̄yíkíyiki n lakaanē n̄s̄one. Lē n̄nya, ani nē n̄os̄in̄éfa nn̄éi n lakaanē, ái kap̄e k̄ecáá k̄ecáá. ²³ Uléécaa Nsímé yē t̄iȳes̄e ani nfáa falē yenu. Ani nfáa falē yē yarē kapi yē k̄esoip̄ipi k̄e yē n kpu m m̄ari. Uléécaa Nsímé n̄n̄ we yarē nluk̄epuri mēē yē n caai. N̄n̄ yē caai. M̄es̄ér̄e kn̄r̄ we nē nn̄faa.

²⁴ K̄esoip̄ipi yē we yarē m̄eyúí.

K̄eriyu k̄ak̄e yē n yē yarē m̄eyúí m̄ef̄el̄e.

M̄eyúí yē k̄óós̄il̄e m̄ef̄el̄e amē s̄ur̄ii.

²⁵ Amá m̄es̄ér̄e kē Up̄iima Nsímé K̄ecir̄e p̄óo yē n we.

Nsímé mmē kapi nn̄i Nsímé K̄ecir̄e k̄ém̄e n̄o r̄iyóó.

2

¹ Lē n̄nya, ani rik̄p̄ákár̄a nn̄éi mpuri nē nn̄ó̄m̄e nē k̄ecáá k̄ecáá m̄ewai nē kufat̄oí nē iwóh̄ó r̄iyá. ² Ani Uléécaa ns̄im̄é n la yarē kē siwá f̄en̄f̄éí asi yē nn̄i m̄ep̄e s̄one r̄i la, liké t̄iȳes̄e n̄óké n̄s̄one pap̄isi, liké k̄o n̄óan̄eyu l̄o n̄nya. ³ N̄o Up̄iima is̄oí s̄one pil̄el̄é mas̄il̄e.

Kirisi pikó yē Uléécaa mpuri pikó lē

⁴ Ani nē u rik̄o, uyē rip̄ar̄e k̄ecir̄e t̄e yē nfáa n h̄e kē p̄isoí ap̄i n k̄esi, Uléécaa p̄óo r̄i w̄e rē t̄et̄e uinip̄e-i rin̄éik̄ó. ⁵ N̄o ticuruu, n̄óké k̄o n we yarē apar̄e nyē nfáa m má. Nyē kē Uléécaa uu k̄p̄isi, uu t̄iȳes̄e Unfaas̄one n̄r̄ nē uk̄eȳo u m̄om. Kei kan̄i yē pil̄éék̄ó icápin̄e n wai, pil̄éék̄ó p̄e pin̄faa n k̄p̄isi pin̄ nē inyó̄ns̄e kuu r̄i la u wai, uyē un k̄o Yeesu Kirisi n̄nya i pakar̄ent̄e. Uléécaa Nfaas̄one k̄ém̄e kē liinyó̄ns̄e iyē ii léeri. ⁶ Li Uléécaa Nsímé rit̄el̄é k̄ém̄e w̄olaalē tē:

Nē rip̄ar̄e kē Uléécaa uu n w̄e tin nn̄éi má k̄p̄is̄il̄e

k̄é Siȳo-p̄o kar̄ii rik̄é pan̄s̄e k̄enui rip̄ar̄e.

Uyē un nē r̄i n tálē, úu is̄eí m̄eluke má. ⁷ Tip̄ar̄e t̄e n̄o mp̄i n̄o nn̄i nē k̄efa n t̄en̄el̄é k̄ém̄e kuláa p̄iima m̄al̄e. Amá r̄i pep̄e ap̄i Uléécaa nē k̄efa n t̄en̄el̄é k̄ém̄e w̄el̄e yarē lē kapi nn̄i Uléécaa Nsímé rit̄el̄é-i n w̄óí rē:

Tip̄ar̄e kē pim̄ó̄m̄e ap̄i n fóm̄p̄o t̄e nk̄p̄eni pan̄s̄e

tikεcιre tee kenui-i n̄ we. Li kɔ wɔlaalɛ tɛ:
Tipare rinyine ye ri ke pisoι api ye rinkpɔu,
kuparecaɲaa kunyine ye ku kpεe ye pisoι n lóise. ⁸ Ke pisoι pɛ api Uléεcaa nsímé pipakare
n̄ ye nnya kapi ti rikpɔu. Lɛ kai kɔ hái mekke-me we re liké pi wa.

⁹ Amá n̄ ne mpuri mm̄ ke Uléεcaa uu n wée le. Nɔ piléékɔ́ icápine le pee uyóopi inyóonse
n wa. Nɔ Uléεcaa pikó le. U nɔanéyu lɔle uu metéi kémeé nɔ yekei re ani umɛwai píima pisoι
riyóó. ¹⁰ Ani pee mekke Uléεcaa mpuri pikó, amá nɔ nkpeni umpuri pikó le. Uléεcaa úu pee
mekke íwe nɔ t̄é, amá u nkpeni íwe nɔ ténle.

Isoi kai m pise re Uléεcaa ukéikó uké li

¹¹ Pinésáne lala kecire, nɔ ket̄ nté písáne le pee pincee n tósu. Ne la ké nɔ rinmóópuse re
ani nómenécire t̄i, ani kape likáipi-káipi lee ne nɔ n tɔpu n tikilɛ. ¹² Nónínsɔi kani n le nɔn
ne pepeé ápi Uléεcaa n wuru kémeé we iké n nyam̄. Lin lɛ n wa, kei kapi yé pee nɔ n̄ wóhɔsi
re nɔ mɛwai kópe wai, api kei nómenéwai sɔne yenu api Uléεcaa ríyu waise keyáa k̄e kuu n
sónti.

¹³ Ani Upíima nnya sisoipipi iyóopi nnéi yee ket̄ kecáa n̄ we m pakarelɛ. Ufoi yee uyóopi
yee ket̄ nnéi kecáa r̄naɲe n te. ¹⁴ Ani kɔ pepeé umetene n̄ we m pakarelɛ. Pɛ kuu túm̄ei re
piké ye piwaikópekɔ́ kutu ripasa, piké kɔ pepeé lisone n wai ríyu waise. ¹⁵ Lɛ ke Uléεcaa uu
n̄ la lee re ani lisone n wai, pin̄iri pee ne nɔ n kɛɲene piké ne rinséé nnya. ¹⁶ Ani n we yare
pisoι pee ápi úka kecáa n t̄ú, amá ani kape pee re káni nní úka kecáa n̄ t̄ú nnya, nɔ rikpákára
mɛwai m má nɔn mekkecáa yáriilɛ. Ani n we yare Uléεcaa pikeikó. ¹⁷ Ani ye m̄pá úye m
pakarelɛ. Ani nópinémáreco n la, ani Uléεcaa n wuru, ani kɔ uyóopi ríyu n waiselɛ.

Kirisi íwe kari yé m pail̄ tɔn ne irókó le

¹⁸ N̄s pikeikó, li pise re nɔké nómenécire ricepise ani nópinékeisaa n wuru. Ai pɛ isoi yee n̄
nyam̄ pin kefa láárú ɲmane, amá ne pɛ mekó mee m páápú kani yé m pakarelɛ. ¹⁹ Li nyamle
re m̄pá pin usoi íwe n lukeise kái peé ne n sá re uké n le, li ríyu mále re uké Uléεcaa kuú ne
asei n t̄ikilɛ nnya n kahari. ²⁰ Asei kecáa, tíyu ríye kai má re usoi uké uncaai nnya íwe n
yenaalɛ. Amá in te usoi ye lisone wai un kɔ peé ne íwe kahari, li Uléεcaa inipee-i lisone le.
²¹ Lɛ ke Uléεcaa uu ne nɔ n sée re ani ye wa ye lɛ. Kirisi p̄s ne kɔ nókenécáa íwe lile uu ne
nɔ nyíse re ani uncee n tikilɛ. ²² Uȳé uu akópe áka wailɛ, nnóome r̄ika n̄n ketume unnɔ-i
léeme. ²³ Pi u lámaankeele, amá uu úka alé c̄ei, api íwe u lukeise, amá uu úka sisikee, amá
umεcire kuu kp̄isi uu Uléεcaa yee aseí ne n túhaane anipe-i wai. ²⁴ Arókópe kuu kp̄isi uu
ukecáa wai apí ne kunapéékɔ́ kecáa u karií re akópe aké kerókáa le, tóké pee lelee n̄ nyam̄
Uléεcaa inipee-i n wai nnya. Uakp̄e nyee tíyese ke tóo ne peí. ²⁵ Nɔ pee mekke-me nyéreile
yare sipoipipi see m pɔ. Amá nɔ nkpeni useesé ne uyee nókenécáa m̄ pail̄ kémeé pelele.

3

Pinósi ne pipila kecáa nsímé

¹ Limεco kaí we ne n̄s pinósi kémeé, ani nómenécire ricepise, m̄pá nɔ úye uké uula m
pakarelɛ. Lelee yé tíyese pɛ pila pee ápi nókenécɔpe Uléεcaa nsímé ne kefa n tenelɛ api
nónínsɔi sɔne yenu. M̄pá n̄nsá nsímé mm̄ n s̄imisi, pi yé peé ne Uléεcaa kefa tene ² re
pi nóínsɔi sɔne kani n le nyáni nnya. ³ Ani kape ne ipiɲe kecáa melape lekaa-lekaa kutu
n cɔlɛ, yare nní pinyúpipahaa ne wura ikólé ne il̄ú sɔne pitánti. ⁴ Amá lelee Uléεcaa kémeé
ríyu m má lee nní melape lekaa-lekaa mee usoi kefa-i m pékaalɛ. Ame ye caai, áme ye kɔ fɔni.
Lelee nónnéfanaɲe ne nóínsɔi niɲe-niɲe kani n le. ⁵ Limεco ke pee mekke pinósi pee Uléεcaa
ne kefa n tenelɛ pin pipila pakarelɛ pin kɔ ne Uléεcaa tálɛ api ye pee lapisi. ⁶ Piuse yee nní
Sara yee pee ula Apiraham m pakarelɛ hái uu ye ne u séi re uusaa. Nɔn lisone n wai, n̄nsá
líka n wuru, nɔ panselɛ ukεpire pikó.

⁷ Limēcō nō pitisi, ani ne nōpinénōsi n we nōn rīsonē pi nareṣi re ápi páápú nnya. Nfáa mmē kē Uléécāa uu nō n hē faalaa, nō ne pē kuu kesē n hē. Lē nnya, ani rīyu pi n waiselē. Lin lē n we, líka áí yé pē nōpinéyómeyáhaa kēmēe nō púnēise.

Li pise re Kirisi pikó piké n lakaane

⁸ Ntórōō kam nō n símisine ye mmú re ani kemúnjé kēse m má nōn kēfa pēnelē. Umáreco nla nké nōkenémēe n we, ani ye kō uco íwe téni ani kō nōmenécíre n cēpiselē. ⁹ Ani kape ye mēwai kópe n cēikeene, áni kape ye kō alē n cēikeene, amá ani ye rinōō sōne usoi ritikise. Lē nnya kuu nō sēe re ani ye lē wa, rinōō sōne riké kō ne nō n tikilē yarē kuu m ma. ¹⁰ Li Uléécāa Nsímé ritelē kēmēe wólaalē tē:

Usoi un meyíkíyiki n la uké isoi sōne li liké kō siyáa nnéi u n láárú,
li pise re uké urilempi ne nsímé kópe tí.

Uu kō unnōō ne nnōōmesimé kááse.

¹¹ Uké umécire ne mēwai kópe tō. Uu lisōne n wai.

Uké nkínjine piwélāa ne kēyu m mahanlē.

¹² Upíima ye pēpēe aseí n tíkile inípeē tapaalenlē.

Un kō pipiyomēyáhaa kutu cōlē.

Amá u ye pēpēe mēwai kópe n wai kēpire ritōle.

¹³ In tē lisōne piwai kaní ne kēyu mahanlē, wóo yé pēe íwe nō n wai? ¹⁴ Ticurruu in tē lisōne kani wai nnya kani íwe le, liké nō n láárú. Ani kape pīsoi n wuru, líka áí kape ye kō nfasimé nō tā. ¹⁵ Amá ani nōsinéfa-i n nyu re Kirisi yēe Upíima, ani kō rīyu u n waise. Ani ye nōmenécíre n cápinelē nōn ne mé tē pin nō m pise re yo nnya kani nní meyá ne u tálē

¹⁶ nōké rinōō rīsonē yōsí ne ipakare. Ani kēfa n kpáiiilē, pēpēe ne nō n náási re piké nórínēyu kpu pin nō lámisi re nō Kirisi tikilē nnya, piké isei li. ¹⁷ In Uléécāa mēla, li kutōsi we nōké lisōne n wai nōn ne íwe le ne kani yé nōmenéwai kópe kecáa nnya íwe n le. ¹⁸ Asei kecáa, nkpō cirenínjē kóló kē Kirisi uu pīsoi akópe kecáa kpu. Uricurruu úu akópe áka má, amá uu pikópekoó kecáa kpi re uké ne Uléécāa kēmēe pi ha nnya. Pi u kpule uu kpi yarē kē kesoi pipi áke ye n kpu mēcō, amá Uléécāa Nfaasōne nn u yukuse, ¹⁹ hái uú ne pēpēe nkpō kuhore-i n kpániilē Nléécaasimé yóó. ²⁰ Pē ápi pēe Uléécāa pakare kumúnjé kpe-i kuu pēe ne pi n kahari úu la uké ukuwōi yukuse. Pēe uyē-i kē Nowee uú pēe ukutakai karií. Pīsoi nkáripí, pipaha ḡmane pēe kukemēe lompō, aku míni kecáa n tōsilē Uléécāa uú ne piayū lōlu. ²¹ Limēni mē ye míni kani ye nēni nní rí wólē ai nōanēyu lōlu kumíiri lē. Ápi míni nō wólē re liké nōinēpinjē kecáa mékperinkpē hēere. Pi míni nō wólē re liké nyíse re nō ne Uléécāa ténile re uké ne Yeesu Kirisi meyise pikpōkpō kēmēe ritiki uké ne nōkenémúnjé sōnukuse. ²² Uyēe keyómēcāa ritaá uú ha Uléécāa kuluke-luke-i kēyukōótone-i tone. Uanipe-i kē Uléécāa uu piléécaatumē ne lē nnéi lēe kei rīyu ne rīnanjē m má wa un likecáa tú.

4

Lē kapi ye Kirisi kēmēe isoi fale n li

¹ Kirisi ye uipinjē kēmēe ntóosi konlē. Lē nnya, ani ukemúnjé kē kecō m múílē nōn ne mé tē nōké íwe li. Nkó yēe uipinjē kēmēe ntóosi n kō yēē fele uu akópe piwai yá. ² Lē nnya, kái ne nēni n kpísi, áí pise re nōké Uléécāa mēla n tikilē nōn kō ne itunjē tōrōō nnyí kai nní ketē kecáa nō n tise nōinésōi le. Ani kape lē kē nōinēpinjē ii n káipinkēe n tikilē. ³ Asei kecáa, nō pēe mēkēe pēpēe ápi Uléécāa n wuru mēla meyá wale, nōn mékperinkpēwai ne pikáipinkēe ne pítaniré ne iluke picáainkēe ne pítaniré ikenjēne wai nōn piléé nyōōnse. ⁴ Li nképēni lipite pē nnōō yile re áni ye kō mēwai kópe mē piwai rikpá pimēcō. Lē nnya kapi nō lámisi. ⁵ Pi yé kam api pimēwai Uléécāa kēénkēe. Uyēe umécire cápinelenlē uké ne pinyánnyá ne pikpōkpō nnéi túhaane. ⁶ Lē nnya kē Kirisi uu Nsímé Kēcire riyóó uú ne pikpōkpō ricurruu pēne. Pi pimēwai kecáa ne pi túhaanele yarē mpa kesoi pipi kēye mēcō. Amá Nfáasōne nnya, pi yé nképēni fe api Uléécāa kēmēe nfáa m má.

Lẽ kapi ye Uléecaa liheehẽ rimmulũ

⁷ Mpá yo ketɔ ye nnyáã wale. Lẽ nnya, ani mesɔhɔ m má nɔn mpá yo wai ne kemúnjé, nɔké ne piyómeyáhaa n fe nnya. ⁸ Lẽ nnya, lẽ kani yé n wa lee re ani mesére nsɔne n lakaane. Nla yèè akópe meyã tinnelẽ. ⁹ Ani kusáne n wapaane. Ani kape ye kefa-i n nɔpu nɔn ne písáne yósu. ¹⁰ Uléecaa ye mpá nó úye linyine hele ne limpehẽ. Lẽ nnya, mpá úye uké uliheehẽ kpísi uú ne picɔ n léní. Nɔn lẽ n wai, nɔ pɛ lẽ pisoí le pɛ Uléecaa liheehẽ nsɔne m múlẽ. ¹¹ Lin úye n he re uké ye nsímé riyóó, liute uké ye ne Uléecaa nnɔ símisi. Lin úye n he re uké ye picɔ lẽ, liute uké rínanɛ mmẽ ke Uléecaa uu u n he ne picɔ n léní Uléecaa uké ne mpá yo kémee Yeesu Kirisi rinyiri nnya ríyu yẽ. Yeesu Kirisi uyee mpá píyei-pɔ meyɔpi ne rínanɛ te! Amí.

Kirisi iwe icɔ piluke

¹² Pinésáne lala kecire, nókenéwuú áke kape tɔ ne lẽ kai nní ne mpape nó m peikẽe yare nna mee nókenécáá kɔnu. Ai kape nó n we yare lisánja linyine ye ní. ¹³ Amá liké meyã nó n láárú re Kirisi iwe icɔ kani le nnya. Limɛɔ kai sɔnti liké nó n láárú, kumúnjé kpe-i kuú ha umeyɔpi ní lesene uké pisoí nyíse. ¹⁴ Pisoí pin Kirisi nnya nó n lámisi, liké nó n láárú re Uléecaa Nfaasone, Nfáyukɔ ye nókenéméé wele. ¹⁵ Nó úka úu kape íwe n le re u usoi kpu nées u linyine yáai nées u mewai kópe menyine wa nées u picɔ nsímé nnyine kémee táhankẽe nnya. ¹⁶ Amá in te unyine ye íwe le re u Kirisi ukó nnya, ái kape isei u n we. Amá uké menínɛ rinyíri tẽ nnya Uléecaa ríyu waise. ¹⁷ Itunɛ ye tule re Uléecaa uké ne pisoí túhaane. Upikó kuú ne koraanene. In te t́ kai ne koraanene, íye kai yé ha pɛ kɛtɔ-pɔ pepɛe ápi ní la piké Uléecaa Nsímé Kecire kutu rinɔ wá? ¹⁸ Li Uléecaa Nsímé ritelé kémee wólaalẽ te: In te aseí ute ríyu pilale ye papisi, íye kai yé ha pɛ kɛtɔ-pɔ pepɛe ápi Uléecaa m pakarelẽ ne pikópɛkɔ wá? ¹⁹ Lẽ nnya, pepɛe Uléecaa mela kémee íwe n le piké ne lisone piwai n nɔhlẽ, ápi Uléecaa, aseí ute yee pi n wa anipe-i pimɛcire wai.

5

Lẽ ke Uléecaa icápine piwéese api yé Kirisi pikó kecáá rimpai

¹ Lẽ nnya, Uléecaa icápine piwéese kam nkpéni ne símisi. Nẽ ne kɔ pimɛɔ Uléecaa icápine uwéese le. Ne Kirisi iwe kuu n li ne inénípe yenle. Ne kɔ meyɔpi mee nfáani n léerine kémee ketóne mále. ² Lẽ nnya, ne la ké nó rinmóópuse re ani píseesẽ mɛɔ pisoí ke Uléecaa uu nó rimmúise kecáá nsɔne m páilẽ. Ai kape tilasi, amá liké ne nórínépɔ yare ke Uléecaa uu ní la. Ai kape kɔ re piluke tɔnjé-tɔnjé pinyine kani kémee wéesi, amá ani pikécáá m páilẽ ne kefa kesẽ. ³ Ai re nɔké pẽ ke Uléecaa uu nɔanénípe-i n wa ne kéyu m páápú, amá ani nsɔne n wai piké nó n nyáni pin nómenécɔ wai. ⁴ Nɔn lẽ n wa, uwéese yee pisoí kecáá ní páilẽ yare useesẽ un ha n ka, u yé riyɔpikɔn tɛe ári ye píkaí n caai nó rikipise ani pɛe ríyu m má.

⁵ Limɛɔ, nó pikpére ne pinmáne, ani nómenécíre ricepise ani piwéese metene n we. Nónnéní, úka úu kape ye u ne picɔ kusencɔ kémee umɛcire n taáselẽ. Li Uléecaa Nsímé ritelé kémee wólaalẽ te: Uléecaa yèè píyuwélaa ncée tápisile uu mpí pɛe ye pimɛcire rincépise ne kefa fénne. ⁶ Lẽ nnya, ani nómenécíre ricepise ani Uléecaa rínanɛ nnéí ute metene n we uké itunɛ iyẽ kuu n yekei kémee nó ritaáse. ⁷ Ani nónnécɔn nnéí ukécáá topile. U nókenécáá páilenle.

⁸ Ani mpá yo n wai ne kemúnjé. Ani kape lɔpile! Nóunéláarɔ Setani ye kɔniile yare kúkinaá kpe n senkee, un wéesi uké unyine céériine. ⁹ Ani ncée u tápisi ani kɔ nfatene kémee n taalẽ. Ani n nyu re íwe kani nní n le icɔ ke nópínémáreɔ api ketẽ nnéí kecáá le. ¹⁰ Uléecaa ye riyále re nɔké nkpéni íwe li ái kape nánai. Amá u Kirisi ne ritikile uú ne nó séi re ani mesére umeyɔpi kémee n we. U yé unfanare píima kémee rínanɛ nó he nónnfatene nn papisi líka ái yé pɛe nó ritiŋa-tiŋa nɔké loó. ¹¹ Uyee mpá píyei rínanɛ ute! Amí!

Iyáhaa tərəə

¹² Silasi kam n nyu re u aseɪ tikilenle yeɪ né lɛ́ amí ne kɛ́telépi nké nó wólu ké ne nó riŋmóópúse, ké kə ne nó nyíse re Uléécaɪ ye meɣíkíyiki ípeeléɛ nó nyísele. Nə ípeeléɛ kuu nó ń nyíse kémeɛ ńsəne wele. ¹³ Kirisi pikó ke Uléécaɪ uu nómenéɛə n wéɛ pin Papiləni nté we ne unéŋmáne Mariki ye nó yáhaapə. ¹⁴ Ani ripirane ani yáhaane liké nyíse re nó lakaanele.

Nó mpí nnéí nóə Kirisi pikó, Uléécaɪ uké nkínɲine nó he!

Títelé lírū ke Piyee uu n wói

Lélee rítelé ntí kémee ní we

Mpá Kirisi pikó piye kapi rítelé ntí wóipó. Timewee ye nkpani yare rinóo ke usoi uu ye ní ma uu kelené ncée kpísi uu keló tómpó. Úteléwóle nkó ye maa re unkpo itunje ye nyahaiméle. U ri wóile re Kirisi pikó piké ye ne uicélaa léise (1:13).

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Úteléwóle nkó ye nsímé kecáá nyerele uu símisi re piké méwee sone mee pinfatene kémee ní we m múlél, piké kó icélaa kapi ní yósi ne aseí n tikilē (1).
2. Uu kó lē memáá picélaa nōome pee nnóomesimé n céesi pin kó méwoo méwoo wapisi ne tópu (2).
3. Uu kó lē memáá Upíima Yeesu kepeemeyaa nkó símisi. Títelé ntí ye ripérése re Upíima mepeeme men n nánaise, Ulééca nniñe kuú ne ró n niñú kémee kai léeri. Písoi meýá kuu kó la piké ncée piyēne rikpá piké píyulale nmurei (3).

Iyáhaa

¹ Née Simóo Piyee. Ne Yeesu Kirisi ukeikó le nen kó uutume. Pē nnéí pee meróco Urólééca ne Uróyulale Yeesu Kirisi nfanare nnya nfatene kecire m má kam títelé ntí wólu. ² Ne nó yáasi. Ulééca uké lē kani nní meýíkíyiki u ne Urópiima n nyu nnya meýá ípéelée nó nyíse uu kó nkínñine meýá nó he.

Pepee Yeesu Kirisi ne kefa n tene piké Ulééca mela n wai

³ Ulééca nnañe ke Yeesu Kirisi uu m má kuú ne mpá yo kai ró m pise ró he toké ne nfáa m má tón ne Ulééca mela wai. Uyee tíyese kari céri re u ne umeyópi ne unnañe ró séele. ⁴ Lélee tíyese ke Ulééca uu lisone píima lē kuu n yekei re uké ró he ró pa, liké kei ne ritiki toké pee Ulééca sipipi, tón ketē kecáá likáipi-káipi lēe ye ne ncaai ní ka kaase. ⁵ Lē nnya, ani rinmóópú ani nónnéfatene kecáá isoi sone kpápó, ani isoi sone kecáá menyuwe kpápó, ⁶ ani menyuwe kecáá nómenécíre pimúlé kpápó, ani nómenécíre pimúlé kecáá nñmóópú kpápó, ani nñmóópú kecáá Ulééca likó nla kpápó, ⁷ ani Ulééca likó nla kecáá kumáre piwai kpápó, ani kumáre piwai kecáá nla kpápó. ⁸ Asei kecáá, lē nnéí lin nókenéméé n we, lin kó meýá n wai, áí yé nmurei nóké méwoo n we áni líka wai. Nópínékei ápi yé pee kuláa paa. Li yé kó tíyese ani Urópiima Yeesu Kirisi nsone ceru. ⁹ Amá nkó yee úu lilika m má, úu nsone nyáni, u we yare unyíye. U paleile re pi akópe kuú pee mekee n wai u tinnele.

¹⁰ Lē nnya pimáreco, Yeesu Kirisi ye nó wéle uu kó ne pikei nó séi. Ani rinmóópú ani pikewai kémee nyíse re nō ne sá re nóké pi wa. Ani yé pee lē kémee pí kai rikpóu. ¹¹ Kei kani yé pee nsone ncée yē aní ne nórínépóo Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi iyópi teneciré kémee lompó.

¹² Lē nnya kam la ké isímé iyē nó n léisente, mpá kani nní nsímései n nyu nōn kó nkemee inínjí kariilē. ¹³ Ne yē te li nyam te ké kumúnjé nkú-i kam nní nfáa m má kémee isímé iyē nó n léisente, áni kape ne m palei nnya. ¹⁴ Urópiima ye né símisile nen nyu re ám nkpeni ketē nké kecáá siyáa kulúí kpáne. Kenétónjéyaa ye nnyáa wale. ¹⁵ Lē nnya kam nñmóópúlē te nóké masí menétónjé-maá nsímé mmē n léiselē, mpá lin íye n we.

Pepee Kirisi meýópi n yé nstímé

¹⁶ Ái siwómé ke písoi api ní musí apí ne pimésóhó wai kari ritiki arí ne nó símisi re Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ye ríñañe ne wemele. Amá irónípee karí ne ummule yē. ¹⁷ U Sáa Ulééca kémee ríyu ne ríñañe yenle. Likumúnjé kpe-i ke Ulééca, mímule ne ríñañe píima ute uu símaame re: Nkó yee Kenépipi lala kee nnépónare nnéí n te. ¹⁸ Pée uye-i karí pee kesé Ulééca riyópe kecáá n we ne Yeesu, tó pee metē mē konle men keyómecaa-pó leeri.

¹⁹ Lẽ kari nní n yé ye tíyesele ari meýíkíyiki n tálẽ te lẽ ke antepuye api n símisi ye asei le. Nò alari mále nòké n n waiselẽ. Pinsímé ye nó we yare kéfiráa kee kuɲmaha kémeé ní tore liké ha ne weesi, Kirisi yee ní we yare rimarewarepi uké pee léeme uké nó n kpáilẽ ne nòsinéfa kémeé-pò. ²⁰ Li pise re nòké n̄sone kò te úka úu ye fe uké mmẽ ke antepuye api Nléécaasimé kémeé m̄ ma ne ukemúñé cire fe uké kò. ²¹ Ai pisoí pee piricuruu musí apí ne n símisi, amá Uléécaa Nfaasone mee ye pi lɔ, api péé ne Uléécaa rinyiri n símisi.

2

Picélaa nɔɔme

¹ Antepuye nɔɔme ye pee mekee Isirayeli pikó keɔpe leemele. Limɛɔ ke picélaa nɔɔme pɔɔ kò meyaá nòkenéɔpe lontine. Inɔɔmécélaa yee ye ne ncaai ní ka kapi tantine api kò Ucélaa yee piriyu n lɔ fómni ai pee ásáláú kaikai anyine pi wai. ² Pisoí meyaá yé méwoo méwoo piwai kémeé pi ritiki, pẽ nnya asei ncee riyu ari kpi. ³ Pi yé nwóónaapí nnya nnóolari kémeé nnóɔme wa apí ne nó fe api le. Amá hái mekee-me ke Uléécaa uú ne pi túhaane api akópe yenu. Pikelólé áke neni ketaa wepò.

⁴ Uléécaa úu piléécaatume pee ne u m púnne kaɲne. Amá kuɲmaha kuhore-i kuu pi riláupò re piké kei m pahaalẽ liké ha ne ketúhaaneyaa tu. ⁵ Uu kò pee kekpuretẽ pisoí kaɲne. Amá u pee tíyesele míni ame yipu ame pikópekɔ́ nnéí kóó. Pisoí pipaha ñmane kuú pee kaɲne. Nowee yee pee n yóólẽ te pisoí piké asei ritiki ye pikeɔpe wele. ⁶ Uu kò Sotam ne Komɔori ayu ne túhaane uu a tékéé aa panse nfúrɔ. Lẽ kuú ne pepee ápi u m pakarelẽ nyíse re limɛɔ kai kò pẽ waine. ⁷ Amá usoi use riyu kuu lɔ. Uyee nní Loti yee asei m má. Unfaa kémeé pikó ye pee méwoo méwoo wapisile lin meýíkíyiki mpóɔcaai u tanaalẽ hái. ⁸ Uyee pee asei tikilenle un ne pikeɔpe we. Mpá keyáa kéye kuú pee pimewai kópe nyáni un kò kómei, lin pee ukumíiri yóókuselẽ. ⁹ Li nyísele re Upíima ye nyule lẽ kuu yé pipeikee kémeé pepee u m pakarelẽ ní lese ne lẽ kuu yé kò pipakarecírẽ pɔ́ kò ketúhaaneyaa kutu rimpása. ¹⁰ Pepee mékperinkpewai ne piripɔ́ n wai ápi kò Upíima nnaɲe waiselẽ kuu meyaá kutu pasane.

Picélaa nɔɔme pẽ ye akín kópe ne píyuwélaa mále. Api ye pimɛcírẽ tí ne keyómeɔcaa-pò lináɲe-naɲe piháikuse. ¹¹ Piléécaatume ricurruu pee ñnaɲe m má pin lẽ fe ápi ye Upíima keyu-i keyómeɔcaa-pò lináɲe-naɲe lẽ nkópe níka símisi. ¹² Amá picélaa nɔɔme pẽ ápi ye musí, pi we yare isee ke pisoí api n cópii piké keyáa kò. Lẽ kápi n nyu kapi ye lámaanke. Isee meɔ kai kò pi kónine. ¹³ Pi kò pẽ tikpákára waine liké ne pirikpákára kapi picɔ́ n wai pi cɛei. Pimela mee re piké ye metunetẽi ne mewai kópe kapi n káipinke n wai. Mékperinkpe ne nseicírẽ ye pi póriilenle. Nó ne pẽ non n tú non kesé n le, ai pi n láárú re pi ye nnóɔme nó wa. ¹⁴ Iwásanká ye piinipee-i wele, ápi ye kò akópe piwai kecáa kò. Pepee ápi Uléécaa ncee kémeé iníní m má kapi ye keyu rikéraase. Memá nnáapí ye ne pi mainule. Uléécaa ye anóo pi wale. ¹⁵ Pi ncée sone tíyele api ncée kópe tiki api pɔlu. Ncée mmẽ ke Peyɔ́ uɲmáne Palam uú pee rintíki kapi tíkile. U ye pee mewai kópe wale api u hééle. ¹⁶ Amá Uléécaa ye péé ne umewai kópe kecáa u césile. Isee íi ye símisi, amá keminaayahá ye péé ne mesoitẽ símisile ake tíyese antepu Palam úu pee pinírikei rikpá.

¹⁷ Pisoí pee wele yare ñnihoi mee ñn míni m má nées ahope ke kuyɔ́ aku ye rinkpíise. Kesine píima kuɲmaha-i ke Uléécaa uu ketóne pi he. ¹⁸ Pi nsímé nyule hái, amá ápi pee asei má. Pisoí pinyine ye pepee nní ncée kópe n tíkile anipe-i ñméheréle áí kahané n nánai. Pinóɔme pẽ ne ye fele api méwoo méwoo isoi kapi n le ne lipite pẽ keyu kéraase. ¹⁹ Pi ye pi maa re pi yé tíyese api ilási kémeé lelu, amá pẽ ñmaa ricurruu pin pee kò mewai mee ye ne nkpo ní ka ilasi le. Lelée re mpá úye ye lelee u n feríye ilasi tunle. ²⁰ Upíima Yeesu Kirisi yee Uróyulale. Asei kecáa, in te pinyine ye u ceri api ketẽ nté mékperinkpe piwai ne pimɛcírẽ tɔlu, api kò limemáa mekemee peepò, lipite pẽ mewee fale mee caailenle ame mefoí tósu. ²¹ Li pee kutɔ́si we re ápi kape píkaí nsímései n ceraalẽ ne kapi ye n n céri api pee kò isé ke

Uléecaa uú pee pi ní pa pitiki yá. ²² Lẽ kai nní pi n wa ye nyíse re meyu mmé kapi ní ma ye asei le re: Kεpapi ye kúukεε ake panse ake le née kúfɔŋ ye mεwóle-maá apéré-i pínjiri.

3

Uptima mεpeeme nsímé

¹ Pinésáne kecire, titelé lírū ye ntí kam nní nó wólu. Ne aketé kémee lalε ké lε kani pinyuwe m máálε nó léisente nókε ne kemúnjé sɔne n wailε nnya. ² Ne la re ani nsímé ke antepuye pee Uléecaa rinyiri ne n símisi apí pee mekee-me ní ma ne isé ke Urópiima ne Uróyulale uu ní pa, pitume api tó n tɛɛse kecáá léise. ³ Ani kō te pisoι ye siyáa tɔrɔɔ kémee sɔntile piké pilipɔkó n wai pin nó sɛnnyi ⁴ api ye re: U maa re u sɔnti, yei kuu pεé we? Háι ke pirósáa apí ne n kpí, mpá yo ye wele yare kái pee ketē kekoraane-me ní we. ⁵ Amá pi nyule pin ne kesu re háι áι neni-me ke Uléecaa uu urinɔɔ ne ketē ne keyóme wa. Míni kémee kuu ketē leseme uu kɔ míni ne ke wai. ⁶ Limεɔ kuu kɔ pee tíyese míni ame yipu ame ketē fe uu ne kekεcáá likó nnéí tékéé. ⁷ Uléecaa rinɔɔ tē cire tee kɔ nfáani ketē ne keyómecaa múílε uké ha ne nna kémee si ritékéé. Keyáa kē kuu pepεe ápi ye Uléecaa m pakare ne túhaanene uké kesé pi ritékéé.

⁸ Amá pinésáne kecire, nsímé nse ye we kái ne n sá re nókε palei. Mmee mmú re: Keyáa kesε ye Uléecaa inipee-i aɲmē kúkotokú kuse le. Aɲmē kúkotokú kuse pǝ ne kɔ keyáa kesε le. ⁹ Upíima úu nánaisε uké kelenε lε kuu ní ma wa yare ke pinyine api m músu. Nǝ kuu ne lε ninjú re úu la nó unyine nfaa nké pɔ nnya. Amá u la re ani nónnénéí fe ani isoι conse.

¹⁰ Upíima kekameyaa ye ha sɔntile yare uyaa. Nné píima nnyine nn wai keyómecaa ake pɔlupɔ. Nna nn keyómecaa-pɔ likó nnéí tore, ketē ne kelikó nnéí aí tore. ¹¹ Kai nní ní we re lε ke mpá yo ai sée ne nnya, li pise re nónnésé ne nóínεsoι kani n le iké asei n tikilε in kɔ ne Uléecaa sá! ¹² Lẽ nnya, ani nómenécire nyóɔnse aní ne m mé te Uléecaa uké mekee kam. Keyáa kē ke keyómecaa ake nna yósunε keké tore múkú-múkú, lε nnéí lεε kekεmee ní we ai nna kutoi kémee wólente. ¹³ Amá Uléecaa ye ró maa re u yé keyómecaa fale ne ketē fale wa. Nsímései mee yé ha kei n we. Ketē kē kari mé.

¹⁴ Lẽ nnya pinésáne kecire, lε kani nní m mé nnya, ani rinmóópú ani uinipee-i n we áni ncaai níka má, nkópe níka rín kɔ nó tɛɛlε. Ani kɔ nkínɲine kéméé n we. ¹⁵ Ani kō te Urópiima nnine ye tiróyu lɔle, yare ke urósáne lala ne urómáreɔ Pɔli uu n wói. Uléecaa yee likεmee mεwéesesɔhɔ u hε. ¹⁶ Atelé nyē nnéí kémee kuu linsímé ní wólu kuu ye lε símisi. Pisoι apí ye nsímé mmē silɔ sinyine asei fe piké kǝ. Pepεe ápi líka kumúnjé ní nyu ápi kɔ pelaalε apí ye pee n kénjéese, asei áa ne pi pɔlu. Ticurru lε kapi kɔ Uléecaa Nsímé atelé tɔrɔɔ nnéí kémee wai. Pimεcire kapi ne nkɔ wéési.

¹⁷ Lẽ nnya, nǝ pinésáne lala mpí, nǝ nní lε pinyuwe m máálε, ani nómenécire tí. Insá lε, pepεe ápi Uléecaa n wuru mεwai kópe yé tíyese ani pi tiki ai nó lóise. ¹⁸ Amá li pise re nóké ncée mme-i ke Uléecaa uu ípεelée nó n nyíse n tikilε nɔn ne kéyu sí, ani kɔ Urópiima ne Uróyulale Yeesu Kirisi ceru. Uyεe neni ne mpá píyei-pɔ mεyópi te! Amí.

Títelé foi ke Yohani uu n wói

Lelée rítelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó pẽ nfasimé kapí ne icélaa kópe n cókai ke Yohani uu rítelé foi ntí wóipa. U icélaa kópe pikó pẽ tinyíri he re Kirisi pilaaró. Pi kesile re Kirisi úu kesoipipi, ápi akópe ncaai kpíilẽ te linyine, ápi lẽ ke akópe aa ye tó ne Uléécaa kecópe n caai kpíilẽ te linyine. Ai ppe wai re áí cónlẽ te Kirisi ukó uké isoi sone n le. Piyómeyáhaa féé pinyine ppe icélaa iyẽ céesi.

Lẽ nnya ke Yohani uu n wói ye nní: U lalẽ icélaa iké kecíre n we uké kó asei ripérésẽ. Lẽ nnya kuu pi léise re piké icélaa iyẽ kapi kékoraane-mẽ n kó timúlú nsone (2:24).

Ifaaci iyẽ mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye nyísele re u Yeesu useérakó le (1:1-4).
2. Yohani ye re písoi piké metéi kémee isoi n le. Likumúnjé re Uléécaa ye metéi le. Lẽ kémee, li píse re Kirisi pikó piké nla isé n tikilẽ (1:5-2:17).
3. Kirisi pilaaró piima mekame nkó ke uteléwale uu nté símisi (2:18-29).
4. Uu kó Kirisi ukó mewee léise (3:1-24).
5. Iye kapi ye nnóomesimé ne nsímései ceri api kóólene (4:1-6).
6. Nala ke usoi uu ye ne nyíse re u Kirisi ukó le (4:7-21).
7. Tó fe ari nfatene kpísi arí ne akópe feriyẽ (5:1-21).

Nsímé mee ye nfáa n he

¹ Lelée ppe mpá yo ke Uléécaa uu n wa kekoraane-me ní we, ari linsímé kóm, ari kó ne irónípee li yenu ari li nyánei, ari kó ne arónípe li ca, lee nní rinóo tee ye nfáa n he. ² Sáa kémee karí peé wepó. Li nfáa mmẽ tó nyísele ari n yenu. Lẽ nnya kari nfáa teneciré mmẽ nsímé símisi, tón kó nó n yóólẽ. ³ Lẽ kari n yé ari kó kom kari kó nń yóólẽ te tó ne nnń tóké ripéne tón ne kesé tó ne Sáa ne Ukepípi Yeesu Kirisi kupéneco kéméé we. ⁴ Tóké ne mpóonare m má ne kété-po nnya kari tirócuruu lẽ wói.

Uléécaa ye metéi le

⁵ Nsímé ke Yeesu Kirisi uu m má ari n kóm tón kó n yóólẽ ye mmú re: Uléécaa ye metéi le, kunmaha kúka áku ukeméé we. ⁶ Tón m maa re tó ne Uléécaa ye pénelẽ, tón kó ppe kunmaha pikéi wai, tó pinóome le, ári nsímései tikilẽ. ⁷ Amá in te metéi kémee kari sone, yare ke Uléécaa uu nní metéi kémee ní we, li yé tíyese tó ne piróco arí m pénelẽ, Ukepípi Yeesu menyẽ ame ppe mpá aróképe áye ró heere.

⁸ Tón ye m maa re ári akópe má, merócíre kari fómni, nsímései nń kerómeé we. ⁹ Tón ye aróképe n yámne, u yé ró a sárei, uu kó ntócaai nnéi ró heere. Likumúnjé re Uléécaa ye asei ute le. U ye mpá yo wale lin kecíre we. ¹⁰ Tón ye n kesi re ári akópe áka wailẽ, tó Uléécaa kpísile yare unóome, ai ppe nyíse re unsímé nń kerómeé we.

2

¹ Sinéwá! Ne rítelé ntí nó wólule re áni kape akópe n wai. Amá in te unyine ye akópe wa, uké n nyu re tó Sáa Uléécaa kémee-po usíméyóó málẽ. Uyee asei ute Yeesu Kirisi. ² Uyee uricuruu kpísi uu aróképe kecáa he yare inyóonsesee re Uléécaa uké aróképe ró sárei uú ne ketẽ nnéi písoi akó péne uu sárei.

Isé fale

³ Tón Uléécaa isé nsone m múílẽ, li nyíse re tó u nyule. ⁴ Usoi nkó yee ye m maa re: “Ne u cerile” úu ye kó ppe uisé rimúlú ye unóome le, nsímései nń ukeméé we. ⁵ Amá usoi nkó yee unsímé m múílẽ ye nyísele re u u lalẽ ne kefa kesẽ. Lelée ye nyíse re tó ne Uléécaa ye

pénelenle. ⁶ Li pise re usoi nkó yee ye mí maa re tó ne Ulééca yee pénelenle, unsé nké kó n nyamí yare ke Yeesu nsé ní pée ní nyamí meco.

⁷ Pinésáne lala kecire, áí isé fale kam nó wólu, amá isé kpure ye nyi kani kékoraane-me ní yási. Isé kpure iyee nní rinóo kani pikóme mí masí. ⁸ Mpá ne lē, li kó pée isé fale le yee Kirisi kémee ne nókenémee n nyíselē te aseí ye nye. Lēlee re kuɲmaha ye tómpole, metéí sei pó ne kó pilomme masile.

⁹ Nkó yee m músu re metéí kémee kuú we, un kó pée uuco ipuri yulu ye kó kuɲmaha kémee wele. ¹⁰ Nkó yee uuco ní la ye metéí kémee wele, líka áí ye u lóise. ¹¹ Amá nkó yee uuco ipuri n yúlu ye kuɲmaha kémee wele. Kuɲmaha kémee kuu sóne aku u nyiinse úu pée nyu méye kuu sí.

¹² Nó sinéwá! Ne rítelē ntí nó wólule ké nó léise re Ulééca yee Yeesu Kirisi rinyiri nnya nóanékópe nó sáreile. ¹³ Nó pinésáa! Ne nó léisele re nò uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne pinmáne, ne nó léisele re nò ukpááree Setani feriyele. ¹⁴ Nó sinépipi! Ne nó léisele re nó Sáa nyule. Nó pinésáa, ne nó léisele re nò uyee háí kékoraane-me ní we nyule. Nó pikpére ne pinmáne, ne nó léisele re nò páápúle. Ulééca Nsímé ye nókenémee wele, ani kó ukpááree Setani feriyee.

¹⁵ Ani kape ketē nké née kelikó n la. Uye un ke n la, úu yé kó fe uké pée Sáa n la. ¹⁶ Ketē kecáa likó ye nní: pikáipinkée ke usoi uu m má ne lē ke uinipée ii n nyáni kuu ní la uké m má, née lē kuu m má un ne rikókori wai. Lē nnéí ye ketē nté likó le, áí Sáa kémee kai léeri. ¹⁷ Ketē ye tósule, limeco ke kelikó ke písoi api n káipinkée póo kó tósu. Amá nkó yee Ulééca mela n wai ye mpa píyei nfáa mále.

Kirisi ulaaro

¹⁸ Nó sinépipi! Itunje tərəo ye tule. Nò kó te Kirisi ulaaro ye weməle. Kirisi pilaaro ye nkpéni kulúí leemele, nən kó nyu re itunje tərəo ye tule. ¹⁹ Kerócəpe ke lipite pē api léeme, amá ápi pée pirókó. Pin pée pirókó, pi yé pée kerómee tone. Amá kapi nní ní tómpo nnya, li nyísele re pinnéí mmē kémee úka úu pée urókó.

²⁰ Amá Ulééca yee nó Nfáasəne hele yare kapi ye usoi riyu kecáa mékpə n kəonu *, ani pée nónnénéí nsímesei n nyu. ²¹ Lē nnya, áí re nsímesei káni nyu nnya kam nó wólu, amá ne meyíkíyiki nó wólu re nò nsímesei nyu nnya. Nò kó nyule re nnóome níka nín ye nsímesei kémee léeme.

²² Wóo unóome, kái pée uyee n késu re áí Yeesu ke Ulééca uu wée? Kirisi ulaaro lo. Sáa ne Ukepípi keté kuu yúlu. ²³ Asei kecáa, nkó yee Ulééca Kepípi ní yè úu kó Sáa Ulééca nyu. Nkó yee Ulééca Kepípi n ηmurei ye kó Sáa Ulééca ηmureile.

²⁴ Lē nnya, ani tíye nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó nké nókenémee n we. In te nsímé mmē kani háí kékoraane-me n kó ye nókenémee we, nó ne Ulééca Kepípi ne Sáa Ulééca yé ripéne aní n we pise. ²⁵ Lē ke Kirisi uu n yekei re u yé ró he lee nní nfáa teneciré. ²⁶ Pəpəe n náási piké nó fóm kecáa nsímé kam nó wólu. ²⁷ Nfáasəne mmē ke Ulééca uu nó n he ye nókenémee wele. Lē nnya, áí nkpáni pise re piké kó nó picélaa rikpá. N yé mpa yo nó céesi yare kai m pise, nnóome nín kemée we. Lē nnya, ani lē ke Nfáasəne nn nó n céesi wa, lēlee re ani Kirisi kupéneco kémee n we. ²⁸ Nó sinépipi! Ani Kirisi kupéneco kémee n we. Un píyei n ka ari péé ne tirópoo n we, isei íi yé ró wa. ²⁹ Nən n nyu re Kirisi ye aseí ute le, ani kó n nyu re nkó yee nsímesei n tíkile ye Ulééca kepípi le.

3

Ulééca sipipi kecáa nstmé

¹ Ani yē lē ke Sáa Ulééca uu meyíkíyiki ró ní la api ye ne ró séi re Ulééca sipipi! Tó kó mesei lē le. Ketē nté pikó ápi Ulééca céri. Lē nnya kápi kó tó nyu. ² Pinésáne lala kecire! Tó

* 2:20 Luki 7:46

nkpéni Uléécáa sipipi lɛ. Ai kahanɛ isoi iyɛ karí masí kɛpirɛ ní wenɛ n nyíse. Amá nse kari pɛɛ nyu rɛ Yeesu Kirisi un píyɛi m pɛɛmɛ, tó ha nɛ mɛnyíne u n we ari pɛɛ u yɛnu yarɛ kuu mɛyíkíyiki ní we. ³ Nkó yɛɛ lɛ nɛ kɛfa kɛsɛ n tálɛ yɛɛ umɛcirɛ n cápinɛlɛ uú wolɛ cáká-cáká yarɛ kɛ uyɛ Upíima uu ní we cáká-cáká mɛcɔ.

⁴ Nkó yɛɛ akópe n wai úu Uléécáa isé tíkílɛ. Lɛ nnya, akópe piwai yɛ isé pilóó lɛ. ⁵ Nɔ kɔ pɛɛ nyu rɛ Yeesu Kirisi yɛ ka rɛ uké písoi akópe-i lesɛ, uricuruu úu akópe áka má. ⁶ Lɛ nnya, nkó nɛ Yeesu Kirisi pɛɛ m pɛnɛlɛ úu yɛ akópe n wai. Nkó yɛɛ akópe n wai úu u yɛnaalɛ, úu kɔ u nyu.

⁷ Nɔ́ sínɛpipi, áni kapɛ tíyɛ unyine uké nɔ́ fóm. Nkó yɛɛ n wai yarɛ kai m píse yɛ aseí tíkílenlɛ yarɛ kɛ Yeesu Kirisi pɔ́ kɔ aseí n tíkílɛ mɛcɔ. ⁸ Nkó yɛɛ akópe piwai nɛ kɛyú m mahani yɛ kuníri ukó lɛ. Kuníri kpɛɛ hái kékoraanɛ-mɛ akópe wairi. Lɛ nnya kɛ Uléécáa Kɛpipi akɛ ketɛ kɛcáá ka rɛ kɛkɛ kuníri liwai-wai ritékéé.

⁹ Nkó yɛɛ m panse Uléécáa kɛpipi yɛɛ akópe piwai riyáɛ rɛ Uléécáa Nfaa yɛ ukɛmɛé we nnya. Kuu Uléécáa kɛpipi nnya, úu yé fɛ uké akópe piwai n nɔ́rlɛ. ¹⁰ Nkó yɛɛ úu aseí n tíkílɛ nɛé úu umárecɔ ní la úu Uléécáa ukó. Kei kapi yɛ nɛ Uléécáa kɛpipi nɛ kuníri kɛpipi ceri api kóólenɛ.

Uléécáa sipipi mɛcɔpɛcirɛ pilakaanɛ nsímé

¹¹ Tinóó tɛ kani hái kékoraanɛ-mɛ n kó yɛ ntí rɛ: Tóké mɛrɔ́cɔpɛcirɛ n lakaanɛ. ¹² Ari kapɛ Kayɛɛ mɛcɔ n we. U pɛɛ ukpááree Setani ukó lɛ, uu uumarecɔ pá. Yo nnya kuu u ripá? Kayɛɛ ricurruu liwai-wai áí pɛé nyamí, amá uumarecɔ líkɔ́ pɔ́on n nyamí.

¹³ Pimárecɔ, áí kapɛ pírí nɔ́ wa rɛ ketɛ nté písoi yɛ nɔ́inɛpuri yulu nnya. ¹⁴ Tɔ nyulɛ rɛ tɔ pɛɛ kpuwaalenlɛ, ari nkpéni nfáa yɛnu. Kari pirómárecɔ ní la nnya kari lɛ nyu. Nkó yɛɛ úu umárecɔ ní la yɛ kpuwaalenlɛ. ¹⁵ Usoi nkó yɛɛ umárecɔ ipuri n yúlu yɛ usoikó lɛ. Nɔ kɔ pɛɛ nyu rɛ usoikó úka úu uísoi kɛmɛɛ ketónɛ má uké nɛ nfáa tɛnɛcirɛ yé. ¹⁶ Yeesu Kirisi yɛ unfaa kpísilɛ uu tó nnya hɛ arí nɛ ceru rɛ lɛ kapi yɛ sée rɛ ríla. Li píse rɛ tóké kɔ ntófáa kpísi ari pirómárecɔ nnya hɛ. ¹⁷ Usoi nkó yɛɛ m má, un nkpéni umárecɔ n yé úu líka má, uú nɛ ukɛfa u pésu, íyɛ kuu yé pɛé maa rɛ uyɛ yɛ Uléécáa lalɛ? ¹⁸ Nɔ́ sínéwá, ári kapɛ yɛ nnóosimé ŋmanɛ nɛ ríla nyíse. Amá toké yɛ mɛyíkíyiki mɛwai wa nɛ aseí líké nyíse rɛ tɔ ríla mále.

Tóké nɛ nkɛŋɛnɛ Uléécáa keyu-i n we

¹⁹ Kei kari yé nɛ n céri rɛ tɔ nsímései pite lɛ yɛ lɛ. Lɛlɛ yé kɔ tíyɛsɛ arí nɛ tirópɔ́o Uléécáa keyu-i n we. ²⁰ Asei kɛcáá, m pá lin nɛ sirófa kɛmɛɛ ró n túhaanɛ rɛ tɔ akópe wale, Uléécáa yɛ sirófa fɛlɛ un kɔ m pá yo nyu. ²¹ Pinésáne, in tɛ líka áí nɛ sirófa kɛmɛɛ ró túhaanɛ rɛ tɔ akópe wa, tirópɔ́o karí nɛ Uléécáa keyu-i we. ²² Kari uisé m múlɛ tɔn kɔ lelɛ nɛ u n sá wai nnya, tɔ yɛ tɔn yo mpuri u m píse, tɔ yɛ ukɛmɛɛ li yɛnlɛ. ²³ Uisé iyɛɛ nnyí rɛ toké nɛ Ukɛpipi Yeesu Kirisi kɛfa tɛnɛ ari kɔ n lakaanɛ yarɛ kuu isé ró m pa. ²⁴ Nkó yɛɛ uisé iyɛ n tíkílɛ nɛ Uléécáa yɛ pɛnɛlenlɛ un nɛ we, Uléécáa pɔ́on kɔ ukɛmɛé we. Unfaasɔnɛ kuu ró ní hɛ mɛɛ ró nyíselɛ tɛ tɔ pɛnɛlenlɛ tɔn nɛ we.

4

Iyɛ kapi yɛ nɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ ceri?

¹ Pinésáne lala kɛcirɛ, áni kapɛ yɛ mɛsɛ nɛ mɛsɛ pɛ nnéi pɛɛ yɛ m pólólɛ tɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ yɛ pikɛmɛé welɛ nkó ŋmurei. Amá ani yɛ pi pɛé kɛlɛnɛ ani yɛnu rɛ li nsímései nɛé áí nsímései. Asei kɛcáá, antepuyɛ nɔ́omɛ yɛ ketɛ kɛcáá kulúi leemɛlɛ. ² Lɛ kani yéé nɛ n céri rɛ Uléécáa Nfaasɔnɛ yɛ unyine kɛmɛé we yɛ nní: Uyɛ un tinhaa rɛ Yeesu Kirisi yɛ pansɛlɛ kesoipipi uú nɛ ketɛ nté weri, li nyíse rɛ Nfaasɔnɛ yɛ ukɛmɛé welɛ. ³ Nkó yɛɛ úu yɛ lɛ tinhaa yɛ nyíselɛ rɛ Nfaasɔnɛ rín ukɛmɛé we, amá Kirisi ulaarɔ yɛɛ u tɛ. Nɔ kó tɛ u wɛmɛ. Ticurruu u ketɛ kɛcáá pikámɛ masilɛ.

⁴ Amá nŕ sinéwá, nŕ ne Uléécáa pikó le, nŕ kŕ antepuyē nŕŕme feriyēle. Nfáasŕne mēē nŕkēnēmēē rŕ we yē Kirisi ulaarŕ felē. ⁵ Pinŕŕme pēē ketē ntē pikó le. Lē nnya kapi ketē ntē pikó mēcŕ sŕmisi, pē pin kŕ kutu pi cŕlē. ⁶ Amá tŕ ne Uléécáa pikó le. Nkŕ yēē Uléécáa n nyu yēē yē kutu tŕ ricŕ. Amá nkŕ yēē úu Uléécáa ukŕ, úu yē kutu tŕ ricŕ. Lē kari yē ne ceri kei kē nsŕméseŕi Nfaasŕne nn rŕ we ne kei kē nnŕŕme nn rŕ we.

Uléécáa yē rŕla le

⁷ Pinésáne lala kecŕre, Uléécáa kēmēē kē rŕla nn léeri. Lē nnya, li piŕe rē tŕkē n lakaane. Uŕoi nkŕ yēē uucŕ rŕ la yē Uléécáa ukŕ le un kŕ Uléécáa nyu. ⁸ Uléécáa yē rŕla le. Nkŕ yēē úu uucŕ rŕ la úu Uléécáa céri. ⁹ Uléécáa yē Ukepŕpi cŕrenŕne ketē kecáá tummēle rē kekē nfáa fale rŕ hē. Lē kuú ne nyŕŕe rē u rŕ lalē. ¹⁰ Nla mmē ne ne mmpehē le. Ai tŕŕ Uléécáa la, amá uyēē tŕ la uu pēē Ukepŕpi tumti ake kemēcŕre kpŕŕi ake arŕkŕpe kecáá hē yarē inyŕŕnsesēē ake ne arŕkŕpe rŕ sárei.

¹¹ Pinésáne lala kecŕre, in tē lē kē Uléécáa uu rŕ la, li piŕe rē tŕŕkē kŕ n lakaane. ¹² Uka úu Uléécáa yēnaalē. Amá tŕn n lakaane, tŕ ne Uléécáa yē pēnēlenle un kerŕmēē we, unla nn kŕ kerŕmēē yŕpaalē.

¹³ Uléécáa yē Unfaasŕne rŕ hēle. Lēlē yē nyŕŕe rē tŕ ukēmēē wele uyē un kŕ tŕ kēmēē we. ¹⁴ Tŕ ne yēnle ari kŕ n sŕmisi rē Sáa yē Kepŕpi ketē kecáá tummēle rē kekē piŕoi ayu lŕ. ¹⁵ Uye un n ceri un tinhaa rē Yeesu yē Uléécáa Kepŕpi le, li nyŕŕe rē liute uyē ne Uléécáa yē pēnēlenle un ne Uléécáa kēmēē we Uléécáa pŕŕn kŕ ukēmēē we. ¹⁶ Tŕ ne yēnle ari céri rē Uléécáa yē rŕ lalē ari ne kēfa tēne.

Uléécáa yē rŕla le. Nkŕ yēē rŕla m má ne Uléécáa yē pēnēlenle pin ne we, Uléécáa un ukēmēē we, uyē un kŕ Uléécáa kēmēē we. ¹⁷ Tŕn rŕla m má ne nkēto-pŕ, tŕ fe ari ha keyáa kē kē Uléécáa uú ne rŕ rŕ túhaanēne ne tirŕpŕŕ n we, kē irŕŕoi kari ketē ntē rŕ le ii Kirisi ikŕ mēcŕ rŕ we nnya. ¹⁸ Nkŕ yēē rŕla m má úu yē iwame n wai. Nla mēē rŕ we ne nkēto-pŕ yēē iwame lakasēle. Iwame yēē nyŕŕe rē uŕoi kēwuu yē túúni rē pi yē kutu u ripasa. Lē nnya, nkŕ kē iwame ii rŕ we nla rŕn nyamŕ ne nkēto-pŕ.

¹⁹ Amá in tŕŕ, tŕ Uléécáa lalē rē uyēē mēfoŕ rŕ la nnya. ²⁰ Uye un m maa rē: “Ne Uléécáa lalē”, un kŕ pēē uŕŕoiŕŕ ipuri yulu, liute yē unŕŕme le. Nkŕ yēē úu uŕoiŕŕ kuu n nyáni rŕ la úu yē fe ukē Uléécáa kúu n nyáni n la. ²¹ Kirisi yē kŕ pēē isē rŕ hēle rē nkŕ yēē Uléécáa rŕ la ukē kŕ uŕŕoiŕŕ n la.

5

Nfatene mēē rŕnanē kapi yē ne n feriyē

¹ Nkŕ yēē ne kēfa n tēne rē Yeesu kē Uléécáa uu wēē yē Uléécáa kepŕpi le. Nkŕ yēē usáa rŕ la yēē kŕ usáa siwá n lalē. ² Tŕn Uléécáa n la, tŕn kŕ uisē n tikilē kai yē nyŕŕe rē tŕ Uléécáa siwá lalē. ³ Uléécáa isē pimúlé kēmēē kai yē nyŕŕe rē uŕoi yē Uléécáa lalē. Uisē ii kŕ pēē páápú. ⁴ Mpá Uléécáa kepŕpi kēye yē ketē kecáá likŕ rŕnanē feriyēle. Ntŕfatene nnya kake yē feriyē. ⁵ Wŕŕ yē fe uu ketē kecáá likŕ feriyē, insá uyēē ne kēfa n tēne rē Yeesu yēē Uléécáa Kepŕpi?

Yeesu kecáá aseéra pilesē nsímē

⁶ Yeesu Kirisi yēē ketē kecáá ka ne mŕni ne mēnyē. Ai mŕni ŕmanē kuú ne ka, amá mŕni ne mēnyē kuú ne ka. Nfáasŕne mēē lē sŕmisi. Nfáasŕne mēē nsŕméseŕi ute. ⁷ Lē nnya, piŕeérakŕŕ yē pitaani le: ⁸ Pēpēē nnŕ Nfáasŕne ne mŕni ne mēnyē. Piketaani yē kŕ ŕmureŕle rē nsŕméseŕi yē mu. ⁹ Piŕoi yēē aseéra lesēle ari ŕmureŕi. Uléécáa rinŕŕ kuu rinháa yē kŕ pēē lē felē. Uyēē Ukepŕpi kecáá aseéra lesē. ¹⁰ Nkŕ yēē Uléécáa Kepŕpi ne kēfa n tēnelē yē aseéra nyē ukēfa-i yekeilenle. Nkŕ yēē úu ne kēfa n tēne yē waisē rē Uléécáa yē unŕŕme le, kúu rinŕŕ tē kē Uléécáa uu Ukepŕpi kecáá rinháa ne kēfa n tēne nnya. ¹¹ Uléécáa yē nfáa tēnecŕré rŕ hēle. Ukepŕpi kēmēē kē nfáa mmē nn we. ¹² Nkŕ yēē Uléécáa Kepŕpi kē n nyu yē nfáa tēnecŕré málē. Nkŕ yēē úu Kepŕpi kē m má úu kŕ nfáa tēnecŕré má.

Nfáa teneciré kecáá nstímé

¹³ Nó mpí nó nní Uléécáa Kepipi ne kefa n tenelē, nó kam titelē tē wɔipɔ re ani ceri re nó nfáa teneciré málē. ¹⁴ Tɔn ne Uléécáa n tálē, tɔn yo umela kémē u m pise, u ye ne ró kónlē.

¹⁵ Tɔn n nyu re mpá yo kari u pise u ye ne ró kónlē, tɔ kɔ nyulē re tɔ lē kari u m pise piyéne masilē.

¹⁶ Usoi un umárecɔ n yē un akópe nyee áa ye ne nkɔ́ ní ka n wai, uké ukécáá Uléécáa yáási uké nfáa u he. Pɛpɛe ye akópe nyee áa ye ne nkɔ́ ní ka n wa ηmane kecáá kam te piké ye Uléécáa yáási. Akópe anyine yèè ne nkɔ́ kale. Ái pɛpɛe ye akópe nyee ye ne nkɔ́ ní ka n wa kecáá kam te ani ye yáási.

¹⁷ Mpá mɛwai kópe méye ye akópe lē. Amá ái akópe nnéi nyee ye ne nkɔ́ ka.

¹⁸ Tɔ nyulē re usoi nkó yee Uléécáa kewã úu ye akópe n wai. Uléécáa Kepipi yèè kericurru kecáá m paílenlē, ukpááree Setani úu ye ke rica. ¹⁹ Tɔ nyulē re tɔ́ ne Uléécáa pikó lē, ketē nnéi pikó pɔ́n ukpááree Setani nnaŋe-i pansente.

²⁰ Tɔ kɔ nyulē re Uléécáa Kepipi ye kale ake mesɔhɔ ró he tɔké ye ne Uléécáa yíkíyiki céri. Ukepipi Yeesu Kirisi kee tɔ́ ne Uléécáa yíkíyiki uyē tipéne tɔn ne we. Yeesu Kirisi uyee Uléécáa yíkíyiki. Uyee nfáa teneciré. ²¹ Nó sinéwã, ani nómenécíre ne piléé tɪ.

Títelé lírū ke Yohani uu n wói

Lelé rítelé ntí kémee ní we

Títelé lírū ke Yohani uu n wói ye rítelé le ke Yohani uu "Unósi" ke Uléécaá uu n wée ne usipipi n wólu. Picó ye músu re li yé Uléécaá icápine ne ikemee pikó kuú ne mánε. Li rikemee nyísele lē kapi yé ne picélaa nōome n sōne.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Uteléwale ye pepεε rítelé ntí n kéeni símisile re piké nsímései ne ríla kémee isoi n le (1-6).
2. U re písoi piké ne pepεε Uléécaá icélaa memíi n céesi pimεcire tí (7-11).
3. Uléécaá icápine inyine pikó iyáhaa kuu pē kuu nté n wólu palē (12-13).

Iyáhaa

¹ Né Yeesu Uléécaá icápine uwéése, née pō Kiriya ke Uléécaá uu n wée ne sipópipi kam ní la ne kefa keεε rítelé ntí wólu. Ai menécire née nó la, amá mpí nnéi pεε nnésímései n nyu ye kó nó lalε. ² Tó nó lalε re nsímései ye keróméé we nnya. Mesére knn yé kó keróméé n we. Ne nó yáasi!

³ Sáa Uléécaá ne Ukepipi Yeesu Kirisi yé ípεelée ró nyíse, api nfanare ró nyíse api kó nkíninε ró he tóké ne aseí ne ríla kémee m pénélē.

Nsímései ne ríla kecáá nsímé

⁴ Kam n yé te sipówá kecápe sinyine ye nsímései tikilenle yare ke Sáa Uléécaá uu rinóó ró n he mεcá, li meýánsei né larisile. ⁵ Ne nkpéni pō Kiriya pise re tóké n lakaane. Ai isé fale kam wólu nen pó pápólē. Isé iyē kari hái kékoraane-me ní yósí ye nyi. ⁶ Nla ye pise re tóké Uléécaá isé n tikilē tón ne sōne. Kei ye isé iyē kari yé n tókilē tón ne sōne yare kuu kékoraane-me ró n céesi. ⁷ Pinóome kulúí ye ketē kecáá lonaalenle pin kesu re Yeesu Kirisi úu pansε kesoi pipi yíkíyiki uú ne ketē kecáá weri. Kei kapi ye ne ceri re uyεε lē n wai ye unóome le un kó Kirisi ulaaró. ⁸ Lē nnya, ani nómenécire tí nōne, ani kape ne pirókei nnéi kari n wa kulaa m paa nnya. Amá ani liihεε nnéi yósí.

⁹ Nkó yεε úu Kirisi icélaa m múílē uké iketo ηmane ne m pālē, un pεε fáauselē, úu Uléécaá kupénεcá kéméé we. Nkó yεε Kirisi icélaa m múílē ye Sáa Uléécaá ne Ukepipi ηmurεile. ¹⁰ Uye un nókenéméé n ka unsá icélaa iyē ne n hapó, ani kape nókenéyo-i u yósí, ani kape kó u yáasi ricurúu. ¹¹ Uye un u n yáasi, li wa yare u ne uyē pεε kesé umεwai kópe mē kéméé we.

Nsímé tərəə

¹² Ne nsímé meýá mále ké nó símisi, amá ám la ké neni rítelé ne kéwale ne lē wa. Ne lalε ké nókenéméé hapó ari pεé n nyáneine nen ne nó símisi tóké ne mpóonare m má ne kété-pó nnya.

¹³ Upóyéinasi ke Uléécaá uu n wée siwā pō ne kó pó yáhaapo.

Títelé táánũ ke Yohani uu n wói

Lɛlɛ rítelɛ ntí kɛmɛɛ ní wɛ

Utisi unyine kapi yɛ n sée rɛ Kayusi ke Yohani uu rítelɛ ntí wói. Ari ukɛcáá nkó ríka nyu, insá kuu Nléécaasimé nɛ aseɪ n tíkílɛ ɲmanɛ. Umɛwɛɛ yɛ nɛ Tiyotirɛfu mɛkó kóólɛlɛnɛ. Tiyotirɛfu yɛ icápinɛ kɛmɛɛ úyukóó unyine lɛ ke Yohani uu n kési.

Ifaaci iyɛ mɛkériine yɛ mmé:

1. Utélɛwɛlɛ yɛ Kayusi pakarɛntɛ, aseɪ kuu n tíkílɛ nɛ pikei kuu Kirisi pikó n wapisi nnya (1-8).
2. Tiyotirɛfu nsɛ yɛ nfasimé u tanaalɛnɛ (9-10).
3. U Temetiriisi isoi sɔnɛ nkó símisilɛ (11-12).
4. U símaapɔ rɛ u yɛ pi rilóólú uu kɔ iyáhaa pi papɔ (13-15).

Iyáhaa

¹ Nɛ Uléécaá icápinɛ uwééɛɛ, nɛɛ pɔ Kayusi kam ní la nɛ kɛfa kɛɛ rítelɛ ntí wólu.

² Unésáɛ lala kɛcirɛ, nɛ welu rɛ pɔkɛ mɛpá yo kɛmɛɛ kɛyu n sí pɔkɛ kɔ isarɛ n láárú yarɛ kaa nní Uléécaá nɛɛ kɛmɛɛ kɛyu n sí mɛcɔ. ³ Pirómáɛcɔ pinyinɛ yɛ ntɛ kalɛ api nɛ símisi rɛ nsímései yɛ kɛpómɛé wɛlɛ, pɔn kɔ ɲsɔnɛ n tíkílɛ. Li rinékín ɲɲukusele mɛyíkíyiki. ⁴ Líka áɪ yɛ rinékín ɲɲukuse áɪ tósu kam yɛ ní kɔ tɛ sínéwá yɛ aseɪ tíkílɛ.

Kayusi yɛ aseɪ tíkílɛnɛ

⁵ Unésáɛ lala kɛcirɛ, pɔ yɛ pɔn yo n yekei rɛ pɔ wa, pɔ yɛ nyíɛlɛ rɛ pɔ aseɪ ute lɛ áá nɛ Kirisi pikó li wai, mɛpá pin kucɔyu pikó. ⁶ Pi Uléécaá icápinɛ pikó kɛyu-í ríla kaa pi n nyíɛlɛ kɛcáá símisilɛ. Pɔn n fe pɔn pi n lɛ yarɛ kai Uléécaá kɛmɛɛ m pise piké nɛ pinceɛ rinɔ́, li nyamɛ. ⁷ Upíima pikei nnya kapi ncée tíkílɛ. Api pɛpɛɛ ápi Uléécaá n nyu anipɛ-í líka yɔsí. ⁸ Lɛ nnya kai pise rɛ tɔkɛ lipite pɛ lɛ, tó nɛ pɛ tɔkɛ nɛ kɛɛ nsímései n yóólɛ nnya.

Tiyotirɛfu nɛ Temetiriisi

⁹ Nɛ Uléécaá icápinɛ pikó kɛtɛlépi wóilɛ. Amá Tiyotirɛfu yɛɛ íyukóó picɔ kɛcɔpɛ ní la úu ró yɔsí. ¹⁰ Lɛ nnya, nɛn ha píyɛi n hapɔ, nɛ mɛwai kuu n wapisi un kɔ kɛrɔcáá nsímé kópe símaankɛɛ kɛɛnkɛɛnɛ. Lɛ áɪ nkɛpáni u tu. Úu yɛ kusáɛ pimáɛcɔ pɛɛ n sónaapɔ wa, úu yɛ kɔ ɲmurei rɛ pɛpɛɛ piwai ní la piké wa, uu kɔ pɛɛ Uléécaá icápinɛ-í pi lesɛ.

¹¹ Unésáɛ lala kɛcirɛ, kape yɛ nɛ líkópe piwai yíraanɛ, amá a yɛ nɛ lisɔnɛ yíraanɛ. Nkó yɛɛ lisɔnɛ n wai yɛ Uléécaá ukó lɛ, nkó yɛɛ akópe n wai úu Uléécaá nyu.

¹² Mpá úyɛ yɛ símisi rɛ Temetiriisi yɛ isoi sɔnɛ leɛ, hái ricurruu nsímései mɛɛ ukɛmɛé ní wɛ yɛ nyíɛlɛ rɛ u isoi sɔnɛ leɛ. Tó nɛ kɔ ukɛcáá lɛ símisilɛ. Pɔ kɔ nyu rɛ lɛ kari ukɛcáá ní símisi yɛ aseɪ lɛ.

Iyáhaa tɔrɔ

¹³ Nɛ nsímé mɛyá mále ké pɔ wóipɔ, amá ám la ké rítelɛ nɛ kɛwɛlɛ nɛ lɛ wa. ¹⁴ Nɛ lalɛ ké nfáani pɔ yɛ, ari pɛɛ n nyáɛɛinɛ tɔn nɛ símisi.

¹⁵ A nɛ nkínɲɲɛ n wɛ.

Pipósáɛ rɛ ké pɔ yáási. A pirósáɛ yáási, aa pinnéi mɛpá úyɛ uiyáhaa u pa.

Títelé ke Yuuti uu n wói

Lelé rítelé ntí kémee ní we

Kirisi pikó nnéi ke Yuuti ritelé ntí arí ne mánε. Tinsímé ne Piyεε ritelé lírū nkó ye lalε nké nse. Pεpεε icélaa nōōme n céési pin nsé kópe sōne kuú ne atōpi wai.

Ifaaci iyē mekériine ye mmé:

1. Lelé rítelé ntí kémee ní we (1-2).
2. Pεpεε icélaa nōōme m pásii nkó (3-16).
3. U Kirisi pikó ikari kpáselenle re piké nla ne nfatene kéméε n ηmóópúlē (17-23).
4. Uléécaā yεε ipakare te (24-25).

Iyáhaa

¹ Née Yeesu Kirisi ukéikó ne Yakupu uwā kapi ye n sée re Yuuti. Nó mpí ke Sáa Uléécaā uu nní ní sée kam títelé wólu. U nó lalε uu Yeesu Kirisi anipe-i nó wai re uké nókenécáá m paílē. ² Uléécaā uké nfanare nó nyíse uu kō nkínine nó he uu kō meýǎ nó n la.

Pεpεε nnōōmesimé n céési kecáá nkó

³ Pinésáne lala kecire, ne peé lalε ké lē ke Uléécaā uu kesé tó ne nnó ayu n lō kecáá rítelé nó wóipō. Ne nkpeni yé te li meýikíyiki pise re ké nní nó wói ké ne nfatene atōpi kémee nó n ηmóópúsélē. Uléécaā ye mecíreníne nsímé mmē ke upikó apí ne kefa n tene pamεle.

⁴ Aí líka nnya kam lē símisi, simúnjé kópe pisoí pinyine ye riséé ne nó cóhōnelenle. Pi Uléécaā ipεelé waisεle yare ncée kuu pi he re piké mēwai kópe ne piripō n wai. Urócélaa cireníne ne Urópiíma Yeesu Kirisi kapi lē yulu. Háí mekεε-me kai wólaalē te akpanii nyεε pilikó.

⁵ Mpá kani nní pinyuwe m máálē, ne la ké nó léise re Upííma ye pεε mekεε Isirayεeli pikó riyu lōle Esipiti ketē kecáá, amá uu pεε limemáá tíyεse pεpεε ápi pikecōpe ne kefa u n tenelē apí kpíni. ⁶ Piléécaatumε pinyine ye peé ne Uléécaā wóosile re ketónε ke-i kuu pi n tónse áke ne pi risá, apí pεε pimεcire ketónε conse. U kō pē kunmaha kemεε-pō tonselenle pin mesére pahaalē líké ha ne keyáa kē kuu pitúhaane pi n sōnti tu. ⁷ Aní Sotām kuyu ne Komōori kukó ne ayu nyεε ne a n kólē nkó léise. Piléécaatumε mecō mmé ke kei pikó apí pεε méwoo méwoo wai. Apí n la pitisi ne pitisicō piké n sói. Lē nnya ke Uléécaā uu kutu pi ripasa uu nna tenεciré kémee pi sápo. U lē wale re mpá úye uké kei yē uké ne umεcire tí.

⁸ Lē ke pεpεε nní ne nó n cóhōnelē póo kō we. Simúnjé kópe sin pi n lεeme, apí pεε piipine lilala ne pimεcire mékperinkpe n wai, ápi kō Upííma nnahe waiselē, pin keyómεcaā-pō linahε-nahε lámaankεε. ⁹ Moisi ye pεε kpule, Uléécaatumε wéése Misεeli ne Setani apí ukεcáá cénjesi. Pi pεε pásainele re wóo yé u kpísi. Mpá ne lē, Uléécaatumε wéése Misεeli ricuruu úu kaha uké Setani lámaankεε. Amá nse kuu u maa re: Upííma uké kutu pó ripasa.

¹⁰ Amá pisoí pē póo, lē aseí kápi n nyu kapi ye lámaankεε. Lē kapi isεε mecō méwoo n nyu lεε pi kopaalē. ¹¹ Iwe kapi topori! Kayεε nceε ncō kapi tíkilē. Siwóó nnya kapi pimεcire kpísi apí mpōleceε tikise Palam mecō. Kapí ne Uléécaā n kénεne yare ke Koree uu n wa mecō nnya kai pi ritékéé. ¹² Kei kani ye n cápine re nōké memáreco iluke li, pεpεε ye nórínεyu kpu. Kei ke pē apí ye pimεla anyǎ súkei, ápi ne úka kutu cōlē. Pi we yare ahope ke kuyō aku n kpáulē. Pi kō wele yare kuléé nkú kpeε áku ye m mári, mpá lin kuimaretunε n tu. Pin ku n wehe, meté kaku pεε lē kpu. ¹³ Mínimaa kémee ániwalé pape-pape kapí ne menyíne we. Pi ye pimεwai kópe lesεle apí yánesi yare ke ániwalé aa ye míni kuwálé ní yánesi. Pi kō wele yare awárepi nyεε méwoo n sónesi. Lē nnya ke Uléécaā uu kunmaha pííma-i ketónε pi he re piké kei mesére n tū.

¹⁴ Pirókpure kémee, Enóki ye Atam siyase kémee kunai sééi-sééi ukó lē. U háí mekεε-me pisoí pē kecáá maa re: Upííma ye wemεle ne upileecaatumε kulúi ¹⁵ piké ne pisoí nnéi

túhaane. U yé piwaikópεkɔ́ akópe pa, mewai kópe nnéí kapi n wa nnya. U yé kɔ pikópεkɔ́ ppe áyu n wéési alɛ kapi u n lámaankεε kecáá akópe pi pa. ¹⁶ PISOI pinyine ye pi ppe mesére n ηmúlaankεε. Ai pí kai pi láárú. Pilikáipi-káipi kapi ye wa. Pi ní-yuwélaasimé símaankεεle pin ne pISOI kahaankεε re piké linyine pikεμεε yé nnya.

Kirisi pikó nsé kecáá nsímé

¹⁷ Amá nɔ́ pinésáne lala kecire, nóké ye nsímé ke Urópiima Yeesu Kirisi pitume api mekeε-me nó rin-yóó léise. ¹⁸ Pi ye ppe nó n yóólɛ te: Itunε tɔrɔɔ kumúhɛ kun n tu, pinyine ppe pISOI n sɛnnyi yé kam, ápi yéé pilikáipi-káipi nnya Ulééca wuri. ¹⁹ Pεppe pikóólentene pISOI kecɔpe tanaalɛ. Lɛ ke píricuruu api m músu ηmane kapi wai. Ulééca Nfaa ní pikεμέé we. ²⁰ Amá nɔ́ pinésáne lala kecire, nóké nómenécíre n ηmóópúselɛ nɔn nfatene sɔne ke Nfaasɔne nn nó ní he nnaηe ne keyóme yáási. ²¹ Ani Ulééca nla kéμέé n we nɔn mé te Urópiima Yeesu Kirisi yé unfanare nnya nfáa teneciré nó he.

²² Ani ye pεppe ne ní we pin tíru íwe té. ²³ Ani piayu lo ani nna teneciré-i pi lese. Ani ye kɔ picɔ́ íwe té. Amá ani nómenécíre tí, áni kape ye pilikó líka ne rikɔ, aí ne pimelape ke pimewai kópe ame m póriinkεε péne.

Ipakare tɔrɔɔ

²⁴ Ulééca ye nnaηe mále uké ne nó n léraalɛ áni yé pí kai loó, uké kɔ ne kei káni yé ha akópe m má nó ha, aí kɔ nó n láárú aní ha ne umeyɔpi kéμέε u yenu. ²⁵ Uyee Ulééca Cireníηe, uyee ne Urópiima Yeesu Kirisi ritiki uú ne aróyu lolu. Kaí ne mpa píyei-me n kpíime ne neni-me ne mpa píyei-pɔ, uyee mímule ne ríyu ne nnaηe ne meýɔpi mesére te! Amí!

Yohani Meye

Lele rítelé ntí kèmeé ní we

Yohani yee rítelé ntí wói. Kumúnjé kpe-i kuu rítelé ntí ní wólu, míni kepáápáá ketē kē kapi ye n sée re Patimōsi-i kuú pée we. Pée mēkēē Asii keteni-i, kuwélé kunyine-i kake ketunjeleeme-mē we. Kumúnjé kpe-i ke Róm uyōopi uú pē Kirisi pikó wéékuselē. Uléécaá icápine iseei inyine kuu rítelé wólu. Méyene kulúí ke Yohani uu n yénti te Yeesu ne upikó ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē ne kété-pō nkó ke méyene mē ame símisi.

Ifaaci iyē mēkériine ye mmé:

1. Yohani ye umecire lese uu nyíse re u Kirisi yee nkpo kèmeé n yisi utume le (1:1-8).
2. Atelé aseei kapi Uléécaá icápine yee pē mēkēē Asii keteni-i ní we n wói (1-3).
3. Yeesu ye mewai kópe linaŋe-naŋe feriyē (4-20).
4. Ketē fale ke Uléécaá uu piléseme ní la kai áyu tōrō kèmeé ne mánē: lele keyómēcaá fale ne ketē fale ne Yerusalem fale (21-22).

Yeesu ye umecire Yohani nyíse

¹ Méyene ke Uléécaá uu Yeesu Kirisi n yéneise re uké upikeikó lele nfáani n sōnti nyíse. Lē kuú ne uutume n tumme re uké uukeikó Yohani nyíse. ² Yohani ye lē nnéi ke Yeesu Kirisi uu u n nyíse yenle uu kō yóó re Uléécaá Nsímé ye mu. ³ Uyee nsímé mmú ní kēéni ne pēpēe anóo nnyé nyee lele masí kepire-pō n waine nkó kutu n cólē pin kō lele nkemee n wólaalē múlē ye pínarekome le! Li we re itunje ye tule.

Pi Uléécaá icápine iseei yáasi

⁴ Né Yohani, née Uléécaá icápine iseei iyee Asii kuwéé-mē ní we wólu nen i yáasi. Uyee ní we, un kō pē mēkēē-me we, un kō weme, ne ifáa iseei iyee uriyōpitū keyu-i n tū piké ípēelēe ne nkíninje nó nyíse. ⁵ Yeesu Kirisi ye úseérakōó le ye nsímései m má. Uyee pikpōkpō kecōpe mefoi nfáa yē. Uyee ketē nté piyōopi uwéése.

Uyee ró la uu umenye ne arókópe heere. ⁶ Uu tíyese ari panse mpuri mee Usáa Uléécaá inyōonse n wai. Uyee ríyu ne n-yōopinaje te mpá píyei-pō. Amí.

⁷ Uyee nkó ahope kèmeé weme. Mpá úye ye u yenune, aí ne pēpēe uilúkē n luri péne. Ketē nnéi isoipuri yé uyē nnya nkpo tone. Eee, lee ní, amí!

⁸ Upíima, Uléécaá ye maa re:

Née Ufoi ne Utōrō, uyee ní we un kō pē mēkēē-me we, un kō weme, nnaŋe nnéi Ute.

Lē ke Kirisi uu Yohani n nyíse

⁹ Né, nōunémáreco Yohani, tó ne nnó tōo kesē Uléécaá iyōopi kèmeé ní we, tó ne nnó ye íwe lele tōn ne Kirisi kupéneco kèmeé nmóópulē. Míni kepáápáá ketē kapi ye n sée re Patimōsi kèmeé kapi ne nnaŋe né ha re ne Nléécaasimé yóólē nen kō Yeesu kecáá aseéra lese nnya.

¹⁰ Nfáasone nn Upíima keyaa ketúnjé kenécáá súiri, am pē kenépire-mē metē menyine kom men cālē yare rináatōŋ metē, ¹¹ men tee re: A lē kaa nní ní nyáni rítelē rinyine kèmeé wói aa Uléécaá icápine iseei iyē papō. Iyee nní Efēesi ne Simirini ne Perikam ne Tiyatiiri ne Sariteesi ne Filatelifii ne Lawutisee ikó.

¹² Amí nmēelú kē uyee ne né n símisi yē. Kam tíñnmēelú, am sífiráa sitōsi sisēi kapi ne wura n wa yenu. ¹³ Unyine yee kesoi pipi ne menyine ní we un sífiráa sitōsi sē kecōpe we. Kutúkanka caacaa kuú pē tanaalē un tikínjé kecáá kútampálá kapi ne wura n wa télē.

¹⁴ Uriyu ne unnyúpi ye wariyele yare nkume tomé, née yare mpáhamē. Uinipēe ye we yare inalempi, ¹⁵ uana an we yare nweni nmohō mee n wa yare n nna kèmeé riwóhōole, umetē pōon we yare míni píima menyine iwōo. ¹⁶ U pē ukunipe luke-luke ne awárepi aseei

múílénlẹ, titéhe ne kenóopi pínj-pínj ne mæyele meté tin unnáo-i léeri. Ukeyu ye péé wele yare ntunje mee tore. ¹⁷ Kam u n yé, am uana metene lolu yare ne kpule. Uu pee ukunipe luke-luke kenécáá láa uu re: Iwame íi kape pó wa! Née Ufoí ne Utóráo, ¹⁸ nen kó nfáa má. Ne pee kpule, amá née nkó ne nnéfáa mpa píyei-pó. Ne nkpo ne pikpákpó keló kehánne múílénlẹ. ¹⁹ Lẽ nnya, a lẹ kaa n yé woi, lelee ní we ne lelee masí kepire n sánti. ²⁰ Awárepi aseí nyé kaa kunénipe luke-luke kémee n yé ne sífiráa siséi sitási sē kápí ne wura n wa aseí nyee m pékaalẹ ye nnyé: Awárepi aseí nyee piléecaatume le pee Uléécaa icápíne iséi iyé kecáá ní paílẹ. Sífiráa siséi sitási sē pó ne Uléécaa icápíne iséi le.

2

Nsimé kapi Uléécaa icápíne iyee Efesi-pó ní we n wáipo

¹ A uléecaatume yee Efesi-pó Uléécaa icápíne kecáá ní paílẹ wáipo re uyee awárepi aseí ukunipe luke-luke kémee m múílẹ, uyee sífiráa sitási siséi sē kápí ne wura n wa kecápe n sónne ye maa re: ² Ne mepówai ne pipókéi ne pipónmóópú nyule. Ne nyule re áa ye pikpááree kecáá rikpá. Pó pepee n tee re pi pitume le ápi kó pee pitume peenule aa yénu re pinóome ye pi. ³ Pó nmóópúlenlẹ. Pó rinényíri nnya íwe lile áí kó pee pó feriyé. ⁴ Amá mmé kamí ne pó n cési yee re áa nképéni ríla fói kaá pee m má kénécáá má. ⁵ A léise kei kaa n loó, aa apókópe kepire tó, aa mepówai fói piwai pele. Insá lẹ, né kepóméé kam am kápífiráa ketási keketoné-i yukuse, in te áa apókópe kepire ritó. ⁶ Amá lelee kepómee ní nyaní yee re pó Nikolayitiye mewai kesule yare ke née kó me n késu mecó.

⁷ Uye un ukóme, uké lẹ ke Nfáasone nn Uléécaa icápíne n símisi kutu ricó. Nkó yee n feriyé kam kuléé kpee ye nfáa n he kun Uléécaa kémee-pó we apipi pane uké lí.

Nsimé kapi Uléécaa icápíne iyee Simirini-pó ní we n wáipo

⁸ A uléecaatume yee Simirini-pó Uléécaa icápíne kecáá ní paílẹ wáipo re Ufoí ne Utóráo, uyee pee n kpu uu nképéni peeri un nfáa má ye maa re: ⁹ Ne mpótóosi píima-i kaa ní we ne ipówe kaa m má nyule, pón kó ne umámá. Ne kó nkópe ke pepee n tee re pi Pisufi le ápi kepócáá n símaanké nyule. Pi kó pee Setani icápíne pikó le. ¹⁰ Kape íwe iyé kaa n lene kewuu n túúni. A kó te kuníri yé nókenécópe pinyine kukpaniilee tã kuké ne nó m peiké nnya. Lí yé kó siyáa kefi kémee nó wéékuse. A aseí ritiki, mpa lin nkpo ye mu, ké pee nfáa pó he re pó feriyé nnya. ¹¹ Uye un ukóme, uké lẹ ke Nfáasone nn Uléécaa icápíne n símisi kutu ricó. Nkpó lírú rín uyee n feriyé líka waine.

Nsimé kapi Uléécaa icápíne iyee Perikam-pó ní we n wáipo

¹² A uléecaatume yee Perikam-pó Uléécaa icápíne kecáá ní paílẹ wáipo re uyee ritéhe ne kenóopi pínj-pínj ne mæyele meté m má ye maa re: ¹³ Ne nyule kei kaa ní we. Kei ke Setani riyópitú pó kó we. Áa rinényíri kesi, áa kó kefa kaá ne né n tenelẹ fóm, mpa siyáa se-i kapi unékeikó Antipaasi yee aseí n tíkílẹ nókenémee kei ke Setani uu ní we ní kpu. ¹⁴ Amá mmé kamí ne pó n cési ye kó pee mmú re: Písoi ye kei we, pin Palam icélaa múílẹ. U Palaki céesi re uké ripíne wa Isirayeli sipipi síké inyóonsesare lí síké kó iwásánkai n wai líké ne kelólé-mé si ha. ¹⁵ Limécó ke pó kó písoi má pee Nikolayitiye icélaa n tíkílẹ. ¹⁶ Lẽ nnya, a apókópe kepire ritó, insá lẹ né kepómee hapó am titéhe kam nnó-i n wailẹ ne atópi pó wai. ¹⁷ Uye un ukóme, uké lẹ ke Nfáasone nn Uléécaa icápíne n símisi kutu ricó!

Nkó yee n feriyé kam Uléécaa iluke * yee m pékaalẹ ne ripare tomé hene. Tinyíri fale rinyine tee ripare tẹ kecáá wólaalẹ. Uka úu ri nyu, insá uyé kapi ri n he.

Nsimé kapi Uléécaa icápíne iyee Tiyaíiri-pó ní we n wáipo

¹⁸ A uléecaatume yee Tiyaíiri-pó Uléécaa icápíne kecáá ní paílẹ wáipo re Uléécaa Kepipi inípee yee ní we yare inalempi, keana an kó we yare nweni nmóhó sone ye maa re: ¹⁹ Ne

* **2:17** Uléécaa iluke: Iyé kapi ye pee sée re maani Méleepó ritelé kémee: Méleepó 16:32-34.

meṗówai ne mpóla ne mpófatenne ne pipókai ne pipónhmóópú ne meṗówai tərɔɔ mee mefoí kulúi n fe nyule. ²⁰ Amá mmē kamí ne pó n cési yee re pɔ unósi Yesapeeli yee n tee re u antepu le riyá un pinékéikó kírāsente re piké méwoo méwoo n wai pin kɔ inyónsesare le. ²¹ Ne u yálenle kelenne re uké uakópe kepire ritɔ, amá úu la uké uiwásánkaí mewai mē kepire ritɔ. ²² Aa yē! Ne nní lē u ne pɛpɛe kesē iwásá n wai kefine kecáá sáne piké íwe píima lí, in te ápi pimewai mē kepire ritɔ. ²³ Né tíyese api usiwā kóni. Uléécaa icápine nnéí yé pɛe céri re née ye usoi kemúnjé ne ulilala lee m pékaalē pereí am cérú. Ne kɔ mpá úye mewai kecáá ulikó u pané.

²⁴ Amá nŋ Tiyatiiri pikó picɔ mpí, nŋo ye áni nní icélaa iyē n tíkílē, áni kɔ lē kapi n tee re Setani líkɔ lee m pékaalē ceri, ne maa re ám nŋ ncɔni nka ncɔ cɔnsene. ²⁵ Amá ani lē kani nní m má anípe keté m múílē ké ha ne pɛeme.

²⁶ Uyee n feriyee, uyee menéwai rimmúlú ne kété-pɔ kam rínanje kam unésáa kémee m má pané. Uyē kam isoipuri kecáá rínanje pané. ²⁷ Uyee kɛweninaapi ne isoipuri iyē sénine, uu kɔ i forési yare sipérétúhu. ²⁸ Né kɔ rimarewarepi u he. ²⁹ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaa icápine n símisi kutu ricɔ!

3

Nsímé kapi Uléécaa icápine iyee Sariteesi-pɔ ní we n wóipɔ

¹ A uléecaatumee yee Sariteesi-pɔ Uléécaa icápine kecáá m páilē wóipɔ re uyee Uléécaa yee ifáa iseei ne awárepi aseii n te ye maa re: Ne meṗówai nyule. Pɔ rinyíri yenle re pɔ nfáa má, némákane pɔ kpuwaalenle. ² A nnɔni kémee yisi aa pɛpɛe ní we pin kpi ikari waise ápi kape ne n kpí nnya. Am meṗówai yē men Unéléécaa inípee-i nyamí ne meketɔ-pɔ. ³ Lē nnya, a lē kaa nsímé ní yosí ne lē kaa n kó léise aa akópe kepire tɔ. Pɔnsá n nyáni, ne sóntile yare uyaa, áa yé pɛe céri itunje iye-i kam yé pó rinkáikai. ⁴ Mpá ne lē, pɔ kɔ pɛe Sariteesi kei písoi mále pɛe ápi piilū mékperinkpe m póriinke. Pi yé ilū tomé tā, tó ne pē arí ne n sone re pi ne lē sá nnya.

⁵ Lē nnya, uyee n feriyee yé ilū tomé tā, ám yé urinyiri nfáa ritelē * kémee tinnē. Né Unésáa ne piléecaatumee keyu-i u ceri re u unékó lē. ⁶ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaa icápine n símisi kutu ricɔ!

Nsímé kapi Uléécaa icápine iyee Filatelifi-pɔ ní we n wóipɔ

⁷ A uléecaatumee yee Filatelifi-pɔ Uléécaa icápine kecáá m páilē wóipɔ re Uléécaa ukó ne Uyíkíyiki yee Tafari kehánne m múílē, Uyee ye n hánne úka úu yé ha pɛe n hánesi, Uyee ye n hánesi úka úu yé ha pɛe n hánne ye maa re: ⁸ Ne meṗówai nyule. Aa yē, ne kepyu-i ihánaa hánnele ke úka úu yé n fe uké hánesi. Li we re mpónanje nín piye. Pɔ kɔ nnésímé rimúlúle áa kɔ rinényíri kesí. ⁹ Aa yē, ne Setani icápine pikó apónípe-i wainē. Pi ye maa re pi Pisuífi lē, ái kɔ pɛe lē. Pi kiraasele. Aa yē, né tíyese apí weri api keponyáale-i wúla api cérú re ne pɛe pó lalē. ¹⁰ Kaa nní nnésímé mee ye rinhmóópúse rimmúlú nnya, né né kɔ ipeikɛetunje iyee keté nnéí kecáá n sónti iké keté pikó peikee kémee pó rimúlú. ¹¹ Ne nfáani sóntile. A lē kaa m má anípe keté rimúlú úka úu kape ne lē kaa n feriyee api pó he pó ní yosí nnya.

¹² Né tíyese Uyee n feriyee uu Unéléécaa Keyɔ kémee panse nléri cire-cire, úu yé pɛe píkai kei le. Né ukécaa Unéléécaa rinyiri ne Unéléécaa kuyu rinyiri, Yerusalem fale yee keyómecaa-pɔ Unéléécaa kémee n léeri woi, am kɔ rinényíri fale wolu. ¹³ Uye un ukóme, uké lē ke Nfáasone nn Uléécaa icápine n símisi kutu ricɔ!

Nsímé kapi Uléécaa icápine iyee Lawutisee-pɔ ní we n wóipɔ

¹⁴ A uléecaatumee yee Lawutisee-pɔ Uléécaa icápine kecáá m páilē wóipɔ re Amí, úseérakɔ yee aseii m má un kɔ uyíkíyiki, un kɔ lē nnéí ke Uléécaa uu n wa kekoraane ye maa re: ¹⁵ Ne meṗówai nyule. Aa ninjú áa kɔ tolú. Amá pɔn pē n fe póké n ninjú née póké

* 3:5 Filipu 4.3

n tolú! ¹⁶ Lẽ nnya, kaa nní m páipailẽ, áa kò ninjú áa kò tolú nnya, né kúúké am nnénòò-i pò lésèrì. ¹⁷ Pò yè maa rẹ: Nè umámá lẹ, nè mèmá yénlẹ, líka áí né párílẽ, áa kò pẹ nyu rẹ ipóco yè íwẹ wẹlẹ, pòn wariyẹ, pòn íwẹ má pòn nyiinlẽ pòn kò mẹnmanẹ wẹ. ¹⁸ Lẽ nnya kam mesòhò pò kpálẽ tẹ a kenémẹ wura kapi n sáasi apí lolẹ cáká-cáká ló aa pẹ panse umámá, aa kò ilū tomé lolu aa pẹ n lapaalẽ, isei íi kape nè pò ní wa rẹ pò mẹnmanẹ sòne nnya. Aa kò pite kapi yè inípe rinke mí lolu aa ipónípe kemí pòké nè n nyáni nnya. ¹⁹ Nẽ, nè yè nè pẹ nnéí kam ní la césile am kò kutu pi pasa. Lẽ nnya, kape siká wa, a apókópe kepire rito. ²⁰ Aa yẽ, nè rinònoò-i nyenule nen ihánaa pepu. Uye un menétè n kò, un tinònoò n hánne, né ukeyò-i lompò tó nè uyè ari kesè iluke lẹ.

²¹ Uye n feriyẹ kam tíyesenẹ ari tinéyòpitū kecáá kesè tone yare ke nẹ n feriyẹ tó nè Unésáa tòn kesè uriyòpitū kecáá tū meco.

²² Uye un ukómẹ, uké lẹ ke Nfáasone nn Uléecaa icápine n símisi kutu rico!

4

Uléecaa meyòpi ke keyómecaa-pò pikó api yóm

¹ Lẽ memáá, am pẹ páí, am ihánaa inyinẹ keyómecaa-pò yenu in hánnelẽ. Am metè foí memẹ pẹ nè né n símisi kom mèn tee rẹ: A nté ritaámẹ ké lẹlẹ masí kepire n wainẹ pò nyíse. ² Mese nè mese, Nfáasone nn kenécáá súiri am pẹ riyòpitū tinyinẹ keyómecaa-pò yenu, unyinẹ un tikecáá tū. ³ Uye n tū mewee yè nkpani yare ripare ñmèí-ñmèi nẹe ríwée meco, kuwamenirí pòon riyòpitū tẹ kóónúlẹ. Kumewee yè nkpani yare mehóle ripare. ⁴ Ayòpitū afèrè nè ana nyee pẹ riyòpitū tẹ kóónúlẹ, piwéese afèrè nè pina pin akecáá tū, pin ilū tomé tántilẹ, pin ayòpikò kapi nè wura n wa piayu kecáá kípiilẹ. ⁵ Sikónetèhe nè metè menyinẹ nè ikónẹ pisenke yè pẹ riyòpitū tẹ kémẹ léentilẹ. Sífiráa sisèi yè pẹ riyòpitū tẹ keyu-mè torelẹ nyaii. Si Uléecaa ifaa isèi lẹ. ⁶ Linyinẹ yè pẹ riyòpitū tẹ metene wẹlẹ yare sinípeenyáni-yelèpi sẹ mínimaa meco tanlẹ.

Lifáakó lina linyinẹ lẹ keyu-mè nè kepire-mè inípe mpa yei n tóraankelẹ yè pẹ riyòpitū tẹ kecope nè rimekanẹi wẹlẹ. ⁷ Lifáakó foí yè wẹlẹ yare kúkinaá. Lifáakó lírú yè kò wẹlẹ yare rináapipi, lifáakó táánú pò nè nkpani yare li kesoiyu mále. Lifáakó náii pò nè metuke maamaa mée n yóosilẹ nè menyínẹ wẹlẹ. ⁸ Lifáakó lẹ kena yè mále amérí akpuulú akpuulú, inípe in mpa yei tóraankelẹ. Api keyu má nè pimáikee ketúnjẹ nè kesinẹ rẹ: Usone círícírí, círícírí, círícírí yee Upíima, Uléecaa, Nnanẹ nnéí Ute.

Uye pẹ we, Uye we, Uye kò masí sònti. ⁹ Mpa píyei ke lifáakó lẹ ai yé ha uye riyòpitū kecáá ní tū un kò mpa píyei we ríyu n waise, api yè urinyiri taáse api kò u pònesẹ

¹⁰ piwéese afèrè nè pina pẹ pò né yè pẹ uye riyòpitū kecáá ní tū metene riwula api uye mpa píyei ní wè yáási api pẹ riyòpitū keyu-i piayòpikò sá api rẹ: ¹¹ Urópiima nè Uróléecaa, pò nè sá rẹ pòké ríyu nè rinyiri nè rínanẹ m má. Liriyíkí rẹ pò mpa yo wa, pò lalẹ liké n wẹ. Lẽ nnya kai kò wẹ.

5

Kesánpipi yè rítelẹ wúkule

¹ Am pẹ uye riyòpitū kecáá ní tū kunipe luke-luke kémẹ rítelẹ rinyinẹ yenu tin kepire nè keyu-mè wólaalẹ, api kò atópi aseí rikecáá wai apí nè wúkesi rẹ úka úu kape rica. ² Am kò uléecaatumẹ nanẹ-nanẹ unyinẹ yenu un yóólẹ lin cālẹ tẹ: Wóo tu rẹ uké rítelẹ tẹ wúkule uké kò tiatòpi nyè fori?

³ Amá úka úu wẹ keyómecaa-pò nẹe ketè nté kecáá nẹe ketè metene yee yé n fe uu ri wúkule nẹe uu ri nyáni. ⁴ Kei kam pẹ meýá tẹ ñmaa rẹ úka úu tulaalẹ tẹ uké rítelẹ tẹ wúkule nẹe uké ri nyáni nnya. ⁵ Uwéese use uu pẹ né maa rẹ: Kape n téni, a yè tẹ Yuta pikó mpuri kémẹ kukinaá, Tafiti kepirè yè feriyelẹ. Ke yé fe ake rítelẹ tẹ wúkule ake kò atópi aseí nyè foru.

⁶ Am kə riyóòpitū tē kecəpə nē lifáakó lina lē kecəpə nē piwéése pē kecəpə Risánpipi yenu tin nyenu yare pi nē ri nyóonsele. Akóle aseei nē inípee iseei karí pee má. Lēlee Uléécaā ifaa iseei iyē kuu ketē nnéi kecáá ní túmēi. ⁷ Arí hapə ari uyee riyóòpitū kecáá ní tú kunipe luke-luke kémee rítelē tē yósu. ⁸ Kuu rítelē tē piyóó m masí, lifáakó lina lē nē piwéése afeeré nē pina pē api sī apí ha Risánpipi keyu-i wúla, mpa úye un kekénjé nē sinúmpí kapí nē wura n wa nē tulaali meyiye múlī. Uléécaā pikó keyome kapi n yáási ye kē. ⁹ Api keyóme fale kényine n yom te:

Pə tule re pəké rítelē tē yósi pəké atópi nyē fori, liriýíkí re
pi nē pó nyóonsele aa mepónye nē mpa kumáre kúye nē mpa meyu méye
nē mpa ayu áye pisoí nē mpa nsoipuri ní-ye ayu lolu aa Uléécaā pa.

¹⁰ Pə pi pansesele n-yóòpipuri pikó nē inyóonse piwai pee
Uléécaā pikei n wai. Pi sántile piké ketē kecáá iyóòpi n tú.

¹¹ Am péé weri am piléecaatumē kulúi pee riyóòpitū nē lifáakó lē nē pikpure n kánēilē metē
kom. Pinnéi ye lele píle píle nē kuwóó kuwóó ái kúkeentene we.

¹² Pi pee cááile re:

Tisánpipi kapí nē n nyóonse tee tulaalē te tiké rínanjé
nē memá nē mewéesesəhə nē rikəhə
nē ríyu nē akéhe nē ipakare yósi!

¹³ Am pee lē nnéi ke Uléécaā uu n wa lin keyómecca-pə nē ketē kecáá nē ketē metene nē
mínimaa kémeé we kom lin tee re:

Uyee riyóòpitū kecáá ní tú nē Risánpipi pee akéhe nē ipakare nē
ríyu nē n-yóòpinanjé te mpa píyei-pə!

¹⁴ Lifáakó lina lē ai ye pee re: Amí! Piwéése pē api ye pee wúla api yáási.

6

Atəpi akpuulū foi nyē mewúkule

¹ Amí paí, am yenu ke Risánpipi ari atópi aseei nyē kémee rise n wúkule, am pee lifáakó lina lē lise kom, lin metē nē símisi yare ikóné pisenkee re: A kam. ² Amí paí am isā tomé yenu. Uyee i n tú ye pee pitepe múlilenle. Api piferiye ihēe u pa, uu yisi uú n tósu yare uyee n feriyē un kə tósu uké ha kə piferiye rikpá mecə. ³ Ke Risánpipi ari ritópi lírū n wúkule, am lifáakó lírū kom ai semni re: A kam! ⁴ Isā ico yee n wəhne yare nna ii pee léeri. Uyee i n tú uu rínanjé yenu re uké ketē kecáá nkínjé lese pisoí piké nē n kónaane nnya. Api kə kutéhe caacaa kunyine u pa. ⁵ Kari ritópi táánū n wúkule, am lifáakó táánū kom ai semni re: A kam! Amí paí, am isā hməhə yenu. Uyee i n tú ye pee kemúnjé múlilenle. ⁶ Am lifáakó lina lē kecəpə metē menyine kom, men tee re: Pi yé mesírēpipi menyine kemúnjēcaripi kesē nē kekeiyaa kesē ihéé lə, api kə memúipipi simúnjēcaripi sitaani nē kekeiyaa kesē ihéé lolu. Amá ani kape mékpə nē píta pó tica.

⁷ Kari ritópi náii n wúkule, am lifáakó náii metē kom te: A kam! ⁸ Amí paí am isā inyine yenu nē mehóle ntəne ipinjé. Pi ye uyee i n tú sée re nkpə. Nkpə kuhore ye pee u tikilenle. Api ketē awélé ana kémee kuse kecáá rínanjé yenu apí nē atéhe nē nkú nē itói nē licópii-cópii sisoipipi tékéé.

⁹ Kari ritópi núpū n wúkule, am kényónsetunipi metene pē kapi Nléécaasimé nē aseéra kapi n lése nnya m parii amúiri yenu, ¹⁰ pin pupukee lin cálē te: Saa sone círicíri nē uyíkíyiki, hái nē keyo-pə kaa yé lē n nánajise pəké kelenē túhaane pəké nsímései yē pəké pee ketē nké pisoí ntókpə kecáá kutu ripasa? ¹¹ Api pinnéi mmē mpa úye ketúkanka tomé pa, api kə pi maa re piké pee kə nkáripí n wéntelē, pipikeico nē pipimarecə kapi pimēcə n kónine piké ha pinnéi cápínepə.

¹² Kari ritópi kpúúlū n wúkule, amí paí ketē ake yénesi nē rikəhə. Itunje ii panse rinmóhə yare kukpəsaṇaá, iwáre ii innéi panse yare ménye. ¹³ Keléécaā awarepi aa pee keteni-i póroiri yare ke kúfikiyee aku ye kuyə píima kémee kuapipi n tíye aa póroi mecə. ¹⁴ Keléécaā

ake wúkaapo yare rítelé kapi riwépi, ayópe nnéi ne míni kepáápáá sitē nnéi asi siketone-i yisikee. ¹⁵ Ketē nté piyóopi ne piwéése ne atópi piwéése ne pimámá ne pinánje-nanje ne pilási nnéi ne pēpēe pimécire n te api ayópe kecáá aparepoo kémee ne aparecanaa sipáápáá pékesi. ¹⁶ Api ye pēe ayópe ne aparecanaa maa re: Ani kerócaa lóime ani ró yárii toké uyee riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi kuwói ne ketaa wa. ¹⁷ Li we re pikuwói keyaa píima ye tuimele. Wóo yé fe uú lelu?

7

Uléecaa písoi ye ritii kecáá Uléecaa nwói yósi

¹ Lē memáá, am pēe piléecaatumē pina pinyine yenu pin ketē awélé kena kémee nyenu. Ketē kecáá ayó ana kapi pēe múlīlē te kuyo kúka áku kape ne ketē kecáá née mínimaa-i née kulée kunyine kecáá mí pi nnya. ² Am kó uléecaatumē ucó yenu un ketunjeleeme-mē taámelē un Uléecaa yee nfáa n te nwói múlīlē. Uu cáái ai cá, uu piléecaatumē pina pēpēe ncée n yé te piké ketē ne mínimaa íwe wa maa re: ³ Ani kape ketē née mínimaa née alée rica hái ne kumúnjé kpe-i kari yé Uróléecaa pikeikó atii nwói n wa. ⁴ Am pēe pē kapi nwói n wa nnéi kóm. Pi lele písoi ákotokú píle ne afēena ne ana (144.000) Isirayēeli pikó amare nnéi kémee. ⁵ Yuta kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Rupenī kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Kaati kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁶ Asee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Nefitalii kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Manasee kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁷ Simeyóo kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Lefi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). Isakaa kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000). ⁸ Sapilóo kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Yosefi kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) Penyamēe kumare kémee, písoi ákotokú kefi ne até (12.000) kapi nwói wa.

Tisoiwuí píima tee Uléecaa keyúri n cápínēlē

⁹ Lē memáá arí paí, am tisoiwuí píima rinyine yenu, tipísoi ápi kúkeentene we. Mpá nsoipuri ní-ye ne mpá kumare kúye ne mpá ayu áye ne mpá meyu méye pikó ye pi. Tiyóopitū ne Risánpipi keyu-i kapi pēe nyenu pin sitúkanka caacaa tomé tántilē pin atenepai muleilē. ¹⁰ Pi pēe cááile lin cálē te: Uróléecaa yee riyóopitū kecáá ní tū ne Risánpipi pēe tiróyu ló. ¹¹ Piléecaatumē nnéi ye pēe riyóopitū ne piwéése ne lifáakó lina keyu nyenule. Api wúla api ketē kéyu tuhu api Uléecaa yáási ¹² pin tee re: Amí, Uróléecaa yee ipakare ne akéhe ne mēwéesesəhə ne ipəənesə ne ríyu ne rínanje ne rikəhə mpá píyei-pə te. Amí!

¹³ Kei ke piwéése pē use uu rinóo yósi uu né maa re: Píye ye mpí pēe nní sitúkanka tomé tántilē pin ne méye leeri? ¹⁴ Am u pēse re: Unépiima, póo nyu. Uu pēe né maa re: Pēpēe íwe píima kémee n léeri ye pi. Pi pisitukanka caacaa hēerele api risánpipi menye kémee si wárarase. ¹⁵ Lē nnya kapi Uléecaa riyóopitū keyu-i we pin ukeyó-i ketúnjé ne kesine u yáási. Uyee riyóopitū kecáá ní tū yé pikecáá m paílē. ¹⁶ Nkú rín yé kó piwai pi rikpá, nníré rín yé kó piwai pi rikpá, ntunje rín yé kó pinmákaa pi rikpá, kutói áku yé kó piwai pi rikpá. ¹⁷ Li we re Risánpipi tee riyóopitū kecəpe ní we yé ne pilúkei pi ha ari pi kpísi arí ne míni mēe ye nfáa n he ihəi kémee pi sí, Uléecaa uu pēe pimenini nnéi tinnē.

8

Titópi sééi-sééi mēwúkule

¹ Ke Risánpipi ari ritópi sééi-sééi tē n wúkule, ai keyómecaa-pə sééi léké-léké yare itunje nwói mekóónú welé kumúnjé. ² Am piléecaatumē píseei pē yenu pin Uléecaa keyu-i nyenu. Api anátónj aseei pi pa.

³ Uléecaatumē use uu pēé weri uu kenyóonsehuúpi kecáá nyere. U pēe wura kecaripi ke-i kapi ye tulaali n nmaasi múilenle. Api tulaali kulúi ne Uléecaa pikó nnéi iyáhaa u pa re uké

wura kenyóonsehúupi kee riyóopitū keyu-i ní we kecáa he. ⁴ Tulaali anyo ne Uléecaa pikó iyáhaa ii uléecaatumē anipe-i léeri ii Uléecaa keyu-i taá. ⁵ Uléecaatumē uu pee kecáripí ke-i kapi ye tulaali n ηmaasi kpísi uu kenyóonsehúupi kémee nna toru uu súúni meyipē uú ne ketē kecáa sápo, ikónē ii senkeē, metē ame léenti, ikónē ii yékurente, ketē ake yénjesi.

Anáatōn foí ana nyee n tē

⁶ Piléecaatumē píseēi pee anáatōn aseēi m múlĩ api pee pimēcire cápine piké a ténse.

⁷ Ufoi uu rináatōn ténse, akónēparepi ne nna aí ne ménye cóhōne aí ne ketē kecáa lóiri. Ai ketē hōnēne metaani, ai kuwélé kuse torē múkú-múkú, ai kō aléé hōnēne metaani, ai kuwélé kuse torē múkú-múkú, ai kō meyúí ηmú nnéi torē múkú-múkú.

⁸ Uléecaatumē lírū uu rináatōn ténse. Ai riyópe ntōne rinyine tee nna ní torē mínimaa kémee sápo. Ai mínimaa hōnēne metaani, kuwélé kuse aku panse ménye. ⁹ Ai liwaiwai nnéi lee mínimaa kémee ní we lin fafai hōnēne awélé ataani, ai kuwélé kuse nam. Ai kō áninōi hōnēne awélé ataani, ai kuwélé kuse nam.

¹⁰ Uléecaatumē táánū uu rináatōn ténse. Tiwárepi maamaa tee iyúipuke mecō ní torē ari keyómecaa-pō lóiri. Ikóí ne ínihōi kai hōnēne awélé ataani, ari kuwélé kuse kecáa lólu. ¹¹ Pi ye riwárepi tē sée re apisenti. Ai míni hōnēne awélé ataani, kuwélé kuse aku panse apisenti, pisoí kulúí api míni mee n tulesi nnya kpíni.

¹² Uléecaatumē náii uu rináatōn ténse. Ai itunje ne iwáre ne awárepi hōne awélé ataani ataani, ai mpá yo kuwélé kuse pepu re awélé ataani nyē kémee kuse kuké kunmaha-i n we nnya, keyáa keké kemetéí awélé ataani kémee kuse paa, kesine keké kō kemetéí awélé ataani kémee kuse paa nnya.

¹³ Amí weríí, am metuke maamaa menyine yenu men keléecaa-pō yóósilē, men símisi lin cālē te: Iwe, íwe, íwe ke ketē kecáa pikó api anáatōn ke piléecaatumē pitaani tōrōo mpí api n ténsene nnya topori!

9

Anáatōn ataani tōrōo meténse

¹ Uléecaatumē núpū uu rináatōn ténse. Am pee riwárepi rinyine tee pee keléecaa-pō n lóime keteni-i yēnu. Api mehóre menyine kehānne u pa. ² Uu mehóre mē wúkule. Anyo anyine yare kehúú maamaa anyo aa mehóre mē kéméé léeri, itunje ne kuyo aku mehóre anyo nyē nnya kunmaha cōni. ³ Apááni aa anyo nye-i léeri aa keteni-i n we, ai ketē kecáa inā nnahe ncō a he. ⁴ Ai pee a maa re áa kape meyúí nēe mepéi nēe kuléé kunyine rica, amá pisoí pee ápi atii kecáa Uléecaa nwōi m má ηmane kaa yé rica. ⁵ Api ncée a he re aké pi kō. Amá pi re aké pi fikiise iwáre inupū. Pifikiise pē mpōle ye we yare ke inā ii ye nní usoi n tori mpōle ncō. ⁶ Pisoí yé lisiyaa se-i nkpō wéési, ápi yé pee n yē. Pi yé n la piké kpí, amá nkpō nn wuru nrí ne ketaa pi wai.

⁷ Apááni nyee wele yare isā kapi n nyóonse piké ne atōpi ha. Linyine yare ayóopikōn kapi ne wura n wa ye pee aayu kecáa wele, asiyu pōon sisoipipi ne menyine we. ⁸ Annyúpi ye pee wele yare nnósinyúpi, aaní yare ákinaá akó. ⁹ Aakin ye péé wele yare siwenitukanka kaa tanaalē, aamérí iwōo pōon we yare sínóipi ke isā kulúí ii n tōrōi in ne itóó ne atōpi sí. ¹⁰ Aasele ye pee sínóopi mále yare anansele. Asele nye-i ke annahe nrí péé we aké ne pisoí iwáre inupū kémee n fikiise. ¹¹ Auyóopi yee akekpeē ní we yee mehóre mē utumē. Urinyiri yee Mē-epiree kémee Apatōo. Pi ye Mékireki kémee u sée re Apolōo *

¹² Iwe meluke foí mee lē tómpō. Iwe meluke metē mee kō lē memáá pikáme kpáne.

¹³ Uléecaatumē kpúúlū uu rináatōn ténse. Am metē menyine kom men akóle ana nyee kenyóonsehúupi kapi ne wura n wa ken Uléecaa keyu-i we kémee-pō leeri. ¹⁴ Ame uléecaatumē kpúúlū uyee rináatōn m má maa re: A piléecaatumē pina pepēe nkóí maa kapi ye n sée re Efiraati kecáa m pahaalē fénne. ¹⁵ Api pee piléecaatumē pina pē fénne. Pi

* **9:11** Apatōo ne Apolōo aseí re ucókoi, nēe ucaainkee

pɛɛ itunɛ iye-i nɛ keyáa kɛ-i nɛ iwáre iye-i nɛ kunmɛ kpe-i pimɛcɪrɛ cápinɛlɛnɛ piké ketɛ hɔɔnɛnɛ metaani piké kuwélɛ kuse kpu. ¹⁶ Pisantonɛ kutɔpilee yɛ pɛɛ lɛlɛ pɪsoi afínáɲ píle píle meté (200.000.000). Nɛ linnéí mmɛ konlɛ. ¹⁷ Nɛ pɛɛ menéyɛnɛ kémɛɛ isá nɛ pɛpɛɛ i n túntilɛ yɛnɛ. Pi pɛɛ siwenitukanka tántilɛnɛ sin wɔɲnɛ yare nna néɛ yare rihúúhúúpare néɛ yare metuhuta. Isá ayu yɛ pɛɛ wele yare akinaá ayu. Nna nɛ ányɔ nɛ linyinɛ yare nfúrɔ toi yɛ pɛɛ piinɔɔ-i léentilɛ. ¹⁸ Ai sisoipipi hɔɔnɛnɛ metaani, ásaláú ataani aa kuwélɛ kuse kóni. Ásaláú ataani nye nyɛ nní nna nɛ ányɔ nɛ nfúrɔ toi mɛɛ pɛɛ piinɔɔ-i n léenti. ¹⁹ Isá iyɛ nnaɲɛ yɛ iinɔɔ-i nɛ iasele-i wele. Iasele yɛ iwáa mɛcɔ wele. A áyu mále aa yɛ nɛ nkópe wai.

²⁰ Pɪsoi tɔrɔɔ pɛ kɛ ásaláú nyɛ áa n kɔ ápi pimɛwai kópe kɛpire rito. Api aníri nɛ piléé kapí nɛ wura nɛ nwóóweni nɛ nweni ɲmɔhɔ nɛ apare nɛ ana ɲ sɛrí ái yɛ kɔ fe liké yɛ, ái yɛ kɔ kɔ ai yɛ kɔ sɔnɛ piyáhaa tíyɛ. ²¹ Api pipisoikɔ nɛ pimɛsepewai nɛ pimɛsoikpáráwai nɛ pipiyaa kɛpire rito.

10

Kételépi kapi Yohani ní pa

¹ Am pɛɛ uléécaatumɛ uɔɔ yɛnu un ɲnaɲɛ má, un keyómɛcaa-pɔ cɛpimɛlɛ ahóo an u yariilɛ. Kuwamenirí yɛ pɛɛ uriyu kɛcáá wele, ukeyu kɛn we yare itunɛ, uana pɔɔn we yare inalempi. ² U pɛɛ kételépi kɛnyinɛ kunípe-i múlɛnɛ kɛn wúkulelɛ. Uu kúna luke-luke mínimaa kɛcáá cɔpu uu kumíi ntaai kɛcáá cɔpu. ³ Uu pɛɛ meýá cáai ai cá yare kúkinaá kpeɛ senkɛɛ. Kuu rincáái, ikónɛ ii semni mɛsɛɛi, nnɛ nn kóm. ⁴ Kɛ ikónɛ ii mɛsɛɛi mɛ tinóo ní ma, aní n la ké wói, am keyómɛcaa-pɔ rinóo rinyinɛ komti rɛ: A ikónɛ mɛsemni mɛsɛɛi mɛ tinóo kɛfa-i rinyiki tiké m pékaalɛ, kape ri wai.

⁵ Uléécaatumɛ uyɛ kamí pɛɛ n yɛ un míni kɛcáá nɛ ketɛ kɛcáá nyɛnu uu keyómɛcaa-mɛ kunípe luke-luke síka. ⁶ Uu Uléécaa yɛɛ keyómɛcaa nɛ lɛlɛ kɛkɛmɛɛ ní we nɛ ketɛ nɛ lɛlɛ kɛkɛmɛɛ ní we nɛ mínimaa nɛ lɛlɛ mɛkɛmɛɛ ní we n wapisi rinyiri séi uú nɛ wéeri rɛ itunɛ íi kɔ nkɛpɛni we. ⁷ Keyáa kɛ kɛ uléécaatumɛ sɛ́ɛi-sɛ́ɛi uú ha urinaatónɲ n tɛnsɛnɛ, Uléécaa kemúnɛ nnéi kɛɛ m pékaalɛ yɛ ha wainɛ yare kuú pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ linsímé upikɛikó antepuye n símisi.

⁸ Metɛ mɛ kamí pɛɛ n kɔ mɛn keyómɛcaa-pɔ né símaari, amɛ kɔ pimáa né kpá rɛ: A n ɲmɛ a ha kételépi kɛɛ n wúkulelɛ uléécaatumɛ yɛɛ mínimaa kɛcáá nɛ ketɛ kɛcáá n nyɛnu anipe-i yɔsí.

⁹ Am pɛɛ uléécaatumɛ uyɛ kuwéé-mɛ n sí, nɛn u tee rɛ uké kételépi kɛ né pa. Uu né maa rɛ: A kɛ kpísi aa muuni. Kɛ yɛ ɲtule kɛfa súúnu, amá kɛ yɛ mpónóo-i n láarú yare metɛ.

¹⁰ Am uléécaatumɛ kunipe-i kételépi kɛ yósu am muuni. Ake nnénóo-i larisi yare metɛ, amá kam piluke kɛ m masí, ake ɲtule kɛnɛfa súúni.

¹¹ Unyine uu pɛɛ né maa rɛ: Li pise rɛ pɔké ha kɔ nɛ Uléécaa rinyiri lɛ kuu ayu meýá nɛ isoipuri nɛ meýu nɛ piyóopi kɛcáá n símisi pi ritɛɲɛ.

11

Piseérakóó pité pɛ kɛcáá nsímé

¹ Api pɛɛ kekɛpápi kɛnyinɛ né múise yare kemúnɛnaapi api né maa rɛ: A yisi a Uléécaa keyɔ nɛ kɛnyónsɛhúúpi musí, aa pɛpɛɛ kei n yási kɛni. ² Amá a kɛyaála kɛɛ Uléécaa keyɔ kɛtahai-mɛ ní we riyá, kape kɛ musí. Pi kɛ nɛ pɛpɛɛ ápi yɛ Uléécaa m pakare riyále rɛ piké Uléécaa kuyu telɛise iwáre afɛna nɛ ité. ³ Né pinéseérakóó pité pɛ hɛ api Uléécaa rinyiri nɛ pɪsoi símisi pin ikpɔlú tántilɛ siyáa kúkotokú nɛ píle píle meté nɛ kuwóo nɛ kɛfi (1.260). ⁴ Piseérakóó pité pɛpɛɛ nní Olifiyee aléé até nyɛ nɛ sífiráa sitɔsi sité sɛsɛɛ ketɛ Upiima keyu-i n nyɛnu. ⁵ Unyine un n la uké pi caai, nna nn piinɔɔ-i léeri nn pipilaarɔ torɛ. ɛɛɛ, unyine un n la uké pi caai, li pise rɛ piké lɛ u kpu. ⁶ Pi ɲnaɲɛ mále pin yɛ keyómɛcaa tápisi rɛ ikónɛ

ii kape kumúnjé kpě nnéi kémee kapí ne Uléécaa rinyiri n símisi cuunu. Pi kó rínanje mále pin yé míni ripólóse ménye, pin yé kó tíyese itói ncəpuri ii ketě kecáá léeri kumúnjé kpě-i kapí n la.

⁷ Pin píyei piaseera pilése m masí, ináme iyee mehóre-i n léeri yé atəpi pi wa ii pi feriyee ii pi kóni. ⁸ Sisoikópe asi pee kuyu maa kecəpe kéyaála-i n laikelē. Pi múnjeisenene api yénu apí ne kuyu kpě séi re Sotəm née Esipiti. Kei kapí pee Piupiima kunapéékóó kecáá kari. ⁹ Ayu nnéi kémee písoi ne amáre nnéi kémee písoi ne meyu nnéi kémee písoi ne isoipuri nnéi kémee písoi yé siyáa sitaani ne kuwélé kémee pi yé pin kpuwaalē, amá apí yé ncée he piké nhóre nnyine kémee pi wa. ¹⁰ Lē kai nní pi n wa nnya, li yé ketě kecáá písoi n láarú pin mpónare-i we, pin lihēhehe pasiine re antepuye pē keté ye pee ketě kecáá písoi fikiisele nnya.

¹¹ Siyáa sitaani ne kewélé kē memáá, nfáa mee Uléécaa kémee n léeri nní weri nn pi loni, api yisi api piana kecáá nyere. Iwame píima inyine ii pee pepere pee pi n nyáni loni. ¹² Antepuye pité pē api pee rinóó caca rinyine keyómecaa-pə komti tin pi tee re: Ani nté ritaámē! Api pee ahóó kémee keyómecaa n taálē, pipilaarə api pi yenu. ¹³ Ketě ake liitunje iye-i meyá yenesi, ai kuyu həonene awélé kefi, kuwélé kuse aku foru aku lolu, ai ketě piyenja pē kémee písoi ákotokú aseí (7.000) kopu, ai picə kewuu taise api Uléécaa yee keyómecaa-pə n we ríyu waise. ¹⁴ Iwe meluke lírū mee lē tómpə. Metáánū ye nfáani sántile.

Tináatŋ sééi-sééi

¹⁵ Uléécaatumē sééi-sééi uu rináatŋ ténse. Metě caca menyine kulúí ame keyómecaa-pə maari re: Ketě kecáá iyəopi ye Urópiima ne uyē kuu n wée anipe-i lō. Mpa ne píyei-pə kuu yé iyəopi n tú! ¹⁶ Piwéése afere ne pina pepere Uléécaa keyu-i piayəpitū kecáá n tú api wúla apí kpará api Uléécaa ríyu waise, ¹⁷ Pin tee re: Upiima Uléécaa, rínanje nnéi ute yee neni n we un kə meke-me we, tə pə pəonese re pə mpónanje píima ne ipóyəopi tone nnya. ¹⁸ Isoipuri ye pē ne kuwóí yisile ii nyere. Amá kupówóí ye nkpéni yisile. Itunje iye-i kaa pikpəkpə nnéi n túhaanene ye nkpéni tule. Pipókəikó antepuye, pē nnéi kaa n te, pē nnéi pee ye rinwúla api ríyu pə waise, piwéése née siwā yé nkpéni piihehe yosí. Li kə nkpéni tule re pəkē pepere ketě n kópu pə kə. ¹⁹ Uléécaa keyə kee keyómecaa-pə n we ake hánne, nkómeine kuú ne písoi n sée kutakai aku ukeyə-i léeri. Sikónetěhe ne metě ne pikónesenkēe ne ketě piyenja ne akóneparepi maamaa aa léeri.

12

Unósi unyine ne kúconco

¹ Ai limáamaa linyine keyómecaa-pə lese ai nyíse. Unósi unyine lo yee ntunje n tanaalē un iwáre uana metene wailē, un kə riyəopikəŋ rinyine ríyu kecáá kípilē, awárepi kefi ne até an tikecáá we. ² U pee kefa mále, un pee kəmare-i memárenlō ne pupukēe.

³ Ai kə linyine lico keyómecaa-pə lese ai nyíse. Lē ne kúconco maamaa wéé kunyine le yare nna. Ayu aseí ne akólé kefi kaku má. Ayəopikəŋ aseí nyee áyu nyē kecáá we. ⁴ Kurisele ari keyómecaa-pə awárepi həone metaani, ari kuwélé kuse keteni-i láume. Kúconco aku unósi yee pimáre n la keyu-i nyere, kun la re un kewā m mari, kuké ke muumpə. ⁵ Unósi uu kewántisi maru. Ketisi ye ke kee isoipuri nnéi ne n-yəopinaje yare nweni m múíne. Ai ukewā kē Uléécaa ne uriyəpitū-mē kpííə. ⁶ Unósi uyē uu pee wuru uu kucesi kóima-i ke Uléécaa uu ketóne n nyónse uu u yekei sí te piké kei u n kpínii siyáa kúkotokú ne píle píle metě ne kuwóó ne kefi (1.260).

⁷ Atəpi aa keyómecaa-pə wai, Miseli ne piléecaatumē picə api kúconco atəpi wai, kúconco ne kupitumē pə kə atəpi leeri. ⁸ Amá ai kpekpee pee feriyee, api pee keyómecaa-pə piketone paa. ⁹ Api ketě mmé ku láume. Kúconco píima kpekpee iwáa kpure kapi ye n sée re kunírila ne Setani. Kpekpee ketě nnéi kecáá písoi kiraasente. Api ketě mmé ku láume api kupitumē pə kə láuliri.

¹⁰ Am pɛɛ keyómɛcaa-pɔ metɛ caca mɛnyine komti, mɛn tee rɛ: Píyulale nɛ Uróléecaa nnaɲɛ nɛ Uiyɔɔpi itunɛ yɛ kɔ nkpɛni tule. Uyɛ kuu n wɛɛ n-yɔɔpinanɛ itunɛ pɔ nɛ kɔ nkpɛni tule. Li we rɛ pi unóɔmɛ yɛɛ ketúnɛ nɛ kesine Uróléecaa keyu-i pírómárecɔ kecáá nnóɔmɛ n wa piláumɛ masile. ¹¹ Tisánpipi mɛnyɛ nɛ pinsímé kapí nɛ rikɛcáá aseéra n lese mɛɛ tíyɛsɛ kapí u feriyɛ. Ai kɔ kpá, ápi pɛɛ pinfaa nɛ kutu cɔlɛ liké nɛ wa rɛ pi nkpɔ wuru. ¹² Lɛ nnya liké pɔ n láárú, keyómɛcaa. Liké kɔ nɔ́o nní kekɛmɛɛ nɛ we n láárú! Iwɛ kɛ pɔ ketɛ nɛ pɔ mínimaa ani topori! Li we rɛ nókunéwɛé-mɛ kɛ kuníri aku kuwóí nɛ wehepɔlɛ, kun nyu rɛ itunɛ kai ku n tise íi piyɛ.

¹³ Kɛ kúconcó aku n yɛ tɛ pi keteni-i piláumɛ ku masile, aku pɛɛ unósi uyɛɛ kɛwántisi m mári n lakasentɛ. ¹⁴ Kei kai pɛɛ metukɛ maamaa mɛnyine amérɛ keté unósi uyɛ pa rɛ uké nɛ yóosi uké kucɛsi kóima-i ha, kei kapi yɛ ha kumúnɛ kuse nɛ amúnɛ anyine nɛ kumúnɛ welé * kémmɛ u kpínii un iwáa nɛ kɛtaa we. ¹⁵ Iwáa ii innɔɔ-i míni lesɛri yarɛ nkói, ii unósi uyɛ kɛpire tikisɛ rɛ nkói mmɛ nké u rikpáú nké nɛ tómpɔ. ¹⁶ Ketɛ akɛ unósi uyɛ comɛ. Akɛ nnɔɔ haa akɛ nkói kɛ kúconcó aku kunnɔɔ-i n lésɛmɛ muumpɔ. ¹⁷ Kúconcó akú nɛ unósi uyɛ wóosi aku pɛɛ yisi akú ha upipirɛ nnéi nɛ pɛ nnéi pɛɛ Uléecaa isé nɛ múlɛ pin kɔ aseéra kɛ Yeesu uu n lésɛ tikilɛ atɔpi wai.

¹⁸ Aku pɛɛ ha mínimaa rítimɛ nnyɛnɛ kecáá tasi.

13

Ináme ité inyine nkó

¹ Lɛ mɛmáá, am pɛɛ ináme inyine yɛnu nɛ akóle kɛfi nɛ áyu asɛɛi in mínimaa-i léeri in taámɛlɛ. Akóópipi kɛfi nyɛɛ akóle nyɛ kecáá we, Uléecaa alɛ pɔɔn pɛɛ áyu nyɛ kecáá wólaalɛ tɛ anyíri. ² Ináme iyɛ kam n yɛ yɛ pɛɛ nɛ kútoroó mɛnyíne welɛ, iipái yarɛ keyúipɔpi ikó, innɔɔ yarɛ kúkinaá nnɔɔ. Kúconcó aku pɛɛ kunnanɛ nɛ kuriyɔɔpitú nɛ rínanɛ píima nɔɔ i pa. ³ Kei kam pɛɛ iriyu risɛ yɛ yarɛ pi ti rifapilɛ api kópu. Amá tiitoi iyɛ karí pɛɛ nɛ n kpine ii pélu. Lɛ nnya, ketɛ nnéi pikó api pɛɛ n káipi pin kahaankɛɛ api nɛ ináme iyɛ tiki. ⁴ Api kúconcó yáási api wúla rɛ ku ináme iyɛ rínanɛ hɛ nnya. Api kɔ ináme iyɛ yáási api wúla, api rɛ: Wóo ináme mɛcɔ we, wóo yɛ kɔ fe uú nɛ i tɔpu?

⁵ Ai nnɔɔ i hɛ ii yɛ nɛ n tankɛɛ in kɔ Uléecaa lámaankɛɛ. Ai kɔ rínanɛ i hɛ rɛ iké nɛ iwáre afɛɛna nɛ ité kémmɛ ipikɛi wa. ⁶ Ii nnɔɔ wúkule ii Uléecaa lámaankɛɛ. Ii kɔ Uléecaa rinyiri nɛ ukɛyɔ nɛ pɛpɛɛ keyómɛcaa-pɔ nɛ we lámaankɛɛ. ⁷ Ai kɔ ncée i hɛ ricurruu rɛ iké Uléecaa pisoɪ atɔpi wa iké pi feriyɛ. Ai kɔ mɛpá nsoipuri nɛ ye nɛ mɛpá kuyu kúyɛ nɛ mɛpá mɛyu méyɛ nɛ mɛpá kumáre kúyɛ kecáá rínanɛ i hɛ. ⁸ Ketɛ nnéi pisoɪ pɛ anyiri nyɛɛ áa hái ketɛ kekoraane-mɛ Risánpipi kapí nɛ n nyóɔnse nfaa ritelɛ kémmɛ n wólaalɛ yɛ i yáási api wúla.

⁹ Uye un ukómmɛ, uké kó! ¹⁰ Lin úyɛ n waimɛ rɛ uké akpanii kémmɛ n we, akpanii kémmɛ kuu yɛ ha. Lin úyɛ n wainɛ rɛ piké nɛ ritɛhɛ u kpu, ritɛhɛ kapí nɛ u kopunɛ. Lɛ nnya kɛ Uléecaa pikó api yɛ pinmóópú nɛ nfatɛnɛ kɛyuu m mahani.

¹¹ Lɛ mɛmáá, am kɔ ináme ico yɛnu in ketɛ-mɛ leeri. Akóle atɛ kii pɛɛ má. Iyɛ akolɛ yɛ welɛ yarɛ isáɲ akó in kɔ símisi yarɛ kúconcó. ¹² Iyɛɛ pɛɛ ináme fói iyɛɛ mínimaa-i n léemɛ n-yɔɔpinanɛ málɛ. Ináme fói yɛ n welɛ, ilírú nnyí in kɔ nɛ innanɛ keisi. Ii yɛ pɛɛ tíyɛsɛ ketɛ nɛ kɛpisoɪ api yɛ ináme fói iyɛ yáási api wúla. Iyɛɛ pɛɛ itói yósi in yɛ pɛɛ nɛ i kpu, amá ii pélu. ¹³ I mɛwai píima wailɛ hái ii nɛ keyómɛcaa-pɔ ketɛ kecáá nna súisɛri pisoɪ nnéi inipɛɛ-i. ¹⁴ I mɛwai píima kai i n hɛ rɛ iké wa wale ii nɛ ináme fói iyɛ pikɛi kémmɛ fe ii ketɛ kecáá pisoɪ nnéi kuyu-i tani. I yɛ pi maa rɛ piké ináme iyɛɛ pɛɛ itói n yósi in yɛ pɛɛ nɛ kpu, amá in kɔ nɛ nfáa má keyu serí piké nɛ ríyuu i waisɛ. ¹⁵ Ai kɔ rínanɛ i hɛ rɛ iké ináme keyu kapi nɛ serí kémmɛ nfáa wa keké nɛ n símisi, keké kɔ tíyɛsɛ piké pɛpɛɛ piyáhaa kɛ n yúlu kó. ¹⁶ Iyɛɛ wa kɛ pisoɪ nnéi, siwá nɛ piwéésɛ nɛ pimámá nɛ píwɛkóɔ nɛ pɛpɛɛ pimɛcirɛ n tɛ nɛ pilási api

* **12:14** Kumúnɛ kuse nɛ amúnɛ anyine nɛ kumúnɛ welé: Li we yarɛ nnéi mmɛ kapi nté nní lɛ n sée yɛ lele anmɛ ataani nɛ kuwélɛ.

kunípe nées ritii kecáá nwói má. ¹⁷ Uka úu ye fe uké linyine ló nées uké yáá, unsá linwói mmē ukécáá m má. Li yé fe ai ináme iyē tinyiri nées nnéi mmē kapi ye rinyiri tē n sée.

¹⁸ Nté kai mēwéesesohō pise. Uyee mesohō m má uké kēē uu nnéi kapi ye ne ináme iyē n sée ceru. Li we re nnéi mmē ye usoi rinyiri le. Mme mee nní píle píle mekpūulū ne kuwóo ne kefi ne mekpūulū (666).

14

Pē ayu ke Uléecaa uu n lo keyome

¹ Am pēe paí, am Tisānpipi yenu tin Siyāo riyōpe kecáá nyenu, pisoí ákotokú píle ne afēena ne ana (144.000) nyē ne pē nnéi atii kecáá ke tirinyiri ne Tiusaa rinyiri ari n wólaalē pōon kō kei we. ² Am keyómecaa-pō metē menyine komti yare míni píima menyine mee wólu nées yare ikónē yee meyá semni. Nné mmē kam n kō ye we yare ke pikénépepe api ye sikéné m pépu nné nco. ³ Pi pēe riyōpitū ne lifáakó lina lē ne piwéése pē keyu-i keyóme fale kenyine yomle. Uka úu ye pēe fe uké keyóme kē peikee, insá pisoí ákotokú píle ne afēena ne pina (144.000) pē ayu ke Uléecaa uu ketē kecáá n lo mēcire pēe ye fe.

⁴ Pisoí pinyine ye pi pēe ápi pinósiwēlaa ne pimēcire mēkperinkpe m póriinkēe. Api pinósi nyu. Tisānpipi kapi ye n tikilē mpa yei kari sī. Li pisoí kecōpe piayu lōle re piké n we yare melukēpipi fōi kapi ye Uléecaa ne Risānpipi n laanse mēcō. ⁵ Nnóomesimé nka nín kō piinōo-i we. Nka nín we kapi yé ne pi n cési.

Piléecaatumē pitaani ye yóólē tē Uléecaa ye ne pisoí túhaanene

⁶ Am kō uléecaatumē uco yenu un keléecaa-pō yóósilē. Nsímé kecire teneciré kuú pēe má uké ketē kecáá pisoí ne mpa isoipuri íye ne mpa kumáre kúye ne mpa meyu méye ne mpa ayu áye riyóó. ⁷ U ye pēe male ai cá re: Ani Uléecaa n wuru ani ye kō ríyu u waise re itunje ye tule uké ne pisoí túhaane nnya. Lē nnya, ani ye uyee keyómecaa ne ketē ne mínimaa ne ínihoi n wa yáasi ani wúla!

⁸ Uléecaatumē uco uu melírū tiki, uu re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole. Kpekpe ayu nnéi kupita nírise. Kupita pinírē pēe kuiwásánkaí píima kaku pisoí n tā.

⁹ Uléecaatumē uco uu metáánū pi tiki, uú male ai cá re: Uye un ináme ne ikeyu kapi n serí n yáasi uu wúla, api nwói uritii kecáá nées kunípe kecáá u wai, ¹⁰ pi yé kō uyē Uléecaa kuwói pita pēe ápi líka n cōhanelē kepóripi-i u súunu uu níru aí ha pēe nna kémēe ne linyine yare nfūrō toi kémēe piléecaatumē pēe n cáká-cákálē ne Risānpipi keyu-i u n wukei. ¹¹ Nna mee pi n wúkei anyō aa pēe mpa píyei mesére n likirelē, pepēe ináme keyu-i ne ikeyu kapi n serí n yáasi api wúla ne nkó yee ritii nées kunípe kecáá irinyiri nwói m má, ápi pēe ketúnjē ne kesine mēwēntē má.

¹² Lē nnya ke Uléecaa pikó pēe Uléecaa isé m múlīlē pin kō Yeesu ne kefa tenelē api yé n nḡmóópūlē.

¹³ Am pēe keyómecaa-pō metē menyine komti men né tee re: A woi re: Kaí ne neni n kpísi, pepēe Upíima kupénecō kémēe n kpíni ye pínarekomē le. Uléecaa Nfaasōne ye re lee ni mesei, li we re piiwe nnéi kapi ne nkpeni wēntē re piké pimewai ihéé yōsí nnya.

Pikpáa ne picáa nsmé ketē kecáá

¹⁴ Amí paí, am ahóo tomé anyine yenu, unyine un ahóo nyē kecáá tū un ne Usoi kepipi menyine we. U pēe ríyu kecáá wura riyōpikōḡ kipilenle un kō kényale yelekó kunípe-i múlīlē. ¹⁵ Uléecaatumē uco uu Uléecaa keyō-i léeri uu uyee ahóo kecáá n tū maapo ai cá re: A kepónyale fō aa kpasi. Ikpáatuḡe ye tule, li we re iluke ye ketē kecáá pipele masile. ¹⁶ Uyee pēe ahóo kecáá n tū uu pēe kényale fom, ai ketē kecáá iluke kpasi.

¹⁷ Uléecaatumē uco uu Uléecaa keyō kee keyómecaa-pō n we kémēe léeri. Uyē ne pēe kō kényale lari-lari múlīlenle.

¹⁸ Uléecaatumē uco yee nna kecáá rinaḡe m má pōo kenyónse-i léeri uú ne uyee kényale lari-lari m má símisi ai cá re: A kepónyale yelekó kē fō aa ketē kecáá reese sipúkípi túúni

re rɛɛɛɛ ye pipele masi nnya. ¹⁹ Uléécaatumɛ uu ukɛnyalɛ ketɛ kɛcáá fóm, uu ketɛ kɛcáá rɛɛɛɛ kɛcarɛ apipi túúni uu kupóri maamaa kpɛ-i kɛ Uléécaa kuwɔi aku ní we súúni. ²⁰ Ai kupóri kpɛ nɛ kuyu iyaa leepɔ ai ku pulu ai cérii, ményɛ amɛ kupóri kpɛ-i léeri amé taá hái nɛ isā akpalāa kɛcáá-pɔ, amɛ mɛcáa tóri yarɛ kilomɛtiri píle píle metaani (300).

15

Piléécaatumɛ nɛ ásáláú tɔrɔɔ

¹ Am pɛɛ limɛmáa keyómɛcaa-pɔ limáamaa linyinɛ kai n léɛɛ ai nyíɛ yɛnu ái kusímé we. Lɛɛɛ piléécaatumɛ pisɛɛi pɛɛ ásáláú asɛɛi tɔrɔɔ m múlɛ. Liriyíki rɛ lɛɛɛ másunɛ Uléécaa kuwɔi aku pɛɛ nínɛsi. ² Am kɔ linyinɛ yɛnu yarɛ sikáláúwɛlépi, lin tanɛlɛ yarɛ mínimaa, nna nn kɔ kémɛɛ cóhɔnɛlɛ. Pɛpɛɛ ináme nɛ ikeyu kapi ní serí nɛ irinyiri nkɛɛnwɔi n feriyɛ api pɛɛ sikáláúwɛlépi sɛɛ n tánɛlɛ yarɛ mínimaa kɛcáá n nyɛnu, pin Uléécaa kɛkénɛ múlɛ. ³ Uléécaa ukɛikó Moisi keyomɛ kuú nɛ Uléécaa ríyu n waisɛ nɛ Risánpipi keyomɛ kapi pɛɛ yóm tɛ:

Upíima Uléécaa, rínanɛ nnéi ute,
Lɛ nnéi kaa n wa ye piyɛlɛ, ái kɔ kusímé we.
Isoipuri nnéi uyɔɔpi,
Kɛpómúnɛ ye kɛcírɛ wɛlɛ
Kɛn kɔ nsímései tikilɛ!

⁴ Upíima, wóo yé fe uu yúlu rɛ úu yé pó wuri,
Uu yé kɔ ripónyíri ritaáɛ? Li we rɛ mɛpócírɛ pɔɔ cáká-cákálɛ.
Isoipuri nnéi písoi ye sɔntilɛ pikɛ kɛpóyu-i riwula pikɛ pó yáási,
Li we rɛ li sɔntilɛ likɛ nyíɛ rɛ mɛpówai ye kɛcírɛ wɛlɛ.

⁵ Am pɛɛ lɛ mɛmáa paí, am yénu Uléécaa keyɔ kémɛɛ kɛ kunyóɔnɛcánjí aku ní we kɛn keyómɛcaa-pɔ hánɛlɛ. ⁶ Piléécaatumɛ pisɛɛi pɛpɛɛ ásáláú asɛɛi m múlɛ api kɛnyóɔnɛ-i léeri. Asánáá tomé sɔnɛ yíkíyiki nyɛɛ n tɛlu kapi pɛɛ lapaalɛ, pin kɔ rikín kɛcáá wura atampála teriilɛ. ⁷ Lifáakó lina lɛ lisɛ ali piléécaatumɛ pisɛɛi pɛ wura siporipi sisɛɛi pa, Uléécaa yɛɛ nípá píyɛi-pɔ ní we kuwɔi píima kun sikɛmɛɛ yipaalɛ. ⁸ Uléécaa mɛyɔɔpi nɛ unnanɛ nnya, ányɔ aa kɛnyóɔnɛ yaríi, piléécaatumɛ pisɛɛi pɛ ásáláú asɛɛi nyɛ aá ha nɛ piwai másu, úka úu fe ukɛ kɛnyóɔnɛ-i lompɔ.

16

Uléécaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi

¹ Am pɛɛ mɛtɛ cáká mɛnyinɛ kom mɛn kɛnyóɔnɛ-i léeri mɛn piléécaatumɛ pisɛɛi pɛ tee rɛ: Ani n nɛmɛ ani ha Uléécaa kuwɔi píima siporipi sisɛɛi sɛ ketɛ kɛcáá kɔɔnu.

² Ufoi uu tómpɔ uú ha ukɛporipi ketɛ kɛcáá kɔɔni. Kúcapaá kóɛ nɛ kupɔlɛ-pɔlɛ kunyinɛ aku písoi pɛɛ ináme nwɔi pikɛcáá m má pin kɔ ikeyu kapi ní serí yáási wai.

³ Ulírú uú ha ukɛporipi mínimaa kémɛɛ kɔɔni, amɛ panɛ yarɛ ukpɔkpɔ mɛnyɛ, lifáakó nnéi lɛɛ mínimaa kémɛɛ ní we ai kpíni.

⁴ Utáánú uú ha ukɛporipi ikói kémɛɛ nɛ ínihɔi kémɛɛ kɔikɛɛ. Linnéi ai panɛ mɛnyɛ. ⁵ Kei kam pɛɛ kɔ uléécaatumɛ yɛɛ míni kɛcáá rínanɛ m má un tee rɛ: Pɔ asɛi tikilɛnɛ, pɔɔ nní ní we, pɔn kɔ pɛɛ mɛkɛɛ-mɛ we, pɔɔ nní n cáká-cákálɛ, kaa nní n túhaanɛ nnya, pɔ asɛi ute lɛ. ⁶ Kapi pipókó nɛ antepuyɛ mɛnyɛ n kɔikɛɛ nnya kɛ pɔɔ kɔ mɛnyɛ pi pa rɛ pikɛ n ntí. Lɛ kaí nɛ sá rɛ pikɛ pi wa!

⁷ Am pɛɛ kóm lin kɛnyóɔnɛ-i tee rɛ: Pó Upíima, Uléécaa rínanɛ nnéi ute, pipótúhaanɛ ye nyamlɛ pin kɔ asɛi tikilɛ! ⁸ Uléécaatumɛ náii uu ukɛporipi itunɛ kɛcáá kɔɔni, ai ncée i hɛ rɛ ikɛ nna wa ikɛ nɛ písoi torɛ. ⁹ Kutói píima kunyinɛ aku písoi torɛ api Uléécaa yɛɛ ásáláú nyɛ kɛcáá rínanɛ m má lámaankɛɛ, amá api yúlu rɛ ápi yé nɛmurei pikɛ mɛfinɛ conɛ pikɛ ríyu u waisɛ.

¹⁰ Unúpū uu ukeporipi ináme iyē tiyōōpitū kecāá kōoni, ukeyōōpitē ake kunmaha cōni. PISOI API PEE NTÓOSI NE ANÍ N TAKAI. ¹¹ API PEE ÍWE KAPI N LE NE ÁCAPAÁ KAPI N YÉ NNYA ULÉÉCAA YEE KEYÓMECAA-PŌ RÍ WE N LÁMAANKEE, AMÁ ÁPI PIMEWAI KÓPE RIYÁ.

¹² Ukprúulū uu ukeporipi nkōi maa kapi ye n sée re Efiraati kémee kōoni. Mmeni ame hōsu liké ne ketunjeleeme-mē piyōōpi pēe n weme ncée n tápilē nnya. ¹³ Am pēe kúconcó nnō-i ne ináme nnō-i ne antepu nōome nnō-i yēnu, aníri kperinkpekōó ataani anyine nyee rí we yare asahā an léenti. ¹⁴ Aníri anyine nyee mēwai píima n wapisi ye nyē ke Setani uu tumpō. Ketē nnéi kecāá piyōōpi kémee kaa sōnesi re aké pi cápine piké ha ne Uléécaa, rínanje nnéi ute keyaa maa ketúnjé atōpi wa.

¹⁵ Ani yē te nē Upíima ne sōnepole yare uyaa. Uyee n tū un nyáni un umelape ukecāá wailē te úu kape menmane sōne piké uisei yē ye únarekome le!

¹⁶ Aníri nyē aa piyōōpi pē cápine kelō kē kapi ye Mé-epiree kémee n sée re Harimaketōó kémee.

¹⁷ Usééi-sééi uu ukeporipi keléécaa yáá. Metē cáca menyine ame kenyōonse-i riyōōpitū kémee léeri, men tee re: Li piwai masile! ¹⁸ Ikónē ii yékurentē, metē menyine ame léenti ne pikónesenske. Ketē ake yénjesi. Háí ke pISOI API NE KETÉ KECÁÁ RÍ WE ME, KETÉ ÁKE PÍKAI LIMECO MEYÁ YENJAALĒ. ¹⁹ Ai kuyu maa hōnenē metaani, ketē kecāá ayu nnéi pōó lólesi, Uléécaa uu pēe kuyu maa Papilōni kecāá léise uu ukuwai píima pita keporipi ku pa. ²⁰ Míni kepápáá sitē nnéi asi wúrunkē, API AYÓPE PŌ PIYÉNE RIKPÁ. ²¹ Akónēparepi kone-kone aa keyómecaa-pō leeri aa pISOI KECÁÁ LÓLAARI, AN MULÚ YARE APARECANAA. PISOI API PEE ÁSÁLÁÚ KE AKÓNEPAREPI AA PI N WAI NNYA ULÉÉCAA LÁMAANKEE KE NTÓOSI NN MEYÍKÍYIKI RÍ TOSÍ NNYA.

17

Ketahai kapi ne Papilōni n túhaanene nkó

¹ Lē memáá, pilécaatumē pisēi pēpē sipóripī sisēi m múlē use uú weri uú ne né símisi, uu re: A kam ké ketahai kapi ne uwásánkaí píima n túhaanene pō nyíse. Kuyu píima kunyine ye ku kpēe míni píima ritime rí we. ² Uyē ke ketē kecāá piyōōpi API NE IWÁSÁNKAI WAPISI, KETÉ KECÁÁ PÍKÓ PŌO KŌ UMEMARE KPÁÁREE MĒ PITA POMESI.

³ Uléécaa nfaa nn né loni, ulécaatumē uu né kpísi uú ne kucesi kóima-i sí. Kei kam pēe unósi unyine yē, un ináme wēe yee m péirente kecāá tū. Uléécaa alē nyee ikecāá pākorelē te anyíri, in kō áyu aseēi ne akóle kefi má. ⁴ Unósi uyē ilū kuu n tanaalē ye íwēé nyaii le in kō peirente. U kō pēe wura ne apare sōne ne ikólé néíkoó wailenle. U pēe kō wura keporipi kunípe-i múilenle, ncaai riyíki ne mékperinkpe ncōpuri mēe umēwai kpááree kémee n léeri men ke yipaalē. ⁵ Tinyíri rinyine aseī nyee m pékaalē ye pēe uritii kecāá wólaalenle re: Papilōni, kuyu maa píima, piwásánkaí ne ketē kecāá mēwai kpááree riyíki uni. ⁶ Am unósi uyē yēnu kuu Uléécaa pikó menyē ne pēpē Yeesu kecāá aseéra n lése menyē rí ntí un pomaalē. Kam u n yē, ai meyánsei nnōó né yipu.

⁷ Ulécaatumē uu pēe né maa re: Yo nnya kai yé nnōó pō yi? Né unósi uyē ne ináme iyē kecāá kuu nní rí tū in áyu aseēi ne akóle kefi má aseī nyee m pékaalē pō símisi. ⁸ Ináme iyē kaa nní rí yē ye pēé wele, amá íi nkpéni we. I yé nfáani nkpō kuhore-i rikpáfúme íi ha ne méwoo séé. Ketē kecāá pISOI PĒ ANYIRI NYEE ÁA HÁI KETÉ KEKORAANE-ME NFÁA RITELÉ KÉMEE N WÓLAALĒ API INÁME IYÉ YĒNU, AI NNŌO PI YIPU RE INÁME IYEE PĒÉ WE ÍI KŌ NKPÉNI WE, IN KŌ MASÍ KPÁFÚMENE NNYA.

⁹ Nté kai nkpéni píse re usoi uké mesōho ne mēwéesesōho m pénelē un má: Ayu aseēi nyee ayópe aseēi kecāá ke unósi uyē uu n tū le. A kō piyōōpi pisēi le. ¹⁰ Pi pinupū iyōōpi pilapile masile. Use ye ne iyōōpi tunle. Uco úu kahane n ka. Ú sōntile úu tonene liké nánjai. ¹¹ Ináme iyee pēe rí we íi kō pēe nkpéni rí we pŏ ticurru ye kō uyōōpi páha-paha le. Iyē ne kō pisēi pē kéméé wele, in tōsu iké ha méwoo riséé. ¹² Akóle kefi nyē kaa n yē ye piyōōpi kefi le, pēe API KAHANE KEYŌŌPITĒ TIMMÚLÚ. AMÁ ITUNJE MEKŌŌNÚ MESE KUMÚNĒ KE AKÓLE NYĒ ÁA HA NE INÁME

iyē kesē iyōopi tonene. ¹³ Likei lise kapi pinnēi lākasepə, pin pinnan̄e ne pin-yōopinan̄e kpisi pin ináme palē. ¹⁴ Pi yē Risānpipi atōpi wa, Tisānpipi ari pi feriyē re ti pipiima Upiima le, tin kə piyōopi Uyōopi nnya. Tisānpipi ne tipikó kə Ulééca u u n sée u u kə pi wée pin ne ase ri tikilē pō né kə pi feriyē.

¹⁵ Uléécaatumē u u kə pimáa né kpá re: Míni mē kaa nní ní yē, uwásánkaí uyē un meritime tū ye ayu ne asoiwuí ne isoipuri ne meyu le. ¹⁶ Akóle kēfi nyē kaa nní ní yē ne ináme iyē yē uwásánkaí uyē ipuri yē, ai ulikó nnéi u yōi ai meḡmanē u yá. Ai uisare takai ai kə nna u toroise múkú-múkú. ¹⁷ Li we re Ulééca ye piakin̄ kémee wa re piké umela wa piké kesē likei lise n lākasepə piké kə pin-yōopinan̄e ináme pa, Ulééca anō kuu m ma aá ha ne wai.

¹⁸ Unósi uyē kaa nní ní yē yee kuyu maa kpekpe ketē kecáa piyōopi kecáa n-yōopinan̄e m má.

18

Papilōni melólē

¹ Lē memáa, am uléécaatumē u u yee n̄nan̄e piima m má yēnu un keyómecaa-pə súiri. Uriyu kuu m má metéi amē ketē kecáa kpáii. ² Uu meyá cáai ai cá re: Ku loole, kuyu maa Papilōni ye loole! Ku panselē an̄iri ketone ne m̄pá nfáa kperinkpekōó n̄-ye ne m̄pá kenúipi kperinkpekōó kéye kə pisoí api ní la ripōhō. ³ Li we re ketē kecáa isoipuri nnéi ye kumemare kpááree mē pita n ntíle. Ku ne ketē kecáa piyōopi ye kesē mewai kpááree wapisile, pikpéense pō kə kulimámákōó piima kémee memá yēnu.

⁴ Kei kam kə keyómecaa-pə metē mecō komme re: Pinésoi, ani kukemé le, ani kape ne kesē kuakópe kémee n lonaalē nōké ne ásáláú yē nnya. ⁵ Kuakópe ye ricúle aá ha ne keyómecaa kām, Ulééca u u pee kumewai nnéi mee áme ase m má kecáa léise. ⁶ Ani ku wa yare kaku ye picō n wa mecō. Ani kə kumewai kópe ku hééle meté. Ani kə píta pape-pape keporipi kaku ye picō n n̄rise api pom mpape mmē meté ku pa. ⁷ Yare kaku ríyu n wéési aku kumecire likókōrikó kémee pōlō mecō kani yē mpōccaai ne íwe kémee ku ripōlō. Ku yē kukefa-i maa re: Inósiyōopi kam nté le, am ukúmannōsi. Káii, am píkai nkpō yēnune! ⁸ Lē ḡmaa nnya kə ásáláú ase ase aa yē keyáa kesē kukecáa súime: Lelēe itói ne nkpō ne nkú, nna nn kə ku torē múkú-múkú. Li we re Upiima, Ulééca yee ne ku n túhaane ye unan̄e-nan̄e le.

⁹ Ku ne ketē kecáa piyōopi nnéi pee kesē kumewai kpááree ne kulikókōrikōó kémee n lonaalē yē kuitu tē, pin ha n yē te kpekpe torē kə ányō aa nní léeri. ¹⁰ Kumpōccaai piima yē iwame pi wa, api ketaa-pə nyere api ye pee téni re: Iwe! Iwe! Kuyu maa Papilōni, kuyu nan̄e-nan̄e, itun̄e mekōónú mese kémee kapi ne pō túhaane ai máápo.

¹¹ Ketē kecáa pikpéense pō ne kə ténile pin kə kpē nnya nkpō tū te úka úu kə we yee yē piiyaalū apehe n lō nnya. ¹² Iyáalū apehe nye nyee nní wura ne nwóóweni ne apare sone ne ikólē ne asánjáa kecire ne asánjáa wéé nyaii ne asánjáa nyee n tēlu ne áwéé nyee m péirente ne aléé nyee kekpháapi m má ne m̄pá yo kapi ne ásuní n wapisí ne m̄pá yo kapi ne ana kecire née ne nweni ḡmōhō née ne apare tomé n wapisí ¹³ ne likalei-kalei lee m m̄lú ne kekpháapi likó ne tulaali ne tulaali kapi ye n sée re miiri ne tulaali ḡmaa-ḡmaa ne píta ne mékpō ne ntō sone ne melukepipi ne ináa ne isān̄ ne isā ne sisannōipi ne pilási ne sisoi pipi sicō. ¹⁴ Lē kaa n káipinkē ye ne ketaa pō wale. Likókōrikōó ne lē nnéi lee n tēlu ye ne pō pōle. Ai nkpéni kúyene we! ¹⁵ Pikpéense pee kpē nnya memá ní yē yē kuiwe piima iwame n wai api ye pee ketaa-pə nyere api téni, pin ne nkpō tū. ¹⁶ Pi yē maa re: Iwe! Iwe! Kuyu maa kpee asánjáa kecire ilū ne ilū wéé nyaii in kə peirente n lapaalē, kun kə wura ne apare sone ne ikólē wailē ye íwe we kpa! ¹⁷ Itun̄e mekōónú mese kémee kə memá piima mē nnéi amē riséé.

Aninōi pitíkí nnéi ne picéetōḡ né nnéi ne aninōi pikeikó nnéi ne pepēe míni kémee n keisi nnéi api pee ketaa-pə n nyenu ¹⁸ pin pupukēe, pin kumetore anyō nyáni, api ye pee re: Kuyu maa kúye kecire kpee pee nkú tulaalē? ¹⁹ Api ye ntaai piayu kecáa kōni pin téni, pin nkpō

tū pin cáái rɛ: Iwɛ! Iwɛ! Kuyu maa kpɛ likókəríkóó píima kɛmɛɛ kɛ áninɔi pite nnéi pɛɛ mínimaa kɛmɛɛ áninɔi m má api mɛmá ní yɛ yɛ itunɛ mɛkóónú mɛsɛ kɛmɛɛ pansɛlɛ kucɛsi kóima!

²⁰ Lɛ nnya, liké keyómɛcaa pikó n láárú. Liké kɔ nń Uléécaa pikó nɛ pitumɛ nɛ antepuyɛ n láárú rɛ Uléécaa yɛ nɛ ku túhaanɛlɛ ani alari yɛnu nnya. ²¹ Kei kɛ uléécaatumɛ nanɛ-nanɛ unyine uu riparɛ rinyinɛ kpísi yarɛ rináiparɛ uu mínimaa kɛmɛɛ ri sáɔ, un tee rɛ: Nní mɛɔ kai kuyu maa Papilóoni mɛsóri láupɔnɛ, ári yé kɔ piyéne ku rikpá. ²² Api yé kɔ ketumɛ kɛpóyɔ-i pikénɛpɛpɛ nɛ inyánlū ncɔpuri pikó nɛ pisunsímaa nɛ pináatónsímaa pikómɛ rikpá. Api yé kɔ kei unyine piyéne rikpá un pinípekei pinyinɛ wai, ápi yé kɔ unyine pikómɛ rikpá un nam. ²³ Kéfíráa metéi ámɛ kɔ kei pikpáii kpáne, ápi yé kɔ ula nɛ unósi úka meté kó. Lɛ nnya kápi yé nka kɛpóyɔ-i pikómɛ rinkpá yɛɛ rɛ pipókó pɛɛ n kpéénɛ pɛɛ pɛɛ keté nnéi kɛcáá pinánɛ-nanɛ, aa kɔ nɛ mɛpósepewai isoipuri nnéi kúraasɛntɛ nnya.

²⁴ Ai kɔ yá, pi kɔ antepuyɛ nɛ Uléécaa pikó nɛ pɛ nnéi kapi keté kɛcáá n kó mɛnyɛ kɛpómɛɛ yénlɛ.

19

Uléécaa yɛɛ ipakarɛ tɛ

¹ Lɛ mɛmáá, am pɛɛ linyinɛ keyómɛcaa-pɔ komti lin cálɛ yarɛ riwúí meté tɛ: Alelúya! Uróléécaa yɛɛ píyulalɛ nɛ ríyu nɛ rínanɛ Ute! ² Upitúhaanɛ yɛ nyamlɛ pin kɔ aseɛi tikilɛ. Lɛ kai m píse rɛ piké túhaanɛ kuu yɛ túhaanɛ. U uwásánkaí píima yɛɛ pɛɛ mɛmarɛ kpááree nɛ keté n kópu túhaanɛlɛ uú nɛ ukunipɛ upikeikó mɛnyɛ mɛɛ n kɔonu riwomɛ héélɛ. ³ Api kɔ mɛlírú pimáa kpá rɛ: Alelúya! Kuyu maa kpɛɛ ní torɛ anyɔ aa yisi áá n taálɛ nɛ mɛpá píyɛi-pɔ. ⁴ Piwéése afɛɛré nɛ pina pɛ nɛ lifáákó lina lɛ ai yisi ai wúla ai Uléécaa yɛɛ riyóɔpitū kɛcáá ní tū yáási ai rɛ: Amí! Alelúya!

⁵ Meté mɛnyinɛ amɛ riyóɔpitū kɛmɛɛ léeri rɛ: Ani Uróléécaa pakarɛ, nń upikeikó nnéi nɛ nɔɔ u n wuru, siwá nɛ piwéése! ⁶ Am pɛɛ linyinɛ kom yarɛ risoiwuí meté, yarɛ nkói maa nnyinɛ mɛɛ wólu nɛɛ yarɛ ikónɛ yɛɛ mɛsóri sɛnkɛɛ, lin tee rɛ: Alelúya! Upíima Uléécaa, rínanɛ nnéi ute yɛ uiyɔɔpi tunlɛ. ⁷ Liké ró n láárú tóké mpóɔnarɛ píima-i n wɛ tóké nɛ ipakarɛ píima u pa. Tisánpipi pinɔsikpiké anyá yɛ tuimɛlɛ, tiunósi uu umɛcɪrɛ cápɪnɛ. ⁸ Asánjáá sɔnɛ melapɛ mɛɛ n tɛlu ámɛ líka cóhɔnɛlɛ kapi u pa rɛ uké tā. Asánjáá sɔnɛ melapɛ mɛmɛɛ nní mɛwai sɔnɛ kɛ Uléécaa pikó api n wapisi.

⁹ Uléécaatumɛ uu pɛɛ né maa rɛ: A wɔi rɛ pɛ kapi Risánpipi pinɔsikpiké anyá n sée yɛ pínarɛkomɛ lɛ! Uu pɛɛ kɔ lɛ mɛmáá né maa rɛ: Uléécaa ricurruu anɔɔ yɛ nyɛ!

¹⁰ Kei kam pɛɛ uana metɛnɛ loó ké nɛ u yáási, amá uu né maa rɛ: A mɛpócíɛ tí, kapɛ lɛ wa! Nɛ upókɛicɔ lɛ nɛn kɔ pipómáɛɔ pɛɛ Yeesu iseérakó n lɛ ukɛicɔ. A Uléécaa yáási aa wúla. Yeesu kɛcáá aseéra pileɛ yɛɛ rɛ antepuyɛ yɛ aseɛi símisilɛ.

Usantonɛ yɛɛ isā tomé kɛcáá ní tū

¹¹ Kei kam pɛɛ keyómɛcaa yé kɛn wúkulelɛ, isā tomé inyine in nyɛnu. Pi yɛ Uyɛɛ i n tū sée rɛ Aseɛi nɛ Uyíkíyiki. Upitúhaanɛ nɛ atɔpi kuu n wai yɛ aseɛi tikilɛnɛ. ¹² Uinipɛɛ yɛ inalempi lɛ. Ayóɔpikɔn kulúí nyɛɛ Uriyu kɛcáá wɛ. U rinyíri málɛ tɛɛ n wólaalɛ, amá umɛmáá úka ucɔ úu ri nyu. ¹³ Kutúkanka caacaa kapi mɛnyɛ rinífe kuu tanaalɛ. Urinyiri tɛɛ Nléécaasimé. ¹⁴ Atɔpileɛ nyɛɛ keyómɛcaa-pɔ ní wɛ yɛ pɛɛ isā tomé túntilɛnɛ an nɛ u tikilɛ an kɔ asánjáá sɔnɛ tomé melapɛ tántilɛ ámɛ líka cóhɔnɛlɛ. ¹⁵ Titéhɛ rinyinɛ nɛ meyele píj-píj yɛ unnɔ-i léemɛlɛnɛ uké nɛ keté kɛcáá písoi kó. N-yóɔpinanɛ yarɛ nweni kuú nɛ pi múíne uu kupóri maamaa kɛmɛɛ Uléécaa, rínanɛ nnéi Ute kuwɔi píima pita pulu. ¹⁶ Tinyíri rinyinɛ yɛ ukutukanka caacaa kɛcáá nɛ uritaa kɛcáá wólaalɛnɛ rɛ: Piyóɔpi Uyóɔpi nɛ pipíima Upíima.

¹⁷ Am pɛɛ uléécaatumɛ unyine yɛnu un ntunɛ kɛmɛɛ nyɛnu. Uu cáái ai cá, uu sínúipi nnéi sɛɛ keléécaa-pɔ n yóósinkɛɛ séi rɛ: Ani kam ani Uléécaa anyá píima kɛmɛɛ cápɪnɛ,

18 ani piyóopi isare ne pitópiwéése isare ne píyukóó isare ne isansare ne pisantone isare le, ani kó mǎ́ píye, piyupipi ne pilási ne siwá ne piwéése isare le.

19 Am pɛɛ ináme ne ketě kecáá piyóopi ne piatópilee yenu pin cápínélě te piké ha uyee isá kecáá ní tǔ ne ukutópilee atópi wa. 20 Kei ke pɛ́ api pɛɛ ináme ne antepu nǎome tǐ. U ye pɛɛ ináme keyu-i mɛwai píima n wapisile apí ne pɛpɛɛ inwǎi pikécáá mǎ́ má pin kó ikeyu kapi ní sɛrí yáási pin wulai kǐraasente. Api piketé kpási ne pinfaa api nna kuhore kpe-i ke linyine ai ní we yare nfúrǒ toi kɛmɛɛ sáǎ. 21 Api pitórǎo ne ritéhe tee pɛɛ uyee isá n tǔ nnǎo-i n léemélě kóni. Sinúipi nnéi asi pɛɛ piisare le ai si toru.

20

Aɲmɛ kúkotokú kuse iyóopi metone

1 Kei kam pɛɛ uléécaatumɛ unyine yě un keyómɛcaa-pǎ súiri un mehóre kehánne ne akpanii maamaa anyine kunípe-i muléilě. 2 Uu kúconcó, iwáa kpure iyě kapi ye n sée re kuníri ne Setani tini uu paasi, aku lě m pahaalě aɲmɛ kúkotokú kuse kɛmɛɛ. 3 Uu mehóre kɛmɛɛ ku sáǎ uu kukecáá ká áku kape kǎ ne pisoi n kǐraasente hái ne aɲmɛ kúkotokú kuse kpě kuké ha ne tene nnya. Lě memáá, li pise re uké pɛɛ nkáripí ku fénne.

4 Am pɛɛ ayóopitǔ yenu. Ai pɛpɛɛ akecáá ní tǔ rínanje he re piké ye ne túhaane. Am kó pɛ́ kapi iso n corii re pi Yeesu ne nléecaasimé kecáá aseéra lese nnya amíiri yenu. Am kó pɛpɛɛ apí rinwúla piké ináme yáási, apí kó inwǎi piatíi nées pianipe-i má akó yenu. Api nfáa pɛɛri, pí ne Kirisi api kesě iyóopi tone aɲmɛ kúkotokú kuse. 5 Pikpǎkpǎ picǎ apí nfáa pɛɛme hái aɲmɛ kúkotokú kuse kpě akú ha ne tene. Pikpǎkpǎ kɛmɛɛ mɛyise foí ye mǎ. 6 Pɛpɛɛ pikpǎkpǎ mɛyise foí mǎ kɛmɛɛ n yisi ye nkíninje-i wele, pin kó Uléécaa pikó! Nkpǎ lírǔ rín pikécáá rínanje ríka má. Amá pi pansene pɛpɛɛ ye Uléécaa ne Kirisi inyóonse n wa. U ne pɛ́ api aɲmɛ kúkotokú kuse kpě kɛmɛɛ kesě iyóopi tone.

Pi Setani feriyɛ

7 Aɲmɛ kúkotokú kuse kpě kun ha píyei n tómpǎ, api pɛɛ Setani ukukpaniilee-i lésɛri. 8 Uu pɛɛ léeri uu isoipuri nnyí nnéi yee mǎ́ ketě kuwélé kúye-i ní we cápíne, lelee Kǎoki ne Makǎoki re iké ukecáá rikpá uké ne atópi wa. I kulúí wele yare mínimaa nnyene. 9 Ii ketě nnéi kecáá yipu ii Uléécaa pikó ketópikale ne ukuyu lala kekále wai. Amá nna nnyine nn keyómɛcaa-pǎ súiri nn i torɛ. 10 Ai Setani yee pɛɛ i n kǐraasente nna ne linyine yare nfúrǒ toi kupǎre-i sáǎ. Kei ke ináme ne antepu nǎome apí we. Ai pɛɛ i n fikiise ketúnjé ne kesine hái ne mǎ́ píyei-pǎ.

Ketahai tǎrǎo pitúhaane

11 Am pɛɛ riyóopitǔ ne uyee rikécáá ní tǔ yenu. Ketě ne keyóme asi ukeyu-i wuru asi pékesi apí siana yě. 12 Am pɛɛ pikpǎkpǎ yenu, piwéése ne siwá, pin tiyóopitǔ keyu-i nyéerilě. Ai átelé pereí ai kó ritelé rico péré. Tereɛ nfáa ritelé. Pikpǎkpǎ mɛwai ye átelé nyě kɛmɛɛ wólaalenlě. Ai mǎ́ úye mɛwai kecáá ne u túhaane. 13 Mínimaa ame pikpǎkpǎ pɛɛ mɛkɛmɛɛ ní we lesɛri. Nkpǎ ne pikpǎkpǎ kelǒ pǎo kó pikpǎkpǎ pɛɛ kei ní we lesɛri api mǎ́ úye mɛwai paí apí ne mɛkecáá u túhaane. 14 Ai nkpǎ ne pikpǎkpǎ kelǒ kpási ai nna kupǎre-i sáǎ. Nna kupǎre kpě, nkpǎ lírǔ ye mmǎ. 15 Ai mǎ́ úye rinyiri tee ári nfáa ritelé kɛmɛɛ ní we kpási ai nna kupǎre-i sáǎ.

21

Keyómɛcaa fale ne ketě fale

1 Am pɛɛ keyómɛcaa fale ne ketě fale yenu, keyómɛcaa foí ne ketě foí ye pitónjé masile lě, mínimaa áme kó we. 2 Am kó Uléécaa kuyu, Yerusalem fale yenu kun Uléécaa kɛmɛɛ-pǎ leeri kun súiri, kun kumɛcire cápínélě yare unósi fale yee ula m mǎ. 3 Am tiyóopitǔ kɛmɛɛ metě cáca menyine komti, men tee re: Uléécaa kunyóonseánjǐ ye nkpéni nkú sisoipipi

kémee. U yé pikemée n we, api panse upisoí, pi ne Uléecaa ricurruu api pee kesé n we. ⁴ U yé pimenini nnéí pi tinnente, nkpó rín yé kó piwée rikpá, nkpó pitone ne itu ne ntóosi rín yé kó n we, ke mekee-me likó ai pitóné ní masí nnya.

⁵ Uyee pee riyóopitū kecáá ní tū uu pee né maa re: Pó yē, ne nípá yo pansesele lifále. Uu kó kpá re: A wá! Anó nyē ye nsímesei le, lē kai kó lenē.

⁶ Uu kó pimáa né kpá re: Li piwai masile! Née Ufoí ne Utóró, Kékoraane ne Kétó. Né nkó ke nnírē nn ní we míni mee ye nfáa n he nhóí pa faalaa. ⁷ Uyee n feriyē likó ye nní kuu n yénune: Née yé Uuleecaa, uyē uu kó kenépipi. ⁸ Amá piwamei ne pepere ápi aseí n tíkile ne pepere ícírí n wai ne pisoikó ne pepere méwoo méwoo n wai ne menírihélaawai pikó ne pepere piléé n nyónse ne pinóme nnéí ncápuri pó ketone ye nna ne linyine yare nfúrō toi kupore kémee wele. Nkpó lírū ye mmē.

Yerusalem fale

⁹ Lē memáá, piléecaatume piseei pepere pee sipóripi siseei m múlile use uú weri uu né maa re: A kam ké unósi fale pó nyíse, uyee Risánpipi unósi.

¹⁰ Kei ke Nfáasone nn kenécáá súime, Uléecaatume uyē uu né kpísi uú ne riyópe maamaa ne ricáca rinyine taá. Uu pee Uléecaa kuyu, Yerusalem yenu kun keyómecaa-pó Uléecaa kémee léeri kun súiri. ¹¹ Uléecaa mmule ye pee kukemée wele, ku pee télule yare ripare sone kecire née yare ripare ημέí-ημέí kémee ke usoi uu ye umecire n nyáneí yare kenípeenyáneí yelépi kémee. ¹² Mmēle maamaa ne ncáca nnyine ye pee ku kóónúlenle, sipoo kefi ne sité kapi n luri, piléecaatume kefi ne pité pin si mé. Isirayeli pikó imarepuri kefi ne ité iyē anyiri ye sikecáá wólaalenle. ¹³ Sipoo sitaani see ketunjeleeme-mē nyáneí, sitaani itunje kuluke-luke-mē, sitaani itunje kumii-mē, sitaani kecōpe, sitaani ketunjelolé-mē. ¹⁴ Akuípare kefi ne até kecáá ke kuyu mmēle mmē ní pee tósile, Tisánpipi pitume kefi ne pité pē anyiri kefi ne até an apare nyē kecáá wólaalē.

¹⁵ Uyee lē né n símisi ye wura kekpápi kapi ye ne ní musí múilenle uké ne kuyu ne kusipoo ne kummele múnjesi. ¹⁶ Kuyu awélé kena ye pee mecáa sále. Kumecaa ne kumepéré ye pee sále. Uu kekpápi kē ne kuyu músu aí lelu kilometiri ákotokú até. Kumecaa ne kumepéré ne kumecá ye pee sále. ¹⁷ Uu mmēle pó kó músu, aí lelu apáha kuwóo ne afere ne até kumúnje. Sisoipipi memúnje ne uléecaatume memúnje ye me. ¹⁸ Apare ημέí-ημέí kapi ne mmēle mō api kuyu pó ne wura yíkíyiki ηmane mōm, lin peé we yare sinípeenyáneí. ¹⁹ Apare sone nnéí ncápuri kapi mmēle akuipare kecáá karikē re liké pinyáneí n nyamí. Tipare ημέí-ημέí kapi rikúipare foí kecáá wa, api kusópe rikó rilírū kecáá wai, api míni kulúi rikó ritáánū kecáá wai api kó mehóle rikó rináii kecáá wai. ²⁰ Api ríwée yare ménye rinúpū kecáá wai, api kó ríwée rikpúúlū kecáá wai, api wura rikó risééí-sééí kecáá wai api risannye ntone ripáha-paha kecáá wai, api metuhuta rikó ríléé-leé kecáá wai, api metuhuta ne mehóle cōhōne rikó rififi kecáá wai, api ríwée ntone yare rihúúhúúpare kefi ne mese rikó kecáá wai, api mékólóta rikó kefi ne rilírū kecáá wai. ²¹ Sipoo kefi ne sité sē pó ne ikólé kefi ne ité le. Nkólé nse nse kapi ne nípá ihánaa íye wa. Kuyu ripóhō pó ne wura ηmane le, lin peirente yare kenípeenyáneí.

²² Am kei kunyónsecanjī yē. Upíima, Uléecaa, rínanje nnéí ute ricurruu ne Risánpipi pee kuyu kpē kunyónsecanjī. ²³ Ai nkpáni pise re itunje née iwáre iké kei metéí n wai. Li we re Uléecaa meyoopi metéí ye ku kpáíilenle, kuiyupuke yee Risánpipi. ²⁴ Ayu pisoí yé kumetéí kémee sone, ketē kecáá piyoopi api kei ne pimēyoopi hapó. ²⁵ Ke kesine áke yéé kei píkaí n wa nnya ke kusipoo ási yéé kó píkaí n hánaalē. ²⁶ Lē nnéí lee isoipuri kémee meyoopi ne ríyu m má kapi ne kei sonepó. ²⁷ Líkperinkpekó líka née usoi nkó yee ncaai riyíkí n wai un kó nnóme má úu kei melone má. Pē anyiri nyee Risánpipi nfaa rítelé kémee n wólaalē mecire pee yé kei lompó.

22

¹ Uléécaatumē uu kō nkōi mmē-i kē nfāa nn n̄ we né nyíse, nn we cáicái yare kenípeenyánei yelēpi, nn Uléécaa riyōpitū nē Risānpipi kēmee-pō leeri. ² Kuyu kecōpe kn̄ pēe wólu nn nē ncēe maa tikilē, kulée kpēe yē nfāa n hē kun nsipēē kecōpe nyenu. Kēfi nē metē kaku yē mari, aku yē m̄pá iwāre íyē kēmee apipi toresi. Kuapei yēē pīsoi itōi pōisele. ³ Anōo āa kei líka kecāá we. Kuyu kēmee kē Uléécaa riyōpitū nē Risānpipi riyōpitū ari yē n we upikeikō pin kei u yáasi. ⁴ Pi yē ukeyu yē, Urinyiri ari kō piatii kecāá n wólaalē. ⁵ Kesine áke wenē, ái yē kō kei kēfirāa metēi nēe itunē metēi pise, kē Upiima Uléécaa uu pi n kpáailē nnya. Api pēe iyōpi n tū nē m̄pá píyei-pō.

Yeesu mekame

⁶ Uléécaatumē uu pēe né maa rē: Inóosimé iyē yē nsímései lē. Lē kai kō lenē. Upiima Uléécaa yēe yē n tīyese antepuye api sīmisi yē uuleecaatumē tummele rē uké upikeikō lelee nfāani n waine nyíse. ⁷ Yeesu uu rē: Nō yēē, nē nfāani sōnepōle. Nkó yēe koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we m mūilē yē únarekomē lē.

⁸ Nē Yohani, nēe mēwai mē kō am kō yēnu. Kam n yē am kō kom, am uléécaatumē uyēe mēwai né n nyísente ana-i lólu rē kē u yáasi. ⁹ Amá uu pēe né maa rē: A mēpócire tī, kape lē wa! Nē upókēicō lē nen kō pipómáreco antepuye nē pēpēe rítelē ntí nsímé m̄ mūilē ukēicō! A Uléécaa yáasi aa wúla!

¹⁰ Uu kō pimāa né kpá rē: Kape lelee koso-pō n waine nsímé rítelē ntí m pékaalē! Itunē yē tule rē tinsímé mmē nké wa. ¹¹ Nkó yēe úu lisōne n wai uké n nōjlē úu kape lisōne n wai. Nkó yēe mékperinkpe m póriilē uké umecire mékperinkpe pipórii n kpáselē. Nkó yēe lisōne n wai uké lisōne piwai nē kēyu n sī, nkó yēe n̄ nyam̄ cāká-cāká uké n nyam̄ cāká-cāká un nē kēyu sī.

¹² Yeesu uu rē: Pō yēē, nē nfāani sōnepōle. Inéhéé kam̄ nē wepō kē m̄pá úyē mēwai kulaa u pa. ¹³ Nēe Ufoi nē Utórō, Ukpēē nē Upírē, nēe kō Kékoraane nē Kétō.

¹⁴ M̄pí pēe pīsítukanka caacaa n hēere piké nē kulée kpēe yē nfāa n hē apipi n yē piké kō nē sipoo-mē tintíki piké nē kuyu-i lompō nnya yē pínarekomē lē! ¹⁵ Amá pēpēe mēpōpi n̄ we nē menírihélaawai pikó nē méwoo méwoo mēwai pikó nē pīsoikō nē pēpēe piléē n nyōonse nē m̄pá úyē yēe nnōome n̄ la un kō n wai piké léepō!

¹⁶ Nē Yeesu, nē unéléécaatumē tumpōle rē uké Uléécaa icápine kēmee nō sīmisi rē aseí yē nyē. Nē Tafiti kumare kēmee kēwā pírē lē. Nēe rimarewarepí tēe n tēlu.

¹⁷ Nfāasōne nē unósi fale yē maa rē: A kam. Nkó yēe lē n kō pókē kō maa rē: A kam. Nkó kē nnírē nn n̄ we uké kam. Nkó yēe m̄ini mee yē nfāa n hē n̄ la uké mē yōsí faalaa.

Tinōo tōrō

¹⁸ M̄pá úyē yēe koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we n kō kam sīmisi rē aseí yē nyē. Uye un kei linyine rinkpāpō, Uléécaa yē ásáláú nyē kecāá kapi rítelē ntí-i n sīmisi liute uyē isoi kēmee rikpāpō. ¹⁹ Uye un kō koso-pō nsímé mee rítelē ntí-i n̄ we kēmee inóosimé inyine n lese, Uléécaa yē liute uyē likó lē kulée kpēe yē nfāa n hē kēmee nē kuyu kēmee n̄ we lese. Pi linsímé rítelē ntí-i sīmísile.

²⁰ Uyēe n sīmisi rē likēi lē aseí lē yē maa rē: Eee, nē nfāani sōnepōle. Amí! A kam, Upiima Yeesu!

²¹ Upiima Yeesu uké m̄pá úyē ípēelēe nyíse!